

The background of the cover is a photograph of an archaeological excavation site. It shows dark, rich soil with several artifacts scattered across it. In the upper left, there's a large, light-colored, curved object, possibly a fragment of pottery or a shell. In the center, there's a smaller, light-colored, irregularly shaped object. In the lower right, a prominent, light-colored, rounded object with a circular hole is visible, likely a ceramic vessel or a similar artifact. The scene is lit by natural light, creating shadows and highlighting the textures of the soil and the artifacts.

Mugur Andronic

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN BUCOVINA.

**PATRIMONIUL ARHEOLOGIC AL
BUCOVINEI**

VOL. I

SUCEAVA-2016

SOCIETATEA CULTURALĂ ȘTEFAN CEL MARE - BUCOVINA
Pagini din istoria și cultura Bucovinei

XV

Mugur Andronic

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN BUCOVINA.

**PATRIMONIUL ARHEOLOGIC
AL
BUCOVINEI**

VOL. I

*Biblioteca Muzeului Bucovinei și
culegite arheologice, proiecte și cercetări,
incluse în la studiu*

Suceava - 2016

[Signature]
Suceava 2016

Notă:

Principalii autori ai cercetării de teren, prescurtări folosite în text, în funcție de aportul personal în această lucrare:

1. Andronic Mugur – M.A.
2. Batariuc P. Victoria – P.V.B.
3. Niculică Petru Bogdan – B.P.N.
4. Emil I. Emandi – E.I.E.
5. Nicolae Ursulescu – N.U.
6. Hău Florin – H.Fl.
7. Ignătescu Sorin– S.I.
8. Ștefan Dejan – Șt.D.
9. Gogu Monica – M.G.
10. Mircea Ignat – M.I.
11. Dumitru Boghian – D.B.

și Ion Mareș – I.M.

ISBN 978-973-0-21791-9

© **Mugurel Andronic**

Reproducerea parțială sau totală a prezentei lucrări fără acordul scris al autorului sau al moștenitorului drepturilor sale de autor, reprezintă infracțiune și se pedepsește conform legilor în vigoare.

Autorul, în calitate de director general adjunct și de coordonator al celor două proiecte de cercetare arheologică de teren.

La Preutești, pe dealuri, s-au desprins simultan
tălpile ghetelor. Eforturi deosebite, nu ca în cazul
unor manageri de instituții care se autonominalizează
drept coordonatori, atotștiutori la cărțile și

munca altora.
<https://biblioteca-digitala.ro>

S U M A R

I. CÂTEVA IDEI CE AR TREBUI LA ÎNCEPUT CITITE ... 7

II. REPERTORIUL COMUNELOR:

Comuna	Adâncata	12
Comuna	Comuna <i>Arbore</i>	20
Comuna	Baia	30
Comuna	Bălăceana	35
Comuna	Bălcăuți	41
Comuna	Berchișești	47
Comuna	Bilca	52
Comuna	Bogdănești	55
Comuna	Boroaia	60
Comuna	Bosanci	66
Comuna	Botoșana	74
Comuna	Breaza	84
Comuna	Brodina	85
Orașul	Broșteni	86
Comuna	Bunești	87
Comuna	Burla	94
Comuna	Cacica	95
Orașul	Cajvana	106
Comuna	Calafindești	114
Comuna	Capu Câmpului	121
Comuna	Cârlibaba	122
Comuna	Ciocănești	124
Comuna	Ciprian Porumbescu	125
Orașul	Câmpulung Moldovenesc	128
Comuna	Comănești	130
Comuna	Cornu Luncii	136
Comuna	Coșna	142
Comuna	Crucea	143

Comuna	Dărmănești	144
Orașul	Dolhasca	154
Comuna	Dolhești	158
Comuna	Dorna Arini	166
Comuna	Dorna Candrenilor	167
Comuna	Dornești	168
Comuna	Drăgoiești	171
Comuna	Drăgușeni	177
Comuna	Dumbrăveni	179
Orașul	Fălticeni	184
Comuna	Fântâna Mare	189
Comuna	Fântânele	191
Comuna	Forăști	194
Orașul	Frasin	205
Comuna	Frătăuții Noi	206
Comuna	Frătăuții Vechi	215
Comuna	Frumosul	217
Comuna	Fundu Moldovei	217
Comuna	Gălănești	217
Comuna	Grămești	219
Comuna	Grănicești	229
Orașul	Gura Humorului	238
Comuna	Hănțești	238
Comuna	Hârtop	244
Comuna	Horodniceni	245
Comuna	Horodnicul de Jos	254
Comuna	Horodnicul de Sus	255
Comuna	Iacobeni	256
Comuna	Iaslovăț	256
Comuna	Ilișești	259
Comuna	Ipotești	261
Orașul	Liteni	264
Comuna	Marginea	266
Comuna	Mălini	270
Comuna	Mănăstirea Humorului	273

Orașul	Milișăuți	273
Comuna	Mitocul Dragomirnei	276
Comuna	Moara	279
Comuna	Moldovița	286
Comuna	Mușenița	287
Comuna	Ostra	289
Comuna	Panaci	290
Comuna	Păltinoasa	291
Comuna	Pătrăuți	291
Comuna	Pârteștii de Jos	293
Comuna	Poiana Stampei	296
Comuna	Poieni-Solca	296
Comuna	Pojorâta	298
Comuna	Preutești	299
Comuna	Putna	307
Comuna	Rădășeni	309
Orașul	Rădăuți	313
Comuna	Râșca	319
Comuna	Sadova	321
Orașul	Salcea	321
Comuna	Satu Mare	323
Comuna	Siminicea	325
Orașul	Siret	328
Comuna	Slatina	334
Orașul	Solca	335
Comuna	Straja	337
Comuna	Stroiești	340
Comuna	Stulpicani	342
Orașul	Suceava	343
Comuna	Sucevița	352
Comuna	Șcheia	352
Comuna	Șerbăuți	356
Comuna	Todirești	359
Comuna	Udești	368
Comuna	Vadu Moldovei	377

Comuna	Valea Moldovei	381
Comuna	Vama	383
Orașul	Vatra Dornei	385
Comuna	Vatra Moldoviței	385
Comuna	Verești	386
Comuna	Vicovul de Jos	387
Orașul	Vicovul de Sus	388
Comuna	Voitinel	392
Comuna	Volovăț	394
Comuna	Vulturești	398
Comuna	Zamostea	400
Comuna	Zvorâștea	407

III. BIBLIOGRAFIE.....	421
-------------------------------	------------

IV. HĂRȚILE UNITĂȚILOR TERITORIAL – ADMINISTRA- TIVE	441
---	------------

I. CÂTEVA IDEI CE AR TREBUI LA ÎNCEPUT CITITE

Să fim foarte clari de la început. Repertoriul arheologic prezent nu este și nu are nici pretenția perfecțiunii, nici pe aceea de a fi exhaustiv (ca oricare altul, dat fiind natura cercetării de suprafață). Mai mult, sunt câteva comune, extrem de puține, în care nu se cunosc descoperiri de acest fel. Cel puțin deocamdată. În doar unele unități administrative nu am reușit, personal, să efectuăm cercetare, ca și alții de altfel, noile generații de arheologi bucovineni având această datorie morală.

Din punct de vedere bibliografic, pentru unele descoperiri, nu ne-am propus publicarea *în extensie maximă* a tuturor surselor informative, mai ales cele vechi și mai puțin relevante. Eventualii critici, precum Mircea Ignat,^{*} sau Ion Mareș, din anumite motive personale, poate vor marșa în principal pe ideea lipsei unor trimiteri bibliografice, mai ales că unele situri, mai cunoscute, au fost citate în serie lungă de către diverși autori în decursul multor decenii, cel mai adesea ei repetând ceea ce se știa deja foarte bine. Desigur, unii vor putea ușor obține, doar dacă vor fi interesați, și alte surse informative, sau toate, pornind de la cea prezentată, esențială.

Nu credem că trebuie să insistăm și aici asupra importanței unei astfel de sinteze pentru identificarea, definirea și protecția moștenirii patrimoniului arheologic pe care înaintașii noștri, indiferent ce limbă vorbeau, ni l-au lăsat în cel mai tainic mesager al trecutului – pământul pe care pășim zilnic și din care ne hrănim. Din păcate, sunt mult prea puțini arheologi în țară, cu adevărat har pentru meserie și putere de sacrificiu care s-au încumetat să alcătuiască repertorii de județe, România fiind probabil și la acest capitol pe la coada Europei. Și să nu uităm, prima ediție a primului repertoriu arheologic de județ, cel al jud.

^{*} Spre exemplificare, recentul articol nihilist al lui Mircea Ignat, *Câteva cuvinte despre o istorie a Bucovinei de domnul Mugur Andronic*, publicat în ziarul sucevean Crai Nou, 18 nov. 2015, și mai ales replica autorului, *Câteva cuvinte, răspuns la „Câteva cuvinte despre o istorie a Bucovinei de domnul Mugur Andronic”*, Crai Nou, 11 dec. 2015.

Botoșani, a fost premiată de către Academia Română cu peste patru decenii în urmă.

Deoarece lucrarea are o complexitate deosebită prin bagajul său informațional, este de la sine înțeles că ea - ne repetăm - nu poate fi exhaustivă, ca de altfel și repertoriile altor județe, cu atât mai mult cu cât publicarea acestui repertoriu s-a făcut sub presiunea unor mari probleme de sănătate, fiind prioritară în acest nou context salvarea mai ales a informațiilor care au decurs din cercetările de teren proprii, efectuate pe parcursul a peste 35 de ani în județul Suceava, cea mai mare parte încă inedite. Este deci de la sine înțeles, că prezenta lucrare nu poate fi decât o etapă, e drept majoră, capitală, de finalizare în viitor, a unui repertoriu cât mai complet.

La baza acestuia stau nu numai cercetările personale în zeci de comune ale județului, dar și cele două proiecte de cercetare concepute și conduse de către autor și finanțate prin concurs de către fostul Minister al Cercetării și Tehnologiei, respectiv de către Ministerul Culturii (prin AFCN), și desfășurate pe parcursul a doi ani.

Deoarece în ultimii ani nu am avut posibilitatea colaborării la Muzeul Bucovinei cu desenatorii instituției în realizarea ilustrației, ea nu s-a făcut în acest volum, considerând și că mult mai importante sunt hărțile comunelor cu punctarea siturilor respective și desigur textul propriu-zis. În privința siturilor, doar în ultimii ani am beneficiat și de un GPS, cu care am putut poziționa mai bine propriile descoperiri. În plus, au fost destule cazuri pentru descoperiri vechi, care nu ne aparțin, în care s-au făcut inițial plasări în teritoriu prin descrieri mult prea lacunare. În ceea ce ne privește, am căutat întotdeauna găsirea unor repere cât mai exacte (proprietari de terenuri și de case, repere naturale, distanțe cât mai exacte...). Și mai mult, spre deosebire de alții, am depus eforturi deosebite de cercetare și în cuprinsul vetrelor de sate, mult mai greu accesibile cercetării, prin existența grădinilor, gardurilor, pavajelor, caselor etc. De aceea, este de la sine înțeles că un număr considerabil de situri au rămas încă necunoscute cercetării, exprimându-ne aici și unele rezerve cu privire la acuratețea unor cercetări făcute de alți arheologi în aceste sectoare rurale dens locuite.

Unele comune, montane, fără descoperiri – cel puțin deocamdată – sau doar cu 1-2 descoperiri, și acelea plasate la vremea consemnării doar microzonal, fără amplasament mai exact, nu au hartă. Am preferat, ca regulă generală, să nu punctăm pe hartă descoperirile cu loc greu de plasat exact în teren, situații ce rămân ca pe viitor să fie pe deplin lămurite, ca și cercetarea a câtorva microzone din județ pe care nici autorul nu a mai reușit din motive obiective să le parcurgă.

Din păcate, nu am beneficiat de timpul necesar, dar și de cartea lui N. Grămadă referitoare la toponimia satelor noastre, spre a cita direct din ea și nu din manuscrisul său, consultat de autor mai demult la Arhivele Naționale din Suceava, dar cel în mod real interesat va găsi cu ușurință pagina respectivă, în lucrarea sa mai nou tipărită, concepută de altfel alfabetic.

Desigur, unele situri cercetate de autor, în mică parte, este posibil să fi fost identificate anterior de către unii arheologi suceveni sau din țară, dar în situația în care ei nu au publicat informațiile respective, autorul nu a putut să se informeze în acest sens. Nici colecția cercetărilor de teren din depozitul de arheologie, nu a mai putut fi reverificată în final, tot patrimoniul muzeal fiind evacuat în timpul restaurării clădirii instituției. Oricum, însă inițial, noile situri descoperite în teren au fost fișate.

Ca urmare a intenselor sale cercetări de teren efectuate, autorul a pus bazele la Muzeul Bucovinei, a unei deosebit de bogate colecții de material arheologic, ceramic, provenind numai din periegheze, colecție ce va trebui cândva și inventariată și de ce nu și îmbogățită.

În ultimii 10-15 ani cercetarea noastră de teren a întâmpinat greutatea deosebită, din cauza faptului că multe dintre ogoare nu au mai fost arate de mult timp. De aceea, pe viitor - și pe acest considerent - în mod cert se vor face noi descoperiri.

În urma celor peste trei decenii de activitate de teren, autorul a reușit să cerceteze personal, integral, un număr de peste 50 de comune ale județului, alte zeci fiind cercetate în colaborare.

Desigur, lista lucrărilor în care apar descoperiri arheologice este deosebit de lungă. Ele apar inevitabil la bibliografie. Aici ne mulțumim să menționăm doar câteva care au contribuit în mod substanțial la lărgirea

orizontului cognitiv în sensul lucrării de față. Ne referim astfel la unele studii semnate de Nicolae Ursulescu (*Așezări omenești de pe teritoriul Sucevei până în secolul al VI-lea; Recunoașteri arheologice în comuna Verești (județul Suceava); Evoluția culturii Starčevo-Criș pe teritoriul Moldovei; Evoluția habitatului din bazinul Șomuzului Mare în zona comunei Preotești/coautor cu Șt. Manea*), sau de Mugur Andronic (*Evoluția habitatului uman în bazinul hidrografic Soloneț din paleolitic până la sfârșitul secolului al XVIII-lea; Repertoriul arheologic al comunei Grămești (jud. Suceava); Contribuții la cunoașterea așezărilor de pe teritoriul Siretului înainte de constituirea orașului medieval/coautor, împreună cu N. Ursulescu, Fl. Hău; Descoperiri arheologice la Suceava – contribuții la cunoașterea topografiei orașului medieval/coautor cu P. V. Batariuc; Contribuții la cunoașterea evoluției habitatului uman în zona limitrofă a orașului Suceava/coautor cu P.V. Batariuc; Repertoriul arheologic al comunei Zamostea, județul Suceava; Noi cercetări arheologice de teren în județul Suceava/coautor; Cercetări arheologice de teren în Bucovina (I); Apariția locuirii umane în Bucovina și evoluția sa până la începutul epocii bronzului; Prezențe ale omului preistoric în Carpații Bucovinei; Cercetări arheologice de teren în Bucovina (II); și, de ce nu, *Istoria Bucovinei*, vol. I și II).*

O lucrare de ultimă oră – B. P. Niculică, *Epoca Bronzului în Podișul Sucevei*, are printre altele, meritul unei sinteze de repertoriere și datare a tuturor descoperirilor încadrate în perioada menționată. Desigur, valoroasă este și bibliografia sa deosebit de bogată.

La acestea se merită a fi pomenite ca lucrări utile, mai vechi – N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia, *Așezări din Moldova. De la paleolitic până în secolul al XVIII-lea*, D. Gh. Teodor, I. Ioniță. *Cercetări arheologice în Podișul Moldovei*, M. Ignat, *Contribuții numismatice la istoria dacilor din nordul Moldovei în secolele II-III e. n.*, D. Monah, Șt. Cucuș, *Așezările culturii Cucuteni din România*, sau A. László, *Începuturile epocii fierului la est de Carpați*. Desigur lista este mult mai lungă, dar cititorul va putea cunoaște toate sursele bibliografice importante, pe parcurs.

O menționare trebuie făcută și pentru sinteza bibliografică, ca repertoriu județean, rămasă în manuscris, fostă lucrare de licență a lui I.:

Ursu, care cuprinde aproape în totalitate numai informații publicate deja până la data alcătuirii sale. În ceea ce privește monumentele de arhitectură ecleziastică și laică, se va putea consulta suplimentar meritoasa lucrare a Paraschivei V. Batariuc, realizată la sugestia noastră, cu multă bibliografie, care se va putea folosi suplimentar: *Contribuții mărunte la istoria arhitecturii din Ținuturile Suceava și Cernăuți (secolele XIV-XVIII)*, Suceava, 2011.

Prin faptul că amplu nostru studiu a adunat cvasitotalitatea informațiilor legate de întreg patrimonial arheologic al județului, dar și bibliografia sa de referință, suntem convingși că lucrarea posedă o importanță științifică deosebită. Mai mult, prin numeroasele sale informații, inedite, poate chiar preponderente, cea mai mare parte rezultat a muncii autorului, repertoriul va putea fi punct de început a unor teme de cercetare teoretică dar și practică, de săpătură.

Desigur, în final, este posibil că se vor găsi unii care vor critica poate prezenta lucrare, dintre cei care nu se vor fi obosit cu munca de teren, dar aceasta nu va putea fi decât o autocritică asupra propriilor lor neputințe... Desigur însă, conștienți de unele lipsuri inerente marii complexități a monografiei noastre datorate și condițiilor vitrege pe care le-am avut în ultima etapă de cercetare și redactare, cândva, mai devreme sau mai târziu, lucrarea se va putea perfecționa. Inclusiv - foarte important - în privința corectărilor și completărilor în materie de datări. Succes viitorimii !, autorul rămânând pentru totdeauna cu minunatul și profundul sentiment al datoriei îndeplinite și pe această cale față de sfântul pământ bucovinean pentru care am trudit toată viața...

Dr. Mugur Andronic

Arheolog expert
Laureat al Academiei Române

1. COMUNA ADÂNCATA*

Adâncata

1. Pe Dealul Lipovanului (pe hartă sit nr. 179), amplasat la marginea de nord, la ieșirea din satul Adâncata, la 100 m (stânga) de șoseaua Suceava-Dorohoi. Platoul unui deal cu orientarea nord-sud. Pe latura de nord a platoului a fost identificată o așezare care ocupă o suprafață de circa 200 m², din cultura *Cucuteni*, fazele A și B¹. Au fost descoperite:

- bulgări de chirpici ars de la pereții locuințelor cucuteniene;
- fragmente ceramice din pastă fină atât cu pictură cât și fără, dar și grosieră, inclusiv specia C;
- fragmente de statuete antropomorfe feminine, dintre care una cu decor punctat care redă o centură cu „șorț”;
- două fragmente de măsuță altar cu orificiu central;
- așchii atipice, lame, gratoare și racloare din silex;
- topoare din silicolit;
- un fragment de de cupru de tipul *Jászladány*²;

* Informații preluate din M. Andronic et alii, *Noi cercetări arheologice de teren în județul Suceava*, în *Suceava*, vol. I, XXIX-XXX, 2002-2003, p. 155-157. Repertoriile comunelor cu nume de la A la D, (inclusiv), au fost preluate din lucrarea în manuscris *Repertoriul arheologic al județului Suceava, Literale A-D*, finalizată în urma proiectului finanțat de Ministerul Culturii prin AFCN. În comuna Adâncata au participat ocazional la cercetarea de teren și Ilie Cojocaru și Tiberiu Polocoșeriu. de la Muzeul Bucovinei (MB).

Mare parte din materialul litic prezentat mai jos a fost analizat și datat de către dr. Vasile Chirica, de la Institutul de Arheologie al Academiei Române din Iași, căruia îi exprimăm grațitudinea noastră și cu acest prilej. În general, repertoriul literelor A-D a fost redactat de autor ajutat și de unii dintre colegi, în cadrul unui proiect conceput și coordonat de autor (membrii în echipa de proiect: B. Niculică, FI. Hău, P. V. Bataricu, Șt. Dejan, M. Gogu și I. Mareș).

¹ B. Niculică, *O așezare cucuteniană pe teritoriul satului Adâncata (comuna Adâncata, județul Suceava)*. în *Suceava*, XXVI-XXVII-XXVIII, 1999-2000-2001, p. 89-107, fig. 1-10.

² *Ibidem*, p. 92, 94-96, fig. 10.

- fragment dintr-un topor prelucrat din microdiorit de culoare cenușiu-negricioasă, cu nuanțe verzui, șlefuit; se mai păstrează brațul cu tăiș;³
- câteva fragmente ceramice din epoca bronzului, *Komariv-Noua* și posibil *La Tène*.

Cercetare: M.A., V.A., P.V.B., I.M., 1995-2001; B.P.N., 1999-2003; colecțiile MB; colecția particulară economist Vasile Atănăsoaie (V.A), Suceava.

2. La circa 800 m de primul sit, la sud-sud/vest, loc cunoscut de localnici și sub numele de *Dealul Popii (sit nr. 180)* au fost descoperite:
- fragmente ceramice din epoca bronzului – cultura *Costișa-Komariv*;
 - fragment de amforă romană, secolele II-IV d. Chr.

Cercetare: P.V.B., I.M., 1998; B.P.N., 1999-2000; colecțiile MB.

La data cercetării noastre din 2013, dacă este vorba despre același loc (marginea vestică, cu aspect de terasă înaltă, în dreptul sitului din vale din *Hulubiștea Mică*), s-au descoperit fragmente ceramice preistorice foarte mici, imposibil de datat exact și așchii din silex.

3. *Hulubiște*. În locul numit *Lunca lui Pârlea*, în partea de sud-vest a satului Călugăreni, aproape de pădure (**sit nr. 181**), între satele Adâncata și Călugăreni au fost descoperite:

- fragmente ceramice grosiere, „de bucătărie” și din pastă fină, fără pictură. cultura *Cucuteni*. fază neprecizată;
- o coadă de polonic din cultura *Cucuteni*;
- fragmente ceramice *Noua*;
- fragmente ceramice datând din secolul XVII.

³ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *Considerații privind unele topoare de piatră, din epoca bronzului, descoperite în Podișul Sucevei, în Suceava, XXIX-XXX, 2004, p. 270, nr. 1, fig. 7/3*. Piesa, descoperită la începutul deceniului opt al secolului trecut, se află în prezent în colecția particulară V. Atănăsoaie. Pentru alte piese din comună – B.P. Niculică, *Epoca Bronzului în Podișul Sucevei, Suceava, 2015, p. 273-274*.

Cercetare: V.A., 1997; colecțiile MB și colecția particulară Vasile Atănăsoaie (V.A.).

Cercetarea noastră din 2013, la cca. 200 m E-SE de marginea pădurii, în teren nearat, a observat doar câteva fragmente ceramice grosiere (*Cucuteni* ?) și altele lucrute numai cu mâna (*Hallstatt* sau *La Tène*).

4. Hulubiște. În punctul numit *Odaia Cârcului* (sau *Valea lui Cârcă*, **sit nr. 182**), au fost descoperite:

- un fragment de topor de piatră șlefuită, *neolitic* (?);
- fragmente ceramice cu cioburi pisate în pastă, din epoca *La Tène*, cât și fragmente ceramice bastarnice;
- fragmente ceramice din perioada secolului XVI-XVII;
- fragmente de lut cu smalț zgurificat.

Cercetare: V.A., P.V.B., I.M., 1997-1998; colecțiile MB și colecția particulară V. Atănăsoaie.

5. Hulubiștea Mică (sit nr. 183). Pe partea dreaptă a pârâului din *Lunca lui Pârlea*, până la un fost iaz se găsește o așezare datând din faza *Cucuteni A-B*.

Cercetare: V.A., 1990-2000; colecția particulară V. Atănăsoaie.

Cercetarea noastră 2013, pe dreapta pârâului amintit, înainte de vărsarea în firul de apă principal, Pârâul din baltă (azi nu există iaz sau baltă): *Cucuteni* (?), *Noua. sec. II-III* (?)

Pe o veche fișă, după informațiile lui V.A., în pct. numit generic *Hulubiște*, sunt desenate câteva fragmente ceramice modelate cu roata, decorate cu striuri orizontale și vălurite, din sec. VIII-IX (poate și X).

6. Pleșa (sit nr. 178). Pe malul drept al pârâului *Rugina*, numit și *Valea Poiana Roșie*, au fost descoperite numeroase fragmente ceramice precum și topoare de piatră datând din timpul culturii *Cucuteni*, fază neprecizată și din *epoca bronzului*. Pe malul stâng al Pârâului Roșu

(același ?) se găsesc fragmente ceramice medievale, din secolele XV-XVII.

Cercetare: V.A., 1990-2000; colecția particulară V. Atănăsoaie.

Tot pe partea dreaptă, în apropierea zonei de vărsare a pârâului în Pârâului din baltă, se găsește ceramică *Sântana de Mureș*, ca și mai sus, pe partea stângă, în dreptul casei lui Ilaș Haralambie (ex: ogor Cosovanu Mugurel).

Cercetare: M.A., 2013.

După informații ulterioare, ce vor trebui cândva verificate: în terenul din dreapta pârâului Rugina, în jos de locul unde a fost casa lui Dumitru G. Alucăi și de cotul pârâului, au fost descoperite:

- fragmente ceramice cucuteniene, din pastă fină, fără pictură, cât și pastă grosieră cu multe cioburi pisate și micro-prundișuri, dovedind un caracter de „provincializare” a ceramicii;
- fragmente ceramice *La Tène*;
- fragmente ceramice *Sântana de Mureș*;
- fragmente ceramice datând din secolele VI-VII;
- fragmente de lupe de fier.

Cercetare: V.A., P.V.B., I.M., 1997-1998; colecțiile MB și colecția particulară V. Atănăsoaie.

7. *Țărincă – sit nr. 177*. Pe partea dreaptă a drumului către Hănțești. lângă pădure. au fost descoperite fragmente ceramice *Cucuteni*. fază neprecizată, precum și un topor din silex deteriorat.

Cercetare: V.A., 1990-2000; colecția particulară V. Atănăsoaie.

8. *Imaș – sit nr. 176*. Pe imașul satului Adâncata, pe ambele părți ale drumului comunal Adâncata-Fetești, se află o necropolă tumulară de tip *Komariv*, cercetată în perioada 2000-2005. Necropola de față este singura de tip *Komariv* cercetată în țara noastră, în prezent fiind

investigații 11 tumuli. S-a remarcat practicarea, deopotrivă, a inhumăției și a incinerăției, în gropi simple, în construcții de piatră și inițial direct pe solul antic de călcare. Există, de asemenea, tumuli cenotaf. Ca inventar menționăm ceramică specifică acestei culturi, decorată cu triunghiuri hașurate, brăie în relief simple, iar ca forme: cești cu una, respectiv două, torți supraînălțate, vase tronconice, străchini, pahare etc. În ceea ce privește tumulii, se distinge T2/2001, care prezenta un ring de piatră la bază.⁴

Cercetare: B. P. N., D. B., S. I., I. M., 2000-2005; colecțiile MB.

9. Sub Pădure – sit nr. 175. La circa 300 m N-E de necropola din punctul *Imaș*, a fost descoperită, în timpul cercetărilor de suprafață (B. P. Niculică, 2001-2002), așezarea contemporană necropolei. Săpăturile arheologice au debutat în anul 2006, în cadrul unui colectiv larg de specialiști⁵. Aici există și vestigii din *Bronzul timpuriu*.

Cercetare: B. P. N., M. I., S. I., 2006; colecțiile MB.

10. De pe teritoriul satului Adâncata provine un topor din dacit, de culoare cenușiu-deschisă, șlefuit în întregime, cu bavură⁶, dar și unul din silex.

Colecțiile MB, nr. inv. B/490, 491.

⁴ I. Mareș, B. P. Niculică, D. Boghian, S. Ignătescu, V. Budui, C. Buzdugan, *Adâncata, com. Adâncata, jud. Suceava, „Imaș”*, în *Cronica Cercetărilor Arheologice din România (pe viitor CCA)*, 2002, p. 23-27 și pl. 3-5; I. Mareș, B. P. Niculică, D. Boghian, S. Ignătescu, V. Budui, C. Buzdugan, *Adâncata, com. Adâncata, jud. Suceava, „Imaș”*, în *CCA*, 2003, p. 27-30; I. Mareș, B. P. Niculică, D. Boghian, S. Ignătescu, V. Budui, C. Buzdugan, *Adâncata, com. Adâncata, jud. Suceava, „Imaș”*, în *CCA* 2004, p. 21-24; B. P. Niculică, I. Mareș, D. Boghian, S. Ignătescu, V. Budui, C. Buzdugan, *Adâncata, com. Adâncata, jud. Suceava, „Imaș”*, în *CCA*, 2005, p. 21-24; B. P. Niculică, I. Mareș, D. Boghian, S. Ignătescu, V. Budui, C. Buzdugan, *Adâncata, com. Adâncata, jud. Suceava, „Imaș”*, în *CCA*, 2006, p. 42-44.

⁵ M. Ignat, D. Boghian, S. Ignătescu, I. Mareș, B. P. Niculică, *Adâncata, com. Adâncata, jud. Suceava, „Sub Pădure”*, în *CCA*, 2007, p. 31-32.

⁶ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 270, nr. 2, fig. 1/4.

Călugăreni

11. În partea de est a satului, pe terenul numit *La Grădini* amplasat pe partea dreaptă a drumului spre Berești, la ieșirea din sat și pe partea dreaptă a pârâului Valea Mare (sit nr. 190), a fost descoperit un sit cu mai multe niveluri de locuire:

- o lamă de silex și fragmente ceramice *Cucuteni*, fază neprecizată;
- un fragment ceramic decorat cu șnur înfășurat – *cultura amforelor sferice* (?);
- un fragment din pastă cenușie cu numeroase cioburi roșii pisate în pastă și decor cu brâu crestă, începuturile epocii bronzului, cultura *Foltești III*;
- fragmente ceramice din epoca bronzului (culturile *Komariv și Noua*);
- fragment din topor confecționat din andezit, de culoare cenușiu-verzuie, din care se mai păstrează jumătatea dinspre muchie, care este plană;⁷
- fragmente ceramice *La Tène*, getice și bastarnice;
- fragmente ceramice medievale, între care fragmente din pastă fină, cenușie, cu aspect de gresie, datând de la sfârșitul secolului XIV, atribuită coloniștilor germani, dar și fragmente ceramice din secolul XV-XVII, precum și un fragment de cahlă, smălțuit în verde, cu decor geometric, din secolul XV;
- resturi de zgură și de lupe de fier.

Cercetare: M.A.. V.A.. 1997: colecțiile MB și colecția particulară V. Atănăsoaie.

12. În vatra satului. Pe terenul din capătul *Grădinii lui Ionesi*, dincolo de drumul spre Berești, deci la nord de situl anterior, în vecinătatea sitului acestuia, au fost descoperite:

⁷ Piesă în colecția V. Atănăsoaie. Vezi și B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 275, nr. 24, fig. 8/1, inclusiv despre două topoare din necropola tumulară, p. 270, 3-4.

- fragmente ceramice din pastă fină, fără pictură, cultura *Cucuteni*, faza neprecizată;
- fragmente ceramice din epoca bronzului (cultura *Noua* ?);
- fragmente ceramice din secolele II-IV d. Chr.;
- fragmente ceramice din secolele XIII-XIV și din secolul XV și până în prima jumătate a secolului XVI.

Cercetare: M.A., 1997; colecțiile MB.

13. Mititelu – sit nr. 193. La circa 200 m vest de troița satului, pe o suprafață de circa 100 m², au fost descoperite:

- o lamă din silex;
- câteva fragmente ceramice din secolele XVI-XVII.

Cercetare: M.A., P.V.B., I.M., 1997-1998; colecțiile MB.

14. Pe teritoriul satului, într-un punct neprecizat, a fost descoperit, cu ani în urmă, un topor-ciocan de piatră, perforat, care prezintă, pe o față, o dungă în relief, bine conturată, imitând bavura caracteristică topoarelor din metal. Piesa este atribuită *epocii bronzului*, fără posibilitatea de a o încadra din punct de vedere cultural precis.⁸

Fetești

15. Pleșa – sit nr. 196. Pe terasa joasă, de stânga, a Pârâului Porcului, amplasată în partea de nord-est a satului, la circa 80 m vest de poalele dealului I a Schit, s-au găsit:

- fragmente de silex patinat (*paleolitic* ?);

⁸ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea epocii bronzului și a Hallstattului timpuriu în județul Suceava*, în *Thraco-Dacica*, II, 1981, p. 133-134, fig. 1/4; B. P. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 275, nr. 25, fig. 3/5. B. P. Niculică, *Topoare de piatră aparținând epocii bronzului descoperite pe teritoriul județului Suceava*, în CC, SN, 6-7(16-17), p. 67-80, cu piese din comunele Adâncata, Arbore, Botoșana, Mihăești, Mihoveni, Moara, Rădășeni, Siminicea și Udești, și Suceava.

- unelte din silex, lame și așchii, bulgări de chirpic ars provenind de la pereții unor locuințe *Cucuteni*;
- fragmente ceramice din pastă fină, fără pictură caracteristică fazei *Cucuteni B*;
- câteva fragmente ceramice datând din *epoca bronzului* (cultura *Noua*);
- fragmente ceramice specifice *La Tène* getic, dintre care două cu grafit, specifice celtice, ceramică bastarnică și o fusaiolă tronconică, dar și fragmente de zgură și lupe de fier.

Cercetare: P.V.B., I.M., 1991; B. P. N., I.M., 2000, 2003.

16. *La Plopi* sau *La Stejari* – sit nr. 198. Promontoriul unui deal cu pante abrupte pe trei laturi. În marginea nordică, la poalele dealului, curge pârâul Grigorești. Așezarea are o suprafață de circa 1 ha, pe suprafața sa fiind descoperite:

- bulgări de chirpic ars provenind de la pereții unor locuințe cucuteniene;
- fragmente ceramice din pastă fină, fără pictură, precum și din pastă grosieră, caracteristice culturii *Cucuteni*, fază neprecizată (poate *A*);
- unelte din silex și din șist negru de Audia, nuclee epuizate, lame și așchii;

Tot din acest sit provin câteva fragmente ceramice din *Hallstatt* și/sau *La Tène*, inclusiv un fragment de zgură cu fier.

Cercetare: P.V.B., I.M. 1991; B.P.N., I.M., 2003; colecțiile MB.

17. Loc *La Nuci* (la cca. 500 m sud de pct. anterior; pct. necartat). Aici au fost descoperite:

- un fragment ceramic cucutenian (?), din pastă grosieră, cu cioburi pisate în componență (legat de pct. anterior);
- fragmente ceramice provenind de la vase de uz casnic, datând din secolele XVI-XVII.

Cecetare: P.V.B., I.M., 1991; colecțiile MB.

18. Din vatra satului, posibil partea vestică a sa, pe partea stângă a pârâului satului, după unele fragmente ceramice aduse autorului de către un localnic, se pare că există nivelul secolelor VI-VII, dacă nu și ceva mai târziu.

2. COMUNA ARBORE*

Arbore

1. Pe terenul îngust din interfluviul Solca-Creveț (ultimul afluent de dreapta, numit de localnici și *Crivăț*), înainte de confluență, **pe hartă sit. nr. 1**, pe lângă câteva bucăți de chirpic, au fost descoperite câteva fragmente ceramice din pastă de aspect *La Tène*.

Cercetare: M.A., 1997; colecțiile MB.

2. Pe ogoarele de pe partea stângă a pârâului Creveț, **nr. 2**, la circa 300 m înainte de confluența sa cu Solca, pe o suprafață întinsă de teren, au fost găsiți numeroși bulgări de chirpici și numai câteva fragmente ceramice, ceea ce face deosebit de dificilă datarea habitatului de aici (două fragmente de aspect *La Tène*, unul de fund inelar, din pastă fină, cărămie și altul, modelat la roată, din pastă gălbuie, nisipoasă, tipică amforelor din secolele II-III d. Chr.). Nu excludem, aici, totuși, o locuire *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 1997; colecțiile MB.

3. Un punct locuit (?), modest, a existat pe aceeași terasă (ogorolul lui Ion Ciobăcă), **nr. 3**, din dreptul vârfului dealului Junincă, de peste pârâul Creveț. Aici au fost descoperite două fragmente ceramice, lucrute cu mâna, două din pastă fină (unul cărămie și celălalt cenușiu) și un

* M. Andronic et alii, *op. cit.*, p. 136-141.

ultim fragment zgrunțuros, aparținând culturii *Sântana de Mureș*, cultură atestată și prin două fragmente, găsite izolat, între punctele 1 și 2.

Cercetare: M.A., 1997; colecțiile MB.

4. *Pe Șes*. Pe partea stângă a pârâului Solca, **nr. 4**, semnalăm descoperirea unui punct locuit (lot Vasile Leonte), lângă fosta rampă CAP: bulgărași de chirpici, o așchie din silex cenușiu și câteva fragmente ceramice, dintre care unele, prin compoziția bogată în microprundiș pisat, pot fi atribuite, din punct de vedere cronologic în cultura *Noua*.

Cercetare: M.A., P.V.B., Fl.H., 1997; colecțiile MB.

5. În Cătunul de Jos, pe dreapta Solcăi, în grădina din spatele casei lui Ion Ciobâcă (nr. casă 932), **nr. 5**, au fost descoperite, alături de bulgări de chirpici, fragmente ceramice *Noua*.

Cercetare: M.A., 1997; colecțiile MB.

6. *Dealul Sandului*. Pe terenul lotului lui Gheorghe Apostol, **nr. 6**, pe partea dreaptă a unui izvor ce pornește de la poalele dealului Hrințești, au fost descoperite rare bucăți de chirpici și un fragment ceramic, care după pastă, poate fi atribuit culturii *Noua*.

Cercetare: M.A., M.G., 1997; colecțiile MB.

7. Pe aceeași margine înaltă de deal. **nr. 7**. la aproximativ 500 m est de punctul anterior, au fost găsite două fragmente ceramice, de grosime considerabilă, modelate cu mâna, cărămizii, ce par a indica un punct locuit din *epoca fierului (La Tène?)*. precum și câțiva bulgărași de chirpici.

Cercetare: M.A., M.G., 1997; colecțiile MB.

8. La circa 120 m est de această ultimă descoperire (ogorul lui Ion și Agafia Buliga), **nr. 8**, a fost identificat un punct locuit *Sântana de Mureș* (bulgări de chirpic și câteva fragmente ceramice de aspect zgrunțuros).

Cercetare: M.A., M.G., 1997; colecțiile MB.

9. Tot un punct locuit *Sântana de Mureș* - dacă nu cumva descoperirile se leagă de situl anterior - a fost identificat, pe aceeași margine de platou, **nr. 9**, la circa 150 m est de zona sus menționată (bulgări de chirpici și două fragmente ceramice din pastă zgrunțuroasă). Alte câteva fragmente (doar unul din pastă fină) au fost descoperite pe terenul dintre punctele **7** și **8**.

Cercetare: M.A., M.G., 1997; colecțiile MB.

10. Un alt punct locuit *Sântana de Mureș* (poate în conexiune de habitat cu punctele anterioare, sau **1**), **nr. 10**, a fost identificat pe ogorul lui Gheorghe Ciobâcă (pușini bulgări de chirpic și un fragment ceramic din pastă „ciment”).

Cercetare: M.A., M.G., 1997; colecțiile MB.

11. În interfluviul dintre Iaslovăț și afluentul său de dreapta, Pârâul Săc, au fost descoperite fragmente de materie arsă cu prezență de suprafețe cu aspect sticlos, un fragment de cărămidă smălțuită și ceramică din secolul XVII. după cei doi de mai jos (punct necartat).

Cercetare: P.V.B., F.I.H., 1997; colecțiile MB.

12. Pe terenul arat al marginii platoului de pe partea dreaptă a unui pârâu, fără nume, **nr. 15**, la circa 850 m nord-vest de confluența acestuia cu Solca, alături de bulgări de chirpici, au fost descoperite fragmente ceramice *Noua* și *La Tène*, inclusiv un fragment de buză fațetată de tip *Poienesti – Lucașeuca*.

Cercetare: B.P.N., I.M., 1997; colecțiile MB.

13. În zona de vărsare a pârâului (fără nume) în Solca, **nr. 16**, în dreptul unui chioșc amenajat la șoseaua asfaltată Arbore-Iaslovăț, pe ambele părți ale firului de apă, a fost descoperită o așezare cu ceramică tipică *Sântana de Mureș*.

Cercetare: P.V.B., Fl.H., 1997; colecțiile MB.

14. În *Câmp*. La circa 500 m nord-vest de chioșcul sus menționat, au fost găsite câteva fragmente ceramice care datează din *Hallstatt*.

Cercetare: P.V.B., Fl.H., 1997; colecțiile MB.

15. Pe terasa ușor înclinată de pe partea stângă a pârâului Solca, **nr. 18**, imediat în dreapta șoselei ce duce de la Arbore la Bodnăreni, la circa 250 m spre nord de intersecția acesteia cu șoseaua Arbore-Iaslovăț, pe o suprafață de circa două hectare au fost descoperite numeroase fragmente ceramice datând din perioada *bronzului mijlociu*, cultura *Komariv* și un topor din silex cenușiu, de mici dimensiuni. Pe întreaga suprafață se găsește o apreciazabilă cantitate de chirpic, provenind de la locuințele distruse.

Cercetare: P.V.B., Fl.H., 2004; colecțiile MB.

16. *La Movileancă. nr. 21.* La circa 50 m sud de biserica ctitorită de Luca Arbure în anul 1502, se găsesc urmele fostei curți boierești. Dintre obiectele descoperite aici, de-a lungul timpului, menționăm: fragmente ceramice de uz comun din secolele XIV-XVI, fragmente de cărămidă decorativă de fațadă, smălțuite în verde, două discuri decorative, nesmălțuite, fragmente de cahle decorate cu motive

geometrice, Melusina, Sfântul Gheorghe omorând balaurul, cerbul Sfântului Hubertus, cavalerul în turnir⁹.

Din păcate, proprietarul terenului, uitând de promisiune făcută, a desfăcut movila constituită cu timpul din strângerea resturilor arheologice, inclusiv pietre ce aparținuseră curții nobiliare, materialul fiind dus și împrăștiat în albia râulețului Solca.

Cercetare: P.V.B., M.A., M.G., Fl.H., B.P.N., 1994, 1997, 2000; colecțiile MB.

17. Pe terasa stângă a Solcăi, **nr. 20**, la 40 m sud de primărie, în grădinile locuitorilor din zonă, au fost descoperite un fragment ceramic *Cucuteni* și mai multe fragmente ceramice medievale, datând din secolele XIV-XVI (cele mai vechi cu microprundișuri în compoziție, arse în mediu oxidant, incomplet).

Cercetare: M.A., 1997; colecțiile MB.

18. Pe suprafața arată a ogorului lui Ion Ciobâcă (la circa 225 m vest de biserica ortodoxă, **nr. 19**), pe aceeași terasă a pârâului Solca, a fost identificat, prin ceramică tipică, un punct locuit în secolul XIV, izolat descoperindu-se și un fragment ceramic, probabil din *epoca fierului*.

Cercetare: M.A., 1996; colecțiile MB.

19. Pe terasa înaltă a pârâului Solca, **nr. 23**, la 30 m est de cimitirul evreiesc, continuându-se pe circa 150 m, alături de chirpici, așchii de silex cenușiu și de șist negru de Audia, au fost descoperite

⁹ P. Oprea, *Urme ceramice de la casele hatmanului Luca Arbore, în Studii și Cercetări de Istorie a Artei, AP, 2, 1965, p. 329-332, fig. 16; P.V. Batarciuc, Ceramică monumentală descoperită la curți boierești din județul Suceava, în Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie. (SCIV, SCIVA), 45, 1994, 1, p. 76. Pentru restul construcțiilor laice și religioase, cf. eadem, *Contribuții mărunte la istoria arhitecturii din Ținuturile Suceava și Cernăuți (secolele XIV-XVIII)*, Suceava, 2011, *passim*.*

fragmente ceramice din pastă fină, unele dintre ele cu cioburi pisate în compoziție, fără pictură, precum și o greutate de formă cvasiparalelipipedică, aparținând culturii *Cucuteni*, posibil faza *B*. De-a lungul timpului, aici au fost descoperite și topoare din silex¹⁰.

Cercetare: M.A., 1996; P.V.B., Fl.H., B.P.N., 1997, 2004; colecțiile MB.

20. Pe vârful dealului de pe partea stângă a pârâului Ciopornița, se găsesc amplasați, trei tumuli aplatizați (înălțimi variind între 0,40-0,60 m și diametrele între 8-10 m). Pct. necartat.

Cercetare: P.V.B., Fl.H., B.P.N., M.G., I.M., 1997; colecțiile MB.

21. *În Câmp – nr. 11.* La distanțe de 500-800 m sud-est de confluența pârâului Ardeuța cu Solca, în amonte de aceasta, alături de bulgări de chirpici, au fost descoperite fragmente ceramice *Cucuteni*, *Hallstatt* și *Sântana de Mureș* – poate etapă târzie, cât și o așchie din silex calcinată. După observația lui Bogdan Niculică, aici ar fi și *Noua*.¹¹

Cercetare: P.V.B., Fl.H., 1997, 2004; colecțiile MB.

22. La confluența pârâului Ardeuța cu Solca, **nr. 12**, pe partea dreaptă a Solcăi, se găsesc, pe alocuri, fragmente ceramice din secolele XVII-XVIII.

Cercetare: P.V.B., Fl.H., 1997; colecțiile MB.

23. *La Cărămidărie, nr. 24.* Pe malul stâng al pârâului Ardeuța, la circa 500 m sud-vest de confluența cu Ciopornița, au fost observate numeroase bucăți de cărămidă și chirpici (posibil preistoric, după cei trei de mai jos, nu și după noi). În apropiere toponimul *Gârla Morii*, indică existența, cândva, a unei mori.

¹⁰ Informație E. Petrovici.

¹¹ *Epoca Bronzului...*, p. 324, nr. 4.

Cercetare: B.P.N., I.M., M.G., 1997; colecțiile MB.

24. Pe malul stâng al pârâului Saca, **nr. 25**, între drumul comunal ce duce de la Arbore la Clit, începând de la o distanță de circa 500 m de ultimele locuințe din Arbore, spre vest, pe o întindere de aproximativ 0,5 ha, au fost descoperite numeroase fragmente ceramice aparținând culturii *Sântana de Mureș*. Zona a fost locuită destul de intens de purtătorii acestei culturi, așezați atât pe malul pârâului amintit cât și pe cele ale unui mic afluent de stânga al acestuia, fără nume.

Cercetare: M.A., P.V.B., Fl.H., 2004; colecțiile MB.

25. O așchie din silex, datând, probabil din *neolitic*, a fost descoperită pe Dealul Săc (partea dreaptă a pârâului Saca, **nr. 26**).

Cercetare: P.V.B., Fl.H., 1997; colecțiile MB.

26. Pe versantul drept al *Bahnei Săcului*, pe terenul interfluviului format de Pârâul Săc și Bahna Săcului, a fost descoperit un racloar pe așchie de silex, cu talonul evidențiat, nepatinat, datând probabil din *neolitic*. Pct. necartat.

Cercetare: P.V.B., Fl.H., 1997; colecțiile MB.

27. Pe malul stâng al pârâului Bahna Săcului, la 300 m nord-est de punctul anterior, a fost descoperite un gratoar pe lamă din gresie și un vârf de lance din fier, foliform, romboidal în secțiune, datând cu probabilitate din *evul mediu*.

Cercetare: P.V.B., Fl.H., 1997; colecțiile MB.

28. *La Luncă* sau *La Curătură*, **nr. 29**. Pe malul drept al pârâului Clit, între satele Arbore și Clit, au fost descoperite fragmente ceramice care se datează în timpul culturilor *Cucuteni* și *Noua* precum și în epocile

Hallstatt și *La Tène*. În plus, s-au descoperit o așchie din silicolit cu urme de cioplire și un fragment de buză de vas (secolele XIV-XV).

După inf. lui M. Ignat (1982), pe partea stângă a pr. Clit, loc *Lunca Clitului*, s-ar găsi un nivel de locuire *Sântana de Mureș*.

Cercetare: P.V.B., 1992; P.V.B., Fl.H., 1997; colecțiile MB.

29. În fosta colecție a lui Toader Hrib din satul Arbore, s-a păstrat o monedă de bronz de la Domitianus, de tip *Fortuna Augusti Sc.*, puternic tocită, descoperită probabil pe teritoriul localității¹². Astăzi, această monedă a dispărut ca și altele antice imperiale din colecția muzeală, despre care nu mai există informații exacte.

30. Cu mulți ani în urmă, cercetătorul ieșean, Dan Gh. Teodor, a semnalat descoperirea pe terenul arabil de la ieșirea din satul Arbore, spre Solca, unui topor dintr-o rocă dură, pigmentată, de nuanță verzuie,¹³ care datează din *epoca bronzului* (punct necartat). Piesa se păstra mai demult în colecția profesorului Vasile Boca din Botoșana.

31. Punct neprecizat. În colecția Toader Hrib se mai păstrau, în vara anului 2000, patru topoare întregi și fragmentare, din roci dure, perforate și neperforate, datând din *epoca bronzului*¹⁴.

32. În punctele numite de Emandi *dealul Bobeica*, *Dealul Țapului*, *Lunca Comanului*, *Bodnăreni* și *Codru*, se afirmă că s-a găsit ceramică din sec. XIV-XV. Din păcate, în lunga înșiruire de puncte pe care o face nu face o diferențiere între aceste descoperiri, unele poate simple locuri, ne semnificative, precum dealuri mai departe de o sursă de apă, cu doar rare cioburi, semne doar ale prezenței umane. Afirmatia noastră trebuie avută în vedere și la alte citări ale articolului său.¹⁵

33. În cuprinsul ogorului lui Toader Ciobâcă din Arbore, mai nou vândut, în punctul *Hrințești*, pe terasa înaltă, dreaptă, a Solcăi, autorul a

¹² M. Ignat, *Contribuții numismatice la istoria dacilor din nordul Moldovei în secolele II-III e.n.*, în *Suceava*, IV, 1977, p. 84; idem, *Découvertes, collections et recherches numismatiques à Suceava*, în *Codrul Cosminului*, (CC), SN, nr. 10 (20), 2004, p. 145-151.

¹³ Informație oferită autorului de Dan Gh. Teodor, căruia îi aducem mulțumirile noastre.

¹⁴ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 271-272, nr. 5-8, fig. 4/2; 5/2; 8/4; 9/1.

¹⁵ E. I. Emandi, *Considerații istorico-geografice asupra așezărilor medievale din Depresiunea piemontană Rădăuți (secolele XIV-XVII)*, în *SCIVA*, 3, 30, 1979, p. 389 și pentru pct. din text nr. 34.

descoperit în arătură proaspătă resturile unei urne funerare, conținând numai oase incinerate. Partea inferioară a vasului descoperit, care s-a păstrat, avea pereții groși de cca. 4 mm, ardere oxidantă a suprafețelor și miezul negricios și fundul de 12 cm diametru. Lutul, moale la pipăit are cioburi pisate în compoziție. Se datează în *Hallstatt* (mai repede), sau *La Tène*. Pct. necartat.

În urma analizei antropologice efectuată la institutul de specialitate de la Iași, de către Dan Botezatu (1999), a rezultat un mormânt dublu, de femeie de vârstă matură și a unui copil de câțiva ani (*infans I*).

La cca. 100 m N-E, pe marginea aceleiași terase, s-au descoperit fragmente ceramice din sec. XIV-XV, provenind din situl următor.

Cercetare: M. A., 1997.

34. La cca 150 m V –NV de punctul anterior, același toponim, s-a găsit un numeros material ceramic din sec. XIV-XVII, resturi de oase, resturi de lespezi, toate aparținând fostului sat dispărut Hrințești.¹⁶ Secolul al XIV-lea este foarte bine reprezentat.

Parcurgând în continuare, pe mai multe zeci de metri spre S-E și S aceeași terasă, s-a constatat apariția abundentă a ceramicii din secolele XV-XVI, dovadă a extinderii arealului locuit. În plus s-a găsit și ceramică databilă în *epoca fierului* – poate în conexiune cu urna amintită și două fragmente *Sântana de Mureș*. Pct. care pot face parte din comuna Iaslovăț din vecinătatea nordică.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

Bodnăreni

35. Pe vârful Dealului Bughii (înălțime mațimă 476 metri), a fost descoperită o așchie din opal, cu urme evidente de cioplire antropică (zona nr. 13).

¹⁶ M. Andronic, *Hrințești – un sat bucovinean dispărut*, în *Carpica*, XXVIII, 1999, p. 135-140.

Cercetare: P.V.B., Fl.H., 1997; colecțiile MB.

36. Pe piciorul aceluiași deal, **nr. 14**, în dreapta drumului de țară Arbore-Iaslovăț, a fost descoperit un gratoar pe lamă din silex patinat, cu rest de cortex, datând din *Aurignacian*.¹⁷

Cercetare: P.V.B., Fl.H., 1997; colecțiile MB.

37. *La Doi Plopi*, **nr. 30**. În zona confluenței Iaslovățului cu principalul său afluent de dreapta, fără nume, pe prima terasă de pe stânga Iaslovățului, la 100-150 m pe partea stângă a drumului ce urcă spre Burla și Volovăț și la aproximativ 400 m nord-vest de podul de peste Iaslovăț, pe un teren nearat s-a observat prezența de bulgări de chirpici.

Cercetare: M.A., 1997; colecțiile MB.

38. Pe înălțimile din preajma satului, cu foarte mult timp în urmă se consemnează existența unor tumuli.¹⁸

39. La circa 150 m sud-est de școala din Bodnăreni, **nr. 22**, pe interfluviul terasat dintre pârâul Iaslovăț și un alt pârâu, fără nume, a fost găsit un fragment ceramic *Criș* (?), altele datând poate din secolul XVII (punct necartat).

Cercetare: Fl.H., 1997; colecțiile MB.

Clit

40. În marginea de nord-est a satului Arbore, în zona numită *Clit*, în grădina cetățeanului C. Buliga, cu prilejul lucrărilor agricole a fost descoperit, în anul 1965, un topor de fier, cu tăișul îngust, lama curbată,

¹⁷ Determinare dr. Vasile Chirica.

¹⁸ J. Szombaty, *Zweite Recognoscierungstour in der Bukowina*, în *Jahrbuch des Bukowiner Landes-Museums* (pe viitor *JBLM*), III, 1895, p. 23.

ceafa cilindrică și aripioare laterale¹⁹. Toporul a fost datat de unii cercetători în secolele VIII-IX, iar de alții (mai curând) în sec. X-XII.²⁰

41. În punctele numite *În Luncă* și *Saghieni* s-a descoperit, nu știm în ce cantitate, ceramică din sec. XVI-XVII. Inf. E.I.E.

42. N. Grămadă, *op. cit.*, I, consemnează la p. 4-5, la Arbore, codrul “Hrințești” și “Dealul Hrințești.”

3. COMUNA BAI A

Baia

1. *În Muchie*, nr. 1. Pe terasa veche a Șomuzului, acum terasă învecinată cu traseul canalizat al Șomuzului Mocirlos, în locul de trecere al unei linii de curent, alături de cantități considerabile de lut ars s-a descoperit un material ceramic bogat, după cum urmează:

- ceramică *Precucuteni II* și material litic din menilit, silex cenușiu și albicios;²¹
- ceramică din *Hallstatt*, inclusiv canelată;
- ceramică *Sântana de Mureș*, inclusiv fragment de amforă.

Ceramica modelată numai cu mâna, poate aparține mai exact sec. IV-V, sau altora ante sau post Chr.

Cercetare: M. A., 1998, 2007, 2013; B. P. N., 1999-2000.

Ulterior, prin permisiunea autorului, arheologul E. Ursu a efectuat săpături în anii 2013-2014, cu descoperirea mai multor complexe

¹⁹ D.Gh. Teodor, *Elemente și influențe bizantine în Moldova în secolele IX-XI*, în *SCIV*, 21, 1970, 1, p. 108, fig. 6, 10.

²⁰ Idem, *Descoperiri arheologice și numismatice la est de Carpați în secolele V-XI*, București, 1997, p. 39.

²¹ B. Niculică, M. Andronic, *O nouă așezare precucuteniană în nordul Moldovei*, în *Suceava*, XXIV-XXV, 1997-1998, (2000), p. 7-17.

□ К-Э. Урсу, К. Апараскивей, *Сосуды со стилизованными антропоморфными изображениями из ареала Прекукутень – Триполие А. Некоторые соображения*, în *Stratum Plus*, 2, 2014, p. 309-330;

C-E. Ursu, C. Aparaschivei, *Vase cu reprezentări antropomorfe stilizate din arealul Precucuteni-Tripolie A. Câteva considerații*, în *Schola. Ars. Historia. In honorem*

arheologice *Precucuteni II* și *Sântana de Mureș* (chiar o etapă târzie - sec. V). Se pare că există și ceramică din sec. VI-VII și dintr-o perioadă timpurie a epocii bronzului.

De aici, **nr. 2**, tot pe podul terasei Șomuzului, spre șoseaua spre Fălticeni se găsește ceramică *Sântana de Mureș* așezarea fiind deosebit de întinsă, dovadă fiind faptul că pe aceeași formă de teren, pe o distanță de mai multe sute de metri spre N-V în direcția hotarului comunei vecine Cornu Luncii, așezarea din secolul IV d. Chr. se continuă, fără să fie practic după opinia noastră un sit nou. Tot aici, alături de chirpic, se găsește și ceramică din *Hallstatt* (exemplu ogoarele Bârgăuan Nicolae).

Cercetare: M.A., 1998, 2013.

2. Dincolo de șoseaua amintită, **nr. 3-4**, pe aceeași terasă, (imediat după ea așchii din menilit, ceramică preistorică), spre satul Cotu Băii, până la ogor Gh. Marin, în țarina *În Arini*, se găsește pe mai departe chirpic și ceramică de același fel, din sec. IV d. Chr. În plus se pare că

Tereza Sinigalia, *la 45 de ani de activitate științifică*, Pătrăuți, Editura Heruvim, 2014, p. 45-85;

C-E. Ursu, C. Aparaschivei, *A few considerations on some of the ceramic vessels decorated with stylized anthropomorphic representations, from Precucuteni-Tripolye A area*, în *Brukenthal Acta Musei*, IX.1, 2014, p. 19-55;

C-E. Ursu, St. Ғерна, *Археологические исследования 2012-2013 гг. в Байя (уезд Сучава, Румыния) и некоторые новые данные о домостроительстве Прекукутень – Триполье А*, în A. Diachenko, F. Menotti, S. Ryzhov, K. Bunyatyan and S. Kadrow / За редакцією О. Дяченка, Ф. Менотті, С. Рижова, К. Бунятян і С. Кадрова (eds.), *The Cucuteni-Tripolye cultural complex and its neighbours. Essays in Memory of Vladimir Kruts / Культурний комплекс Кукутень-Трипілья та його сусіди. Збірка наукових праць пам'яті Володимира Круца*, Київ, 2015, p. 273-292;

C-E. Ursu, St. Ғерна, *Tracing the megastructures back in time: an exceptional building from the settlement Baia - În Muchie, Suceava county, Romania*, în *На східній межі старої Європи / At the Eastern frontiers of Old Europe. Матеріали міжнародної наукової конференції, Кіровоград, Небелівка 12-14 травня 2015*, Кіровоград, 2015, p. 49-50;

C-E Ursu, St. Ғерна, *Baia, com. Baia, jud. Suceava. Punct: În Muchie*, în *ССА, Campania 2013*, Buc., 2014.

este și ceramică din *epoca bronzului Noua* și poate și altceva (ceramică modelată numai cu mâna, cu cioburi pisate ca ingredient).

Cercetare: M. A., 2013.

3. În centrul satului și vechea vatră medievală, **nr. 5**, s-au făcut o serie de săpături arheologice, binecunoscute, cu descoperirea a numeroase complexe arheologice medievale, asupra cărora nu este aici cazul să insistăm.²² Altă concentrare de material ceramic există în sectorul din jurul Bisericii Albe, databil în sec. XIV (poate și puțin mai vechi) – XVIII, inclusiv fragmente de cahle (XV-XVII).

4. În *Țarna Băii*, pe partea stângă a râului și la sud de șoseaua spre Fălticeni, s-au descoperit cioburi databile în perioada mijlocie a *epocii bronzului și Sântana de Mureș*.²³ Pct. necartat.

5. Identificarea acelei *Movile Bortoise* despre care o legendă spune că s-a ridicat peste trupurile celor decedați în cunoscuta luptă de la Baia, nu s-a putut din păcate face. Aceeași tradiție adaugă faptul că foști combatanți ar fi fost îngropați și “pe hotarele Băiei dinspre satul Oprișani, unde este astăzi o mocirlă.”²⁴ Prin denumire, ar rezulta că movila ar fi fost la un moment dat distrusă parțial prin săpături, probabil pentru comori.

6. După o tradiție locală, denumirea localității ar fi derivat de la fosta bogăție a oamenilor de aici, în islazul comunal existând încă într-o vreme găuri foarte vechi unde se săpase pentru extragerea aurului și argintului aflat aproape de suprafață. După o veche legendă, în *Borta lui Hârjap*, într-un deal al localității, Ștefan cel Mare ar fi poruncit ascunderea tezaurului vechiului oraș medieval Baia. Înaintea invaziei

²² L. Bătrâna, A. Bătrâna, *Date istorice și arheologice despre biserica catolică din Baia, în Suceava*, X, 1983, p. 431 și urm.; E. Neamțu E., V. Neamțu V., S. Cheptea, *Orașul medieval Baia în secolele XIV-XVII. Cercetările arheologice din anii 1967-1976*, vol. I, Iași, 1980; vol. II, *Orașul medieval Baia în secolele XIV-XVII*, Iași, 1984. Cf. și S. Cheptea, *CCA*, 1999, p. 11-12, pct. 6, pentru biserica lui Rareș.

²³ D. Teodor, I. Ioniță, *Cercetări arheologice în Podișul Sucevei*, în *ArhMold.*, V, 1967, p. 318, nr. III.1, nota 14.

²⁴ *Fost-au acest Ștefan Vodă*, antologie de folclor, de I. Filipiuc, Ed. Junimea, 1984, p. 38. Oprișeni exista la vest de Fălticeni, spre Rădășeni, probabil nr. 4, la com. Rădășeni.

ungurilor pe aceste locuri.²⁵ Găurile menționate au putut fi făcute, sute de ani, după opinia noastră, mai degrabă pentru extragerea lutului pentru producția ceramică, destinată în mare și comerțului. Trebuie în acest context să mai amintim că aici, la Baia, s-ar fi exploatat minereuri (auro ?) - argintifere, ca și la Baia Mare. În harta Principatelor române, făcută de ruși între 1828-1832, aici sunt poziționate, la sud și sud-vest de localitate, cinci semne de mină.²⁶

7. Strict legat de istoria orașului medieval, chiar dacă deja terenul nu va mai face parte administrativ din comuna Baia, este dealul cunoscut de localnici sub numele de *Cetățuia (La Comoară)*, unde se află o fostă fortificație, cunoscută încă de la sfârșitul secolului XIX²⁷. Interesante observații ne-a redat Constantin Giurescu: „Se poate ca Dragoș să fi ridicat întărirea de lângă Baia, peste apa Moldovei, pe un bot de deal... cunoscută în secolul al XVIII-lea sub numele de „cetate” (n.n.–domnitorul țării a făcut o călătorie prin Moldova în 1732: „...și au mersu la Roman, la Niamțu și la citate în Bae”), iar astăzi sub acela de „Cetățuia.”²⁸ Poate tocmai aici deci a fost o vreme burgul sașilor și al orașenilor, unde se găsiseră și piesele de armament medievale.

Situl este amintit și la prezentarea com. Râșca, pct. 5, de care aparține teritorial acum.

Cercetare: N.U., M.I., D.B., B.P.N., 1998, 1999, 2000, 2003; M.A., 1996, 2013.

8. Un denar de la Hadrian (*RIC*, II, p. 345, nr. 40a, Roma, anul 118) a fost descoperit în anul 1984 în vatra satului (?) și se păstra în

²⁵ Informații culese de M. Andronic la fața locului, 1998.

²⁶ C.C. Giurescu, 1967 *Târguri sau orașe și cetăți moldovene din secolul al X-lea până la mijlocul secolului al XVI-lea*, București, p. 186.

²⁷ V. Ciurea, *Preistoria. Viața omului primitiv în vechiul ținut al Sucevei (Baia de azi)*, în *Natura*, nr. 6-7, 1931, p. 30; B. Niculică, S. Ignătescu, *Recunoașteri arheologice în Podișul Sucevei (II)*, în *CC*, 6-7 (16-17), 2000-2001, p. 80 și fig. 2/4, 3/1, 4-6; B. Niculică et alii, *Baia, com. Baia, jud. Suceava, „Cetățuia”*, în *CCA, Campania 2003*, p. 47-48. O versiune detaliată și pe CD-ul acestui volum, editat de CIMEC, mai 2004. D. Monah, Șt. Cucos, *Așezările culturii Cucuteni din România*, Iași, 1985, p. 56, cu bibl.

²⁸ Al. Lapedatu, *Antichitățile de la Baia. I. Note istorice*, în *Bul. Com. Mon. Ist*, II, 1909, p. 63. C. C. Giurescu, *op. cit.*, p. 186.

colecția școlară din localitate. Tot din sat comună provine o piesă din bronz de la Constantius II (tip *SPES REIPVBLICE*, anii 358-361, 136 g, d. 14 mm), inventariată la MB cu nr. MC/2868.²⁹

Bogata

9. Pe Dealul Colacului, nr. 6, la circa doi-trei kilometri sud-vest depărtare de vatra istorică a Băii, în urmă cu mai bine de jumătate de veac, se observase existența unei rețele de răzoare – probabil foste mici valuri de amplasament de palisadă? Cercetarea la fața locului efectuată în anul 2013 de către autor, pe un platou în ușoară pantă spre sud nu a putut aduce noi informații. Amploarea urmelor de amenajare antropică pare să ducă spre ideea totuși a unui fost loc de cantonare a unei/unor tabere militare ale târgului medieval Baia, interpretare în concordanță cu tradiția locală.³⁰

Cercetare: autorii citați - ca și în resturile cazurilor - și M.A., 2013.

10. În interfluviul dintre Moldova și pârâul Bogata, nr. 7, în grădina lui Nicolae Rusu (decedat, soția Anica Rusu), dar și în cea vecină a lui Ștefan Rusu, la cca. 200 metri spre S-E de biserica satului, s-a identificat alături de chirpic în cantități modeste, ceramică tipică *epocii bronzului – Komariv/Noua*. Este posibil ca aici să existe și un nivel de locuire din epoca fierului, cercetările viitoare putând clarifica această problemă. Legat de sit pot fi două așchii masive din silex găsite pe terasa pârâului satului, nu departe de biserică.

Cercetare: M.A., 2013.

²⁹ M. Andronic, *Descoperiri de monede romane la răsărit de Carpați*, în *Buletinul Societății Numismatice Române*, XC-XCI (1996-1997), nr. 144-145, p. 263, nr. I, respectiv p. 265, nr. X.

³⁰ N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia, *Așezări din Moldova. De la paleolitic până în secolul al XVIII-lea*, 1970, București, p. 307-308; M. Andronic, *Istoria Bucovinei, II, În epoca marilor migrații și până la încheierea formării Moldovei medievale*, Suceava, 2014, p. 341.

11. Pe Dealul Colacului, la cca. 4 km sud de sat, pe partea dreaptă a Moldovei, se află o așezare *Cucuteni*, fază neprecizată.³¹ După Zaharia-Petrescu-Dîmbovița-Zaharia (p. 308, nr. 302) aici s-a mai descoperit material ceramic din secolele XI-XIII, XVI-XVII. Este posibilă totuși o eroare de amplasament a punctului 9 de mai sus, deoarece autorii plasează aici, pe această coamă deluroasă, acel loc de tabără amintit. Pct. necartat.

12. După informația prof. C. Văleanu, pe înălțimea din dreapta vărsării pârâului satului în Moldova și a drumului spre Baia, nr. 8, s-a descoperit o așchie-răzuitor (?) din șist, cu urme de retușe (*paleolitic superior*, sau mai târzie).

13. După informații recente de la D. Teodor, care vor trebui verificate cândva, pe o înălțime de pe dreapta Moldovei, poate în dreptul bisericii catolice (au trecut peste 50 de ani !!!, de la cercetarea sa la fața locului), ar exista un loc cu șanț și val de pământ, de formă relativ simetrică, atunci un gen de poiană cu arbuști, unde s-ar fi găsit ceramică medievală (!?). Vezi punctele 9 și 11.

4. COMUNA BĂLĂCEANA

Bălăceana

1. La marginea de nord-vest a Dealului Pădurii, nr. 1, pe cota sa cea mai înaltă, în strictă vecinătate cu vegetația pădurii, se află doi tumuli (probabil ambii datând din aceeași etapă istorică), cu următoarele dimensiuni actuale, în care includem inevitabil și procesele de erodare: H: 1 m (respectiv 2 m), D: 20 m (respectiv 30 m). Distanța dintre ei este de circa 60 m. La circa 1,5/2 km sud-vest de aici, în Pădurea Fântâniei, după informațiile primite de autor de la un pădurar localnic, s-ar afla încă două astfel de movile.

Cercetare: M. A., 2006, 2013.

³¹ D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 308, nr. 302.

2. Pe marginea înaltă a terasei pârâiașului Obșinet, **nr. 2**, afluent de stânga al pârâului Bălăceana, în spatele gospodăriei lui Vasile D. Râpan și în fața casei lui Emilian Râpan, alături de chirpic, s-a descoperit ceramică aparținând unui punct locuit în *Hallstatt* sau *La Tène* (ceramică modelată numai cu mâna, cu cioburi pisate și ardere oxidantă incomplet).

Coordonate: N 47 38 023

E 026 01 619, 414 m. alt.

Cercetare: M.A., 2006, 2013; colecțiile MB.

3. În marginea de sud a satului, la circa 100 m S-SV de casa lui Dumitru Buzilă, **nr. 3**, în ogorul său și în cele ale vecinilor săi, Irimie Moroșan și Gheorghe Buzilă, la o distanță apreciabilă de cursul pârâului satului, alături de chirpic, s-a descoperit ceramică preistorică, probabil contemporană cu cea de la punctul anterior.

Coordonate: N 47 38 001

E 026 01 964, 393 m alt.

Cercetare: M.A., 2006, 2013; colecțiile MB.

4. O întinsă așezare *Noua*, **nr. 4**, s-a identificat pe o suprafață de peste două hectare, la nord de drumul satului (în spatele caselor lui Mihai Bandol și Paraschiva Buzilă), dar mai ales la sud de drum, pe terasa pârâului Bălăceana, în grădina lui Mircea Gherman. Alături de bulgăți din chirpic, s-a recuperat o importantă cantitate de ceramică tipică *Noua* (pastă cu silex/silicolit pisat și microprundiș, fragmente de buze cu brâu simplu în relief) dar și ceramică din *Hallstatt*. Mai menționăm un fragment ceramic cenușiu închis care pare a fi barbotinat, precum și rare fragmente ceramice moderne și o bucată de zgură cu fier.

Coordonate: N 47 38 052

E 026 02 062, 380 m. alt.

Cercetare: M.A., 2006, 2013; colecțiile MB.

5. Pe terasa înaltă de pe dreapta pârâului Preluca (sau zi și *Pe Vale*) și cea a pârâului Bălăceana, **nr. 5**, în apropierea confluenței lor, pe ogorul lui Dumitru Cojocariu și în spatele gospodăriei lui Vasile I. Sasu,

s-au descoperit fragmente ceramice preistorice, atipice, pe care le atribuim, cu rezervele de cuvenite *Hallstattului*.

Coordonate: N 47 38 279

E 026 02 384, 375 m. alt.

Cercetare: M.A., 2006, 2013; colecțiile MB.

6. Pe terasa de stânga a pârâului Preluca, **nr. 6**, din apropierea vărsării în pârâul Bălăceana, inclusiv în zona grădinii parohiale, alături de chirpic, s-a identificat ceramică de aspect *La Tène* și din *Hallstatt* (inclusiv specia neagră, lustruită), precum și un fragment de toartă de amforă, probabil primele secole ale erei creștine.

Coordonate: N 47 38 428

E 026 02 300, 387 m. alt.

Cercetare: M.A., 2006, 2013; colecțiile MB.

7. Un alt punct arheologic, **nr. 7**, probabil în legătură directă demografică cu cel precedent, se întinde pe mai multe sute de metri, la N-E de biserică, pe partea stângă a pr. Bălăceana (grădină din spatele casei lui Mihai Grosari); chirpic și ceramică din *Hallstatt* (buton lunguiet, pereți cenușii sau negri lustruiți). Este posibil ca aici să fie reprezentată și cultura *Poieniști-Lucașeuca*, datorită a două fragmente ce par a fi barbotinate și a unuia negru pe ambele suprafețe, de aspect mozaicat.

Coordonate: N 47 38 446

E 026 02 476, 377 m. alt.

Cercetare: M.A., 2013; colecțiile MB.

Situl se pare că se extinde spre nord, **nr. 8**, aici pe terasa înaltă a pârâului Bălăceana, pe ogoarele lui Ion Țipurlea și (mai ales) Ion Cremenitchi, unde alături de chirpic, s-au descoperit: două fragmente de silex cenușiu deschis, dintre care unul cu rest de cortex și ceramică lucrată doar cu mâna, databilă în secolele III-I î. Chr., și/sau în *Hallstatt*.

Cercetare: M.A., 2013; colecțiile MB.

8. În ogoarele de pe terasa înaltă, stângă, **nr. 9**, a pr. Dragea (sau Luncă), în apropierea vărsării sale în Bălăceana, în dreptul bifurcației

drumului asfaltat spre Ilișești, respectiv Vâlcele, în grădina proprietate a Mariei Ciuhan (și nu numai), se găsesc bucățele de chirpic și ceramică *Sântana de Mureș*. Unele fragmente, modelate numai cu mâna pot fi mai vechi.

Coordonate: N 47 38 632

E 026 02 720, 372 m. alt.

Cercetare: M. A., 2013.

9. Pe sectorul de terasă al pârâului Bălăceana, dintre malul stâng al afluentului său Silivăț (sau Bahrina) și prima uliță ce duce spre nord-vest, în grădinile din spatele caselor sătenilor, au fost identificate: chirpic și ceramică *Noua* (buze de oale, cu brâu simplu în relief și cu alveole amprentate cu vârful degetelor) și doar câteva fragmente *Sântana de Mureș*. Notabil, un fragment ceramic cenușiu, din pastă fină, preistoric (*cultura ceramicii liniare, Precucuteni* ?). Pct. necartat.

Cercetare: M.A., 2006; colecțiile MB.

10. În grădinile caselor din partea finală a terasei stângi a pârâului Glodosul, **nr. 10**, înainte de vărsarea sa în Bălăceana, în afară de chirpic, s-a descoperit ceramică *Noua, Poienești-Lucașeuca*, și posibil din *Hallstatt*. Sporadic, au început să apară fragmente *medievale*, din secolele XIV-XV (inclusiv un fragment de caolin cu smalt verde). După două fragmente mici de buze, s-ar putea vorbi și de secolele VI-VII, revenirile ulterioare urmând să fie în acest sens edificatoare.

Cercetare: M.A . 2013: colecțiile MB.

11. Un punct arheologic legat demografic, **nr. 11**, după opinia noastră, de cel anterior, este cel aflat la o depărtare de circa 200 m E-SE (zona grădinilor lui Costel Ciuhan, Flavian Boca și Ana Florea), unde s-a descoperit chirpic sporadic, ceramică modelată numai cu mâna (*Hallstatt*, sau *La Tène*) și medievală (secolele XV-XVI, inclusiv specia smălțuită, de culoare maro).

Coordonate: N 47 38 660

Cercetare: M.A., 2006, 2013; colecțiile MB.

12. Pe terasa pârâului Bălăceana, **nr. 12**, în fața fostelor grajduri CAP, deși multe dintre suprafețele de aici nu s-au mai arat, s-au putut face totuși unele descoperiri: un fragment de silex albicios și fragmente ceramice modelate numai cu mâna, imposibil de datat cu exactitate, material ceramic medieval aparținând vechii vetre de sat (secolele XIV-XV, fragmente de caolin, unul de cahlă traforată). Notabil, și un fragment ce păstrează foarte slabe urme de bandă cu incizii succesive, care poate data din secolele X-XI d. Chr. După informații mai vechi în zona acestor construcții zootehnice s-ar fi descoperit ceramică aparținând culturii *Poienești-Lucașeuca*.³²

Coordonate: N 47 38 735

E 026 03 382.

Cercetare: M.A., 2013; colecțiile MB.

13. Pe partea cealaltă a apei, **nr. 13**, pe un teren mai ridicat cu aspect de terasă (grădina sâtenței Aurora Rusu), s-au identificat numeroase oase, bucăți de chirpic și de pietre, sticlă veche, ceramică *medievală* (caolin pictat, fragmente de cahle, cu sau fără smalt, datând din secolele XV-XVI), ceea ce demonstrează existența aici a unei foste reședințe nobiliare.

Cercetare: M.A., 2013; colecțiile MB.

14. La circa 150 m sud-vest de punctul anterior. **nr. 14.** pe aceeași formă de teren, s-au descoperit urme ale câtorva fragmente ceramice greu de datat, oricum dinaintea erei creștine.

Cercetare: M.A., 2013; colecțiile MB.

³² M. Babeș, *Die Poienești-Lukaševka Kultur. Ein fur Kulturgeschichte in Raum östlich der Karpaten in den Letzen Jahrhunderten von Cristi Geburt*, în *Saarbrücker Beiträge zur Alterumskunde*, vol. 30, Bonn, 1993, p. 183.

15. Pe partea dreaptă a drumului spre Vâlcele, în marginea estică a comunei, pe terenul mai înalt de pe partea stângă a pr. Glodosu, se găsesc bucăți de chirpic și ceramică modelată numai cu mâna, inclusiv cu microprundiș pisat (*Noua* ?). Foarte fragmentat, este posibil să existe și material ceramic *Sântana de Mureș*.

Coordonate: N 47 38 992

E 026 04 426, 340 m alt.

Cercetare: M.A., 2013.

16. Dovezi ale prezenței omului preistoric, constând din trei fragmente de rocă locală, rezultate ale cioplirii, s-au descoperit în unica suprafață arată de pe dealul fără nume de la nord-est de Dealul Staniște (sau Dealul Brașcăi) – **nr. 15**.

Cercetare: M.A., 2013

17. Săteanca Maria Ciuhan, după cele relatate nouă, a descoperit demult, pe marginea Pârâului Ciorii, (*marginea de E-NE a teritoriului comunal* ?) un topor dintr-o rocă dură (diorit ?), cu tăiș bine ascuțit, ce avea celălalt capăt cu rol de ciocan. Din cauza terenului înierbat de aici nu s-au putut face observații. Posibil sit din *epoca bronzului*. Cu ani în urmă autorul a descoperit aici, pe partea dreaptă a unui modest afluent de stânga al pârâului Ilișasca, probabil tocmai acest pârâu, nu departe de drumul spre Costâna, de la o vreme numit Costâna, ceramică *Hallstatt*.

18. Colecționarul localnic Macuc Octavian, ne-a informat următoarele:

- în localitate (incert) s-ar fi descoperit o monedă romană masivă din bronz (sestert), de la Maximian (286-305), ulterior pierdută;
- pe Dealul Baronului, s-a descoperit o monedă franceză, unde se putea citi numele regelui Ludovic (al XIII-lea sau al XIV-lea).

19. N. Grămadă, *op. cit*, I, consemnează la p. 21, la Bălăceana, pârâul “Cetățel.” La 1788, țarina și dealul “Săsciori.”

5. COMUNA BĂLCĂUȚI

Bălcăuți

1. La mai puțin de un kilometru nord de sat, **nr. 1**, pe ambele părți ale unui pâraiaș cu traseu regularizat, ale cărui ape se varsă în pâraul Soloneț (ogoaie Victor Ciobaniuc și Nicolae Hitriuc), s-au descoperit chirpic și ceramică *Sântana de Mureș*, preponderent din pastă zgrunțuroasă. Așezarea – după vestigiile identice descoperite aici – se întindea și pe malul drept al Solonețului.

Cercetare: M.A., 1986, 2007, 2013; colecțiile MB.

2. *Prajenca*, **nr. 2**. În marginea de nord-vest a localității, la circa 150 metri vest de casa lui Domnica Mandiuc, sau Domnica Haureș, pe ogoarele lui Viorel Șargot, Titi Greniuc și Ana Petrașuc, alături de chirpic, s-a descoperit ceramică modelată numai cu mâna, de aspect *La Tène* și *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 1986, 2007, 2013; colecțiile MB.

3. Pe valea numită *Zavalina-(ena)*, **nr. 3**, la cca. 450 m nord de marginea satului, pe un teren destul de înalt, în zona unor stâlpi de curent, alături de chirpic, s-a descoperit multă ceramică lucrată numai cu mâna, poate *La Tène* și lucrată cu roata, mult mai puțină, databilă mai sigur în intervalul secolelor II-IV.

Cercetare: M.A., 1986, 2007, 2013; colecțiile MB.

4. Pe terenul de pe partea stângă al pâraului (fără nume), **nr. 4**, afluent de dreapta al Horaițului, care curge pe valea *Zavalina*, înainte de confluența lor, s-a identificat alături de chirpic un bogat material ceramic:

- ceramică *Noua* (inclusiv fragmente cu brâu simplu reliefat sub buza vasului);
- ceramică din *Hallstatt* (și ceramică neagră, cu lustru exterior);

- posibil, doar un fragment, *Poieniști-Lucașeuca*;
- material ceramic *Sântana de Mureș* (mai mult spre sudul văii).

Același tip de material arheologic aparținând după opinia noastră aceluiași habitat, s-a identificat pe încă circa 250 m pe aceeași formă de teren și dincolo, spre N-V, de șoseaua europeană spre Siret.

Cercetare: M.A., 1986, 2007; colecțiile MB.

5. Pe partea stângă a apei, în spatele clădirilor fostului sediu de CAP, nr. 5, au fost descoperite resturi ceramice și chirpic asemănătoare punctului nr. 2.

Cercetare: M.A., 1986, 2007; colecțiile MB.

6. *Mociula*. Pe malul drept al pârâului Horaiț, la sud de sat, pe tarlăua din zona de confluență a acestuia cu un izvor canalizat ce cade oblic în Horaiț, s-au descoperit resturi de chirpic și ceramică aparținând unei așezări *Sântana de Mureș*. Datorită cantității mari de ceramică lucrată numai cu mâna, considerăm că ea nu a aparținut total culturii amintite, fiind vorba în esență și de un nivel de locuire mai vechi (*La Tène* ?). Pct. necartat.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

7. În terenul din vatra istorică a satului, nr. 6, în zona unui teren plat, în apropierea casei lui Haureș Ciornobrevi, s-au identificat, alături de chirpic, următoarele materiale arheologice:

- un fragment de nucleu de silex, calcinat;
- rare fragmente ceramice de aspect *La Tène*;
- ceramică *medievală* din perioada secolelor XIV-XVII, în cadrul căreia se remarcă fragmente de aspect *Lunca-Dorohoi*, un fragment de cană din pastă cenușie, decorată cu impresiuni de tip *brăduț* și alte cioburi din caolin, cu smalț verde-oliv.

Cercetare: M.A., 1986, 2003, 2013; colecțiile MB.

8. Pe ambele părți ale pârâului Horaiț, **nr. 7**, mai ales pe partea stângă (ține de com. vecină), în plin câmp, la circa un kilometru sud de sat, s-au descoperit materiale ceramice și chirpic care au aparținut unei așezări *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 1984, 1986; colecțiile MB.

9. Pe terenul de pe partea dreaptă a Horaițului, **nr. 8**, la circa 1,5 km sud de sat, în zona unui canal, alături de bulgări de chirpic s-au identificat:

- ceramică modelată numai cu mâna (*Hallstatt*, sau *La Tène* ?);

- ceramică în cantitate foarte redusă *Sântana de Mureș*, nivel de locuire pe care îl legăm ipotetic de cel de la punctul următor, spre sud, la cca. 500 m, dar care intră cu probabilitate în teritoriul com. vecine, Calafindești, pct. de acolo 6.

Cercetare: M.A., 1986, 2001; colecțiile MB.

10. Pe partea stângă și în apropierea imediată a drumului Bălcăuți-Dornești, **nr. 10**, după circa 200 m de la prima curbă plecând din intersecția cu drumul european spre Siret, se observă urmele unui tumul, incert, mult aplatizat: H – 0,70 m; D – 24 m. Este posibil totuși, fiind vorba despre toleranțe pe hartă de numai câțiva zeci de metri, ca el să aparțină teritorial de comuna Dornești (la comună, pct. 5).

Cercetare: M.A., 1986, 2007 (și Șt.D.), 2013.

11. Un alt tumul, **nr. 9**, de asemenea mult aplatizat, de dimensiuni apropiate, se găsește pe dreapta drumului european spre Siret, în locul *Cotul Drumului*, la numai câteva zeci de metri de calea rutieră. Din păcate, cercetarea terenului nu a dus în ambele situații la identificări de inventar arheologic.

Cercetare: M.A., 1986, 2007 (și cu Șt.D.), 2013.

12. În punctul *Săliște* s-ar fi descoperit ceramică din sec. XIV-XV, dar după cercetarea la fața locului și documentarea de la primărie, pe raza comunei nu există un astfel de toponim, probabil pus de Emandi, după ureche. Situl poate fi cel de la pct. 7 din text.³³

12bis. În sfârșit, trebuie să mai menționăm faptul că Nicolae Torac, colecționar din Rădăuți, deținea într-o vreme mai multe piese litice (lame, dălți și un vârf de lance din silex) provenind din arealul localității Bălcăuți.

Gropeni

13. Pe terenul în pantă spre malul stâng al pârâului (fără nume), **nr. 11**, care delimitează partea sudică a satului Gropeni, la nord-est de capătul segmentului de pădure din sud-estul satului, în locul *Toloacă*, la circa 200 metri sud de casa lui I. Cușniriuc, s-au descoperit câteva așchii de silex cenușiu, de Prut (inclusiv unul patinat), ceea ce denotă totuși aici o prezență sporadică umană.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

14. Pe partea stângă a drumului ce iese spre sud din sat, **nr. 12**, spre un ultim grupaj de case, la câteva zeci de metri sud-vest de casa Leontinei Sadoveac, s-au găsit următoarele vestigii arheologice: un fragment ceramic cu pleavă în compoziție; un altul preistoric aflat într-o stare avansată de distrugere; o așchie de marnă calcaroasă, cu urme de clivaj; fragmente ceramice medievale târzii (buton capac și lulea din lut).

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

15. Un punct locuit preistoric se pare că a existat în terenul mai înalt aflat la circa 80 metri nord de gospodăria lui Vasile Visenco și la 60

³³ *Op. cit...*, p. 387.

metri nord de pârâul satului, **nr. 13**. De aici provin câteva grupări de chirpic, două așchii din silex și un bulgăraș de ocră (?).

Cercetare: M.A., Dorel Ursache, 2002; colecțiile MB.

16. Pe terasa aflată la circa 150 metri sud-vest de biserica ortodoxă din localitate, **nr. 14**, ogor Silvia Chirmiciuc, lângă stâlpii de curent, linia Bălcăuți-Gropeni, s-a identificat un punct locuit preistoric: chirpic, două așchii de silex (unul albicios, unul cenușiu de Prut, patinat), câteva fragmente ceramice puternic corodate, arse oxidant incomplet, cu miez negricios, având ca adaos cioburi fin pisate și ceva pleavă. Situl se pare că se întinde încă 150 de metri spre N-NV, pe aceeași terasă, la circa 50 metri vest de casa lui Dumitru Iațchiu, de aici rezultând de asemenea chirpic, ceramică de aceeași factură și un ciob din pastă fină *Cucuteni*.

Cercetare: M.A., Dorel Ursache, 2007; colecțiile MB.

17. Pe culmea de deal străbătută de drumul comunal ce leagă Negostina de Calafindești, **nr. 15**, la câțiva zeci de metri nord de gospodăria sâtenței Rodica Zuzeac, în apropierea unui mic cimitir de pocăiți, s-a observat existența unui posibil tumul, inițial de dimensiuni mari. Actualmente are o înălțime de circa un metru și un diametru aplatizat de circa 20 m. Nu departe, s-a descoperit o așchie din silex cenușiu de Prut. În fața casei amintite mai există o ridicătură de pământ, mai modestă ca dimensiuni, dar după opinia noastră și mai incertă ca proveniență.

Cercetare: M.A., 2001, 2013.

17bis. În „Gropana”, Olinescu a semnalat (la p. 79) descoperirea unei săbii.

Negostina

18. Pe partea stângă a pârâului Negostina, **nr. 18**, pe terenurile terasei înalte pe care este și biserica satului, până la confluența pârâului Negostina cu principalul său afluent (fără nume, de dreapta, după unii numit *Cordon*), alături de bucăți de lut ars și resturi friabile de oase de animale s-au descoperit:

- două fragmente ceramice, cu pleavă în compoziție (*Criș* sau *ceramică liniară*);

- ceramică tipică culturii *Noua* (buze drepte cu perforații succesive dedesubt; brâu în relief simplu, așchie din silex albicios); posibil și Komariv;

- ceramică din *Hallstatt*, cu urme de lustruire și un fragment canelat;

- ceramică de aspect *La Tène*;

- ceramică databilă în intervalul secolelor II-IV d. Chr.

Merită semnalat aici și un fragment modelat cu roata, cu decor *în val*, posibil medieval mai timpuriu. Așezarea *Sântana de Mureș* continuă și pe malul stâng al pârâului anonim, la circa 300 metri S-V de situl de mai sus, unde s-a mai descoperit și o bucată de zgură cu fier și doar câteva fragmente ceramice modelate numai cu mâna din *Hallstatt*, sau *La Tène* (?).

Cercetare: M.A., 2007, 2013; colecțiile MB.

19. La circa 100 m est de școala nouă din sat, **nr. 19**, pe terenul de pe partea stângă a afluentului principal (anonim, amintit deja) al Negostinei, s-a identificat material ceramic în cantități și stare de conservare insuficiente pentru o datare mai sigură (*Hallstatt. La Tène* ?).

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

20. Pe pantele malului stâng al pârâului Negostina, lângă podul drumului Bălcăuți-Siret, **nr. 16**, în spatele gospodăriei sătencelor Domnica Irimescu și Victoria Hrehorciuc, s-a observat prezența ceramicii *Sântana de Mureș* și a unei categorii de aspect *La Tène*, care poate

aparține în procent redus totuși numai nivelului de locuire din secol IV d. Chr.

Cercetare: M.A., 1984, 2013; colecțiile MB.

21. Pe terenurile de pe partea stângă a pârâului Redec, **nr. 17**, la circa 500 m amonte de stația de autobuz Negostina, pe D.N. 2, amplasată foarte aproape de intersecția șoselei naționale cu drumul comunal Negostina-Mănăstioara, s-a descoperit vestigii arheologice destul de bogate:

- material ceramic *Precucuteni III*; ³⁴

-vestigii aparținând unei așezări *Noua*, de aspect mai timpuriu, ceramică cu microprundișuri pisate și unele elemente decorative de tradiție *Costișa*;

- un omoplat crestă și două cute din gresie foarte fină.

De asemenea, s-au identificat materiale ceramice *Sântana de Mureș*.

Cercetare: Fl.H., 1982; M.A., 1984, 2013; colecțiile MB.

22. De-a lungul vremii, în zona pârâului Negostina, au fost descoperite monede romane, după informațiile consemnate de Olinescu.³⁵

23. N. Grămadă, *op. cit.*, III, p. 313, la Negostina, într-un document din 1783 apare “Pădurea Ruine”, la 1939, “pârâul Ruina”, “Dealul Ruina” și țarina “Cornul Șanțului.”

6. COMUNA BERCHIȘEȘTI

Noua comună relativ recent creată, prin desprindere de comuna Măzănăești, nu beneficiază de o suprafață mare de teren, fiind plasată și în zona premontană unde densitatea siturilor arheologice ar putea fi mai redusă. În plus, cercetarea arheologică de teren de dată relativ recentă, s-a făcut deosebit de greu din cauza faptului că multe ogoare nu se mai ară,

³⁴ B. P. Niculică, M. Andronic, *op. cit.*, p. 10.

³⁵ M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 84.

rămânând în pârloagă. Desigur în zona locuită ea a fost deosebit de dificilă din cauza caselor, anexelor, gardurilor ș. a., toate aceste argumente ducând la posibilitatea ca pe viitor – accidental sau nu – să se mai facă unele descoperiri.

Berchișești

1. În locul *Seliște*, nr. 1, toponim indicând o veche vatră de sat, ulterior părăsită, prin sondare arheologică s-a descoperit o groapă menajeră și resturile unui cuptor exterior ambele din evul mediu. Locuirea a debutat însă în secolele II-III d. Chr., dovadă fiind resturi de la un vas fructieră, din pastă fină, cenușie și o cataramă de dimensiuni modeste, dar și un denar roman emis în timpul domniei lui Traian, descoperit cu ocazia unei săpături în malul stâng al Moldovei³⁶. Pare să fie de tip *RIC, II, p. 245, nr. 12* (determinare după descrierea lui Jitaru a autorului).

Înainte de 1300, sau în primele decenii de după, aici s-a stabilit o comunitate umană de bejenari de dincolo de Carpați, apoi a urmat o puternică viitură a Moldovei, dovadă fiind depunerea aluvionară identificată stratigrafic. În a doua jumătate a veacului al XIV-lea, locuirea se reia aici, pe locuri ceva mai înalte, ca cel târziu pe la începutul celui următor ea să se încheie definitiv.³⁷

Până acum nu s-a identificat necropola satului medieval, probabil fiind plasat mai la nord, pe teren ceva mai înalt din stânga șoselei spre Măzănăști. Cercetarea noastră a dus la descoperirea de ceramică fragmentară medievală.

Coordonate: N 47 30 457

E 026 02 418.425 m alt.

³⁶ P. Jitariu, *Monografia folclorică a satului Berchișești, județul Suceava*, București, 1973, p. 77, cu descrierea tipului monetar. M. Andronic, *Descoperiri...*, p. 265, nr. XV. Prima menționare - I. Țabrea, în *Gazeta Bucovinenilor*, anul IV, nr. 54, 15 mai 1937.

³⁷M. D. Matei, E. I. Emandi și O. Monoranu, *Cercetări arheologice. Habitatul medieval rural din bazinul superior al Șomuzului și al Moldovei (sec. XIV-XVII)*, Suceava, 1982, p. 27 și urm.

Cercetare: M. A., 2014.

Nu departe, un alt punct locuit, după aceeași autori, se pare că a fost cel numit *Podirei*, de pe malul drept al pârâului Corlata, cu ceramică medievală XIII-XVI. Pe harta cărții de la fig. 1, locul s-ar plasa în unghiul dintre calea ferată și cursul pr. Corlata. Personal, am aflat de la locuitori că toponimul ar denumi de fapt terenul agricol mai la sud de drumul județean, ca o continuare a Seliștei. Loc neverificat de autor.

2. Este posibil ca în *Seliște*, să existe și un nivel de locuire ulterior, din secolul IV d. Chr., deoarece, nu departe de aici, **nr. 2**, la circa 200 metri nord, pe partea stângă a pârâului Lupoiaia, în ogoarele din spatele ultimelor case ale satului (C-tin Ștefăroi, D-tru Dobrea), se găsește cramică *Sântana de Mureș*, specia fină și nisipoasă.

N 47 30 934

E 026 01 631, 450 m. alt.

Cercetare: M. A., 2014.

3. Pe aceeași parte a apei, pe terasa sa, **nr. 3**, începând cu grădina lui Ion Lucaci (a lui Jalea), spre amonte, se găsește ceramică lucrată numai cu mâna datând din *epoca bronzului* (cultura *Noua*), cu microprundiș pisat, dar și rare fragmente *Sântana de Mureș*.

N 47 31 336,

E 026 01 738, 460 m. alt.

Cercetare: M. A., 2014.

4. Pe partea stângă a unui crac al pârâului Lupoiaia, **nr. 4**, în grădina lui Niculai (Al.) Oanea. s-au putut găsi fragmente ceramice în cantitate modestă, e drept numai pe o suprafață redusă de teren unde s-a putut desfășura cercetarea, inclusiv o bucată de buză provenind de la o strachină, sau castronaș tronconic, tăiată la orizontală, databilă în *epoca bronzului*, sau *Hallstatt*. Nivelul de locuire de aici poate a făcut parte integrantă din cel anterior. Oricum, peste cursul pârâului respectiv, în grădina din fața casei lui Ion Ștefăroi, se găsesc bucăți de chirpic și ceramică modelată numai cu mâna, pe care am putea s-o asociem, măcar parțial cu cea de la N. Oanea. Între fragmente se remarcă și o bucată de

buză de tăviță, neornamentată și care poate face trimitere și la altă epocă, cea a slavilor (sec. VI-IX).

N 47 31 424,

E 026 01 764, 463 m. alt.

Cercetare: M. A., 2014.

5. Pe aceeași ultimă parte de apă, **nr. 5**, în spatele casei lui Ioan Flocea, în interfluviul dinaintea confluenței cu un foarte mic izvor, s-au putut descoperi câteva fragmente ceramice, imposibil de datat exact, poate din *Hallstatt*.

N 47 31 322,

E 026 01 612, 459 m. alt.

Cercetare: M. A., 2014.

Nu departe, **nr. 6**, în ogoarele din dreptul bisericii noi a satului cu hramul Sf. Nicolae, apare ceramică fragmentară modelată numai cu mâna, imposibil de datat, oricum ante Hristos.

N 47 31 314,

E 026 01 517, 456 m. alt.

Cercetare: M. A., 2014.

6. În ogoarele de pe partea dreaptă a pârâului Ratoș, **nr. 7**, în pantă lină, la circa 150-200 m nord de șoseaua spre Măzănăești, începând cu proprietățile lui Vasile Varvaroi și ajungând în nord până la ulița vecină cu ogorul lui Nicolae Lucaci, se găsesc diverse materiale arheologice. Spre limita sudică, impresionează disproporția dintre bulgării de chirpic (mult) și raritatea fragmentelor ceramice, parte modelate numai cu mâna. După aspectul pastei, zgrunțuroasă, se pare că este vorba despre ceramică *Sântana de Mureș*, sau/și medievală mai timpurie. În ultimul ogor menționat, s-au descoperit mai multe fragmente de zgură cu fier, de la redusul minereului respectiv.

N 47 30 937

E 026 02 207, 453 m. alt.

Cercetare: M. A., 2014.

De aici, la circa 150 metri nord, pe același mal al pârâului, au apărut izolat un fragment *Sântana*, nisipos și o bucată de material ars până la zgurificare.

7. Pe partea stângă a pr. Corlata, **nr. 8**, la sud de prima curbă a drumului spre Măzănăești, atât pe terasa sa înaltă, cât și la poalele sale, se găsesc vestigii ceramice ale unei foste așezări *Sântana de Mureș*.

N 47, 31, 508,

E 026 03 337, 468 m alt.

Cercetare: M. A., 2014.

La circa 150 metri nord de curba șoselei, **nr. 9**, în ogoarele de pe partea dreaptă a pârâului Corlata, dispuse în pantă destul de lină, e existat un nivel de locuire *Sântana de Mureș*, probabil continuare a celui de la punctul nr. 7.

N 47 31 626,

E 026 03 276, 457 m. alt.

Cercetare: M. A., 2014.

8. Pe partea dreaptă a pr. Corlata, **nr. 10**, în dreptul primei curbe a drumului spre Măzănăești, s-a identificat vatra unui sat datat prin ceramică în secolele XVI-XVII.

N 47 31 335,

E 026 03 245, 450 m alt.

Cercetare: M. A., 2014

Corlata

9. În *Imașul Corlatei*, **nr. 11**, la câteva sute de metri depărtare de drumul comunal spre satul Corlata, venind de la Berchișești, se poate încă sesiza existența în terenul relativ plat a unei ridicături mult aplatizate, cu înălțimea de peste un metru și diametru de peste 15 m. Deoarece amplasarea este pe cel mai înalt deal din spațiul despădurit al comunei și ridicătura este unică, ne exprimăm aici totuși un anumit grad de incertitudine în privința existenței aici a unui tumul preistoric. Posibil deci aici să fi fost doar un observator și bornă topografică.

10. Mai adăugăm aici încă o informație. În locul numit sugestiv *Trei Movile*, nr. 12, pe vârful dealului din apropierea cantonului silvic din localitate, se găsesc urmele de la trei movile, tumuli (?), dispuși în triunghi și cu distanțe de câțiva zeci de metri între ei. Cel mai bine conservat are înălțimea de circa un metru și diametrul de circa 16 metri.

N 47 32 630,

E 026 01 318, 603 m. alt.

Cercetare: M.A., 2014.

11. Autorii citați, Matei, Emandi, Monoranu (p. 145, fig. 1) au mai punctat pe harta lor locul numit *La Gogu*, pe partea stângă, departe de malul pârâului Ratoș (ceramică fragmentară, generic, sec. XIII-XVI ?), acolo unde starea vegetației nu ne-a permis să verificăm semnalarea.

12. În Berchișești, în locul *Coasta Morilor*, după consemnarea lui Olinescu, a fost descoperit un denar de la Traian, loc unde s-ar mai fi găsit „o oală mare cu bani scumpi” – tezaur antic? ³⁸ Descoperirea credem că aparține sitului carpic de la *Seliște*, locul ei fiind apropiat, dacă nu identic cu cel al sitului de pe terasa stângă a Moldovei. În sat s-ar mai fi descoperit și alte astfel de monede. Posibil, piesa este cea de la pct. 1.

7. COMUNA BILCA

1. Pe terasa înaltă a pârâului Bilca, nr. 28, de pe partea dreaptă a apei, în dreptul podului rutier, începând din spatele casei lui Vasile Ge. Savu și continuând pe mai multe sute de metri spre sud-est, până în zona casei lui Victor Coniac, s-a descoperit material ceramic după cum urmează:

- modelat numai cu mâna, după un fragment ceramic tipic, cu suprafața exterioară neagră și lustruită, din *Hallstatt*;

³⁸ M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 84-85, nr. 2a, 2b, 2c.

- lucrat la roată, în majoritatea cazurilor din pastă zgrunțuroasă, probabil dintr-o etapă târzie a culturii *Sântana de Mureș*, datând poate chiar după invazia hunică de la 376 d. Chr.

Nu departe de aici, legate de aceste niveluri de locuire, credem că sunt și câteva fragmente ceramice răzlețe, descoperite în grădinile sătenilor, la circa 200 m vest de școală nouă:

- câteva fragmente ceramice preistorice atipice (?);
- fragmente ceramice *Sântana de Mureș*, inclusiv de la un vas de provizii, din pastă de tip *ciment*.

Cercetare: M.A., 2012.

2. Pe dealul Țigănași (cota 444,3 m – nr. 31) este cunoscută de mai multă vreme o necropolă tumulară. După spusele localnicilor, dar și ale lui M. Ignat, care le-a cercetat perieghetic cu mulți ani în urmă, aici se puteau observa, profilându-se în terenul arabil, mai multe astfel de movile³⁹. În urma lucrărilor agricole anuale, dar și a proceselor inerente de eroziune în timp, la data cercetării noastre (1998), nu s-a mai putut sesiza decât existența a trei tumuli: T₁ are înălțimea de 0,5 m și diametrul de 15 m, T₂ are 1 m și respectiv 25 m, iar ultimul, T₃ are 0,5 m și respectiv 15 m (dimensiunile sunt date cu aproximație).

La câteva sute de metri sud de T₁ a fost găsită o așchie masivă de cioplire, dintr-o rocă sedimentară (?), locală (?) cu nuanțe maronii. Notabil este mai ales faptul că pe T₂, cel mai impozant tumul, exact pe vârful său, a fost descoperită o cute din gresie, având două laturi albiate în urma folosirii îndelungate, cât și un fragment ceramic, gros, provenind de la un vas de provizii (ardere oxidantă incompletă. cioburi pisate în compoziție)⁴⁰.

După informații primite de la localnici mai în vârstă, care au circulat și la nord de actuala frontieră, înainte de 1940, dar și după

³⁹ George Muntean vorbește despre existența a „18 tumuli neolitici grupați câte trei și a unor resturi ceramice și silexuri de tip Cucuteni în țara Bilcii”. Cf. G. Muntean, *Satele României, Bilca*, București, 1987, p. 62.

⁴⁰ M. Andronic, *O nouă necropolă tumulară hallstattiană din Bucovina*, în *Suceava*, XXIV-XXV, 1997-1998, p. 453-457.

semnele grafice oferite de hărți militare actuale folosite în cercetarea noastră, necropola se continuă și pe teritoriul bucovinean aflat acum în Ucraina. Dovadă, în acest sens, sunt cei trei tumuli de dimensiuni considerabile care au dat naștere toponimului *Trei Movile* de pe versantul de sud-vest al Dealului Tigănaș, marcați și pe hărți. Un alt tumul există în pădure, undeva în spatele tumului de observație ucrainean, fără să putem aprecia dacă acest complex este identic cu cel ce apare pe hartă, singuratic, plasat lângă drumul vicinal Frătăuți - Cupca (Ucraina). Probabil, ca și în sectorul din teritoriul ocupat au existat mai mulți tumuli care fiind de dimensiuni mai modeste, nu au mai fost cartajați. Cei desemnați la nord de actuala frontieră au impresionat tocmai prin mărimea lor, autorul sau autorii hărții, ajungând să nu notifice prin simbol grafic nici o movilă de pe partea românească.

Cercetare: M.A., 1998 (cu M. G.); 2012.

3. În țarina numită *În Coastă*, nr. 26, la circa 250 m est de drumul vicinal ce se îndreaptă spre frontieră, a fost descoperit un cosor miniatural dintr-un silex de nuanță cenușiu închis.

Cercetare: M.A., 2012.

4. Pe aceeași terasă, a Pârâului Negru, nr. 27, în dreptul bisericii vechi din localitate, au fost găsite două fragmente de bulgări din rocă locală, cu urme evidente de cioplire.

Cercetare: M.A., 2012.

5. În zona de confluență a pârâului Bilca cu afluentul său Crivăț (numit și *Criva*), nr. 29, a fost găsit un fragment ceramic din secolul IV d. Chr. din pastă cărămizie, cu mult nisip și microprundișuri (descoperirea provine cu probabilitate din situl nr. 1).

Cercetare: M.A., 2012.

6. Pe terenul din unghiul de vărsare a pârâului Bilca, în râul Suceava, nr. 30, au fost descoperite o așchie din silex cenușiu, cu rest de cortex și un nucleu din gresie silicioasă, în curs de epuizare.

Cercetare: M.A., 2012

7. În sfârșit, o ultimă descoperire izolată: pe teritoriul satului, a fost descoperit, cândva, cu zeci de ani în urmă, un topor de piatră perforat, piesă pierdută între timp.⁴¹

8. COMUNA BOGDĂNEȘTI

Bogdănești

1. Pe terasa malului stâng al pârâului Râșca, nr. 1, pe lotul de lângă fosta casă a lui Dumitru Ciocan (azi decedat), acum casă nouă, în construcție, a lui Constantin Năstacă, vis-à-vis de casa lui Marius Roman, s-au descoperit:

- ceramică modelată numai cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție, arsă reducător, care însă în acest stadiu de cercetare nu poate fi cu certitudine datată (*Hallstatt*, sau mai posibil *La Tène*);

- ceramică medievală din perioada cuprinsă între mijlocul secolului al XIV-lea și sfârșitul secolului al XVI-lea (inclusiv fragmente de buze de oale, trase oblic în exterior și tăiate drept). Din secolul al XV-lea datează și unele bucăți de cahle, cu piciorul de montare pătrat. Cu mulți ani în urmă, săteanul amintit mai sus afirma că aici găsise nasturi cu semnul crucii și cruciulițe din metal, descoperiri care s-ar putea asocia cu tradiția locală pe care ne-a transmis-o, că aici a existat o vreme mănăstirea Râșca, înainte de mutarea sa în arealul localității cu același nume. Este posibil totuși ca aici doar să fi fost cândva doar o biserică de sat.

⁴¹ E.C. Ursu, *Evoluția habitatului uman în județul Suceava de la paleolitic până în secolul IV d. Ch.*, Suceava, 1997, mss., p. 7, lucrare citată în M. Andronic și colab., *Repertoriul arheologic al județului Suceava. Literele A-D*, mss.

Verificarea terenului în anul 2013, din păcate, nu a condus la noi descoperiri de material arheologic, mai puțin în grădina gospodăriei de peste uliță, unde s-au identificat doar câteva fragmente ceramice din secolele XVII-XVIII (fragmente de tigaie de lut și de castron).

Coordonate: N 47 21 863,

E 026 15 919, 373 m. alt.

Cercetare: M.A., 1985, 2013.

2. Pe marginea terasei înalte a râului Moldova, **nr. 2**, denumită de localnici *Hisum*, la circa 150 metri S-E de gospodăria lui Gh. Chirap, în jurul ogorului lui Petru Turuc, s-a identificat prin resturi de lut ars și de ceramică, ajunse într-un grad avansat de degradare, o așezare de dimensiuni medii aparținând culturii *Noua*. Tot aici s-a descoperit un bulgăre de gresie silicioasă cu multiple urme de cioplire, o așchie mijlocie cu talon oblic neted, o lamă microlitică de decorticare, atipică, din silex de Prut.

N 47 22 750,

E 026 16 170, 382 m. alt.

Cercetare: M.A., 2013.

3. Pe aceeași formă de teren, **nr. 3**, la o depărtare de circa 400 metri sud de punctul anterior, pe terenul lui Mihai Preotu (zis „Colac”), tot în condiții deosebit de dificile de observație cauzate de existența aici a pășunii, s-a putut descoperi amplasamentul unei așezări *Cucuteni*. Față de cantitatea deosebit de mare de lut ars, dar conservat sub forma unor mici și foarte mici bucăți, surprinde lipsa utilajului litic și a ceramicii (cu două excepții, de dimensiuni modeste, din pastă grosieră).

N 47 22 604,

E 026 16 473, 368 m. alt.

Cercetare: M.A., 2013.

4. Pe terasa dreaptă a pârâului Strâmba, **nr. 4**, în continuarea spre sud a aceleiași terase, al cărui teren agricol și aici nu a fost de ceva vreme arat, s-au descoperit două așchii din gresie, cu urme evidente de cioplire. Imediat în direcția deplasării spre sud, în ruptura drumului de căruțe ce

coboară la șoseaua asfaltată a acestui sector de localitate, numit *În Plopi*, s-a găsit un fragment masiv dintr-un bolovan din gresie silicioasă, cu urme de cioplire.

Pe partea stângă a terasei înalte a pârâului, teren nearat, s-au găsit câteva cioburi modelate numai cu mâna. După unii localnici, aici (loc *Pietriș, Coasta Albu*), ar fi fost ridicată inițial, arsă de tătari, ceea ce a devenit ulterior Mănăstirea Râșca, greu de crezut însă în lipsa ceramicii medievale.

Pe acest loc, extrema de N-E a dealui-platou Pietriș, am sesizat urme de foste morminte, gropi, după unii de la fostul sat Plopi (?), înglobat în Bogdănești. Unii bătrâni ar fi prins încă unele cruci puse acolo. Pe partea stângă a pr. Strâmbu, în 1985, am sesizat existența unor urme de pământ ars și bucăți de lut ars, greu de datat, aici fiind pășune. S-au găsit două fragmente ceramice lucrate cu mâna și unul la roată (sec. XIV ?). Amplasare – la cca. 350 m est de casa fam. Vărăreanu.

Cercetare: M.A., 1985, 2013.

5. Pe aceeași margine de terasă, **nr. 5**, la o distanță de circa 100 de metri, dincolo de o ravenă cu orientare tot spre șosea, proprietar de teren Gh. Diaconița, s-au identificat mici bucățele de lut ars și câteva cioburi slab conservate din *Hallstatt* sau *La Tène*, aparținând unei așezări preistorice.

N 47 22 440,

E 026 16 730, 364 m. alt.

Cercetare: M.A, 2013.

6. Pe marginea cuestei din spatele bisericii de stil vechi, **nr. 6**, cu hramul Mihail și Gavril, la circa 250 m N-NE de monument, în grădinile localnicilor Dumitru Pintilie, Mihai Pintilii și Gheorghe Lazăr, au fost identificate următoarele vestigii arheologice care au aparținut unei așezări aparținând probabil culturii *Criș*:

- mici fragmente ceramice, deosebit de corodate, de regulă arse oxidant complet, având în componență pleavă;
- un fragment de nucleu epuizat din menilit;

- o așchie mijlocie cu desprinderi bifaciale, cu talon fațetat, convex, cu ușoare știrbituri pe latura stângă (gresie);
- așchie macrolitică, cu scobitură retușată pe latura stângă, cu talon oblic lat, *clactonian*, cu botul desființat (gresie);
- alte așchii atipice din menilit.

N 47 22 356,

E 026 17 157, 350 m. alt.

Cercetare: M.A., 2013.

7. Cu mulți ani în urmă, elevul Dumitru Roșu, a dus la școală un tipar de podoabă din piatră (probabil medieval). Inf. de la elev.

Bogdăneasca (parte de sat Bogdănești)

8. În fața bisericii Sf. Arhangheli Mihail și Gavril din această zonă distinctă a localității Bogdănești, **nr. 8**, în grădinile sătenilor (Ion Dănilă, Costică Porcos), aflate pe terasa pârâului Bogdăneasca, demult cu apă și pești, în ultimele decenii secat, s-au descoperit vestigii arheologice care au aparținut probabil unui cătun inițial al satului medieval Bogdănești de altă dată:

- chirpic și ceramică medievală târzie, din secolele XVII-XVIII, inclusiv un fragment de cană decorat cu fascicole paralele, de vopsea cărămizie.

N 47 21 606

E 026 17 308, 362 m. alt.

Cercetare: M.A., 2013.

9. Pe terasa secundară a pârâului Râșca, **nr. 10**, în locul numit *Tolan*, pe partea dreaptă a drumului comunal spre Boroaia, se găsesc numeroase vestigii arheologice, începând cu circa 400 metri est de ultimele grădini particulare (Vasile Ionescu. Costel Goguț), de pe dealul acestui sector de localitate. Pe lângă bucăți de lutuială, în prima parte de sit, de la est la vest, aici s-au identificat:

- un gratoar convex pe lamă mijlocie cu urme de lustru pe latura dreaptă și cu retușe pe suprafața ventrală a laturii stânga din silex de Prut;
- un fragment de nucleu, o așchie masivă și o lamă mijlocie toate din gresie, un fragment de lamă mijlocie și o așchie masivă din silex alburiu, calcinat, ultimele poate *paleolitic superior*;
- ceramică preistorică lucrată numai cu mâna, cu cioburi pisate ca ingredient și arsă oxidant incomplet, imposibil de datat mai exact (*Cucuteni?*);
- ceramică tipică culturii *Sântana de Mureș*, de care s-ar putea lega teoretic și două bucăți de lupe de fier.

În ultima parte a sitului, pe lângă cantități remarcabile de chirpic, s-a descoperit ceramică preistorică, în parte cu pleavă în compoziție, aparținând fie *ceramicii liniare*, fie culturii *Precucuteni*. Inventarul litic este compus din resturile modeste de clivaj ale unui toporaș de mână din marnă calcaroasă, distrus de muncile agricole, o lamă puternic curbată, un bulgăraș de rocă locală cu scobituri de cioplire, cât și mai multe piese din silex: așchie, fragment microlitic de lamă, gratoar pe bot de lamă de dimensiuni reduse (toate din silex de Prut), vârf de lamă puternic patinată (*paleolitic ?*) și așchie albicioasă, calcinată. Nu excludem aici posibilitatea existenței și a unui nivel de locuire din *epoca fierului*, de care s-ar putea lega fragmentele de lupe de fier amintite deja.

N 47 21 482,

E 026 18 112, 374 m. alt.

Cercetare: M.A., 2013; colecțiile MB.

10. Un punct locuit, chiar superficial. **nr. 9.** pare să fie și partea terminală, estică, a pantei care pornește din dealul amintit la poziția anterioară, unde s-au mai identificat doar câteva fragmente ceramice de aspect preistoric și un mic vârf din gresie.

Cercetare: M.A., 2013.

11. Un alt punct sporadic de locuire, **nr. 11,** inclusiv cu un bulgăraș de lutuală, cu pleavă, a fost pe terenul mai înalt de pe malul

stâng al pârâului Moșnegeni, înainte de vărsarea sa în lunca creată de pârâul Râșca de-a lungul vremii. Aici s-au descoperit câteva fragmente ceramice vechi corodate, cu cioburi pisate ca ingredient, imposibil de datat și o așchie din rocă locală.

Cercetare: M.A., 2013.

12. De pe teritoriul comunei provine o mai veche descoperire monetară, respectiv o monedă din bronz, emisiune de la împăratul bizantin Ioan Tzimisces⁴², sau Constantin al VIII-lea. În faza actuală de cunoaștere a vestigiilor care se găsesc în comună, considerăm că moneda a fost adusă în arealul său mai târziu, neavând corespondență de sit arheologic.

13. O altă știre consemnează faptul că la Bogdănești, în anul 1843, s-au descoperit „două putini cu diriclii, trei cu sorcoveți, o ladă cu galbeni olandezi și diverse argintării din vremea volintirilor.”⁴³

14. În locul *Adâncata*, nr. 7, numit probabil după pârâiașul ce curge în zona nordică a satului, s-au descoperit o serie de așchii din cioplirea de roci locale. Inf. dr. Al. Păunescu, care le-a datat ipotetic în *Aurignacian* (punct neidentificat de autor).

9. COMUNA BOROAIA

Bărăști

1. În localitate se afirmă că mai demult s-ar fi descoperit „urme de locuire de la sfârșitul epocii bronzului, din perioada geto-dacică și din epoca migrațiilor (secolul IV d. Chr.)”. Tot de aici provine o lamă din marnă⁴⁴ - punct necartat. Cercetarea noastră parțială a fost fără rezultat.

⁴² C. Preda, *Circulația monedelor bizantine în regiunea carpato-dunăreană*, în *SCIV*, 23, 1972, 3, p. 396. D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, p. 52 cu bibl.

⁴³ Gh. Balica, *Informații arheologice în materialele documentare din arhivele statului de la Iași*, III, în *Revista Arhivelor*, anul XLVIII, vol. XXXIII, nr. 2, p. 279.

⁴⁴ Gh. Scripcaru, *Boroaia. O întoarcere în spirit*. Ed. PsihOmnia, Iași, 1998, p. 35.

Boroaia

2. Terasa înaltă a pârâului Râșca a oferit o serie de descoperiri:

- la circa 350 m SE de biserica localității Boroaia, **nr. 6**, s-a descoperit un fragment de buză de vas, dreaptă, lucrat din pastă fină, cărămidie, care după aspect poate fi atribuit culturii *Cucuteni* (punct necartat).

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

3. - în același sector de sat, numit *Nemțeni*, **nr. 3**, de la circa 500 m S-SE de același lăcaș de cult, începând cu ogoarele din spatele gospodăriei lui Gh. Rusu și până în dreptul gaterului lui Ion Baltag, pe parcursul mai multor sute de metri, pe lângă chirpic, s-a descoperit material ceramic fragmentar după cum urmează:

- ceramică lucrată numai cu mâna, de aspect *La Tène*, care prin cantitatea sa semnificativă nu pare a fi parte componentă a repertoriului ceramic de tip *Sântana de Mureș-Cerneahov*;
- ceramică tipică acestui complex cultural, cu ambele specii, fină și zgrunțuroasă (inclusiv un fragment masiv de vas de provizii).

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

4. Un alt punct arheologic, **nr. 5**, poate din punct de vedere cultural, parțial în conexiune cu precedentul (*Sântana de Mureș*), se plasează nu departe, în locul *Dâmbuț*, la circa 200 sud-est de abatorul proprietatea lui Gh. Macovei. Începând cu ogorul lui Mihai Nistor. Aici s-a putut sesiza rară prezență a lutului ars, a materialului ceramic de tip *Sântana de Mureș*, descoperindu-se și o așchie și un nucleu epuizat din gresie (punct necartat).

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

5. Pe aceeași terasă, începând cu 250 m vest de vârful său înaintat spre lunca pârâului Râșca (loc *Fântâna lui Covătaru*), alături de rare bucăți de chirpic s-au mai descoperit:

- material ceramic deosebit de fragmentat, de aspect *La Tène*, destul de numeros pentru a nu face parte din orizontul cultural următor;
- ceramică de tip *Sântana de Mureș* (inclusiv jumătate dintr-o fusaioală discoidală).

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

6. În schimb, doar în ogoarele (parțial arate), plasate în zona vârfului terasei amintite, nu au apărut materiale arheologice care să denote existența vreunui sit arheologic. Ca descoperiri izolate amintim însă aici un vârf de săgeată din silex, cu baza concavă, parțial la jumătatea sa superioară rupt și un fragment ceramic cenușiu-închis, dificil de datat.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

7. În ogorul de lângă podul drumului național 15 C spre Tg. Neamț, nr. 7, pe malul drept al pârâiașului Ploștina, s-a descoperit o așchie mijlocie din rocă locală, produs antropoc de cioplire.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

8. Pe același mal, la circa 140 m vest de podul rutier, în amonte, s-au descoperit o așchie din silex puternic patinat până la opacizare (probabil *paleolitic superior*) și alta masivă, din gresie.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

9. Urme ale prezenței omului preistoric s-au descoperit și pe terasa înaltă a pârâului Râșca, nr. 9, la circa 500 m V-SV de biserica de lemn din Boroaia (loc *La Cruce*): așchie de mici dimensiuni, de silex,

puternic patinată (probabil *paleolitic superior*). Din păcate, majoritatea ogoarelor de aici sunt înerbate, ceea ce a împiedicat în chip hotărâtor extinderea cercetării.

Cercetare: M.A., 2007, 2012; colecțiile MB.

10. Pe aceeași margine de terasă înaltă, **nr. 10**, în spatele gospodăriei lui Ștefan Cucoș, au apărut în mod izolat un mic fragment ceramic cu microprundiș (*Noua* sau *Sântana de Mureș*) și un nucleu pe cale de epuizare din gresie, deci cu urme de cioplire.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

11. În ogorul lui Dumitru Beraru, **nr. 11**, la circa 200 metri est de ulița ce urcă pe dealul Tilineasa, s-au descoperit două fragmente ceramice modelate numai cu mâna, cu pleavă în compoziție, arse oxidant incomplet, aparținând probabil culturii *Criș*.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

12. La 100 metri vest de ulița satului care urcă spre dealul Tilineasa dinspre Bogdăneasca, **nr. 12**, în spatele gospodăriei lui Constantin Onofrei, s-au descoperit mai multe așchii de decorticare din gresii și marnă calcaroasă, alături de câteva fragmente ceramice puternic corodate, dintre care unul, mai mare (fragment de vas cu brâu simplu în relief, sub buză) ce poate fi atribuit culturilor *Komariv-Noua*.

Trebuie să menționăm că observațiile din acest sector al satelor Boroaia și Moișa au fost îngreuiate de numeroasele construcții gospodărești, care s-au ridicat aproape în totalitate pe marginea terasei pârâului Saca, acolo unde, în mod normal, s-au constituit unele așezări umane de-a lungul timpului.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

Giulești

13. În locul *La Temelie*, nr. 13, localnicii au păstrat tradiția existenței cândva aici a satului medieval dispărut Giulești (secolele XIV-XV).⁴⁵ În teren s-a observat o anumită densitate de fragmente ceramice medievale din secolele XV-XVI. Aici a existat și curtea nobiliară a lui Giulea, distrusă de campania în Moldova a lui Matei Corvin, inclusiv o biserică.⁴⁶

Cercetare: F.H., Șt.D., 2007; M.A., 2013; colecțiile MB.

Moișa

14. Pe terasa înaltă a pârâului Saca, nr. 14, din dreptul confluenței sale cu Săcuța, la circa 200 m sud de biserica satului Moișa, pe ogorul lui Nicolae Apetroaie, au fost descoperite vestigii care au aparținut unei așezări modeste cucuteniene: resturi numeroase și uneori masive de lutuală provenind de la cel puțin șase sau șapte locuințe și ceramică fragmentară, aflată într-un proces avansat de distrugere. Trebuie de asemenea să mai menționăm ca observație lipsa ceramicii din pastă fină și a utilajului litic, cu excepția unei așchii mijlocii de decorticare cu desprinderi bifaciale pe ambele laturi (șist negru de Audia ?).

Cercetare: M. A., 2007; colecțiile MB.

15. O descoperire izolată, nr. 15, care se poate lega de punctul anterior este o așchie de silex cenușiu, de Prut, nepatinat, găsit la circa 200 m S-SV de biserica din Moișa, pe terasa pârâului Saca (ogor Georgeta Candrea).

Cercetare: M. A., 2007; colecțiile MB.

⁴⁵ Cf. B. Mitrea și colab., *Șantierul arheologic Suceava-Cetatea Neamțului (r. Suceava, reg. Suceava)*, în *SCIV*, V, 1954, 1-2, p. 314.

⁴⁶ L. Bătrâna, A. Bătrâna, Șt. Scorțanu, *Ansamblul reședinței feudale de la Giulești, jud. Suceava*, în *Cercetări arheologice*, VI, București, 1983, p. 90-91.

16. Pe culmea dealului dintre cursul pâ râurilor Saca și Săcuța, nr. 16, (ale cărui pante au suferit multiple și majore alunecări de teren), unde actualmente terenul nu este aproape deloc arat, în ogorul proprietate a mănăstirii ridicată recent în satul Suseni, s-au descoperit două așchii din gresie, cu urme evidente de cioplire.

Cercetare: M. A., 2007; colecțiile MB.

17. Pe Dealul Tolan (loc *Mălăiște*), nr. 17, pe panta terenului orientat spre cursul pr. Saca, pe malul drept al unui mic afluent de stânga, s-au descoperit fragmente ceramice *Criș* și mai multe fragmente de topoare din piatră.⁴⁷ Este posibil ca unele dintre topoarele neolitice șlefuite care se afirmă că s-au descoperit în comună de-a lungul timpului să fie și ele legate de nivelul de locuire de aici⁴⁸. Mai demult, se puteau estima numeric poziționarea unor locuințe datorită unor densități de chirpic, lespezi de roci locale, ceramică și bucăți sparte de cremene. Ceramica a fost arsă oxidant incomplet, dar uneori și reducător. Cele câteva așchii de silex identificate aici sunt din silex vânăț-închis, spre negru.

Ulterior aici a viețuit o comunitate *Noua* (ceramică cu cioburi sau microprundiș pisat, decorare cu brâuri simple în relief dar și cu amprentări digitale, sau mici butoni sub buză). Tot aici, a mai fost descoperită o bucată de zgură cu un bogat conținut de cupru, o seceră de bronz, a cărei urmă s-a pierdut și un topor din rocă dură.⁴⁹

Într-o fișă de la institutul de arheologie din București: pe dealul Mălăiște, loc *Boroaia Răscăi* (probabil Râșcăi), așezare neolitică tăiată de drumul de țară. amintită inițial de Ciurea – *Natura*. p. 30.

Cercetare: M. I., 1986; M. A., 1987, 2012; colecțiile MB.

⁴⁷ N. Ursulescu, *Evoluția culturii Starčevo-Criș pe teritoriul României*, supliment III, Suceava, 1984, p. 18; idem, *Contribuții la cunoașterea evoluției și poziției cronologice a culturii Starčevo-Criș pe teritoriul Moldovei*, în Suceava, X, 1983, p. 298.

⁴⁸ Gh. Scripcaru, *op.cit.*, p.35, care amintește aici vetre și cărbuni.

⁴⁹ M. Ignat, *Noi descoperiri de piese de bronz în zona Sucevei*, în Suceava, XX, 1993, p. 375; B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 272, nr. 10.

18. La circa 250 metri sud-vest de situl de mai sus, **nr. 18**, s-a început cercetarea parțială a unei necropole tumulare aparținând *culturii tumulilor carpatici*⁵⁰.

19. Pe Dealul Moșișii, **nr. 19**, la cota sa cea mai înaltă, unde relativ recent s-a montat un releu de telefonie mobilă, s-au descoperit câteva vestigii ale prezenței omului preistoric:

- fragment de lamă și așchie din roci locale;
- două fragmente de toporașe din marnă calcaroasă, distruse în urma lucrărilor agricole.

Cercetare: M.A., B.P.N., Șt.D., I. M., 2007.

10. COMUNA BOSANCI

Bosanci

1. La circa 1,0 km N-NV de limita nordică a localității Bosanci, **nr. 1**, în zona în care drumul județean 208 A (Suceava – Dolhasca) traversează firul văii pârâului Răgoaze, pe malul drept al acestuia, se află situate așezări aparținând culturii *Precucuteni III* și *Sântana de Mureș*. Această așezare se întinde pe ambele suprafețe de teren situate atât la est cât și la vest de traseul drumului județean 208 A, mai extinsă fiind cea amplasată la est. Toponimul local, identificând în teren această locație, poartă denumirea *La pod la Rediu*.⁵¹ S-au mai descoperit morminte din *La Tène* și siloxuri din *Gravettian* și ceramică *Nová*.

⁵⁰ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea culturii tumulilor carpatici. Tumulul nr. 1 din necropola de la Boroaia (jud. Suceava)*, în *SCIVA*, 50, 1999, 1-2, p. 64 și urm.

⁵¹ Idem, *Descoperirile din La Tène-ul timpuriu de la Bosanci (jud. Suceava)*, în *SCIV*, 24, 1973, 3, p. 533-535; P.V. Batariuc, *Așezarea precucuteniană de la Bosanci (județul Suceava)*, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980, p. 33-44; M. Andronic, P.V. Batariuc, *Contribuții la cunoașterea evoluției habitatului uman în zona limitrofă a orașului Suceava*, în *Suceava*, XVII-XVIII-XIX, 1990-1991-1992, p. 20; B. P. Niculică, M. Andronic, *O nouă așezare...*, p. 9 cu bibl.

Cercetare: Fl.H., B.P.N., Șt.D., I.M., 2007; anterior M.I., N.U., ulterior M.A; colecțiile MB.

2. În zona nord-estică a arealului administrativ al comunei, **nr. 2**, foarte aproape din punct de vedere planimetric de locul în care pârâul Răgoaze intră în aria luncii râului Suceava (astăzi, confluența propriuzisă a celor două cursuri de apă se află situată la circa 100 m nord de versantul distinct al terasei structurale de pe malul drept al Sucevei), au fost identificate multe fragmente ceramice aparținând culturii *Sântana de Mureș*. Prezența acestora este evidentă pe malul stâng al pârâului Răgoaze și pe podul terasei structurale mai sus menționate, pe o suprafață de aproximativ 8 – 10 ari. Se poate presupune că, la data existenței așezării, râul Suceava primea vărsarea pârâului Răgoaze imediat sub versantul cu orientare nordică al terasei sale, acela fiind probabil traseul cursului său atunci.

Cercetare: Fl. H., Șt. D., 2007; M.A., 2013.

3. Pe podul terasei structurale a râului Suceava existentă pe malul său, **nr. 3**, la circa 250 m sud de arealul pe care a fost identificată așezarea de mai sus, dar, de această dată în zona confluenței dintre pârâul Fodor (pe hartă Rediul Variș) și râul Suceava, a fost identificată o așezare datând din aceeași epocă a culturii *Sântana de Mureș*, dar și fragmente ceramice descoperite grupat, pe un mic areal al terasei, datând din secolele XV – XVI. Diferența de altitudine între orizontala podului terasei pe de o parte și, de cealaltă parte a orizontalei terenului din lunca Sucevei, este de circa 15 m. Versanții de nord și de est ai terasei, modelați atât de râul Suceava (cel nordic) cât și de pârâul lui Fodor (cel estic) sunt abrupti, aproape verticali – cazul versantului estic, cel de pe malul stâng al pârâului Fodor, fiind cât se poate de elocvent datorită alunecărilor de teren foarte active în momentul de față, dinamica acestora determinând desprinderi aproape columnare, specifice depozitelor cu consistență compact leosoidă, cum sunt și acelea observate la fața locului, în zona amintită. Rețin aici atenția, cele câteva fragmente ceramice mari, provenind de la oale-borcan cu și fără toartă, de la un

castron, precum și de la un capac de vas de culoare cenușie, toate datând din secolul al XV-lea. Cum s-a mai menționat, suprafața de pe care au fost recoltate aceste fragmente ceramice, este relativ mică (circa un ar), astfel încât, se poate presupune că în acest loc, pe promontoriul aplatizat al terasei, lat doar de circa 10 – 12 m, vor fi funcționat o relativ scurtă perioadă de timp, una, cel mult două locuințe izolate. Orizontul datând din secolul al XV-lea suprapune fără doar și poate unul mai vechi, datând din perioada culturii *Sântana de Mureș*, ale cărei vestigii arheologice, fragmente ceramice îndeosebi, evidențiază clar această realitate stratigrafică și cronologică. Descriere de teren amănunțită Fl.H., ca și la pct. 4-5.

Cercetare: Fl. H., Șt. D., B.P.N., I.M., 2007.

4. Pe podul aceleiași terase structurale a râului Suceava, nr. 4, dar de această dată la sud-est de zona confluenței lui cu pârâul Fodor, a fost identificată o suprafață de circa 1,0 ha dens marcată de prezența fragmentelor ceramice și a fragmentelor provenite de la lutuiala distrusă a locuințelor străvechi amenajate aici. Din punct de vedere cronologic, au fost descoperite fragmente ceramice databile în perioada secolelor II – III d. Chr. (inclusiv două fragmente de torți de amforă), a culturii *Sântana de Mureș* (sec. IV d. Chr.), dar și fragmente din epoci anterioare – prima epocă a fierului (*Hallstatt*).

Locul este în momentul de față afectat pe latura sa vestică (spre firul văii pârâului Fodor) de masive alunecări de teren, stabil din punct de vedere morfo-dinamic fiind însă versantul foarte abrupt al terasei structurale a râului Suceava, acesta având o orientare liniar-nordică, pe toată amplitudinea terasei spre est, pe o distanță de încă vreo 300 – 350 m. În această locație, podul terasei pe care au fost descoperite vestigiile arheologice menționate, domină albia minoră a râului Suceava, cu circa 15 – 17 m altitudine, oferind atât spre est și vest cât și spre nord, o adâncime de câțiva kilometri a orizontului clar de vedere.

La o distanță de circa 0,8 – 0,9 km sud-est de locația ultimului punct, pe întinderea aceleiași terase de pe malul drept al râului Suceava, a fost identificată încă o așezare *Sântana de Mureș*.

Cercetare: Fl.H., Șt.D., B.P.N., I.M., 2007.

5. Pe versantul ușor înclinat spre est al pâ râului Fodor, **nr. 5**, circa 650 – 700 m amonte, spre sud, față de vărsarea sa, au fost descoperite suficient de multe fragmente ceramice datând din secolele XV – XVII, astfel încât, să poată fi presupusă și confirmată aici, prezența unei locuiri medievale. Felul în care a evoluat valea pâ râului menționat (eroziunea petrecându-se spre est – zona concavă a cursului), indică depozite de sol cu o grosime ceva mai mare decât în alte segmente ale văii, ceea ce poate explica lipsa unei densități mai mari a felului în care au fost găsite aici fragmentele ceramice menționate.

În această zonă, unde suprafața purtând depunerea fragmentelor ceramice identificate în teren este relativ restrânsă, ar putea fi vorba despre un cut al așezării medievale propriu-zise, care a fost descoperită cu ocazia aceluiași cercetări, la circa 0,8 – 1,1 km spre vest, pe malul stâng al pâ râului Răgoaze. Acolo suprafața pe care au fost recoltate incomparabil mai multe fragmente ceramice de vârstă medievală este mai mare, iar densitatea vestigiilor arheologice așijderea.

Cercetare: Fl.H., B.P.N., Șt.D., I.M., 2007.

6. Pe ogoarele în pantă lină spre sud-vest, **nr. 6**, de pe partea stângă a pr. Valea lui Iuga, începând din spatele depozitului de materiale de construcție și pe o distanță de minim 200 de metri, alături de chirpic se găsește ceramică din secolul IV, poate și V d. Chr.

Cercetare: Fl. H. Șt.D.. B.P.N.. I.M.. 2007. M.A.. 2014.

7. În partea relativ centrală a satului, **nr. 7**, practic vechea sa vatră medievală, loc *Pe Vale*, la cca. 150 m est de școală și ceva mai mult de actuala biserică, în grădina săteanului Dragoș Gabor, dar și a vecinilor, în apropierea firului de apă ce ulterior se varsă în pr. Valea lui Iuga, se găsește ceramică fragmentară medievală, inclusiv caolin smălțuit și pictat cu dungii maronii, databilă în secolele XV-XVIII. Cercetări

ulterioare – este posibil – să ducă și la documentarea unui nivel de locuire contemporan „descălecatului” Moldovei.

Cercetare: M.A., 2014.

8. Pe malul drept al pârâului Șomuzul Mic, **nr. 8**, în zona în care au fost amenajate două iazuri la mică distanță amonte-aval unul față de celălalt (zona este cunoscută de către localnici sub denumirea *La Parțic*), a fost descoperită o mare așezare datând din perioada secolelor II-IV d. Chr. Aria pe care a fost identificată consistenta cantitate de fragmente ceramice, pornește (la nord) de la coada primului iaz (cel din amonte - Găetan), continuă pe tot malul drept al acestuia până la drumul comunal ce leagă localitatea Bosanci de com. Moara (spre vest, la circa 300 m de barajul iazului, acest drum intersectează DN2 – E85), depășește spre sud acest aliniament, continuă pe malul drept și apoi se oprește în dreptul barajului celui de al doilea iaz (cel din aval), la circa 450 – 500 m est-nord/est de culmea Dealului Chetrea (375,5 m). Față de limita apuseană a localității Bosanci, acest areal se află situat la circa 0,8 km spre vest, pe un traseu oarecum paralel cu E 85.

De la barajului primului iaz, numit și *Găetan*, pe același mal drept, pe încă cca. 200 m, spre nord, s-au descoperit de către autor și vestigii ceramice din sec. II-III d. Chr. (loc *Între Belți*).

Cercetare: Fl.H., B.P.N., Șt.D., I.M., 2007; M.A., Florica Andronic, 2013.

9. La circa 200 m vest de barajul iazului Nimerceni, **nr. 9**, pe o terasă structurală situată pe malul stâng al unui afluent de dreapta al Șomuzului Mic, au fost descoperite numeroase fragmente ceramice datând din perioada *evului mediu* (sec. XIV – XVII). Așezarea se extinde, potrivit felului în care sunt dispersate fragmentele ceramice, inclusiv pe malul drept al acestui pârâu, pe o mică suprafață situată imediat la sud-vest de confluența acestuia cu un alt curs temporar ce vine dinspre sud-est.

La fața locului, au fost recoltate fragmente ceramice tipice și atipice datând din perioada menționată, precum și o mare cantitate de chirpic. S-au mai găsit și fragmente de zgură metalică, fragmente de cahle și urme de mortar, în special în zona de nord-est a arealului.⁵²

Potrivit informațiilor culese la fața locului de la localnicii care își au în această zonă terenurile arabile, aria în discuție este numită *Săliște* sau *Săliștea Nemircenilor*. N. Grămadă, *op. cit.*, III, p. 313, consemnează la Nimercești, “Pârâul Călugăra.”

Cercetare: Fl. H., B.P.N., Șt. D., I. M., 2007, M.A., 2012.

Întregul sit este însă ceva mai mare ca suprafață, întrucât, la circa 80 m sud-vest de oglinda iazului (circa 250 – 300 m nord-vest de barajul acestuia), loc *Siliște*, a fost identificat locul în care a existat o biserică din piatră, actualmente dărâmată până aproape la orizontala locului, urmele temeliei acesteia precum și cele trei pietre funerare cu inscripții slavone fiind totuși evidente în suprafața sitului.⁵³ În anii 2001 – 2005 aici au avut loc cercetări arheologice sistematice care au dus la datarea acestui complex în perioada primei jumătăți a domniei lui Alexandru cel Bun (1400–1432), precum și la identificarea formei bisericii, aceasta încadrându-se tipului de biserică din piatră aparținând stilului triconc-simplu, frecvent în zona nordului Moldovei (Siret⁵⁴, Tulova⁵⁵, Humorul Vechi⁵⁶, Volovăț⁵⁷, Moldovița Veche,⁵⁸ etc.).

⁵² Fl. Hău și I. Mareș, *Ruinele unui monument istoric necunoscut: biserica satului (dispărut) Nemirceni*, în *Suceava*, XXII-XXIII, 1995-1996, p. 326 – 337; Fl. Hău, Șt. Dejan, *Cumpărătura, com. Bosanci, jud. Suceava, pct. Biserica satului dispărut Nimercești*, în *CCA, Campania 2005*, Buc., 2006, p. 146-147.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ C. Moiescu, *Interferențe și sinteze stilistice la începuturile arhitecturii ecleziale moldovenești (sec. XIV-XV)*, în *Ars Transsilvaniae*, III, 1993, p. 14 - 17.

⁵⁵ Mircea D. Matei, Ioan E. Emandi, *O ctitorie din secolul al XIV-lea a vornicului Oană de la Tulova*, în *Studii și Cercetări de Istoria Artei – (AP)*, 1985, 32, p. 3 – 13.

⁵⁶ Elena Busuioc, Gh. I. Cantacuzino, *Date arheologice asupra vechii mănăstiri a Humorului*, în *SCIV*, 20, 1969, 1, p. 67-83.

⁵⁷ C. Moiescu, *op. cit.*, p. 17 – 18.

⁵⁸ Gh. I. Cantacuzino, *Vechea mănăstire a Moldoviței în lumina cercetărilor arheologice*, în *Buletinul monumentelor istorice*, nr. 3, 1971, p. 80-85.

Spre vest-nord/vest de locul în care se află situate urmele încă bine păstrate *in situ* ale temeliei bisericii, a fost identificată încă o arie de circa 3,5 – 4,0 ari, în cuprinsul căreia au fost descoperite de asemenea fragmente ceramice datând din perioada secolelor XV – XVI⁵⁹. Ceramică medievală se găsește și pe partea stângă a unui modest fir de apă care se varsă în lac, loc plasat la cca. 120 m vest de locul vechii biserici, azi marcat cu o cruce metalică. Așezarea medievală în discuție este satul – dispărut – Nemirceni, a cărui primă mențiune documentară datează din anul 1586.⁶⁰ Vatra acestuia dispare cândva în ultimul pătrar al secolului al XVIII-lea, când, pe aici va fi instituit traseul frontierei dintre Imperiul habsburgic și Moldova, la foarte puțină vreme după înglobarea teritoriului nord-vestic al acesteia în aria de administrare imperială, după anul 1775.

În acest punct *Siliște-Săliște*, există și ceramică *Noua* și *Sântana de Mureș*.

Cercetare: Fl.H., E. Ursu, I.M., 1995, 2007, M.A., 2011.

10. La o distanță de cca. un kilometru de marginea sudică a satului, **nr. 10**, pe terenurile din preajma unui mic afluent de stânga al pr. Rugina, numit de unii *Pruncu*, primul ce există pe stânga de la sat spre sud, se găsește chirpic și ceramică lucrată numai cu mâna, inclusiv fragmente cu microprundiș pisat în compoziție, care aparține epocii bronzului (*Noua*). După un fragment ceramic cu exterior negru și lustruit, poate fi vorba aici și despre *Hallstatt*. Tot aici a apărut și un toporaș de mână, dintr-o rocă închisă la culoare (silex ?), realizat din cioplire și cu tăiș șlefuit doar pe o parte.

Cercetare: M.A., 2014.

⁵⁹ În aria situată la nord de biserică (versantul de pe malul drept al iazului Nemirceni) au fost descoperite și fragmente ceramice aparținând culturii *Noua*. Cf și N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia, *op. cit.*, p. 304, nr. 289.

⁶⁰ *Suceava. File de istorie. Documente privitoare la istoria orașului (1388 - 1918)*, coordonator de ediție I. Caproșu, vol. I, București 1989, p. 198, documentul cu numărul 75.

11. Pe versantul cu expunere sud-vestică al dealului Hârtop (alt. 438,0 m), la circa 300 – 350 m sud-vest de cota maximă de înălțime a acestuia, la circa jumătate din distanța dintre barajul lacului Nimercești și confluența (cui ?) cu pr. Rugina, pe terenurile de pe ambele părți ale unui afluent de stânga al Șomuzului Mic, fără nume, au fost descoperite fragmente ceramice încadrabile din punct de vedere tipologic și cronologic, culturii *Sântana de Mureș*. Așezarea se întinde pe o suprafață de circa 1,0 – 1,5 ha la altitudinea medie de circa 375 m. Descriere ambiguă, Fl.H. Pct. necartat.

Cercetare: Fl.H., I.M., B.P.N., Șt.D., 2007, M. A., 2013.

Un sit contemporan, dacă nu chiar același, a fost semnalat „la sud-est de sat, pe pantele vestice ale Dealului Hârtop, pe malul stâng al unui pâraiaș care se varsă în pâraul Rugină.”⁶¹

12. În unghiul terenului dintre cursul Șomuzului Mic și Rugina, nr. 12, la confluență, se găsesc bucăți de chirpic și ceramică modelată numai cu mâna, în cantități însă destul de modeste, care ar data ipotetic în *La Tène* (poate, mai puțin probabil *Hallstatt*).

Cercetare: M.A., 2013.

13. Din arealul satului provine un topor din silex, fragmentar (col. MB, inv B/264).

14. Din teritoriul comunei, probabil al satului, provine un sesterț Hadrian (?), de 11,95 g și 27 mm. Col. MB, inv. MC/3395.⁶²

Cumpărătura

15. La poalele de sud-vest ale Dealului Strâmbu (335 m), nr. 11, aflat în extremitatea vestică a comunei Bosanci, pe terasa de stânga a pâraului Pe Ponoare, sunt semnalate de peste 35 de ani mai multe cenușare și materiale ceramice și litice aparținând culturii *Noua*. Situl se

⁶¹ B. Niculică, S. Ignătescu, *op. cit.*, p. 81.

⁶² M. Andronic, *Descoperiri...*, p. 236, nr. 3.

află în imediata vecinătate a rezervației floristice Ponoare-Bosanci, având o expunere sud-vestică.⁶³

Tot aici se găsește și ceramică *Sântana de Mureș*, nivel de locuire extins într-un alt punct aflat la cca. 250 m spre vest, unde se remarcă și material ceramic din secolele XVI-XVII.

Cercetare: N.U., Fl.H., 1981, ulterior M.I., B.P.N și alții; incl. M.A., 2000, 2012.

16. După o veche informație de la N. Ursulescu din 1982, pe dealul Pietroiu, există ceramică *Sântana de Mureș* (punct neverificat de autor).

11. COMUNA BOTOȘANA*

Botoșana

1. Cercetarea terenului în tarlaua *Săliște* - nr. 1 - și de-o parte și de alta a unui modest afluent de dreapta a pârâului Botoșana, numit *Între Hotară* sau *Curătura*, a dus la găsirea, pe lângă obișnuitul chirpic în stare fragmentară, a următoarelor vestigii arheologice:

a) nucleu de silex cenușiu de Prut, păstrat parțial (dată incertă);

b) ceramică din epoca *Bronzului târziu*, în cantitate modestă;

c) material ceramic tipic de secol IV d. Chr., inclusiv modelat exclusiv cu mâna;

d) ceramică din veacurile XIV-XVI și fragmente de zgură cu fier.

Merită de menționat că după o tradiție locală,⁶⁴ în vechea vatră de sat, ar fi fost construite curțile boierești ale unor descendenți ai lui Luca

⁶³ Așezarea a fost descoperită de Fl. Hău, ulterior, au fost întreprinse cercetări de suprafață de către Nicolae Ursulescu și Florin Hău. B. P. Niculică, *Considerații privind așezarea Noua de la Cumpărătura (comuna Bosanci, județul Suceava)*, în *Suceava*, XXIX-XXX, 2004, p. 423-430.

* Cea mai mare parte din informațiile comunelor din bazinul hidrografic Soloneț au fost preluate din lucrarea: M. Andronic, *Evoluția habitatului uman în bazinul hidrografic Soloneț din paleolitic până la sfârșitul secolului al XVIII-lea*, Iași, 1997, *passim*.

⁶⁴ Informații prof. pensionar Vasile Boca, fondatorul muzeului sătesc și merituosul autor al voluminoasei monografii în m.s., *Cartea satului*.

Arbore. O veche biserică din lemn fusese ridicată pe partea stângă a drumului spre Comănești, inclusiv cu piatră pentru fundații provenind de la aceste vechi construcții.

Sugestivul toponim menționat este extins și imediat peste apa Solonețului, unde de asemeni a apărut ceramică medievală.

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

2. Continuându-se așezările de mai înainte, **nr. 2**, pe terenul din partea stângă a pârâului Văduț (tarla *Fundoaia*), la circa 3-400 m sud de *Săliște*, s-au descoperit – pe lângă fragmente de chirpic și de silex (alăturăm aici și o așchie din șist negru de Audia) – ceramică atribuită ipotetic culturii *Noua*, în cantitate modestă, material ceramic de tip *Sântana de Mureș* și medieval. În primăvara anului 1990, cu ocazia ruperii unei porțiuni din malul pârâului menționat, s-au putut observa urme ale unei locuințe databile prin ceramică în prima jumătate a veacului al XV-lea.

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

3. La poalele dealului Barc, **nr. 3**, s-au descoperit un fragment de lamă de silex, rebutată, o bucată de diorit (?) de forma unui dop de plută, rezultat în mod natural în urma perforării unui topor din această rocă dură și pigmentată și câteva fragmente ceramice databile în veacurile II-IV d. Chr., toate legându-se practic de niveluri de locuire din *Săliște*. Tot aici se mai află o veche cruce din lemn, se pare, loc de slujbe religioase pe timp de secetă.

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

4. Pe dealul Bâtcă, au fost identificate vestigii materiale databile în *neolitic și prima epocă a fierului*.⁶⁵

⁶⁵ D. Gh. Teodor, *Civilizația romanică la est de Carpați în secolele V-VII e. n. Așezarea de la Botoșana-Suceava*. Iași, 1984, p.16. Informație neverificată de autor.

5. În terenul nearat de pe vârful dealului Arșița (484 m – nr. 5) a fost descoperită o mică lamă de silex, puternic calcinată. La aceasta adăugăm informațiile generale oferite de lucrarea mai sus citată⁶⁶. Tot aici a fost semnalată mai demult o movilă cu o bornă pe vârful purtând inscripția „K.V.” (*Katastral-Vermessung*).⁶⁷ Personal nu am putut observa movila, poate un vechi tumul. Nu departe de aici, pe vârful Runc, cercetările noastre nu au dus la confirmarea existenței vreunor cât de modeste urme aparținând unor construcții vechi de piatră, așa cum afirmă o tradiție populară.

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

6. În locul numit *La Hotară*, nr. 6, de-o parte și de alta a DJ 178, în anii 1967-1968 au fost săpate trei movile funerare, cercetându-se astfel pentru prima dată în țară vestigiile ale *culturii Tumulilor carpatici*. La data investigațiilor se puteau observa în teren 12 astfel de monumente. Lipsa ceramicii modelate la roată din pastă zgrunțuroasă, pare să indice o datare mai timpurie pentru aceste complexe, corespunzând în mare veacului al III-lea d. Chr.⁶⁸ Rezultatele cercetării au rămas până acum inedite. Aici s-a descoperit și un denar imperial (sec. II d. Chr.), aflat într-o stare precară de conservare.⁶⁹ Cartare relativă.

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

7. Pe dealul Pietrosul, plasat la N-E de sat, s-au descoperit materiale arheologice databile în *prima epocă a fierului și neolitic*.⁷⁰

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

⁶⁶ *Ibidem*, p. 16.

⁶⁷ V. Boca, *op. cit.*, p. 9.

⁶⁸ D. Gh. Teodor, *Civilizația...*, p. 18.

⁶⁹ Cf. M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 85.

⁷⁰ D. Gh. Teodor, *Civilizația...*, p. 18. Informație neverificată de autor.

8. Pe terenurile dealului Staniștei (la nord de sat) s-au putut identifica vestigiile aparținând celor două *epoci ale fierului*.⁷¹

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

9. Pe platoul mărginit de pârâurile Pietrosul și Jghiaburi, **nr. 6a**, în zona fostelor grajduri ale CAP-ului din localitate, în locul numit *La Cruce*, în urma cunoscuteleor săpături arheologice și reveniri perieghetice s-au descoperit:

a) resturi de locuire din *epoca bronzului timpuriu (aspectul nordic al culturii Costișa-Bialy-Potok)* și *târziu (Noua)*;

b) din *Hallstatt-ul timpuriu și mijlociu*;⁷²

c) complexe de locuire ale culturii *Poienesti-Lucașeuca*;⁷³

d) vestigiile materiale din perioada secolelor II-III;

e) ceramică tipică din veacul al IV-lea, fază mai târzie;⁷⁴

f) 31 de locuințe care se datează în cursul secolelor V-VII d. Chr. și două monede bizantine, dintre care cea mai bine conservată a fost emisă la Constantinopol ante 538.⁷⁵

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

10. La circa 250 m E-NE de la ultimul punct, **nr. 10**, peste apa pârâului Solonețul Mic, în locul numit de localnici *La Moară*, în anii 1965 și 1969 s-au executat sondaje arheologice, care au dus la

⁷¹ *Ibidem*, p. 18. Informație neverificată de autor.

⁷² S. Teodor, *Vestigii sporadice din epoca bronzului și a fierului la Botoșana*, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980, p. 45-52; M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 134.

⁷³ S. Teodor, *Contribuții la cunoașterea ceramicii în secolele III-II î. e. n. din Moldova*, în *SCIV*, 18, 1, 1967, p. 25-45; eadem, *Unele date cu privire la cultura geto-dacică în nordul Moldovei în lumina săpăturilor de la Botoșana*, în *SCIV*, 20, 1969, 1, p. 33-42; eadem, *Așezarea de epocă La Tène de la Botoșana*, în *SCIVA*, 31, 1980, 2, p. 181-227; eadem, *Elemente celtice pe teritoriul est-carpatic al României*, în *ArhMold.*, XII, 1988, p. 47.

⁷⁴ D. Gh. Teodor, *Civilizația...*, p. 10, 16.

⁷⁵ *Ibidem*, *passim* și p. 61. Idem, *Descoperiri arheologice...*, p. 55, emise la Constantinopol, în intervalul 527-538.

identificarea unor vestigii neolitice (fază incertă), medievale și a unor complexe din veacurile II-III d. Chr.⁷⁶

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

11. În zona de NV a dealului *La Cruce*, nr. 8, și continuând pe același mal al pârâului Jghiaburi, inclusiv pe platforma deluroasă numită *Solcani*, s-au identificat materiale ceramice databile în cursul veacurilor III-IV,⁷⁷ realitate nesurprinsă ulterior perieghetic. La câteva sute de metri NV de punctul nr. 9, Dan Gh. Teodor a executat un sondaj arheologic, fără să surprindă complexe arheologice (informații de la cercetătorul amintit), aflate în conexiune de habitat cu cele mai modeste din punctul *La Cruce*. Sporadic s-a descoperit și material ceramic din perioada timpurie a *epocii bronzului*.⁷⁸

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

12. Cu mai multe decenii în urmă, cu ocazia unor lucrări de amenajare a drumului care vine de la Comănești, nr. 4, în apropierea fostului complex zootehnic, s-au descoperit mai multe oase de mamut și o așchie de silex cioplită primitiv. În colecția muzeului sătesc se păstrează o unealtă care se poate data în *paleoliticul superior*, provenind de pe arealul comunei.⁷⁹

Pe terenul agricol plasat la sud de șoseaua amintită, numit *În Grădină* se continuă practic nivelurile de locuire *Noua*, *La Tène* și *Sântana de Mureș* (sporadic) surprinse în interfluviul gurilor de vărsare a pârâurilor Jghiaburi și Pietrosul.

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

⁷⁶ Idem, *Civilizația...*, p. 10 și 18; săpături Silvia Teodor, regretabil. material inedit.

⁷⁷ *Ibidem*, p. 17.

⁷⁸ B. P. Niculică, *Epoca bronzului în Podișul Sucevei*, Suceava. 2015. p. 106-107.

⁷⁹ Informații de la prof. Vasile Boca.

13. Pe pantele deluroase de pe partea dreaptă a pârâului Botoșana, **nr. 7-9**, teren numit *Peste Botoșana*, s-au identificat vestigiile ceramice din cele două *epoci ale fierului*.⁸⁰

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

14. Pe terenul arabil cuprins în perimetrul cimitirului sătesc, **nr. 11**, cât și dincolo de latura de S-E a gardului său, în spatele casei lui Boca Nicolae, s-au găsit fragmente de chirpic și ceramică ce pare a fi din *Hallstatt* și tipică culturii *Sântana de Mureș*. La circa 200 m E de aici, pe terasa bine evidențiată a Botoșanei, lângă amplasamentul unui cimitir vechi, pe lotul lui Boca Samson, reapar aceleași vestigii, inclusiv chirpic (punct necartat).

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

15. În unghiul confluenței pârâurilor Botoșana și Hoșleagă, **nr. 12**, în grădina unui sătean, cât și pe ogorul lui Flutur Gheorghe, alături de chirpic, s-au identificat fragmente ceramice ce par a fi din *prima epocă a fierului*, câteva tipice secolului IV d. Chr., zgură cu fier și un fragment de tăviță databil în veacurile VI-VII.

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

16. Pe marginea terasată a dealului La Muscalu, **nr. 13**, în terenul cuprins de marginea terasei spre apa Botoșanei și o viroagă, au fost observate în arătură:

- un bulgăraș de chirpic foarte vechi;
- o mică piesă cu „encoche” invers în vârf pe așchie microlitică (silex albăstrui-închis, nepatinat);
- două așchii atipice de silex și un bulgăraș cvasiglobular (diam. circa 30 mm) de obsidiană, cenușiu închis, în curs de epuizare, de proveniență, după toate aparențele, nord-transilvăneană.

⁸⁰ D. Gh. Teodor, *Civilizația...*, p. 16; informație neverificată de către autor, ca și pentru locul neidentificat numit *Vasileni*.

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

17. Pe partea stângă a pârâului Botoșana, **nr. 14**, la circa 150 m N-E de punctul precedent, în grădina unui localnic, s-a descoperit un cioplitor bifacial pe un galet de șist negru de Audia. Piesa nu prezintă urme de rulare.

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

18. Pe terasa înaltă de pe partea dreaptă a unuia dintre izvoarele pârâului Botoșana, **nr. 15**, s-a descoperit un fragment de galet de șist negru de Audia, cu cioplituri neregulate.

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

19. În dreptul colțului de est al livezii *Dumbravă* a fostului CAP, **nr. 16**, pe Dealul Botoșanei, a fost găsit un alt fragment de bulgăre de șist negru de Audia.

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

20. Pe tarlăua *În Toloacă*, **nr. 17**, zona satului numită *Robeni*, pe platoul situat pe partea stângă a Pârâului lui Roman, s-au depistat cu dificultate, prin mai multe reveniri prieghetice, materiale ceramice de tip *Noua* și din *Hallstatt*, multe în stare precară de conservare. Adăugăm aici și un fragment ceramic din pastă zgrunțuroasă *Sântana de Mureș*. Sporadic apar materiale ceramice și pe partea opusă, de peste acest mic fir de apă.

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

21. Pe pantele malului stâng al pârâului Hinata (Ihnata sau Racova), **nr. 18**, la circa 100 m NV de casa lui Grigore Robu, s-au identificat mai multe așchii atipice, un fragment de lamă neretușată din

silex negricios de Prut, un vârf de lamă de silex alburii (de Nistru ?) și un fragment ceramic (dată incertă – poate perioada de *tranziție de la eneolitic la epoca bronzului*).

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

22. În partea de SV a localității, pe dealul Albeni, s-au descoperit vestigii din *paleoliticul superior*.⁸¹

23. În arealul părții sudice a satului, nr. 19, numită *Racova*, pe loturile tarlalei *La Vârnav*, au fost identificate mai multe movile:

T₁ – incert, datorită dimensiunilor sale foarte reduse;

T₂ – I = 0,40 m, D = 20 m;

În preajma sa, în grădina lui Fluture Niculai, s-a descoperit în terenul arat o așchie mijlocie, parțial retușată, din silex cenușiu cu nuanțe maronii mat.

T₃ – I = 0,25 m, D = 15 m;

T₄ – I = 0,25 m, D = 15 m, este incert și se află plasat în imediata apropiere a unei bifurcații de ulițe.

Cercetare: M.A., 1989.

24. Pe coama unei prelungiri a dealului Gherman, nr. 20, pe tarlăua *Între Drumuri*, la circa 200 m S-E de ultimele case din Racova, se profilează contururile a încă trei movile:

T₁ – I = 0,60 m, D = 13 m;

T₂ – I = 0,55 m, D = 13 m;

T₃ – I = 0,35 m, D = 15 m.

Între T₁ și T₂ s-a observat în arătură prezența a două fragmente ceramice *Noua*.⁸² Este posibil ca acești tumuli să aparțină și ei necropolei de la poziția anterioară.

⁸¹ *Ibidem*, p. 16; realitate neverificată de către autor.

⁸² Considerăm că totuși la acest loc s-a referit autorul de mai sus, când a menționat „dealul Pârtești” (vestigii din neoliticul dezvoltat și bronzul timpuriu), toponimul neexistând practic pe arealul comunei (cf. *op. cit.*, p. 16).

Cercetare: M.A., 1989.

Un alt tumul (?) a fost identificat cu ocazia construirii unui rezervor de apă pe partea cea mai înaltă parte a dealului Gherman. Cu acest prilej, s-au descoperit fragmente ceramice decorate cu șnurul, *cultura amforelor sferice*.⁸³ Obiectiv restant pentru săpare integrală (partea de vest).

Cercetare: M.A., B.P.N., 2010.

25. Pe terenul în pantă spre malul stâng al pârâului Hoșleagă, **nr. 21**, la circa 50 m sud de ultima casă a satului aparținând lui D-tru Boca, s-au găsit câteva fragmente ceramice, dintre care unul ars până la zgurificare și o așchie masivă din șist negru de Audia.

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

26. Pe marginea platoului de pe partea stângă a pârâului Racova, **nr. 22**, în dreptul Pârâului lui Manole, mic afluent de dreapta al apei menționate, alături de chirpic s-au descoperit numeroase materiale ceramice tipice bronzului târziu, care au aparținut unei așezări *Noua*.

Cercetare: M.A., 1989; colecțiile MB.

27. În colecția profesorului pensionar Vasile Boca din localitate, se păstrau mai multe monede descoperite de-a lungul timpului pe raza satului și a comunei:

- a) denar de la *Septimius Severus* (RIC: VI/1. p. 122. nr. 241. A.D. 210, 800‰, 3,22 g): - după unele informații, găsit totuși în Comănești;

⁸³ M. Andronic, B.P. Niculică, *Botoșana, com. Botoșana, jud. Suceava, Punct: d-lul Gherman*, în *CCA, Campania 2010*, Sibiu, 2011, pct. 85. p. 158.

- b) denar de la *Lucius Verus* (*BMC*, IV, p. 436, nr. 376, emis între anii 164-165, 1,63 g - determinare Gh. Poenaru-Bordea);⁸⁴
- c) antoninian *Probus*;⁸⁵
- d) denar *Commodus* (*RIC*, III, p. 384, nr. 168, A.D. 187-188, 2,35 g).⁸⁶

28. Conform celor afirmate de prof. Vasile Boca din Botoșana în monografia sa în manuscris (p. 39), pe teritoriul comunei, de-a lungul timpului s-au mai descoperit vârfuri de săgeată din silex, toporașe de mână neolitice, dălți și topoare din silex din *perioada de tranziție spre epoca bronzului*, topoare din gresie, perforate, nouă cosoare din silex și o lamă de cuțit din bronz, ultimele din *epoca bronzului*.

Dintre acestea se mai păstrau doar unele, fie în colecția autorului citat, fie în cea a muzeului sătesc.⁸⁷

29. În urma săpăturii lui Dan Gh. Teodor în necropola *Tumulilor carpatici*, a rezultat și un denar, piesă puternic deteriorată, din sec. II d. Chr. (inf. de la susnumitul) – cf. **pct. 6**.

30. În sat s-au descoperit și patru topoare din silex (col. MB, C/185, 187), atribuibile *culturii amforelor sferice* și o fibulă de factură celtică din argint.⁸⁸ În col. MB, la inv. E/3809, există un vârf de lance medieval, din sat, fără loc exact de descoperire, ca și două lacăte din fier (E/3810 – 3811 – sec. XVIII).

⁸⁴ Piese editate – cf. M. Andronic, *Noi descoperiri monetare antice în județul Suceava, în Jubileu – 15 ani de activitate a secției Suceava*, Suceava, 1993, p. 39; det. ale autorului.

⁸⁵ Menționat doar de M. Ignat în *Contribuții numismatice...*, p. 85, el a fost ulterior determinat incert de Viorel Butnaru (cf. M. Andronic, *Noi descoperiri...*, p. 39). După inf. D.Gh. Teodor, *RIC*, V/2, 777.

⁸⁶ Determinare M. Andronic (nota 84, p. 40).

⁸⁷ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 272-273, nr. 11-14, cu descrieri.

⁸⁸ Al. Păunescu, *Evoluția uneltelor și armelor din piatră cioplită descoperite pe teritoriul României*, Buc., 1970, p. 198-199; V. Spinei, *Descoperiri de topoare din silex din Moldova*, în *Mem. Antiq.*, III, 1971, p. 80 și 82; S. Teodor, *Elemente ...*, p. 40, fig. 5/1.

12. COMUNA BREAZA

Breaza

1. Pe terenul terasei de pe partea stângă a gurii de vărsare a pârâului Breaza în Bistrița Aurie, la câteva zeci de metri de cimitirul satului, s-au descoperit mai multe piese litice, după cum urmează:

- două vârfuri de lamă din șist negru;
- gratoar pe bot de lamă, rulat;
- mai multe așchii din gresie rezultate în urma cioplirii.

Materialul se poate data în *paleoliticul superior (Aurignacian)*.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

2. Un material litic probabil contemporan, dar mult redus cantitativ, a fost descoperit pe micul bot de terasă al pârâului Răchitișul Mic, în curtea din spatele gospodăriei pădurarului Cătălin Ursache, constând dintr-un fragment de lamă mijlocie neretușată din gresie, o așchie mijlocie cu retușe și scobituri retușate pe ambele laturi, inclusiv pe suprafața distală și deșeuri de cioplire din șist negru și gresie.

Trebuie de asemenea să mai menționăm, după informațiile primite de la d-nul prof. Vasile Ursache din București, că în acest loc, în grădina casei părintești, s-au mai făcut de-a lungul anilor câteva descoperiri: în anul 1972 o lamă de silex cenușiu, nepatinată, de peste 12 cm lungime, ulterior pierdută, și în 1993 un gratoar (?), din aceeași rocă.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

3. În prundișul șanțului uliței care duce la biserica cu hramul Sf. Mihail și Gavril, în vecinătatea cimitirului aflat pe terasa Bistriței Aurie, s-a strâns un bogat material litic, în marea sa majoritate din gresie, compus din lame, burine, străpungătoare, așchii și un nucleu fragmentar folosit pentru obținere de lame.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

4. Un material litic, databil – de asemenea – în *paleoliticul superior*, provine de pe terasa de pe partea stângă a gurii de vărsare a văii pâ râului Porcescu, în grădina și în curtea sâtenței Maria Verolean și în imediata apropiere a gospodăriei sale, unde s-au identificat:

- lamă mijlocie din gresie;
- gratoar masiv din șist negru;
- lame din șist negru;
- diverse bucăți de rocă, rezultate în timpul ciopririi.

Din păcate, terasa corespondentă de pe partea opusă celei în cauză nu a putut fi investigată deoarece nu prezenta nici-o suprafață de teren arată, practic fiind în totalitate imaș.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

5. Cercetarea peșterii mici, numită *Salariuca*, de pe vârful stâncos al dealului Tâmpa-Păltiniș (cca. 1.100 m alt.), nu a dus la descoperiri concrete.⁸⁹ Poate cândva se va face și aici un sondaj arheologic.

Cercetare: M.A., V. Ursache, 2011.

6. În arealul comunei se păstrează toponimul *Drumul tătarilor*, folosit pentru un drum de uz forestier, cu o terasare de patru-cinci metri, numit de localnici și *Drumul de bir*.

Cercetare: M.A., 2007.

13. COMUNA BRODINA

Falcău

1. Cercetările arheologice de teren efectuate în arealul comunelor Ulma și Brodina, din toamna anului 1997, într-o microzonă preponderent

⁸⁹ M. Andronic, *Cercetări arheologice de teren în Bucovina (II)*, în Suceava, XXXIX, 2012, p. 38.

împădurită, vizând zonele de confluență a râului Suceava cu principalii săi afluenți, nu au dus la nici o descoperire concretă.

Reluarea cercetării în primăvara anului 1998, **nr. 1**, a prilejuit descoperirea la Falcău, pe terasa înaltă a pârâului cu același nume, în zona de confluență cu Suceava, în spatele fabricii de cherestea, în grădina casei familiei Vasile Pintescu, a unui fragment de lamă mică, din silex alburii, ușor patinat. Piesa se constituie ca dovadă - deocamdată unică - a prezenței tocmai aici a omului preistoric (*paleolitic*).

Cercetare: M.A., B.P.N., 1997; M.A., 1998; colecțiile MB.

2. O altă descoperire, întâmplătoare, a fost făcută cu mulți ani în urmă, în pădurea de pe dealul Cornu, unde a fost găsit, după spusele descoperitorului, un „ciocan de piatră”, azi pierdut⁹⁰.

14. ORAȘUL BROȘTENI

Broșteni

Cercetarea arheologică de teren de până acum în arealul comunei nu a dus la descoperiri arheologice efective, explicația principală constând în dominanța de peste 99% a terenurilor înierbate de aici. Cu toate acestea, suntem ferm convinși că viitorul va aduce și pe acest sector al văii Bistriței descoperiri de referință. Un singur argument aducem aici în aceeași ordine de idei: siturile paleolitice deja puse în evidență pe cursul superior al Moldovei, Bistriței și mai ales cele din aval de Broșteni. În mod cert, grupurile de vânători paleolitici care au migrat urmărind vânatul mare spre sfârșitul glaciațiunii Würm și începutul Holocenului în aceste zone, au poposit și pe aici.

Un loc ce va putea oferi pe viitor surprize perieghetice, deși este total înierbat, considerăm că este piciorul dealului Broșteni din centrul localității, ce beneficiază de o poziție în spațiu deosebit de avantajoasă, în dreptul confluenței râului Bistrița cu Neagra. Aici, pe spațiul central a

⁹⁰ M. Andronic (sub red.), *Huțului - o minoritate din Bucovina*, Suceava, 1998, p. 14.

acestei forme finale de deal, total înierbat, a fost amenajat însă cimitirul ostașilor români căzuți în zonă în luptele ultimei conflagrații mondiale.

Cercetare: M.A., B.P.N., 2007.

Cotârgași

1. Un loc vechi de fabrică și resturi de zgură industrială s-ar mai putea identifica la Cotârgași.⁹¹

2. O descoperire incitantă sunt literele (rune ?) și simbolurile scrijelite pe stâncă, la cca. 4 km de sat, pe Dealul Goia, unele realizate cu compasul, ca rozete solare, legate poate și de astronomie.⁹²

Holda

3. Amintire din perioada modernă, a administrației austriece sunt o serie de gropi mari, părăsitate, făcute în scopul exploatării manganului, observabile la Holda (de la germ. „Halde = loc cu steril), Holdița și Dealul Fierului.⁹³

La 1671 în condica mănăstirii Slatina era menționat satul „Hărăuaia”, azi toponim pentru partea de vest a satului Broșteni.⁹⁴

15. COMUNA BUNEȘTI

Bunești

1. În terenul agricol plasat imediat la vest de școala din localitate, nr. 1, la circa 50 de metri, pe partea stângă a pâ râului satului, alături de

⁹¹ V. Candrea, *Broșteni. Monografie*, Ed. Ankarom, Iași, 1995, p. 19-20.

⁹² Vezi D. Gh. Teodor, *Inscripțiile rupestre de la Cotârgași-Suceava*, în *Închinare lui P. St. Năsturel la 80 de ani*, vol. ed. de I. Căndea, P. Cernovodeanu și Gh. Lazăr, Brăila, 2003, p. 789-799.

⁹³ V. Candrea, *op. cit.*, p. 20.

⁹⁴ *Ibidem*, p. 21, 27.

modeste bucățele de lut ars, s-au descoperit fragmente ceramice preistorice, greu de datat cu certitudine, probabil din *epoca bronzului* și/sau *epoca fierului*.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

2. Pe dreapta drumului spre Suceava, **nr. 2**, în locul *Dealul Buneștilor*, s-au găsit câteva fragmente ceramice zgrunțuroase, probabil *Sântana de Mureș*. Pe terenul de sport din sat se pare că s-au descoperit morminte de înhumație.⁹⁵

3. În teritoriul localității, Olinescu semnală existența unei movile, azi de nereperat.⁹⁶

Petia

4. O adevărată suită de situri arheologice se desfășoară pe pantele malului drept al Șomuzului Mic (după unii pârâul Țintă), **nr. 3-4**, pe o distanță de peste un kilometru (tarla *Țarnă*), începând din spatele casei lui Ion Făgărăș. Dacă la început, în direcția deplasării spre sud, se evidențiază prin ceramică și chirpic cultura *Sântana de Mureș* (inclusiv două fragmente de amforă), răspândită ca de multe alte ori pe întinderi remarcabile, după parcurgerea a circa 500 de metri s-a identificat ceramică tipică secolelor II-III d. Chr. (ceramică fină cenușie și cărămie, inclusiv angobată, un fragment de lupă de fier), urmată după încă circa 200 de metri de materiale *La Tène* (fragment cu buton tipic). În sfârșit, după marele cot pe care îl face pârâul spre S-V, s-au identificat materiale *Hallstatt* (inclusiv ceramică neagră, lustruită; fragmente de castroane), *Noua* (multe fragmente de vase sac cu brâu simplu în relief

⁹⁵ D. Gh. Teodor, I. Ioniță, *op. cit.*, p. 313; respectiv, M. Andronic, *Descoperiri arheologice de suprafață aparținând culturii Sântana de Mureș făcute în județul Suceava*, mss., f. a. (1982 ?), p. 4, nr. 77. Pe viitor *mss.*

⁹⁶ *Charta arheologică a Bucovinei*, în *BSRG*, XV, 1894, trim. I-II, p. 70. Pe viitor. **Harta.**

sub buză) și mult mai puține din secolul IV d. Chr., observându-se și o cantitate considerabilă de resturi de oase de animale – **nr. 5**.

Reflectând bogata zonă de locuire de mai sus, pe partea stângă de această dată a Șomuzului Mic, în dreptul ultimelor sute de metri ale acestui sector sudic, pe pantele mai înalte ale terenului, azi în mod cu totul sporadic arat, s-au identificat rare bucăți de chirpic și ceramică din care cea mai sigură este cea din secolele II-IV d. Chr. (ceramică fină cenușie, fragment de amforă). Sit ce ține, posibil, și de Fălticeni.

Cercetare: M.A., 2007. Colecțiile MB.

5. Pe vârful dealului Vodă, **nr. 6**, la circa 100 de metri sud de crucea pusă aici în amintirea unui presupus popas voievodal, în principal în ogorul lui Gheorghe Ciobanu, s-au descoperit alături de chirpic: două așchii de cioplire din roci locale și ceramică preistorică cu grad avansat de degradare, de mici dimensiuni și în majoritate arsă reducător (posibil *Hallstatt*).

Așezarea anterioară pare să fie în strictă legătură, sincronă sau de succesiune cronologică, cu un alt punct locuit, pe marginea aceleiași forme de teren de lângă drumul care leagă Petia de Uncești, unde în terenul nearat de mulți ani s-au găsit doar câteva fragmente de chirpic și ceramică asemănătoare, în stare avansată de degradare (*Hallstatt* ?).

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

6. În teremul din unghiul confluenței celor două mari izvoare ale pârâului satului. **nr. 7.** în partea încă mai înaltă, ferită de riscul inundațiilor, până în dreptul ultimei case pe dreapta (Sărăcuț Mugurel), venind dinspre Uncești, se găsește ceramică medievală, din secolele XV-XVI.

Cercetare: M.A., 2011.

7. În sat s-a descoperit un vârf de lance cu lama umflată la bază și nervuri pe vârful tubului de înmănușare, ceramică medievală existând în mică cantitate, după o informare de la E.I.E., pe *Valea Candachiei*.⁹⁷

Podeni

8. În grădina săteanului Modest Croitoru din localitate, **nr. 8**, a fost cercetat parțial o necropolă de incinerare din perioada secolelor II-III d. Chr.⁹⁸ Tot în necropolă a fost descoperit și un înhumat, probabil din *epoca bronzului* și izolat, în săpătură, un vârf de săgeată din silex⁹⁹.

9. Așezarea contemporană dacilor liberi a existat de-a lungul malului drept al pârâului Podeni, la est deci de necropolă, **nr. 9**, în plin areal al satului de azi, identificabilă prin prezența chirpicului și ceramicii fragmentare tipice (pct. necartat).

Pe același teren în pantă de pe malul drept al pârâului satului, **nr. 10**, în amonte și în contact direct cu așezarea de mai sus, s-au descoperit prin săpături sistematice mai multe complexe de locuire ale unei așezări aparținând culturii *Sântana de Mureș*¹⁰⁰. Cu ocazia sondajului din anul 1983, în pământul de umplură a bordeiului B 1 s-au descoperit două piese din silex cenușiu-negricios patinat, o așchie atipică și un fragment de lamă finalizată prin retușe grosolane, databile cel mai târziu în *epipaleolitic*. În secțiunea de debut a săpăturilor a mai fost descoperit un topor din piatră de tip *calapod*, în stare fragmentară.

În perimetrul sitului un localnic a descoperit un denar de la Traian, actualmente în col. MB (*RIC*, vol.II, p. 250, tip 96, emis 103-111, determinare M.A.).

⁹⁷ M. Ignat, *Noi descoperiri...*, p. 376.

⁹⁸ Idem, *Dacii liberi din Moldova. Contribuții arheologice. Necropolele de la Podeni și Zvorăștea*. Iași, 1999, cu bibl., *passim*.

⁹⁹ *Ibidem*, p. 24-25.

¹⁰⁰ Situl fusese inițial semnalat de către Dan Gh. Teodor și Ion Ioniță (D. Gh. Teodor, I. Ioniță, *op. cit.*, p. 313). Pentru descoperirile mai recente, vezi M. Andronic, *Sondajul arheologic în așezarea de secol IV e.n. de la Podeni (jud. Suceava)*, în *Suceava*, XI-XII. 1984-1985, p. 397-410; idem, *Cercetări arheologice în așezarea de secol IV d. C. de la Podeni (com. Bunești, jud. Suceava). Raport final*, în *Suceava*. XX, 1993, p. 45-69.

În săpătura autorului s-au descoperit câțiva denari: Marcus Aurelius (*RIC*, III, p. 91, nr. 483, Roma, A.D., 159-160), Faustina II (*RIC*, III, p. 94, nr. 507a), Crispina (*RIC*, III, p. 399, nr. 281, av. A) și Septimius Severus (*RIC*, IV, p. 95, nr. 34) – determinare autorul.

După observația lui B. P. Niculică, neverificată ulterior de autor, aici ar fi apărut cu totul izolat și material ceramic din perioada timpurie a *epocii bronzului*.¹⁰¹

Cercetare: M.I.,1974; M.A.,1982-1983; colecțiile MB.

10. În urma descoperirii de ceramică *Sântana de Mureș* pe o suprafață restrânsă pe terenurile agricole aflate la o distanță de circa 250 metri N-NV de cimitirul satului, **nr. 11**, pe coama dealului Podeni, în zona fostului magazin-birt din perioada comunistă, azi dispărut, se poate presupune – inclusiv prin analogie cu necropola din veacurile II-III amintită mai sus – amplasarea aici a fostei necropole a așezării din secol IV. La această supoziție adăugăm și o fostă relatare, conform căreia în anul 1944, cu ocazia săpării de tranșee de către localnici s-ar fi descoperit morți cu oale la cap.¹⁰²

Cercetare: M.A., 1983.

11. Dovezi ale altui cimitir s-ar fi găsit la baza pantei de sud a dealului Podeni, **nr. 12**, în spatele grajdului lui Elena Donisă, în perioada interbelică, când s-a săpat pentru „năsâchială”, prilej cu care au fost distruse 7-8 schelete dispuse E-V, găsite la adâncimi sub un metru, dintre care unul – se afirmă- purta încă urme de păr pe craniu.¹⁰³ Deoarece tot aici se păstrase în ultimele decenii tradiția existenței unui oraș(sic!) numit *Cot*, probabil de la conformația terenului de aici din coada iazului, fapt întărit de descoperirea în zona casei lui Dumitru

¹⁰¹ *Epoca Bronzului...*, p. 110.

¹⁰² Informație primită de către autor în anul 1983 de la Dumitru Zvarici, unul dintre bătrânii satului la acea vreme.

¹⁰³ Informație de la aceeași săteancă bătrână, care a susținut că profesorul Ciurea de la Fălcieni s-ar fi pronunțat pentru o datare în veacurile XVI-XVII.

Zvarici de ceramică medievală (secolele XV-XVI), opinăm că mormintele amintite au aparținut așezării rurale atestate arheologic aici.

Trebuie de asemenea menționată în acest ultim punct arheologic și prezența ceramicii fragmentare de aspect *La Tène*.

Cercetare: M. A., 1983; colecțiile MB.

Uncești

12. Pe vârful dealului Mogila, **nr. 13**, plasat între cele două izvoare ale pârâului satului, în dreptul casei lui Niculai Steluță, s-au descoperit urmele unei așezări *Cucuteni*, constând în fragmente de chirpic, unele masive și ceramică fragmentară, în principal grosieră. În condițiile dificile de observație, în care majoritatea suprafeței terenului nu a fost de mulți ani arat, nu s-au descoperit resturi de utilaj litic și nici nu s-a putut face o estimare a numărului de complexe de locuire.

Cercetare: M.A., 2007, 2012; colecțiile MB.

13. Un alt punct locuit în preistorie, dar – după cât se pare – sporadic, a fost plasat pe pantele vestice, relativ line, ale Dealului Gogului, **nr. 14**, din dreptul actualului cimitir sătesc. Aici s-au descoperit: câteva mici bucăți de chirpic, o așchie din gresie, o alta din silex ars în foc, un percutor realizat dintr-un bolovan de râu, relativ nefinisat și câteva fragmente ceramice preistorice, incerte din punct de vedere cultural.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

14. Un sit arheologic de mare întindere, **nr. 15-16**, se află pe pantele line ale malului stâng al pârâului satului, din dreptul șoselei spre Petia (ogoare Ion Croitoru și Anița Mandici) și continuând încă spre S-SE mai multe sute de metri, până dincolo de amplasamentul actualei biserici, aflată pe partea cealaltă a apei (ogoare Vasile Lupu și Gheorghe Nichitoaia). Dacă în prima parte, alături de chirpic, s-a descoperit

ceramică *Sântana de Mureș* (preponderent ceramică din pastă fină, un fragment de toartă de amforă) și o specie lucrată numai cu mâna, greu de datat (*La Tène*, sau secolele VI-X ?), incluzând aici și un fragment negricios ce poate data din *Hallstatt*, în schimb în cea de-a doua jumătate a sitului predomină ceramica feudală (sec. XV-XVII), dovedindu-se astfel aici existența unei foste vetre de sat: câteva cioburi databile în secolul al XIV-lea (inclusiv ceramică cenușie și cărămizie de tip *coloniști*-fragmente de căni), și altele mai târzii (caolin pictat și smălțuit în galben-oliv). Tot nivelului medieval atribuim ipotetic și un fragment de zgură cu fier.

Merită de asemenea de notificat, că după informațiile localnicilor vechea biserică a satului ar fi fost construită în perimetrul actualului cimitir.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

15. Pe partea mai înaltă a dealului Humăria, nr. 17, se pare că în preistorie a fost înălțat un tumul masiv, supus însă ulterior erodării (înălțime conservată circa 1,40 m, diametru actual, aplatizat, circa 13 m). Din păcate în jurul acesteia nu s-au putut descoperi nici un tip de vestigii arheologice. Deocamdată.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

16. După informațiile primite de la un fost angajat al MB, cu mai multe decenii în urmă, în Uncești, la o arătură mai adâncă, s-a descoperit un mormânt cu lespezi de piatră (*cultura amforelor sferice*).¹⁰⁴

17. În anul 1931 în localitatea Bunești au fost descoperite mai multe pietre cu figuri și inscripții cu caractere runice, ceea ce a generat ulterior o serie de interpretări¹⁰⁵. Descoperirea se poate lega de nivelul de locuire *Sântana de Mureș* din pct. 9.

¹⁰⁴ Informație oferită de autor semnatărilor articolului B. Niculică, S. Ignătescu, D. Boghian, *Recunoașteri arheologice în Podișul Sucevei*, în CC, SN, 5 (15), p. 42.

¹⁰⁵ I. Bianu, *Inscripțiile în limba gotică și caractere runice descoperite lângă Folticeni*, în *Mem. Sect. Lit., Ac. Rom.*, s. III, t. V, mem. 3, 1931, p. 73-82. Pentru restul bibliografiei cf. M. Andronic, *Cercetări arheologice... Podeni...*, p. 56, nota 53.

18. Într-un loc necunoscut din Petia a fost descoperit un vârf de lance de bronz cu lamă umflată la bază și nervuri pe vârful tubului de înmănușare.¹⁰⁶

16. COMUNA BURLA

Burla

Cercetarea arheologică de teren a comunei, creată prin desprindere de comuna Volovăț, de areal restrâns ca mărime și în zonă de cumpănă de ape, nu a dus la descoperiri numeroase.

1. În marginea de vest a satului Burla, **nr. 1**, în apropierea limitei dintre comunele Volovăț și Burla, la cota 512, pe terenul cunoscut de localnici sub numele de *Toloacă*, sunt grupați trei tumuli cu dimensiuni aproximativ egale (cca. 15 m diametru și 1 m înălțime).

Cercetare: M.A., B.P.N., Șt.D., 2007.

2. Pe teritoriul satului, s-a consemnat un sit preistoric, necercetat. Aproape de sat, pe înălțimea Mohila, existau două grupări de movile, una la est de șosea, și alta la vest. Una săpată, fără rezultat elocvent, publicată.¹⁰⁷ Azi locul se numește *Dealul Burlei*, **nr. 2**, și nu e departe de marginea pădurii. Aici, după excavarea movilei în 1937, s-au desfășurat săpături sistematice între 1971-1973, săpându-se mai mulți tumuli din cei 15 încă observabili, mai înainte, Szombathy menționând la vremea sa un număr de 20. Datare: *Komariv și Hallstatt*.¹⁰⁸

¹⁰⁶ M. Ignat, *Noi descoperiri ...*, p. 376.

¹⁰⁷ J. Szombathy, *op. cit.*, p. 23.

¹⁰⁸ M. Ignat, *Découvertes...*, p. 99-107; idem, *Necropola hallstattiană de la Volovăț-Dealul Burlei*, în *Suceava*, V, 1978, p. 107-140; idem, *Necropole tumulare din Depresiunea Rădăuți, rezultatele și perspectivele cercetărilor*, în *CC, NS*, nr. 8-9 (18-19), 2002-2003, p. 131-132; idem, *Un nouveau groupe culturel du Hallstatt tardif sur le territoire de la Roumanie*, în *Studia Antiqua et Archaeologica (pe viitor SAA)*, VII, p. 331 și urm.; idem, *Necropolele tumulare din zona Rădăuți în cadrul lumii traco-getice (sec. VII-V a. H.)*, Târgoviște, 2006, *passim*; A. László, *Începuturile epocii fierului la est*

3. N. Grămadă, *op. cit.*, I, consemnează la p. 85, la Burla, “Dealul gropilor”.

17. COMUNA CACICA*

Cacica

1. Pe terenul versantului de NV al dealului Zamca, în apropierea locului numit *La Dochîța*,¹⁰⁹ pe un lot arabil cu sol galben de pădure, au fost descoperite două fragmente de silex negricios de Prut, dintre care unul reprezintă un vârf de lamă cu „enocoche”. Pct. necartat. Se leagă poate de situl următor.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

2. La marginea de NV a poalelor aceluiași deal, **nr. 1**, pe un mic platou terminat cu o mare ruptură de teren produsă de erodarea continuă a apelor pârâului Blândeț (*Râpa lui Rezneac*) s-au descoperit:

- o așchie plată de silex maroniu;

- mai multe fragmente ceramice având în componență nisip cu bobul mare și cioburi pisate, care se pot atribui cel mai sigur culturii *Komariv* sau *Noua*. Nu s-au putut semnala la vremea cercetării bucăți de chirpic.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

3. Pe terasa superioară a pârâului Blândeț (ogorul autorului), **nr. 2**, în pământul răscolit mecanic pentru o nivelare, s-au identificat două fragmente ceramice din pastă zgrunțuroasă, arse secundar și un altul cu un conținut nisipos, ars spre un cărămiziu-maroniu și având reliefat după

de Carpați. Culturile Gáva-Holihrad și Corlăteni-Chișinău pe teritoriul Moldovei, București, 1994, p. 183, pct. 270.

* Text redat după M. Andronic, *Evoluția ...*, p. 64-70.

¹⁰⁹ Numit astfel după proprietarul uneia dintre gospodăriile care au format aici, sub pădure, până în vremea primului război mondial, un mic cut.

toate aparențele un decor multiliniar „în val” (sec. X-XI, sau și următoarele !?). Ulterior, prin săparea unui mic șanț de evacuare a apei, chiar în fața casei de vacanță a autorului (!!!), acesta a descoperit urme de la o locuință, oase de animale, bucăți de chirpic și câteva fragmente ceramice decorate cu incizii în val, databile în aceleași secole (decor dispus inclusiv sus, pe partea terminală a buzei). Unul la roată cu turație lentă, unul de buză de oală decorată tradițional cu alveolări digitale și fragment de tăviță, neornamentat.¹¹⁰

Cercetare: M.A., 1986, 2011, colecțiile MB.

4. În zona confluenței Blândețului cu afluentul său de stânga, pârâul Dulcea, nr. 3, pe terenul terasei Blândețului, care aici prezintă aproape un contur triunghiular, în locul numit nu întâmplător *Călugărița*, apar cu totul sporadic resturi de cărămidă, bucăți de pietre cioplite și ceramică ce se poate data în veacurile XV-XVII. Cele mai târzii fragmente sunt cele din caolin pictat cu dungii de vopsea cărămizie. Notabilă este și descoperirea aici a unui tipar de piatră de turnat aplice ornamentale, databil în secolele XVI-XVIII.

Tradiția locală menționează că aici a ființat un lăcaș monahal. Pornind de la unele tentații materiale, în perioada interbelică, proprietarul terenului de atunci, Ion Parascan afăcut sondaje prin săpături, prilej cu care a descoperit oase omenești (morminte?), oase de animale domestice cât și resturi de ceramică menajeră.¹¹¹

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

¹¹⁰ M. Andronic, *Cercetări arheologice..., (II)*, p. 35-36.

¹¹¹ Informație de la ec. Anton A. Andronic, tatăl autorului, martor ocular al acestor săpături. Tiparul de turnat aplice este inventariat cu nr. E/5050 la MB. Pentru alte informații legate de acest metoh al Mănăstirii Humor, însărcinat cu exploatarea surselor de apă sărată, cf. M. Andronic, *Evoluția ...*, p. 124-126.

5. Cu circa 150 m mai spre vest, **nr. 4**, pe terasa pârâului Dulcea, în loturile sătenilor, a apărut un material ceramic redus cantitativ, slab conservat și destul de atipic¹¹², după cum urmează:

- un fragment ceramic cucutenian din pastă fină;
- fragment de lamă de silex, fără rețușe materiale;
- ceramică arsă inegal și incomplet, modelată numai cu mâna, cu cioburi pisate (un exemplar cu microprundiș pisat – cultura *Noua*);
- un fragment din pastă nisipoasă atribuit incert sec. IV d. Chr.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

6. În fața puțului minei de la salina din localitate, **nr. 5**, în solul straturilor de flori ale aleii principale, cât și în grădinile particulare de dincolo de gardul întreprinderii, apare un deosebit de bogat material ceramic, de cele mai multe ori aparținând unor vase de tip *brichetaje*, asociate după cât se pare cu ceramică *Cucuteni B*. Semnalăm și bulgări din obsidiană. Aceste descoperiri, de o importanță aparte pentru eneoliticul din România demonstrează că apa sărată a unui izvor de aici se folosea – prin fierbere în aceste vase ceramice de folosință unică – la obținerea unor forme conice de sare recristalizată, mult mai lesnicios de transportat și comercializat.¹¹³ Notabilă este și prezența, destul de frecventă, a speciei ceramice *Cucuteni C*, cât și a unor fragmente care s-ar putea data, incert, în perioada de *tranziție spre epoca bronzului* și în

¹¹² Legăm ipotetic de realitățile acestui habitat și unele descoperi mai vechi. Cu ocazia unei recunoașteri de teren din anul 1966, Nicolae Gostar și Mircea Ignat au recuperat de la un sătean din Pârteștii de Jos un topor din silex, care fusese găsit mai sus de fântâna de slatină de pe cursul superior al Blândețului. Ulterior piesa a ajuns în colecțiile Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași (informații M.I).

¹¹³ M. Andronic, *Cacica – un nou centru neolitic de exploatare a sării*, în *SCIVA*, 40, 1989, 2, p. 171-177; idem, *L'exploitation du sel à l'Est des Carpates Orientales dans la préhistoire et dans la protohistoire*, în *SCIVA*, 59-60, 2010, p. 2008-2009, sinteză care prin opoziția fermă a lui Dan Monah și Gheorghe Dumitroaia, nu a apărut, regretabil - deși era cazul - în volumul cuprinzând comunicările simpozionului internațional dedicat sării de la Piatra Neamț – 2004, respectivii „colegi” publicându-și propriul studiu, tot de sinteză, neprezentat în fapt acolo.

prima parte a *epocii fierului*¹¹⁴. În cursul verii anului 1995, în acest punct, mai precis în spatele clădirii arhivei salinei, s-a efectuat un sondaj arheologic care, alături de unele vestigii de epocă austriacă, a identificat urmele de incendiere ale unui presupus modest adăpost de tipul colibeii și material ceramic legat de exploatarea cucuteniană de aici (inedit, cu vizitare de șantier I. Mareș). Adăugăm aici și câteva fragmente din veacurile XVI-XVIII (fragment de pahar și fragment de caolin).¹¹⁵

În cursul verii 2015 s-au executat săpături de descăcare arheologică, dincolo de gardul vechii saline, în scopul amenajării unui strand, dar fără identificare de complexe (inedit).

Cercetare: M.A., 1986, 2000, 2007; colecțiile MB.

7. Pe ogorul din spatele gospodăriei ing. Cojocarul Călin (punct necartat, la circa 600 m S-E de salină, pe panta terenului aflat pe stânga pâ râului Cacica), cât și în ogorul aflat între două mici izvoare ce se unesc pentru a se vărsa în Blândeț s-au mai descoperit fragmente de funduri de brichetaje. În punctul din urmă a mai apărut și o așchie de silex, putând să rezerve în viitor și descoperirea altor vestigii (punct locuit?). Pct. necartat.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

8. Pe terenul agricol în pantă spre malul stâng al pâ râului Cacica, nr. 6, aflat în dreptul gării uliței cimitirului, care pornește aici din drumul principal, s-a descoperit o cantitate apreciabilă de ceramică ce se poate încadra în *epoca bronzului* (deocamdată nu și chirpic!). o așchie masivă, atipică din silex maroniu deschis și un fragment ceramic neolitic, cenușiu, cu nisip și pleavă ca ingrediente. Acum este o casă nouă.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

¹¹⁴ *Ibidem*, p. 174.

¹¹⁵ M. Andronic, I. Mareș, *Cacica, jud. Suceava*, în *CCA, Campania 1995*, p. 21, pct. 25; *idem*, în *CCA, Campania 1996*, p. 8, pct. 15.

9. În arătura ogoarelor plasate la poalele estice ale dealului numit sugestiv *Troian*, nr. 7, situat în interfluviul dintre Soloneț și Blândeț, alături de bulgărașii de chirpic, s-au găsit:

- așchii atipice de silex (unele puternic patinate), două lame de dimensiuni mici cu rețușe marginale, din silex de Prut și ceramică *Komariv* și/sau *Noua*;

- câteva fragmente, dintre care unul tipic prin suprafața sa exterioară lustruită și neagră din *prima perioadă a epocii fierului*;

- câteva fragmente din veacurile VII-IX (cioburi pisate în componență, ardere oxidantă incompletă, unele modelate probabil la roată, buză decorată cu alveolări, perete de oală borcan cu decor alternativ din benzi de linii orizontale și vălurite, dintre care majoritatea s-au descoperit alături de bucăți de lut ars provenind cu certitudine de la o locuință.

Cercetarea de teren de aici din 1965, efectuată de N. Gostar și M. Ignat nu a dus la nici o descoperire concretă.¹¹⁶ Nu excludem posibilitatea ca pe viitor să se identifice aici și material litic paleolitic.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

10. Reluând cercetarea de itinerar pe terasa înaltă din stânga Solonețului, nr. 8, s-au identificat în dreptul fabricii de cherestea din localitate, alături de chirpic în cantitate sporadică, următoarele materiale:

- fragment ceramic masiv, ars la cenușiu închis, cu cioburi pisate și pleavă ca ingrediente, încadrabil ipotetic în specia grosieră a *ceramicii liniare*;

- un bulgăre de șist negru de Audia prelucrat sumar prin cioplire care se poate asocia cu un fragment ceramic din pastă fină *Cucuteni* sau cu unele fragmente *Noua*;

- un singur fragment din *Hallstatt* și un altul din pastă fină cenușie (sec. II-IV).

Și aici, ca și în alte situații, deși s-au efectuat reveniri succesive, neavând suficient material identificat, nu putem să fim siguri că exact în

¹¹⁶ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea valurilor de pământ din spațiul est-carpatic – Valul din Bucovina*, în *Suceava*, XI-XII, 1984-1985, p. 102.

acest loc s-a locuit *efectiv* în toate epocile la care s-au făcut mai sus referiri.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

11. Pe aceeași terasă înaltă a Solonețului, nr. 9, începând din dreptul stației CFR Cacica și terminând cu marginea terasei peste care urcă drumul comunal spre Botoșana, s-au descoperit, alături de rare bucăți de chirpic:

- așchii și vârfuri de lame de silex de Prut și sporadic ceramică ce se poate include culturii *Noua*;
- un fragment ceramic datat sigur în *Hallstatt*;
- rare fragmente ceramice din pastă fină și zgrunțuroasă din secolul IV d. Chr.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

12. Cu diverse ocazii, de-a lungul timpului, pe arealul satului s-au semnalat descoperiri de unelte din piatră, despre care însă ne lipsesc date suplimentare.¹¹⁷ Câteva informații în plus ni se dau pentru „un ciocan perforat din diorit,” găsit fragmentar, de „5-7 centimetri lungime,” care se păstra la data menționării în colecția Societății antropologice din Viena la nr. inv. 15.092.¹¹⁸ Pe de altă parte, nu știm în ce măsură se referă la aceste semnalări monografia lui V. Săhleanu, când se afirmă că la sfârșitul veacului al XIX-lea (ca și de altfel în anii 1938-1940) s-au

¹¹⁷ * * * *Herzogthum Bukowina in Wort und Bild*, Wien, 1982, p. 52; J. Szombathy, *Die Österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild, Bukowina*, Wien, 1899, p. 52; D. Olinescu, *Harta*, p. 77.

¹¹⁸ R. F. Kaindl, *Die Antropologische Gesellschaft in Wien ihren Verhältnisse zur Bukowina*, în *JBLM*, I, Czernowitz, 1893, p. 73.

descoperit diverse unelte din piatră și „pumnale de corn.”¹¹⁹ Descoperiri similare s-au mai făcut și imediat după anul 1960, cât și în anul 1966.¹²⁰

În prezent se cunosc încă trei astfel de piese: topor neolitic din sist silicios sau diorit, descoperit pe dealul Rodină (loc – *Imașul Rodinii*), în colecția școlii din Pârteștii de Jos, topor miniatural neolitic din gresie silicioasă, descoperit pe arealul Cacicăi (inf. prof. P. Spânu, care îl și deține; și topor masiv din diorit (?) găsit de cetățeanul Petre Crețu în grădina din spatele casei sale în anul 2007.¹²¹

Pârteștii de Sus

13. La peste 150 m NV de partea terminală a ultimei zone arheologice menționate (punct 11), pe aceeași margine de terasă, reapar vestigiile databile în secolul al IV-lea d. Chr. Cantitatea precumpănitoare de ceramică modelată exclusiv cu mâna, cu cioburi pisate și arsă oxidant incomplet, răspândită cu anumite densități pe acest sector al terasei, cât și un fragment tipic, ne face să considerăm o mare parte a materialului ca aparținând *Hallstattului*. În cadrul unei grupări modeste de ceramică *Sântana de Mureș* și chirpic – aflată la circa 100 m NE de sediul primăriei, nr. 10 – care a aparținut cu probabilitate unei locuințe de suprafață, a fost descoperit cu ocazia periegezelor noastre, un denar, se pare un fals de epocă, purtând chipul lui Antonius Pius.¹²²

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

14. Pe partea dreaptă a Solonețului, în dreptul fostei mici întreprinderi de brânzeturi din localitate. cu prilejul unei surpări de teren petrecută în anul 1961, a fost descoperit un topor de fier menționat eronat

¹¹⁹ V. Săhleanu, *Din trecutul salinei și comunei Cacică*, mss. dactilografiat, 1939, p. 1. Unele dintre piesele descoperite înainte de anul 1918, se pare că provin din zona pârâului Dulcea (idem, informație orală).

¹²⁰ I. Țabrea, *Monografia comunei Pârteștii de Jos, județul Suceava*, mss., p. 8, care menționează astfel de descoperiri întâmplătoare și pentru arealul satului Pârteștii de Sus.

¹²¹ Descoperire verificată de către autor, 2007.

¹²² Cf. M. Andronic, *Noi descoperiri...*, p. 40. Determinare făcută de autor: *RIC*, III, 39, nr. 11(b) – A.D. 143-144(?), 2,05 g, inventariat la MB cu nr. MC/3396.

de proprietar ca fiind de „factură geto-dacică.”¹²³ În realitate este vorba despre un topor cu aripioare laterale la muchie, cu tăișul și lama îngustă, folosit mai ales ca topor de luptă în perioada veacurilor X-XIII.¹²⁴

15. După circa 150 m NV de ultimele case din sat, **nr. 11**, pe marginea terasei de la nivelul șoselei spre Solca, alături de chirpic, s-au descoperit:

- o așchie atipică de șist negru de Audia;
- două fragmente ceramice fine cucuteniene;
- câteva fragmente arse la nuanțe cenușii negricioase, cu cioburi dar și microprundiș pisat.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

16. La circa 1 km N-V de marginea localității și la circa 150 m V de o fântână părăsită și de o cruce din beton, **nr. 12**, ambele plasate la marginea aceleiași căi rutiere, pe aceeași formă de teren ca mai înainte, au fost identificate urme materiale constând în pământ ars de la cel puțin șase locuințe. Ceramica, slab conservată, fără urme de pictură, este de tipul ceramicii cucuteniene fine și grosiere (cu cioburi neglijent pisate). La acestea se adaugă un număr de fragmente ceramice, arse reducător la diferite nuanțe de cenușiu închis, cu cioburi destul de fin pisate, în compoziție, cât și mai multe așchii atipice de silex de Prut (una din silex maroniu-roșcat) și un gratoar pe vârf de lamă, ce păstrează cortexul. Dintre așchii, două poartă semne evidente de patinare. Comunitate care, posibil, inițiasă și exploatarea saramurii din relativă apropiere, de la actuala mină de sare.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

¹²³ N. Cojocar, *Monografia satului Cacica, mss.*, f. a., p. 18.

¹²⁴ V. Spinei, *Moldova în secolele XI-XIV*, Chișinău, 1982, p. 103 (în D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, p. 128, pct. 520, datat sec. IX-X).

17. Revenind spre limitele nordice ale satului, în fața casei lui Gh. Sahlean, **nr. 13**, în dreapta drumului ce duce la Botoșana, în apropierea unor stâlpi ai rețelei electrice, se pot observa doi tumuli mult aplatizați:

$$T_1: I = 0,50 \text{ m}$$

$$D = 20 \text{ m}$$

$$T_2: I = 0,25 \text{ m}$$

$$D = 14 \text{ m}$$

Nu departe de aici, pe locul numit *Imașul Rodinii*, a fost descoperit într-o ravenă toporul naviform, de mici dimensiuni, dintr-o rocă dură cu pigmentație fină gri deschis și albastru-verzui la care ne-am referit la punctul 12.¹²⁵

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

18. Pe marginea terasei de pe partea dreaptă a pârâului Racova (zis și *Hinata* sau *Ihnata*), **nr. 14**, la aproximativ 150 m la sud de Pârâul lui Manole, s-au descoperit urme de lut ars provenind de la mai multe locuințe. Materialul recuperat aici este de cantitate și calitate modestă (pastă fină și grosieră tipice culturii *Cucuteni*, fără urme de pictură). Se mai pot adăuga de asemeni câteva așchii de silex de Prut și de șist negru de Audia.

În apropiere, cu ocazia săpării fundației unui stâlp pentru energia electrică, cu mulți ani în urmă s-a descoperit un topor din silex albicios, cu jumătatea tăișului șlefuită, iar cu restul finisat prin ciopliri succesive. Piesa se păstra în cadrul colecției muzeului sătesc din Botoșana¹²⁶.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

19. Pe culmea dealului Rodina. **nr. 15**. în spatele pădurii Tonog, pe o lungime de multe sute de metri, se înșiruie de la N-V la S-E șase movile funerare:

$$T_1: I = 0,55 \text{ m} \quad D = 20 \text{ m}$$

Este plasat pe lotul lui Nichitoi Petru. Drumul de țară ce străbate coama dealului spre Racova trece pe o margine a mantalei sale.

$$T_2: I = 0,65 \text{ m}$$

¹²⁵ Informație prof. Gr. Straton din localitate.

¹²⁶ Informație prof. V. Boca din Botoșana.

D = 18 m, pe lotul lui Ion Ciornei,

T₃: I = 1,20 m

D = 20 m pe lotul lui Vasile Finiș,

T₄: I = 1,20 m

D = 22 m pe lotul lui Ion Ciornei,

T₅: I = 0,80 m

D = 20 m pe lotul lui Crețu Gheorghe,

T₆: I = 0,25 m

D = 15 m tumul incert, foarte aplatizat, aflat pe un imaș

vecin.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

20. Cu ocazia lucrărilor de amenajare a terasamentului liniei de cale ferată inițiate de către administrația austriacă a Bucovinei, în urma unor excavări efectuate între cele două poduri construite după stația Cacica în direcția Vârfu Dealului, s-ar fi descoperit oseminte omenești, care au determinat pe cei de atunci să considere că au dat de un vechi cimitir sătesc datorat vreunei epidemii.¹²⁷

21. Tot în sat s-a descoperit de mult timp un ciocan din piatră Olinescu.¹²⁸

22. În anul 2014 în zona pădurii Tonog, a fost descoperit cu un detector de metale un tezaur de monede dacice, peste 400, din argint de slabă calitate. Piesele, dintre care unele doar fragmente, cu o schematizare accentuată a figurilor, aparțin după informațiile noastre preliminară tipului *Huși-Vovriești* și vor fi probabil publicate de M. Dejan.

Solonețul Nou

¹²⁷ V. Cojocaru, *op. cit.*, p. 2. Același autor a notat din cele auzite din bătrâni cu multe decenii în urmă, că un muncitor italian dintre cei angajați la aceste lucrări de amenajare a drumului de fier, ar fi descoperit o ladă cu bani din metal prețios, cu care ar fi dispărut încă din prima noapte după această întâmplare.

¹²⁸ *Harta*, p. 77.

23. Pe o prelungire proeminentă a dealului format între cursul superior al râului Soloneț și afluentul său Valea Bună, nr. 16, datorită unor săpături făcute în scopul folosirii de lut galben pentru construcții, s-au descoperit unele piese litice care demonstrează că aici, de unde se deschide o foarte bună perspectivă asupra celor două văi, din care cea a pârâului menționat este folosită și astăzi drept culoare de trecere spre bazinul hidrografic al râului Moldova, a existat în paleolitic o așezare sezonieră.

Iată pe scurt prezentarea acestui inventar:

- gratoar, tip *carenat* pe lamă masivă;
- burin atipic, din silicolit;
- două lame, una având rețușe, din menilit (?);
- mai multe fragmente de lame, din silex cenușiu, de Prut;
- nucleu epuizat din gresie silicioasă;
- așchie de decorticat din silex și gresie;
- așchii, deșeuri de cioplire, din silex și gresie silicioasă.

Pornind de la constatarea că prima piesă este de tip *Aurignacian* – restul nefiind edificatoare pentru o datare mai exactă, susținem și noi opinia cercetătorului dr. V. Chirica de a plasa acest obiectiv arheologic în cadrul *Aurignacianului*.

Legată cu probabilitate de prezența omului preistoric aici, menționăm și o așchie din gresie silicioasă descoperită la circa 10 m nord de casa lui Hahula Pavel, respectiv, 100 m vest de biserica localității.

Cercetare: M.A., 1986, V. Chirica, M.A., 1987; colecțiile MB.

24. Pe terenul agricol din zona nord-estică a satului Solonețul Nou, cu ocazia unor lucrări agricole, în urmă cu circa două decenii, a fost găsit un topor trapezoidal, dintr-o rocă dură, gălbuie, cu incluziuni maronii și negricioase.¹²⁹ Piesa nu a fost finisată. Ceafa a suferit o distrugere prin spargere, iar tăișul nu a ajuns să fie șlefuit.

Toporul se poate data în *neoliticul timpuriu* (cultura *Criș*), fie în *eneolitic* (cultura *Cucuteni*). Este interesant de menționat aici și faptul că tot pe aceleași ogoare ale familiei amintite, fusese descoperit înainte încă

¹²⁹ Informații de la Cazimir Zelionca, cel care ne-a descris de altfel și obiectul.

un topor, care prin predare la fostul Liceu Pedagogic din Suceava, s-a pierdut. După descrierea făcută de nepotul descoperitorului, se pare că piesa, perforată, era tot se pare de factură neolitică și că nu avea încă tăișul finisat.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

18. ORAȘUL CAJVANA

Cajvana

1. Pe terasa înaltă de pe malul stâng al pârâului Cajvana, **nr. 12**, la circa 250 m NV de ultimele case din satul Soloneț, pe ogorul lui Filip Ureche (tarla *Câmp*), s-au descoperit puține fragmente de chirpic și ceramică modelată numai cu mâna, arsă oxidant incomplet sau complet, mai rar reducător, având în compoziție cioburi pisate. Aici, terenul a suferit mai demult amenajarea unor terasări succesive, ceea ce credem că a dus la distrugerea a numeroase urme arheologice. Pe baza materialului ceramic, considerăm că pe acest amplasament a existat o așezare de dimensiuni mai modeste, datând din cursul *primei epoci a fierului* sau din veacurile III-I î. Chr.

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

2. Pe aceeași terasă, **nr. 13**, la o depărtare de circa 1 km V-NV, în arătura tarlalei *În Câmp*, s-au identificat numeroase fragmente ceramice modelate numai cu mâna și arse majoritar oxidant incomplet. Cele mai tipice care ne dau sigur un microinterval cronologic de locuire, sunt cele din secolele III-I î. Chr. (buză fațetată, barbotinate. fragment de tradiție sau proveniență celtică din pastă cu grafit, ornamentat cu striuri paralele).¹³⁰

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

¹³⁰ S. Teodor, *Elemente ...*, 1988, p. 49 – informație primită de la M. Andronic.

3. La capătul aceleiași tarlale, pe marginea dreaptă a drumului Soloneț-Cajvana, cu circa 650 m înainte de intrarea în Cajvana, după spusele unor locuitori vârstnici, se pare că a existat o movilă de pământ, acum practic aplatizată de lucrările agricole anuale. Nu știm în ce măsură ea a putut fi un semn de hotar sătesc în evul mediu.

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

4. Pe tarlaua *Rostușa*, nr. 14, la circa 450 m SE de ultimul grupaj izolat de case, mergând spre S-E, încep să apară bucăți de chirpic și ceramică tipică secolului al IV-lea d. Chr. Notabilă este cantitatea destul de mare a ceramicii modelată exclusiv cu mâna, ceea ce nu exclude posibilitatea provenienței ei parțiale de la un habitat mai vechi.¹³¹

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

5. Pe malul aceleiași pârâu ca și la punctul precedent, nr. 15, (pârâul *Rostușa*, *Ruscanu* sau *Pârâul lui David*), pe tarlaua *La Gurău* din fața fostei Ferme de arbuști nr. 5, s-au descoperit alături de frecvente bucăți de chirpic și unele de zgură cu fier, numeroase fragmente ceramice care se pot data cel mai sigur în răstimpul secolelor II-III d. Chr. (inclusiv două fragmente de pereți de amfore de import). Cantitatea mare de ceramică, lucrată exclusiv cu mâna, nu exclude faptul ca și aici să mai avem un nivel de locuire.

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

6. Revenind pe valea pârâului Cajvana, nr. 11, pe malul său drept, la circa 400 m SV de punctul nr. 2, pe tarlaua numită impropriu, prin extindere toponimică, *Săliște*, s-au descoperit, pe un areal restrâns, urme ale prezenței omului din *paleolitic*. Este vorba despre următorul material litic:

¹³¹ Din acest loc a provenit un denar de la Commodus, ulterior pierdut – cf. M. Andronic, *Noi descoperiri...*, p. 39.

- gratoar pe lamă mijlocie de decorticare, cu partea activă oblică, din silex negricios de Prut (6,4 x 2,8 x 0,8 cm);
- lamă mijlocie trunchiată, cu slabe retușe de utilizare (4,1 x 2,3 x 0,7 cm);
- lamă mijlocie de decorticare, cu slabe retușe de utilizare, din silex negricios de Prut (5,3 x 2,3 x 0,7 cm);
- fragment de lamă microlitică.

Aceste piese sunt intens patinate și le putem data în *Gravettian*. Pe aceeași suprafață au mai apărut două fragmente ceramice *Noua*, unul din secolele II-IV d. Chr. și un bulgăraș de zgură cu fier.

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

7. Pe coama dealului Comănești (tarlăua *Dealul Comănești*), **nr. 7**, în locul numit *La Gropi*, la circa 150 m S-V de noua casă a lui Gh. Savu, se profilează două movile amplasate la circa 40 m una de alta. Cea mai nordică are un diametru acum (deci mult mărit prin fenomenul de aplatizare), de circa 30 m și o înălțime de circa un metru. Cealaltă măsoară un diametru de aproximativ 37 m, iar înălțimea de circa 0,90 m.

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

8. De aici, parcurgând pe coama dealului încă circa 600 m spre S-E, **nr. 8**, se întâlnește un nou tumul (diametrul, circa 30 m, înălțimea, circa 80 cm). În urma arăturii mai adânci (noiembrie 1987), au apărut, exact pe creștetul său, un grupaj circular de lespezi de gresie nisipoasă, care însă nu prezenta vreo urmă vizibilă de foc.

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

9. Deplasându-ne în aceeași direcție încă circa 50 m. **nr. 9**, se mai pot observa, cu oarecare dificultate, încă două movile aflate la o distanță de circa 10 m între bazele lor (diametrul, circa 20 m. înălțimea, circa 0,40 m). Cu totul ipotetic, tumulii prezentați pe acest deal pot aparține *epocii*

bronzului, ținând cont de bogăția vestigiilor de tip *Noua* și de frecvența unor astfel de movile în arealul cercetat.

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

10. Pe tarlăua *Săliște*, nr. 5-6, 10, pe malul drept al pârâului Cajvana, inclusiv la N-E de gospodăria lui Gurău Toader, alături de chirpic, s-au identificat:

- destul de rare materiale ceramice *Noua* (apar mai ales în partea de S-E a punctului);

- ceramică fragmentară *Sântana de Mureș* (în partea centrală și de N-V);

- ceramică databilă, larg, în perioada secolelor XIV-XV.

Peste apa Cajvanei, pe partea stângă, nu departe spre N-V de confluența sa cu doi mici afluenți, apar în continuare materiale similare cu cele de mai sus. Spre limita nordică a punctului, în spatele gospodăriei lui Băia Gh., s-a constatat creșterea frecvenței ceramicii medievale (sec. XIV-XVI), însoțită uneori de zgură metaliferă. Cea mai timpurie specie ceramică are caracteristicile celei cunoscute la *Lunca-Dorohoi*.¹³²

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

11. În timpul cercetărilor de teren din toamna anului 1987, la circa 150 m N de stejarul secular, nr. 3, monument al naturii, în spatele șurii lui Gurău Gavril, a fost descoperit de autor în arătură un denar de la *Marcus Aurelius*.¹³³ Piesa, aflată într-o stare precară de conservare, a fost realizată în perioada decembrie 165 – vara anului 166 d. Chr., dintr-un aliaj din metale comune, ceea ce ne face să credem că este un fals de epocă, ipoteză plauzibilă și în cazul descoperirii monete romane din

¹³² D. Gh. Teodor, E. Neamțu, V. Spinei, *Cercetări arheologice la Lunca –Dorohoi*, în *ArhMold.*, VI, 1969, p. 191, 198-200.

¹³³ *RIC*, III, p. 224 (determinare a autorului descoperirii); 1,85g, argint sub limita de detecție prin vechea metodă comparativă a tragerii pe piatră și tratare cu acid efectuată la BNR – Suceava cu mulți ani în urmă; cf. M. Andronic, *Noi descoperiri...*, p. 39; inventariată la MB cu nr. MC/1203.

Pârteștii de Sus. La o distanță de câteva sute de metri spre nord s-a descoperit, întâmplător, un denar emis de *Faustina I*, actualmente în proprietatea colecționarului Pâțu Gheorghe din localitate.¹³⁴

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

12. Colecționarul numismat Poteiciuc Nicanor din Todirești, azi decedat, deținea în colecția sa un *milliaresion* emis de *Ioannes Tzimiskes* (969-976), care a fost descoperit cu ani în urmă undeva în vatra satului Cajvana de către un elev. Moneda este din argint (peste 960%o !!!, 3,36 g), are un diametru de aproape 22 m și a fost frapată la Constantinopol.¹³⁵ Ea reprezintă o semnificație aparte, atestând cu probabilitate existența în microzonă în cursul secolelor X-XI a unei așezări rurale, ale cărei vestigii nu s-au putut încă descoperi prin modestele posibilități perieghetice.

Actualmente, 2016, nu mai acordăm sinceritate maximă susnimitului, acesta lucrând o vreme pe un șantier arheologic în Israel.

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

13. În apropierea bisericii sătești, **nr. 4**, în grădinile locuitorilor Bârgăuan Toader, Mitrofan Filip și Lucan Vasile, s-au identificat numeroase bucăți de chirpic și fragmente ceramice modelate exclusiv cu mâna, arse oxidant incomplet, având ca ingredient cioburi pisate și nisip fin. Deși n-au apărut elemente mai caracteristice, înclinăm să le atribuim *epocii bronzului*.

Peste apa pârâului fără nume care trece prin fața casei lui Bârgăuan Toader, pe malul său drept, s-au descoperit mai mulți bulgări

¹³⁴ *RIC*, III, p. 71, nr. 368 (sau *BMC*, IV, p. 62, nr. 435), A. D. 141, 900%o !!!, stare bună de conservare - cf. M. Andronic, *Noi descoperiri...* p. 39. Pentru alte patru piese cf. L. Munteanu, I. Iațcu, *Descoperiri monetare din Moldova. VI*, în *ArhMold.*, XXXVII, 2014, p. 170.

¹³⁵ C. Morrison, *Catalogue des monnaies de la Bibliothèque Nationale*, Paris, 1970, tome 2, p. 595, 40/Cp/Ar 03, pl. LXXX – determinare M. Andronic.

de zgură cu fier. Astfel de atestări ale obținerii fierului au mai putut fi observate și în grădina din spatele casei lui Mitrofan Filip.

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

14. La date și în împrejurări diferite, pe teritoriul satului s-au descoperit două topoare din bronz (puncte necartate). Primul, păstrat în colecția MB (inv. C/157), deosebit de frumos ornamentat cu motive spiralice, are la ceafă un disc ușor bombat cu spin. După Mircea Ignat, care l-a publicat, el se înscrie în tipul A_2 , conform tipologiei lui I. Nestor și Al. Vulpe, prezentând bune analogii la Apa, Someșeni și Gaura.¹³⁶ În contextul descoperirilor de acest gen din Moldova, piesa este un unicat.

Al doilea, păstrat în colecția profesorului Gh. Pâțu din localitate, a fost găsit în grădina săteanului I. Pascaru cu prilejul unor lucrări agricole. Locul nu a relevat alte urme arheologice concrete. Acest topor face parte din tipul topoarelor de luptă cu disc la ceafă și tub de înmănușare îndesat de tip B_1 , după schema tipologică a specialiștilor mai sus menționați¹³⁷. El are analogii în varianta *Bikács-Borlești*, răspândită mai cu seamă în Transilvania de est și în Moldova și se încadrează cronologic în *Bronzul mijlociu* (piese similare fiind mai frecvente în partea a doua a sa).

Pe lângă acestea, semnalăm toporul fragmentar descoperit în partea nordică a vetrei satului, caracteristic *epocii bronzului*, realizat dintr-o rocă dură și pigmentată (diorit?) și care se păstrează în aceeași colecție particulară. Prof. Pâțu deține în colecția sa și alte topoare din *epoca bronzului*.¹³⁸

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

¹³⁶ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 138-139.

¹³⁷ M. Ignat, Gh. Pâțu, *Un topor de bronz descoperit la Cașvana*, în *Suceava*, IX, 1982, p. 493-494. Profesorul Gh. Pâțu ne-a mai informat că în arealul comunei s-au mai făcut descoperiri fortuite, precum niște topoare din silex alb-vinețiu sau negru, un topor cu gaură și un mornânt (?) cu o sabie și o lespede mare (?) identificat de niște copii într-o ruptură a dealului Comănești. Cf. și B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 274-275.

¹³⁸ B.P. Niculică, *Epoca Bronzului...*, p. 275-276.

15. Pe malul drept al pârâului Cajvana, **nr. 2**, la circa 600 m nord de biserica sătească, în spatele șurii lui Rusu Ștefan, s-au descoperit în arătură mai multe bucăți de chirpic, un singur fragment ceramic modelat exclusiv cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție și ars spre cărămiziu, cât și mai multe alte fragmente databile în sec. XVII-XVIII (printre care și o lulea din lut cu o inscripție realizată prin presare redând literele „VEN – literă total indescifrabilă – SV”).

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

16. Pe malul stâng al pârâului Pietroasa (tarla *Staniște*), **nr. 1**, la circa 250 m vest de ultimele case ale satului, s-au identificat, alături de chirpic, materiale ceramice de tip *Sântana de Mureș* (specia fină și cea zgrunțuroasă). Așezarea se pare că a fost de dimensiuni modeste.

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

17. În locul *Groapa Mârzei* (sau *Tătari*), **nr. 16**, plasat la N-E de tarlăua *La Dumbravă*, se ridică și astăzi o movilă de dimensiuni încă considerabile, deși terenul se ară anual. Cu aproximările inerente cauzate de procesul de aplatizare, tumulul ar fi avut inițial un diametru de aproximativ 30 m și o înălțime minimă de circa 1,5 m. El a fost înălțat din pământ de o nuanță mai închisă decât solul din jur, ceea ce îl face și mai ușor observabil de la distanță. În jurul său apar (accidental?), împrăștiate lespezi din piatră locală din gresie nisipoasă. În acest sens se remarcă două grupări de pietre amplasate în marginile de est, respectiv, de vest. În strictă apropiere a sa s-a descoperit o așchie din silex de Prut nepatinată.

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

18. Pe dealul Vârful Dumbrăvii (numit și *Junincă*), **nr. 17**, se vedeau la vremea cercetării, în arătură, 5-6 pete de pământ închis la culoare, care par să indice existența cândva, pe acest loc supus puternic erodărilor, a unui grupaj de mici tumuli. Dintre ei unul singur și-a păstrat

o înălțime de până la un metru. Revenirea în 2010 n-a mai identificat exact locul !

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

19. La mai multe sute de metri de acest ultim punct, spre N-E și S-E se folosește, prin extindere la o întinsă tarla, toponimul *Crâncești*, care poartă numele unui vechi sat medieval dispărut, a cărui vatră de locuire exista după cât se pare undeva mai la nord, în valea pârâului Solca¹³⁹.

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

20. Din informarea prof. Gh. Pâțu, în zona Pârâului lui Dumitru Jucan (a lui Casian) se găsește ceramică de epocă getică, iar în grădina lui Simion Pâțu, material ceramic *Criș, Cucuteni, Hallstatt și Sântana de Mureș*. Același colecționar din sat deține - cum s-a spus - și câteva topoare din piatră dură, databile în *epoca bronzului*.

21. În colecția lui T. Hrib din Arbore se păstra o cămașă de zale găsită în sat.

Codru

22. În zona locuibilă a cătunului Codru, **nr. 19**, în apropierea drumului care vine din Cajvana, pe partea stângă, la o depărtare de mai multe zeci de metri, ogor Gavril F. Ciotu, se află doi tumuli (*epoca bronzului* ?) cu următoarele dimensiuni:

$T_1 : I = 0,30 \text{ m}$	$T_2 : I = 1,70$
$D = 14 \text{ m}$	$D = 30 \text{ m}$

¹³⁹ Pentru alte informații cf. M. Andronic, *Evoluția...*, p. 101; idem, *Hrințești...*, Al. I. Gonta, *Documente privind istoria României. Indicele numelor de locuri, A. Moldova, veacurile XIV-XVII(1384-1625)*, București, 1990, p. 127, la *Hrințești*, cu numeroase trimiteri la documente.

La circa 200 m N-V de T₂ se mai ridică o formă de pământ asemănătoare unei movile (I = 1,50 m, D = 32 m), dar în acest caz nu putem fi siguri că este vorba de o realizare antropică.

Cercetare: M.A., 1990; colecțiile MB.

23. La circa 500 m N-NE de ultimele case din Codru, **nr. 18**, pe un teren aflat la marginea nordică a pădurii Todirești numit *La Boroghia*, s-au putut număra inițial, pe o suprafață de circa un hectar peste 50 de movile de pământ, de regulă de dimensiuni modeste, din care două-trei aveau dimensiuni mai mari. M. Ignat, participant la recunoașterea care a dus la aceste descoperiri, a efectuat aici ulterior săpături arheologice în anii 1989-1990, reușind să cerceteze 11 astfel de complexe, datate de către el în *Hallstattul târziu*.¹⁴⁰

Cu ocazia identificării acestei mari necropole, autorul acestei cărți a descoperit în mantaua celui mai mare tumul, afectat după anumite informații de amenajarea în mijlocul său a unui post de observații în timpul ultimei conflagrații mondiale, un gratoar pe așchie retușată care menține cortexul din silex cenușiu (4,1 x 1,3 cm), având o patină alburii-albăstrie. Piesa se păstrează fragmentar și se poate data în *Graventionul timpuriu*. Provine poate dintr-un loess mai de adâncime.¹⁴¹

Cercetare: M.I., M. A., 1990; M.A. 2007. Colecțiile MB.

19. COMUNA CALAFINDEȘTI *

Botoșănița Mare

1. Pe malul stâng al pârâului Verehia (zis și *Verbia*), **nr. 204**, la circa 150 m nord-est de confluența sa cu un mic afluent de stânga, fără

¹⁴⁰ M. Ignat, *Necropolele tumulare...*, 2006, *passim*. În idem, *Necropole tumulare...*, p. 132, se vorbește despre 14 tumuli săpați, din epoca bronzului (T 1 și T 12 Komariv) și Hallstattul târziu.

¹⁴¹ Al. Păunescu, *Paleoliticul și epipaleoliticul de pe teritoriul Moldovei cuprins între Carpați și Siret*, vol. I/1, București, 1998, p. 84.

* M. Andronic et alii, *op. cit.*, p. 163-166.

nume, din marginea localității, au fost descoperite, alături de bulgări de chirpici, un material ceramic numeros, din care menționăm:

- fragmente ceramice *Noua*, inclusiv o buză de vas tipică;
- fragmente ceramice din *Hallstatt*, între care câteva apucători plate;
- fragmente ceramice decorate cu barbotină, aparținând, cu probabilitate, culturii *Poieniști-Lucașeuca*.¹⁴² Eventual și *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

2. În spatele primei case de la marginea localității, **nr. 205**, pe malul stâng al afluentului de stânga al pârâului Verehia, au fost identificate urmele a cel puțin cinci locuințe datând din timpul culturii *Cucuteni*, fază neprecizată, semnalate la sol prin bulgări de chirpici și fragmente ceramice numai din pastă fină, fără pictură.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

De aici este posibil să provină ceramica *Cucuteni* ajunsă în col. universității din Suceava. Tot din localitate provin și fragmente ceramice *Precucuteni III*.¹⁴³

3. Revenind pe malul stâng al pârâului Verehia, **nr. 206**, la circa 350 m sud de punctul anterior, au fost descoperite fragmente ceramice din pastă fină și zgrunțuroasă, *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

4. Pe teritoriul satului, într-un punct neprecizat au fost găsite într-o movilă mai multe obiecte din lut, printre care și unul conic, înalt de 16 cm și lat de 9 cm, gol pe dinăuntru (gât de amforă (?)), numit de Dionisie

¹⁴² M. Babeș, *op. cit.*, p. 228, punct 134.

¹⁴³ B. Niculică, S. Ignătescu, *op. cit.*, p. 81.

Olinescu „*animorium*”. Nu este exclus ca movila să aparțină *culturii Tumulilor carpatici*¹⁴⁴.

4bis. La Botoșănița (Emandi nu specifică care, Mică sau Mare, dar probabil aceasta) în locul numit *La Râpi*, se găsește ceramică medievală.¹⁴⁵

Calafindești

5. Pe malul stâng al pârâului Horaiț, la circa un kilometru sud de Bălcăuți, în plin câmp, s-au descoperit materiale ceramice și chirpic care au aparținut unei așezări *Sântana de Mureș* (pct. necartat).

Cercetare: M.A., 1984, 1986; colecțiile MB.

6. La peste 1,5 km sud de Bălcăuți, **nr. 207**, pe malul drept al Horaițului, între două mici izvoare, amenajate prin canalizare de dată relativ recentă, alături de bucăți de lut ars s-au descoperit:

- o așchie atipică din silex maroniu-cenușiu deschis;
- doar câteva fragmente cu pleavă în compoziție ce pot aparține culturii *Criș* sau a *ceramicii liniare*;
- doar câteva fragmente de vase *Noua*;
- fragmente ceramice din *Hallstatt* (unele cu suprafețe exterioare arse la negru);
- mult material ceramic *Sântana de Mureș*, mai ales pe partea stângă a unuia dintre pârâiașele amintite.

Cercetare: M.A., 1986, 2001; colecțiile MB.

7 Pe malul drept al pârâului Horaet, **nr. 208**, în punctul numit *La trei izvoare*, pe pantele line dintre cei doi afluenți de dreapta ai pârâului

¹⁴⁴ M. Ignat, *Dacii din nordul Moldovei în secolele II-III e.n.*, teză de doctorat, Universitatea „Al.I. Cuza”, Iași, 1986, în *mss.*, p. 5, punct 34.

¹⁴⁵ E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 387.

Horaeț, pe un teren mlăștinos, pe lângă bulgări de chirpici, a fost descoperit un bogat material ceramic *Sântana de Mureș*, din pastă fină și zgrunțuroasă. Așezarea se pare că a fost de dimensiuni destul de mari.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

8. Undeva pe malurile pârâului Horaeț au fost descoperite numeroase fragmente ceramice, datând din diverse perioade (punct necartat):

- fragmente ceramice din *epoca bronzului, Noua*, inclusiv un fragment de fusaiolă cu decor geometric;
- fragmente ceramice *La Tène*, getice și bastarnice;
- fragmente ceramice *Sântana de Mureș*, precum și fragmente de amfore romane.

Cercetare: E.I.E., 1977; colecțiile MB.

9. Pe versantul dealului din marginea de nord-vest a satului, în dreptul ultimelor case, a fost descoperit doar un singur fragment ceramic datând din timpul culturii *Cucuteni*, fază neprecizată. Cercetarea coamelor dealurilor Cășăria și Holb (care din punct de vedere administrativ aparțin în mare parte de comuna Grănicești) nu a dus la nici o descoperire arheologică (punct necartat).

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

10. În punctul numit *Sărături nr. 211*, pe partea stângă a pârâului Horaeț (ogoaie Gheorghe Diaconescu, Vasile Popescu, Traian Diaconescu), lucrările de hidroameliorații au dus la scoaterea la lumină, alături de bulgări de chirpici, a diverselor fragmente ceramice, care aparțin unor perioade diferite:

- câteva fragmente ceramice având în compoziție silicolit pisat, datând din *epoca bronzului (Noua)*;
- fragmente ceramice aparținând culturii *Sântana de Mureș*;

Menționăm aici și fragmente ceramice cu cioburi pisate în compoziție, dificil de încadrat cronologic (*Hallstatt* sau *La Tène*).

De aici provine probabil o psalie din os – col. MB, inv. C/172.¹⁴⁶

Cercetare: M.A., 1986, 2001; colecțiile MB.

11. Revenind pe malul drept al pârâului Horaeț, în locul numit *La Unguri-Știubei*, nr. 212, la aproximativ 400 m nord de coada iazului Grănicești, în pământul arat adânc, au fost descoperite bogate vestigii aparținând unei așezări dacice de epocă romană: fragmente ceramice din pastă fină cenușie și cărămizie, lucrate la roată, fragmente de la un capac cu buton de prindere, mulți bulgări de chirpici, dar și unele fragmente modelate numai cu mâna, din pastă cu cioburi pisate în compoziție, arse oxidant, complet ori incomplet, care dacă nu aparțin totuși orizontului din secolele II-III d. Chr., se pot încadra, ipotetic, în epoca *La Tène*.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

12. Pe partea stângă a pârâului Horaeț, în zona numită *În Clopot*, nr. 213, în ruptura proaspătă a malului pârâului, au apărut bulgări de chirpici și unele fragmente ceramice, modelate cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție, arse oxidant, mai mult sau mai puțin complet, vestigii fie mai timpurii, fie legate de așezarea din secolele II-III d. Chr., ce se află pe malul opus al pârâului.

Cercetare: M.A., 1994; colecțiile MB.

13. La circa 300 m nord-nord est de sediul primăriei. nr. 214, pe marginea dealului, în imediata apropiere a pădurii, alături de bulgări de chirpici, au fost descoperite:

- un fragment de nucleu din silex cenușiu, un fragment de lamă, albăstrui-albicios, fără retușuri; un fragment ceramic, cenușiu, din pastă fină, cu pleavă (?), toate databile în *neolitic*;
- fragmente ceramice corodate, poate aparținând culturii *Noua* (?);

¹⁴⁶ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 139, fig. 2/7.

-fragmente ceramice corodate, arse oxidant complet sau incomplet, databile în *La Tène* (?), inclusiv un fragment de buză, cu brâu de impresiuni alveolare.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

14. Pe terenul numit *Seliște*, nr. **215**, pe malul stâng al Pârâului Cojocii, în dreptul ultimelor case ale localității (la ieșirea spre Șerbăuți), au fost descoperite:

- un fragment de silex cenușiu deschis, spre maroniu;
- un topor calapod, din silicolit;
- ceramică medievală de uz comun, datând din secolele XV-XVI.

Din cele relatate de către un sătean vârstnic, în acest loc, undeva la mijlocul dealului, cu ani în urmă, s-ar fi scos piatră, ocazie cu care a fost descoperit un schelet uman, la care se păstrau, destul de bine, opincile (?). Dacă informația este veridică, legăm descoperirea, de existența aici, a unui vechi cimitir sătesc.

Cercetare: M.A., P.V.B., 1988-1990; colecțiile MB.

15. Pe terenul cuprins între cele două izvoare ale unui mic afluent de dreapta - fără nume - al Pârâului Cojocii, nr. **216**, au fost descoperite:

- fragmente atipice din silex cenușiu - negricios;
- câteva fragmente ceramice atipice, corodate, dintre care unul, neolitic, cu pleavă în compoziție, ars la cenușiu închis, ar putea fi atribuit culturii *Starčevo-Criș* sau *culturii cu ceramică liniară*.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

16. Pe marginea platoului din stânga șoselei spre Șerbăuți, nr. **217**, la circa 200 m depărtare est de șosea, pe terenul nearat de mai mulți ani, au fost identificate, cu greu, urme sporadice de chirpici, provenind de la cinci locuințe, fragmente atipice de silex și doar două fragmente ceramice corodate, dificil de datat (*neolitic* sau *epoca bronzului târzie* ?).

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

17. Începând de pe ultimele sute de metri, pe malul drept al unui pâraiaș - fără nume - ce se varsă, pe stânga, în Hăntica, nr. 218, continuând mai multe sute de metri pe malul drept al pâraului Hăntica – în punctul numit *În jos la administrație* și până la confluența cu un alt afluent de data aceasta de dreapta, au fost descoperite, constant, bogate urme arheologice, inclusiv bulgări de chirpic, de la o locuire deosebit de întinsă, aparținând culturii *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

18. La circa 300 m nord de coada iazului Șerbăuți, nr. 219, pe malul stâng al pâraului Hăntuța (Hăntica), au fost descoperite:

- două bucăți de materie zgurificată, de aspect sticlos, cu urme de oxizi de fier (?) și pete albăstrui;

- ceramică *Poieniști – Lucașeuca* (fragmente cu barbotină, altele din pastă fină, arsă la negru, cu aspect mozaicat, unul cu mică în compoziție);

- ceramică din secolele II-IV (fragment de capac din pastă cărămizie, ceramică cenușie și cărămizie, fină și zgrunțuroasă, fragmente de toartă de amforetă, roșietice, din pastă fină, cu nisip cernut.¹⁴⁷

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

19. În cunoscuta sa lucrare, Dionisie Olinescu consemnează descoperirea și în satul Calafindești. a unor monede romane. fără însă a oferi și alte detalii.¹⁴⁸ Probabil că acestea au provenit din siturile datând din secolele II-IV d. Chr. Tot primul autor a menționat că la est de Calafindești trece “șanțul lui Traian.”

¹⁴⁷ Situl poate să fie extins și în comuna vecină.

¹⁴⁸ D. Olinescu, *Harta*, p. 73, 80; M. Ignat, *Contribuții numismatice ...*, p. 85.

20. Ceramică medievală, încadrată generic în sec. XIV-XV, s-a descoperit la Calafindești în punctele numite *Bahna Dumitroaia* și *Săliște*.¹⁴⁹

21. N. Grămadă, *op. cit.*, I, consemnează la p. 93, Calafindești, la 1783, hartă cadastrală, loc “Troian.”

20. COMUNA CAPU CÂMPULUI

Comună relativ recent înființată, prin desprindere de Vadul Moldovei, ea nu deține o suprafață mare de teren, fiind plasată în zona premontană, cu destul de puține suprafețe arate.

1. Pe terasa de pe partea stângă a Pârâului Mămuchii, sau Isăchia, **nr. 1**, în apropierea podului rutier peste apă, în grădina din spatele casei lui Vasile Gherasim, pe un teren înalt, cu largă perspectivă în jur, s-a descoperit două așchii din silex cenușiu, dovadă a prezenței omului primitiv în zonă. La o revenire ulterioară s-a mai descoperit o așchie masivă de rocă locală, jasp. (?)

Posibile astfel descoperiri litice se vor putea face pe capătul mai înalt al terasei pârâului Bălcoia, înaintea luncii Moldovei.

Nu departe de aici, la mai multe zeci de metri vest, în continuare aceleiași terase, pe terenul lui Dumitru Catargiu, loc *Obrijanca* a apărut un fragment de vas medieval, care după aspectul pastei nisipoase și ardere are un aspect mai primitiv, ducând spre hotarul dintre secolele XIII-XIV.

Cercetare: M. A., 2007, 2008; colecțiile MB.

2. O așezare *Cucuteni* a fost plasată pe un bot de terasă, **nr. 2**, în locul numit *Pe Deal*, în partea vestică a satului, materialele ceramice, din pastă grosieră, fără pictură, fiind împrăștiate - alături de bucăți de chirpic - pe ogoarele lui Oanea Ilisei și Gheorghe Bârgăoan. Pe lângă acestea s-

¹⁴⁹ E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 387.

au mai recuperat câteva fragmente din silex cenușiu și multe așchii provenind de la cioplirea unor unelte din marnă calcaroasă.

Aceasta ar putea fi așezarea din comuna primitivă, fără localizare precisă, cuprinsă într-o informație primită de Al. Păunescu de la Radu Vulpe, amintită într-o fișă a primului, consultată de autor la Institutul de Arheologie „V. Pârvan”, București.

Cercetare: M.A., 2012.

3. În localitate, M. D. Matei și Emil I. Emandi au afirmat existența clară a ceramicii din secolul al XIII-lea, fără amplasare geografică și fără depunere de material, spre verificare ulterioară, ca de atâtea alte ori, în depozitul de arheologie al MB. Părerea noastră este că acolo se poate vorbi mai sigur de secolul XIV, autorii încercând să tragă „în jos”, de regulă, astfel de descoperiri, secolele XI-XII (atât de deficitare, dacă nu încă necunoscute) rămânând o mare problemă și pentru ei.¹⁵⁰

Din păcate autorii nu au făcut o defalcare pe intervale de timp mai scurte în harta de la fig. 2 (nenumotată în carte). În legendă este prezentat cu o bulină neagră locul de descoperiri de ceramică medievală din intervalul a doua jumătate a secolului al XIV-lea – secolul al XVII-lea, deci puțin expresiv pentru datări mai exacte.

4. Satul se numără pe lista descoperirilor de cămăși de zale medievale.¹⁵¹

21. COMUNA CÂRLIBABA

Cârlibaba

1. În partea centrală a satului, pe botul de terasă unde a fost ridicat monumentul legat de „descălecarea” Moldovei, punct dominant asupra zonei confluenței Bistriței cu pârâul Cârlibaba, teren proprietate Atofaniei Axinia și Trișuc Gabriela, în unicul ogor arat de aici, s-au descoperit:

¹⁵⁰ M. D. Matei, Emil I. Emandi, *op. cit.*, p. 37.

¹⁵¹ K. A. Romstorfer, *Aus des „Mittheilungen der k. k. Central-Commission”*, în *JBLM*, I, 1893, p. 60.

- fragment de lamă de dimensiuni mijlocii de silex cenușiu de Prut, cu urme de desprinderi anterioare, cu porțiuni de cortex;

- două lame mijlocii din șist.

Descoperirea de față, importantă prin natura montană a plasării sale geografice, poate localiza precis o semnăre mult mai veche. Cu peste un secol în urmă istoricul cernăuțean Fr. Kaindl menționa descoperirea în arealul localității a cinci lame de silex, lungi de 6,5 – 11 cm.¹⁵² Informația a fost preluată și de Olinescu și de D. Monah și Șt. Cuceș.¹⁵³ Piese se găsesc actualmente la Naturhistorisches Museum din Viena.

Cercetare: M.A., 1986, M.A. și I.M., 2007, M.A., 2012; colecțiile MB.

2. Pe terasa deosebit de înaltă de pe partea dreaptă a Bistriței Auri, în grădina casei nr. 104 din strada Cârlibaba, proprietar Șt. Doboș, s-au descoperit:

- două lame mijlocii din gresie;

- lamă mijlocie cu scobitură retușată pe latura dreaptă;

- așchie atipică, de decorticare, din silex de Prut, patinată alb-albăstrui.

Deși modest, inventarul poate fi datat în *paleoliticul superior*.

Tot din comună provin resturi de coarne aparținând speciilor *Cervus elaphus*, *Cervus euriceros*, (*Megaceros giganteus*) și *Alces alces*.¹⁵⁴

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

3. Tot demult, în localitate s-a descoperit ante 1900 și un coif din fier, databil în secolele XIII-XV. ulterior pierdut. Pe malul pârăului Țibău („Cibou”) s-au descoperit resturi de cămăși de zale.¹⁵⁵

¹⁵² *Geschichte der Bukowina seit den ältesten Zeit*, I, Cernăuți, 1903, I, p. 6-10.

¹⁵³ *Harta*, p. 78; *op. cit.*, p. 76, nr. 237, cu citare R. F. Kaindl, *Geschichte der Bukovina...*, p.10 (cf și D. Berciu, *RevArh.*, V, 1942, I, p. 32 și nr. 161).

¹⁵⁴ M. Andronic, *Omul preistoric în Carpații Bucovinei*, în *ArhMold.*, XXXII, 2009, p. 213.

¹⁵⁵ K. A. Romstorfer, *op. cit.*, p. 60; Al. Vasilescu, *Drumurile "tătărăști" în lumina noilor descoperiri arheologice din județul Suceava*, în *SM (Suceava)*, I, 1969, p. 55). M. Andronic, *Omul preistoric...*, p. 213.

4. În zona satului, după o informație veche de la Al. Păunescu, undeva pe malul Bistriței Aurii, s-a găsit material litic, posibil din paleoliticul superior - *Gravettian*.

În rest, verificarea punctelor dominante de confluențe între râul Bistrița și afluenții săi din arealul comunei nu au dus la descoperiri arheologice concrete. Cu toate acestea suntem convinși că în viitor numărul unor astfel de vestigii preistorice litice se vor înmulți și în această unitate administrativă.

Cercetările de teren pot identifica în parte la Cârlibaba (fostă *Mariensee*) urme ale fostelor exploatare miniere. Din anul 1805 statul austriac a exploatat cuprul și la Pojorâta (fostă *Luisenthal*).¹⁵⁶

22. COMUNA CIOCĂNEȘTI

Deși s-au făcut eforturi considerabile, în arealul acestei comune montane de pe valea Bistriței Aurii nu s-au putut face descoperiri spectaculoase. Datorită unei noi reveniri perieghetice, la o distanță de circa 150 metri sud de sediul primăriei, pe terasa înaltă din spatele acestei instituții, în ogorul proprietate și de lângă gospodăria lui Toader Candrea s-au descoperit două fragmente de rocă dură, cărămizie-gălbuie cu aspect lucios (cremene?), dintre care unul, parte dintr-un nucleu epuizat, mai păstrează urmele detașării unor lame. Piesele se datează în mod normal în *paleoliticul superior*.

Cercetare: M. A., 2007; colecțiile MB.

¹⁵⁶ N. Ceredarec, *Exploatarea minelor de cupru de la Fundu Moldovei în timpul stăpânirii austriece (1805-1918)*, în *Suceava*. X. 1983. p. 853 și urm.

23. COMUNA CIPRIAN PORUMBESCU

Ciprian Porumbescu – harta la com. Bălăceana

1. Pe malul stâng al pârâului Stupca, **nr. 1**, în spatele grajdurilor fostei ferme zootehnice CAP, la sud de ele, pe lângă mici bucăți de lut ars s-au descoperit rare fragmente ceramice *Sântana de Mureș*, ceramică medievală de aspect mai timpuriu (sec. XIV) și o bucată mai mare de zgură cu un conținut sigur de fier.

Cercetare: M.A., 1983, 2007; colecțiile MB.

2. Pe terenul sudic din imediata apropiere a clădirilor amintite, s-a identificat material ceramic de aspect *La Tène* și din secolele XVI-XVII.

Tot aici, cu mult timp în urmă, cu ocazia unor săpături au fost descoperite urne funerare, având un conținut bogat de cenușă¹⁵⁷ (punct necartat).

Cercetare: M.A., 1984; colecțiile MB.

3. La circa 300 m NE de aici, în rupturile malului stâng al pârâului Stupca produse după o viitură, pe o lungime de circa 50 m ar fi apărut, ici și acolo, morminte de inhumare orientate N-S. Copii care ar fi observat acest lucru, săpând în mal ar fi descoperit monede din metal comun cu „niște cifre pe ele” (?) și la gâtul unuia un gen de colan, lăntișor, din care s-ar fi făcut zgardă la câini. Cercetarea periegetică ulterioară la fața locului nu a dus însă la nici o observație concretă (pct. necartat).

Cercetare: M.A., 1984, 2007; colecțiile MB.

4. Pe aceeași terasă de pe partea stângă a pârâului Stupca, **nr. 2**, la circa 800 m N-E de fosta fermă zootehnică, pe o suprafață de cel puțin

¹⁵⁷ Informații culese de M.A., de la fostul învățător Teofil Sabin, 1983.

trei hectare, alături de chirpic s-a descoperit ceramică din *Hallstatt* (inclusiv canelată) și din *La Tène* (decorată cu brâuri în relief cu alveole, în ghirlandă). Cel mai nou orizont de locuire aparține secolelor II-III d. Chr. (ceramică cărămizie sau cenușie-gălbui pal, din pastă fină; toartă de amforă).

Cercetare: M.A. 1985; colecțiile MB.

5. În locul numit sugestiv *Siliște*, nr. 3, pe terasa de pe malul stâng al Stupcâi, la o depărtare de câteva sute de metri S-V de casa de apă de aici, dar și pe ambele părți ale unui mic afluent de stânga, fără nume, s-a identificat după cât se pare vechea vatră a satului medieval Stupca: chirpic, oase și ceramică din secolele XIV-XV. Tradiția locală explică mutarea vetrei satului spre izvoarele pârâului Stupca în urma unor distrugerii mari provocate de o invazie tătară. Posibil aici și *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 1984; colecțiile MB.

6. Pe vârful Dealului Teiului, nr. 4, de la nord-vest de sat, se păstrează o movilă funerară de dimensiuni ce încă îi conferă o bună vizibilitate de la distanță: înălțime estimată circa un metru, diametru circa 14 metri.

Cercetare: M.A., B. N., 2007.

7. În grădina casei de pe partea dreaptă a drumului de intrare în sat, venind de la drumul european, nr. 5, din dreptul podului drumului peste cursul pârâului satului, s-au găsit rare fragmente ceramice și chirpic care au aparținut unui punct locuit în preistorie (ceramică lucrată numai cu mâna).

Cercetare: M.A., B.P. N., 2007; colecțiile MB.

8. Pe teritoriul satului în cauză, de-a lungul timpului au fost descoperite ce-a lungul timpului câteva toporașe din silex, care într-o vreme se mai păstrau într-o mică colecție la școala din localitate. O piesă ar fi fost descoperită pe malul Pârâului Țiganilor (zis și *Hurduzoaia*), la ieșirea din sat spre Ilișești, pe partea stângă, în zona gospodăriei lui Logigan Cioplea.¹⁵⁸

9. Pe partea stângă a pârâului Stupca, în grădina lui Dumitru Moroșan, în anul 1972 s-au descoperit mai multe topoare în stare fragmentară, din granit, unele perforate, alături de fragmente ceramice atipice, probabil din *epoca bronzului*.¹⁵⁹

10. Învățătorul pensionar Teofil Sabin ne-a informat cu mulți ani în urmă că la școala din Stupca se găsea o monedă din bronz de la Constanțiu II. Tot atunci, am aflat de data asta din altă sursă, că în colecția școlii existau două piese din bronz, dinastia lui Constantin cel Mare. În sat s-a descoperit și un denar de la Antoninus Pius.¹⁶⁰

11. Cu mult timp în urmă în muzeul sucevean se găsea o „secure neolitică din Stupca,”¹⁶¹ probabil un cosor *Noua*.

12. O așezare *Sântana* a fost semnalată într-un loc greu acum de identificat: pct. *La Mașină*, peste 600 m depărtare de fosta fabrică de amidon (păstrăm rezerve în privința apartenenței sitului de actualul teritoriu comunal).¹⁶² După un vechi manuscris personal locul s-ar numi *La Mlaștină*, la cca. 3 km est de sat. Aici sunt reprezentate și secolele XVI-XVII, iar la *Căsoi* secolele XIV-XV. Inf. E.I.E.

13. După pensionarul Dumitru Oniga, în pct. *Cioplea*, în zona de nord a satului, s-au descoperit toporașe din piatră, la *Gaiță* (vestul satului) a fost loc de mănăstire și în pct. *Regia* (?) s-au găsit talgere din metal. Informații neconcludente.

¹⁵⁸ Informații inv. pensionar Teofil Sabin, preluate de autor.

¹⁵⁹ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 275, nr. nr. 26.

¹⁶⁰ M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 88, nr. 22; M. Andronic, *Descoperiri...*, p. 265, nr. XII.

¹⁶¹ L. Morariu, *Muzeul orașului Suceava*, în *Glasul Bucovinei*, Cernăuți, 5 mai 1926, nr. 2098, p. 3.

¹⁶² N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia, *op. cit.*, p. 284, pct. 227.

24. ORAȘUL CÂMPULUNG MOLDOVENESC

1. În prundișul spălat de șuvoaiele de apă uliței numită de localnici *Lut*, nr. 1, care pornește din dreptul casei cu nr. 1 al străduței Plaiul Deia (cartier Ștrand), în dreptul grădinii lui Gh. Macovei, cu câțiva ani înainte a fost descoperit un topor din piatră, ajuns într-un grad avansat de distrugere, inclusiv cauzată de o folosire îndelungată, dar și probabil de numeroase rulări ulterioare. În același loc, cercetări ulterioare au dus la descoperirea a numeroase piese din șist și gresie, atestând aici o prelucrare primitivă a pietrei:

- lamă fragmentară cu rețușe pe ambele laturi;
- lamă cu fine rețușe pe latura stângă a suprafeței ventrale;
- două fragmente de nuclee epuizate;
- nucleu epuizat, atipic;
- așchie mijlocie, fragmentară, cu scobitură rețușată;
- așchie mijlocie cu desprinderi bifaciale și cu rețușe pe latura dreaptă (racloar convex ?);
- așchie mijlocie, cu o largă scobitură rețușată pe latura stângă;
- două așchii mijlocii neretușate;
- multe deșeuri de cioplire.¹⁶³

Materialul litic se poate încadra în paleoliticul superior, în *Aurignacian*.

Cercetare: M.A., 1995, 2007; colecțiile MB.

2. După o fișă a lui Al. Păunescu, de la institutul de Arheologie „V. Pârvan” din București, cu mult timp în urmă, în oraș, la o adâncime de 3,5 metri, a fost descoperită o lingură din os de 19 cm lungime, ornamentată cu cerculețe cu punct în mijloc, databilă în secolele VI-VII. Opinăm că este mai degrabă vorba despre o piesă medievală.¹⁶⁴

3. În Câmpulung Moldovenesc, pe vârful dealului Bâtcă, nr. 2, la numai câteva sute de metri est depărtare de gara de est, s-au descoperit mai multe presupuse unelte din roci locale, șisturi cuarțo-feldspatice

¹⁶³ M. Andronnic, *Cercetări arheologice de teren în Bucovina (I)*, în *Suceava*, XXXI-XXXII-XXXIII, 2004-2005-2006, p. 82.

¹⁶⁴ Idem, *Istoria Bucovinei*, II, p. 178.

microcristaline (metasilit), burene și lame, material văzut și de dr. Vasile Chirica. Totuși, datorită capacității de clivaj foarte facil, natural, acum ne exprimăm unele rezerve în privința naturii acestor piese litice.¹⁶⁵

Cercetare: M.A., 2011.

4. În masivul Rarău, la Pietrele Doamnei, între pietrele cărării montane ce pleacă spre valea Bistriței, la o depărtare de circa 80 de metri sud de cabana turistică de aici, s-au descoperit:

- front larg de gratoar macrolitic, convex, din gresie;
- lamă mijlocie cu scobitură retușată și cu retușe pe latura stângă și cu o alta pe suprafața ventrală a laturii drepte;
- lamă mijlocie de tip *âcrête*, cu o scobitură retușată pe latura stângă din gresie (?);
- lamă masivă macrolitică, parțial *âcrête*, cu o scobitură de tip *omega*, pe latura dreaptă (gresie calcinată ?);
- vârf de lamă de tip *âcrête*, din marnă (?).

Materialul litic se poate data în *Aurignacian*. Din păcate, cercetarea noastră a peșterii de aici nu a dus la rezultate concrete, cel puțin deocamdată. Pct. necartat.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

5. Informații vagi, ca și de alte ori, ne dau autorii citați despre o „descoperire nu cu totul concludentă” databilă în secolul al XIII-lea. Nici despre ce este vorba, nici despre locul descoperirii.¹⁶⁶ Și datarea, chiar ipotetică, ni se pare prea timpurie.

6. Printre locurile cu descoperiri de topoare medievale, se înscrie și municipiul Câmpulung.¹⁶⁷ Cea mai veche locuire medievală se pare că a fost în zona bisericii din pct. nr. 3.

7. În oraș, demult, s-a descoperit o cămașă de zale,¹⁶⁸ iar în locul *La Borte*, undeva spre poalele Rarăului, piese litice paleolitice.¹⁶⁹

¹⁶⁵ Idem, *Cercetări arheologice.... (II)*, p. 39-40, 45.

¹⁶⁶ M. D. Matei, Emil I. Emandi, *op. cit.*, p. 37.

¹⁶⁷ E.I. Emandi, *Cercetări privind unele de tăiat de pe teritoriul României în perioada secolelor IX-XVII*, în *Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România*, II, Sibiu, 1981, p. 40.

25. COMUNA COMĂNEȘTI *

Comănești – harta la com. Botoșana

1. Începând de pe malul stâng al unui izvor, **nr. 1**, afluent de stânga al Solonețului, pe terasa secundară a acestuia și continuând pe mai multe sute de metri spre pârâul Hotari, s-au descoperit frecvent bucăți de chirpic și:

- ceramică tipică *Noua* (mai ales la începutul sectorului) și un fragment de topor din rocă verzuie (granit cu hornblendă – amfiboli);
- ceramică ce se poate încadra în mod cert în *Hallstatt*;
- ceramică databilă în perioada secolelor II-IV d. Chr., inclusiv de tip *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 1992; colecțiile MB.

2. Pe tarlaua *Săliște*, **nr. 2**, se găseau cu decenii în urmă după arăturile adânci ale tractoarelor, numeroase resturi de cărămizi, de chirpic și ceramică, ceea ce ar explica originea toponimului și tradiția transmisă de cei mai vârstnici săteni, potrivit căreia pe acest loc s-ar fi aflat vechea vatră a satului. Cercetarea noastră a dus doar la descoperirea pe partea stângă a pârâului Hotari a câtorva fragmente ceramice medievale (sec. XV-XVI) și a unei așchii din silex cenușiu. Tot aici – spuneau bătrânii – în apropierea malului pârâului Hotari se afla încă mai demult o veche cruce de lemn, care indica amplasamentul unui vechi lăcaș de cult.

Cercetare: M.A., 1992; colecțiile MB.

¹⁶⁸ Al. Vasilescu, *op. cit.*, p. 51.

¹⁶⁹ Inf. veche Al. Păunescu.

¹⁷⁰ N. Grămadă, *Toponimia satelor din Bucovina*, fond N. Grămadă, Arh. Naț. Suceava, inv. 113-118, II, p. 106.

* Informații din M. Andronic, *Evoluția ...*, p. 47-57.

3. Pe terenul tarlalei numite *Pe Lan* sau *Nistor*, nr. 3, plasată pe partea dreaptă a pârâului Hotari, alături de bucăți de lut ars s-a identificat în cantitate destul de redusă ceramică din *prima epocă a fierului*. Alături de acest material a apărut un fragment ce pare a fi *Noua* și un altul, incert, din pastă cu cioburi pisate și pleavă.

Identificarea sitului pe teren se poate face cu ușurință, fiind plasat în dreptul unei vechi îndiguiri a pârâului amintit. De aici, pe aceeași parte a apei, se poate ajunge spre N-V la un fost cimitir al satului, după opinia unor săteni bătrâni, pe locul numit sugestiv *În Gropi*, care sesizaseră și originea toponimului legată de urmele vagi ale unor foste gropi de morminte.

Cercetare: M.A., 1992; colecțiile MB.

4. Cu ocazia săpării în anul 1963 a unei gropi de stins varul, la circa 50 m S-V de stația CFR, nr. 4, în grădina lui Bleorțu Constantin, a fost descoperit un topor tip *pană* din cupru nativ realizat, după datele obținute în laborator, numai prin batere la rece. Piesa, înregistrată în colecțiile Muzeului Bucovinei, la nr. B/674, ne-a fost oferită de către domnul Mihai Morar din localitate¹⁷¹.

Cercetarea perieghetică a terenurilor din jurul locului în cauză a dus la descoperirea doar a câtorva fragmente ceramice modelate cu mâna, dintre care doar unul se poate data sigur, anume în *Hallstatt* (ceramică neagră, lustruită și decorată cu mai multe caneluri paralele, dispuse „în ghirlandă”). Prin urmare, toporul, atribuit culturii *Cucuteni*, este o descoperire izolată, pierdut departe de așezarea purtătorilor săi.

Cercetare: M.A., 1992; colecțiile MB.

5. Pe dealul Velnița (pe terenul terasei a treia a Solonețului), nr. 5, începând din dreptul drumului spre centrul satului și până la cel care se desfășoară paralel cu firul apei Botoșanei, alături de obișnuitul lut ars

¹⁷¹ M. Andronic, *Un topor eneolitic din aramă descoperit la Comănești (Suceava)*, în *ArhMold.*, nr. XVIII, 1995, p. 275-276.

provenind de la pereții locuințelor, s-a identificat și următorul material arheologic:

- ceramică *Noua*, în cantitate remarcabilă, așchii de silex de Prut și un răzuitor pe așchie masivă;
- câteva fragmente ceramice din *Hallstatt*;
- ceramică databilă în sec. III-IV (pastă „ciment” sporadic).

Cercetare: M.A., 1992; colecțiile MB.

6. Cercetarea terenului în pantă aflat pe partea dreaptă a pârâului Botoșana, nr. 6, la circa 80 m vest de DJ 178, în spatele șurii lui Lazăr Morar, a dus la descoperirea de chirpic și ceramică după cum urmează:

- în cantitate modestă ceramică modelată cu mâna, arsă oxidant sau oxidant incomplet, pe care o atribuim ipotetic *primei epoci a fierului*;
 - numeros material fragmentar din intervalul veacurilor XIV-XVI.
- Adăugăm aici și un fragment ceramic tipic culturii *Sântana de Mureș*. În vara anului 1935, în spatele șurii celui menționat, s-a descoperit fundația unei construcții de piatră reprezentată de un zid lat de circa 80 cm, al cărui mijloc era umplut cu un mortar foarte rezistent. La o adâncime de aproape doi metri, fundația se sprijinea pe tălpi cioplite în patru fețe din bușteni. Două laturi ale acestuia, una de 10 m și alta de circa 4 m, au fost dezafectate prin scoaterea lemnului și a pietrelor.

Cercetare: M.A., 1992; colecțiile MB.

7. Continuându-se investigațiile în direcția Botoșanei, pe pantele line de pe aceeași parte a apei amintite. nr. 7. în dreptul bisericii satului (în spatele gospodăriei lui Ioniță Maierean), dar și pe o distanță de încă aproape 300 m spre S-E, pe lângă bucățile de lut ars. s-a remarcat prezența unui material ceramic destul de bogat, unde existența a două fragmente ceramice negre, lustruite, ne-a ajutat la atribuirea cronologică a acestor vestigii. La ele mai adăugăm bucăți de zgură fieroasă, un fragment de perete de vas, care pare a fi din secolele VI-VII, ceramică răzleață din veacurile XVI-XVII și un gratoar rebutat, din marnă (?).

Cercetare: M.A., 1992; colecțiile MB.

8. La circa 80 m N-V de biserica satului (1772 - **nr. 8**) – realizare relativ apropiată ca formă a ctitoriei de la Bălinești a logofătului Tăutu – în dreptul casei lui Vasile Maierean, în locul sugestiv numit *În Pomăt la Curte*, se mai poate observa în arătură o aglomerare de spărtură de cărămidă și piatră. În cadrul materialului ceramic de aici s-au identificat forme de tigăi, străchini și capace, cât și două fragmente de cahle (deschise?). Vestigiile se încadrează în mare în perioada veacurilor XVII-XVIII și aparțin cu certitudine, așa cum susține și tradiția locală, încă vie, curții fostului proprietar al satului vornicul Simion Tăutul.¹⁷² Ea beneficia inclusiv de o aducțiune de apă potabilă, după cum ne demonstrează descoperirea unui tub ceramic (recuperat de autor și inventariat la Muzeul Bucovinei – E/5045) la nivelul șanțului drumului (-75 cm) din dreptul casei lui Păstrăv Vasile.

Harta cadastrală austriacă de la 1856, redă, într-adevăr, aici mai multe construcții rezidențiale.

Cercetare: M.A., 1992; colecțiile MB.

9. Pe terenul *Poiană* (malul stâng al pârâului cu același nume), **nr. 9**, în fața și spatele gospodăriei lui Ion Constantinescu, alături de chirpic și pietre sparte, s-au identificat următoarele vestigii: o așchie de silex patinată, ceramică de aspect *La Tène* (buze cu decor alveolat), ceramică angobată modelată la roată (sec. II-III d. Chr.) și câteva fragmente de vase care prin aspectul general ar putea fi din secolele V-VII (fragment de buză de tăviță). După cercetarea materialului de aici. B. P. Niculică a identificat și material încadrabil în *Bronzul timpuriu*.¹⁷³

Cercetare: M.A., 1992; colecțiile MB.

¹⁷² Idem, *Vornicul Simion Tăutul, un vrednic descendent al celebrului logofăt de epocă ștefaniană (I)*, în *Suceava*, XXXVII, 2010, p. 165-170.

¹⁷³ *Epoca bronzului...*, p. 110.

10. De pe cuprinsul localității, în anul 1967 s-au descoperit întâmplător un topor din silex vinețiu-albicios, cu pete cenușii, aparținând tipului cu secțiunea lenticulară și ceafa ascuțită și un topor-daltă din silex albicios cu reflexe vineții, de formă trapezoidală, în patru muchii și cu ceafa groasă și plată (puncte necartate).¹⁷⁴

Cercetare: M.A., 1992; colecțiile MB.

Humoreni

11. Începând cu zona de vărsare în Soloneț a pârâului Botoșana (numit și Solonețul Mic), nr. 11, și continuându-se mai multe sute de metri spre primele case ale satului, pe tarlăua *Săliște*, nr. 12, s-au descoperit alături de chirpic și bucăți de zgură cu fier:

- un fragment ceramic cenușiu-gălbui cu cioburi rare și fin pisate și urme de pleavă și un fragment de lamă de silex alburiu, patinat, cu rețușe marginale (*neolitic* ?);

- materiale tipice *Noua*, mai ales în partea sudică;

- ceramică din *Hallstatt*, mai redusă cantitativ;

- fragmente ceramice databile în *La Tène* (pot proveni și din cadrul ceramicii *Sântana de Mureș*);

- puțin material ceramic de secol IV d. Chr. și poate chiar II-III;

- câteva fragmente ceramice databile în veacurile V-VII, din care se distinge unul care a aparținut unei oale borcan de mici dimensiuni;

- ceramică medievală, unde specia mai veche se aseamănă cu cea de tip *Lunca-Dorohoi*.

I a aceste vestigii medievale adăugăm un vârf de sulită din fier, care se poate încadra larg în cursul veacurilor XV-XVII, cât și un altul, mult mai lung, care a avut la baza tubului de înmănușare o ureche de prindere a unei baniere, databil în secolele XIV-XVI.¹⁷⁵

Cercetare: M.A., 1992; colecțiile MB.

¹⁷⁴ V. Spinei, *Descoperiri ...*, p. 80 și 82.

¹⁷⁵ Ambele piese se găseau la data publicării în colecția Școlii generale Todirești, fiindu-ne puse la dispoziție cu amabilitate de către directorul școlii, prof. Vasile Butnaru.

12. Pe malul stâng al unui izvor ce curge dinspre biserica satului spre Soloneț, nr. 10, pe terenul numit *Trestie*, s-a descoperit alături de un bulgăraș de chirpic, un fragment ceramic *Noua*, un altul *Hallstatt* și alte câteva greu de atribuit cronologic.

Cercetare: M.A., 1992; colecțiile MB.

13. Pe partea dreaptă a pârâului Tinoasa, nr. 13, pe terenul agricol de la nord și sud de gospodăria lui Nistor Mihai, alături de chirpic fragmentar, s-a identificat material ceramic ars oxidant incomplet, cu cioburi pisate ca ingredient (inclusiv fragment cu buton oval decorativ) și câteva cioburi tipice veacului al IV-lea. Adăugăm aici și două așchii din șist negru de Audia.

Cercetare: M.A., 1992; colecțiile MB.

14. În dreptul ultimelor case vestice din sat, nr. 14, la începutul tarlalei numite *Dinești* sau *Coasta Dinești*, care se întinde pe terasa superioară a Solonețului, s-au identificat bucăți de chirpic și ceramică, după cum urmează:

- *Komariv-Noua*, multă, mai ales spre extremitatea de vest;
- *Hallstatt*, inclusiv neagră și lustruită la exterior;
- *La Tène*, incert, fără fragmente tipice;
- sporadic, ceramică databilă în secolele II-IV, unde cea mai târzie este certă.

Din analiza lui B. P. Niculică. aici s-ar distinge și material ceramic din perioada timpurie a *epocii bronzului*.¹⁷⁶

Aceste niveluri de locuire se continuă pe sectorul vestic al tarlalei, care intră însă în componența comunei vecine.

Cercetare: M.A., 1992; colecțiile MB.

¹⁷⁶ *Epoca Bronzului...*, p. 110.

15. Un toponim notabil a fost atribuit unei porțiuni supraînălțate a dealului Muncelul, **nr. 15**. Cercetarea acestei înălțimi, numită *Cetățuia* sau *Cetățica*, care prezintă aspectul unei rupturi impresionante, de forma unui amfiteatru, acum despădurită, nu a dus la descoperiri arheologice, deoarece nu s-au putut observa decât câteva *eventuale* urme în pantele acestei forme de teren, care ar fi putut sugera vechi săpări de încăperi de adăpost, cu timpul însă în mod firesc năruite și astupate prin procesele de alunecări de teren și de erodare. Tradiția locală vine să explice toponimul povestindu-ne că aici, pe vremea atacurilor turco-tătare, își găseau vremelnice adăpost mulți dintre locuitorii așezării care își realizau în pădure bordeie pe care le camuflau cu pricepere.

Cercetare: M.A., 1992.

16. În col. MB, inv. E/5043, se găsește un vârf de sulită medievală, găsit în locul *Săliște*.

26. COMUNA CORNU LUNCII

Băișești

1. În locul *Pe Vale lângă Hagău*, au fost descoperite un fragment de bulgăre de silex (cremene) cenușiu și fragmente ceramice medievale (secolele XVI-XVII) – pct. necartat.

2. Pe terasa superioară a Moldovei, **nr. 1**, în locul *Șesul Băișești*, s-au descoperit trei așchii de cioplire, din roci de proveniență locală.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

3. În prundișul râului Moldova, cu mulți ani în urmă a fost descoperit un idol antropomorf *Cucuteni A*, aflat la un moment dat în colecția școlii din localitate¹⁷⁷. Piesa se găsește actualmente expusă în muzeul comunei. În aceeași colecție se păstra un topor din silex albicios-

¹⁷⁷ Informații prof. Petru Vultur, preluate de autor.

cenușiu deschis, cu incluziuni albicioase și sporadic maronii, găsit tot pe arealul localității – pct. necartat.

Brăești

4. În țarina *Pe Deal*, nr. 2, pe terasa superioară a râului Moldova, deasupra șoselei Gura Humorului – Fălticeni, în ogorul secționat de calea ferată a săteanului Gheorghe Gv. Pohoăț, mai ales în partea de dincolo de drumul de fier, de nord, s-a identificat o fostă vatră de sat medieval (bucăți de chirpici și ceramică din secolele XV-XVI).

Situl se continuă pe ogoarele pantei terenului de pe partea dreaptă a pârâului Corlata, până în dreptul actualului pod de cale ferată. În ogorul lui Monor Constantin a fost descoperit și un bulgăre de materie feroasă, provenit de la procesul de reducere a minereului de fier, care se practica aici, marginal în așezare, pentru reducerea riscului de incendiu.

Peste apa Corlatei, și a podului de cale ferată, nr. 3, ceramica medievală re apare, dovadă că vatra satului se întindea și aici.

Din păcate materialele arheologice nu pot să ne spună momentul și cauzele părăsirii așezării, cea mai veche specie ceramică apărută în partea estică a sitului, putând indica poate chiar și mijlocul veacului al XIV, perioada “descălecării” Moldovei. Situl, ca și unul din Băișești, cu ceramică sec. XIV-XVII, apare în harta de la fig. 2, la Matei și Emândi.

Pe terasa înaltă a Moldovei, la circa 300 metri V-NV de aici, s-a descoperit o așchie din silex albicios, nepatinat.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

5. Cercetarea pantei terenurilor agricole de pe partea dreaptă a pârâului Corlata, nr. 4, aflate la o depărtare de circa 400 metri nord de situl medieval, chiar în situația lipsei arăturilor pe unele dintre ele, a dus la următoarele descoperiri:

- câteva fragmente ceramice modelate cu roata, cu cioburi pisate în pastă, arse oxidant (cărămizii) sau oxidant incomplet (material dacic sau din secolele II-IV d. Chr.);
- mai multe fragmente sigur din secolul IV d. Chr. (cultura *Sântana de Mureș*);

- mai multe fragmente medievale – sec. XIV-XV.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

6. Pe terasa înaltă a pârâului Corlata, **nr. 5**, de pe partea stângă a firului de apă, în grădinile unor săteni, începând cu cea a lui Dumitru Rusu, pe o distanță de circa 200 de metri în direcția bisericii pe stil vechi, alături de bucăți de lut ars, cu urme de împletituri de nuiele, de la vechi locuințe, s-a descoperit ceramică fragmentară lucrată numai cu mâna, având cioburi pisate în compoziție, arse la nuanțe de cărămiziu, care se pot data în cea de-*a doua epocă a fierului*.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

7. În grădina lui Constantin Avram, din spatele casei sale, pe malul stâng al unui mic izvor care curge aici paralel cu râul Moldova, a fost găsit un fragment de nucleu epuizat de șist negru de Audia – pct. necartat.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

8. Pe terenul grădinii din spatele șurii lui Visarion Catargiu, **nr. 6**, a fost identificată ceramică fragmentară din secolele XVI-XVII, inclusiv un fragment de cahlă.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

9. Pe terasa superioară a Moldovei, **nr. 7**, la circa un kilometru E-SE de biserica satului, pe terasa de pe stânga pârâului, la nord de zona de luncă a confluenței râului Moldova cu pârâul Stejăroaia, s-au identificat vestigiile arheologice care au aparținut unei așezări din secolele III-IV d. Chr., posibil *cultura Tumulilor carpatici* (sec. III-IV d. Chr.).

Cercetare: Fl.H., P.V.B., Șt.D.. 2007.

10. În grădina unui sătean din localitate cu mulți ani în urmă a fost descoperit un denar emis în timpul domniei lui Antoninus Pius (138-161 d. Chr.), determinat după catalogul *RIC*, vol. III, p. 233, nr. 126, variantă.¹⁷⁸ În același articol, se amintește de o veche informație, de la Kaindl, în privința a 6 piese Ar și 2 Ae, romane, cu loc de descoperire generic - Bucovina (nr. 18).

Cornu Luncii

11. În vatra satului, lângă stadion, cu mulți ani în urmă a fost descoperit un topor perforat transversal, naviform dintr-o rocă dură, cenușie, cu incluziuni negricioase și foarte rar maronii. Suprafața, mai ales în zona tășului, este bine lustruită. Se poate data în *epoca bronzului*.¹⁷⁹ Pct. necartat.

12. Pe terasa veche a Moldovei, la est de ultimele case de cătunul Dumbrava, nr. 8, pe tarlăua *Obreja*, s-au descoperit bucăți de chirpici și ceramică caracteristică culturii *Sântana de Mureș*. Așezarea se întinde pe o lungime mare, pe traseul meandrat al unei terase, până în șoseaua spre Fălticeni. Datorită prezenței în anumite locuri (foste locuințe ?) preponderent a ceramicii cărămizii, mai fine, este posibil ca în acest sit să existe și un nivel mai timpuriu de locuire, din secolele II-III d. Chr.

Legat de acest nivel de locuire (sec. II-IV) considerăm că este fragmentul ceramic lucrat la roată, ars oxidant incomplet, din pastă fină cu rare și mici particule provenind din cioburi pisate descoperit în apropierea actualei stații de captare a gazului metan de pe această terasă.

La harta citată, Matei-Emandi, în acest loc apare semnul pentru ceramică din sec. XIV-XVII !?

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

¹⁷⁸ V. Mihăilescu-Bîrliba, V. Butnariu, *Descoperiri monetare în Moldova, II*, în *Arh-Mold.*, 16, 1993, p. 290, nr. 16; Gh. Poenaru Bordea et Bucur Mitrea, *Découvertes monétaires en Roumanie 1993 (XXXVII)*, în *Dacia*, NS, 1994-1995, p. 466.

¹⁷⁹ Piesă dispărută, în anul 1989 fiind văzută de autor în colecția școlii generale din localitate.

13. În arealul localității au fost descoperite cu ani în urmă un toporaș de mână din silex albicios-cenușiu, cu incluziuni albicioase și sporadic maronii, purtând lateral urmele de la câteva cioplitori, cât și un idol *Cucuteni*, decorat cu incizii oblice¹⁸⁰. Ultima piesă aparține fazei A a culturii amintite.

Dumbrava

14. Pe o fostă terasă a Moldovei, **nr. 9**, la circa 150 metri S-V de marginea cătunului Dumbravă, în locul *Cotul lui Ivan*, pe lângă bucăți de chirpic s-a descoperit ceramică *Sântana de Mureș*, preponderent de aspect zgrunțuros (sec. IV d. Chr.). Chirpic și ceramică preponderent zgrunțu-roasă, se găsește pe încă cca. 400 m spre N-V, pe terasa superioară a Moldovei, unde mai apar așchii din silex și din roci locale. Nivelul de locuire *Sântana* se poate lega de cel de la pct. nr. 12.

Pe aceeași terasă, la circa 400 metri spre N-V, s-au descoperit o așchie din silex maroniu cu incluziuni albicioase și una de șist negru de Audia (?) – pct. necartat.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

15. Pe o terasă veche a râului Moldova, **nr. 10**, la circa un kilometru nord de vechea școală din localitate, la circa 100 m stânga de drumul spre Botești, s-a găsit următorul material litic:

- un vârf din silex albicios, poate de Nistru, două așchii din silex cenușiu de Prut. dintre care una puternic patinată (*paleolitic* ?) și trei piese din roci locale rezultate din cioplire.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

Sasca Mare

¹⁸⁰ Informații obținute mai demult de către autor de la prof. Petru Vultur din localitate.

16. În terenul deosebit de redus ca suprafață al grădinii lui Jitaru Viorel, **nr. 11**, plasat pe vârful înălțimii care domină satul, pe partea stângă a pârâului Sasca Mare, la mai mulți zeci de metri est de școala nouă în construcție și de biserică, cercetarea de teren a avut șansa descoperirii totuși a unei așchii din silex cenușiu închis.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

Sasca Nouă

17. În spatele fostelor grajduri ale fermei AEIZ Sasca, **nr. 12**, pe terasa Șomuzului Mic (sau Mocirlos), a fost identificat un punct locuit *Sântana de Mureș*.

În strictă apropiere, la cca. 100 m depărtare S-E, pe aceeași terasă, în dreapta drumului comunal spre Sasca Mică, în terenul arat al bătrânei Ileana Varvara, azi decedată și în spatele gospodăriei Constantin Varvara, s-au descoperit urmele unei așezări din perioada târzie a epocii bronzului, cultura *Noua*. Ceramica fragmentară de aici prezintă o pastă cu amestec de microprundiș pisat, buze de vase trase relativ vertical sub care s-a modelat cunoscutul brâu în relief. Între materiale se remarcă și mai multe spărturi de roci locale, închise la culoare, dure și cu proprietăți apte pentru cioplire.

Pe aceeași formă de teren, **nr. 13**, dar imediat în stânga drumului amintit, s-au descoperit o așchie de silex albicios (care se poate asocia sitului de mai sus), dar și mai multe mici fragmente ceramice cenușii, încadrabile secolului IV d. Chr., culturii *Sântana de Mureș*. Sit ce se prelungește. la est. pe aceeași terasă. în comuna vecină Baia.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

18. Pe terenurile agricole ale terasei înalte a Șomuzului Mocirlos (sau Mic), de la circa 600 m S-E de marginea așezării, și pe o lungime de peste un kilometru se găsesc răsfricate materiale ceramice aparținând unei așezări *Sântana de Mureș* deosebit de întinse, care se continuă și după terminarea teritorială a comunei, spre comuna vecină, Baia.

19. După inf. N. Ursulescu (1982), în dreapta șoselei Fălticeni-Cornu Luncii, înainte de intrare în sat, se găsește un sit *Sîntana de Mureș*, nedescoperit de autor totuși, doar dacă nu este vorba despre pct. 8. În manuscrisul vechi citat al autorului, cu suma siturilor din județ, este specificat: „pe terenul IAS Dumbrava, în dreapta șoselei de la Fălticeni, înainte de intrare în sat”.

20. N. Grămadă, *op. cit.*, I, consemnează la p. 19, la Băișești, la 1499 “Vadul Todereștilor,” iar la p. 20, “Deleni”, parte de sat Băișești.

27. COMUNA COȘNA

Coșna

1. Pe terenul de la baza înălțimii unde este construită biserica Sf. Maria din Coșna, în ruptura protejată parțial de un parapet de beton din fața lăcașului de cult, a fost descoperit de autor un fragment de lamă din silex cenușiu-alburiu, de mici dimensiuni (21 x 11 mm), cu retușe marginale, piesă care se poate mai bine data în *neolitic*.

Cercetare: M.A., Fl.H., Șt.D, 2007; colecțiile MB.

2. În locul *Valea Catariga*, pe unde curge pr. Catariga, în zona satului *Valca Bancului*, în 1960, cu ocazia lucrărilor la drum, la N-V de sat, s-a descoperit un depozit compus dintr-un cuțit din fier pentru vie, un fragment de seceră, un cap de buzdugan, două scări de șa, cămăși de zale, un capăt de mâner de sabie din fier, un capac de cădelniță din bronz, „acestea din urmă caracteristice secolelor X-XI”. Depozitul este datat de

Dan Gh. Teodor, în secolele XII-XIII, deși poate fi și ceva mai târziu.¹⁸¹
Publicat inițial de Al. Vasilescu.¹⁸²

Teșna

3. Între pietrele drumului de țară ce duce la Tebeleanca, în fața casei lui Vladimir Moldovan cu nr. 129, la aproximativ 100 m N-V de traseul căii ferate spre Năsăud, a fost descoperit de autor un gratoar convex pe așchie mijlocie din silex puternic patinat și încă două așchii din aceeași rocă ajunsă la opacizare prin patinare. Piesele se pot data în *paleoliticul superior final* (verificare V. Chirica). Interesant, această prezență umană preistorică a fost chiar la o distanță de numai 1-2 km de tunelul CFR prin masivul muntos de la începutul sectorului de hotar cu Transilvania !

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

28. COMUNA CRUCEA

Crucea

1. În centrul localității Crucea, pe un pinten al dealului Văratice, plasat în apropierea confluenței râului Bistrița cu afluentul său pr. Crucea, în grădina lui Ioan Cocan, pe amplasamentul unor foste locuințe de mineri, s-au descoperit două lame din gresie, dintre care una cu scobituri retușate pe ambele laturi ale suprafeței ventrale, atestându-se astfel existența aici a unui nivel de locuire din *paleoliticul superior*.

Cercetare: M.A., B.P.N., 2007; colecțiile MB.

¹⁸¹ D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, p. 74, pct. 216, cu bibl.

¹⁸² Al. Vasilescu, *op. cit.*, p. 51, 53, 60, fig. 15.

29. COMUNA DĂRMĂNEȘTI*

Călinești – Enache

1. *La Moșie*. Pe terasa înaltă a unui afluent fără nume (Zrughi ?) al pârâului Hatnuța (partea dreaptă), nr. 1, în zona de la vest de satului, lângă pădure, pe o suprafață de circa 1,5 ha, au fost descoperite:

- unelte din silex patinat, datând din *paleoliticul superior – Gravettian*;¹⁸³
- numeroase unelte din silex datând din *neolitic*;
- (lame, gratoare, burine), dar și așchii atipice;
- topoare calapod și dălți trapezoidale din silicolit;
- fragmente ceramice datând din cultura *Starčevo – Criș*;¹⁸⁴
- numeroși bulgări de chirpici de la platformele și pereții locuințelor cucuteniene;
- fragmente ceramice, atât din pastă grosieră, dar și fină, fără pictură, aparținând culturii *Cucuteni*, faza *B* (?);
- topoare din silex cenușiu, dintre care unele în curs de prelucrare (se pot încadra în cultura *Cucuteni*);
- un topor-ciocan perforat, din perioada de început a *epocii bronzului*.

Cercetare: P.V.B., 1980, 1997; colecțiile școlii din Mărețea Mare.

* La unele cercetări, de-a lungul timpului, a participat și prof. local V. Cozariuc, care a publicat unele informații în Victor N. Cossaris, *Dărmanești. Mărturii ale trecutului, Suceava, 1993, passim*. Comună prezentată în M. Andronic et alii, *Noi cercetări...*, p. 169-175.

¹⁸³ Determinarea a fost făcută de colegul dr. Vasile Chirica.

¹⁸⁴ N. Ursulescu, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 276, 299, menționează o așezare aparținând unei etape timpurii a locuirii culturii Starčevo – Criș în Moldova, în punctul *Sub Zrughi* cu aceeași poziție topografică ca și punctul *La Moșie*. Considerăm că ne găsim în fața aceleași așezări, cunoscută sub două denumiri diferite. Noi cercetări de viitor vor lămuri problema.

2. *Greci- nr. 2*. Pe terasa, din stânga pârâului Hatnuța, în partea de nord a satului, au fost descoperite fragmente ceramice din pastă grosieră, datând din a doua epocă a fierului (*La Tène ?*), cât și unelte din silex.

Cercetare: P.V.B., 1980, 1997; colecțiile școlii din Măreția Mare.

3. *Dealul Ocop sau Zamca Mare, nr. 3*, în partea de est a satului, în pădure, pe marginea nordică a unui deal, a fost semnalată o așezare fortificată încă de la sfârșitul secolului XIX.¹⁸⁵ În urma cercetărilor recente au fost făcute următoarele observații:

- în partea de nord-vest a platformei dealului există un șanț de apărare de formă semicirculară, cu adâncimea actuală de 0,70 - 0,80 m și cu lățimea de 5 m. Valul de apărare se păstrează relativ bine; are o înălțime de 1,50 m și o lățime de 7 m. Lungimea valului măsurată pe arcuirea lui în teren este de 90 m. Valul și șanțul sunt orientate pe direcția vest-est și închid zona accesibilă a platoului. În interiorul fortificației, a fost identificată o așezare pe o suprafață de circa 93 x 40 m, datând în prima fază de locuire din cultura *Cucuteni*, etapă neprecizată, și probabil, în a doua fază de locuire, din *epoca bronzului (?)*. Poate de aici pot proveni unele piese din această perioadă, din col. MB (B/357).
- la 50 m sud de această fortificație a fost identificat un alt sistem de apărare, alcătuit cu șanț și val dublu. Suprafața delimitată de această fortificație este de aproximativ 2 ha. Nu au fost descoperite elemente de încadrare cronologică a acestui ultim sistem de apărare. poate totuși hallstattian.

Cercetare: M.I., 1988; Fl.H., B.P.N., E.C.Ursu, I.M., 1998, M.A., B.P.N., 2013.

La fila nr. 46 a *Planului districtului Bucovina în 72 de secțiuni (1778)*, publicat datorită eforturilor prof. I. Iosep, apare toponimul "Samczistie."

¹⁸⁵ D. Olinescu, *Harta*, p. 76. Inf. și la V. Cossaris, *op. cit.*, p. 9.

4. Pe arătura grădinilor din spatele caselor lui Ilie Rebenciuc și Radu Trușcan, **nr. 8**, pe înălțimea de pe partea dreaptă a pârâului Buda, afluent de stânga a Hătnuței, au fost descoperite urme sporadice de chirpici și fragmente ceramice după cum urmează:

- un altul cenușiu cu pleavă în compoziție (*Criș* sau *ceramică liniară*);
- un fragment din pastă fină cărămizie (*Cucuteni*);
- câteva fragmente modelate cu mâna, cu cioburi pisate (probabil *Hallstatt*), dintre care unul poate fi *Noua*;
- câteva fragmente din secolele XV-XVII;
- la acestea se mai adaugă o așchie din silex și o alta provenind de la un topor din gresie (?).

Cercetare: M.A., 1987; colecțiile MB.

5. Pe partea stângă a pârâului satului, **nr. 4**, în spatele gospodăriei lui Toader Palaniciuc, au fost descoperite:

- o așchie din silex cenușiu, cu cortex;
- ceramică fragmentară din intervalul secolelor XVII-XVIII, inclusiv fragmente de vase decorate cu benzi paralele și înguste de vopsea cărămizie.

Cercetare: M.A., 1987; Colecțiile MB.

6. În punctul numit *Za Potocom*, **nr. 5**, în special în jurul lotului lui Vasile Palaniciuc, alături de bulgări de chirpici au fost descoperite fragmente ceramice cucuteniene (ceramică fină, nepictată, un fragment de greutate plată) și două așchii de silex (una cenușie și alta lăptoasă cu incluziuni albicioase mate). Considerăm că aici a existat o așezare eneolitică de mai mici dimensiuni, creată probabil printr-o extindere a locuirii din punctul numit *Hârlău*.

Cercetare: M.A., 1987; colecțiile MB.

7. În locul numit *Sub Zrughi*, pe o terasă a pârâului la fel numit, afluent de stânga a Hatnuței, există un sit *Criș*.¹⁸⁶ (posibil, același sit, cu cel nr. 1).

8. Din Călinești (care ?) provine o monedă republicană¹⁸⁷ și un fragment de topor din piatră, col. MB, inv. B/357.

Călinești – Vasilache

9. *Hârlău* – nr. 6. Promontoriu ce domină partea de sud a satului. Au fost descoperite:

- bulgări de chirpici ars de la pereții locuințelor *Cucuteni*;
- așchii atipice din silex și o așchie din tăișul unui toporaș de mână din marnă calcaroasă;
- fragmente ceramice *cucuteniene*, fără pictură, fază neprecizată;
- o greutate tronconică de la războiul de țesut și câteva fusaiole, toate datând din cultura *Cucuteni*;
- un fragment ceramic cu silicolit pisat în pastă (*Noua*), și altele cu cioburi pisate și arse neuniform (*Hallstatt* ?);
- câteva fragmente ceramice cu cioburi pisate și arderi neuniforme (*Hallstatt* ?) și unul *Noua*, cu microprundișuri pisate în compoziție;
- fusaiole lucrate din fragmente ceramice cenușii (secolele II-IV d. Chr.).

Cercetare: P.V.B., 1988, 1997; colecțiile școlii din Măreția Mare.

10. Pe terenurile de la est de biserica Sfântul Dumitru. nr. 7, cu precădere în grădina lui Petru T. Tcaciuc, pe lângă bulgări de chirpici a apărut sporadic fragmente ceramice *Hallstatt* (inclusiv specia fină, neagră), dar mai ales ceramică *Sântana de Mureș*. Așezarea continuă pe

¹⁸⁶ N. Ursulescu *Evoluția culturii...*, p. 47, pct. 25.

¹⁸⁷ M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 85. N. Grămadă, *op. cit.*, p. 97, dă la Călinești pe Hatna, o parte de hotar – „Troian.”

mai multe sute de metri spre est în punctul numit *Seredoc*. La extremitatea de est a așezării au fost descoperite un fragment ceramic cucutenian, un altul *Noua* și un fragment de zgură cu fier.

Cercetare: M.A., 1987; colecțiile MB.

11. Pe aceeași terasă a pârâului satului, la circa 150 m depărtare de șoseaua Călinești-Enache - Călinești-Cuparencu, **nr. 9**, a fost descoperit material ceramic provenind de la o așezare *Noua* (buze tipice, fragmente cu silicolit pisat) și două așchii din silex cenușiu.

Cercetare: M.A., 1987; colecțiile MB.

12. Pe terasa înaltă de pe partea dreaptă a aceluiași pârâu, **nr. 10**, începând cu lotul lui Vasile Senciuc, pe o distanță de circa 200 m, alături de bulgări de chirpici, au fost descoperite numeroase fragmente ceramice de la o așezare de dimensiuni considerabile datând din *Hallstatt* (pereți de vase de mari grosimi, ceramică neagră canelată). Spre extremitatea estică a acestei suprafețe, s-a constatat prezența mai abundentă a chirpiciului, asociat cu ceramică *Cucuteni*, diverse așchii de silex, din care două calcinate și un vârf de lamă de silex maroniu deschis. Câteva dintre fragmentele ceramice neolitice pot fi atribuite, după pastă, ardere și decor, culturii *Precucuteni*.

Cercetare: M.A., 1987; colecțiile MB.

13. Pe terenul de pe partea stângă a pârâului Hătruța, **nr. 11**, la circa 400 m sud de limita de comună, în dreptul liniei de stâlpi pentru curent electric, pe lângă bulgări de chirpici, au fost descoperite fragmente ceramice cucuteniene din pastă fină având ca ingrediente cioburi mărunt pisate și rare boabe de nisip. Au fost găsite și câteva fragmente *Noua*, având în pastă silicolit pisat.

Cercetare: M.A., 1987; colecțiile MB.

Dănila

14. La Marian - nr. 22. Pe ambele maluri ale pârâului Măreția, la estul satului, au fost descoperite fragmente ceramice din secolele XVI-XVII.

Cercetare: P.V.B., 1988, 1997; colecțiile școlii din Măreția Mare.

15. Cimitir - nr. 23. Peste drum de cimitirul satului Dănila, cu ocazia lucrărilor de îmbunătățiri funciare, au fost descoperite, cu ani în urmă, vase întregi (?), care au fost distruse de muncitori.¹⁸⁸

Dărmănești

16. La circa 200 m sud-vest de locul de unire a căilor ferate Suceava – Rădăuți și Dărmănești – Cacica, **nr. 24**, pe lângă bulgări de chirpici cu urme de nuiete, au fost descoperite fragmente ceramice datând din secolele XIV-XV (eventual și prima jumătate a secolului XVI), provenind de la o veche vatră de sat medieval. Specia ceramică cea mai timpurie prezintă analogii cu descoperirile de la *Lunca – Dorohoi*. După cât se pare, vechiul curs al râului Suceava trecea mult mai aproape ca astăzi de acest punct.

Cercetare: M.A., 1987; colecțiile MB.

17. În punctul numit *Solomina* (circa 250 m sud-sud vest de gară, și 300 m nord de râul Suceava), **nr. 25**, a fost identificată o vatră de sat medieval cu ceramică de tip *Lunca – Dorohoi* și din secolele XV-XVII (inclusiv caolin smălțuit). Pe lângă acestea au mai fost descoperite două fragmente ceramice cenușii, din pastă fină, modelate la roată, datând din secolele II-IV.

Cercetare: M.A., 1987; colecțiile MB.

¹⁸⁸ Informație domnului profesor Victor Cozariuc.

18. În spatele caselor de la drum, pe marginea înaltă de terasă, de dreapta, a pârâului Hatnuța, **nr. 26**, afluent de stânga al Sucevei, pe dreapta drumului spre Costâna, imediat după părăsirea drumului european spre Siret, se găsesc fragmente ceramice și chirpic care au aparținut unei așezări *Cucuteni*. Aici s-a găsit și un toporaș miniatural din rocă locală.

Cercetare: M.A., B.P.N., 2009.

19. După ultimele case ale nordului satului, pe stânga șoselei spre Rădăuți, s-a descoperit o piesă complexă din silex cenușiu, un racloar-gratoar, cu „encoche” pe latura dreaptă a unei lame mai mari, datând probabil din *eneolitic*.¹⁸⁹

Măreția Mare

20. Pe terasa stângă, secundară, a râului Suceava, **nr. 12**, în sud-vestul satului, în punctul numit *Hora Dubena* au fost descoperite:

- bulgări de chirpici ars de la pereții locuințelor cucuteniene;
- așchii atipice, dar și lame și gratoare, din silex;
- un topor „calapod” din silicolit - posibil legat de o viețuire mai veche, aparținând culturii *Starčevo – Criș*;
- topoare din silex, în curs de prelucrare, ca și altele, atent finisate, din silex negru și maron-deschis;
- vase amforoidale, fragmentare, fără pictură, datând din faza *B* a culturii *Cucuteni*.

Cercetare: P.V.B., 1988, 1997; colecțiile școlii din Măreția Mare.

21. *Dubena – Siliște* – **nr. 13**. Suprafața numită *Siliște* se întinde pe terasa înaltă a râului Suceava, din albia pârâului Măreția și până în zona primelor case din partea de vest a satului Dărmănești. Au fost descoperite:

- bulgări de chirpici ars de la pereții locuințelor cucuteniene;

¹⁸⁹ B. Niculică, S. Ignătescu, D. Boghean. *op. cit.*, p. 39.

- fragmente ceramice și un vas miniatural, fără pictură, fază neprecizată a culturii *Cucuteni*;
- o locuință adâncită și numeroase fragmente ceramice datând din secolele VI-VII;¹⁹⁰
- fragmente ceramice datând din secolele XV-XVII.

După tradiția locală, aici a fost vatra vechiului sat Mărețea. În perioada anilor 1965-1970, cu ocazia lucrărilor de îmbunătățiri funciare, au fost găsite numeroase schelete umane, orientate vest-est, posibil de la cimitirul vechiului sat.

Cercetare: M.A., P.V.B., I.M., 1988, 1997; colecțiile școlii din Mărețea Mare și MB.

22. Cimitirul Nou. Pe partea stângă a pârâului Hatnuța, **nr. 14**, în zona de est a satului, au fost descoperite fragmente ceramice datând din perioada culturii *Starčevo – Criș*.

Cercetare: M.A., 1987; colecțiile MB.

23. Bursuci – nr. 15. Pe terasa dreaptă a pârâului Hatnuța, între cele două păduri din nordul satului, au fost descoperite:

- un topor perforat, fragmentar, realizat dintr-o rocă dură, datând din *epoca bronzului*;
- fragmente ceramice datând din epoca bronzului timpuriu și mijlociu, cultura *Costișa – Komariv*.

Cercetare: P.V.B., 1988, 1997; colecțiile școlii din Mărețea Mare.

24. Dirșinea – nr. 16. Pe cea mai nordică terasă de dreapta a pârâului Hatnuța, în nordul satului, au fost descoperite:

- topoare din silex negru și alb-gălbui, în curs de prelucrare, cât și altele atent finisate, din cultura *Cucuteni*;

¹⁹⁰ M. Ignat, V. Cozariuc, *O locuință din secolele VI-VII e.n. descoperită la Mărețea Mică (com. Dărmănești), jud. Suceava, în Suceava, XVII-XVIII-XIX, 1990-1991-1992*, p. 503-506, fig. 1.

- un topor fragmentar, perforat, datând din *epoca bronzului*;
- un topor din ceramică, ars reducător (?).

Cercetare: P.V.B., 1988, 1997; colecțiile școlii din Măreția Mare.

25. Grajduri – nr. 17. În nordul satului, în zona fostei fabrici de spirt din Măreția Mare, au fost descoperite câteva fragmente de vase care datează din secolele VI-VII (punct necartat).

Cercetare: E.I.E., 1980.

26. Grajduri. În nordul satului, în zona fostei fabrici de spirt din Măreția Mare, a fost descoperit un tezaur monetar, compus din 723 monede de argint, emisiuni ale Ungariei, Poloniei și a unor state din nordul Europei, datând de la mijlocul secolului XV și până în secolul XVII.¹⁹¹

Cercetare: E.I.E., M.I., M.A., 1987; Colecțiile MB.

27. La Olar - nr. 18. Pe platoul de lângă drumul județean, în sudul satului, au fost descoperite:

- topoare din silex în curs de prelucrare, cultura *Cucuteni* (?);
- o săgeată „incendiară” din fier, cu aripioare, din secolele XV-XVII;
- fragmente ceramice de la vase de uz comun din secolele XV-XVII.

Cercetare: P.V.B., 1988, 1997; colecțiile școlii din Măreția Mare.

28. Luncă – nr. 19. În sudul satului, peste drum de calea ferată, în lunca râului Suceava, au fost descoperite:

- fusaiole făcute din fragmente de vase *carpice* (?), din pastă roșie;

¹⁹¹ V. N. Cossaris, *op. cit.*, 1993, p. 11 și notele 11, 12.

- fragmente ceramice medievale, din secolele XVI-XVII, inclusiv două lulele din secolul XVII.

Cercetare: P.V.B., 1988, 1997; colecțiile școlii din Măreția Mare.

Măreția Mică

29. Siliște – nr. 20. În zona de sud a satului, la nord de calea ferată, în urma unor ploii abundente, rupându-se malul stâng al pârâului Măreței, în mai multe rânduri, la sfârșitul secolului XIX și în primii ani ai secolului XX, au fost descoperite obiecte de podoabă din aur și pietre semiprețioase. Primele obiecte găsite, doar menționate în literatura de specialitate, au fost vândute de cei care le-au descoperit unor negustori.¹⁹² În anul 1878, au fost descoperite „o brățară grea și masivă, de formă primitivă de șarpe” și o fibulă „confectionată în aceeași manieră.”¹⁹³ În anul 1892, au fost găsite un pandantiv și un distribuitor de curele, confectionate din aur și împodobite cu almandine,¹⁹⁴ iar în 1902, K. A. Romstorfer a aflat de descoperirea a încă unei piese din aur, obiect asemănător cu cele găsite în 1892.¹⁹⁵ Cea mai mare parte a acestor obiecte a fost vândută de descoperitori și li s-a pierdut urma, fiind recuperate doar piesele descoperite în anul 1892 și depuse la Muzeul Bucovinei din Cernăuți.¹⁹⁶ Aceste obiecte - care se încadrează în stilul policrom - datează din prima jumătate a secolului V d. Chr., și nu este exclusă ipoteza că au făcut parte din inventarul funerar al unei căpetenii din rândul ostrogoților care au viețuit o vreme, în acea epocă, prin zonă.¹⁹⁷

¹⁹² W. Schmidt, nota 104, în *Mitteilungen der k. und k. Zentralkommission für Kunst- und historische Denkmale*, Viena, 17, 1891, p. 123-124.

¹⁹³ *Ibidem*.

¹⁹⁴ K.A. Romstorfer, în *Mitteilungen...*, 19, 1893, p. 65-66, nota 1,

¹⁹⁵ A. Riegel, *Funde aus der Völkerwanderungszeit in der Bukowina*, în *Mitteilungen...*, 28, 1902, p. 407-408.

¹⁹⁶ K.A. Romstorfer, *op. cit.*, p. 65-66.

¹⁹⁷ M. Ignat, *Descoperiri din prima jumătate a secolului V e.n. pe valea Sucevei*, în *SAA*, I, 1983, p. 207-209.

În perimetrul unde au fost descoperite obiectele din aur, cu ocazia investigațiilor din secolul XIX, a fost identificat un tumul ce conținea morminte de incinerare.¹⁹⁸

30. Levede- nr. 20b. În partea de sud-est a satului, la marginea pădurii, au fost descoperite:

- topoare și dălți trapezoidale din silicolit, din epoca *neolitică*;
- topoare din silex, datând din perioada culturii *Cucuteni*;
- fragmente ceramice din secolele XVI-XVII.

Cercetare: P.V.B., 1988, 1997; colecțiile școlii din Măreția Mare.

31. Cu ocazia unei rupe de teren, **nr. 21**, de pe malul stâng al pârâului Măreția, cu câțiva zeci de metri înaintea intersecției pârâului cu DN 2, au fost descoperite trei vase cenușii, datând posibil în secolele II-IV și care au aparținut probabil unei necropole de incinerare. La circa 150 m N-NV, pe același mal, tot într-o ruptură fusese descoperit un mormânt de incinerare fără inventar.¹⁹⁹

Cercetare: M.I., M.A., 1983.

32. În arealul comunei la Dărmănești și Dănila, cu mult timp în urmă, erau semnalate movile de către Szombathy.²⁰⁰

30. ORAȘUL DOLHASCA

Buțent

1. În punctul *Hurmuz*, sau *La Canton*, **nr. 1**, pe terasa de pe partea dreaptă a pârâului Răchiți, sau Tinoasa, afluent de stânga al Siretului, alături de chirpic s-a descoperit material ceramic *Sântana de Mureș*.

¹⁹⁸ W. Schmidt, *op. cit.*

¹⁹⁹ Informație domnul profesor V. Cozariuc, căruia îi mulțumim și pe această cale.

²⁰⁰ M. Ignat, *Din istoricul cercetărilor arheologice din județul Suceava*, în *SM*, 1, 1969, p. 99.

După unele elemente, este posibil ca aici să fi fost și un nivel de locuire anterior (sec. II-III d. Chr.). Conform unei relatări a unui localnic, demult, pe marginea acestui mal sătenii au distrus cuptoare cu oale stivuite, ceea ce poate presupune contemporanitatea lor cu situl.

Cercetare: M.I., 1983, M.A., 1984, 2007; colecțiile MB.

2. Pe partea stângă a pârâului amintit, **nr. 2**, dincolo de drumul comunal ce duce spre pădure, s-au făcut săpături arheologice sistematice,²⁰¹ identificându-se vestigiile aparținând unei gropi menajere *Cucuteni B* și mai multor locuințe din secolele IV-II î. Chr. și din secolele II-III și VI-VII d. Chr.

3. În fosta tarla *Siliște*, **nr. 3**, de la nord-est de podul peste Siret, au fost executate săpături pentru tranșee în anul 1944. Cu această ocazie, s-au descoperit înhumați, în poziție creștină, fără inventar, la adâncimi de aproape doi metri, care este posibil să fi aparținut fostei necropole a satului medieval.²⁰²

4. În vatra satului a fost semnalată o așezare din *Hallstatt*,²⁰³ iar în punctul numit *Cotul lui Bode*, ceramică din sec. XIV-XV. Inf. E.I.E.

Dolhasca

5. Pe Dealul Viei din localitate, **nr. 4**, la cca. 350 metri S-SV de biserică, s-au descoperit printr-un sondaj (1976) vestigiile aparținând unei așezări din *Gravettianul oriental*, posedând un bogat utilaj litic.²⁰⁴

²⁰¹ S. Teodor, *Săpăturile arheologice de la Budeni-comuna Dolhasca (Suceava)*, în *Suceava*, V, 1978, p. 141 și urm.; M. Andronic, *Teritoriul nord-est carpatic în a doua jumătate a primului mileniu creștin*, Suceava, 2005, p. 58-61. Pentru vestigiile Cucuteni B I, D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 70.

²⁰² Informație primită de autor, în 1984, de la săteanul Gheorghe Hergelegiu.

²⁰³ A. László, *Începuturile...*, p. 170.

²⁰⁴ V. Chirica și M. Tănăsache, *Cercetări arheologice în așezarea de la Dolhasca jud. Suceava) și unele considerații privind gravettianul de pe teritoriul României*, în *MemAntiq.*, VI-VIII, 1981, p. 271 și urm.

6. În spatele bisericii din Dolhasca, dominată de un deal de pe partea stângă a Șomuzului, Beldiceanu și Buțureanu au sondat o așezare cucuteniană, fază neprecizată.²⁰⁵

7. De pe teritoriul satului provine un corn de cerb cu perforare, probabil un brăzdar *neolitic*, autorii menționând în acest context mai multe situri de epocă – *Pârâul lui Miron, Sub Dealul Viei* și în perimetrul satului *Valea Poienii*.²⁰⁶

8. După vechi informații ale lui E.I.E., s-a descoperit ceramică medievală în punctele numite: *La Tei* (XIV), *În lunca Șomuzului* (XV), *La Curte* (XVI-XVII), *Vămeni-Valea Poienii* (XVII) și *Turcoaia* (XVII).

Gulia

9. Pe dealul din spatele bisericii satului, **nr. 5**, au fost descoperite cu mulți ani în urmă resturi ceramice aparținând culturii *Cucuteni*.²⁰⁷ După D. Monah și Șt. Cucuș, situl se află pe colina din fața bisericii, „aflată pe dreapta Șomuzului Mare” (sic !?); așezare fază neprecizată.

10. Din arealul satului provine un denar de la Tacitus (*RIC*, V, 1, p. 342, nr. 160, Ticinum, anii 275-276, 3,19 g, 20 mm). Col. MB, inv. MC/2864.²⁰⁸

Poienari

11. Pe dealul Secătura, din apropierea satului și probabil din apropierea izvoarelor pr. Magazie, s-au descoperit numeroase dățițe și topoare din piatră ce indică o așezare *Cucuteni*.²⁰⁹ După o informație E.I.E. în zona satului. pct. *La Chirilă*. s-ar găsi ceramică medievală.

²⁰⁵ D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 89, pct. 349, și aici cu bibl. mai veche.

²⁰⁶ V. Chirica, M. Tănăsache, *Un brăzdar de plug din corn de cerb descoperit la Dolhasca (jud. Suceava)*, în *Suceava*, IV, 1977, p. 309-311.

²⁰⁷ xxx, *Repertoriul arheologic al României. Județul Suceava*, mss., Institutul de Arheologie „V. Pârvan”, București, fișa 33; respectiv D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 101, pct. 480.

²⁰⁸ M. Andronic, *Descoperiri...*, p. 264, nr. VI.

²⁰⁹ D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 132, pct. 803, cu bibl. veche.

Probota

12. În punctul *La Magazie*, nr. 6, în interfluviul pr. Humăria - pr. Magazia, a fost investigată parțial, prin sondaj arheologic, o așezare aparținând culturii *Criș*, mai precis varianta sa nordică.²¹⁰ Tot aici există și un nivel de locuire *Precucuteni II final și III*.²¹¹ Aici s-a descoperit un topor-ciocan de tip *Pločnic*.

13. Pe malul stâng al cursului mijlociu al pârâului satului, nr. 7, în grădinile sătenilor, s-au descoperit vestigii ceramice aparținând unei așezări de dimensiuni – după cât se pare – modeste, *Noua*. Poate de aici provine un topor din rocă dură, donat de Ciurea muzeului său.²¹²

Cercetare: M.A., 1994; colecțiile MB.

14. Pe botul dealului Probota, nr. 8, orientat spre N-V, s-au descoperit urme arheologice constând în bucăți de diferite dimensiuni de lutuală, cât și ceramică provenind de la o fostă așezare după toate aparențele nefortificată *Cucuteni B* (cercetare: M.A., 1994). Situl, plasat mai exact pe Dealul Porcului, pe un pinten râpos, prelungire a Dealului Uncetea, spre limita dintre sat și fostul sat Ciulinești, este cunoscut de mult timp.²¹³ Legat de nivelul de locuire cucutenian la Probota s-a descoperit întâmplător un topor ciocan de cupru de tip *Pločnik*,²¹⁴ - cu multă bibl. anterioară.

15. În punctul *Sf. Nicolae din Poiană*, au fost făcute săpături de către L. și A. Bătrâna, descoperindu-se fundațiile primei biserici, a doua jumătate a secolului XIV.²¹⁵ Pct. necartat.

16. În jurul mănăstirii lui Rareș, dar și din incinta sa, cu ocazia săpăturilor executate de V. Pușcașu, s-au găsit resturi ceramice din sec.

²¹⁰ N. Ursulescu, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 317, pct. 114.

²¹¹ *Ibidem*; Al. Vulpe, *Die Aste und Beile in Rumänien*, II, PBF, München, 1975, p. 19, nr. 1.

²¹² B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op.cit.*, p. 280, nr. 44.

²¹³ D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 134, nr. 826.

²¹⁴ *Ibidem*, p. 134, nr. 827.

²¹⁵ N. Ursulescu, M. Ignat, *Săpături arheologice în județul Suceava*, în *Suceava*, IV, 1977, p. 320.

VIII-IX.²¹⁶ În muzeul mănăstiresc sunt două fragmente masive de vase, modelate cu roata și frumos ornamentate, databile chiar și un pic mai târziu, sec. X-XI.²¹⁷ După P.V.B., aici s-au găsit și fragmente ceramice *Criș*.

17. În sat s-a descoperit ocazional un topor din silex, cioplit, aparținând probabil *culturii amforelor sferice*.²¹⁸

18. În partea de S-E a satului, pe Valea Șuvoaielor, pct. *La schit*, și în *La Mesteacăn*, se găsește ceramică din sec. XIV-XV, după inf. vechi de la E.I.E.

19. În colecțiile MB se află o amforă (inv. B/362), provenind de pe Dealul Țiganului.

Siliștea Nouă

20. Pe o terasă de stânga a Siretului, în locul *La Tănăsoaia*, în preajma drumului spre Pașcani, la o depărtare de cca. 1 km de Dolhasca, se află un sit din *Hallstattul timpuriu*.²¹⁹

31. COMUNA DOLHEȘTI

Dolheștii Mari

1. Pe malul drept al Pârâului Hotarului, **nr. 1**, afluent de stânga al Șomuzului Mare, în panta lină a terenului de aici (ogor Costache Țipău), alături de chirpic s-a identificat material ceramic tipic culturii *Sântana de Mureș*. Interesant, se remarcă un fragment masiv de fund de vas, cenușiu, din pastă nisipoasă, care se pare că poartă urmele unor alveole digitale.

²¹⁶ D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, p. 133, pct. 550.

²¹⁷ M. Andronic, *Istoria Bucovinei...*, II, p. 203.

²¹⁸ Al. Păunescu, *Evoluția uneltelor...*, p. 199, n. 115.

²¹⁹ A. László, *Un grup hallstattian timpuriu în Podișul Sucevei*, în *Cercetări Istorice*, XIV-XV, 1983-1984. p. 67, 82 și n. 61.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

2. Pe terasa superioară a Șomuzului, **nr. 2**, începând cu malul stâng al Pârâului Hotarului, pe o distanță de câteva sute de metri, deasupra șoselei spre Fălticeni, reapare – mult mai rar însă – material *Sântana de Mureș*, alături de câteva fragmente de silex și roci locale provenite de la cioplire antropică. Suplimentar, la marginea estică a acestei forme de teren, în spatele gospodăriei lui Ioan Istrate, apare în proporții considerabile și ceramică modelată numai cu mâna, arsă oxidant incomplet și cu cioburi pisate, parte din ea putând data din sec. VIII-X.

Cercetare: M.A., Fl.H., Șt.D., 2007; colecțiile MB.

3. Pe versantul de sud al dealului Pleșa, **nr. 3**, la circa 150 m depărtare de confluența pârâului Pleșa cu un torent de pe malul stâng al acestui fir de apă, s-au identificat pe lângă bucățele de chirpic și câteva fragmente ceramice preistorice, cu cioburi pisate în compoziție, în această fază a cercetării imposibil de datat mai exact.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

4. La circa 40 metri nord de drumul județean Dolhasca-Fălticeni, **nr. 4**, în spatele gospodăriei lui Alexandru Istrati, pe terasa inferioară a Șomuzului Mare în zona confluenței cu afluentul său pârâul Holm, alături de chirpic s-a descoperit:

- un fragment de lamă de mici dimensiuni și trei așchii, toate din silex alburii (Nistru?). cu excepția unui mic fragment din silex de Prut:

- ceramică modelată numai cu mâna, cu cioburi pisate ca ingredient, arsă de regulă oxidant incomplet, parte din ea aparținând în mod cert perioadei secolelor VI-IX (?) (fragment de oală borcan, cu buza trasă în exterior și tăiată drept).

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

5. Pe Dealul Vântului, **nr. 5**, în prelungirea sa spre vest, în locul numit *La Stânci*, pe ogorul arat a lui Dumitru Pandelea, s-au descoperit un fragment modest de lut ars, ce pare preistoric și două cioburi de vase, cu mici fragmente ceramice pisate, ardere reducătoare și modelate numai cu mâna, ceea ce denotă aici un eventual punct locuit sporadic în preistorie. După aspectul ceramicii, piesele nu par a se asocia cu așezarea *Cucuteni*, de care o desparte o distanță de circa 4-500 m, la care ne referim mai jos.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

6. Pe botul platoului terminal al Dealului Vântului, **nr. 7**, care domină un segment distinct al văii mijlocii a Șomuzului Mare, s-au identificat vestigii bogate în chirpic de mari dimensiuni ²²⁰(la Monah, Cucuș, de 0,5 ha) și ceramică cucuteniană. În ceea ce privește ceramica predomină specia grosieră, de bucătărie. Nu s-au descoperit fragmente cu resturi de pictură și nici utilaj litic, cu excepția unor așchii din silex cenușiu și alburii. Săpături Gr. Buțureanu, ulterior V. Ciurea.

Cercetare: M.I. ante; M.A., 1989; M.A., B.P.N., Șt.D., Fl.H., 2007.

7. Un alt sit *Cucuteni*, **nr. 6**, în mod cert în strânsă legătură de habitat cu cel de sus, a fost identificat pe o terasă înaltă, la circa 150 m nord de ultimele case (de miazănoapte a satului) din acest sector. În arătura lui Gheorghe Roman s-au descoperit fragmente de lut ars, dar de mici dimensiuni și ceramică fragmentară puternic mutilată de lucrările agricole de aici. inclusiv o așchie din silex alburii opacizat (pct. necartat).

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

8. În vatra localității (*La Todireasa-nr. 8*), a fost investigată o necropolă datând din secolele III-IV d. Chr.²²¹ Datorită unor piese

²²⁰ D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, 89, pct. 350.

²²¹ Informații Ignat.

descoperite aici se estimează că situl aparține unei faze mai vechi a culturii *Sântana de Mureș*, poate sfârșit de secol III, perioadă a unor contacte demografice cu elemente nordice ale culturii Przeworsk (săpături inedite M.I.).²²²

9. Pe terasa de pe partea stângă a principalului pârâu, **nr. 9**, afluent de stânga al Șomuzului Mare, care trece prin vatra satului, totuși fără nume, la nord de șoseaua spre Fălticeni, se pare că a existat un vechi nivel de locuire, prin deosebit de rarele fragmente ceramice modelate numai cu mâna și cu cioburi pisate în compoziție, care s-au găsit în diverse grădini particulare.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

10. La nord, pe lotul Veronicăi Moldovan, **nr. 10**, aflat în terenul dintre cele două izvoare ale pârâului amintit mai sus, s-a descoperit un fragment de zgură rezultat în urma reducerii minereului de fier, databil, după opinia noastră cel mai degrabă în epoca târzie medievală sau timpuriu modernă. Tot aici s-au identificat câteva fragmente ceramice din secolele XVI-XVII, inclusiv caolin smălțuit maro-gălbui și două fragmente de ramă de cahle, imposibil de datat, dar probabil tot târzii. Un astfel de bulgăre de materie cu fier s-a mai descoperit la câteva sute de metri sud, pe aceeași parte a apei, în ogorul lui Vasile C. Sandu.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

11. La o distanță de circa 150 metri S-V de biserica din sectorul 2 al localității, cu hramul Sf. Treime, pe panta lină de pe partea dreaptă a izvorului de stânga a pârâului fără nume amintit, în ogorul sâtenței Maria Bejenaru, au apărut doar câteva fragmente ceramice care pot indica aici un nivel superficial de locuire preistorică, imposibil de datat mai exact.

²²² M. Ignat, *Cercetări arheologice de la Dolheștii Mari*, în *MCA*, XIV, 1980, p. 243-245; idem, *Necropola de la Dolheștii Mari, jud. Suceava*, în *MCA*, f. n., 1993, p. 321-323.

Alăturăm aici și o bucățică de lutuială veche și un nucleu prismatic epuizat din gresie (punct necartat).

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

12. Revenind foarte aproape de șoseaua spre Fălțiceni, **nr. 12**, pe malul drept acum al aceleiași afluent al Șomuzului, în grădina sâtenței Ileana Rascol a fost găsit o bucată de vas, din pastă zgrunțuroasă, decorat cu o bandă de caneluri verticale sub bluză, piesă care s-ar putea atribui culturii *Komariv* (punct necartat).

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

13. Trecându-se șoseaua amintită, **nr. 13**, spre sud, în direcția luncii Șomuzului, în grădina casei lui Dumitru Ichim s-a surprins parte din arealul satului medieval: ceramică databilă în veacurile XV-XVII, cărora îi aparține probabil și bucata de zgură cu fier descoperită vis-à-vis, pe aceeași uliță, în spatele casei lui Costică Covrig. După harta de la fig. 2, a cărții Matei-Emandi, în sat s-a descoperit și ceramică din prima jumătate a sec. XIV.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

14. În grădinile sâtenilor din apropierea primei terase a Șomuzului (Dumitru Vlaicu), **nr. 14**, s-a identificat o așezare *Sântana de Mureș*, caracterizată prin ceramica sa tipică. Probabil ea se leagă de necropola investigată mai demult de M. Ignat.²²³

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

15. La ieșirea din Dolheștii Mari, **nr. 15**, spre Dolheștii Mici, pe malul stâng al Pârâului Diudiului, în spatele clădirii fostului saivan al fostului CAP din comună, în afară de foarte puțin chirpic s-au descoperit:

²²³ *Ibidem.*

- un fragment de vas (buză crestată), poate din perioada de tranziție spre epoca bronzului;
- ceramică caracteristică culturii *Noua*;
- ceramică din epoca fierului (*Hallstatt* și/sau *La Tène*). Un fragment ceramic negru, de aspect mozaicat, poate fi și de proveniență bastarnică, ținându-se cont de existența unei astfel de așezări în strictă apropiere.

Cercetare: M.A., 1989, 2007; colecțiile MB.

16. Pe tarlăua *Țărnuica*, nr. 16-17, de pe malul drept al aceluiași pârâu, nu departe de punctul anterior, pe lângă chirpic s-a identificat ceramică *Noua* și *La Tène*. Săpăturile arheologice de aici, executate de autor în anii 1988-1989 au dus la cercetarea a mai multe locuințe *Poieniști-Lucașeuca* și din secolele VI-VII.²²⁴ De aici, la circa 200 metri nord, pe aceeași terasă, s-a identificat chirpic, ceramică *La Tène* (fragment tipic cu buton) și *Sântana de Mureș*. Tot aici, într-o casetă, s-a descoperit material ceramic cucutenian, inclusiv un altăraș (?) miniatural din lut, cedat de autor spre publicare.²²⁵

Anterior, în locul *Ștrand* din imediata apropiere, cu ocazia săpării drumului s-au descoperit resturile unui bordei databil în sec. VII-VIII. Tot de aici provine și un tipar din piatră pentru turnat podoabe.²²⁶

Cercetare: M.A., 1988.

17. În partea vestică a localității, pe terasa inferioară a Șomuzului Mare. Marin Dinu a descoperit un nivel de locuire *Horodiștea II* suprapunând morminte ale *culturii amforelor sferice*. Două astfel de

²²⁴ M. Andronic, *Așezarea din sec. II-I î. H. de la Dolheștii Mari – Suceava*, în *MemAntiq.*, XIX, 1994, p. 235-242; respectiv idem, *Așezarea din secolele VI-VII d. Chr. de la Dolheștii Mari – Suceava*, în *MemAntiq.*, XX, 1995, p.133-140. Situl apare în locul *La Ștrand*, la M. Babeș, *op. cit.*, p. 229, nr. 138.

²²⁵ I. Mareș, P.V. Batariuc, *Obiecte miniaturale din lut ars din perioada eneoliticului aflate în colecțiile Muzeului Național al Bucovinei, Suceava*, în *Suceava*, XXI, 1994, p. 21-22.

²²⁶ D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, p. 81, pct. 256.

morminte erau în cutii de piatră, unul pe o lespede și ultimul în groapă simplă. De aici provine și un topor de tip *Baniabic*.²²⁷

18. În aceeași localitate s-au găsit monede izolate de la Constantin cel Mare, iar în colecția școlii din Dolheștii Mari se păstra într-o vreme o monedă de argint imperială.²²⁸ În articolul său Mircea Ignat a menționat descoperirea de monede bizantine de aur, salbă cu 20 de piese din sec. IV-VI, dar Dan Teodor plasează descoperirea în comuna cu același nume din județul Iași.²²⁹

19. În pct. *La Curte, La Magazie și Moldoveni*, se găsește ceramică din secolele XIV-XV, XVII, iar în vatra satului ceramică din sec. X-XI.²³⁰

20. În col. MB se găsește la nr. B/648 un fragment de topor din silex și o monedă din bronz, Constantin cel Mare – postumă (tip *quadrigă*, anii 337-341, 1,70 g, d. 14 mm), descoperită în locul Hăpăi și păstrată sub inv. MC/2862.²³¹

Dolheștii Mici

21. Pe marginea sudică a dealului Arini, nr. 18, aflat pe partea stângă a Pârâului Diudiului, nu departe de șoseaua spre Dolhasca, s-a identificat o așezare *Cucuteni (B)*. Pe lângă obișnuitul lut ars provenind de la construcții și ceramică s-au mai descoperit două așchii din silex de Prut și două fragmente ceramice incerte, ce par a data ulterior.

Cercetare: M.A., 1988; colecțiile MB.

22. Pe terenul în ușoară pantă de pe partea stângă a unui mic fir de apă, fără nume, în dreptul casei lui Mihai Melinte, s-a descoperit un

²²⁷ M. Dinu, *Sondajul arheologic de la Dolheștii Mari*, în *MCA*, VI, 1959, p. 214-220 și idem, *Șantierul arheologic de la Dolheștii Mari (r. Fălticeni, reg. Suceava)*, în *MCA*, VII, f. a., p. 123-125. Cf. și idem, *Contribuții la problema culturii amforelor sferice pe teritoriul Moldovei*, în *ArhMold.*, I., 1961, p. 43-64.

²²⁸ M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 85.

²²⁹ *Ibidem*, p. 85. Vezi D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, p. 81, pct. 255.

²³⁰ M. D. Matei, E.I. Emandi, *op. cit.*, harta fig. 2, nr. 1-4.

²³¹ M. Andronic, *Descoperiri...*, p. 264, nr. VIII.

vârf de lamă din silex, ușor patinat, preistoric și un fragment de materie zgurificată.

Cercetare: M.A., 1988; colecțiile MB.

23. Pe partea dreaptă a pârâului Blănăreni, **nr. 19**, în dreptul casei bătrânei Ileana Pavăl, s-a descoperit un fragment ceramic preistoric, din *epoca bronzului* sau din *Hallstatt*, descoperire care totuși nu indică existența unui sit propriu-zis.

Cercetare: M.A., 1988; colecțiile MB.

24. În albia Șomuzului, la Dolheștii Mici, s-a descoperit în 1923 un vas de provizii provenind dintr-o așezare cucuteniană din zona satului, sau din cea a celui vecin.²³²

Valea Bourei

25. În zona de confluență dintre Platonița și afluentul său de stânga Pârâul Cornișului, **nr. 11**, în terenul plat aflat în spatele casei lui Iliuță Dumitru, s-au descoperit rare bucăți de lut ars (chirpic), indicând prezența unor foste locuințe, cât și ceramică veche, modelată numai cu mâna, cu cioburi pisate ca ingredient, imposibil de datat mai exact (prima sau a doua *epocă a fierului*).

Cercetare: M.A., 2010.

26. Pe terenul în pantă destul de accentuată plasat pe partea stângă a pârâului Todireasa, înainte trecerii pe sub podul drumului ce leagă satul de Manolea și Forăști, nu s-a identificat niciun sit arheologic, ci doar o așchie din rocă locală, produs preistoric de cioplire a uneltelor din piatră (pct. necartat).

Cercetare: M.A., 2010.

²³² D. Monah, Șt. Cucuș., *op. cit.*, p. 89, pct. 352.

32. DORNA ARINI

Dorna Arini

1. În localitate s-a descoperit o cămașă de zale, cândva înainte de anul 1915.²³³

Ortoaia

2. La poalele terasei de pe partea dreaptă a vărsării pârâului Ortoaia în Bistrița, în spatele clădirii Centrului de Prelucrare a Laptelui din localitate, în grădina sătenței Lăcrămioara Botârleanu, s-au identificat următoarele piese litice databile în *paleoliticul superior* sau mai degrabă în eneolitic (cultura *Cucuteni*):

- vârf din lamă masivă, din silex alburii;
- lamă mijlocie din gresie;
- fragment de nucleu, epuizat, de dimensiuni modeste, din silex cenușiu de Prut;
- așchie masivă din silex de Prut.

Datorită acestor piese, descoperite, doar marginal față de terasa amintită, acum practic îniebată total, putem presupune aici un nivel de locuire preistorică destul de consistentă.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

Rusca

3. În colecțiile universității din Suceava se păstrează un racloar din silex cenușiu (*paleolitic* ?), descoperit de I. Iosep, cu zeci de ani în urmă, pe un drum forestier la o depărtare de mai multe sute de metri de locul de confluență a izvoarelor de formare a pr. Rusca. Inf. N. Ursulescu, 2002.

²³³ Al. Vasilescu, *op. cit.*, p. 51.

33. COMUNA DORNA CANDRENILOR

Dorna Candrenilor

1. Pe terasa inferioară a râului Dorna, în apropierea malului stâng al pârâului Strugurel, în ogorul de lângă drumul european 576 spre Bistrița, în fața casei lui V. Spânu, s-a identificat o bucată de lupă de fier, alături de materie sticloasă, poate provenind și aceasta de la foste instalații de redus minereul de fier. Totuși, trebuie menționat faptul că valoarea descoperirii stă sub semnul întrebării după opinia noastră, contrar opiniei lui Fl. Hău, deoarece după spusele săteanului, aici dar mai ales în lunca râului Dorna, s-au depozitat mari cantități de sol aduse din zona de vecinătate a orașului Vatra Dornei cu localitatea suburbană Roșu (amenajare depozite materiale de construcții aparținând de S. C. Romanel).

Cercetare: M.A., Fl.H., B.P.N., Șt.D., 2007.

2. După cele relatate de către cunoscutul etnograf Simion Florea Marian, în partea estică a comunei exista în vremea sa, în urmă cu mai bine de un secol, o movilă unde de-a lungul vremii se descoperiseră „frânturi de arme” medievale, ceea ce făcuse pe unii să o considere un mormânt comun al celor care pieiseră într-o luptă cu tătarii. La vremea cât a locuit aici, Marian văzuse la părintele Is. Procopean „un fel de bardă” provenind tot de aici²³⁴. Din aceeași sursă aflăm și de o bucată de spadă găsită pe pârâul Tătarca.

Într-adevăr, în urma verificării noastre de teren, fostul amplasament al movilei se parte că a fost identificat, fiind vorba despre o astfel de formă de pământ înaltă de peste un metru, cu diametru de circa șase metri, care a fost nivelată cu buldozerul, în anul 1969 de către proprietarul de atunci Gh. Pașcan, în speranța găsirii de bogății.²³⁵

²³⁴ S.Fl. Marian, *Tradiții populare române din Bucovina*, ed. Iordan Datcu, Ed. Universal Dalsi, 2000, p. 248.

²³⁵ Informații, fiul săteanului amintit, cu același prenume și nume.

Cercetare: M.A., 2007.

3. În fila nr. 61 a *Planului districtului Bucovina în 72 de secțiuni (1778)*, publicat datorită eforturilor prof. Iosep, la nord de confluența dintre Dornișoara și Dorna, ceva mai la N-V de Dorna Candreni, apare “alte Schanz deasupra Runk”. Mai la nord este valea pr. Teșna Împuțită.

Poiana Negrii

4. În apropierea confluenței, între pârâurile Gligu cu Negrișoara, pe terenul mai ridicat al grădinii lui Andrei Omeliță, a fost descoperit o așchie atipică, din silex calcinat, cu scobitură retușată la partea distală, din *paleoliticul superior*.

Cercetare: M. A., 2007; colecțiile MB.

5. Pe terasa înaltă a pârâului Pietricica, înainte de confluența sa cu Negrișoara, în spatele gospodăriei lui Victor Spânu, s-au identificat mai multe așchii din rocă locală, care este posibil – ipotetic - să fi fost sparte antropice. Firește, următoarele reveniri în acest punct vor confirma sau infirma supoziția de mai sus.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

6. Interesant, N. Grămadă, menționa la Dorna Candrenilor, pentru anul 1752, “poiana Zvoriște.”²³⁶

34. COMUNA DORNEȘTI

Dornești

1. Pe terasa înaltă a râului Suceava, **nr. 1**, la circa 800 metri S-SE de gară, s-a identificat amplasarea unei foste așezări *Cucuteni (B. ?)*, prin

²³⁶ *Op.cit.*, II, p. 182.

prezența chirpicului masiv și a ceramicii fragmentare, în principal de tip grosier.

Cercetare: M.A., Șt.D., 2007; colecțiile MB.

2. La o distanță de circa 150 metri E-SE de punctul anterior, **nr. 2**, în terenul terasei amintite, aici în pantă lină spre albia pârâului fără nume ce vine dinspre nord-est, s-a descoperit în cantități considerabile, alături de chirpic, ceramică *Noua*, inclusiv din categoria cu microprundiș pisat în compoziție.

Cercetare: M.A., Șt.D., 2007; colecțiile MB.

3. În zona de vărsare a următorului afluent de stânga al râului Suceava, **nr. 3**, pârâu modest, fără nume, pe terasa sa de pe malul drept înainte de traseul căii ferate Suceava – Dornești, alături de bucăți de lut provenind de la construcțiile de locuit s-au mai descoperit:

- două așchii din silex cenușiu, respectiv albicios;
- o lamă mijlocie, curbată, din gresie;
- în cantități relativ reduse ceramică *Noua*, inclusiv din cea cu microprundiș pisat;
- câteva cioburi care par a aparține culturii *Poienesti-Lucașeuca* (un fragment barbotinat);
- câteva fragmente care ar sugera apartenența la secolele II-III d. Chr. (picior fructieră – incert);
- în cantitate mare ceramică fină și zgrunțuroasă de tip *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 2007; colecțiile MB.

4. Pe terenul agricol de pe ambele maluri ale unui mic afluent de dreapta, **nr. 4**, în strictă apropiere de confluența cu pârâul fără nume care curge dinspre șoseaua Dornești – Bălcăuți s-a identificat un punct locuit în secolulul al IV-lea d. Chr. Pe lângă chirpic, în cantități modeste, s-a identificat ceramică *Sântana de Mureș*, ambele specii ceramice. Datorită

preponderenței speciei zgrunțuroase, estimăm aici o etapă târzie de locuire. Tot așezării i-a aparținut, se pare, și bucata de zgură cu fier descoperită pe malul drept al acestei modeste surse de apă.

Cercetare: M.A., Șt.D., 2007; colecțiile MB.

5. Pe partea stângă și în apropierea imediată a drumului Bălcăuți-Dornești, după circa 200 m de la prima curbă plecând din intersecția cu drumul european spre Siret, se observă urmele unui tumul, incert, mult aplatizat: H – 0,70 m; D – 24 m. Posibil, poate aparține de com. Bălcăuți (vezi acolo pct. 10).

Cercetare: M.A., 1986, 2007 (și Șt.D.), 2013.

6. Pe teritoriul satului erau semnalate cu mult timp în urmă mai multe movile funerare. După P. Rezuș, aici existau într-o vreme 30 de astfel de tumuli.²³⁷

7. Ceramică medievală din secolele XIV (?) – XV s-a descoperit în diverse cantități în comună, în punctele numite *La Șipot Dealul Iancului* și *Iaz*.²³⁸

Iaz

8. Pe partea stângă a pârâului Ruda - nr. 5 - și în cea dreaptă a căii ferate Suceava-Vicșani, pe tarlăua Ferma Mitoc, a existat o așezare a culturii *Sântana de Mureș* – inf. P.V.B.

9. După o informație foarte veche de la P.V.B., pe stânga pr. Climăuți, în locul numit *La Magheruș*, se află un sit *Sântana de Mureș* (pct. necartat).

²³⁷ P. Rezuș, *Contribuții la istoria orașului Rădăuți*, Buc., 1975, p. 105.

²³⁸ E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 386.

35. COMUNA DRĂGOIEȘTI

Drăgoiești – harta la com. Berchișești

1. Pe terenul agricol plan, doar în ușoară pantă, **nr. 1**, cu aspect de terasă, plasat pe malul stâng al pârâului Drăgoiasca, aparținând lui Vasile Nițan, s-a descoperit amplasamentul unei foste așezări omenești datând din prima epocă a fierului (*Hallstatt*). Pe lângă bucăți de chirpic, provenind de la pereții fostelor locuințe, s-a recoltat un material ceramic fragmentar tipic, unele cioburi fiind la exterior negre și cu urme de lustruire mecanică. Acest nivel de locuire, de fapt, se mai regăsește și în unele grădini ale sătenilor, spre est, până la cea a sâtenței Viorica Popescu („a lui Cinu”).

Legat tot de acest orizont cronologic se leagă și ciobul ceramic descoperit peste apa pârâului, în zona de vărsare a izvorului sudic ce vine dinspre moară, în grădina sâtenței Brădățan Domnica (zisă „Coca”).

Cercetare: M.A., 2011.

2. Vestigiile ceramice ale unei mari așezări din secolul al IV-lea d. Chr., **nr. 2**, aparținând culturii *Sântana de Mureș*, au fost identificate pe o mare lungime a terenurilor de pe partea stângă a pârâului Drăgoiasca, începând cu grădina Vioricăi Popescu și apoi prin alte numeroase grădini până spre capătul uliței ce dă spre școală (Brădățan Vasile/decedat și Vera).

Cercetare: M.A., 2011.

3. Vis-à-vis de Școala de Arte și Meserii, **nr. 3**, în ogrorul din spatele șurii lui Bondari George, deși și aici condițiile de cercetare au fost deosebit de dificile, din cauza vegetației abundente încă, s-a descoperit un material ceramic lucrat numai cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție, greu de datat cu exactitate. Totuși, datorită unui fragment ceramic provenind din buza unui vas, oviform, credem că aici s-a locuit oricum în cursul secolului VI (poate și VII) d. Chr. (slavi).

Cercetare: M.A., 2011

4. Începând cu zona unui mic fir de apă din spatele căminului cultural, **nr. 4**, (grădina Cepoi Traian) și continuând pe circa 500 de metri spre est (grădini Anchin Petru, Popescu Ilie, ș. a.), se poate descoperi un material ceramic fragmentar lucrat numai cu mâna, ars la nuanțe cărămizii și cu cioburi fin pisate în compoziție, databil în cursul secolelor V-I î. Chr. Notabil, în grădina lui Ilie Popescu s-a descoperit și o așchie masivă din silex cenușiu, cu urme de cioplire umană, databilă mai sigur în *neolitic*.

Cercetare: M.A., 2011

5. În terenul grădinilor ultimelor case ale satului, **nr. 5**, la circa 140 de metri est de ultimele case plasate în apropierea cursului pârâului Drăgoiasca, inclusiv în dreptul pantelor dealului Fora (408 m alt.), ogoarele din spatele și din fața casei lui Brădățan Elisabeta („Saveta”), alături de chirpic, se găsește un divers material ceramic aparținând unei așezări *Sântana de Mureș*, cenușiu, lucrat cu roata în maniera ceramicii romane provinciale, din pastă fină, moale la pipăit, sau nisipoasă.

Spre limita răsăriteană a sitului, loc *În luncă*, apare și material ceramic medieval, databil în secolele XIV-XVI, ceea ce se leagă de existența fostei reședințe boierești a panului Drăgoi, la care se vor face referiri mai ample mai jos.

Cercetare: M.A., 2011

6.-7. Peste apa pârâului, **nr. 6**, spre partea terminală a poalelor dealului Fora, în locul *În Mitoc*, s-au descoperit resturi ceramice de la fosta reședință boierească a personajului medieval amintit, în care includem și un foarte mic fragment provenind de la o cahlă de sobă, cu resturi de smalt gălbui. Karl Romstorfer semnalase în locul *La Mitoc* urmele unei „incinte cu turnuri”, care ar fi aparținut unei foste mănăstiri. Materialele re folosibile de aici s-ar fi luat pentru ridicarea bisericii de la

Vorniceni Mari. Tot el notificase pe dealul Fora, la cca. 1 km de primul sit, unde un localnic găsisese în 1870 două lăntișoare cu perle, amplasamentul fostei biserici a satului, a cărei lungime măsurase 28 de pași. Sondajul de aici a interceptat într-adevăr fundația fostului lăcaș de cult, datat în a doua jumătate a sec. XV.

În anul 1977 s-a efectuat un sondaj pe coasta dealului Fora, în locul numit aici *Mocirlă*.²³⁹

Legat de fostul complex arhitectural amintim și identificarea, cu ocazia lărgirii mecanizate a drumului de țară de aici, la numai câteva zeci de metri est de aici, a unui fost cimitir medieval, plasat în zona proprietății funciare a preotului paroh din Drăgoiești. Unele oseminte omenești ar fi văzut lumina zilei în ruptura malului drept al pârâului Drăgoiasca, după unele viituri.²⁴⁰

Tot în această microzonă, pe pantele Dealului Flora din apropierea pârâului Ciuciulea, în anul 1978 a fost descoperită o monedă bizantină din bronz de la Iustinian I, emisă între anii 527-538.²⁴¹

Cercetare: E.I.E., M.D. Matei, ante; M.A., 2007 și 2011.

8. Mai ales în ogrorul sătencei Bondari Ana, cât și în grădina lui Anchidin Gheorghe, de-o parte și de alta a drumului ce duce spre țarina *Căsoi*, s-a descoperit alături de chirpic și un material ceramic care se poate data în plină *epocă a bronzului* (probabil cultura *Noua*) - pct. necartat.

Cercetare: M.A., 2011

9. În ogoarele plasate de-o parte și de alta a podului de cale ferată, nr. 7, începând cu cel al lui Anchidin Vasile și terminând spre est cu cel al lui Brădășan Ilie, s-a descoperit ceramică medievală din secolele (poate

²³⁹ Cf. A. Bătrîna, E. I. Emandi, *Cercetările arheologice de la Drăgoești (Suceava)*, în *Suceava*, V, 1978, p. 187 și urm.

²⁴⁰ Informație culeasă de către autor de la săteni, 2007.

²⁴¹ D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, p. 84, nr. 270.

și sfârșit de XIV) XV-XVI, și în sectorul răsăritean mai multă lucrată numai cu mâna (*La Tène ?*), cât și aparținând culturii *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 2011

Lucăcești

10. Pe ogoarele înierbate, sau cultivate, **nr. 8**, de pe partea stângă a pârâului Hranița, în dreptul confluenței sale cu un fir de apă, fără nume, ce vine dinspre partea de sat Răbâia (com. Horodniceni), pe un teren deosebit de propice locuirii umane, în ușoară pantă spre sud-est, s-a descoperit - alături de frecvente bucăți de chirpic, unele cu urme de împletituri de nuiete, provenind de la pereți de locuințe - de un deosebit de bogat material ceramic, după cum urmează:

- ceramică care se poate atribui *epocii bronzului*, perioada mijlocie (cultura *Komariv ?*);
- ceramică din prima epocă a fierului (*Hallstatt*), inclusiv cu exteriorul negru-cenușiu, ușor lustruit;
- ceramică tot modelată exclusiv cu mâna, din secolele V-II î. Chr., getică, unde se evidențiază fragmente decorate la exterior cu brâie în relief, cu amprentări digitale;
- ceramică a dacilor liberi, de epocă romană, modelată cu roata, unde se remarcă bucăți de buze cu profil tipic carpic și o toartă de cană, cărămizie, din pastă fină, cu urme de angobă roșiatică. Poate și *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 2011.

11. Pe aceeași parte a apei, în locurile *Săliște* și. nu departe, *La curte*, pe terenurile agricole s-a descoperit material ceramic medieval (sec. XV-XVII).

Cercetare: M.A., 2011.

12. Pe partea stângă a căii ferate în direcția deplasării spre Gura Humorului, la circa 500 metri înainte de haltă, pe partea din vale a unui mic deal, s-a sesizat existența ceramicii *Sântana de Mureș*, inclusiv mici bucăți de chirpic – pct. necartat.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

Măzănăești

13. În partea de sud-vest a satului, **nr. 9**, în țarina *Stejăroaia*, în zona cursului superior al pârâului cu același nume, la circa 500 m sud de ultimele case de la șoseaua spre Berchișești, pe ogoarele din dreptul abatorului plasat pe drumul de țară spre Brăești, s-a identificat o veche vatră de sat medieval. Alături de bucăți de chirpic provenind de la pereți de locuințe, s-a descoperit material ceramic fragmentar tipic secolelor XV-XVI (poate și XVII): buze de oale cu șanțuire tipică interioară, pentru capac, cioburi din caolin cu smalt maro-roșcat. Se remarcă și o categorie de cioburi realizate dintr-o pastă ceramică mai puțin calitativă, care după aspect ar putea data și de la sfârșitul veacului al XIV-lea, alături de prezența a numeroase oase de animale vechi, ușor de rupt și unele pietre care ar fi putut fi folosite la construcții.

Cercetare M. A., 2011.

14. Pe ogoarele din dreptul confluenței celor două izvoare ale pârâului, **nr. 10**, de pe partea dreaptă a cursului de apă, a fost identificat un punct locuit din secolul al IV-lea d. Chr. prin doar cele câteva fragmente ceramice aparținând culturii *Sântana de Mureș*. Datorită disproporției dintre numărul de bucăți de chirpic care s-au putut observa la nivelul solului și materialul ceramic, foarte redus cantitativ, putem presupune că aici a avut loc o mică roire de populație geto-gotică din aval, pe cursul superior al Stejăroaiei (în teritoriul comunei Cornu Luncii) cunoscându-se o astfel de locuire mai intensă, cu o durată de viațuire a comunității pe acest loc de mai scurtă durată. Deoarece nu a apărut – până în prezent cel puțin – specia ceramică cenușie modelată cu

roata, nisipoasă/zgrunțuroasă, nu excludem și o datare ceva mai timpurie, din secolele II-III d. Chr., care s-ar putea asocia mai repede cu un fragment de fund de vas, lucrat tradițional, exclusiv cu mâna.

Menționăm aici și o așchie din rocă locală, cu urme de cioplire antropică, desigur databilă în preistorie.

Cercetare M. A., 2011.

15. În interfluviul dintre cele două izvoare ale pârâului menționat, **tot nr. 10**, începând cu ogorul lui Rusu Toader („Acatincei”), la vest, de dincolo de drumul agricol ce coboară de la șoseaua spre Berchișești spre firul de apă, și continuând spre est pe următoarele ogoare, inclusiv partea nordică a terenului Parohiei Măzănăești, până la malul celui alt izvor, s-a descoperit, alături de frecvente bucăți de lut ars, cu urme de pleavă (chirpic), un material arheologic divers:

- cioburi de vase, lucrate numai cu mâna, arse spre nuanțe de cărămiziu (adesea incomplet), având ca ingrediente cioburi pisate, care deocamdată nu se pot data cu maximă exactitate (probabil *La Tène*, dacă nu *Hallstatt*). Vestigiile se grupează în zona răsăriteană a sitului în general;

- material ceramic, mult mai redus cantitativ în partea estică a zonei și abundent în partea sa vestică, spre malul drept al celui alt izvor, unde apar și oase vechi de animale și pietre, ce se datează în secolele XIV (?) - XV. La circa 200 metri nord de confluența izvoarelor s-a descoperit un fragment de lupă din fier, produs rezultat în urma reducerii minereului de proveniență probabil locală. Un astfel de bulgăraș, s-a descoperit și pe partea stângă a drumului de țară menționat.

Cercetare M. A., 2011.

16. Cercetări mai vechi ale lui E.I.E. au pus în evidență, la S-SE de sat, în locul numit *Bulătău*, ceramică medievală și mai puțină pe dealul Pleșa. Inf. E.I.E.

17. N. Grămadă, *op. cit.*, III, p. 266, a consemnat la Lucăcești în sec. XIX *Curte, Săliștea, dealul Mănăstiriște*. La p. 303, p. 313, Măz-

năești, la 1783 este amintit *Șanțul lui Schertz*, sau *linia ciumei*. La 1939 țarina *La Șanț și Pârâul curții*.

36. COMUNA DRĂGUȘENI

Broșteni

1. Conform unei legende locale, pe fundul iazului din localitate s-ar afla o biserică scufundată. Cu mai bine de două decenii în urmă băieții satului la înot afirmau că se odihneau o vreme în apă ținându-se de crucea construcției respective (!?).²⁴²

2. În anul 1920, în grădina unui locuitor, **nr. 1**, în apropierea drumului spre Tătăruși, județul vecin, a fost săpată o movilă ce adăpostea un schelet chircit pe o parte și cu capul spre nord, cu inventar compus dintr-o cană și o mică verigă din argint. Complexul se datează în *bronzul timpuriu*, sau eventual în grupul înmormântărilor de tip *Jamnaja*.²⁴³

3. În colecția muzeului din Fălticeni se găsește o cămașă de zale, găsită în Broșteni. Deoarece nu se dau alte în formații, presupunem că nu este vorba despre localitatea îndepărtată de pe Bistrița.²⁴⁴

Drăgușeni

4. Pe marginea dealului cu aspect terasiform cu largă vizibilitate asupra luncii Moldovei, **nr. 2**, în dreapta ieșirii șoselei spre Roman din sat, la cca. 150 m sud de stația de benzină, s-au descoperit fragmente ceramice preistorice și așchii din roci locale.

Cercetare: M.A., 2007.

5. Pe un platou înalt (alt. relativă 45 m, absolută 365 m), **nr. 3**, în locul numit *Cetățuia*, situat la cca. 2 km est de Drăgușeni și la nord de

²⁴² Informație iunie 2000, de la Maria Atodiresei (Vicoveanca), preluată de M.A.

²⁴³ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...* p. 142, cu bibl.

²⁴⁴ V. Spinei, *Moldova...*, p. 237.

drumul Drăgușeni–Broșteni, a existat o așezare *Cucuteni B*. Din suprafața sa mare, de cca. 2 ha, VI. Dumitrescu a sondat 260 m p.²⁴⁵

De aici provin două statuete aflate în colecțiile muzeului fălticenean, în urma cercetărilor vechi.²⁴⁶

6. În 1964 în locul *Secuieni* s-au făcut săpături într-o așezare *Cucuteni, faza A*. Pct. necartat, aflat undeva în zona sudică a extravilanului.²⁴⁷

7. În punctul *Pe codru*, la circa 500 m nord de sat, „pe terasa inferioară a Moldovei” (?), a fost identificată o așezare *Sântana de Mureș*. Pct. necartat.²⁴⁸

8. Pe terenurile de pe partea stângă a pârâului ce trece în apropierea fostelor grajduri CAP, nr. 4, s-a găsit ceramică *Poienești-Lucașeuca* și – se pare – *Sântana de Mureș*. De aici, pe aceeași parte, pe coama dealului, spre nord, s-au descoperit diverse așchii din silex.

Cercetare: M.A., 2007.

9. În ogoarele înălțimii pe care s-a ridicat un releu de telefonie mobilă, nr. 5, în zona de N-V a satului, cu largă perspectivă spre lunca râului din apropiere, loc *La Livadă*, grădini zona Alexandru Sofroni, s-au descoperit trei așchii din rocă locală, cu urme de cioplire antropică, dintre care una cu bulb.

Cercetare: M.A., 2009.

10. În colecția școlii generale din Drăgușeni se păstra într-o vreme o piesă foarte tocită de la Faustina Junior.²⁴⁹

²⁴⁵ D. Monah, Șt. Cucoș, *op. cit.*, p. 91, nr. 375. cu bibl. veche (VI. Dumitrescu, *Dacia*, III-IV, 1927-1932, 115-149).

²⁴⁶ D. N. Popovici, C. Simiciuc, *Figurine de lut din vechile colecții ale muzeelor din județul Suceava*, II, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980, pl. IV/5, 20.

²⁴⁷ I. Mareș, P.V. Batariuc, *op. cit.*, p. 25; D. Popescu, *Săpăturile arheologice din RSR*, în *SCIV*, 16, 1965, 3, p. 603, nr. 113.

²⁴⁸ D. Teodor, I. Ioniță, *op. cit.*, p. 323, pct. III/11.

²⁴⁹ M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 85.

37. COMUNA DUMBRĂVENI

Dumbrăveni

1. Imediat după cunoscuta fântână-cocostârc, **nr. 1**, în zona unor puternice - și astăzi -izvoare (loc *La Izvor la Amarandei*, *La Izvor la Scutaru*), cu bune condiții de viațuire, pe o fostă terasă a Siretului, spre sud-est, de pe partea dreaptă a drumului spre Botoșani, s-a descoperit material ceramic destul de divers:

- ceramică databilă în *Hallstatt*, inclusiv apucătoare de vas, lunguiață, în relief;

- ceramică *Sântana de Mureș*.

Coordonate: N 47 41 487,

E 026 26 632, 258 m. alt.

Cercetare: M.A., 2013; col. MB.

Pe partea stângă a drumului spre Botoșani, **nr. 2**, până la calea ferată, dar mai ales dincolo, pe pantele line ale malului drept al unui izvor, este bine reprezentată *epoca bronzului* (*Komariv*, poate și *Noua*) și cultura *Sântana de Mureș*. Pentru Komariv, s-a descoperit un fragment ceramic cu decor specific.

Cercetare: M.A., 2013.

2. Pe fosta terasă înaltă a râului Siret, **nr. 3**, pe partea dreaptă a fântânii-barză, la circa 800 metri sud-est de ea, alături de chirpic s-au descoperit materiale diverse:

- așchie din silex, puternic patinată, datând din *paleolitic*;

- ceramică modelată numai cu mâna, cu cioburi pisate ca ingredient, cel puțin o parte fiind din *La Tène*, dovadă un fragment cu brâu în relief, decorat cu alveolări realizate cu vârful degetului;

- ceramică *Sântana de Mureș*, de ambele specii, fină și zgrunțuroasă (o parte din fragmentele numai cu mâna, pot data și din acest secol, IV d. Chr.;

- urmele unei așezări medievale constând în ceramică din secolele XIV-XV (poate și XVI), dar și resturi de zgură cu fier. Menționăm aici prezența și a caolinului și a smaltului oliv. Ceramica medievală, din categoria cea mai puțin evoluată tehnologic poate data de la mijlocul veacului XIV. Un fragment, decorat cu bandă de linii paralele și orizontale, deși este gros de circa un centimetru, ars oxidant, poate ar putea data și din veacurile IX-XI, desigur, viitorul lămurind această informație.

Locul are și astăzi două izvoare destul de bogate în apă.

În tradiția locală, se specifică că aici ar fi existat un sat numit *Românești* ca și denumirea locului.

N 47 40 839,

E 026 27 323, 255 m. alt.

Cercetare: M.A., 2013; col. MB.

3. Pe terasa dreaptă a pârâului Sălăgeni, **nr. 4**, de pe cursul său mijlociu, la circa 100 m N-NV de șoseaua spre Siminicea, s-au găsit următoarele piese arheologice:

- două fragmente de silex cenușiu, (fragment de lamă și o așchie);
- doar câteva cioburi din *Hallstatt* sau (și ?) aparținând culturii *Poienești-Lucașeuca*;
- doar câteva fragmente ceramice, din pastă fină, aparținând secolelor II-III, sau VI d. Chr.;
- ceramică din veacurile XV-XVI;
- un fragment de lupă din fier.

N 47 60 602.

E 026 25 132, 291 m. alt.

Cercetare: B.P.N., Fl.H., I.M., Șt.D., 2007, M.A., 2013; col. MB.

Și pe partea opusă, acolo unde terenul este ceva mai înalt, s-a locuit și aici, dovadă a unor vestigii arheologice, inclusiv bulgărași de chirpic.

4. Vechea vatră a satului medieval Dumbrăveni, **nr. 5**, se dovedește a fi fost plasată în jurul actualei biserici din *Săliște*, loc numit

deloc întâmplător astfel, alături de care este cea mai veche, din lemn, care la rândul său este foarte posibil să fost ridicată pe fundamente și mai vechi, medievale.

În jurul puternicelor izvoare, loc numit cândva și *Șapte fântâni*, captate prin anii '70 ai secolului trecut într-un cămin de apă de fostul CAP, și în contact direct cu pădurea, s-au poziționat de-a lungul vremii mai multe comunități umane. Astfel, în grădina lui Vasile Oboroceanu, oarecum din dreptul bisericilor amintite, se găsesc și acum fragmente ceramice lucrate numai cu mâna, ante Hristos, poate *Hallstatt*, altele deosebit de importante probabil din secolele VII-IX (fragment de oală de mici dimensiuni cu profil caracteristic, cu buza decorată cu alveolări succesive) și multe medievale, dintre care unele din a doua jumătate a secolului al XIV-lea. Deocamdată, fragmentele merg ascendent până în secolele XV-XVI.

N 47 39 441,

E 026 25 270, 307 m. alt.

Cercetare: M.A., 2013; col. MB.

5. În unghiul dintre pr. Sălăgeni și un izvor, **nr. 6**, ce pleacă azi dintr-un mic heleșteu, în locul numit *Bahnă*, alături de bucăți de chirpic se găsește ceramică fragmentară:

- modelată numai cu mâna din *prima epocă a fierului*;

- tipică culturii *Sântana de Mureș*, ambele specii ceramice.

N 47 40 196,

E 026 27 465, 263 m. alt.

Cercetare: MA., 2013; col. MB.

Peste firul apei izvorului amintit. spre nord. pe terenul în pantă ce se ridică spre nivelul terasei punctului următor, reapare material ceramic de secol IV d. Chr., dovadă că și aici se locuia, chiar dacă pe o suprafață mai mică.

6. Pe vechea terasă înaltă a Siretului, **nr. 7**, pe o poziție proeminentă, deasupra iazului lui Vasile Zamă, se găsesc așchii din silex cenușiu, ceramică fină cenușie decorată cu mici impresiuni de formă dreptunghiulară și apucători conice perforate, tipice, toate aparținând

culturii *Precucuteni*, dar și ceramică *Sântana de Mureș*, ambele specii, dovadă a extinderii și aici a așezării anterioare.

N 47 40 124,

E 026, 27, 663, 253 m. alt.

Cercetare: M..A., 2013; col. MB.

7. La circa 200 metri N-NV de ferma de aici, **nr. 8**, reîncep materialele arheologice, pe terenul ce începe să urce, a fostei terase a Siretului, pe o lungime de mai multe sute de metri:

- așchii de silex albicios și ceramică modelată numai cu mâna;

- ceramică *Cucuteni*, fină, nepictată;

- parte de material ceramic probabil din *Hallstatt*, după suprafețe negre și ușor lustruite;

- ceramică *Sântana de Mureș*, ambele specii ceramice principale.

N 47 40 476,

E 26 27 465, 250 m. alt.

Cercetare: M.A., 2013; col. MB.

8. Pe panta destul de accentuată a pârâului satului, **nr. 9**, în grădinile lui Vasile Andrei, Petru Pavel și Mihai Mustață se găsește material ceramic modelat numai cu mâna dificil de datat, din *Hallstatt* sau *La Tène*.

N 47 39 715,

E 026 24 901, 298 m. alt.

Cercetare: M.A., 2013.

9. De aici, pe aceeași parte a pârâului, la cca. 150 m mai la deal, în fața casei lui Gh. Chiriac, s-a remarcat o densitate deosebită de așchii de silex. Situația s-a putut lămurii după ce, de aici, la cca. 150 metri urcând pe aceeași formă de teren, în spatele gospodăriei lui Mihai Gheorghe, s-au descoperi mai multe fragmente ceramice cu microprundiș pisat, tipic culturii *Noua*, dintre care unul decorat prin incizie, dar și fragmente de silex. Deosebit de important este o așchie puternic patinată, din silex, care se poate data cu mult timp în urmă, în *paleolitic*. Pct. necartat.

N 47 37 754,

E 026 24 36, 322 m. alt.

Cercetare: M.A., 2013; col. MB.

10. În sectorul *Pârâu Vale*, **nr. 10**, în grădinile din zona și spatele casei lui Petru Prisăcaru, s-au descoperit fragmente ceramice modelate numai cu mâna, imposibil de datat cu exactitate, probabil din epoca fierului, *Hallstatt*, sau *La Tène*.

N 47 39 944,

E 026 25 680, 287 m. alt.

Cercetare: M.A., 2013; col. MB.

11. Pe terenul în pantă lină spre pârâul satului Dumbrăveni, **nr. 11**, fără nume, pe partea stângă a apei, în grădina de lângă șoseaua spre Siminicea, din spatele casei lui Constantin Dăscălescu, s-a descoperit o așchie masivă de silex cenușiu închis, cu cortex, un fragment de strecurătoare din lut și un fragment ceramic lucrat și el numai cu mâna (*La Tène* ?).

N 47 39 792,

E 026, 25 216, 302 m. alt.

Cercetare: M.A., 2013; col. MB.

12. În grădina din spatele casei de rugăciuni a cultului penticostal, **nr. 12**, din centrul satului Dumbrăveni, s-a observat prezența unor mici bulgări de chirpic, vechi, dar nu și a ceramicii.

Cercetare: M.A.. 2013.

13. În zona de sud-est a comunei, în terenul agricol în ușoară pantă, de dincolo de calea ferată, de pe partea dreaptă a unui vechi traseu de izvor (poate cel ce venea de la *Siliște- Șapte fântâni*), s-au descoperit două așchii din silex. Pct. necartat.

Cercetare: M.A.. 2013.

14. Pe teritoriul localității s-au descoperit de-a lungul vremii și trei celturi din bronz, databile în *bronzul D, Hallstatt A* sau *B*.²⁵⁰

15. O monedă romană din argint Faustina, care a fost găsită în Dumbrăveni, în condiții necunoscute, la data publicării informației se afla în colecția Institutului Pedagogic din Suceava.²⁵¹

16. În colecțiile MB sunt inventariate un topor din piatră perforat, unul din silex și un străpungător (inv. B/480, 479, 481). Tot din Dumbrăveni provin două topoare din silex, unul din vatra satului, altul din locul *Pe Șes – tranziție spre bronz* probabil.²⁵²

17. În plus, se mai cunosc câteva informații despre locuirea hallstattiană.²⁵³

18. În sfârșit, s-a publicat știrea existenței unui fragment ceramic *Sântana* în cuprinsul satului, decorat cu o svastică.²⁵⁴

Sălăgeni

19. În col. universității din Suceava se păstrează o roată miniaturală (probabil din lut, nu ni se spune), provenind posibil de la un car de cult din *epoca bronzului*, descoperită în albia pârâului Sălăgeni.²⁵⁵

38. ORAȘUL FĂLTICENI

Buciumeni, cartier

1. În cartierul Buciumeni din Fălticeni, pe dealul Stânigeni, V. Ciurca a sondat o așezare *Cucuteni*, fază necrecizată. Pct. necartat.²⁵⁶

²⁵⁰ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 67, nr. 7.

²⁵¹ Idem, *Contribuții numismatice...*, p. 85.

²⁵² D. Popovici, *Noi descoperiri de topoare de silex din județele Suceava și Neamț*, în *Suceava*, IV, 1977, p. 67.

²⁵³ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 140, nr. 3; Dealul Mare - A. László *Începuturile...*, p. 173, pct. 86.

²⁵⁴ M. Ignat, *Un fragment ceramic cu decor găsit la Dumbrăveni (Suceava) - un simbol solar sau de la începutul creștinismului*, în CC, SN, nr. 14 (24), 2008.

²⁵⁵ B. Niculică, S. Ignătescu, *op. cit.*, p. 83, sat atribuit eronat com. Siminicea.

2. În locul numit *Râpa Sângereilor-Săliște*, se găsește ceramică din sec. XIV-XVII, iar în valea pârâului Buciumeni din sec. XIV-XV. Pct. necartat. Inf. E.I.E.

3. Pe un platou înalt de pe partea stângă a Pârâului Târgului, la cca. 150 m N-V de fosta fermă zootehnică de CAP, se găsesc niveluri de locuire *Komariv-Costișa, Noua* și din *Hallstattul timpuriu*.²⁵⁷

Șoldănești, cartier

4. La ieșirea din Fălticeni, spre Dolhești, **nr. 1**, la sud de șosea, pe partea stângă a unui pârâiaș, fără nume, (după hartă – Pârâul lui Eftimie), s-a descoperit ceramică *Sântana de Mureș* și ceramică modelată numai cu mâna, greu de datat cu exactitate.

Cercetare: M. A., F. H., St.D., 2012.

5. Pe vârful înălțimii din spatele (sudul) cartierului, **nr. 4**, s-au descoperit câteva așchii din roci locale rezultate în urma ciopririi antropice.

Cercetare: M.A., Șt.D., 2012.

6. În marginea sudică a orașului, **nr. 6**, între casele în construcție de pe str. Panduri, s-a descoperit un punct locuit *Cucuteni*, fază neprecizată, posibil *B*. Probabil roire dintr-o așezare mare din vecinătate, precum cea de la nr. 12, sau 13. Fără ceramică pictată.

Cercetare: M. A., 2012.

7. Pe dreapta șoselei spre Dolhești în fața dealului Holm (sau Halm, hotar cu Hârtop), mai precis pe pantele nord-estice ale dealului Ciorsaci, s-au descoperit două bucăți din silex, rebuturi, din care una

²⁵⁶ D. Monah, Șt. Cucoș, *op. cit.*, p. 94, pct. 410.

²⁵⁷ B.P. Niculică, C. Aparaschivei, *Un nou sit arheologic în Podișul Fălticenilor*, în *Suceava*, XXXI-XXXII-XXXIII, 2004-2005-2006, p. 61-72.

patinată (*paleolitic* ?), dar și ceramică *Sântana*. Pct. necartat. ²⁵⁸ Posibil actualmente face parte din com. Hârtop.

8. Cu o descriere neclară, aflăm că la „circa 2-3 km sud-est de Fălticeni, ...în apropierea morii „V. Roaită” din comuna Vîrtop” (Hârtop) a fost găsit un sit, plasat în articol în Fălticeni. Pe pantele dealului Holm, ce coboară spre sud-vest spre Șomuz, s-au descoperit fragmente ceramice *Sântana* și din secolul XVI. ²⁵⁹ Posibil face parte actualmente din com. Hârtop. Pct. necartat.

9. Pe o pantă ușor înclinată spre S-V, lângă fosta Filatură, nr. 2, s-a descoperit material ceramic din sec. III-II î. Chr., *Sântana de Mureș* și din sec. XVII-XVIII. ²⁶⁰

10. „La vest de școală” (cât ???), în centrul cartierului și fostului sat Șoldănești, nr. 3, pe marginea (care ?, probabil stânga) Pârâului Târgului, s-a descoperit material ceramic *Noua* și din sec. XV-XVII. ²⁶¹

11. În vatra fostului sat Șoldănești, în locul *Bulgărie*, în zona de ieșire spre Preutești, la *Podul de Piatră* (probabil în S-E orașului, la trecerea șoselei spre Preutești, peste Pârâul Târgului) și *Dealul Mănăstirii* (? – azi nu știe de un astfel de toponim), se găsește ceramică medievală, sec. XV-XVII. Inf. veche de la E.I.E.

12. În marginea de sud a localității, pe marginea unei cueste de la sud-est de vechiul cimitir evreiesc, pe stânga pârâului Buciumeni, în amonte unit cu Pârâul Târgului, loc *După Heidiș*, s-a descoperit de N. Zaharia și Dan Gh. Teodor, în 1958, ceramică *Criș*. Periegheza lui N. Ursulescu din 1973 nu a identificat un astfel de material. ²⁶² Personal, în 1984 am descoperit la 300 m est de cimitir, partea stângă a pârâului respectiv, ceramică *Cucuteni* și *Sântana de Mureș*. Inițial aici se găsisse și material din sec. XIII-XV ²⁶³ La 100 m S-F de cimitirul evreiesc, pe înălțimea dintre terasa pr. Buciumeni și o râpă, într-o fostă lutărie demult s-a identificat groapa unui bordei din sec. XIV-XV. ²⁶⁴

²⁵⁸ D. Teodor, I. Ioniță, *op. cit.*, p. 314, pct. 6b.

²⁵⁹ *Ibidem*, p. 314, pct. 6/a.

²⁶⁰ *Ibidem*, p. 316, pct. 6/e.

²⁶¹ *Ibidem*, p. 316, pct. 6/g.

²⁶² *Contribuții la cunoașterea...*, p. 304, pct. 51.

²⁶³ N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia, *op. cit.*, p. 305, nr. 294d.

²⁶⁴ *Ibidem*, p. 305, nr. 294b.

Chiar în incinta cimitirului și la 100 m vest, **nr. 5**, cu același prilej, am descoperit însă ceramică cu pleavă în compoziție, inclusiv o buză cu amprentări digitale (*Criș* ?), două fragmente ce par a fi *Komariv* sau *Noua*, ceramică angobată (import roman sau chiar mai timpuriu sec. II-III ?) și *Sântana de Mureș*.

13. O așezare *Cucuteni*, fază nedeterminată, a fost identificată pe coasta dealului Spătărești. Se adaugă un topor din marnă și ceramică din sec. XVII.²⁶⁵ Punct necartat, poate aparține de comuna vecină, deși o mică parte din poalele nordice ale dealului intră în teritoriul fălțicenean.

14. În zona centrală a unității administrative, **nr. 7**, în dreapta șoselei spre Dolhești (?) și în apropierea gării, s-au descoperit fragmente ceramice *Noua* și din sec. XVI-XVII.²⁶⁶

15. În dreapta drumului spre Rotopânești, în locul *Seliște*, la cca. 1-1,5 km depărtare de fosta barieră a orașului, s-a găsit material ceramic *Noua* (și o daltă din os) și medieval.²⁶⁷ Este foarte posibil ca situl să fie exact cel cercetat de autor pe terasa înaltă a actualului iaz de pe dreapta, la intrare în oraș venind din Suceava, unde există – firesc după toponim – ceramică medievală. Sit ce aparține acum de com. Rotopânești (M.A., 2012) – **nr. acolo pe hartă 4.**

16. O așezare *Sântana de Mureș* a existat pe terasa din dreapta Șomuzului, **nr. 8**, din apropierea podului drumului european spre Suceava, la ieșire din oraș.²⁶⁸

Țarna Mare

17. Pe pantele dealului Holm (Halm), **nr. 9**, în locul *Țarna Mare*, la o distanță de circa 350 m nord-est de amplasamentul fostul sat medieval de aici, s-a descoperit material ceramic *Sântana de Mureș* și din sec. XVI-XVIII.²⁶⁹

²⁶⁵ *Ibidem*, p. 305, nr. 294c.; D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 94, nr. 411.

²⁶⁶ *Ibidem*, p. 305, nr. 294a.

²⁶⁷ D. Teodor, I. Ioniță, *op. cit.*, p. 314, pct. 6/c.

²⁶⁸ N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia, *op. cit.*, p. 305, pct. 294c.

²⁶⁹ *Ibidem*, p. 307, pct. 298b.

18. În partea vestică a fostului sat, pe *Dealul Siliștei*, în apropierea drumului ce vine de la Fundoaia și a bornei 17+3 de pe aliniamentul căii ferate spre Dolhasca, s-au identificat fragmente ceramice de aspect *La Tène (III)*, *Sântana de Mureș* și din sec. XVI. Pct. necartat.²⁷⁰

19. Conform unor informații vechi primite de la E.I.E, ceramică medievală se găsește în locul *După Heidiș* (sec. XIII-XV), Stânigeni, loc *La Răscruce* (XIV-XVII), *Fundoaia* (XIV-XV), d-lul Oprișeni (XVI-XVII), *Coasta Bolovanului* (XV), *Valea Ciorsaci* (vatra târgului, XV-XVII), *Săliște* (XIV-XV), Tâmpeschi (*Hârb* – XIV-XV), *La Filatură* (XV, XVII), *Antilești* (XV), Dealului Holbului (XVII) și *Broșteni* (XV, XVII).

20. Tot din oraș sau din împrejurimi, provine o descoperire de la sfârșitul sec. al XIX-lea, un celt din bronz,²⁷¹ iar chiar din oraș un topor din silex fragmentar, inventariat la MB (inv. B/672).

21. Pe teritoriul orașului, prin anii 1977-1978 s-a descoperit o monedă din aramă bizantină, posibil de la Iustinian, după părerea noastră.²⁷² Credem că în acest sector al cursului mijlociu al Șomuzului, a existat un nivel de locuire imediat ulterior migrației slavilor. După colecționarul sucevean Viorel Neagu, de aici ar proveni și alte piese bizantine din bronz. Din păcate, în cca. 15 ani de promisiuni, din lipsă de seriozitate, persoana nu a binevoit să ne arate monedele. Deci informație incertă. Din oraș și împrejurimi, conform lui Viorel Butnariu, provin două piese de la Iustinian și Heraclius.²⁷³ Prin urmare, credem că la Fălticeni a existat un nivel de locuire din secolele VI-VII și poate până în secolele XI-XII.

22. Din confiscarea făcută de miliție la Școala generală nr. 2, provine un folis (inv. 2869. col. MB). din familia lui Constantin cel Mare (av.: . . CONSTA - . . SP ?). diam. 16 mm, 2 g.

²⁷⁰ *Ibidem*, p. 307, pct. 298c.

²⁷¹ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 140. nr. 3.

²⁷² D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, p. 88, nr. 289.

²⁷³ *Răspândirea monedelor bizantine din secolele VI-VII în teritoriile carpato-dunărene*, în *BSNR - Buletinul Societății Numismatice Române*. LXXVII-LXXIX (1983-1985), nr. 131-133, 1987, cu referiri și la piesele de la Botoșana (două piese, emise la Constantinopol, în intervalul 527-538), la Drăgoiești (Constantinopol, 518-527), Rădăuți (Iustin I), Șerbănești/Zvorăștea (Iustinian I), cu bibl. *Passim*.

23. În expoziția de bază a Muzeului Apelor din oraș se găsesc mai multe monede bizantine din bronz, achiziții vechi, probabil datorate lui Ciurea, provenind din oraș și microzonă, deocamdată nedeterminate.

24. După harta de la fig. 2, a cărții Matei-Emandi, în oraș, s-a descoperit și ceramică din prima jumătate a sec. XIV.

39. COMUNA FÂNTÂNA MARE

Cotu Băii

1. În partea nord-vestică a satului, pe terasa înaltă a Șomuzului Băii (sau Rece), nr. 1, în grădinile sătenilor din spatele gospodăriei lor, de la ulița ce duce în imășul Șomuzului (*Hațaș*) până în dreptul proprietății lui Florin Constantinescu (casă V. Gh. Monacu), se găsește o așezare de mare anvergură aparținând culturii *Sântana de Mureș*, cu resturi de lutuială de la pereții locuințelor, ceramică din pastă fină și zgrunțuroasă cenușie și cărămizie, cât și bulgărași din zgură cu un important procent de fier, rezultați în urma procesului de reducere a minereului de fier.

Cercetare: M.A., 2010.

2. Situl se găsește în partea de sud - sud/vest a satului, nr. 2, pe aceeași terasă care spre sud-est se aplatizează treptat, din dreptul proprietății Fl. Constantinescu, inclusiv zona unor izvoare și până în fața gospodăriei lui Gh. Andrieș. Așezare din partea târzie a *epocii bronzului* (secolele XVI-XII î. Chr.), aparținând culturii arheologice *Noua*, atestată prin resturi de lipituri de lut cu amprentări de crengi împletite, așchii din cremene rezultate ale cioplirii antropice a rocilor și ceramică fină și grosieră (având ca ingredient pietricele pisate mărunț). Câteva fragmente au ca decor împunsături succesive sau brâu lis în relief.

Tot în acest sit s-a viețuit și în perioada primelor secole creștine (cioburi caracteristice angobate, modelate acum la roata olarului, din pastă fină), cât și în vremea coabitării goto-getice (sf. sec. III - sf. sec.

IV), probabil până la invazia hunilor din 376 d. Chr. Și în acest sit s-a procedat la reducerea minereului de fier, dovadă fiind mai multe bucăți de zgură caracteristice.

Cercetare: M.A., 2010.

3. În partea central-sudică a satului, **nr. 3**, pe malul stâng al unui fir modest de apă, fără nume, între grădinile din spatele casei lui Gh. Andrieș s-a descoperit un punct locuit în perioada culturii *Noua* (chirpic de la locuințe, ceramică fragmentară cu mici pietricele zdrobite folosite ca ingredient în pastă).

Cercetare: M.A., 2010.

Fântâna Mare

4. În zona nordică a localității, **nr. 4**, în terenurile cuprinse în grădinile lui Coca Daniel și Catinca Dascălu, pe o terasă deasupra unui modest fir de apă (fără nume) care ulterior se varsă în Șomuz, a existat o așezare medievală din secolele XV-XVI (fragmente ceramice medievale, care după caracteristici se pot data în plin secol XV, epoca Ștefan cel Mare. Tipice sunt și fragmentele de buze de oale, având șanțuire interioară pentru capac. Menționăm aici și câteva bucăți de lupe cu fier, care au aparținut aceluiași nivel de locuire.

Cercetare: M.A., 2010.

5. Pe terasa înaltă a Moldovei și a pârâului Irugă, **nr. 5**, pe ogorul sătenței Ileana Enea din Fântâna Mare, s-a descoperit un punct *paleolitic*, demonstrat prin cele cinci fragmente de silex, puternic patinate (la suprafață având numeroase pete alburii), descoperite grupat pe o suprafață doar de circa patru metri pătrați, ceea ce exclude factorul întâmplării.

Cercetare: M.A., 2010.

6. În punctul *La Temelie*, nr. 6, pe terasa înaltă a Moldovei, se găsește un sit important ce cuprinde o curte boierească și o biserică medievală (a fostului sat Răciuleni), care au beneficiat de săpături arheologice sistematice 1982-1983: resturile unui monument religios de plan triconc (precedat de un altul modest numai din lemn) și cimitirul conex, cu 33 de morminte (inclusiv familia ctitorilor, însă în edificiu). La circa 100 metri vest de fostul monument, în vremea acestor săpături se observase o cantitate deosebit de mare de moloz, pietre și cărămizi sparte, ca și resturi de cahle de la sobe medievale (datele în cea de-a doua jumătate a secolului al XV-lea).²⁷⁴

Spătărești

7. Spre partea terminală a văii pârâului Hatia, nr. 7, în punctul *La Hate* (sau *La Livadă*), se află o necropolă, la numai circa 200 metri nord de aici, pe coasta dealului satului, din care s-au săpat 21 de morminte care au aparținut în mod normal așezării sondate în apropiere (sec. XV-XVII). Reședință boierească din secolele XIV-XVI (resturile a două locuințe, dintre care prima cu dimensiuni mari, de 7,50 x 6,50 m și un gârlici plasat pe latura de est). Inventarul arheologic sprijină și el cele de mai sus.²⁷⁵

40. COMUNA FÂNTÂNELE

Bănești

1. În zona bisericii din lemn, monument, nr. 1, spre lunca Siretului, în locul *La Izvoare*, mai precis pe aceeași terasă înaltă a râului,

²⁷⁴ L. Bătrâna, O. Monoranu, A. Bătrâna, *Cercetările arheologice de la Fântâna Mare, com. Vadu Moldovei, jud. Suceava*, în *Cercetări arheologice*, VII, București, 1984, p. 166 și urm.

²⁷⁵ Idem, *Cercetările arheologice din zona Fântâna Mare-Spătărești, com. Vadu Moldovei, jud. Suceava*, în *Cercetări arheologice*, VIII, București, 1986, p. 89, 92.

de-o parte și de alta a lotului lui Ispir Mihai, se găsește ceramică modelată numai cu mâna, databilă după aspectul general în cursul veacurilor VI-VIII.

De asemenea se găsește și ceramică medievală, din veacurile XIV-XVI (cel puțin), dovadă că aici a fost și vatra istorică a Băneștiului, unde, mai sus, exista și biserica de lemn, care desigur succede unei alteia mai vechi.

Coordonate: N 47 35 368

E 026 31 580, 261 m. alt.

Cercetare: M. A., 2013.

Cotu Dobei

2. În capătul uliței lungi a satului Cotu Dobei, **nr. 2**, pe terasa înaltă a râului Suceava, în spatele casei lui Ștefan Avasioaie, alături de chirpic vechi se găsește ceramică din secolele II-I î. Chr., aparținând culturii *Poieniști-Lucașeuca*. Locul este interesant prin izvoarele bogate care le are aici, oferind astfel cu ușurință apa necesară fostei comunități.

Coordonate: N 47 34 517

E 026 29 101, 247 m. alt.

Cercetare: M.A., 2014.

Fântânele

3. În extremitatea sudică a satului Fântânele, **nr. 3**, la numai 150 metri nord de locul *Burdujeni*, pe pantele line ale terenului, în zona ogoarelor lui Struț Petru și Daneș Petru. alături de bucăți de lut ars, chirpic, se găsește ceramică fragmentară, lucrată numai cu mâna, databilă cel puțin în cursul secolelor VII-IX. După un fragment, modelat din pastă nisipoasă și ornamentat cu incizii liniare, paralele și orizontale, aici s-ar putea să existe și un nivel de locuire mai târziu, din secolele X-XI... dacă nu cumva ciobul, foarte mic, este medieval, sec. XV.

Coordonate: N 47 34 278

E 026 32 079, 238 m. alt.

Cercetare: M. A., 2014.

Stamate

4. În extremitatea nordică a satului Stamate, **nr. 4**, pe terasa înaltă a Siretului, începând cu terenul agricol al lui Dinu Ursu, din zona albiată a terenului, spre sud, s-au descoperit următoarele materiale arheologice:

- chirpic foarte vechi, provenind de la pereții unor foste locuințe;
- ceramică fragmentară care după caracteristici se poate data în *epoca bronzului* (cultura *Noua*), sau în prima epocă a fierului (*Hallstatt*);
- ceramică fragmentară tot lucrată numai cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție, imposibil de datat, oricum ante Hristos;
- ceramică medievală, de aspect mai timpuriu, sec. XIV-XV.

De aici, pe încă cca. 150 de metri, se găsește ceramică preistorică și medievală.

Coordonate: N 47 36 928

E 026 30 435, 264 m. alt.

Cercetare: M. A., 2014.

5. La circa 200 metri depărtare, spre sud, în apropierea ultimelor case ale satului, se reîntâlnește material ceramic medieval. Aici este posibil să fi fost un punct locuit în perioada migrațiilor (sec. IV d. Chr., cultura *Sântana de Mureș*). Pct. necartat.

Coordonate: N 47 36 816

E 026 30 603, 269 m. alt.

Cercetare: M. A., 2014.

6. Pe aceeași terasă înaltă, în locul *Loc Boieresc*, **nr. 5**, unde a existat cândva și o reședință boierească, alături de chirpic s-au descoperit fragmente ceramice modelate numai cu mâna, imposibil de datat exact, probabil anterioare erei creștine. Situl începe de pe terenul lui Ion T. Bosânceanu și continuă circa 150 metri spre sud-est.

Coordonate: N 47 36 651

E 026 030 766, 269 m. alt.

Cercetare: M. A., 2014.

7. În locul *Deasupra Morii* sau *La Cimitir*, se găsește un sit *Sântana de Mureș*.²⁷⁶

41. COMUNA FORĂȘTI

Antoceni

1. În împrejurimile satului Antoceni (ce ține de Oniceni), înainte de vărsarea sa în Hatia, nr. 1, pe terenul în pante line de pe partea stângă a pâ râului satului, a fost identificat un sit arheologic de importanță științifică deosebită. Alături de grupări frecvente de bulgări de lut ars și inventar litic, greu de altfel de atribuit cu exactitate unei epoci sau culturi, a fost descoperit un material arheologic deosebit de bogat, după cum urmează:

- *Precucuteni*;

- *Noua*;

- *migrații* (sec. VI-VII – slavi);

- ceramică medievală din secolele XIV (poate și mai timpurie) – XVII: forme de oale (inclusiv din caolin), străchini și capace, fragmente de cahle, cu sau fără smalt verde-oliv, databile în secolul al XVII-lea și torți de căni cenușii din așa zisa categorie de ceramică „de coloniști”. Importante sunt câteva fragmente de aspect primitiv, lucrate la o roată cu învârtire lentă din cauza microprundișului din componență și care se pot data poate și chiar înainte de 1300.

Sondajul arheologic de aici a pus în evidență resturile unei locuințe *Precucuteni II*.²⁷⁷

Cercetare: M.A., 2007, M.A., B.P.N. 2008. Col. MB.

2. Pe marginea cea mai înaltă a dealului Gara Leu, s-au observat alături de mici bucăți de lut ars ceramică cu microprundiș pisat, *Noua*. În

²⁷⁶ M. Andronic, *mss.*, f. a., p. 2, pct. 18.

²⁷⁷ M. Andronic, B. Niculică, S. Ignătescu, *Antoceni-Săliște, com. Forăști, jud. Suceava*, în *CCA, Campania 2009*, Suceava, 2010, p. 327-328.

perimetru sunt și bucăți de cremene alb-lăproasă, rocă prezentă ca ingredient și în pasta ceramică (pct. necartat).

Cercetare: M.A., 2007.

3. Tot pe culmea deluroasă de pe partea stângă a pr. Hatia, **nr. 2**, exact unde izvorăște un mic și unic șipot marcat și de un pâlc de trestii, s-au descoperit în condiții grele de observație, chirpic și ceramică *Noua*.

Cercetare: M.A., 2007.

4. Un sit interesant, departe de surse de apă, este cel plasat la cca. 250 m N-NE de biserică, **nr. 3**, pe ogoarele lui Adrian Mihăilă și Ioana Mihăilă:

- un bogat material litic, compus din așchii și fragmente de lame din roci locale și mai puțin silex (inclusiv o așchie din silex matizat, calcinat sau patinat ?); partea inferioară a unei lame din gresie a avut funcționalitate de gratoar,
- o relativă densitate de ceramică *Sântana* (fragmente dispartate au mai apărut pe câmp, dar fără semnificații majore).

Cercetare: M.A., 2007.

Boura

5. Pe terenul de pe partea stângă a pârâului Livada, **nr. 4**, afluent de stânga al pârâului Platonîța. în spatele casei lui Gheorghe Gavriloaie. s-au descoperit câteva fragmente ceramice, dintre care unul de buză de oală, decorat cu brâu lis (*Noua* ?).

Cercetare: M.A., 1986.

6. Pe terasa Pârâului lui Mihai, nr. 5, afluent tot de stânga al Platonîței, în fosta tarla *În Lan*, pe lângă bucăți, mai mari sau mai mici, de lutuală, s-au descoperit:

- ceramică *Cucuteni*;
- ceramică din *prima epocă a fierului* (inclusiv cu exteriorul negru, lustruit);
- ceramică *Sântana de Mureș* (ambele categorii principale de pastă).

Cercetare: M.A., 1986.

Forăști

7. O așezare *Cucuteni* cu o poziționare deosebit de semnificativă a existat pe Dealul Crucii, **nr. 18**, numit astfel după o tradiție locală conform căreia acolo ar fi existat cândva o biserică-mănăstire. Care la un moment dat s-ar fi scufundat ???

După vestigiile de la suprafața solului locuirea pare să fi fost de dimensiuni medii. Alături de frecvențele bucăți de lut ars provenind de la pereții și podelele vechilor locuințe, s-a putut culege material ceramic din pastă fină și grosieră, nepictat, cât și câteva așchii din silex. La acest sit probabil s-a referit de mult V. Ciurea (un punct neprecizat din Forăști, posibilă așezare *Cucuteni*.²⁷⁸

Cercetare: M.A., B.P.N, 2009.

8. Pe terenurile malului drept al iazului Forăști, **nr. 19**, se găsește chirpic și ceramică *Sântana de Mureș*. De aici poate proveni un denar de la Vespasianus (69-79 p. Chr.), aflat într-o colecție particulară din sat.²⁷⁹

Cercetare: M.A., 1986.

Manolea

9. În grădinile de pe partea stângă a Platoniței, de la circa 300 m depărtare de Școala generală nr. 1 din sat și până aproape de confluența Platoniței cu pârâiașul (fără nume), ce izvorăște dinspre Uidești, s-au

²⁷⁸ D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 96, pct. 427.

²⁷⁹ B. Niculică, S. Ignătescu, *Recunoașteri arheologice...*, p. 81.

identificat chirpic și ceramică *Sântana de Mureș*, fină și zgrunțuroasă, inclusiv în cantitate mică modelată numai cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție, care poate aparține și ea tot secolului al IV-lea d. Chr. Merită să amintim aici și un fragment de toartă de amforă de import, din pastă gălbui-rozie și încă două fragmente de vase, posibil de import.

Cercetare: M. A., 1986; 2009.

Aparținând aceluiași sit, descoperirile făcute cu ocazia săpării fundației viitorului cămin cultural din Manolea (2009), din spatele școlii amintite, **nr. 6**, au fost deosebit de consistente, ceramica de aici, în cantități mari, indicând următoarele niveluri cultural-cronologice:

- ceramică *Criș, fază IV B*;
- ceramică *Cucuteni*, fază incertă;
- ceramică prefeudală, lucrată numai cu mâna, inclusiv un fragment de oală-borcan, de mici dimensiuni (sec. VI-VIII ?).

Cercetare: M. A., B.P.N., 2009.

10. În grădinile de pe terasa stângă a pârâului satului (precum Rodion Dominte, Gheorghe I. Sava, **nr. 7**), pe ultimele sute de metri înainte de vărsarea sa în Platonîța, zona numită *Grădini*, inclusiv în spatele sediului oficiului poștal, s-au descoperit dese grupări de lut ars și ceramică *Cucuteni*, inclusiv câteva fragmente pictate cu benzi înguste de negru (sau maro închis) și de cărămiziu închis. Astfel de vestigii s-au descoperit și în fața casei lui Rodion Dominte, peste drum, pe o mică terasare de pe malul apei. În plus, în terenul cercetat este prezentă și ceramica *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M. A., 1986.

11. Pe dealul din spatele școlii din Manolea, V. Ciurea cunoaștea de mult timp o așezare *Cucuteni A*.²⁸⁰ Prezența unui material ceramic

²⁸⁰ D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 115, nr. 624 (Ciurea, *Preistoria.., Natura*, nr. 10, 1931, p. 185).

destul de consistent aici, **nr. 8**, pe marginea platoului sau într-o ruptură a terenului, ne-a fost confirmată de către directorul școlii.

12. Un sit medieval, sec. XIV-XV, s-ar găsi pe Valea Mesteceni, după o veche informație E.I.E.

Oniceni

13. La ieșirea din sat spre Drăgușeni, pe terenul în pantă a Dealului Desineștilor, la S-SE de sat, **nr. 9**, s-a descoperit foarte puțină ceramică preistorică, destul de atipică, poate *Cucuteni*. Este posibil ca situl să fie cel descoperit mai demult: pe un platou aflat la S-E de sat, a fost menționată o așezare *Cucuteni A*.²⁸¹

Cercetare: M.A., 1986.

14. Pe terenurile agricole aflate pe terasa de pe partea stângă a pârâului satului Oniceni, **nr. 10**, înainte de podul rutier al drumului european Suceava-București, în apropierea fostelor construcții ale fostului CAP din localitate, s-au descoperit alături de bulgări de chirpic:

- gratoar (?) din gresie silicioasă (?);
- un vârf dintr-un toporaș de mână, puternic mutilat dintr-o rocă locală;
- ceramică fragmentară medievală din secolele XV-XVII (inclusiv caolin smălțuit și cu urme de pictură brun-roșiatică). Menționăm în acest context un fragment care după aspectul grosier al pastei sale, s-ar putea data în cea de-a doua jumătate a secolului al XIV-lea și fragmente de chenar de cahle, nesmălțuite, piese atipice (sec. XV-XVII)

Cercetare: M.A., B.P.N, 2009

15. Legat de nivelul de locuire medievală de aici, menționăm și descoperirea de ceramică din secolele XV-XVI (?) în terenul din spatele casei lui Vasile Nitu, plasată pe dreapta șoselei spre Roman, (inclusiv

²⁸¹D. Gh. Teodor, I. Ioniță, *op. cit.*, p. 323, pct. 10c. Este posibil să fie vorba despre un sit descoperit și de V. Ciurea (*Dacia*, III-IV, 1927-1932, p. 54).

așchie din silex și un fragment ceramic preistoric) - pct. necartat. La sud de drumul spre Antoceni, s-au găsit cioburi din sec. XV-XVII, ²⁸² ambele puncte fiind legate de vechea vatră medievală (de la pct. anterior).

Cercetare: M.A., 1986.

16. Pe aceeași terasă, **nr. 11**, aici mai înaltă, a pârâului numit *Pârâul Crâșmei*, sau în amonte *Pârâul La Ungureanu*, la circa 300 m N-NV de biserica satului, în spatele casei lui Gh. Lupu, s-a identificat, în condiții grele de observație, un punct locuit preistoric, prin prezența a rare și mici bucăți de chirpic și a câtorva fragmente ceramice, slab conservate (posibil *Hallstatt*).

Cercetare: M.A., B.P.N, 2009.

17. În terenurile agricole de pe terasa stângă a unui mic afluent de stânga al pârâului satului, la o depărtare de circa 500 m S-SV de dispensarul medical, s-au descoperit:

- câteva fragmente ceramice modelate exclusiv cu mâna, cu șamotă ca ingredient, care ar putea fi atribuite *Hallstattului*;
- trei fragmente ceramice modelate cu roata din intervalul larg al secolelor II-IV d. Chr. Pct. necartat.

Cercetare: B.P.N, 2009.

Legat de nivelurile de locuire din strictă apropiere, pot fi legate descoperirile din terenul agricol al pantei line de pe partea dreaptă a pârâiașului menționat mai sus. constând în câteva fragmente ceramice *Cucuteni* și *Hallstatt* (?), două așchii masive, produse de cioplire, din roci locale și un bulgăraș de zgură având în compoziție fier (*Hallstatt* ?; epoca modernă ?)- pct. necartat.

Cercetare: M.A., 2009.

²⁸² *Ibidem*, p. 323, pct. 10/b.

18. O așezare *Cucuteni* destul de mare a fost descoperită pe aceeași terasă înaltă, nr. 12, de pe stânga principalului fir de apă din Oniceni, din spatele casei Aneta Grigoraș și până în aceea aparținând văduvei Zamfira Pușcașu (inclusiv ogorul lui Silvica Avasiloaie). Din analiza materialului ceramic, din pastă fină și de bucătărie, fără urme de pictură, ca forme identificăm vasul de provizii și castronul. Fără inventar, cât de modest, litic.

Cercetare: M.A., B.P.N, 2009.

19. Pe aceeași parte a pârâului satului, spre izvoarele sale și în spatele ultimei case ale localității, acum părăsită, zonă de altfel cu posibilități reduse periegetice din cauza faptului că cele mai multe ogoare nu au mai fost arate, s-a descoperit un fragment ceramic ars la o nuanță spre negru, cu aspect mozaicat datorită ceramicii fin pisate folosite ca ingredient, care ar putea aparține *primei epoci a fierului* sau culturii *Poienеști-Lucașeuca*- pct necartat.

Cercetare: M.A., B.P.N, 2009.

20. Trecând peste drumul comunal spre Forăști, pe ogoarele din dreptul primei case din Oniceni, pe partea dreaptă a pârâului satului, s-a identificat un punct arheologic distinct datorită prezenței pe o suprafață de teren redusă a următoarelor piese litice:

- un fragment de nucleu epuizat, din gresie silicioasă;
- un vârf de lamă din gresie;
- așchie de cioplire. din rocă locală. Pct. necartat.

Cercetare: M.A., 2009.

Desigur, în acest caz nu se poate face o datare mai exactă. Deoarece nu foarte departe s-a aflat o așezare din *epoca bronzului* (*Komariv* ?), putem considera, cu titlu ipotetic, că piesele de aici ar fi putut proveni de la locuitorii sitului amintit la nr. 22.

21. Un sit important a fost identificat pe terenul botului terasei pârâului satului, **nr. 13**, în dreptul școlii generale și a drumului european, mai precis în ogorul lui Mihai Melinte, unde – alături de chirpic – s-au descoperit diverse vestigii:

-ceramică din *Hallstatt*, în cantitate mică, în primul rând de aspect lustruit și de culoare neagră;

-ceramică medievală, din secolele XIV-XVII, unde se remarcă cea pe care o putem considera ca aspect contemporană perioadei constituirii Moldovei ca stat. Importante sunt și fragmentele de cahle: tipul cu baghete în romb (sec. XV) și cel cu motive florale din sec. XVII.

Situl după cât se pare continuă câteva sute de metri spre N-V, pe aceeași formă de teren mai înaltă, între grădinile lui Sebastian Teodorescu și Gheorghe Nechita. Nivelul de locuire medieval aparținând practic aceleiași așezări, se leagă de cel din punctul prezentat la **nr. 14**.

Cercetare: M.A., B.P.N, 2009.

22. La aproape jumătatea distanței dintre marginea de N-V a satului Oniceni și satul Ruși, **nr. 14**, pe Dealul Rușilor, tarla Anton, în dreptul locului *În Groapă* și a unui rezervor de apă (ogoaie Constantin Vărvăroi, Dumitru Drăgoi), s-a identificat, alături de chirpic, ceramică din epoca bronzului, cultura *Komariv* (?), cât și așchii din silex de Prut și din roci locale.

Probabil că acestei așezări preistorice i-au aparținut și unele dintre piesele litice descoperite cu totul izolat descoperite pe marginea înaltă a dealului, pe traseul amintit, de la Oniceni: așchii diverse din silex cenușiu, alb și din roci locale. și un fragment de toporaș de mână din marnă calcaroasă (ultimul asociabil culturii *Cucuteni*).

Cercetare: M.A. 2009.

23. Spre capătul marginii înalte ale dealului și ale livezii dinspre Ruși, **nr. 15**, a fost descoperit pe un singur ogor arat, un punct locuit preistoric, documentat printr-un fragment de chirpic, un fragment ceramic și o așchie dintr-un fost topor din menilit (?).

24. Pe marginea terasată a dealului din apropierea drumului de la Tătăruși/Iași la Drăgușeni, la N-E de podul Hatiei, alături de bucăți mici de chirpic și o așchie din menilit (?), a fost descoperită ceramică aparținând culturilor *Noua* și *Sântana de Mureș*. Un singur fragment, de dimensiuni deosebit de mici. Pct. necartat.

Cercetare: M.A., B.P.N, 2009.

25. În urma unor săpături pentru desecări, în sat a fost interceptat un cimitir dacic de epocă romană, poate numai de incinerare, sau chiar *Sântana de Mureș*, biritual (inf. veche M. Ignat).

26. Amplasarea unui sit preistoric, cu material ceramic foarte corodat și cioburi din sec. XVIII (fără relevanță însă) a fost descrisă insuficient de bine de Teodor-Ioniță: „La nord de satul Oniceni și la est de șoseaua Fălticeni-Roman” (?).²⁸³ Care de fapt e la sud.

Roșiori

27. Pe teritoriul satului s-a descoperit întâmplător în anul 1998 un denar de la Hadrian (*RIC*, II, p. 372, nr. 276).²⁸⁴

28. După harta de la fig. 2, a cărții Matei-Emandi, în sat. s-a descoperit și ceramică din prima jumătate a sec. XIV. Teodor-Ioniță au menționat ceramică din sec. XV în marginea nordică a satului, între Moldova și șoseaua europeană. pe un teren ușor înclinat de la est la vest (p. 320, pct. III/6).

Ruși

²⁸³ P. 322-323, pct. 10/a.

²⁸⁴ B. Niculică, S. Ignătescu, *Recunoașteri arheologice....* p. 83.

29. Pe malul drept al pârâului Mediasca, **nr. 16**, loc *Țarnă*, după ultimele case ale satului (în partea sudică a localității), s-a identificat chirpic și ceramică tipică culturii *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 1986.

30. Prin zonă, loc *Țarină*, probabil același ca mai sus, pe „valea unui afluent secundar al râului Moldova,” Teodor-Ioniță au descoperit un topor din piatră șlefuit și ceramică medievală sec. XIII (?) și XV-XVII - p. 321, pct. III/9. Pe teritoriul satului, punctul *Pe Țarină*, s-a menționat de Ciurea în *Natura* un sit *Cucuteni*, informații conexe.²⁸⁵

31. Pe aceeași terasă a Mediascâi, **nr. 17**, la circa 1200 m sud de sat, sau la circa 400 m nord de drumul european spre Roman, pe botul terasei, alături de bulgări de chirpic, s-au descoperit foarte puțină ceramică *Criș* (?) (sau *Cucuteni*, cf. Ciurea), arsă oxidant incomplet, asociată cu așchii de gresie și cremene (sporadic din silex) și multe pietre rulate sau nu (cremene). Menționabilă este și o mică lamă cu retușe fine marginale, din silex maroniu-cenușiu, având mici pete albicioase.

Cercetare: M.A., 1986.

32. În ogoarele de pe partea stângă a iazului din nordul satului, **nr. 22**, se găsește ceramică *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 1986.

Țolești

33. Pe terenurile în pantă de pe partea dreaptă a pârâului Platonița, **nr. 20**, și pe partea stângă a pârâiașului, afluent de stânga, care vine dinspre Uidești, alături de chirpic, s-au descoperit:

- o așchie din silex cenușiu-lăptos, cu mici pete alburii;
- ceramică *Criș*, având în compoziție pleavă, arsă oxidant sau oxidant incomplet, inclusiv un fragment cu buton;

²⁸⁵ D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 141, pct. 401.

- ceramică *Cucuteni*, fină, fără cea grosieră și bucați masive de lut ars;
- ceramică modelată numai cu mâna și arderi de tip divers (*Hallstatt* sau/și *La Tène*);
- ceramică *Sântana de Mureș*, fină și zgrunțuroasă. Datorită unui fragment de buză de oală, trasă la orizontală și cu ușoare urme de angobă cărămizie se poate estima o datare chiar mai largă, între secolele II-IV d. Chr.

De aici probabil provin câteva piese litice, din silex, și fusaiole din lut ars, actualmente în col. MB (inv. B/441-446).

Cercetare: M.A., 1986; M.A., B.P.N., 2009.

Uidești

34. Pe tarlăua *Curătură*, pe partea stângă a pâraiașului dinspre Uidești, afluent al Platoniței amintită deja, la o depărtare de circa 300, lângă marginea pădurii, s-au surprins mai multe niveluri de locuire:

- ceramică cu pleavă *Criș* (?);
- ceramică *Cucuteni*;
- ceramică *Noua*, inclusiv fragmente de buze cu brâu decorativ simplu;
- ceramică atipică – modelată numai cu mâna;
- puțină ceramică *Sântana de Mureș*.

În mod normal, vestigiile de aici le considerăm în conexiune organică de locuire cu cele din punctul anterior.

Cercetare: M. A., 1986.

35. Pe terenul în pantă de la poalele dealului *Purdila*, nr. 21, în țarina *La Curătură*, spre zona de confluență dintre Platonița și pâraiașul care vine dinspre Uidești, în ogoarele unde au fost condiții foarte dificile de cercetare, s-a descoperit următorul inventar arheologic:

- trei așchii de silex, patinate, databile în *paleolitic*;
- câteva fragmente ceramice *Cucuteni* (fără chirpic !);

- mai multe fragmente preistorice, cu cioburi pisate în compoziție.

Cercetare: M.A., 1986.

36. Pe teritoriul satului Uidești se menționează o așezare *Cucuteni*, incertă, încă de la V. Ciurea.²⁸⁶

42. ORAȘUL FRASIN

1. Pe pantele unei înălțimi de pe partea stângă a râulețului Suha, **nr. 1**, în jurul slatinei Doroteia, cercetarea noastră de teren a dus la descoperirea următorului material litic preistoric:

- burin de unghi;
- lamă cu scobituri retușate;
- fragment de lamă;
- patru nuclee fragmentare sau epuizate;
- așchii diverse, din roci locale, inclusiv șist negru de Audia.²⁸⁷

Cercetare: M.A., 1999, M.A., B.P.N., 2004.

2. Pe vârful Dealului Cetățuia, **nr. 2**, de pe partea dreaptă a Pârâului Cetețelor, afluent al râului Moldova, s-au păstrat o serie de mici caverne realizate din pietre și lespezi masive ale locului, expus de-a lungul vremii la eroziuni. Credem că aici viețuiau monahi în sihăstrie ai mănăstirii Moldovița, sau Voroneț, pe linia de demarcație a braniștilor lor, care puteau supraveghea aceste domenii silvice mănăstirești. Toponimul deci nu a plecat de la existența vreunei fortificații, ci de la faptul că în evul mediu sătenii se puteau adăposti aici, în caz de primejdii majore. Interesant, dincolo de pârâu, se află Dealul Bârloagelor.²⁸⁸

Cercetare: M:A., 1999

²⁸⁶ *Ibidem*, p. 159, pct. 1077.

²⁸⁷ *Cercetări arheologice...*, (I), p. 75-76.

²⁸⁸ *Ibidem*, p. 77-78.

3. Pe terasa înaltă a Suhăi, **nr. 3**, din zona confluenței cu Moldova, la cca. 100 m nord de biserică, în grădinile lui C. Volanschi și G. Nichita, s-au descoperit piese din *paleolitic*:

- două fragmente de lame, patinate, dintr-un silex de culoare crem;
- un vârf de lamă cu rețușe marginale, din șist negru de Audia;
- trei fragmente de lame, două din șist negru de Audia, unul din menilit (?).²⁸⁹

Cercetare: M.A., 1995, 1998.

4. N. Grămadă, *op. cit.*, I, consemnează la p. 77, Bucșoia, la 1939, “Pârâul Cetățuia”, dealul și pădurea “Cetățuia.”

43. COMUNA FRĂTĂUȚII NOI *

Costișa

1. Cercetarea terenurilor de pe malurile pârâului Hlineț (Ilineț), **nr. 46**, a dus la descoperirea doar a două fragmente izolate *Sântana de Mureș* (unul din pastă fină în dreptul gospodăriei lui Ilarie Moscal) și a unuia modelat numai cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție. Posibil și sec. VI-VII.

Cercetare: P.V.B., 1986, M.A., 1998.

2. În vatra satului, în locul *La Bodnărești*, lângă gospodăria sătenței Elena Galan, a fost identificată ceramică datând probabil din secolele II-III cât și *Sântana de Mureș* (punct necartat).²⁹⁰

Cercetare: E.I.E., D.Popovici, 1975.

²⁸⁹ *Ibidem*, p. 81.

* Cf. M. Andronic et alii, *op. cit.*, p. 125 și urm.

²⁹⁰ Informație E. I. Emandi.

3. În țarina *Câmpul Mare*, nr. 48, pe partea stângă a Pârâului Rusului, la circa 200 m nord-vest de podul de pe drumul spre Vicșani, au fost descoperite următoarele vestigii:

- câteva fragmente ceramice preistorice, unele cu pleavă, iar altele cu cioburi pisate în compoziție;
- fragmente ceramice din *Hallstatt*;
- fragmente ceramice *Sântana de Mureș* (ambele specii de pastă);
- fragmente de tuburi pentru drenarea apei, legate de lucrările austriece de îmbunătățiri funciare.²⁹¹

Cercetare: E.I.E., D.Popovici, 1975, P.V.B., 1986, M.G., Fl.H., 1998.

4. Pe terenurile agricole aflate la circa 50 m nord-vest de podul amintit, nr. 49, pe partea dreaptă a Pârâului Rusului au fost descoperite:

- câteva fragmente ceramice din *Hallstatt* (?);
- fragmente ceramice *Sântana de Mureș*, preponderent specia zgrunțuroasă din care a fost modelat și un vas de provizii;
- un fragment ceramic medieval (secolele XIII-XIV -?).

Cercetare: P.V.B., 1986, Fl.H., M.G., 1998.

5. La câteva sute de metri sud de podul de pe Pârâului Rusului, nr. 50, în interfluviul dintre pârâu și un izvor de dreapta, a fost descoperit un punct locuit *Sântana de Mureș*, poate în conexiune cu așezarea de la punctele 14-15. Pe lângă câteva bucăți de chirpici și sporadic ceramică de secol IV d. Chr., au fost găsite și trei fragmente lucrate grosier cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție. care nu par a aparține culturii amintite.

Cercetare: P.V.B., 1986, Fl.H., M.G., 1998.

6. Pe terasa stângă a pârâului Covalca, nr. 51, de la poalele dealului Dumbrava, au fost descoperite:²⁹²

- patru așchii atipice de silex;

²⁹¹ E. I. Emandi, *Considerații...*, p. 386.

²⁹² *Ibidem*, p. 386.

- un fragment ceramic cu pleavă în compoziție;
- fragmente ceramice *Komariv* (?) și *Noua*;
- trei fragmente ceramice *Sântana de Mureș*.

Cercetare: E.I.E, D. Popovici, 1975, P.V.B., Fl.H., M.G., 1998.

7. În terenul aflat la aproximativ 300 m vest de culmea Găvanul, **nr. 52**, pe aceeași parte a pârâului, au fost găsite:

- o așchie din șist negru de Audia;
- fragmente ceramice din *Hallstatt* (?);
- fragmente ceramice *Sântana de Mureș*, preponderent specia zgrunțuroasă.

Cercetare: Fl.H.,M.G., 1998.

8. Pe terasa înaltă a pârâului Climăuți, **nr. 53**, segmentată de mai multe izvoare, la circa 900 m nord de confluența cu Pârâul Rusului, în țarina *La Mitoc*, au fost identificate, alături de bulgări de chirpici, fragmente ceramice *Noua*.

La câteva sute de metri mai spre nord, au apărut, izolat, pe aceeași formă de teren, o așchie de silex cenușiu și un fragment ceramic *Sântana de Mureș* din pastă fină, cărămizie.

Cercetare: M.A., 1998.

În locul *La Mitoc*, pe partea stângă a pr. Climăuți, pe terasa sa inferioară, în dreptul grajdurilor vechi ale hergheliei, s-au găsit fragmente ceramice lucrate cu mâna și cu roata (?) din sec. V-VII.²⁹³

9. Pe aceeași terasă înaltă de pe partea stângă a pârâului Climăuți, **nr. 54**, la circa 1 km nord-nord/est de grajdurile vechii herghelii, pe lângă bulgări de chirpici, au fost descoperite următoarele vestigii:

- fragmente ceramice *Noua*;
- fragmente ceramice *Hallstatt* (inclusiv specia neagră. lustruită);
- câteva fragmente ceramice *Sântana de Mureș*;

²⁹³ D. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, p. 73, pct. 214.

- un fragment de zgură de la reducerea minereului de fier (pe malul stâng al unui izvor de stânga a Climăuțului, de unde de fapt începe așezarea);
- trei fragmente ceramice, care ca aspect general pot aparține secolelor VI-VII.

Cercetare: P.V.B., 1986, M.A., 1998.

10. În dreptul grajdurilor hergheliei, **nr. 55**, pe aceeași terasă a pârâului Climăuți au fost descoperite:

- un nucleu epuizat din silex;
- fragmente ceramice aparținând *La Tène*-ului getic (?);
- fragmente ceramice din secolele II-III, inclusiv un fragment de fructieră;
- fragmente ceramice *Sântana de Mureș*, ambele specii;
- fragmente ceramice medievale (secolele XVI-XVII). Posibil, același loc *La Mitoc*.

Cercetare: P.V.B., 1986.

11. Pe partea dreaptă a pârâului Climăuți, **nr. 56**, opusă punctului anterior, peste *Podul de Ciment*, în apropierea construcțiilor hergheliei au fost găsite:

- un fragment ceramic din *Hallstatt*;
- fragmente ceramice *La Tène* (?);
- fragmente ceramice din secolele II-III (și un fragment de fructieră);
- fragmente ceramice *Sântana de Mureș*, inclusiv fragmente de la două amfore romane resturi de la două amfore romane, care se pot data însă și în secolele II-III;
- material ceramic din secolele XIV-XV.

Cercetare: P.V.B., 1986.

12. În locul *Cavalca* (*Covalca*), pe pr. Cristei, la ieșirea din sat (a cui, a pâ râului sau a drumului?; în ce direcție?), la cca. 300 m spre N-V, s-a descoperit ceramică cu mâna și cu roata înceată, decorată cu striuri orizontale, datând din sec. VII-VIII (după noi mai degrabă VII-X, ținând cont de cea la roată).²⁹⁴ Descriere veche, pct. necartat.

Cercetare: E. I. E., D. Popovici, 1975.

13. În locul *Sărătură*, pe valea pâ râului Cristei, la N-V de sat, lângă granița de stat, s-a descoperit ceramică lucrată numai cu mâna din sec. VI (adăugăm noi – sec. VI-VII).²⁹⁵ Pct. necartat. Este posibil ca pct. 12-13 să coincidă cu unul dintre siturile de mai sus.

Cercetare: E. I. E., D. Popovici, 1975.

14. Ceramică din sec. XIV-XV, nu știm în ce cantitate, ca punct locuit sau ca rezultat al unor prezențe umane repetate, s-a descoperit în punctele *Mitoc*, *Țăhănau*, *Între Pâraie*, *Ciornotenii*.²⁹⁶

15. După o fișă foarte veche, din inf. P.V.B.: pe partea stângă a pr. Climăuți, înainte de confluența cu Pârâul Rusului, sec. II-IV; pe aceeași parte, peste drum de saivan, sec. IV d. Chr.; în punctul numit *Între Pâraie*, la fel; partea dreaptă a Pârâul Rusului, loc *La Mitoc*, la fel; pe partea sa stângă, peste drum de dealul Oul, la fel; în vatra satului, pe stânga pr. Hlineț, spre albia Sucevei, la fel. Posibil, unele descoperiri să se refere deja la cele de mai sus.

16. În Costișa s-a descoperit o monedă antică romană, în grădina lui Vasile (fiul Dinu Aurel Moscal). Inf. de la cel de-al doilea menționat.

Frătăuții Noi

17. Pe terasa de pe partea dreaptă a pâ râului Trimineasa (Cremeneasa sau Petrimiasa), nr. 35, în dreptul gospodăriei lui Simion

²⁹⁴ *Ibidem*, p. 89, pct. 300.

²⁹⁵ *Ibidem*, p. 89, pct. 301.

²⁹⁶ E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 386.

Andrișan (ogorul Veronicăi Ungureanu), a fost identificată o așezare *Sântana de Mureș* de dimensiuni modeste. Aici, remarcabilă este absența totală a ceramicii fine, întregul material aparținând speciei zgrunțuroase, arsă la cenușiu, cu mici excepții, ceea ce ne face să atribuim ipotetic așezarea celei mai târzii faze de existență a acestei culturi. Două fragmente au fost decorate prin incizii orizontale de cerculețe imprimate în pasta crudă cu trestia.

Cercetare: M.A., 1998.

18. Pe terenul arat de pe partea stângă a pârâului Trimineasa, **nr. 36**, loc *Vuleva*, a fost descoperit, alături de bulgări de chirpici, un destul de bogat material arheologic reprezentat prin ceramică modelată numai cu mâna, din *Hallstatt* (inclusiv două fragmente cu suprafața exterioară neagră și lustruită), cu cioburi pisate în compoziție. Adăugăm un fragment de zgură cu fier și o așchie masivă din silex cenușiu.

Cercetare: M.A., M.G., 1998.

19. Pe partea dreaptă a pârâului Cremeneasa, **nr. 37**, în dreptul ultimelor case din cătunul Sasca, au fost descoperite, alături de mici bulgărași de chirpici, un percutor din bazalt (?) negru, un fragment ceramic *Noua* și un altul *Sântana de Mureș* (1986). La data cercetării noastre (nov. 2010), terenul era imaș comunal, fără posibilități de observații mai ample.

Cercetare: P.V.B., 1986. M.A., M.G., 1998.

20. Pe ogoarele arate dintre gospodăriile lui Vasile C. Galan și Traian T. Bodnar, **nr. 38**, pe terasa stângă a pârâului Pânteasca (numit aici de unii și *Crimineasa*), au fost descoperite mai multe fragmente ceramice modelate exclusiv cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție, arse oxidant (complet sau incomplet), probabil preistorice, cât și ceramică zgrunțuroasă *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., M.G., 1987.

21. Nivelurile de locuire de la punctul anterior par să se continue după parcurgerea mai multor sute de metri, **nr. 39**, pe terasa aceluiași pârâu, descoperirile ceramice concentrându-se mai ales pe ogoarele din fața casei lui Gheorghe P. Pântescu. În acest punct predomină, ceramica modelată exclusiv cu mâna (*Hallstatt* (?)). În cazul ceramicii mai târzii, realizată la roată, un singur fragment este din pastă fină cenușie. Notabilă mai este și prezența unei așchii masive de silex cenușiu.

Cercetare: M.A., M.G., 1987.

22. Pe partea dreaptă a pârâului Troaca, **nr. 40**, în zona de confluență cu Târnauca, s-au descoperit bulgări de chirpici și ceramică din secolul XVIII.²⁹⁷ Alăturăm, aici, și un fragment ceramic preistoric.

Cercetare: E.I.E., D. Popovici, 1975, P.V..B., Fl.H., 1989.

23. La aproximativ 170 m nord-vest de podul peste pârâul Târnauca, **nr. 41**, în zona fostului sat cu același nume,²⁹⁸ pe partea stângă a apei, au fost identificate fragmente ceramice din secolele XIV (posibil aspectul *Lunca*), și XV-XVII,²⁹⁹ inclusiv două lulele din lut.

Cercetare: M.A., 1998.

24. O așezare deosebit de întinsă, *Sântana de Mureș*, **nr. 42**, a fost identificată pe pantele Dealului Iacobeaș (partea stângă a pârâului Iacobeaș, afluent al Târnaucei). Începând de la circa 200 m sud-est de confluență și desfășurându-se în amonte, pe cel puțin un kilometru, vestigiile au constat din bucăți de chirpici și ceramică, preponderent zgrunțuroasă.

²⁹⁷ *Ibidem*, p. 386.

²⁹⁸ T. Balan, *Satele dispărute din Bucovina*, Cernăuți, 1937, p. 19-20.

²⁹⁹ E. I. Emandi, *Considerații...*, p. 386, fig. 5/1-7.

În plus, au mai fost descoperite, o așchie de silex și un fragment de buză de strachină cu suprafețele negre și lustruite.

Cercetare: P.V.B., Fl.H., 1998.

25. Pe pantele de S-E ale dealului Iacobeasa, pe partea dreaptă a pârâului cu același nume, la conflența sa cu pârâul Târmauca, nu departe de linia de frontieră, se găsește cea mai nordică așezare *Starčevo* – *Criș* din țară (punct necartat).³⁰⁰

Cercetare: și M.A., 1987.

26. Pe cursul mijlociu al pârâului Iacobeasa, **nr. 44**, (la circa 1,5 km depărtare de vărsarea sa în Târmauca), pe terenul agricol de pe partea sa stângă, au fost descoperite:

- fragmente ceramice *Hallstatt* și bulgări de chirpici;
- un fragment ceramic *Sântana de Mureș*;
- un fragment ceramic din pastă cenușie, din secolul XV (?).

Cercetare: P.V.B., Fl.H., 1998.

27. Pe terenurile agricole de pe malul stâng al unui mic afluent de dreapta, fără nume, al Târmaucei, **nr. 45**, din apropierea frontierei cu Ucraina, aproximativ la 300 m vest de confluență și mergând aproape un kilometru spre obârșie, au fost identificate vestigii ceramice *Sântana de Mureș*, mai ales din pastă zgrunțuroasă. Tot de aici provine o mărgică din sticlă verde, sferică, cu corpul canelat. Alături de acestea, au apărut două așchii de silex cenușiu și un fragment ceramic preistoric, atipic.

Cercetare: P.V.B., Fl.H., 1998.

28. De a lungul marginii de nord-est a satului Frătăuții Noi, unde în secolele trecute se întindea o pădure, se aflau la distanțe inegale între

³⁰⁰ N. Ursulescu, *Evoluția culturii...*, p. 52-53, nr. 55; idem, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 304-305.

ele 17-18 movile mari de pământ, considerate a fi mormintele unor ostași căzuți într-o bătălie. La sfârșitul secolului XIX terenul pe care se aflau acești tumuli a început să fie folosit drept pășune fapt care a dus la deteriorarea acestor movile (pct. necartat).³⁰¹

29. La locul *Cetate*, din pădurea satului Frătăuții Noi, astăzi în Ucraina, la sfârșitul secolului XIX se mai vedeau urmele unei întărituri formată de un zid în care se observa locul unde fusese poarta, și un șanț de apărare; această întăritură avea forma unui semicerc (punct necartat).³⁰² Ieraclie Porumbescu a trimis un raport asupra unor fortificații cu șanț și val de pământ din pădurile din jurul comunei.³⁰³

30. La vremea sa, Olinescu menționa existența a mai multor movile în arealul satului, iar în pădurea din jurul satului Frătăuții Noi, se semnala o fortificație cu val de pământ.³⁰⁴ Informația se referă în mod normal la cea de mai târziu: la Frătăuții Noi, a fost menționată pădurea „Cetate.”³⁰⁵

31. Ceramică din sec. XIV-XV s-a găsit în punctele *Gardu Țărnii*, *Cîmpul Mare*, *Covalca*, *La Andronache*, *Târnauca*, *Arșița*, *Cârdei*, *Troaca*, *Coșcova*, *Bogheni*, *Pânteasca*, *Sărături* și *Bodnărești*. *La Târnauca*, pe Valea Târnaucei, ar fi vatra fostului sat cu același nume.³⁰⁶

32. Alte informații prea sumare, foarte vechi, de avut în vedere pentru viitor, de la P.V.B.: ceramică *Sântana de Mureș* pe partea stângă a Pârâului Rusului, în locul *Câmpul Mare*, la fel, pe cea dreaptă a pr. Pânteasca, la fel pe cea stângă a pr. Cremeneasca, sau Petrimeasa. Probabil, unele situri amintite mai sus.

³⁰¹ I. Onciul, *Fondul religios gr. or. al Bucovinei. Substratul, formarea, dezvoltarea, administrația și starea lui de față*, în *Candela*, X. 1891. p. 15. M. Ignat, *Necropole...*, p. 131.

³⁰² *Ibidem*.

³⁰³ M. Ignat, *Din istoricul...*, p. 99.

³⁰⁴ *Harta*, p. 69; *Gazeta Bucovinei*, nr. 36 din 1895.

³⁰⁵ N. Grămadă, *op. cit.*, vol. III, p. 204.

³⁰⁶ E. I. Emandi, *Considerații...*, p. 384, 386.

44. COMUNA FRĂTĂUȚII VECHI

Frătăuții vechi

1. Pe o terasă veche, poate a Sucevei, **nr. 1**, dar departe de râu, la cca. 500 m sud de el, pe partea stângă a unui mic pârâu, azi aproape secăt, numit de unii *Izvorul de la Covășeni*, în partea de sat Covășeni, începând cu terenul din spatele casei lui Ion Iftinchi, spre est, se găsesc rare bucăți de chirpic și rare fragmente ceramice modelate numai cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție, arse oxidant incomplet. După un fragment, cenușiu de aspect zgrunțuros, poate există și *Sântana de Mureș*.

Coordonate: 47 54 383

025 53 490, 363 m alt.

Cercetare: M.A., 2012.

Măneuți

2. Vechea vatră a satului, **nr. 2**, după opinia noastră s-a plasat pe prima terasă a Sucevei, poate chiar în locul *La Mălitură*, amintit mai jos. Materialul ceramic descoperit de autor aici se poate încadra în sec. XV-XVI. Menționăm și un fragment de fund de vas decorat cu roțița, cu modelul *brăduț*.

Coordonate: 47 54 333

025 55 226, 360 m alt.

Cercetare: M.A., 2012.

3. De aici, la cca. 400 m S-E, **nr. 3**, pe aceeași terasă slab evidențiată, în locul unde stâlpii de înaltă tensiune se conexează la o linie de curent obișnuită, și în dreptul punții peste râu, se găsește material ceramic medieval contemporan, aici existând un cut al vechiului sat medieval.

Cercetare: M.A., 2012.

Rare fragmente ceramice medievale, fără semnificații deosebite, se găsesc pe o a doua terasă, ușor evidențiată, loc *Livezi*, la cca. 350 m N-NV de situl **nr. 2**.

În fața sa, mai apropiate de râu, s-au găsit două fragmente de zgură cu fier, posibil de la cuptoarele de redus minereul de fier ale satului medieval.

Coordonate: 47 54 440,
025 54 845, 345 m. alt.
Cercetare: M.A., 2012.

4. În locul *Tocmitura*, **nr. 4**, s-a descoperit prin sondaj arheologic (1974, Al. Rădulescu), un nivel de locuire probabil din *Hallstatt*, dar nu și ceea ce se căuta, curtea boierului Giurgea, nominalizată aici prin tradiția locului.³⁰⁷ Pct. necartat.

5. La o distanță de circa 1,5 km S-E de Măneuți, în câmp deschis, pe malul stâng al pârâului ce vine de la Măneuți, există o așezare *Sântana*. Inf. veche de la E.I.E. Pârâul poate fi Pozenul. Pct. cartat incert – **nr. 5**.

Cercetarea noastră, pe partea mai ridicată a malului pârâului, în dreptul podului rutier al unui drum de țară, a dus la identificarea a două fragmente ceramice *Sântana*. Deoarece aici, la momentul cercetării noastre, nu s-a găsit teren proaspăt arat, nu s-au putut face mai multe observații.

Coordonate: 47 53 237,
025 57 639, 360 m. alt.
Cercetare: M.A., 2012.

6. Ceramică medievală s-a descoperit la Măneuți, în punctele *La cimitir Covășeni*, *Tocmitura* și *La Mălitură*.³⁰⁸

³⁰⁷ N. Ursulescu, M. Ignat, *Săpături* p. 319.

³⁰⁸ *Ibidem*, p. 386.

45. COMUNA FRUMOSUL

În arealul comunei, N. Grămadă a menționat *Poiana Fierului*, pădurea *Mănăstire*, sau *La mănăstire*.³⁰⁹

Prin cercetări tenace se vor putea găsi și aici puncte cu piese din silex ale omului preistoric, în primul rând la confluența apelor mai mari.

46. COMUNA FUNDU MOLDOVEI

1. În comună s-a descoperit de mult timp o cămașă de zale.³¹⁰ Cercetările de teren pot identifica în parte urme ale locuințelor foștilor coloniști slovaci aduși pentru exploatarea miniere din microzonă.³¹¹

47. COMUNA GĂLĂNEȘTI

Gălănești

1. În zona de contact a unei vechi terase a râului Suceava cu cea de pe partea stângă a pr. Voitinul, nr. 32, în locul *Șuvar*, pe lângă chirpic răspândit pe o suprafață doar de 200 m p., se găsesc fragmente ceramice din secolul al XIV-lea. Între acestea se remarcă un fragment de perete de vas ornamentat cu striuri care s-ar putea data ceva mai timpuriu (început XIV).

Cercetare: M. A.. 1998. 2013: colecțiile MB.

2. La aproximativ 150 metri S-E de aici, nr. 33, pe terasa stângă a Voitinului, pe ogoarele lui Ilie S. Crăciun și Aurel A. Rusu, în locul *Zapodi*, a fost găsită ceramică din secolele XV-XVII, inclusiv un fragment de strachină din caolin, cu smalț verde-oliv.

³⁰⁹ N. Grămadă, *op. cit.*, vol. III, p. 204.

³¹⁰ K. A. Romstorfer, *op. cit.*, p. 12.

³¹¹ N. Ceredarec, *op. cit.*, p. 853 și urm.

Credem că aici a existat, după mutarea din situl anterior, vatra medievală a satului Voitinel. După mai noile hotare ale comunei, situl poate aparține în cea mai mare parte comunei Voitinel.

Cercetare: M. A., 1999; colecțiile MB.

3. Pe marginea nordică a dealului Brădet, nr. 35, de aspect terasiform, la circa 400 metri est de construcția unui han turistic, în puținele ogoare arate, s-au descoperit:

- o așchie din silex cenușiu și una din rocă locală, care se pot asocia cu ceramică preistorică având în compoziție ca ingredient pleavă (un fragment de vas cu apucătoare care are pe mijlocul său o adâncitură făcută cu degetul);
- ceramică zgrunțuroasă, redusă cantitativ, modelată cu roata aparținând culturii *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M. A., 1999.

Coordonate: N 47 54 373,
E 025 48 803, 403 m. alt.

Așezarea din secolul IV, continuă spre est, pe aceeași formă de teren, la cca. 400 m de aici, în unicul ogor arat descoperindu-se material ceramic *Sântana*, numai de aspect nisipos-zgrunțuros, ceea ce ar putea fi un indiciu cronologic suplimentar.

Cercetare: M. A., 1999.

Coordonate: N 47 53 722
E 025 48 635, 409 m. alt.

4. În zona de conexiune a unei vechi terase a râului Suceava cu cea a pârâului Voitinel, s-au descoperit așchii din roci locale, cu talon și una din silex cenușiu, câteva fragmente ceramice vechi, imposibil de datat cu exactitate. Pct. necartat.

Coordonate: N 47 53 709
E 025 48 323, 417 m. alt.

La cca. 150 metri sud, pe aceeași formă de teren, se găsește de asemeni ceramică veche.

5. La cca. 300 m N-E de fosta fermă a PCR, pe un teren mai ridicat de pe partea stângă a pârâului Voitinel, în apropierea caselor sătenilor vecini Hurjui Ion și Galan Radu, s-au găsit câteva fragmente ceramice de aspect mai primitiv, sec. XIII-XIV și altele, doar, câteva din sec. XV. Pct. necartat.

Cercetare: M.A., 1986.

6. La jumătatea distanței dintre Gălănești și Voitinel, pe partea stângă a pr. Voitinel, în zona unde se termină – venind din Gălănești – digul de protecție contra inundațiilor de pe același mal, se găsește ceramică medievală pe o suprafață restrânsă (cut ?) – sec. XV-XVII. Parte din sit, posibil, intră în comuna Voitinel.

Cercetare: M.A., 1986.

7. După informația primită de la prof. de geografie Ion Hurjui, nu mult după 1800, un austriac ar fi făcut săpături pe dealul numit *Mocira*. De acolo provine și un topor din piatră, perforat, de formă oarecum triunghiular. O jumătate, partea posterioară, tot perforat, a provenit din locul *Pârloagele*, tarlăua Ciretel, un teren ceva mai ridicat față de nivelul tarlalei.

8. Ceramică medievală s-a găsit în Gălănești punctul – *Siliștea lui Petru* și în Hurjuieni – *La cimitir*.³¹²

48. COMUNA GRĂMEȘTI*

Bălinești

Satul medieval Bălinești este atestat documentar prima dată la 15 martie 1490.³¹³ A intrat în literatura de specialitate datorită bisericii

³¹² E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 386.

* Acest repertoriu de comună a fost publicat în M. Andronic, *Repertoriul arheologic al comunei Grămești (jud. Suceava)*, în *Suceava*, XIII-XIV, 1986-1987, p. 75-83.

ctitorite de logofătul lui Ștefan cel Mare, Ioan Tăutu, ca fapt divers, atestat științific, strămoșul îndepărtat al autorului.

1. Pe tarlăua situată pe malul stâng al Pârâului lui Stoian, **nr. 1**, înainte de intrarea acestuia în sat, pe un teren în pantă, s-a recuperat un bogat material ceramic, aparținând mai multor epoci istorice: ceramică *Cucuteni* (fază incertă) din pasta fină, în amestec cu cioburi pisate, fără urme de pictură sau excizie. Printre cioburi s-a găsit și partea superioară dintr-o greutate de lut tronconică, cu urme de perforare:

- câteva fragmente caracteristice *epocii bronzului*, folosindu-se ca ingredient în mod majoritar pietriș și silex pisat;
- material ceramic *La Tène* dacic, unde predomină fragmentele de grosimi mai mari, cu cioburi pisate în compoziție;
- ceramică din secol IV d. Chr. (pastă zgrunțuroasă și fină, cenușie).

Cercetare: M.A., 1983.

2. Pe același mal, după prima casă a satului, au apărut numeroase cioburi medievale databile în secolele XIV-XVI. Dintre cele mai vechi se remarcă câteva fragmente de buze, trase oblic în afară și tăiate drept la capăt, făcute dintr-o pastă bogată în nisip, cu bobul mare și mici pietricele și arsă oxidant incomplet – pct. necartat.

Cercetare: M.A., 1983.

3. La aproximativ 80 de metri est de cunoscutul monument istoric medieval, **nr. 2**, se găsesc și astăzi numeroase urme ale vechii reședințe

³¹³ I. Bogdan. *Documentele lui Ștefan cel Mare*, vol. I (1457-1492), 1913, p. 405; *Catalogul documentelor moldovenești din arhiva istorică centrală a statului*, București, 1959, vol. II (1621-1652), p. 116; Cf. în special: G. Balș, *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, 1925, p. 133-139 și C. Popa, *Bălinești*. Ed. Meridiane, 1981.

boierești de aici, aparținând familiei Tăutu. Dintre acestea se remarcă, în mod deosebit, mai multe fragmente de ceramică ornamentală smălțuită și nesmălțuită. Fragmentele nesmălțuite, databile în secolul al XV-lea, arse oxidant, provin de la cahle ce au avut fie un decor compus dintr-o rețea de baghete ce prin intersectarea lor împart întreaga suprafață în romburi, fie de la tipul de cahlă, reprezentând pe Sfântul Gheorghe, călare, ucigând balaurul, tip de cahlă frecvent întâlnită în epocă în mediul urban.³¹⁴ Fragmentele smălțuite, la rândul lor, se împart în două subgrupe. Una se caracterizează prin folosirea intensivă a unui smalț cu nuanțe de galben închis și maroniu, iar cealaltă, mai bine reprezentată, se compune din fragmente cu smalț verde, unde este prezent din nou decorul cu romburi, dar și chenarul cu silueta unui cavaler.³¹⁵

³¹⁴ Astfel de piese identice au fost găsite între urmele arheologice aparținând unei case de orășean înstărit (vezi M.D. Matei; I Em. Emandi, *O casă de orășean din secolul al XV-lea de la Suceava*, în *SCIVA*, 1997, 4, P. 568-569), între cele ale „casei domniei” de pe platoul Cetății de Scaun (vezi R. Popa, M. Mărgineanu-Cârstoiu, *Mărturii de civilizație medieval românească. O casă a domniei și o sobă monumentală de la Suceava din vremea lui Ștefan cel Mare*, București, 1979, p. 47, fig. 23), sau cu diverse ocazii, în diferite variante, la Cetatea de Scaun (vezi R. Gassauer, *Teracote sucevene*, Extras din *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, Facs. 86, oct.-dec. 1935, p. 6 și de asemenea K.A. Romstorfer, *Cetatea Sucevei*, Ed. Acad. Rom., 1913, p. 79), cât și la Curtea Domnească (vezi P.V. Batariuc, *Ceramica ornamentală din secolul al XV-lea descoperită la Curtea Domnească din Suceava*, în *Suceava*, X, 1983, p. 250).

³¹⁵ Cahle de tipul celui decorat cu romburi (smălțuite sau nesmălțuite) numeroase și ele, s-au găsit la Cetatea de Scaun (K..A. Romstorfer, *op. cit.*, p. 78; se mai păstrează de asemenea exemplare cu sau fără smalț provenite din săpături locale în Colecția Romstorfer: inv. E/973, E/972...) după cum la fel de frecvente par să fi fost și cahlele, smălțuite sau nesmălțuite, cu chenar îngust unde apare, într-un decor

În ceea ce privește ceramica de uz comun, pe același platou, cu circa 40 de metri nord-est mai departe de locul unde a existat vechea curte, s-au descoperit fragmente ceramice databile în perioada cuprinsă între începutul secolului al XIV-lea (eventual sfârșitul sec. al XIII-lea) și sfârșitul sec. al XVII-lea. Aici cele mai vechi tipuri de buze de vase sunt cele ușor trase în afară, tăiate aproape drept la capăt, unele având acolo mici creștături.

Cercetare: M.A., 1983.

4. În aceeași zonă, dar pe malul drept al Pârâului lui Stoian, pe ogorul amplasat între apă și grajdurile C.A.P. s-au găsit mai multe bucăți de materie rezultată în urma reducerii minereului de fier și numeroase fragmente ceramice (sec. XIV-XVII) – pct. necartat.

Cercetare: M.A., 1983.

5. Astfel de material fragmentar din feudalismul dezvoltat s-a găsit pe o întindere de mai multe hectare (unde este secondat și de prundiș de râu prezent în cantități apreciabile), pe o tarla aflată la cca. 500 de metri E-SE de monumentul istoric pomenit mai sus – nr. 3.

Cercetare: M.A., 1983.

Botoșănița Mică

Satul Botoșănița Mică este rod al dezvoltării demografice din timpul feudalismului dezvoltat: se mai numea și Tacu.

arhitectural gotic. un personaj (cavaler în armură, statuie...) stând în picioare pe un soclu, postament. (P.V. Batariuc, *op. cit.*, p. 249, pentru Curtea Domnească, R. Gassauer, *op. cit.*, p. 10, pentru Cetatea de Scaun, sau pentru unele descoperiri locale. fără putința sigură de a le localiza, în Colecția Romstorfer, inv. nr. E/966. E/880...).

6. Pe tarlăua *Dumbravă*, nr. 4, situată pe un platou amplasat imediat la sud de sat, la poalele pădurii Zamostea-Deal, s-au putut observa, în arătură, urmele clare a cel puțin 10 locuințe cucuteniene. Materialul arheologic strâns cu această ocazie, în care includem și o jumătate de greutate de lut de forma unei sfere turtite, este realizat exclusiv din pastă ceramică fină, fără cioburi pisate sau alt ingredient. Apar cazuri de ardere secundară puternică, până la zgurificare. La acestea se mai pot adăuga câteva așchii de silex atipice.

Cercetare: M.A., 1983.

Grămești

La peste 1 km vest, contemporan cu satul Grămești, se afla satul "Mrăgireni", sector azi alipit, cu numele Mânigeni, la satul care a dat numele comunei.

7. În centrul satului, nr. 5, pe dealul Cudrina, s-au găsit, de-a lungul timpului, mai multe toporașe neolitice șlefuite, din marnă calcaroasă, dintre care unele se mai păstrează în colecția școlară din localitate. În ceea ce ne privește, cercetările efectuate aici nu au dus decât la culegerea câtorva fragmente ceramice cucuteniene ne semnificative.

Cercetare: M.A., 1983.

8. Nu departe de aici, pe dealul Bolniță, localnicii au găsit un fragment de celt (partea tăișului), ruptura fiind făcută din vechime. În acel loc a apărut și ceramică ce pare a fi hallstattiană timpurie.³¹⁶ Pct. necartat.

9. La cca. 300 m sud de biserica satului, nr. 7, pe partea stângă a Pârâului Mare, lângă casa Iustina Alugheorghe, s-a descoperit ceramică modelată numai cu mâna, incertă cronologic, și ceramică din sec. XIV-XVIII, aici fiind vechea vatră a satului.

Cercetare: M.A., 1983.

³¹⁶ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 140.

10. Pe malul drept al Pârâului Mare, **nr. 6**, în spatele magazinului mixt, pe lotul personal al lui Hrițcu Gheorghe, s-au putut observa mai multe fragmente de zgură provenite de la prelucrarea minereului de fier. Acest lucru a fost sesizat de-a lungul timpului și de cei care își au în zonă loturile în folosință. În situația în care fragmentele ceramice găsite acolo datează din feudalismul dezvoltat și târziu, ne întrebăm, cu titlul de ipoteză, dacă nu cumva acolo satul medieval își avea cuptoarele de redus minereul de fier și, eventual, atelierul de prelucrare.

Cercetare: M.A., 1983.

11. Pe terenul *Peste Codru*, **nr. 8**, pe o cuestă ce domină o bună parte a văii afluentului principal al Pârâului Mare, a fost remarcat un mare număr de fragmente ceramice caracteristice culturii *Cucuteni* (fază incertă) și unele unelte din silex alb-vinețiu și cenușiu-negricios, din care remarcăm: lama denticulată („encoche”), lama fin denticulată, două gratoare laterale pe așchie și un gratoar dublu pe așchie cu scobitură („encoche”). Pasta ceramică se prezintă sub forma speciei foarte fine și a celei ce are ca ingredient o cantitate apreciabilă de cioburi pisate. Unele fragmente au fost arse secundar atât de intens, încât au devenit spongioase. Păstrarea culorilor de pe ceramică nu s-a putut face, cu excepții mai mult decât modeste, din cauza acidității solului, tipic de pădure, aceasta fiind de altfel și neșansa tuturor descoperirilor cucuteniene din zona cercetată.

Cercetare: M.A., 1983.

11bis. La cca. 700 m S-SV depărtare de acest ultim punct, **nr. 9**, pe reversul cuestei, s-au surprins urme ale unei viețuiri cucuteniene, mai modeste. ceramica descoperită aici prezentând aceleași caracteristici ca mai sus. Ca utilaj litic s-a găsit un topor plat, de formă aproximativ trapezoidală, din marnă calcaroasă, mutilat însă destul de mult de lama plugului.

Cercetare: M.A., 1983.

12. Pe tarlăua denumită de localnici *La Tăietură*, nr. 10, situată între Grămești și Gropeni (com. Bălcăuți), pe ambele părți ale șoselei ce face legătura între aceste localități, s-au găsit mai ales cu prilejul lucrărilor agricole, o gamă bogată de lame de silex și de toporașe din piatră șlefuită. Continuând cercetarea de-a lungul malului stâng al pârâului ce vine din Gropeni, la aproximativ 400 m sud-vest de o parcelă de pădure ce a rămas netăiată, urcând cca. 100 de metri de la firul apei pe panta ușoară a terenului, pe o suprafață de 1,5-2 ha, au fost descoperite bucăți de chirpic, ceramică, fragmente de silex și trei toporașe șlefuite din marnă calcaroasă, din care unul păstrat aproape intact. Ceramica, arsă oxidant incomplet, prezintă în compoziție pleavă și ici-colo mici bucăți de cioburi pisate. În ceea ce privește silexul, remarcăm: un grătoar pe bot de lamă, o lamă denticulară, un gratoar atipic și trei nuclee de formă neregulată sau piramidală. Pentru acestea s-a folosit silex de nunațe diferite: alburii mat, cenușiu-albăstrui cu pete maronii. Din lipsa mai multor elemente informative, deocamdată suntem puși în situația de a nu putea atribui cu maximă certitudine așezarea culturii *Criș* sau eventual celei de *tranziție spre epoca bronzului*.

Cercetare: M.A., 1983.

13. Peste unul dintre pârâurile comunei de azi, a existat de mult un pod ridicat de logofătul Tăutu, ctitorul de la Bălinești. Tradiția populară locală a păstrat și mai păstrează amintirea existenței cândva a unei astfel de construcții.³¹⁷ Pe de altă parte, o astfel de realitate istorică, este atestată documentar în prima jumătate a sec. al XVIII-lea,

³¹⁷ Al. Odobescu, *Rămășițe antice din județul Dorohoiu*, în *Opere complete*, vol. III, Ed. Minerva, București, 1909, p. 155. În chestionarul arheologic respectiv Odobescu a fost incorect informat, afirmând că „Pe pârâul ce trece prin acest cătun (Rudești - n.n.) este clădit un vechi pod foarte solid de piatră, care nu are nici o inscripțiune, dar i se zice “Podului Tăutu”... Astăzi în comună nu există așa ceva, ci doar amintirea existenței unui pod ridicat de logofăt pe celălalt fir de apă, pe afluentul principal al Pârâului Mare.

când hotarul satului “Băilești” (Bălinești –n.n.) apărea ca existând undeva pe malul pârâului “Verichia” (azi Verbia) și când exista un loc ce se numea “moara Tăutului.”³¹⁸

14. La cca. 800 de metri vest de cimitirul satului Botoșănița Mică, nr. 11, pe reversul cuestei de pe partea dreaptă a pârâului ce vine din Gropeni (pârâu fără nume), pe o suprafață de mai multe hectare, s-au identificat urmele materiale ale unei așezări datând din *epoca bronzului* (*Komariv*). Pasta ceramică, arsă reducător dar și oxidant incomplet, are în compoziție silex pisat și mai rar cioburi pisate. Caracteristice sunt profilele buzelor de vase, cât și elementele de decor ce apar pe fragmentele ceramice descoperite. Merită, de asemeni, menționate și două zdrobitoare (frecătoare) din rocă dură, având o formă aproape paralelipipedică, cu două suprafețe (cele mai mici) bombate prin șlefuirea piesei, iar cele mijlocii și cele mai mari albiate din cauza utilizării lor îndelungate, în primul rând, probabil, la pisarea silexului. Un fragment ceramic are decor de tradiție *Costișa*, .

Cercetare: M.A., 1983.

15. În locul numit *La Iaz*, nr. 12, pe partea stângă a șoselei ce duce spre Pădureni, aproape de ieșirea din Grămești, pe ambele maluri ale unui izvor a cărui apă este captată într-un mic iaz, s-au descoperit bucăți de chirpic, de zgură rezultată de la prelucrarea minereului de fier și ceramică fragmentară aparținând sec. IV d. Chr. (cultura *Sântana de Mureș*).

Cercetare: M.A., 1983.

16. Mergând mai departe, nr. 13, spre Pădureni, în zona movilei (*La Movilă*) din dreptul fostului S.M.A. Grămești, tot pe partea stângă a șoselei, s-au găsit câteva cioburi atipice (pastă arsă oxidant, cu pleavă și cioburi pisate ca ingredient), câteva fragmente din silex atipice, o lamă

³¹⁸ *Catalogul documentelor moldovenești din arhiva istorică centrală a statului*, București, 1959, vol. II (1621-1652). p. 116.

mică cu retușe, un gratoar pe bot de lamă și o mică unealtă rebutată, o dălțiță, cioplită dintr-un silex alb-vinețiu cu mici pete alburii.

Rudești

Cea mai veche atestare documentară a satului este cea din 2 aprilie 1623,³¹⁹ deși după ceramica medievală găsită aici satul pare să aibă cea mai mare vechime între satele actualei comune Grămești. În apropierea vechiului sat a existat un târg ocazional, un iarmaroc, a cărui amintire a fost mai târziu consemnată într-un document din anul 1766, și care se numea, după spusele localnicilor de azi, „târgul Bârgăului.”³²⁰

17. De-a lungul malului stâng al Pârâului Mare, nr. 14, din dreptul bisericii satului și până aproape în dreptul primelor case din Grămești (Mânigeni sau Minigeni), pe o suprafață de cca. 15-20 ha, incluzând aici și tarlăua *La Zbâr*, pe un teren în pantă orientată spre sud, într-o ușoară zonă depresionară, s-a găsit un bogat material arheologic, care, în mare, poate fi diferențiat cronologic în funcție de descoperirile de până acum, după cum urmează:

- fragmente de lame de silex cu retuș, fin denticulate, diverse așchii de silex și câteva cioburi neolitice cu pleavă în compoziție;

- ceramică getică (sec III-II e.n.) modelată cu mâna, arsă oxidant în majoritatea cazurilor și având cioburi pisate în compoziție. Fragmentele de buză sunt drepte sau puțin trase în afară, uneori posedând spre exteriorul lor alveolări digitale. Aceeași tehnică de ornamentare apare și sub forma brâului alveolat.

- în cantitate mai mică, material tipic bastarnic: ceramică neagră sau arsă oxidant, barbotinată, buze fațetate (parte din materialul anterior poate aparține culturii *Poienești-Lucașeuca*);

- ceramică aparținând culturii *Sântana de Mureș*, unde cca. 85% din fragmente sunt realizate din pasta zgrunțuroasă, cenușie, restul

³¹⁹ T. Bălan, *Documente bucovinene*, vol. I (1507-1653), Cernăuți, 1933, p. 185.

³²⁰ M. Andronic, *Cercetări istorice și arheologice privind satul medieval Rudești (com. Grămești, jud. Suceava)*, în *Suceava*, XIII-XIV, 1986-1987, p. 427 și urm.

procentual fiind reprezentat de specia fină cenușie (funduri inelare, fusaiolă bitronconică);

- în cadrul epocii medieval, bine reprezentată cantitativ, distingem material caracteristic secolelor XIII și XIV (și poate chiar mai vechi): pasta bogată în microprundiș și nisip cu bobul mare și mijlociu, neomogenizată bine la frământare și în majoritatea cazurilor arsă oxidant incomplet până la cărămiziu închis. Apare ici și colo ca decor linia simplă vălurită, realizată stângaci sub gât, iar majoritatea fragmentelor de buză au buza trasă în afară mai mult sau mai puțin, cu marginea ei rotunjită sau tăiată drept. Fundurile de vase sunt plate și groase în secțiune (1 până la 2 cm). Au în exterior un aspect deosebit de zgrunțuros, fără să prezinte vreo urmă a detașării vasului de pe roată, care, din cauza proastei calități a vaselor, ca execuție și material, pare să fi fost una de tip lent.

Mult mai bogat se prezintă materialul aparținând sec. XV-XVI (eventual începutul sec. al XVII-lea), unde apare o gamă diversă de tipuri de buze și de decorări. În mică măsură apare ceramica smălțuită (sec. XV-XVI), pictată (sec. XVIII) și caolinul. În zona apropiată bisericii satului, unde s-a găsit aproape toată ceramica, mai veche, din secolele XIII și XIV, s-a descoperit un număr considerabil de bucăți de zgură metaliferă. Pe tarlăua *La Zbâr*, de-a lungul anilor, localnicii, cu prilejul arăturilor, au dat de mai multe cuptoare și de mari cantități de cărămidă și piatră fățuită.

Cercetare: M.A., 1983.

18. Peste Pârâul Mare, **nr. 15**, în dreptul sitului anterior, pe dealul Zbâr, a fost descoperit, cu ani în urmă, de săteni, un cuptor (?) și, în cursul cercetărilor propriu-zise, o bucată masivă de lutuală, purtând urme de nuiele.

19. Pe marginea cuestei de pe partea dreaptă a Pârâului Mare, **nr. 16**, în 1983 exista un pâlc de pădure. Revenind după mulți ani, în 2012, în terenul acum arat s-a descoperit ceramică *Precucuteni*, utilaj litic din silex și din roci locale, alături de chirpic.

Verbia

Apariția satului Verbia este târzie, plasându-se în secolele feudalismului târziu.

20. Pe fosta tarla numită *Oniciuc*, nr. 17, pe panta lină a versantului stâng al văii pârâului Verbia și pe o lungime de peste 500 de metri de-a lungul apei, s-au identificat numeroase urme arheologice:

- ceramică aparținând *La Tène*-ului dacic: ardere oxidantă, pastă poroasă în amestec cu cioburi pisate, mici butoni cu element decorativ;

- câteva fragmente aparținând de cultura materială bastarnică din sec. II-I î. Chr.: buze de vase caracteristice, părți de pereți de vase barbotinate;

- ceramică din secolele II-III d. Chr.: pastă roșie, fină, cu angobă, funduri inelare, dar și mai multe fragmente din pasta fină cenușie, modelată tot la roată, care, datorită lipsei în cadrul ei, cel puțin până acum, a pastei ciment, nu pot fi atribuite secolului IV e.n. În plus, au apărut câteva fragmente de torți de amforă (cu o nervură masivă mediană pe fața superioară sau cu o canelură largă, pastă ceramică zgrunțuroasă, alb-gălbuie sau roz-gălbuie pal, cu o pigmentație maronie și neagră sau închis-cărămizie și un fund de amforă, inelar, de formă cilindrică, din pastă alb-gălbuie). Interesant, s-au descoperit fragmente de buze de oale, lucrate numai cu mâna, bine trase în exterior, ce pot sugera și perioada secolelor I-II d. Chr. Așezarea dacică pare să fi avut și pâlcuri de locuințe dispartate, de-a lungul apei, de vreme ce la mai bine de 600 de metri de tarlăua *Oniciuc*, în spatele casei lui Hrițcu Dumitru s-au mai descoperit fragmente ceramic concludente în acest sens. Pentru viitor, merită să se facă aici săpături, secolul I d. Chr. putând fi astfel mai bine definit. Situl se desfășoară spre S-E și în comuna vecină.

Cercetare: M.A., 1983.

49. COMUNA GRĂNICEȘTI

Dumbrava

1. La circa 50 m vest de biserica satului, nr. 268, pe un teren mai plat, alături de bulgări de chirpic, au fost descoperite fragmente ceramice modelate cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție, arse oxidant

incomplet. În lipsa unor elemente definitorii, nu putem data sigur aceste vestigii (*Hallstatt*, sau *La Tène timpuriu*). Posibil și *Noua*.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

1bis. Pe dealul numit *La Punctul Trigonometric (?)*, nr. 269, au fost descoperite fragmente ceramice datând din *Hallstattul timpuriu*, iar în locul *Bahnă*, se găsește ceramică medievală.³²¹ Pct. necartate.

Grănicești

2. Pe Dealul Ciuhii, Toloacă, nr. 270, sau Gârla cu Salcâmi de sub pădurea satului Grănicești, a fost descoperită și cercetată prin săpături arheologice o așezare din *Hallstattul timpuriu*. Rezultatele săpăturilor au permis definirea aici a unui aspect aparte al culturii *Gáva-Holihrady*, numit *grupul Grănicești* (prima jumătate, sau cel târziu către mijlocul perioadei *Ha A*).³²² Tot de pe deal provine un topor din silex aparținând *culturii amforelor sferice*.³²³

3. Pe partea dreaptă a pârâului Luncă (zis și *Vlăduț*), nr. 272, în dreptul porții lui Toader M. Clipa (casa nr. 179), în ruptura dealului Ciuha (loc *Toloacă*), în toamna anului 1986, s-au descoperit urmele unei locuințe semiadâncite databilă în secolele VI-VII. Tot aici proprietarul locului ar fi găsit un clopoțel de bronz, ulterior pierdut.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

În grădinile de pe malul drept al pârâului din apropierea casei mai sus amintite, a fost descoperită în cursul cercetărilor recente ceramică fragmentară modelată exclusiv cu mâna, arsă oxidant incomplet și inegal, databilă în *La Tène (?)*, parte din ea putând aparține însă și secolelor V-VII.

³²¹ A. László, *Începuturile...*, p. 73, pct. 34; E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 387.

³²² A. László, *Începuturile... passim*.

³²³ D. N. Popovici, *Noi descoperiri...*, p. 67, nr. 6.

Cercetare M.A., 1986; colecțiile MB.

4. Pe terenul de pe partea stângă a unui izvor de dreapta al pârâului Luncă, **nr. 273**, la cca. 400 m amonte de pct. anterior, s-au găsit:
- ceramică modelată cu mâna, arsă oxidant incomplet;
 - rare cioburi din sec. XV;
 - două bucăți de zgură cu fier.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

5. Pe pantele terenului de pe partea stângă a pârâului Luncă, **nr. 274**, cu 1-200 m înainte de podul drumului DN 2 spre Siret, au fost descoperite:

- ceramică atipică, modelată cu mâna;
- ceramică medievală din secolele XVI-XVII, inclusiv caolin pictat sau smălțuit galben-marونیu.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

6. Pe terenurile de pe partea stângă a pârâului Lunca, **nr. 276**, la circa 500 m est de fostele grajduri CAP, au fost identificate urmele unei mari așezări aparținând *epocii bronzului*.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

7. Pe partea opusă a apei, **nr. 277**, la circa 250 m est de grajduri, au fost descoperite fragmente ceramice care pot fi încadrate cu certitudine în cultura *Sântana de Mureș* și *evul mediu* (sec. XIV-XVII), dar și:

- un ciob cu pleavă în compoziție (*neolitic* ?);
- ceramică din *epoca fierului*, atipică;
- un ciob negru de aspect mozaicat (?);
- un altul din pastă fină (sec. II-III d. Chr. ?).

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

Unele fragmente atipice ar putea aparține unui nivel de locuire *Noua*, ținând de vecinătatea mării așezări de la pct. 6, de care s-ar putea

lega și descoperirea unui percutor-zdrobitor cvasisferic, cu diametru de cca. 7 cm, din silex cenușiu, ce păstrează parțial cortex, uzat însă de folosință.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

8. Pe ambele maluri ale Pârâului cel Adânc, **nr. 278**, afluent de dreapta al Horaețului, pe circa 200 m de la confluență spre sud, s-a fost decoperit constant material ceramic *Sântana de Mureș* (sec. IV d. Chr.) și câte o bucată de zgură cu fier, pe ambele părți ale cursului de apă. În intervalul dintre vărsarea Pârâului cel Adânc și pârâului Luncă pe cca. 600 de metri au apărut izolat, rare cioburi din aceeași perioadă. Pe dreapta Horaețului, de la barajul iazului și până la vărsarea Pârâului cel Adânc, s-a descoperit ceramică din *Hallstatt* sau *La Tène* și *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M., 1986; colecțiile MB.

9. Pe malurile unui pârâiaș fără nume, **nr. 279**, canalizat în deceniul nouă al secolului trecut, pe o lungime de cca. 150 m de la vărsarea sa în Horaeț, a reapărut o densitate considerabilă de material *Sântana de Mureș*. Pe partea dreaptă, aproape de confluență, s-a descoperit o bucată de zgură cu fier iar pe partea cealaltă o lamă de silex, maroniu-cenușie, fără retușe.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

10. Pe pantele de pe partea stângă a acumulării de apă Grănicești, **nr. 280**, pe malurile primelor trei izvoare, reapar urmele de locuire *Sântana de Mureș* (și un fund de amforă și o bucată de zgură cu fier, pe malul stâng al izvorului nr. 3). Tot aici a apărut o așchie de silex și un ciob *Noua*.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

11. În apropierea locului unde drumul comunal care străbate dealul Săliște ajunge la Horaeț (sau Horaîț), **nr. 281**, în dreptul unui cot mai mare făcut de pârâu, alături de chirpici s-au găsit:

- ceramică atipică, lucrată numai cu mâna, poate din *Hallstatt* și un buton-apucătoare cu pleavă în compoziție (*neolitic* ?);
- ceramică din secolele II-IV d. Chr.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

12. La cca. 1,5 km E-SE de sat, în dreptul unui cot mai mare al pârâului Luncii (Văduț), în locul *Dealul Siliștea*, s-au descoperit chirpic vechi, un buton din pastă cu pleavă (*neolitic* ?), ceramică de aspect *La Tène* și *Sântana de Mureș* (pct. necartat).

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

13. Tot pe partea dreaptă a Horaețului, **nr. 282**, pe malul stâng al afluentului său, Pârâul Săcării, pe lângă numeroși bulgări de chirpici, au fost găsite:

- două așchii atipice din silex, un topor neperforat dintr-o rocă calcaroasă, două fragmente ceramice ce par a fi *Cucuteni*;
- câteva fragmente ceramice aparținând culturii *Komariv* sau *Noua*, cu silicolit pisat în compoziție;
- diverse fragmente ceramice atipice (*Hallstatt*, *La Tène* ?).

Și pe partea dreaptă a Pârâului Săcării, s-a descoperit ceramică *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

14. Pe aceeași parte a Horaețului, **nr. 283**, după primul pârâiaș, fără nume, care urmează deplasării spre sud, pe multe sute de metri au apărut, alături de bulgări de chirpici, fragmente ceramice *Sântana de Mureș*, din pastă fină și zgrunțuroasă, dar și medievală (sec. XV-XVII). Adăugăm aici și rare fragmente modelate cu mâna, arse oxidant incomplet și inegal, unele cu barbotină, databile în sec. III-I î. Chr.

15. După informațiile oferite de săteanul David Clipa, pe o terasă cuprinsă în punctul numit *Gâtlan*, pe dealul străbătut de drumul comunal de la Grănicești la Satu Mare se găsește ceramică în arătură, ceea ce s-ar conexează cu o altă informație ce menționează aici o așezare *Poienești-Lucașeuca*.³²⁴

16. Într-un loc azi necunoscut, pe Dealul Iancului, nr. 271, spre sfârșitul sec. al XIX-lea s-au descoperit pentru prima dată în țară vestigii ale *culturii amforelor sferice* – două morminte în cistă cu lespezi de piatră, amintite inițial de Josef von Gutter.³²⁵

17. În punctul *Gârla cu salcâmi*, s-a descoperit un topor din silex alburui-mat (*tranziție spre bronz*?).³²⁶ Tot aici, ca și la *Drumul gâtlanului* și *Săliște*, Emandi ne-a informat că se găsește ceramică din sec. XIV-XV.

Gura Solcii

Cercetarea de teren a microzonei satului, de către autor, nu a dus la descoperirea decât de ceramică târzie, din sec. XVIII-XIX. Ceramică din sec. XVI-XVII ar fi fost însă găsită, nu știm în ce cantitate și cu se semnificație, în locul *Hârb*.³²⁷

Iacobești

18. Pe platoul de pe partea stângă a primului izvor, nr. 284, de dreapta, al pr. Racovăț, la ieșirea din localitate, spre nord, pe lângă chirpici, s-au găsit numeroase cioburi *Criș*, cu pleavă, arse oxidant complet sau incomplet, așchii atipice din silex, fragmente de lame (silex maroniu și cenușiu închis spre negru) cu retușe marginale, așchii din menilit (?) negru-cenușiu închis, un percutor fragmentar din silex maroniu, un toporaș-dălțiță dintr-o rocă moale calcaroasă. Locuirea s-a făcut pe mai

³²⁴ M. Babeș, *op. cit.*, p. 201, pct. 41.

³²⁵ B.P. Niculică, M. Andronic, *O nouă așezare...*, p. 50 cu inf. și toată bibl.

³²⁶ D. Popovici, *Noi descoperiri...*, p. 67; E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 386.

³²⁷ E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 386.

multe platouri, limitate de alte izvoare și viroage ale văii Racovățului, dovadă fiind prezența unor astfel de materiale. La cca. 300 m sud de sit, în zona de început a unor viroage, s-au descoperit fragmente ceramice cu cioburi pisate în pastă, care s-ar data în altă epocă.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

19. În vatra satului, **nr. 285**, în dreptul bisericii de peste Racovăț, în spatele casei lui Ion Șchiriac, alături de bulgări de chirpici, a fost identificat un material ceramic fragmentar destul de atipic, care se poate data cu probabilitate în *Hallstatt*, dar și în *La Tène*.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

20. La câteva sute de metri N-E de ultimul punct, **nr. 286**, poate în conexiune cu acesta, în spatele gospodăriilor lui Ion Șpac, Eugen Șpac și Vasile Șchiriac, pe lângă chirpici, s-au descoperit:

- un vârf de săgeată (?), nefinisată, din silex alburii;

- două mici fragmente ceramice *Noua* (?), sau după felul arderii

posibil și sec. XIV;

-material ceramic bogat modelat numai cu mâna, poate *La Tène*,

după un fragment de buză de vas decorat cu alveolări digitale.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

21. Pe terasa înaltă a râului Suceava, **nr. 287**, aflată între calea ferată și drumul DN 2. la N – NV și la S–SE de un mic cimitir, alături de bulgări de chirpici, pe mai multe sute de metri, au fost decoperite fragmente ceramice tipice *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile MB.

21bis. În punctul *Valea Racovăț*, s-a descoperit ceramică din sec. XIV-XV.³²⁸

³²⁸ *Ibidem*, p. 387.

22. Punctul *Chetriș*, nr. 288, a fost semnalat în urmă cu mai bine de două decenii, prin descoperiri repetate făcute aici. Au fost descoperite, de-a lungul timpului materiale ceramice din culturile *Precucuteni III*, *Cucuteni*, *Noua*, din perioadele *Hallstatt* și *La Tène*-ul getic, ceea ce s-a confirmat și prin ultima noastră cercetare de teren.³²⁹ Săpăturile de aici din 1993-1994 au evidențiat următoarele niveluri de locuire: *Precucuteni III*, *Cucuteni faza A 3*, de început, *Hallstatt*, *Poienești-Lucașeuca*, *Sântana de Mureș*, sec. VI-VII și *ev mediu*.³³⁰ Este posibil aici să fie reprezentate și secolele VIII-IX.

Ceramică medievală (XIV ? –XV) s-ar fi găsit după Emandi în acest sit și în cel numit *La Șanțuri*, dar personal nu credem că este vorba efectiv de un loc locuit în acest sit sondat deja, mai ales că am cercetat locul.³³¹

Cercetare: M.A., 1986, ante D. Cusiac; colecțiile MB.

23. Pe fosta grădină de legume a CAP-ului, nr. 289, în deceniul opt al secolului trecut, a fost descoperită în cadrul unei așezări *Sântana de Mureș*, o monedă de aur de la Teodosius. În sit se găsește și ceramică *Noua* și de factură geto-dacică.³³²

24. În locul *Săliște*, s-au găsit materiale ceramice diverse, *Noua*, *La Tène* și ar trebui și medievale, judecând după denumirea acestui loc.³³³

³²⁹ Vezi și B. Niculică, M. Andronic, *O nouă așezare...*, p. 11, cu bibl.

³³⁰ I. Mareș, *Românești-Chetriș*, jud. Suceava, în *CCA, Campania 1993*, Satu Mare, 1994, p. 54, pct. 112; *Ibidem*, în *CCA, Campania 1994*, Cluj-Napoca, 1995, p. 76, pct. nr. 110; Cf. și I. Mareș, Șt. Dejan, *Românești*, com. Grănicești, Punct: „Chetriș”, în *CCA, Campania 2005*, Buc., 2006, p. 290-292, p. 155; I. Mareș, *Săpăturile arheologice de salvare de la Românești-Chetriș*, com. Grănicești, jud. Suceava, în *Suceava*, XXXVII, 2010, p. 9 și urm.

³³¹ E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 386.

³³² D. Cusiac, *Din istoria unei străvechi așezări sucevene: satul Românești, comuna Grănicești*, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980, p. 212-213; (cf și M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 86-87, nr. 17. col. MB).

³³³ D. Cusiac, *op. cit.*, p. 211-213.

25. În locul fostei biserici din lemn a satului, din secol XVIII, nr. 293, numit *Cimitirul vechi*, s-a descoperit ceramică medievală din secolele XVI-XVIII. Locul este marcat și de o cruce din piatră cu inscripție, ce amintește anul ridicării sale la 1759. Aici, după unele fragmente modeste ceramice, se pare că este și un nivel de locuire *Cucuteni*.

Cercetare: M.A., 1984; I.M. ulterior.

26. La o distanță de mai multe sute de metri nord, de punctul anterior, pe aceeași parte a văii, pe un teren destul de plat, s-au găsit, pe lângă chirpici, așchi din silex cenușiu și din roci locale, ceramică *Cucuteni* și ceramică modelată numai cu mâna de aspect *La Tène*, poate sec. III-II î. Chr.

Cercetare: M.A., 1986.

27. Pe terenul amplasat între locul fostei livezi a CAP-ului din localitate și cursul pârâului Horaiț, tot nr. 293, s-au descoperit rare cioburi tipice *Sântana de Mureș*, ambele specii, dar nu și chirpic.

Cercetare: M.A., 1986.

28. La cca. 400 m N-E de situl *Chetriș*, în grădina sâtenței Viorica Cusiac, la intrare în sat, pe partea dreaptă a drumului, pe cca. 200 mp, s-au descoperit ceramică *Poienești-Lucașeuca* și ceramică *Sântana de Mureș*, ambele tipuri principale de pastă, inclusiv fragmente de amfore romane.

Cercetare: M.A., 1986.

29. De pe teritoriul satului provin descoperiri de toporașe din piatră preistorice.³³⁴

³³⁴ D. Olinescu, *Harta*, p. 77.

30. N. Grămadă, *op. cit.*, vol. V, consemnează la Românești, locul “Troian.”

50. ORAȘUL GURA HUMORULUI

1. Cercetarea arheologică în oraș a fost deosebit de dificilă. Vestigiile cele mai importante sunt cele care au aparținut sistemului austriac defensiv realizat în cea mai mare parte în prima parte a domniei lui Franz Joseph. Studiul amplu, cu folosirea inclusiv a documentelor de arhivă vieneze, dedicat subiectului, a constituit comunicarea autorului la Congresul mondial de arheologie de la Dublin (2007).³³⁵

La Gura Humorului, mai vizibil, se păstrează urme de la vechile amenajări defensive pe Dealul Cetate (fortul nr. 3 – nr. 1) și în locul *La Roată* (fortul nr. 5 – nr. 4). Alte vestigii – nr. 2 și 3.

2. În privința localității din componență Voroneț, foarte lacunar din păcate, ca de multe alte ori pentru autorii citați, s-au consemnat „materiale sporadice și din secolul al XIII-lea.” Personal, avem mari rezerve pentru o astfel de datare timpurie.³³⁶

3. N. Grămadă, *op. cit.*, VI, consemnează la p. 585, la Voroneț, la 1490, “Movila săpată.”

4. În situația identificării acelor „siliștea lui Dobre” și siliștea „Poiana”,³³⁷ ceea ce acum, din cauza urbanizării, este aproape imposibil, s-ar putea descoperi ceramică medievală.

51. COMUNA HĂNȚEȘTI

Berești – harta la com. Adâncata

1. În vatra satului, în locul numit *Cânepiște* (nr. 183), în ogoarele (Grigorean Ecaterina) de pe terenul în pantă spre malul stâng al pârâului

³³⁵ M. Dronic, *Museum investigations of Bukovina forts and their role in collective social memory*, în vol. *Sixth World Archaeological Congress*. Dublin, Ireland, 29 th june – 4 th july 2008, p. 92. Primele informații în idem, *Cercetări arheologice...*, (I), p. 79.

³³⁶ M. D. Matei, Emil I. Emandi, *Habitatul...*, p. 37.

³³⁷ D. Matei, E. I. Emandi și O. Monoranu, *Cercetări arheologice...*, p. 25.

satului, fără nume, se găsește alături de bucăți de lut provenind de la pereții lutuiți ai unor foste locuințe, ceramică aparținând la două etape de locuire:

- ceramică modelată numai cu mâna, cu cioburi pisate ca ingredient, arsă la diferite nuanțe de cărămiziu sau cenușiu, unele cu suprafața exterioară neagră și lustruită, între acestea remarcându-se un fragment cu buton ornamental și un altul de buză de castron tronconic (prima epocă a fierului – *Hallstatt*);
- ceramică medievală, inclusiv fragmente de vase din caolin, smălțuite în verde sau gălbui-marونیu, între ele remarcându-se și două de aspect primitiv, comparabil cu primul orizont de creare a satelor medievale din nordul Moldovei, deci ante sau imediat post „descălecat”. Prin urmare datatăm întregul material în cursul secolelor XIV-XVI.

Cercetare: M. A., 2012

2. Pe terenurile sudice ale dealului Pleșa, s-au descoperit sporadic câteva așchii din silex cenușiu, dintre care două cu o patină destul de pronunțată (*paleolitic superior ?*- nr. 187).

Cercetare: M.A., B.P.N., 2012.

Situl poate fi identic cu cel plasat pe dealul Berești (435 m alt.), de la S-V de sat, pe a cărui platou s-au descoperit piese și așchii din silex patinat, cu aceeași datare.³³⁸

3. În zona bisericii și la est de ea, nr. 186, în parcela numită *Girișan*, s-au descoperit materiale ceramice: *Noua. Poienești-Lucașeuca*, getice și bastarnice, *Sântana de Mureș* și din sec. XIV-XVII.³³⁹

4. Din sat provine un pumnal din piatră cu suprafața realizată prin cioplituri și vârf rotunjit (*paleolitic ?*) donat MB și un topor-ciocan din rocă dură, perforat (*epoca bronzului*), păstrat într-o colecție particulară din Suceava.³⁴⁰

³³⁸ M. Andronic et alii, *op. cit.*, p. 157, pct. 187.

³³⁹ *Ibidem*, p. 157, pct. 188.

³⁴⁰ *Ibidem*, p. 157, pct. 188-189.

5. În colecțiile MB se găsește un topor din silex alburui-vinețiu, trapezoidal, realizat prin cioplire, probabil din perioada de *tranziție spre epoca bronzului* (inv. B/501). Un altul din andezit, din *epoca bronzului*, se găsește într-o colecție particulară.³⁴¹

Hănești

Satul Hănești a apărut în secolul al XIV-lea în zona de șes cuprinsă între valea Siretului (Siretul Nou) și Gârla Sirețelului (Siretul vechi); această localizare se face, din punct de vedere arheologic prin descoperiri de ceramică, iar prin toponimie este cunoscută ca zona *Seliște*, pentru secolele XVIII-XIX, sau *La Temelie*, în zilele noastre. De-a lungul secolelor, vatra satului Hănești s-a mutat, în funcție de perioadele ploioase, cu inundații ce au determinat mutarea vetrei.

6. Pe terenul în pantă de pe partea stângă a pârăului Valea Mare, nr. 203, în jurul ogorului lui Ion Bardan, din apropierea casei Paulina Brumă, se găsește un material cramic deocamdată dificil de datat cu precizie: modelat numai cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție, arderi la nuanțe variate, oricum anterior erei creștine (*La Tène*, sau *Hallstatt*). Probabil este vorba despre un punct locuit, deci cu o intensitate redusă de locuire umană.

Cercetare: M.A., 2012

7. Un punct arheologic încă insuficient cunoscut este cel din preajma și din grădina sâtenii Maria Bardan (Croitoru), aflat pe partea dreaptă a unui mic fir de apă ce se varsă în Valea Mare: doar trei fragmente ceramice modelate și de aspect identic ca mai sus și un mic fragment de zgură metaliferă (Fe ?). Este posibil ca descoperirile să se lege de realitățile de habitat de la punctul anterior. Pct. necartat.

Cercetare: M. A., 2012.

³⁴¹ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 272.

8. Un sit de mai mare suprafață se plasează tot pe aceeași parte a pârâului Valea Mare, **nr. 204**, din zona bisericii cu hramul Sf. Dumitru. El începe din spatele casei lui Gh. Atomi (cca. 100 m S-V de biserică) și se termină după parcurgerea a câteva sute de metri spre est în zona ogorului lui Gh. Cântiuc. După caracteristicile materialului ceramic de aici, descoperit în cantitate totuși modestă, el ar putea aparține primei epoci a fierului – *Hallstatt*. Desigur, reveniri periodice aici vor putea mai bine data situl. Tot aici s-a descoperit și un fragment ceramic modelat cu roata, cenușiu, din pastă fină, databil în secolele II-IV d. Chr. și care s-ar putea lega de situl următor.

Cercetare: M. A., 2012

9. Un alt sit se desfășoară teritorial spre est, **nr. 205**, pe aceeași pantă ale malului pârâului Valea Mare, din dreptul casei sâtenței Eugenia Chelaru, pe o distanță de circa 200 metri spre serele amenajate în vecinătate de către Dinu Helbet.

Aici s-a descoperit material ceramic fragmentar modelat numai cumâna, de aspect *La Tène*, dar și modelat la roată, prin câteva fragmente angobate putându-se data în secolele II-III d. Chr. Adăugăm în acest context și un fragment nisipos de amforă romană, dar și material ceramic târziu, din ultimele veacuri.

Cercetare: M. A., 2012.

10. În apropierea podului rutier peste apa Văii Mari, **nr. 206**, la sud de casa lui Constantin Vilhelm, s-a identificat amplasamentul unei foste așezări aparținând culturii *Poienesti-Lucașeuca* (sec. II-I î. Chr.): o buză fațetată de castron, pereți de vase decorați în tehnica barbotinării, o jumătate dintr-o fusaiolă, fragmente negre de aspect mozaicat...

Cercetare: M. A., 2012.

11. Pe terenurile de lângă șosea, vis-à-vis de biserica monument de arhitectură (**nr. 199**) și în fostul parc Teliman, se găsesc alături de

bucăți de chirpic și ceramică fragmentară, care după caracteristicile sale se poate data în eneolitic, cultura *Cucuteni (B)*, în *epoca bronzului* – cultura *Noua* (morminte de înhumăție, chirците, la modernizarea drumului din dreptul bisericii) și în *Hallstatt*.³⁴² Rar apare și ceramică din sec. XIV-XVII, inclusiv un fragment de buton ceramic și un altul de disc smălțuit în verde, ornamental, provenind de la un edificiu religios (sec. XV). În componența zidului de incintă al bisericii, refăcută în 1822, se găsesc încastrate unele ancadramente de fereastră de stil gotic, încadrabile în sec. XV-XVI.

Cercetare: M.I., 1967., M.A., P.V.B., B.P.N., I.M., 1997; M.A., 2012.

12. Pe terenurile de lângă șosea, vis-à-vis de biserica monument de arhitectură, se găsesc alături de bucăți de chirpic și ceramică fragmentară, care după caracteristicile sale se poate data în eneolitic, cultura *Cucuteni* și în *epoca bronzului* – cultura *Noua*. Practic, același sit.

Cercetare: M. A., P.V.B., B.P.N., I.M., 1997, M.A. 2012.

13 În partea estică a satului, în zona *Vâlcele*, nr. 200, pe prima terasă a Siretului, pe o suprafață de cca. un hectar, chiar până la malul râului, s-au descoperit, pe lângă chirpici:

- fragmente de vatră de lut;
- ceramică *Noua*;
- material ceramic *Poienеști-Lucașeuca*;
- ceramică carpică, din sec. II-III d. Chr.;
- ceramică *Sântana de Mureș*, inclusiv fragment de amforă romană.

Cercetare: M. A, P. V. B., I. M, 1997; colecțiile MB.

14. La cca. 200 m est de situl anterior, nr. 201, în locul *La Humă*, pe terasa a doua a Siretului, s-au găsit:

- un nucleu de silex epuizat, patinat (*paleolitic* ?);

³⁴²M. Babeș, *op. cit.*, pct. 43, A. László, *Începuturile...*, p. 174, nr. 107.

Informații, ca și la alte situri din comună, din M. Andronic et alii, *op. cit.*, p. 161-163.

- ceramică *Noua*;
- ceramică modelată numai cu mâna, *La Tène* ?;
- ceramică din sec. II-IV. Situl probabil este o continuare de locuire spațială a celui anterior.

Cercetare: M. A., P. V. B., I. M., 1997; colecțiile MB.

15. Spre limita de sud-est a comunei, nr. 207, în locul numit *În Capăt la bulgărie*, pe terenul în pantă spre un vechi curs al Siretului, marcat de o suprafață cu stufăriș, în jurul ogorului lui Mihai Spiridon, se găsește material ceramic tipic culturii *Sântana de Mureș*, secolului IV d. Chr., lucrat la roată, din pastă fină sau nisipoasă. Deoarece s-au descoperit câteva mici fragmente de altă factură, având microprundiș în compoziție, este posibil, ipotetic, ca aici să se fi locuit și în *epoca bronzului*.

Cercetare: M. A., 2012.

16. Pe terasa înaltă a unui afluent modest de stânga al pârâului Valea Mare, la circa 200 m nord de liziera pădurii La Casa-Arsă, a fost descoperit un fragment de lamă de silex cenușiu, ce se poate lega de nivelul de locuire preistorică din arealul comunei. Pct. necartat.

Cercetare: M.A., B.P.N., 2012.

17. După informațiile solicitate de autor, de la înv. pens. Dumitru Tanasă din Berești. cu mult timp în urmă în timpul campaniei agricole a elevilor, a fost găsit întâmplător un topor din silex albicios în locul *Coșereni*, spre poalele sudice a dealului Berești (435 m alt.).

18. La sfârșitul secolului al XIX-lea, s-au descoperit – probabil în zona bisericii monument de arhitectură – cahle medievale, care ar fi putut aparține fostei curți a vornicului Ioan Cupcici sau a descendenților săi.³⁴³

19. Cu o localizare mult prea relativă, în locul *La Șosea*, s-a descoperit ceramică *Noua*, *Hallstatt*, *La Tène*, și *Poienești-Lucașeuca*.

³⁴³ P.V. Batariuc, *Contribuții mărunte...*, p. 68.

Cercetare: I.M., 1969 (?) – cum apare în M. Andronic et alii, p. 162-163, pct. 202.

20. La limita de N-V a comunei, pe stânga șoceleii spre Hănțești, în prelungirea unor pante ce se termină brusc deasupra albiei meandrate a Siretului, s-au descoperit două piese din silex, dintre care una – rest de gratoar masiv – patinată total (*paleolitic superior*).

Cercetare: M.A., 2011.

21. În 2003 s-a semnalat descoperirea unui fragment de topor dintr-o rocă magmatică, șlefuit, într-un loc presupus – marginea pădurii Hănțești, datând din *epoca bronzului*.³⁴⁴

52. COMUNA HÂRTOP

Hârtop

1. În punctul *Dealul Ciorsaci* s-a descoperit o așchie din silex patinată, probabil *paleolitic superior*.³⁴⁵

2. În locul numit *Sub Plopi*, se găsește ceramică *Cucuteni* și *La Tène*. Cu ocazia unui sondaj aici s-a descoperit un mormânt de incinerare în cistă, al purtătorilor culturii *Komariv*. Important, de aici provine și un cuțit de luptă de tip *celtic*.³⁴⁶

3. Pe terenul terasat de pe dreapta Pârâului Ursului, sau Hârtop, în dreptul unei râpi, de pe partea cealaltă, cu straturi succesive de lespezi de

³⁴⁴ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 276-277, pct. 32.

³⁴⁵ N. Ursulescu, Șt. Manea, *Evoluția habitatului din bazinul Șomuzului Mare în zona comunei Preotești*, în *Suceava*, VIII, 1981, p. 172. Pe hartă apare *La Tène*, probabil nr. 2.

³⁴⁶ *Ibidem*, p. 137, 176-177, fig. 3/2, 4/1; M. Babeș, *op. cit.*, p. 288, nr. 144. B.P. Niculică, C. Aparaschivei, *Un nou sit...*, p. 62.

calcar la lumina zilei, s-a identificat o veche vatră de sat (ceramică fragmentară cel puțin din secolele XV-XVI și o lupă din fier).

N 47 27 708,

E 26 22 365, 285 m alt.

Cercetare: M. A., 2013.

4. Într-o vreme, în colecția școlii existau din locul *Poiana Fântâinii*, din zona de hotar dintre sat, Mănăstioara și Vulturești, piese litice, gratoare și așchii din silex patinat, databile în *Gravetian* și ceramică din sec. XV-XVII (dealul Olăreni). Inf. veche de la E.I.E.

5. Din sat provine o monedă cu efigia împărătesei Faustina.³⁴⁷

53. COMUNA HORODNICENI

Botești

1. În locul *În Țarină la Botești*, nr. 1, punct *Huciul Răbâia* (sau *Linia I-a*), pe ogoarele de la N-E de cel al lui Gelu Boicu, pe marginea cuestei ce se întinde de la Răbâia la Rotopănești, nu departe de punctul de maximă altitudine, de 434,2 m, se găsesc în terenul arabil alături de bucăți de lut ars provenind de la pereți de foste locuințe, numeroase fragmente ceramice, modelate numai cu mâna și arse la diferite nuanțe de la cenușiu la cărămiziu. Se remarcă în această ordine de idei un fragment ceramic cu o protuberanță rotundă și destul de aplatizată, fragmente la exterior cenușii închis, spre negru, cu urme de lustruire, sau câteva așchii din roci locale, produse antropic.

Prin urmare, datăm acest sit arheologic în prima epocă a fierului (*Hallstatt*). Nu este exclus ca aici să existe sporadic și un nivel mai vechi *Noua* (două cioburi cu microprundiș pisat). Notabil, la circa 200 m N-V de acest sit, pe aceeași formă de teren, s-a descoperit un gratoar pe bot de lamă, din silex cenușiu, poate folosit de locuitorii așezării de aici.

Cercetare: M.A., 2011.

³⁴⁷ M. Ignat, *Contribuții numismatice*. . p. 86.

2. Pe terenul în pantă lină de pe partea stângă a pârâului Bahnă, a satului Botești, **nr. 2**, din apropierea iazului de aici (proprietar V. Blănaru), a apărut în cantități modeste, alături de bucăți de chirpic ceramică modelată numai cu mâna, răspândită într-un sector plasat în zona ogorului lui Vasile Todiruş, care se poate data mai sigur în mileniul I î. Chr.

La circa 150 m nord de aici, tot în dreptul casei lui Dumitru Mancaş, în apropierea iazului, pe unele ogoare (Valentin Gavrilesco, sau Vasile Paşnicu), este ilustrată și ceramica medievală, databilă la această fază de cercetare în secolele XV-XVIII.

Cercetare: M.A., 2011.

Bradăţel (zona vestică necercetată de autor).

3. În terenul agricol, **nr. 3**, în pantă destul de accentuată spre cursul pârâului Bradăţel, din spatele casei lui Dumitru Bălan, s-a observat prezența destul de sporadică (punct locuit ?) de ceramică preistorică, modelată numai cu mâna, deocamdată imposibil de atribuit cronologic, la care se adaugă fragmente din secolele XVII-XVIII (?).

La circa 100 m N-NV de aici, în grădina săteanului Dumitru Bălan, cu câteva decenii în urmă, la săparea pentru amenajarea unui veceu în aer liber, s-au descoperit resturi osoase umane, ceea ce s-ar lega de existența aici, la circa 20 de metri mai la vale a unei vechi biserici sătești, a cărei existență, alături de tradiția locului, o probează o anumită densitate de resturi de mortar și de pietre de mici dimensiuni, cele mai mari fiind periodic îndepărtate. Într-adevăr. în acest loc am descoperit și fragmente ceramice medievale databile în secolele XV-XVI, ceea ce demonstrează aici prezența unui punct locuit (cut) probabil al satului medieval Rotopănești. Tot ipotetic, mai plauzibil, aici a existat un schit dotat cu chilii. Într-un document din 1484 s-a vorbit de un loc „unde iese Bradăţelul (pârâul – n. n.) din pădure” și de un loc de moară din vecinătate, „lângă chiliile vechi”.³⁴⁸

³⁴⁸ M. Andronic, *Cercetări arheologice...*, (II), p. 40.

Nu trebuie uitat aici faptul că sporadic se observă și foarte rare cioburi modelate numai cu mâna, imposibil deocamdată de datat mai exact (*Hallstatt* sau *La Tène*), care se leagă în mod normal de situl *Săliște*, sau cu unele descoperirile din amonte.

Cercetare: M.A., 2011

4. Tot în Brădățel, nr. 4, începând cu grădina din fața casei lui Constantin Bălan, pe terenurile malului stâng al pârâului cu același nume, unele cu aspect de terasă, relativ plată, și terminând cu cele din spatele casei lui Constantin Rusu, alături de chirpic se găsesc fragmente ceramice de mici dimensiuni, imposibil de datat. Deoarece în ogorul lui Gheorghe Iftode s-a descoperit un fragment decorat cu un fascicol de linii ondulate, modalitate de ornamentare tipică ceramicii începând cu secolele (IX) X-XI, presupunem că el datează din această perioadă, ca și poate unele din piesele din acest sit. Densitatea cea mai mare de material ceramic, ca și de chirpic, se găsește pe terenul cu aspect de terasă din spatele gospodăriei lui C. Rusu. După o informație veche de la E.I.E., în sat ar exista atestate astfel de secole medievale timpurii.

În sfârșit, legăm de acest nivel de locuire de aici preistoric, descoperirile făcute în extremitatea estică a teritoriului amintit deja la începutul acestui punct arheologic.

Cercetare: M. A., 2011.

Horodnicieni

5. Pe ogoarele din jurul bisericii monument istoric din Horodnicieni, nr. 5, se găsește răsfîrată ceramică fragmentară din evul mediu, în principal din secolele XV-XVIII, dovadă a unui nivel de locuire – poate chiar strict legat de existența lăcașului de cult amintit și a unei reședințe nobiliare, a ctitorului. Sondaj arheologic în interiorul bisericii.³⁴⁹

³⁴⁹ P.V. Batariuc, M. Gogu, *Horodnicieni, com. Horodnicieni, jud. Suceava, punct: Biserica „Pogorârea Sf. Duh”*, în *CCA, Campania 2000*, pct. 84.

Cercetare: M.A., 2011.

6. În partea estică a satului Horodniceni, **nr. 6**, loc *Peste Sat*, pe partea stângă a pârâului satului, Ciritei (sau Iazuri), în diverse loturi agricole (din fața casei Vasile Ailenei, pe 200 m spre vest, spre centru), s-a sesizat o densitate deosebită de ceramică medievală târzie, din secolele XVII-XVIII, indicând aici în mod cert o extensie demografică, un nivel de viețuire umană, probabil cel al satului în epoca respectivă. În plus câteva cioburi modelate exclusiv cu mâna.

Cercetare: M.A., 2011.

7. În ogoarele (ex.: Florea Constantin) de pe malul drept al unui izvor, fără nume, **nr. 7**, ce curge în firul de apă amintit, în dreptul cozii primului iaz format aici, pe această vale, s-au identificat, alături de câteva bucăți de chirpic, fragmente ceramice modelate numai cu mâna, deosebit de greu de datat, probabil din secolele VI-I î. Chr.

Cercetare: M.A., 2011.

8. Fragmente ceramice aparținând culturii *Sântana de Mureș*, de secol IV d. Chr., au apărut cu totul izolat din loc în loc, pe parcursul văii acestui pârâu, după primul iaz, inclusiv în dreptul podului drumului ce vine dinspre Mihăiești și se duce spre Moara, fără însă să poată fi vorba despre vreun sit arheologic propriu-zis.

Trebuie de asemenea menționat și faptul, că cercetarea platourilor înalte de pe partea dreaptă a pârâului Iazuri, înierbate, inclusiv a celui de dealul Ferdinand, unde în perioada interbelică a funcționat un poligon de trageri al armatei, nu a dus la descoperiri de situri arheologice preistorice.

Cercetare: M.A., 2011.

9. Pe teritoriul localității, în locul numit *Lanul Mare*, s-a găsit un topor din silex alburiu, atribuibil *culturii amforelor sferice*.³⁵⁰

10. Tot în acest teritoriu, într-un punct neprecizat, a fost menționată o așezare *Cucuteni*, fază neprecizată, pe care cercetarea noastră nu a descoperit-o. Este posibil ca autorii citați să fi făcut referire în fapt totuși la comună, nu la sat.³⁵¹

11. Ceramică medievală a fost descoperită în sat de E.I.E., care ne-a și informat, în punctele: *În Grădini* (XIV-XV), *După Sat* (XV), *La Biserică* (XV-XVI) și *Braniște* (XVII).

În harta de la fig. 2. (D. Matei, E. I. Emandi și O. Monoranu, *Cercetări arheologice...*) cu mențiunea mult prea largă sec. XI-XVII (!) reapar aceleași puncte.

Mihăești

12. Un sit bogat cu vestigii ceramice se găsește în punctul *Săliște* din Mihăiești, nr. 8, unde, datorită avantajelor terenului, ulterior s-au și ridicat fostele grajduri ale CAP-ului. Din cercetarea noastră de teren au rezultat următoarele:

- începând cu zona ultimei construcții, spre răsărit, apare, alături de bulgări de chirpic, ceramica tipică culturii *Noua*, în cantități deosebite, ceea ce denotă un nivel de locuire intens, ca areal și poate și ca durată. În plus, sunt frecvente și resturile osoase de animale consumate în acele timpuri și mai rar așchii din roci locale produse de cioplire umană;
- după circa 100-150 de metri apare și ceramica *Sântana de Mureș*, atât din pastă fină, cât și din cea nisipoasă;
- la încă circa 150 metri spre est, în zona terenului agricol îngrădit, proprietate a lui Petru Amariei, aflat pe o înălțare ușoară a terasei pârâului Brădățel, apare și ceramica medievală, care se poate data în secolele XIV-XVI.

După harta de la fig. 2, a cărții Matei-Emandi, în sat s-a descoperit și ceramică din prima jumătate a sec. XIV.

³⁵⁰ D. Popovici, *Noi descoperiri...*, p. 69, nr. 10.

³⁵¹ D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 107, nr. 544, cu citare Vl. Dumitrescu.

După câteva fragmente, este posibil ca aici locuirea umană să fi dăinuit și în prima epocă a fierului (*Hallstatt*). După aspectul exterior al unui fragment, este posibil ca și în secolele VI-VII să se fi locuit aici. Teodor și Ioniță, (p. 311) vorbesc despre sec. VIII-IX, aici existând poate o continuitate de locuire pe acest segment cronologic.

Secolele IX-X sunt atestate în pct. *Boghinești* (Iazul Călugăriței), după vechi informații E.I.E., dar credem că el coincide cu *Săliște*. Situl, cu amplasare ambiguă (punct *Boghinești – La Seliște*), a fost interceptat după cât se pare de mult (ceramică modelată numai cu mâna și *Sântana*, dar nu și medievală !?).³⁵² Iată descrierea amplasării sitului făcută de cei doi arheologi: între pr. Brădățel și apa Șomuzului, în fața fostei mori “Pilat”, pe dreapta drumului Fălticeni-Rotopânești, pe o terasă ce coboară lin spre vest, fragmente ceramice modelate cu roata înceată, decorate cu incizii în val sau orizontale – sec. VIII-IX (după noi, mai repede IX-X), dar și XVI-XVII. La Zaharia-Petrescu-Dîmbovița-Zaharia (p. 306, nr. 296) în locul *Siliștea Boghinești*, în interfluviul Șomuzul Mare - pr. Brădățel: *La Tène III, Sântana de Mureș*, sec. XVI-XVII.

În Săliște s-a descoperit într-o săpătură ocazională o „dălțiță din corn de cerb”, după informația primită de la profesorul de istorie Constantin Târziu, din localitate, databilă după noi în *epoca bronzului*.

Conform unei hărți vechi arheologice din muzeul fălticenean, aici în Săliște, ar fi fost descoperit și material ceramic *La Tène*, „de la începutul erei noastre” (?).³⁵³

Cercetare: M.A., 2011.

13. Vatra satului Mihăiești a păstrat. nr. 9. alături de piese izolate, precum un bulgăraș din rocă locală cu urme de cioplire antropică și fragment de vas, modelat cu roata, din pastă nisipoasă, ars la gălbui (import roman ?; secolul al IV-lea d. Chr.; grădina Saftei Anica) și un sit arheologic propriu-zis, cuprins în terenurile de pe partea stângă a pârâului Brădățel, la câteva sute de metri vest de biserica satului.

³⁵² D. Teodor, I. Ioniță, *op. cit.*, p. 311, nr. 2.

³⁵³ A. Niculăiasa, M. Niculăiasa, *Din istoricul comunelor Rădășeni și Berchișești*, București, 1979, p. 80.

Aici, alături de chirpic, se găsesc fragmente ceramice modelat numai cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție, de aspect *La Tène*. Unul, de mici dimensiuni, se pare că aparține culturii *Noua*. Mai sigur, câteva, lucrate cu roata, din pastă fină cenușie, se pot atribui culturii *Sântana de Mureș*, sau chiar secolelor II-III d. Chr.

Cercetare: M.A., 2011.

14. La limita vestică a satului Mihăiești, **nr. 10**, pe terasa înaltă a pâraiașului Vâlcele, din spatele casei lui Ion Chiticariu și până dincolo de drumul spre Rotopănești, în ogoarele din fața casei lui Iacob Chiticariu, s-a descoperit – alături de bucăți de chirpic - ceramică din partea finală a epocii bronzului (cultura *Noua*), cât și din secolul al IV-lea d. Chr., cultura *Sântana de Mureș*. Peste firul de apă amintit, vis-à-vis de grădina lui Ion Chiticariu, în ogrorul lui Valeriu Ciobanu, s-au identificat un număr redus de fragmente cramice preistorice, probabil tot *Noua*, dovadă că și aici s-a putut locui temporar.

Cercetare: M.A., 2011.

15. În localitate, pe Dealul Chiticaru, s-au descoperit un topor naviform perforat, un altul din menilit, trapezoidal, un altul din silex, un cosor și mai multe fusaiole, încadrabile majoritatea mai sigur în *perioada târzie a epocii bronzului*.³⁵⁴

Rotopănești

16. Unul dintre cele mai vechi situri din comună se poziționează pe vârful relativ plat al dealului Țărincuță, **nr. 11**, plasat la sud de vatra actuală a Rotopăneștiului. În unicul ogor arat de aici, aparținând profesorului Constantin Târziu, se găsesc materiale ceramice *Cucuteni* (probabil *faza B*), nepictate, cât și bucăți mai mari, sau mai mici de

³⁵⁴ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 136. Aproape toate în col. MB (inv. B/437-440 și 447). La inv. C/399, se află un topor din andezit, provenind din locul Poieni, din epoca bronzului. B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 278, nr. 36.

chirpic de la fostele locuințe. După informațiile proprietarului, cu ani în urmă, la arat, aici s-a descoperit un idol masculin, din lut ars, cu capul rupt însă.

Cercetare: M. A., 2011.

17. O zonă arheologică deosebit de propice locuirii umane s-a dovedit a fi partea centrală a satului Rotopânești, nr. 12, deloc întâmplătoare numită *Siliște*. În acest loc în urmă cu câteva decenii (1970), s-au făcut săpături arheologice sistematice de către Elena Busuioc.³⁵⁵

Investigațiile sunt cunoscute în special datorită unui pandantiv din aur, de 16,8 gr., decorat cu patru pietre semiprețioase, almandine și motive geometrice realizate perlat. Piesa aparține stilului „policrom,” vehiculat din Orient de marea migrație hunică și se datează în secolele IV-V d. Chr.

Din păcate, acest studiu este singurul material publicat legat de săpăturile sistematice de aici, între timp autoarea lor și decedând. Din informațiile de la M.I., care a participat ulterior la închiderea șantierului, rezultă că în acest punct s-au descoperit prin săpătură urmele de la mai multe locuințe din secolele II-III d. Chr. și din cel următor (cultura *Sântana de Mureș*), cât și unele complexe medievale, inclusiv din cea de-a doua jumătate a veacului al XIV-lea, datate inclusiv printr-o monedă de la Petru I Mușat.³⁵⁶

Cercetarea noastră de dată foarte recentă a pus în evidență existența a unei specii ceramice lucrată numai cu mâna, cu cioburi pisate în structură, arsă inegal la diferite nuanțe cărămizii (*La Tène ?*, sau aparținătoare nivelului secolelor II-III). dar și ceramică din *evul mediu*.

³⁵⁵ Elena Busuioc, *Objet de parure du V-eme siècle de notre ère, découvert à Rotopânești (dép. Suceava)*, în *Dacia*, N.S., XVIII, 1973, p. 338-341. N. Ursulescu, M. Ignat, *Săpături arheologice în județul Suceava*, în *Suceava*, IV, 1977, p. 322 – sec. XIV-XVII.

³⁵⁶ M. Babeș, *Les fouilles archéologiques en Roumanie*, în *Dacia*. XV. 1971, p. 386.

caracteristică, sec. XIV-XVI, unde se remarcă și câteva fragmente ceramice de aspect mai primitiv, datând din cea de-a doua jumătate a veacului al XIV-lea, sau poate chiar din prima. Este posibil aici și un nivel de locuire din secolele IX-X. O concentrare mai deosebită de inventar arheologic s-a remarcat în fața casei lui Petru Balan, pe ogoarele din vecinătatea celui al lui Petru Gavril. Zaharia-Petrescu-Dîmbovița-Zaharia menționează în pct. *La Siliște*, zona confluenței pr. Brădățel cu pr. Ghiol, ceramică sec. XIV-XVII (p. 307, nr. 299 a).

Limita estică a locului *Siliște* începe din zona podului rutier a drumului spre Mihăești, întâi pe malul stâng al Brădățelului (la vest până la confluența cu pâraiașul, mai mult secăt, Ghiol), dar și apoi în spațiul dintre Brădățel și șosea.

După harta de la fig. 2, a cărții Matei-Emandi, în sat, probabil aici, s-a descoperit și ceramică și din prima jumătate a sec. XIV.

Cercetare: M. A., 2011.

18. Cercetarea văii Pârâului Răbâiei (sau Arăbâie, sau Toloacă), **nr. 13**, a pus în evidență doar un singur sit arheologic, dar deosebit de bogat în material arheologic. El începe din spatele casei lui Gheorghe Constantin, pe un teren expus spre sud, în pantă lină și se desfășoară pe câteva sute de metri până în dreptul casei lui Sandu Gafița, în apropierea confluenței pârâului cu Pârâul lui Gheorghe (Rotopânești). Se remarcă și prezența unei anumite densități de fragmente de oase de animale domestice, în stări friabile.

Din analiza ceramicii fragmentare de aici, au rezultat deocamdată trei atribuiri culturale distincte:

- ceramică din partea finală a epocii bronzului (cultura arheologică *Noua*), unde este prezent și caracteristicul brâu ornamental lis, sub buza vaselor;
- ceramică din secolul al IV-lea d. Chr., aparținând culturii *Sântana de Mureș*, cu ambele specii ceramice, mai preponderent cea nisipoasă, zgrunțuroasă, și
- ceramică medievală, din secolul al XV-lea, spre început.

Primele fragmente ceramice din secolul al IV-lea d. Chr. au apărut cu circa 200 m V-NV de limita vestică a sitului, în schimb, la cea estică această specie a dominat față de cea Noua, acolo unde apare și cea medievală.

Este posibil ca aici să existe și un nivel de locuire mai vechi, din secolele VI-XIV, dar deocamdată nu dispunem de suficiente argumente materiale.

Cercetare: M.A., 2011.

19. O cercetare mai veche, în punctul nordic din sat *La Râpi*, în dreptul șoselei Rotopânești-Horodniceni, a pus în evidență material ceramic *Sântana de Mureș* și din sec. XV-XVI.³⁵⁷ După o inf. E.I.E., aici ar fi ilustrat intervalul sec. XIV-XVII, cel din sec. XIV-XV existând pe Valea Râbâia. În sat, locul *La Arsuri*, E.I.E. a găsit ceramică din sec. XV-XVI (inf. de la cel amintit). Nu știm dacă în aceste puncte a existat și vatră de locuire propriu-zisă.

54. HORODNICUL DE JOS

1. În cuprinsul teritoriului satului, s-au descoperit materiale de factură *Costișa-Komariv*.³⁵⁸

2. În punctul *Vârful Colnicului*, nr. 1, în anii 1893-1894, J. Szombathy a efectuat săpături într-o necropolă tumulară, semnalată și de Olinescu (*Harta*, p. 69), urmat de prof. H. Klausser din Rădăuți. La vremea sa, Iosif Szombathy număraseră 57 de tumuli, din care a săpat patru.³⁵⁹

³⁵⁷ N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia, *op. cit.*, p. 307, pct. 299b.

³⁵⁸ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 134-136.

³⁵⁹ *Ibidem*, p. 134-135 și idem, *Din istoricul...*, p. 99. Mai nou. B.P. Niculică, *Primii tumuli ai Bucovinei. Cercetările de la sfârșitul sec. XIX. și începutul sec. XX din zona Horodnicul de Jos (jud. Suceava)*, în *Suceava*, XXXVII, 2010, p. 75-88.

În ultimii ani aici s-a executat un sondaj de diagnostic arheologic.

Datare: perioada de *început a epocii bronzului*.³⁶⁰

Necropola se pare aparține unei înșirui de necropole, Horodnic-Brădet-Voitinel, desfășurată pe o distanță de cca. 10 km.³⁶¹ Pe dealul Brădet, a săpat Kaindl în 1902.³⁶²

3. Tot de mult, au fost menționate niște morminte în cutii de piatră de către Ion Nestor, informație reluată de Dinu Marin.³⁶³

4. În locul *Călugărița*, nr. 2, în vecinătatea unei cruci din piatră ridicată în 1854 pe locul unde se credea că odată a fost altarul unei biserici, s-au efectuat săpături arheologice unde se bănuia a fi fost amplasamentul primei mănăstiri de maici din Moldova. Cu această ocazie s-au cercetat 32 de morminte lipsite de inventar.³⁶⁴

5. În localitate se poate presupune un sit din sec. II-IV, de vreme ce aici s-a descoperit un denar de la Hadrian.³⁶⁵

6. Ceramică medievală din sec. XIV-XV s-a descoperit în punctele *Călugărița*, *Munteanca*, *Sesia Popii*, *Valea Boișa*, *Osoi* și *Colnic*.³⁶⁶

7. Toponime de interes arheologic: pârâul *Horodiștea* și țarina *Călugărița*.³⁶⁷

55. HORODNICUL DE SUS

În comună se cunoaște existența unor toponime importante: *pădurea Cetatea* și toponimul *Cetatea*.³⁶⁸

³⁶⁰ B.P. Niculică și colab., *Comuna Horodnicul de Jos, jud. Suceava, punct: Vârful Colnicului*, în *CCA, Campania 2012*, Buc., 2013, p. 200.

³⁶¹ M. Ignat, *Necropolele...*, 2002-2003, p. 131.

³⁶² Cf. B.P. Niculică, *Epoca Bronzului...*, p. 137-137, inclusiv pt. bibliografie.

³⁶³ *Der Stand der Vorgeschichte in Rumänien*, în *Bericht der Römisch Germanischen Kommission*, 22, Berlin, 1930, p. 70, n. 267, respectiv *Contribuții...*, p. 45.

³⁶⁴ L. Bătrâna, A. Bătrâna, *Cercetările arheologice de la Horodnic (jud. Suceava)*, în *Suceava*, V, 1978, p. 161 și urm.

³⁶⁵ M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 86, nr. 10.

³⁶⁶ E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 386.

³⁶⁷ N. Grămadă, *op. cit.*, III, p. 234.

³⁶⁸ M. Andronic, *Cercetări arheologice...*, (I), p. 79; idem, *Cercetări arheologice...*, (II), p. 40-42.

1. Între sat și Marginea, nr. 1, pe vârful Dealului Crucii (toponim incert, după alții chiar Dealul Cetății, sau Fătului) s-au descoperit așchii din rocă dură locală, albicioasă cu zone maronii, cu urme evidente de cioplire, cu datare incertă. Din pădurea din apropiere, „pădurea Cetatea”, izvorăște pârâul Cetatea care se varsă în Horodnic curgând prin „Valea Cetatea”. Fără să existe o amenajare defensivă propriu-zisă, considerăm că aici era doar un loc de refugiu pentru sătenii microzonei în *evul mediu*.

Cercetare: M.A., 1999, M.A., B.P.N.,2010.

2. Ceramică medievală din sec. XIV-XV s-a descoperit în punctul *În Livezi*.³⁶⁹

56. COMUNA IACOBENI

Cu mult timp în urmă, s-a consemnat că lângă muntele Oușor-Iacobeni s-au găsit arme, monede, vârfuri de săgeată și de lance, cămăși de zale.³⁷⁰

La 1794 este consemnat pârâul *Zvoriștii, pârâul Fierului, Muntele Fierul*.³⁷¹

57. COMUNA IASLOVĂȚ*

Iaslovăț

1. Pe terasa înaltă a Sucevei, nr. 120, ce desparte valea râului de cea a afluentului său Solca, pe terenul numit *Imaș*, care a prezentat condiții deosebit de dificile de observație. pe lângă chirpic. s-au descoperit:

- un mic ciob din pastă obișnuită *Cucuteni*;

³⁶⁹ E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 387.

³⁷⁰ V. Tufescu, *Un sat milenar Ilișești*, în *Natura*, 1940, XXIX, nr. 11-12, p. 487.

³⁷¹ N. Grămadă, *op. cit.*, III, p. 249.

* M. Andronic et alii, *op. cit.*, p.141-143.

- ceramică *La Tène* sau *Hallstatt*,
- un fragment de fund de vas databil în sec. XIV, cu urme de detașare cu sfoara de pe roata olarului.
Resturi ceramice s-au observat pe ambele laturi ale terasei, pe lungimi de sute de metri.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

2. În locul *Pe Șes* de pe terasa înaltă a Solcăi, **nr. 121**, s-au găsit bulgărași de chirpic, un fragment ceramic *Cucuteni* și mai multe fragmente cu microprundișuri pisate în compoziție, *Noua*.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

3. Pe terasa interfluviului dintre Solca și afluentul său pr. Iaslovăț, **nr. 122**, s-au descoperit fragmente ceramice posibil *La Tène* și unul medieval din caolin pictat și smălțuit în galben-marونیu.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

4. Materiale ceramice din sec. XIV-XVI legate de vechiul sat dispărut Hrințești au apărut pe partea stângă a Solcăi, **nr. 123**, ca și pe cea de peste apă, în locul *Șesul Morii*. Între acestea se remarcă un disc ceramic ornamental provenind de la un monument religios, cât și un fragment de fund de oală ornamentat cu motivul “brăduț”.

Cercetare: M. A., P. V. B. Fl. H., M. G., 1997; colecțiile MB.

5. La numai cca. 150 m N-V de fostul gater al lui Ion Sireteanu, **nr. 124**, lot Gh. Coajă, s-a descoperit chirpici și ceramică *Noua*, plus unele fragmente, posibil *Hallstatt*.

Cercetare: M. A., P. V. B., Fl. H., M. G., 1997; colecțiile MB.

6. Pe cursul inferior al pr. Iaslovăț, cel mai mare afluent al râulețului Solca, **nr. 125**, în locul *Între Pâraie*, alături de rare bucăți de chirpici, s-a găsit material ceramic modelat cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție, imposibil de datat sigur.

Cercetare: M. A., 1997, colecțiile MB.

7. La cca. 200 m est de acest sit, **nr. 126**, pe terenul arabil de pe marginea platoului ce mărginește albia majoră a pr. Iaslovăț, pe lângă câțiva bulgărași de lut ars, s-au găsit puține fragmente ceramice – *La Tène* ?

Cercetare: M. A., 1997, colecțiile MB.

8. În cuprinsul vetrei satului s-au găsit fragmente ceramice din sec. XVII-XVIII și o potcoavă de bou (pct. necartate).

Cercetare exclusivă: FI. H., 1997.

9. Pe terenul arat de pe partea estică a Dealului Bughii, **nr. 128**, la jumătatea distanței dintre vârf și zona vestică a satului Iaslovăț, alături de chirpic, s-a descoperit ceramică *Noua* și *Sântana de Mureș*.

Cercetare: P. V. B., FI. H., 1997.

10. Pe partea stângă a pr. Iaslovăț, în zona centrală a satului, **nr. 129**, la cca. 150 m S-E de podul peste apă a drumului spre Arbore, pe marginea unei terase și mai sus de terenul de fotbal, s-a descoperit ceramică *Noua*, din *evul mediu* (XV-XVI, inclusiv un ciob din XIV), un fragment de cahlă medievală, cu decor din secolul XVII.

Cercetare: M.A., 1985.

11. În locul *Șesul Morii*, s-a descoperit un ciob lucrat numai cu mâna și ceramică din secolele XIV-XVI.

12. În locul numit *Săliște* s-a descoperit ceramică din sec. XVI - XVII.³⁷²

13. În sec. XIX pe teritoriul satului s-a găsit o monedă de argint emisă de regele macedonean Filip IV, după cel a publicat-o inițial, în realitate Filip II.³⁷³

14. Pe raza localității s-au găsit de-a lungul vremii mai multe topoare din piatră, trei semnalate de D. Olinescu, iar ultimul - din *epoca bronzului* - de către M. Ignat.³⁷⁴ Mai aflăm din altă sursă că în arealul satului s-au făcut descoperiri de topoare din piatră și alte vestigii preistorice, ca și la Iaslovăț și Cacica.³⁷⁵

58. COMUNA ILIȘEȘTI

Ilișești – harta la com. Bălăceana

1. Pe pârâul Bahrina s-a consemnat un sit paleolitic, **nr. 4**, cu unelte de piatră cioplite, oase de mamut, de *Equus fossilis*, *Bos Primigenius*, *Rhinocerus Tichorhimus*, etc. Pct. cu poziționare pe hartă relativă.³⁷⁶ Același autor mai amintea ca locuri cu descoperiri de ceramică veche și piese litice, *Pârâul Armanului* (la N-V), *Lunca la Cruce* (pe pârâul Ilișasca – pct. cu poziționare relativă, **nr. 5**) și *Seliște* (la nord de satul actual – **nr. 2**).

2. În locul amplasării unor foste grajduri CAP, **nr. 1**, pe terenul în pantă lină de pe partea stângă a pârâului Ilișasca, s-a descoperit ceramică modelată numai cu mâna și posibil *Sântana de Mureș*.

³⁷² E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 389.

³⁷³ M. Ignat, *Contribuții numismatice ...*, p. 86, nr. 11.

³⁷⁴ *Contribuții la cunoașterea...*, p. 134 și n. 10, cu bibl. Cf. și Olinescu, *Harta*, p. 77. B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 277, pct. 34, posibil aceeași piesă.

³⁷⁵ *Herzogthum Bukowina in Wort und Bild*, f. a., p. 52.

³⁷⁶ V. Tufescu, *op. cit.*, p. 486.

3. În locul *Seliște*, nr. 2, de pe partea stângă a pr. Ilișasca, în aval de sat, unde demult s-a nivelat de către CAP-ul din comună cu buldozerul, mai ales pe ogorul lui Nicu Axinte, s-a descoperit:

- chirpic, oase vechi, o lupă de fier;

- multe spărturi de roci locale și sporadic ceramică *Noua*;

- ceramică canelată din *Hallstatt*;

- sporadic ceramică *Sântana de Mureș*;

- un fragment interesant de tăviță, modelat cu o roată lentă;

- ceramică de tip *Lunca-Dorohoi* și din sec. XV-XVI (?);

- un fragment de cahlă medievală, cu decor vegetal și smalț gălbui.

Poate că aici s-au descoperit unele piese menționate de Dresler, ca făcând parte din colecția sa: inele, amfore, brățări, lănci, agrafe, fragmente de zale „teutonică”, „o sabie teutonică întreagă”, lungă de 1,30 m, cu lama lată purtând pe mâner „insigna teutonică”, asemănătoare – se afirmă – cu cele găsite pe dealul Țețina – Cernăuți și alta în albia Prutului tot la Cernăuți.³⁷⁷

Tot el afirma că satul exista aici pe vremea descălecatului, apoi mutându-se mai retras spre sud-vest, pe valea Ilișascăi, ceea ce este corect.

Nu departe spre N-NE, pe partea stângă a pârâului Pașcan, pe ogoarele lui Vasile Ghiuță, Dinu Florea și Dumitru Nimigean, s-a descoperit chirpic, ceramică din *Hallstatt*, *Sântana de Mureș* (sporadic), din sec. XV și un fragment de cahlă databil în veacul XVII (probabil model polono-lituanian. cu motive frunză de ciulin. smalț alb și galben). Pct. necartat ca și următorul.

Locuirea *Hallstatt* și *Sântana de Mureș* reapare la cca. 500 m N-E de aici, pe terenurile tot de pe partea stângă a Ilișascăi.

Cercetare: M.A., 1985. Colecțiile MB.

³⁷⁷ *Ibidem*, p. 486.

4. Pe pantele destul de accentuate ale dealului Gogan, **nr. 3**, nearat, de pe partea dreaptă a Ilișascăi, în dreptul cotului său spre intersectarea cu drumul european spre Suceava, s-a descoperit ceramică slab conservată *Criș*. Așezare de dimensiuni modeste.

Cercetare: M.A., 1985. Colecțiile MB.

5. În pct. *La Vad* și *Sesie*, ar exista ceramică din sec. XIV-XVI, după informații primite de autor de la E.I.E.

6. În col. MB se găsește un topor-ciocan perforat, databil în *perioada de trecere spre epoca bronzului*, găsit în zona cantonului silvic Bahrina – inv. B/782.

7. N. Grămadă, (*op. cit.*, III, p. 249), citează: *La două movile, Poiana Mănăstirii și Poiana cetățuiei și Săliștea*.

8. Informație incertă. Dintr-o fișă foarte veche a autorului rezultă la cca. 250 m N-E de fostul motel Ilișești, pe partea stângă a pr. Ilișasca, s-au descoperit chirpic, oase vechi, spărturi de roci locale și ceramică tipică *Noua*. În plus, s-au mai găsit două cioburi *Sântana* și câteva din sec. XV-XVI. Pct. necartat.

59. COMUNA IPOTEȘTI

Ipotești

1. La jumătatea drumului de căruțe dintre șoseaua Suceava-Bosanci cu pădurea Redi, pct. *Drumul spre Redi*, din marginea de sud a localității. prin sondaj s-a cercetat parțial o locuință *Criș*.³⁷⁸ Pct. necartat.

2. În apropierea pădurii REDIU, **nr. 1**, lângă fostul iaz din marginea saivanelor, loc *La Râpi*, sau *La Saivan*, pe dreapta pârâului, s-a descoperit ceramică și un vas întreg din secolele VI-VII, după Dan Gh. Teodor,³⁷⁹ deși e posibil ca el să aparțină perioadei *La Tène*. Pe partea

³⁷⁸ N. Ursulescu, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 308. B. P. Niculică, M. Andronic, *O nouă așezare ...*, p. 19 cu bibl.

³⁷⁹ D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, p. 55, cu bibl.

stângă a pâ râului, nu departe de margine pâcului de pădure, se găsește ceramică *Cucuteni, Noua* și de aspect *Hallstatt* și *La Tène* (bastarni).³⁸⁰

Nu departe, pe partea stângă a pâ râului Redi-Redi, care mai la vale ia numele de Răgoase (cf. nr. 1, com. Bosanci), ca și pe dreapta (teritoriul comunei amintite), până în șosea și după, s-au găsit materiale litice din *Gravettian* și ceramică *Precucuteni III, Noua* și *Sântana de Mureș*.

3. Pe terasa de pe partea stângă a Pârâului Seliștei, nr. 2, tarlăua *Seliște*, pe lângă chirpic și zgură cu fier, s-au descoperit ceramică *Poienești-Lucașeuca, Sântana de Mureș* (poate și carpică, după un fragment de buză de oală tipică) și medievală (sec. XV-XVII).³⁸¹

4. La cca. 100 de metri S-V de cimitirul satului, nr. 3, s-au descoperit, alături de chirpic, un bogat material ceramic din secolele XV-XVII, alături de fragmente de conducte pentru apă și de cahle nesmălțuite cu decor geometric și vegetal din secolul al XVII-lea.

În continuarea sitului, la aproape 200 m nord au reapărut materiale ceramice *Poienești-Lucașeuca* și *Sântana de Mureș*. Pct. necartat.³⁸²

5. Pe terenurile de pe malul drept al pâ râului Seliște, nr. 4, pe panta înaltă din spatele casei lui Guliciuc Trandafir, s-au identificat fragmente ceramice de aspect *La Tène*, poate în legătură cu situl din tarlăua Seliște.

6. În partea de S-V a satului, nr. 5, în grădina lui Dumitru Hladiuc, s-au identificat:

-ceramică *Sântana de Mureș*;

-ceramică din secolele XV-XVII;

-conducte de aducțiune a apei, descoperite la adâncimea de circa un metru, orientate NE – SE, probabil spre Cetatea de Scaun.

7. N. Grămadă, (*op. cit.*, III, p. 249) a consemnat la Ipotești, țarina *Săliște*, și *La movilă* /sec. XIX.

Lisaura

³⁸⁰ M. Andronic, P.V. Batariuc, *op. cit.*, p. 19, pct. LVIII.

³⁸¹ *Ibidem.* p. 19, pct. LII.

³⁸² *Ibidem.* p. 19, pct. LIII-LIV.

8. În terenul stațiunii agricole, **nr. 6**, de pe partea dreaptă a unui fost izvor-pârâiaș, în ultimii ani secăt definitiv, începând cu podul șoselei peste cursul său spre Lisaura, spre sud-est, se găsește ceramică medievală, inclusiv smălțuită, databilă în secolele XV-XVI (XVII ?). După părerea autorului, aici a existat așezarea celor care de-a lungul vremii erau implicați în paza și întreținerea Cetății de Scaun. Parțial în teritoriul orașului Suceava.

Cercetare: M. A., 2010, 2013.

9. Pe același traseu de fost curs de apă, **nr. 7**, în epoca comunistă amenajat sub formă de canal, în aval, la o depărtare de cca. 250 metri de punctul anterior, pe partea stângă, se găsesc foarte rare fragmente ceramice *Sântana de Mureș*, aparținând probabil de la un punct locuit modest creat de locuitorii dintr-o așezare mai mare, mai de la sud-est.

Cercetare: M. A., 2010, 2013.

10. Pe un promontoriu format din terasa Sucevei, în zona vetrei satului și a caselor lui Slivnici și Oghinciuc, s-a descoperit o așezare *Cucuteni B.*³⁸³ Pct. necartat.

Țișăuți

11. În Țișăuți, în vatra satului, pe o treaptă de terasă înclinată spre SV a Sucevei, în zona grădinii deținută demult de Samuil Ghivnici, s-a descoperit o așezare *Cucuteni B.*³⁸⁴ Pct. necartat.

12. În punctul *În Deal la Magda*, **nr. 8**, în vecinătatea bisericii actuale, s-a descoperit un bogat material ceramic medieval:

- din secolele XIV-XVIII;
- fragmente de ceramică ornamentală din secolele XV-XVII.³⁸⁵

³⁸³ D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 113, nr. 601.

³⁸⁴ *Ibidem.* p. 111, nr. 576.

³⁸⁵ V. Neamțu, Eug. Neamțu, *Contribuții la cunoașterea satului Țișăuți din fostul ocol al Sucevei*, în *SM*, III, 1973, p. 119 și urm.

13. Pe terasa înaltă a Sucevei, nr. 9, începând din zona școlii sătești, spre N-V, în grădinile locuitorilor, de-o parte și de alta a celei mai noi a lui Dorel Blându, se găsesc, alături de bulgărași de chirpic, fragmente ceramice de aspect *La Tène* și *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M. A., 2013.

Terasa înaltă a Sucevei din sat, ca și cea de la Lisaura, poate găzdui și alte puncte locuite, mai ales că după documente de epocă austriacă rezultă că în anumite sectoare râul curgea chiar sub aceasta, inclusiv pe sub dealul Cetății de Scaun.

60. ORAȘUL LITENI

Corni

1. Pe platoul dealului numit sugestiv *Dealul Hârbului*, la N-E de sat, se găsește sporadic material ceramic *Cucuteni*, fază incertă.

Cercetare: M.A., 2003.

2. Posibil o altă așezare cucuteniană, nr. 1. dacă nu e vorba despre același sit, ne-a fost semnalată de prof. Grigorean Livia, ca existând la marginea pădurii La Cioate. De aici, autorul a văzut utilaj litic (gratoare pe bot de lamă, lame scurte, denticulate, așchii, toate din silex cenușiu-albăstrui, o așchie patinată), o figurină din lut, poate berbec, o greutate din lut de formă sferică mult aplatizată.

3. În vatra satului, a fost semnalat un sit din *Hallstatt*.³⁸⁶

4. O piesă deosebită, un cuțit de luptă din fier cu mâner din bronz, a fost găsită în curtea sa de către săteanul înv. Emil Grigore.³⁸⁷

5. O alta, un ciocan dublu, perforat, probabil din *epoca bronzului*, a fost găsit în malul Siretului.³⁸⁸ Un topor din andezit provine din locul *Islaz*, fiind intrat în gestiunea MB.³⁸⁹

³⁸⁶ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 140, nr. 6.

³⁸⁷ *Ibidem*, p. 139-140, fig. 4.

³⁸⁸ *Ibidem*, p. 133, fig. 1/6.

³⁸⁹ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 276, pct. 29.

Liteni

6. În locul *Dealul Humăria*, nr. 2, un interfluviu proeminent la vechea confluență a pârâului Humăria, la margine de nord a satului, s-a săpat un complex *Starčevo-Criș*.³⁹⁰

Aici s-au desfășurat săpături inedite de către M. Ignat, cu evidențierea a mai multe niveluri de locuire. Ca raritate, menționăm vestigii dinspre sfârșitul primului mileniu creștin, inclusiv ceramică deja la roată.

7. În zona *Siliște*, nr. 3, alături de chirpic, se găsește material ceramic modelat numai cu mâna (poate asociat cu cel de secol IV), *Sântana de Mureș* și medieval (XV-XV, poate și XVII).

Cercetare: M.A., 2003.

8. În localitate, în zona centrală, în grădina fostului preot Mihăilescu, s-a găsit o seceră din bronz, de tip *cu cârlig*.³⁹¹

9. De pe teritoriul satului Liteni, provine un topor de luptă din fier, cu lama îngustă și ceafa plată, prevăzută cu aripioare laterale, databil în sec. X-XI. Posibil, piesa se leagă de viețuirea de la pct. 6, care poate a trecut și dincolo de anul 1000.³⁹²

10. Tot din sat, provin un număr de șase topoare de mână din silex, inventariate în col. MB (B/482).

11. La vremea sa, în punctul *Movila Țigănașului*, Olinescu consemna existența unei movile de pământ (*Harta*, p. 70).

12. Ceramică medievală se găsește în punctele *Săliște*, *La Jorea* (XV), *Șaibă*, *D-lul Babii*, *D-lul Țiganului* (XIV-XV), *Ciuhă* și *La Lutărie* (XVI-XVII). Inf. vechi de la E.I.E.

13. În locul *Găinărie*, nr. 4, de pe terasa înaltă, stângă, a Siretului, provine un topor din greywacke, bine șlefuit, din *epoca bronzului*. Păstrat în colecție particulară.³⁹³

³⁹⁰ N. Ursulescu, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 274, 309.

³⁹¹ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 140, nr. 6, fig. 5/7.

³⁹² D. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, 111, pct. 423.

³⁹³ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 277, nr. 35.

14. Din localitate provine o piesă din bronz emisă de Honorius (?) (catalog *LRBC*, II, 2206, Constantinopol, anii 385-402), inventariată la MB cu nr. MC/2863.³⁹⁴

Roșcani

15. În localitate s-a descoperit un topor din silex, în stare fragmentară. Col. MB, inv. B/262.

16. În cătunul satului Vercicani, la sud-est de sat, nr. 5, la est de *Balta lui Aramă*, s-au observat urme de bordeie *Sântana de Mureș*, după o rupere de mal.³⁹⁵

Rotunda

17. Într-un loc neprecizat, ca provenind dintrun sit hallstattian, M. Petrescu-Dîmbovița, menționează mai multe piese, inclusiv un celt datând de la sfârșitul *epocii bronzului*.³⁹⁶

18. De la Rotunda provine și un topor din aramă de tip *Baniabic*, menționat inițial de M. Ignat.³⁹⁷

61. COMUNA MARGINEA

Deoarece în sezonul de toamnă nu se ară toate ogoarele, cele pe care s-a făcut recoltarea fiind pline de buruieni, ca să nu mai vorbim de imensa suprafață de teren rămasă în pârloagă, este posibil ca pe viitor să se mai facă accidental unele descoperiri. Un factor foarte important obstructiv pentru cercetare a fost și dispunerea caselor și anexelor lor

³⁹⁴ M. Andronic, *Descoperiri...*, p. 265, nr. XI.

³⁹⁵ M. Andronic, *mss.*, p. 3, pct. 25.

³⁹⁶ M. Petrescu-Dîmbovița, *Contribuții la problema sfârșitului epocii bronzului și începutul epocii fierului în Moldova*, în *SCIV*, 1953, 4, 3-4, p. 465, nr. 11.

³⁹⁷ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 133 și nota 4. B. Niculică, I. Cojocaru, *Noi date cu privire la un topor de aramă aparținând epocii bronzului, din colecțiile Muzeului Național al Bucovinei*, în *Suceava*, XXVI-XXVII-XXVIII, 1999-2000-2001, p. 691-697, cu bibl., inclusiv.

exact pe fruntea teraselor, acolo unde de-a lungul timpului erau și cele mai bune condiții de stabilire cu traiul sedentar al comunităților umane. Satul inițial se numea *Prundu*.

Marginea

1. Sit arheologic și o anumită parte de pădure recent incluse comunei, în defavoarea celei vecine, Volovăț.

La poalele dealului Arșița, nr. 1, în marginea pădurii, în locul *Porcăreș*, care ar deriva după unii de la „Fortăreș”, după alții de la faptul că în apropiere în niște bazine porcii mistreți obișnuiau să se scalde în noroi, a existat mai demult o fortificație de refugiu, din lemn și pământ. Desigur, astăzi nu se mai pot observa decât urmele traseelor valurilor de pământ, pe a căror culme se ridicau vechile palisade. Ca dimensiuni, fortificația este mică, axul lung măsurând circa 48 de metri, iar cel scurt circa 35 metri. Dacă se adaugă și distanța dintre intrare și valul defensiv interior, se mai adaugă la primul ax încă circa 15 metri. Intrarea era practică pe latura de nord-vest.

Partea fortificației spre nord-est, acolo unde terenul este mai jos și mai expus pericolului, a beneficiat de un sistem dublu de apărare. În partea opusă, și parțial capătul dinspre sud-est, a contat o diferență de teren, un povârniș, de circa patru metri, în avantajul firesc al celor care se apărau. Recent, terenul sitului a intrat în componența com. Marginea. Deși cu unele ocazii aici s-au făcut săpături neautorizate, braconaje (E.I. Emandi), nu s-au realizat descoperiri notabile și nici comunicări. Săpăturile arheologice sistematice începute de autor în cursul lunii septembrie 2012. nu au dus nici ele la descoperire de inventar arheologic, în speță ceramic, capabil să poată data acest sit.³⁹⁸

Unicul eșantion de cărbune arheologic, din marea cantitate prelevată cu acest prilej, a fost dată la analiza pe bază de C 14, laboratorului de specialitate din Poznan. Analiza sa a făcut referire mai sigur la secolul al VIII-lea.

³⁹⁸ M. Andronic, *Marginea, com. Marginea, jud. Suceava*, în *CCA 2013, Campania 2012*, Craiova, p. 167, nr. 93.

Sit important și pentru că, dacă datarea este corectă, fortificația este cea mai timpurie din România pentru primul mileniu creștin. Cele slave, după informațiile noastre, apar doar din secolul IX, atunci când pericole externe, (francii ofensivă spre est conta avarilor, bulgarii sunt și ei în expansiune, apariția cnezatului de Kiev), dar și feudalizarea societății, alături de începerea înmulțirii spectaculoase a populației determină toate acest fenomen defensiv.

Totuși, dacă vom avea posibilitatea, vom relua analiza din alte eșantioane de aici, sit care a dat o cantitate impresionantă de cărbune arheologic, deoarece credința noastră este că terenul a fost folosit ulterior și de maramureșenii lui Dragoș.

Cercetare: M.I., 1998, M.A., 2001, 2012.

2. În zona centrală a satului, **nr. 2**, pe o fostă terasă a Suceviței, la circa 400 metri S-E de biserica Sf. Paraschiva, în zona de sat numită *În Livezi*, în grădinile de-o parte și de alta a ogorului lui Constantin Lungu, între grădinile lui Ion Neculcea și Ion Lungu, s-a descoperit material ceramic fragmentar lucrat numai cu mâna, care se poate atribui culturii *Noua*, deci perioadei *târzii a epocii bronzului*.

În plus, aici se găsesc și unele așchii din silex cenușiu, probabil de Prut, rezultate în urma cioplirii uneltelor din această tip de rocă.

Cercetare: M.A., 2012.

3. În partea de sud-est a comunei, pe partea sudică a dealului Arșița, **nr. 3**, se găsește un tumul de dimensiuni destul de mari. Cu siguranță, se leagă de ansamblul unor astfel de movile care se desfășoară până în cunoscutul sit de pe Dealul Burlei.

Cercetare: M.A., 2012.

4. În zona vărsării Pârâului Șoarecului în Sucevița, **nr. 4**, pe pantele dealului care coboară spre șoseaua spre Sucevița, în terenurile de

lângă noua casă a lui Ion Lungu, s-au descoperit fragmente ceramice preistorice, destul de atipice, probabil din *epoca bronzului*.

Cercetare: M. A., 2012.

5. În poiana Slatina Marginea (*Poiana Pleșii*), nr. 5, din bazinul hidrografic al Părăului Șoarecului, s-a efectuat un sondaj arheologic de către autor. Cu acest prilej, s-a cercetat o fostă groapă, umplută cu resturi de cenușă, de cărbuni și doi molari (?) de ierbivor, dar și cu câteva fragmente ceramice, databile în prima epocă a fierului (*Hallstatt*). Probabil groapă de foc pentru cei care foloseau slatina aici. Din păcate o serie de casete săpate nu au dus la alte descoperiri. Sondajul a beneficiat și de o vizită de informare din partea lui E. Ursu.³⁹⁹

Cercetare: M.A., 2009, 2012.

6. Cu ocazii și săpături diverse, s-a afirmat că s-au descoperit „toporașe din piatră și alte unelte apreciate ca fiind din neoliticul mijlociu”. Pe dealul Cainovăț ar exista cinci tumuli precum și „urmele unei vechi cetăți de piatră, de formă dreptunghiulară”, ridicată de ... Dragoș (?). Interesant, totuși în comună se afirmă că ar exista două toponime *La Cetate*, pe dealul Pleșa și pe Dealul Fătului (cf. com. Horodnicul de Sus). În sfârșit, mai suntem informați că pe terasa Suceviței s-ar fi descoperit piese litice din *paleolitic*.⁴⁰⁰

7. La poalele de N-E ale Dealului Fătului, s-a descoperit un bulgăre din silex cenușiu, cu urme de cioplire – desprinderi așchiale și câteva așchii din rocă dură, albă-cenușie.

Cercetare. M.A., B.P.N., 1999.

³⁹⁹ M. Andronic, E. Ursu, *Voitinul, com. Gălănești, Marginea, com. Marginea, jud. Suceava*, în *CCA, Campania 2002*, București, p. 341; M. Andronic, *Cercetări arheologice...*, (I), p. 75.

⁴⁰⁰ G. Crăciun, C-V. Popescu, *Mică enciclopedie a localității Marginea-Suceava*, Suceava, 2007, p. 11-12.

Pe același deal, loc de refugiu medieval, ca explicație, este semnalat material ceramic medieval, fără să credem că locul a fost și vatră de sat. Se adaugă și punctul *Valea Teișoara*.⁴⁰¹

8. Cu decenii în urmă, la un sătean ce locuia pe șoseaua spre Sucevița, vis-à-vis de atelierul de ceramică, erau colecționate câteva piese litice, topoare și dălți din roci dure. Inf.: Dumitru Popescu, 1998.

9. N. Grămadă, *op. cit*, III, p. 303, la Marginea, consemnează locul *poiana Curții*.

62. COMUNA MĂLINI

Mălini

1. La o distanță de circa 200 metri N-NV de ocolul silvic din Mălini, pe terasa înaltă a Moldovei, a fost descoperită o așchie din silex cenușiu, fără urme de patinare. Pct. necartat.

Cercetare: M.A., 2013.

2. De aici, la circa 100 de metri vest, **nr. 1**, tot pe marginea aceleiași terase, s-au descoperit două fragmente ceramice modelate doar cu mâna, din *Hallstatt* sau *La Tène*.

Cercetare: M.A., 2013.

3. Tot pe această formă de teren, **nr. 2**, în *evul mediu* a existat un schit. Astăzi se pot observa la suprafața solului înierbat o serie de *denivelări provenind de la vechile morminte monastice*. În amintirea acestuia există și astăzi o cruce din lemn. Între actualul releu de telefonie mobilă și acest sit arheologic s-au descoperit rare fragmente ceramice databile în secolele XV-XVII.

Cercetare: M.A., 2013.

⁴⁰¹ E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 387.

4. În terenurile de pe partea stângă a pr. Suha Mare, **nr. 3**, în zona școlii generale, se pare că a fost vatra istorică a satului, prin descoperirea de ceramică din sec. XIV-XV. Probabil de aici provine și o veche descoperire de cămașă de zale – inf. E.I.E, preluată și de V. Spinei.⁴⁰² Tot aici credem că s-ar fi descoperit ceramică și mai veche: „materiale sporadice și din secolul al XIII-lea.”⁴⁰³

Din cercetările mai vechi ale lui Emandi, rezultă deci că aici, ca și în satul următor, există un nivel de locuire medieval (pe harta de la fig. 2 a cărții cu Matei, bulină neagră pentru intervalul a doua jumătate a sec. XIV – sec. XVII). Mai mult, la Mălini ar fi reprezentată și prima jumătate a sec. XIV.

Cercetare: și M.A., 2013.

5. Pe pantele Dealului Stăniștii, **nr. 4**, a fost descoperită cu totul izolat o așchie din silex cenușiu, nepatinat. Alte așchii provenind din roci locale s-au descoperit în zona de vârf a dealului numit *În Ploștină*.

Cercetare: M.A., 2013.

Pâraie

6. În satul Pâraie, **nr. 5**, pe o poziție deosebit de favorabilă locuirii, un bot de terasă ce se înalță cu circa opt metri deasupra zonei de luncă, a fost descoperit, alături de chirpic, material ceramic foarte vechi, lucrat exclusiv cu mâna, aparținând culturii neolitice *Criș*. Notabil, la circa 150 metri sud-vest de aici, s-a descoperit izolat o fusaiolă folosită la realizarea fusului pentru tors lână. Între aceleași mici fire de apă, în spatele gospodăriei Elisabeta Norocel, s-au descoperit câteva fragmente ceramice cu cioburi pisate în compoziție, dintre care unul decorat cu un brâu în relief cu amprentări digitale.

⁴⁰² Moldova..., p. 237.

⁴⁰³ M. D. Matei, Emil I. Emandi, *Habitatul...*, p. 37.

Cercetare: M.A., 2013.

7. Nu departe, spre nord-vest, pe aceeași terasă înaltă a Moldovei, în zona casei lui Nicolae Oanea, s-au găsit cioburi modelate numai cu mâna, cu șamotă în compoziție. Pct. necartat.

Cercetare: M.A., 2013.

8. De-o parte și de alta a unui mic izvor, nr. 6, plasat pe podul aceeași forme de teren, se găsesc bucăți de chirpic și ceramică *Sântana de Mureș*. Într-o ruptură de teren de aici, s-a observat o fostă groapă de locuință, cu ceramică modelată numai cu mâna. Astfel de ceramică se găsește și pe ogoarele de la sud-est de punct. Inf. Fl.H., 2011.

Poiana Mărului

9. Olinescu la vremea sa a consemnat descoperirea într-o pădure plasată în împrejurimile satului Poiana Mărului, în anul 1886, a trei toporașe din piatră.⁴⁰⁴

10. Cu ani în urmă, ocazional, pe teritoriul comunei a fost găsit un topor din rocă locală, perforat, relativ cordiform, după informația unui localnic.

11. În monografia lui Țibulcă se menționează și vechi descoperiri, pierdute, din zona satul Mălini: o scară de șa, săbii, coifuri și niște cămăși de zale.⁴⁰⁵

În apropierea locului *În Ploștină*, același autor a apreciat a fi cea mai veche vatră de locuire de pe Suha Mică. cu o posibilă întăritură (?). identică, cu cea din Malini (?), de la podul din Mălini, de peste Suha Mare, de lângă ocolul silvic din localitate.

⁴⁰⁴ *Harta*, p. 78.

⁴⁰⁵ V. Țibulcă, *Slatina (Drăcești). O comună de pe valea Suhăi Mici. Monografie*. Suceava. 2007, p.44-45.

63. COMUNA MĂNĂSTIREA HUMORULUI

Mănăstirea Humorului

1. Nu foarte departe de mănăstire, **nr. 1**, au fost cercetate prin săpătură resturi de la vechea mănăstire Humor, ctitorită de vornicul Oană, în primii ani ai secolului XV.⁴⁰⁶

Poiana Micului

2. Pe terasa dintre cursul prârâului Humor și afluentul său de dreapta, **nr. 2**, prârâul Stoeneasa Mare, s-au descoperit cinci așchii din silex cu un grad accentuat de patinare (*paleolitic superior* ?).

Cercetare: M.A., 2005. Colecțiile MB.

3. Pe terasa de pe partea dreaptă a primului prârâu, **nr. 3**, în dreptul unui mic afluent ce vine din pădure, pe terenul arabil din spatele cantonului silvic s-au descoperit alte așchii din silex.⁴⁰⁷

Cercetare: M.A., 2005. Colecțiile MB.

4. În arealul satului s-au făcut descoperiri de topoare din piatră și alte vestigii preistorice, ca și la Iaslovăț, Cacica.⁴⁰⁸

64. ORAȘUL MILIȘĂUȚI

Bădeuți – harta la com. Iaslovăț

⁴⁰⁶ E. Busuioc, *Noi date arheologice asupra vechii mănăstiri a Humorului*, în *Suceava*, V, 1978, p. 179 și urm.; Elena Busuioc, Gh. I. Cantacuzino, *Date arheologice asupra vechii mănăstiri a Humorului*, în *SCIV*, 20, 1969, 1, p. 67-83.

⁴⁰⁷ M. Andronic, *Cercetări arheologice...*, (I), p. 82.

⁴⁰⁸ *Herzogthum Bukowina in Wort und Bild*, f. a., p. 52. O piesă din localitate descrisă de B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 279, nr. 43.

1. În ogoarele de pe partea stângă a pârâului satului, **nr. 1**, loc *După Case*, până la trecerea sa pe sub drumul spre Rădăuți, pe lângă chirpic se găsește material ceramic:

- ceramică *Noua*;

- ceramică din secolul IV d. Chr., *Sântana de Mureș*;

- ceramică din secolele IX-X, poate și XI.

Coordonate: N 47 48 386,

E 025 58 168, 363 m. alt.

Cercetare: M.A., Fl.H., 2007, M.A., 2013.

Situl se pare că este extins puțin spre est și dincolo de drumul național spre Rădăuți, în grădina locuitorului de lângă drum, Petru Popescu, încă găsiindu-se material ceramic *Sântana de Mureș*.

2. Ceramică medievală din sec. XIV-XV s-a descoperit în punctele *Șesul Varnița* și *La Biserică*.⁴⁰⁹

Milișăuți

3. Pe terenurile cu sere de pe partea dreaptă a unui izvor canalizat, ce curge pe un mic sector în șanțul Străzii Grădiniței, **nr. 2**, începând cu casa Sica Moscalu și spre drumul național spre Rădăuți, **nr. 3**, se găsește ceramică medievală din secolele XIV-XV (XVI) și multe resturi de oase de animale albite de vreme.

Dincolo de drumul spre Rădăuți, imediat după șosea, s-au găsit fragmente de zgură cu fier, fragmente ceramice medievale, dar și unele de aspect *La Tène* (?). Terasa pârâului până la vărsare în Suceava nu a mai prezentat nimic, în schimb, pe partea stângă, în amonte cu cca. 150 metri, s-a descoperit același tip de material ceramic.

Coordonate: N 47 47 308.

E 025 59 807, 345 m. alt.

Cercetare: M. A., 2012.

4. În grădinile de pe partea stângă a pârâului ce trece prin centrul localității, fără nume, după unii numit Huțuleac, **nr. 4**, începând de la podul de peste drumul spre Rădăuți și pe o distanță de circa 200 metri

⁴⁰⁹ E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 387.

spre S-E, alături de chirpic se găsește material ceramic medieval, databil în secolele XIV-XVI (poate și XVII). Este vorba deci de o vatră de sat, poate chiar a actualului oraș Milișăuți. Un mic fragment ceramic, lucrat se pare numai cu mâna, are urme de ornamentare constând într-un fascicol de trei linii alăturate, dispuse – se pare – în val, ceea ce ar indica secolele IX-X. Ceramică medievală – fost cut – se găsește de aici, la câteva sute de metri, spre nord, în grădinile plasate pe partea dreaptă a Suceviței nu departe de vărsarea sa în râul Suceava.

Coordonate: N 47 47 574,

E 025 59 726, 352 m. alt.

Cercetare: M. A., 2012.

5. Pe terenul înalt, din unghiul confluenței acestui pârâu, **nr. 5**, cu un mic afluent de dreapta, fără nume, nu departe, la est de același drum, se găsește ceramică modelată numai cu mâna și din secolele XIV-XVI (XVI?).

Coordonate: N 47 47 443,

E 025 59 898, 344 m. alt.

Cercetare: M. A., 2012.

6. În cimitirul localității, **nr. 6**, se află amplasamentul unei foste biserici medievale din secolul al XV-lea, ridicată de către Ștefan cel Mare, distrusă de artileria austro-ungară în timpul primului război mondial.

Aici s-au desfășurat și săpături arheologice, sub forma unui sondaj, în anul 1987, ale cărui rezultate nu s-au publicat. Adrian Bătrâna a dezvelit parțial vechea fundație.

Actualmente, în apropierea ruinei unei foste clopotnițe mai noi, se poate observa o denivelare de teren, ce marchează locul fostului lăcaș de cult.

Coordonate: N 47 48 010,

E 025 59 935, 344 m. alt.

Cercetare: M. A., 2012.

7. Descoperire izolată: pe terenul coamei deluroase din dreptul gării Milișăuți, pe partea stângă a unui pârau, canalizat, fără nume, s-a descoperit un fragment ceramic zgrunțuros, tipic culturii *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M. A., 2012.

8. Ceramică medievală (XIV-XV) s-a găsit în punctul *Grajduri CAP*.⁴¹⁰ Fostul sat Vârtopu a fost înglobat la Milișăuți.

9. N. Grămadă, *op. cit.*, I, consemnează la p. 14, la Bădeuți, locul “Troian.”

65. COMUNA MITOCU DRAGOMIRNEI*

Dragomirna

1. În zona vestică a satului, **nr. 256**, lângă marginea pădurii, loc *Chilia*, cu ocazia lucrărilor de îmbunătățiri funciare, prin anii 1988-1989, s-au descoperit olane pentru aducțiunea apei, orientate vest-est. La începutul secolului XX s-a consemnat că aici săpându-se „s-au aflat urme de zid și bucăți de vase vechi.”⁴¹¹

2. În partea de sud-vest a mănăstirii, **nr. 257**, în locul *La Brazi*, pe terasa înaltă a pr. Dragomirna, s-a descoperit accidental resturile de la un cuptor pentru ars cărămizi (?), legat probabil de construcția bisericii mici (sau a „schitului”) sau/și a celei mănăstirești.⁴¹²

3. În partea nordică a satului, **nr. 258**, pe partea stângă a pâraului ce vine de la Poiana lui Anton, afluent de stânga a pr. Dragomirna, a existat până la executarea unor lucrări de îmbunătățiri funciare (aceiași ani), o fântână realizată din piatră legată cu mortar, de bună calitate, numită *Fântâna Doamnei*, după tradiția locală. după o domniță venită din Cetatea Sucevei.⁴¹³

⁴¹⁰ E.I. Emandi, *Contribuții...*, p. 384, 387.

* Informații cuprinse în M. Andronic et alii, *op. cit.*, p. 176-179. cu bibl.

⁴¹¹ I. Vorobchevici, *Istoria Sf. Mănăstiri Dragomirna*, ed. a II-a. Cernăuți, 1925, p. 9.

⁴¹² *Ibidem*, p. 9.

⁴¹³ *Ibidem*, p. 7.

Lipoveni

4. Pe malul drept al pr. Huc (sau Lipoveni), **nr. 264**, în locul *Coada Lacului*, sau *Seliște*, au apărut:

- materiale ceramice *Cucuteni B*, bucăți masive de lutuală, greutatea din lut ars de formă tronconică, piese atipice din silex;
- ceramică *Komariv-Noua*.⁴¹⁴

Cercetare: P. V. B., 1984-1988; colecțiile MB.

Mitocași

5. În zona sudică a satului, **nr. 266**, pe Dealul Vămii, sau Mitocași, cu ocazia săpării unor tranșee în timpul celui de-al doilea război mondial, după mărturiilor unor localnici, s-au descoperit morminte de înhumare ce conțineau vase cenușii (*Sântana de Mureș*).

Mitocu Dragomirnei

6. Pe malul drept al pr. Hranița, **nr. 259**, în dreptul deviației drumului Suceava-Dragomirna spre Mitocași, în locul *La Cruce*, s-au descoperit:

- ceramică preistorică cu pleavă în compoziție, câteva piese din silex, inclusiv un fragment de vârf de lance;
- ceramică dacică (*La Tène*);
- ceramică *Sântana de Mureș*, inclusiv fragmente de amfore romane.⁴¹⁵

Cercetare: P. V. B., 1985.

⁴¹⁴ M. Andronic, P. V. Batariuc, *op. cit.*, p. 11 (cf. și B. P. Niculică, *Epoca bronzului...*, p. 129, pct. 21).

⁴¹⁵ *Ibidem*, p. 10-11.

7. Pe dealul Ghedeon, **nr. 260**, de pe partea dreaptă a pr. Hranița, în partea estică a satului, s-au găsit ceramică *Cucuteni*, fază nedeterminată și topoare din silex (col. Al. Tănase din Mitocaș).

Cercetare: P. V. B., 1985.

8. Pe partea dreaptă a pr. Hranița, **nr. 261**, loc *Stratulat*, la nord de șoseaua Suceava-Dragomirna, la cca. 500 m E de stația de pompare a apei, s-au descoperit resturi de chirpic de la locuințe eneolitice și:

- ceramică *Cucuteni* și așchii din silex, fază neprecizată;
- ceramică *Noua*;
- un vârf de lance cu lama umflată la bază și nervuri în relief pe vârful tubului de înmănușare; ⁴¹⁶ ceramică, inclusiv canelată, din *Hallstatt*;
- ceramică *Pienești-Lucașeuca*, inclusiv getică;
- ceramică din sec. II-III d. Chr. (fragmente de fructieră, cățuie miniaturală);
- ceramică *Sântana de Mureș*, inclusiv fragmente de amfore romane;
- ceramică din sec. VI-VII, inclusiv fragmente de tipsii. În viitor poate și următoarele.

În același loc, pe malul stâng al Pârâului Hriștii, la confluența sa cu pr. Hranița, se pare că exista un tumul cu mantaua din pământ galben (semn de hotar de sat medieval ?), mult aplatizat de lucrările agricole. ⁴¹⁷

Cercetare: M. A., P. V. B., 1984-1985; colecțiile MB.

9. Tot pe malul drept al Hraniței, **nr. 262**, în locul *Dealul Morii*, aproximativ în spatele Fermei Ițani. s-a identificat material ceramic medieval din secolele XIV-XVII (inclusiv fragmente de cahle oală, de lulele din lut ars, unul de vas smălțuit decorat în tehnica *sgraffito*, un fragment de buterolă, bucăți de zgură cu fier...). ⁴¹⁸

⁴¹⁶ M. Ignat, *Noi descoperiri...*, p. 375, fig. 1/1; piesă în colecția lui Al. Tănase din Mitocaș.

⁴¹⁷ M. Andronic, P. V. Batariuc, *op. cit.*, p. 10-11.

⁴¹⁸ *Ibidem*, p. 11.

La câteva sute de metri nord, pe o mică insulă a pârâului, s-a sesizat prezența ceramicii *Sântana de Mureș* (inclusiv fusaiolă plată din ciob probabil bastarnic) și a celei din *evul mediu* (XIV-XV, poate chiar XIII, inclusiv ceramică cenușie, de coloniști și un vârf de săgeată în forma literei „Y” cu tub de înmănușare - sec. XIV ?).

Pe malul pârâului amintit se găsea satul Rusciori, aparținând mănăstirii Dragomirna, dispărut după 1775.

Cercetare: P. V. B., M. A., 1984.

10. Pe dealul Cocârlău, nr. 263, de pe stânga pr. Huc sau Lipoveni, în sudul satului Mitoc, în locul de unde s-a excavat pământ pentru barajului lacului Lipoveni, s-au găsit ceramică neolitică atipică, piese din silex și un vârf de săgeată din silex, cu baza scobită.⁴¹⁹

Cercetare: P. V. B., 1983.

11. De pe teritoriul satului provine un topor din silex alburii, de formă trapezoidală, încadrabil în *cultura amforelor sferice*.⁴²⁰

12. Pe teritoriul satului D. Olinescu menționează trei movile și o alta pe dealul „Duchia” (?), astăzi de neobservat (*Harta*, p. 70).

66. COMUNA MOARA

Frumoasa

1. În locul *La Movile*, nr. 1, pe partea dreaptă a pârâului cu același nume, se cunoaște o așezare *Sântana de Mureș*. Sporadic și ceramică medievală.

2. În punctul *Podișul Căldărușa*, pe partea stângă a pârâului, același autor a identificat un alt sit *Sântana de Mureș*.⁴²¹

⁴¹⁹ *Ibidem*, p. 11.

⁴²⁰ V. Spinei, *Descoperiri...*, p. 83, fig. 1-3.

⁴²¹ E.I. Emandi, *Descoperiri arheologice din secolele IV-V e. n. în bazinul superior al Șomuzului Mare*, în *SCIVA*, 1976, 27, 3, harta 1/18, respectiv 1/19.

Groapa Vlădichii

3. Lângă casa lui Gh. Cibireac, din vatra satului, s-a găsit un topor din silex albicios, trapezoidal, tranziție spre bronz, atribuibil *culturii amforelor sferice*.⁴²²

4. Informația se poate conexează cu alta: în partea de N-E a satului, la cca. 500 m nord de Șomuzul Mare, E.I.E. a descoperit fragmente ceramice atribuite aceleiași culturii.⁴²³

Liteni

5. În locul numit *Cocioarbă*, de pe partea dreaptă a Șomuzului Mare, s-a identificat un sit *Sântana de Mureș*.⁴²⁴

6. La ieșirea din sat, nr. 2, spre Vorniceni, în locul fostului sediu CAP, există o altă așezare *Sântana de Mureș*.

7. Un sit contemporan a existat în locul *Săliște* (aici putem presupune și *evul mediu*).

8. Un altul, în pct. *Căldărușa*, de pe partea stângă a pr. Vătav.

9. În punctul *Dealul Rău*, în partea dreaptă a șoselei Suceava-Brăești, există o așezare *Sântana de Mureș*.

10. În locul *Izurcani*, în partea stângă a pr. Iazuri, există de asemenea ceramică *Sântana de Mureș*.

11. Un alt sit se găsește în punctul *Imaș*, pe stânga Șomuzului Mare.

12. Pe partea dreaptă a apei menționate, în locul numit *Balta Rotundă*, s-a aflat încă o altă așezare *Sântana de Mureș*.⁴²⁵

13. În localitate, în locul *Suhat*, s-a descoperit ceramică din *Hallstattul timpuriu* și *Sântana de Mureș*.⁴²⁶

⁴²² D. Popovici, *Noi descoperiri...*, p. 67. De aici provin și două cioburi aparținând aceleiași culturii. B. Niculică, S. Ignătescu, D. Boghian, *op. cit.*, p. 39.

⁴²³ B.P. Niculică, M. Andronic, *O nouă așezare...*, p. 50 cu toată bibl.

⁴²⁴ E.I. Emandi, *Descoperiri...*, p. 380. harta 1/13.

⁴²⁵ *Ibidem*, harta 1/14-17, 20-22.

⁴²⁶ *Ibidem*, harta 1/12; A. László, *Începuturile...*, p. 175, nr. 134b.

14. În pct. *La Fântână* există ceramică fragmentară posibil *Noua* (un fragment de buză cu brâu în relief) și din *Hallstattul timpuriu*.⁴²⁷

15. Cercetarea noastră de teren, la est de Liteni, **nr. 3**, aproximativ la jumătatea distanței dintre pr. Granița și pr. Frumoasa, practic pe cumpăna apei dintre ele, a constatat existența unei înșiruiți de patru tumuli, de la N-V la S-E, cu înălțimi în jur de 1,5 m.

16. În completarea acestor informații, redăm din descoperiri proprii, cu riscul unor repetări: terenurile de pe stânga pr. Granița, **nr. 4**, de-o parte și de alta a șoselei Măzănăești-Liteni, pe lângă chirpic adăpostesc materiale ceramice *Komariv*, *Noua*, *Sântana* și din secolele XV-XVII. Nivelul de locuire *Sântana* continuă pe mai multe sute de metri spre est și dincolo de cursul a doi mici aflenți ai Graniței, acolo unde semnalăm și prezența ceramicii din *Hallstatt* - **nr. 5 ... 5**.

17. Un alt sit *Sântana* se află pe pantele de la vest de cursul pârâului, **nr. 6**, la sud de intersecția cu drumul spre Zaharești (aici și *Cucuteni*). O densitate mai mare de vestigii - amintite și de E.I.E., **pct. 6** - se găsesc în zona fostului CAP.

18. Materialele *Cucuteni* se pot lega organic de situl de pe partea sudică a platoului dealului Moldova, **nr. 7** și de unele, bucăți de lut ars și ceramică nepictată, de pe poalele de N-NE ale înălțimii. Pe deal se pare că există atestată și cultura *Komariv*.

19. Alte materiale ceramice cucuteniene se găsesc în zona cimitirului sătesc, **nr. 8**, alături de vestigii tipice *Sântana*.

20. În zona *Săliște*, **tot 8**, inclusiv în cea a școlii, la sud-est de sat, locuirea *Sântana* continuă, fiind prezentă acum și ceramica medievală din sec. XV-XVII-XVIII. Cf. inf. E.I.E. de la pct. **22**.

21. Pe partea stângă a unui mic afluent de stânga al Graniței, al patrulea de la ieșirea din Liteni, **nr. 9**, spre S-E, s-au descoperit materiale ceramice și chirpic *Komariv* și *Sântana*. Răsleț și medievale, fără semnificații deosebite.

Cercetare: M.A., 1995.

⁴²⁷ A. László, *Începuturile...*, p. 73. nr. 45a.

22. Deoarece localitatea a beneficiat de intense săpături, redăm din D. Matei, E. I. Emandi și O. Monoranu, *op. cit.*:

-p. 51 și urm. - la Liteni s-au cercetat arheologic patru locuințe în locul *La Șaibă*, din perioada cuprinsă între sfârșitul secolului al XIV-lea și prima jumătate a celui următor și două cuptoare, acestea în locul *Săliște* (a doua jumătate a secolului al XV-lea);

-p. 76 și urm. - în privința necropolei de la Liteni, **nr. 10**, aici s-au cercetat 99 de morminte, cele mai vechi datând de la sfârșitul veacului al XIII sau cel mai târziu de la începutul celui următor, ultimele datând după autori în a doua jumătate a secolului al XVI-lea.

Din harta de la fig. 2, cu interval cronologic larg sec. XI – XVII, pentru Liteni, avem: pct. 1 *Săliște*, pct. 2 *Jorea*, pct. 3 *Șaibă*, pct. 4 *Săliște*, pct. 5 *Dealul Țiganului*, pct. 6 *Ciuhă*,⁴²⁸ pct. 12 *La Lutărie*. Tot aici, la Frumoasa – pct. 7 *La Școală*.

23. La Liteni, s-a descoperit un denar de la Vespasian, foarte tocit,⁴²⁹ dar și o piesă din bronz de la Maximianus (*RIC*, VI, p. 531, nr. 14, Heraclea, anii 295-296 sau p. 532, nr. 22, anii 275-276) aflată în col. MB, inv. MC/2862.⁴³⁰

Moara (Moara Nica)

24. În zona bifurcației drumului spre Moara cu cel spre Frumoasa, **nr. 12**, în locul *Movile*, se găsesc grupate mai multe movile. Într-una dintre ele, cu diametrul de circa 25 de metri, în urma amenajării unui punct trigonometric, după spusele lui Szombathy, s-au descoperit mai multe morminte.⁴³¹

25. În curtea școlii generale. **nr. 11**, în locul *Pureda*, pe partea dreaptă a pr. Hagicadar, ocazional s-au descoperit cinci morminte

⁴²⁸ Cf. și M.D. Matei, E.I. Emandi, *Noi puncte arheologice pe harta județului Suceava (Bazinul Șomuzului Mare)*, în *SCIVA*, 27, 1, 1976, p. 98-101.

⁴²⁹ M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 86.,

⁴³⁰ M. Andronic, *Descoperiri...*, p. 264, nr. VII.

⁴³¹ M. Andronic, P. V. Batariuc, *op. cit.*, p. 18, pct. XLIX, cu bibl. veche.

Sântana, săpături E.I.E. Cu acest prilej, dincolo de firul de apă din spatele școlii, în așezare, s-a făcut un foarte mic sondaj, fără rezultat.⁴³²

În coada iazului Hagicadar și pe terenul din coada iazului CAP Moara s-au mai descoperit materiale ceramice *Sântana de Mureș* - inf. E.I.E.

Moara Carp

26. În locul *La Moghilă*, pe partea stângă a pârâului Piciorul Lupului, s-a descoperit o așezare *Sântana de Mureș*.⁴³³

27. În teritoriul localității s-a găsit un fragment de topor din graywache, din *epoca bronzului*.⁴³⁴

Vornicenii Mari

28. În punctul *În Luncă*, nr. 6, din interfluviul dintre pr. Sișulea și un mic afluent, fără nume, există un sit *Sântana*.⁴³⁵

29. Un altul, în dreapta pr. Căsoi, punct *Valea Neagră*.

30. Un altul, în punctul *La mașină – Mlaștină (?)*, pe partea a pârâului Stupca (incert în în comună?).

31. Un altul în punctul *Drăgoiasca*, pe partea stângă a pârâului numit la fel (com. vecină Drăgoiești ?).

32. Un altul în locul *În Grădini*, intravilan, pe stânga pr. Stupca.

33. Și ultimul, punct *În Lung*, pe dreapta Șomuzului Mare, în apropierea șoselei spre Brăești.⁴³⁶

34. Undeva în localitate se află un sit *Noua*, de unde a provenit ca descoperire izolată un omoplat crestă.⁴³⁷

35. În punctul *La Mănăstire*, în malul pr. Drăgoiasca, s-a cercetat o locuință din secolul al XV-lea.⁴³⁸

⁴³² E. I. Emandi, *Descoperiri ...*, p. 381-392.

⁴³³ *Ibidem*, p. 380, harta 1/23.

⁴³⁴ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 278, nr. 38.

⁴³⁵ E.I. Emandi, *Descoperiri ...*, p. 380, harta 1/1.

⁴³⁶ *Ibidem*, p. 380, harta 1/2- 6.

⁴³⁷ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 136.

⁴³⁸ M. D. Matei, E.I. Emandi, *Habitatul...*, p. 129-130.

36. La Vorniceni, în fostul sat Tulova și-a avut reședința nobiliară Ivan Vornicul, una dintre cele mai timpurii curți boierești menționate în documentele moldovenești. În sat s-au descoperit vestigile bisericii de curte și ale unor locuințe. În punctul *Tulova*, s-a executat un sondaj arheologic la curtea vornicului Oană, cu descoperirea unor resturi de construcții și inventar arheologic databil între sfârșitul secolului al XIII și începutul secolului al XV-lea.

În punctul *La Mănăstire*, s-a cercetat o necropolă feudală timpurie, datată ipotetic după autori, pe baza doar a unor analogii de vase în cursul secolelor XI-XII. Tot aici a fost interceptată o locuință de suprafață din secolul al XVII-lea, o groapă cu resturi menajere (cea mai veche ceramică aparține sec. XIII) și un cuptor pentru ars piatra de var (sec. XV-XVI ?).

În locul *Dealul Morii*, pe lângă unele gropi menajere, a fost cercetat un cuptor pentru ars ceramica aparținând primei jumătăți a secolului al XV-lea.

În punctul *Dealul Velniței* sondajul executat a dus la identificarea a unei construcții de suprafață (sfârșit de sec. XVI) și a unui bordei (mijlocul sec. XV).

Harta de la fig. 2 prezintă numeroase puncte arheologice databile din sec. XI (?) și până în sec. XVII.⁴³⁹

37. În arealul satului, s-au descoperit mai multe puncte cu ceramică medievală, din sec. XIV-XV: *Tabla Scurtă, Valea Vornicului, În Grădini, Valea Neagră, Șesul Tolvei, La Curte, La Mănăstire* (chiar și sec. XI-XII !).⁴⁴⁰ Ceramică medievală am descoperit și la sud de confluența dintre Drăgoiasca și Stupca, loc poate avut în vedere de Emandi.

Din harta de la fig. 2, pentru Vorniceni Mari – pct. 8 „În Grădini”, pct. 9 „Tablă scurtă” (sondaj arheologic), pct. 10 „Șipot” (săpături arheologice), pct. 11 „Tabla scurtă”, pct. 24 „La Mănăstire” (săpături arheologice), pct. 25 „Șesul Tolvei” (săpături arheologice), pct. 26 „Dealul Morii” (săpături arheologice), pct. 27 „Dealul Velniței” (săpături arheologice).

⁴³⁹ *Ibidem*, p. 140 și urm., 115-145.

⁴⁴⁰ *Ibidem*, *passim*.

După harta de la fig. 2, a cărții Matei-Emandi, în sat, ca și la Vornicenii Mici, s-a descoperit și ceramică din prima jumătate a sec. XIV.

38. În locul *Sesii*, s-a observat prezența materialului ceramic datat în *Hallstatt*.⁴⁴¹

39. În arealul localității s-a descoperit un fragment de topor din andezit ajuns în col. MB.⁴⁴²

40. În fila nr. 59 a *Planului districtului Bucovina în 72 de secțiuni (1778)*, publicat prin stăruința și inițiativa prof. dr. I. Iosep, alături, la S-E de Vorniceni, apare “alte Kirch.”

La vremea sa, Olinescu consemna pe teritoriul satului doi tumuli. Notabil, în nordul comunei este dealul numit *Movila Mare* (*Harta*, p. 70).

Vornicenii Mici

41. În locul *Hârbărie* se cunoaște un sit *Sântana de Mureș* și mai vechi *Noua*.

42. Un altul, tot *Sântana*, în punctul *Cioloaca*, pe partea stângă a pâ râului numit identic și a șoselei Suceava-Berchișești, probabil nr. 5.

43. În punctul *Grind*, pe dreapta Șomuzului Mare, extravilan, un sit contemporan.

44. În locul *Fântânița*, pe aceeași parte a apei, tot extravilan, se află o altă așezare din secolul IV d. Chr., ca și cea din locul *Suhat*. Aici există și *Hallstatt*, amintit de A. László.⁴⁴³

45. Încă un sit *Sântana de Mureș* și unul timpuriu din *Hallstatt*, se cunoaște în locul *Sesii*.⁴⁴⁴

46. În punctul *Șipoțel*, într-o așezare dacică de epocă romană, s-a descoperit un denar de la Iulia Domna (emisiune 193-197).⁴⁴⁵ Tot aici, în

⁴⁴¹ A. László, *Începuturile...*, p. 183, pct. 271.

⁴⁴² B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 285, nr. 65.

⁴⁴³ E.I. Emandi, *Descoperiri...*, p. 380, harta 1/9; harta 1/7; harta 1/4; A. László, *Începuturile...*, p. 175, pct. 134, citând pe Emandi.

⁴⁴⁴ *Ibidem*, harta 1/10.; , A. László, *Începuturile...*, p. 73, nr. 82.

⁴⁴⁵ M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 90, nr. 27; idem, *Cercetări arheologice privind cultura dacilor din nordul Moldovei în secolele II-III e. n. Raport preliminar*, în *MCA*, 1979, p. 159-160.

urma lucrărilor agricole s-ar mai fi descoperit un denar de la Traian, piesă ajunsă în colecțiile Institutului pedagogic Suceava de atunci.

47. Alt punct *Sântana de Mureș* – loc *Hrib* – inf. E.I.E., 1982.

48. Fără alte amănunte, autorul citat menționează în arealul (probabil) întregii comune, trei așezări neolitice, opt *Noua*, *Hallstatt timpuriu* - cinci așezări, 12 așezări și 2 necropole din intervalul secolelor IV î. Chr. – III d. Chr., 21 ! așezări din sec. IV, și 17 așezări (?) din sec. XIV-XVII. Mai menționează monede romane - publicate de Ignat - și altele de la Petru I Mușat și Alexandru cel Bun.⁴⁴⁶

67. COMUNA MOLDOVIȚA

1. Tot fără alte informații utile, M.D. Matei și E.I. Emandi au semnalat doar ceramică din secolul al XIII-lea la Moldovița.⁴⁴⁷

2. În punctul *Piscul muntelui Furcoiu*, „în apropierea vecinătății cu teritoriul comunei Sucevița” (!?), s-a descoperit un tezaur de monede de argint de la Carol Robet de Anjou și Ludovic cel Mare.

3. Pe valea pârâului Hurghișca, cu ocazia tăierilor din parchetul de pădure nr. 82, dar și printr-un sondaj arheologic, s-au descoperit 11 cămăși de zale și mai multe fragmente de armură de tip *coș metalic*, trei perechi de scări de șa, un coif, un cap de buzdugan, o sabie fără mâner, un cuțit mic, o căldare de aramă, o zăbală de cal, un otic și un nasture metalic.⁴⁴⁸

4. În locul primei mănăstiri a lui Alexandru cel Bun, se găsește ceramică medievală, din sec. XV-XVI.⁴⁴⁹

5. Învățătorul Mihai Popiuc avea la data informării noastre, un topor din silex, găsit la Gura Paltinului.

⁴⁴⁶ E. I. Emandi, *Valorificarea elementelor de istorie locală într-un muzeu sătesc (Liteni-Moara)*, în *Suceava*, V, 1978, p. 554-555.

⁴⁴⁷ M. D. Matei, Emil I. Emandi, *op. cit.*, p. 37.

⁴⁴⁸ Al. Vasilescu, *op. cit.*, p. 48, respectiv 50-51.

⁴⁴⁹ Gh. I. Cantacuzino, *Vechea mănăstire a Suceviței în lumina cercetărilor arheologice*, în *Buletinul Monumentelor Istorice*, XL, 1971, 3, p. 79-84.

68. COMUNA MUȘENIȚA

Din cauza vremii înaintate, condițiile de cercetare de teren au fost foarte dificile, vegetația fiind densă și înaltă (2013). De aceea, este de presupus că în mod obiectiv nu au putut fi descoperite toate siturile arheologice, care se vor mai putea adăuga ulterior.

Baineț

1. Pe teritoriul localității, spre sfârșitul secolului XIX, s-ar fi descoperit un tezaur monetar. Fără alte informații și reluări în timp.⁴⁵⁰ Probabil piese romane.

Informația s-ar putea conexează cu descoperirea, pe partea stângă a pârâului Ruda, nu departe de primărie, cu ocazia unor săpături de canalizare, a câteva mici fragmente ceramice încadrabile în cursul secolelor II-IV. Pct. necartat.

Cercetare: M.A., 1984.

2. La Baineț a fost înglobat parte din Bahrinești, fără să știm - deocamdată - dacă respectiva vatră este în cuprinsul României actuale. Vestigii ceramice din sec. XIV-XV s-au găsit în punctul *La Școală*.⁴⁵¹

Băncești

3. În cuprinsul satului s-a găsit ceramică din sec. XIV (?) –XV în punctul *La Arsură*.⁴⁵² Satul se numea inițial *Băncăuți*.

Climăuți

⁴⁵⁰ Inf. E.I.E.

⁴⁵¹ E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 384, 386.

⁴⁵² *Ibidem*, p. 386.

4. În ogoarele aflate în dreptul cozii iazului Climăuți, **nr. 1**, alături de bucăți de chirpic se găsește un material ceramic fragmentar destul de atipic. El este lucrat cu roata, dintr-o pastă nisipoasă arsă la cenușiu. Condițiile de cercetare nu ne-au permis recoltarea unei cantități mai mari de fragmente ceramice. Din ceea ce s-a putut constata poate fi vorba despre cultura *Sântana de Mureș* (sec. IV d. Chr.), cu așa numita *pastă ciment*, sau despre vatra unui sat medieval, cu o datare în jurul datei de 1400.

Cercetare: M.A., 2013.

5. În terenul agricol plasat între malurile unor izvoare care se varsă în fir comun în zona de mijloc a fostului iaz, **nr. 2**, din Climăuți, pe partea stângă a pârâului cu același nume, se găsesc numeroase bucăți de chirpic de la pereții fostelor locuințe și fragmente ceramice vechi, destul de atipice și de dimensiuni mici. Un fragment, are în compoziție pleavă, ceea ce ar indica *neoliticul*. Majoritatea au cioburi pisate în compoziție, ceea ce ar putea indica, cu mare probabilitate cea de-a doua epocă a fierului.

Cercetare: M.A., 2013.

6. Fostul sat *Moiseni* ar fi existat în arealul actual al satului Climăuți. Materiale ceramice din sec. XIV-XV s-au descoperit în punctele *La Movilă* și *Valea Știranca*.⁴⁵³

Mușenița

7. Fără loc mai exact de proveniență, în colecțiile MB, la nr. inv. B/354, se găsesc câteva fragmente ceramice ce se pot atribui culturii *Cucuteni* și mai sigur epocii *La Tène*.

Din cauza vremii înaintate, condițiile de cercetare de teren au fost foarte dificile, vegetația fiind densă și înaltă. De aceea, este de presupus

⁴⁵³ *Ibidem*, p. 384, 386.

că în mod obiectiv nu au putut fi descoperite toate siturile arheologice, care se vor mai putea completa ulterior.

8. Pe partea stângă a pârâului Ruda, nr. 3, la cca. 60 metri S-E de linia de înaltă tensiune, există o anumită densitate de ceramică databilă în secolele XVII-XVIII.

N 47 57 542

E 025 57 102

Cercetare: M.A., 2013.

Vășcăuți

9. În locul *Siliște*, nr. 4, la ieșirea din sat spre cursul râului Siret, pe terenul mai înălțat față de lunca râului, se găsește chirpic și ceramică modelată numai cu mâna și medievală. Situl a fost menționat și de E. Emandi.⁴⁵⁴ După vechea listă a autorului cu situri *Sântana*, p. 3, nr. 51, aici există și această cultură.

Cercetare: M.A., 2013.

10. Ceramică din sec. XIV-XV s-a găsit în pct. *Dealul chelăriei și La biserică*.⁴⁵⁵

Vicșani

11. Ceramică medievală din sec. XIV (?) – XV s-a descoperit în punctul *Valea Șirlivăț*.⁴⁵⁶

69. COMUNA OSTRĂ

Cercetarea noastră de teren nu a avut șansa descoperirilor de vestigii arheologice. Dar după opinia noastră, platoul înalt din dreptul confluenței pârâurilor Brăteasca cu Băișescu, pe care este amenajat

⁴⁵⁴ *Considerații...*, p. 386.

⁴⁵⁵ *Ibidem*, p. 386.

⁴⁵⁶ *Ibidem*, p. 386.

cimitirul actual, ascunde cu siguranță urme ale viețuirii preistorice, care vor vedea cândva lumina zilei.

1. În schimb, de-a lungul vremii, aici s-au făcut unele descoperiri întâmplătoare, despre care se mai știe câte ceva: Kaindl semnală descoperirea înainte de 1914 a două capete de buzdugan, dintre care unul de formă „tubulară”, iar ulterior, cu ocazia săpării gropii unui stâlp, s-a recuperat un coif decorat cu desene realizate prin aplicare de fâșii înguste de foaie de aur.⁴⁵⁷

2. Pensionarul Chiril Dranca din Stulpicani ne-a informat prin 1985 că în locul *La Smidă*, după 1918, cu ocazia unor plantații de arbori, s-au găsit mai multe cămăși de zale, în final îngropate la un loc pentru că încurcau.

3. Prin anii 1960-1962, un geolog (din București ?) a descoperit un topor din silex în timpul cercetării în zonă (posibil și Stulpicani). Inf. prof. Vasile Diacon din Stulpicani, domiciliat în Iași.

70. COMUNA PANACI

Coverca

1. Pe prima terasă a pr. Buciniș, cu cca. 100 m înainte de confluența sa cu Pârâul Negru, în ogorul care era a lui Serghie Alupi cu circa 20 de ani în urmă, s-au descoperit:

- așchie de aspect *Levallois*, neretușată, din șist negru de Audia;
- lamă de decorticare mijlocie, fragmentară, neretușată, din menilit;
- vârf de lamă din silex. atipic;
- așchie neretușată, mijlocie, cu talon diedru, din menilit;
- așchie atipică din șist negru de Audia;
- așchie atipică din menilit (?);
- două așchii din silex cenușiu-deschis (determinări dr. V. Chirica).

Ulterior s-a mai descoperit un gratoar pe bot de lamă dintr-un silex mai deosebit, marونی-roșcat, iar în 2003, peste apa primului pârâu,

⁴⁵⁷ Al. Vasilescu, *op. cit.*, p. 55, 60.

pe un teren mai ridicat decât fânașurile din jur, atunci proprietate a lui Dumitru Ortoanu Haja, o așchie din silex cenușiu cu urme de patinare, ceea ce extinde suprafața sitului arheologic inițial. Datare - *paleoliticul mijlociu sau superior*.⁴⁵⁸

Cercetare: M.A., 1995, 2003, colecțiile MB.

Glodu

Se pare că în vechea colecție arheologică a universității sucevene, după o veche inf. Emandi, se află un topor dintr-o rocă locală, descoperit de elevi în zona școlii lor.

71. COMUNA PĂLTINOASA

În sectorul estic al comunei, cu relief încă de podiș, estimăm existență unor situri, nedepistate până acum. În zona de vărsare a pârâului Stoeneasa (Arini) în Moldova s-au descoperit mai multe fragmente ceramice *Sântana - nr.1*.

Cercetare: M.A., 2000.

Din cercetările mai vechi ale lui Emandi, rezultă că la Capu Codrului există un nivel de locuire medieval (pe harta de la fig. 2 a cărții cu Matei, bulină neagră pentru intervalul a doua jumătate a sec. XIV – sec. XVII).

72. COMUNA PĂTRĂUȚI

1. Cu ocazia construirii gardului din preajma bisericii Sf. Cruce, **nr. 1**, au apărut fragmente ceramice din secolele VI-VII, iar în grădina

⁴⁵⁸ M. Andronic, *Cercetări arheologice..., (I)*, p. 80.

din veacurile XIV-XVII (ceramică decorată *sgraffito*, cahle, resturi de vase din porțelan de Iznik).

2. Pe același mal al pâ râului, în vatra satului, **nr. 5**, în dreptul bornei kilometrice 11 a D.C. 55, în grădina familiei Maruseac Elena, s-au găsit materiale ceramice corodate din *epoca bronzului* (?), din *La Tène* (?) și din secolele XV-XVII. Pct. necartat.

3. Pe terasa pâ râului Pătrăuceanca, **nr. 4**, azi mult aplatizată, la cca. 500 m N – NE de fostele grajduri ale CAP, pe lângă bucăți de chirpic s-au identificat:

- ceramică *La Tène* getică;
- ceramică din sec. IV d. Chr.

4. Pe partea stângă a pâ râului amintit, **nr. 2**, pe plantele finale ale dealului Varnița, ce se termină în apropierea drumului spre Siret, s-au descoperit bucăți de chirpic, o așchie din silex și ceramică încadrabilă în cultura *Poieniști-Lucașeuca*.

5. La cca 100 metri sud de acest sit, **nr. 3**, traversând drumul european, pe malul drept al pr. Pătrăuceanca, în locul *Siliște*, există ceramică din secolele XIV-XVII.⁴⁵⁹

6. La cca. 700 m vest de biserica ștefaniană, în taluzul drumului comunal, s-au descoperit resturi de la un bordei cu ceramică din sec. VI-VII.⁴⁶⁰ Pct. necartat.

Cercetare: E. I. E., 1975.

7. În localitate s-a descoperit un topor din silex, cu multiple cioplituri, aparținând probabil *culturii amforelor sferice*. Este inventariat la MB cu nr. B/263. Un topor din silex este publicat de V. Spinei.⁴⁶¹

8. În localitate încă se puteau observa trei tumuli. la vremea lui Olinescu (*Harta*, p. 70). N. Grămadă, *op. cit.*, III, p. 375, consemnează la Pătrăuți, la 1783 “Cetățuia”, “ein altes, mit Gesträuche überwachsenes Blockhaus.” Ulterior punct trigonometric, “Zamcisc.”

⁴⁵⁹ M. Andronic, P. V. Batarciuc, *op. cit.*, p. 10-11-12, pentru punctele 1-5.

⁴⁶⁰ D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice...* p. 127. pct. 511.

⁴⁶¹ *Descoperiri* p. 91 și n. 46.

73. COMUNA PÂRTEȘTII DE JOS*

Deleni

1. În locul *Pe Baranca*, nr. 4, în extremitatea de N-V a satului Deleni, s-a descoperit chirpic și material ceramic fragmentar din sec. XVI-XVIII.

Pârteștii de Jos

2. În marginea estică a comunei, nr. 1, pe terenurile în ușoară pantă de pe partea stângă a Solonețului, în locul *Coasta Dinești*, se găsește material ceramic *Noua* (un fragment decorat cu împunsături succesive, de tradiție *Costișa*), *Hallstatt*, *La Tène* (?), *Sântana de Mureș*. Poate și sec. II-III. Situl în fapt este întins și în terenurile vecine din com. Comănești – acolo nr. 14.

Prima cercetare: D. Gh. Teodor, 1965. Col. MB.

3. La cca. 100 m sud de fosta haltă CFR, nr. 2, și 250 m vest de situl anterior, se constată prezența mai departe a materialului ceramic modelat numai cu mâna, a celui *Sântana de Mureș*, dar și a celui din evul mediu, sec. XIV, poate chiar sfârșit de XIII. Situl este important, va merita în viitor un sondaj, deoarece aici presupunem amplasarea fostei reședințe a lui Dieniș (de unde toponimul), atestat documentar.

4. O cercetare mai veche, a prof. V. Butnaru, în locul din dreptul vărsării pr. Vârvata în Soloneț, numit *Moara la Vârvata*, ar fi pus în evidență ceramică datată ipotetic în secolele (V ?) VI-VII. Pct. necartat.

5. În extremitatea vestică a fostei tarlale *Între Case*, nr. 6, pe terasa Solonețului, la cca. 400 m S-E de fosta fermă zootehnică, s-a descoperit un fragment de toporaș cioplit din șist negru de Audia, așchii din silex cenușiu, un număr redus de fragmente ceramice *Sântana de Mureș* și din evul mediu.

* M. Andronic, *Evoluția ...*, p. 58-63.

6. La cca. 100 m nord de podul de cale ferată peste pr. Tinoasa, **nr. 5**, mai ales pe malul său stâng, s-a găsit chirpic și ceramică *Sântana de Mureș*.

7. Un areal mare este ocupat de situl din *Săliște*, **nr. 7**, amplasamentul fostului sat medieval. Aici s-au descoperit: un fragment de vârf de săgeată din silex, un bulgăraș din menilit cu urme de cioplire, un fragment ceramic cu pleavă în compoziție, ceramică *Hallstatt* (mai ales în imediata apropiere a unei cruci din piatră, după unii indicând locul unei foste biserici), *Sântana de Mureș* (incl. fragment de amforă) și din secolele XIV-XV (mai ales la sud de cruce).

Cu mult timp în urmă, la săparea fundațiilor grajdurilor CAP, la mare adâncime s-ar fi găsit ceramică veche, poate de la morminte de incinerare. După o veche monografie în mss. a prof. V. Butnaru din Todirești, aici s-ar fi descoperit și ceramică din sec. V-VII.

Prima cercetare: D.Gh. Teodor, 1965.

8. În 1952, între casa lui Ion Lungu și Eleonora Andronic, loc *Râpa la Nichifor Lungu*, s-a descoperit mormântul unei femei cu doi cercei din bronz și un dirheim (pt. inf. *Habitatul*, p. 61).

9. Pe tarlăua Balan, pe partea stângă a Hinatei, **nr. 8**, până în calea ferată, s-au descoperit piese din silex și din roci locale, fragmente ceramice *Cucuteni* (sau *liniar ceramic*), ceramică *Noua* și *Hallstatt*, modelată numai cu mâna și din sec. XIV-XVI, cea mai timpurie *Lunca-Dorohoi*. Așezarea *Noua* se întinde pe cca. 200 m spre nord, de-a lungul terasei Hinatei.

10. La cca. 600 m N-V de pct. anterior, pe aceeași terasă, **nr. 9**, în locul *La carpeni*, pe partea dreaptă a izvorului numit *Holbărie*, s-au găsit așchii din silex și rare cioburi *Noua*. Fără chirpic, deocamdată. Un fragment ceramic *Cucuteni*, fără importanță. La cca. 200 m mai la nord, pe același aliniament, se pare că a existat un nivel modest de locuire tot *Noua*.

11. Și mai la nord, **nr. 10**, la poalele dealului Gherman, în urma unor terasări, s-a observat prezența modestă a unor vestigii asemănătoare.

12. Pe vârful acestui deal, **nr. 11**, se pare că există un tumul (I-1,50m, D-16m), dacă nu cumva movila a fost ridicată ca semn de hotar în evul mediu, pe ea ridicându-se construcția din lemn a unui punct trigonometric. Totuși, la cca. 20 m N-V de aici, s-ar părea că mai există o astfel de ridicătură a solului, dar de dimensiuni mult reduse.

La Pârteștii de Jos se văd „o mulțime” (?) de tumuli numiți popular „movile tătărești”, s-a consemnat de mult.⁴⁶²

13. Peste apa Hinatei, **nr. 12**, vis-à-vis de pct. **8**, pe ogorul din spatele casei Mircea Todos, s-a găsit un fragment de buză de oală, modelată numai cu mâna și arsă oxidant incomplet. Pct. ce necesită reveniri.

14. Pe botul de deal de pe partea dreaptă a pârâului, **nr. 13**, nu departe de șoseaua spre Cacica, în spatele gospodăriei lui Ilie Lazarovici, s-a descoperit chirpic, așchii din silex și ceramică *Cucuteni*, nepictată. În plus două cioburi din sec. II-IV.

15. La cca. 150 m S-V de pct. anterior, revenind pe terasa (a treia ?) a Solonețului, care a oferit și cele mai multe situri în partea vestică a comunei, pe ogorul lui Gh. Bondar, teren cu înclinație minimă, s-au descoperit doar câteva cioburi atribuibile culturilor amintite mai sus. Pct. necartat.

16. Pe terenul în pantă expus spre sud, **nr. 14**, în locul *Sesia Popii*, în dreptul unității salinei Cacica, s-a găsit chirpic și un bogat material ceramic *Hallstatt*, dar și un ciob *Sântana* și o piesă litică, așchie trifățetată, dint-o rocă densă crem.

17. În 1890, prin săparea unei fântâni la școala care funcționa la acea vreme la poalele dealului Runcu, s-a găsit la o adâncime de câțiva metri o lespede mare cu urme de arsură și cenușă, presupusă „vatră preistorică” (?). Demult, după alunecări mari de teren, în partea de S-V a satului, la ieșirea din sat a „Drumului la Zamca”, s-ar fi descoperit „hârburi”, lespezi de piatră și vase de aur (*Habitat*, p. 63, cu bibl.).

Vârvata

⁴⁶² V. Tufescu, *op. cit.*, p. 487.

18. Un sit important, **nr. 3**, cunoscut de fapt de multă vreme, este fortificația de la Vârvata, punct *Cetățuia*. Dresler o cunoștea, iar în perioada interbelică Em. Săhlean a săpat aici, când locul ținea de com. Ilișești. Tot în perioada interbelică s-a descoperit un topor celt aparținând nivelului timpuriu hallstattian de locuire de aici. Vestigiile *Cucuteni* și *Hallstatt*.⁴⁶³

19. În cunoscutul dicționar geografic al lui E. Grigorovitză, pârâul Vârvata răsare sub culmea numită *La trei movile* (p. 234).

74. COMUNA POIANA STAMPEI

1. Cu ocazia unei cercetări geografice, în Poiana Stampei, în taluzul unei poteci montane, nu foarte departe de așezarea minieră, s-a descoperit o așchie realizată prin cioplire antropică, dintr-o rocă locală. După același arheolog care a avut amabilitatea să ne informeze, dr. N. Ursulescu, piesa a rămas inventariată în colecția arheologică a universității din Suceava.

2. Tot în localitate s-a descoperit o cămașă de zale.⁴⁶⁴

75. COMUNA POIENI-SOLCA *

1. Pe marginea de nord a platoului plasat între pârâul Racova și cel al satului Poieni, **nr. 1**, în zona casei Leșanu Paraschiva (tarla *Părți*), s-au identificat urmele de la cel puțin șase locuințe *Cucuteni*, constând în bucăți de lut ars, ceramică fină și grosieră, toate fără pictură. Adăugăm și – doar – o singură așchie din silex cenușiu. S-a descoperit și un fragment ceramic negru, cu cioburi pisate în compoziție, de aspect *Hallstatt*.

2. Peste apa pârâului Hinata, **nr. 2**, numită aici, în amonte, *Racova*, pe marginea unei terase înalte, în locul *Poderei*, s-au descoperit

⁴⁶³ M. Ignat, *Din istoricul...*, p. 99, p. 101; idem, *Noi descoperiri...*, p. 375; A. László, *Începuturile...*, p. 175, pct. 122; B. Niculică, S. Ignătescu, D. Boghian, *op. cit.*, p. 42-43.

⁴⁶⁴ V. Spinei, *Moldova...*, p. 237.

* Informații din M. Andronic, *Evoluția...*, p. 71-72. Cercetări ale autorului, 1996.

resturi de chirpic și ceramică precar conservată, la care se include și câteva fragmente tipice *Noua*. Se mai adaugă câteva așchii atipice din menilit (?) și silex, cât și un fragment de lamă, neretușată, din silex cenușiu.

3. Pe marginea terasei pârâului satului, nr. 3, la cca. 80 m est de biserică, s-a găsit o așchie din silex cenușiu, puternic patinată (*paleolitic*?). O alta, cu rest de cortex și puternic incinerată, s-a descoperit la cca. 100 m N-V de clădirea școlii – pct. necartate, ca și nr. de ordine 4.

4. Pe aceeași formă de teren, la o distanță de cca. 80 m E-SE de școală, s-a descoperit într-o grădină cu sol arat un toporaș trapezoidal din silex maroniu-albicios, cu suprafețe cioplite în cea mai mare parte, exceptând porțiunea dinspre tăiș.

5. În zona de hotar dintre localitate și com. Arbore, nr. 4, pe Dealul Lupului, tarla *Obcină*, la cca. 400 m S-E de limita pădurii sătenilor din Cajvana, s-au identificat cel puțin șase movile funerare:

T 1: I – 0,25 m
D – 12 m

T4: I – 0,40 m
D – 16 m

T 2: I – 0,20 m
D – 9 m

T5 : I– 0,55 m
D - 20 m

T 3: I – 0,40 m
D – 20 m

T 6: I – 0,30
D - 12 m

La acestea s-ar putea adăuga încă trei tumuli dispuși la sud de T5 și T6, incerți din cauza dimensiunilor sub care – eventual – s-au putut conserva. În apropiere de T5 s-a descoperit o așchie din silex cenușiu.

Pe același deal Emandi a descoperit ceramică din sec. XVI-XVII. Din păcate și aici, el nu specifică dacă este vorba despre o locuire efectivă sau câteva cioburi rezultate ale simplei prezențe umane.⁴⁶⁵

Racova

⁴⁶⁵ E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 389.

6. Pe tarlăua *Obcioara*, nr. 5, între colțul de sus al pădurii cu același nume și drumul județean spre Solca, se pot observa trei tumuli:

T1: I – 0,45 m

D- 12 m Ceilalți sunt extrem de mult aplatizați, de dimensiuni mai mici și se pot observa datorită diferenței cromatice a pământului mai închis a mantalelor lor. La câțiva metri depărtare s-au găsit două așchii din silex cenușiu, puternic patinate. Movelele se pot lega ipotetic de așezarea *Noua*, de mai jos. Sit ce merită sondat, după o arătură proaspătă. Actualmente este imaș.

7. La jumătatea distanței dintre capătul pădurii Tonog și șoseaua spre Solca, nr. 6, în direcția N-V, pe malul drept al pr. Racova, apar împrăștiate bucăți de chirpic, așchii din silex și fragmente ceramice sfărâncioase, corodate, cu cioburi pisate în compoziție, dintre care doar unele s-ar putea ipotetic atribui *epocii bronzului*. De aici, la cca. 150 m depărtare de podul drumului amintit, reapar sporadic astfel de materiale. Unele fragmente, dintre cele cu pleavă, pot fi mai vechi.

8. Asaței Toader din Suceava ne-a relatat de mult că socrul său a descoperit în sat, pe marginea unei surpături, un denar imperial. Piesa fiind destul de uzată, nu s-a reușit determinarea sa după *RIC*. Av: cap laureat (?) spre dreapta; Rv: Roma șezând spre stânga, având în palma dreaptă pe Victoria și în mâna stângă o lance. Poate Caracalla, emisiune a cetății Tyras.⁴⁶⁶

76. COMUNA POJORÂTA

1. Unicul sit arheologic identificat până acum în arealul comunei, cercetat și prin săpătură, este cel de la poalele dealului Peciște, o înălțime de dimensiuni reduse aflată pe malul stâng al Moldovei, la cca. 500 m în aval de confluența râului cu pârâul Putna. În urma casetei săpate s-a conturat un modest strat de cultură paleolitică, cuprinzând în majoritate deșeuri de cioplire, silex și foarte puțin menilit. În plus s-au mai descoperit lame, lamele și nuclee.

⁴⁶⁶ M. Andronic, *Descoperiri...*, p. 264, nr. V.

“Cercetările de teren efectuate în jur”, se mai spune, nu au avut rezultate. ”Într-un singur loc” (care ?) au apărut însă așchii din gresie sau glauconit. Ca datare, situl se atribuie ipotetic *paleoliticului superior, Aurignacia-nului*.⁴⁶⁷

2. Fără să vrea să ni se dea informații mai exacte, pentru care ne păstrăm unele rezerve, în comună s-au consemnat ... “fragmente ceramice databile în același secol” (adică XIII !?).⁴⁶⁸

3. Se cunoaște și descoperirea unei cămași de zale.⁴⁶⁹

4. Cercetările de teren pot identifica în parte, ca și la Cârlibaba (fostă Mariensee), urme ale fostelor exploatări miniere, căci din anul 1805 statul austriac a exploatat cuprul la Pojorâta (fostă Luisenthal).⁴⁷⁰

77. COMUNA PREUTEȘTI

Și cercetarea arheologică a comunei Preutești a întâmpinat greutăți deosebite, datorită faptului că foarte multe terenuri agricole nu se mai ară, ele rămânând înierbate. De aceea, nu este exclus ca în următoarele decenii să se mai facă unele descoperiri.

Arghira – harta la com. Hârtop

1. Pe pantele terenurilor agricole de pe ambele părți ale Pârâului Velniței, sau Vlădești, nr. 1, precum în grădina lui Ștefan Grigore, s-au descoperit fragmente ceramice modelate numai cu mâna, poate din *Hallstatt* (unul de aspect *Noua*), precum și medievale (sec. XV-XVI), care au aparținut satului dispărut Vlădești, de la care provin probabil și trei bucăți de zgură cu fier. Notabil, această parte de sat mai poartă numele vechii localități, aici existând și o troiță pusă în amintirea unei foste biserici a satului respectiv.

⁴⁶⁷ M. Tănase, *Sondajul arheologic de la Pojorâta (județul Suceava)*, în *Suceava*, XXIV-XXV, 1997-1998, p. 451-452.

⁴⁶⁸ M. D. Matei, Emil I. Emandi, *Habitatul..*, p. 37.

⁴⁶⁹ V. Spinei, *Moldova...*, p. 237

⁴⁷⁰ N. Ceredarec, *op. cit.*, p. 853 și urm.

Coordonate: N 47 27 608,
E 026 27 004, 254 m. alt.

Cercetare: M.A., 2010.

2. Pe terenul de pe ambele părți ale unui mic pârâu, **nr. 2**, fără nume, plasat la circa 200 de metri vest de biserica satului, în grădina lui Ilie Rusu, s-au descoperit, pe lângă bucăți de chirpic și câteva fragmente ceramice modelate numai cu mâna, oricum ante Cristos.

N 47 27 585,

E 026 27 367, 251 m. alt.

Cercetare: M. A., 2010.

3. Pe terenul în pantă de pe partea dreaptă a unui mic izvor din zona finală a satului Arghira, **nr. 3**, spre Dolhești, în spatele casei lui Mariana Bejinaru, s-au găsit izolat două fragmente ceramice preistorice.

Cercetare: M. A., 2010.

4. În localitate s-a descoperit demut un topor din silex alburiu-vinețiu, șlefuit pe toate părțile, databil în *perioada de tranziție spre epoca bronzului*.⁴⁷¹

Bahna Arini

5. Pe dealul Pleșa din localitate, se găsește o așezare *Cucuteni B*. Pct. necartat.⁴⁷²

Basarabi

6. Pe terenul ogoarelor lui M. Sandu și D. Petrescu, dintre pr. Fântânele și pr. Vlădești, s-a conservat în cantitate redusă chirpic și material ceramic *Sântana de Mureș*, numai pastă ciment, ceea ce

⁴⁷¹ V. Spinei, *Descoperiri ...*, p. 79.

⁴⁷² N. Ursulescu, Șt. Manea, *op. cit.*, p. 173. Autorii au efectuat recunoașteri în unele dintre zonele de mai jos – *Ibidem, passim*.

ilustrează doar un punct locuit probabil, destul de târziu și aceasta nu prea mult timp. Pct. necartat.

N 47 27 611,

E 026 26 659, 256 m. alt.

Cercetare: M. A., 2010.

7. Într-un loc neprecizat, se menționează prezența ceramicii din *Hallstatt*.⁴⁷³

8. În Basarabi, la sud de sat, pe Dealul Hârburi, nume sugestiv de altfel, cu mult timp în urmă N. Beldiceanu și Gr. Buțureanu au sondat o așezare *Cucuteni*, urmați în 1930 de V. Ciurea. S-au descoperit printre altele idoli antropo - și zoomorfi și ceramică pictată, fără să se poată lămuri faza. Pct. necartat.⁴⁷⁴ Aici s-a locuit și în *Hallstatt*. Înainte de 1900, tot aici s-au găsit trei celturi, securi, un cuțit, un fragment de vas din bronz, un vârf de săgeată, unul de lance și o brătară.⁴⁷⁵

9. În punctul *Dealul Lan*, s-a descoperit în 1967 un mormânt în cutie de piatră (schelet chirchit, topor din silex, trei vase și un racloar), încadrat *culturii amforelor sferice*. Pct. necartat.⁴⁷⁶ Prezența purtătorilor acestei culturi se documentează și printr-un topor din silex, șlefuit, descoperire întâmplătoare.⁴⁷⁷

10. În punctele *Cotu Morii*, *Onania*, *Vlădești (Siliște)* și *D-lul Popii*, s-a descoperit ceramică medievală din sec. XVI-XVII, mai timpurie în *Siliște*. Inf. E.I.E.

Huși

Pe terenul de pe malul drept al unui pârau fără nume, nr. 4, la intrare în Huși, venind de la Preutești, în spatele casei lui Petru Morariu,

⁴⁷³ M. Petrescu-Dîmbovița, *Depozitete de bronzuri din România*, Buc., 1977, p. 152.

⁴⁷⁴ D. Monah Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 57 cu bibl.

⁴⁷⁵ M. Petrescu-Dîmbovița, *Depozitele...*, p. 152; M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 137, toate cu bibl.

⁴⁷⁶ N. Ursulescu, Șt. Manea, *op. cit.*, p. 173, cu bibl.

⁴⁷⁷ V. Spinei, *Descoperiri ...*, p. 89 și B. P. Niculică, M. Andronic, *O nouă așezare...*, p. 49 cu inf. și bibl.

pe lângă câteva fragmente ceramice vechi, modelate numai cu mâna, s-a descoperit și o așchie din silex cenușiu.

Cercetare: M.A., 2010.

11. Pe segmentul de terasă înaltă a Șomuzului, **nr. 5**, de dreapta, de la est de biserică, se găsește ceramică lucrată numai cu mâna, poate din *epoca bronzului*, și medievală, ante 1400 (de aspect mai primitiv), dar și din veacurile XV-XVI și resturi de pietre și lut ars. Câteva fragmente medievale s-au găsit și dincolo de biserică, spre vest, în spatele unui fost cimitir.

Cercetare: M. A., 2010.

12. La câteva sute de metri vest, lângă cimitirul vechi, pe partea dreaptă a Șomuzului, s-a descoperit de mult o așchie paleolitică și ceramică *Sântana de Mureș*.⁴⁷⁸ Personal, am descoperit și ceramică din secolul al XV-lea, fără să fim siguri că ea reflectă un nivel de locuire efectivă. Pct. necartat.

Cercetare: și M. A., 2010.

13. Pe terenul de pe stânga Șomuzului, **nr. 6**, loc *Epărie*, între șosea și apă se găsește ceramică din secolele II-III.⁴⁷⁹

Cercetare: și M.A., 2010.

Leucușești

14. În ogoarele aflate în dreapta șoselei spre centrul satului, **nr. 7**, după primele sute de metri de intrare în sat. s-a găsit pe o lungime de circa 250 metri chirpic și ceramică fragmentară din secolele II-III d. Chr.,

⁴⁷⁸ N. Ursulescu, Șt. Manea, *op. cit.*, p. 172. La N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia, *op. cit.*, p. 306, nr. 295, apare sec. V d. Chr. (deci Sântana).

⁴⁷⁹ *Ibidem*..., p. 178, n. 47.

dar și de aspect *La Tène*, poate tot II-III, cât și o jumătate de cute, cu laturi albiate de la o folosință îndelungată.

Cercetare: M.A., 2010.

15. În zona fostei ferme Ciorsaci, **nr. 8**, pe partea stângă a pârâului satului, în grădinile unor case în construcție, a existat o așezare *Sântana de Mureș*. Situl identificat de autor, nu credem că coincide cu cel descoperit cu multe decenii în urmă în pct. *Ciorsaci*, cu o amplasare după autori în zona cătunului Ciorsaci, pe terasa inferioară a Șomuzului, pe stânga apei, în dreptul șoselei Fălticeni-Dohasca (?) și a cantonului CFR nr. 20.⁴⁸⁰ În schimb, în *mss.* nostru dactilografiat, foarte vechi, cu situri Sântana, există o amplasare în zona vărsării pr. Leucușești în Șomuz, grădina lui Vasile Lupu (p. 4, nr. 59, fără trimitere bibl.; pct. 58 – un altul pe terasa de pe dreapta a pr. Leucușești, la cca. 250 m est de biserică). Probabil ultimul este vis-à-vis de pct. 59, practic fiind unicul.

16. În locul *Horaiță* din sat, există ceramică din sec. XIV-XV, după o veche informație primită de la E.I.E, iar în locul *În Grădini*, s-a afla ceramică din secolul XV, după același.

16bis. Din zonă provine și un fragment de topor-ciocan din graywacke, actualmente la MB.⁴⁸¹

Mănăstioara

17. Pe dealul numit sugestiv *Cetate/Cetățuia*, **nr. 9**, loc amenajat defensiv prin ridicarea a două valuri succesive de apărare, s-au executat săpături arheologice sistematice, care au demonstrat aici două niveluri de locuire umană, una *Cucuteni A 4, A-B 1*, și *B 1* (și *Precucuteni III*) și alta din *Hallstatt*, dar și atestarea sporadică a culturii *Horodiștea-Erbiceni*. În *Hallstatt*, fortificația dispunea de trei rânduri de șanț și val. Primele săpături le-au făcut Gr. Buțureanu și N. Beldiceanu în 1895, care au menționat și două șanțuri de apărare, apoi în 1915 V. Ciurea.

⁴⁸⁰ N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia, *op. cit.*, p. 306, nr. 298 a, unde apare sec. III sau IV (?) și ceramică din feudalismul dezvoltat. Cf. și nota 238 cu bibl.

⁴⁸¹ B.P. Niculică, *Epoca Bronzului...*, p. 285, nr. 56.

În *Cetate*, toponim, ce sugerează și o folosire poate și post *Hallstatt*, cu o suprafață de cca. 1.200 mp, s-au făcut săpături sistematice și între anii 1976-1979.⁴⁸²

La baza acestei terminații deluroase se unesc apele a două pârâuri care formează de aici cursul pârâului Brana. Aici s-a făcut o descoperire întâmplătoare, constând în mai multe fragmente ceramice și pietre cu urme de foc (vatră ?). Resturile unui vas, oală-borcan, modelat cu roata, din pastă cărămizie cu nisip în compoziție, cu marginea buzei având la exterior o șanțuire tipică, au fost datate de către autori în secolul XIII, fiind menționate unele analogii la Păcuiul lui Soare pe Dunăre, și Hlincea-Iași, sau unele persistențe mai târzii în Maramureș, la Cuhea.⁴⁸³

Cercetarea noastră a terenului dintre cele două fire de apă, în ogorul săteanului Vasile Juglea, a dus la observarea prezenței ceramicii medievale, databile larg în secolele XV-XVI (XVII), legată de prezența fostei mănăstiri, mutată ulterior pe amplasamentul bisericii actuale, de la care derivă și numele cătunului.

Cu diverse ocazii, în taluzul drumului, ar fi apărut – după spusele sateanului amintit – și oseminte omenești, probabil de la foștii călugări. Cu ocazia ridicării unei locuințe, lângă un schelet s-a descoperit o imitație după un ducat venețian din perioada anilor 1402-1410.

N 29 424,

E 026 24 257, 333 m. alt.

Cercetare: și M. A., 2013.

Preutești

⁴⁸² D. Popovici, N. Ursulescu, *Șantierul arheologic Preutești-Cetate (jud. Suceava)*, în *Cercetări Arheologice*, IV, 1981; iidem, *Șantierul arheologic Preutești-Cetate (jud. Suceava)*, în *Cercetări Arheologice*, VII, 1984. Cf. și A. László, *Începuturile...*, p. 178, pct. 188, cu bibl.; N. Ursulescu, Șt. Manea, *op. cit.*, p. 175.

Toponimul slav are în mod normal semnificație inițială concretă, probabil derivând de la „braniti”, cu sens de loc cu regim special de interdicere – vezi braniștile medievale. A desemnat un loc de trecere, pe drumul ce făcea legătura între valea Șomuzului Mare și cea a Șomuzului Mic – vezi și cazul pasului Bran.

⁴⁸³ N. Ursulescu, Șt. Manea, *op. cit.*, p. 178-180.

18. În vatra satului, **nr. 10**, la sud de șosea, în sectorul numit sugestiv *Siliște-Seliște*, se găsește ceramică din *epoca bronzului* (cultura *Noua*, și după Niculică și Komariv⁴⁸⁴), din secolele II-IV și medievală, din secolele XV-XVII, fără să se cunoască amplasamentul fostei biserici și necropolă a satului medieval. Deoarece poziția este foarte bună, este posibil ca ele să fi fost pe platforma de teren a actualei biserici. Cu ocazia construirii școlii noi, s-a descoperit și ceramică *Cucuteni*.

N 47 27 431,

E 026 24 762, 266 m. alt.

Cercetare: E.I.E., 1975; M. A., 2013.

19. Pe pantele line de pe partea dreaptă a pr. Gloduri, **nr. 11**, începând cu șoseaua spre Dolhasca și mergând spre nord, în grădinile lui Dumitru Costică, și continuând cu cele ale lui Grigore Pintilei și Ileana Găleată, se găsește ceramică preistorică, din câteva fragmente mai tipice rezultând că este vorba cert de *epoca bronzului*, cultura *Noua*.

Poate legată de fosta așezare, este descoperirea în 2011, peste apă, nu departe de șosea, cu ocazia săpării fundației casei lui Vasile Apetrei, a două schelete, adult și copil, destul de mare, cu fața în jos (?). Informare de la un sătean.

N 47 27 554,

E 026 25 814, 263 m. alt.

Cercetare: M. A., 2013.

20. Pe terasa în contur de potcoavă a Șomuzului Mare, **nr. 12**, din punctul *Haltă*, se găsesc în mari cantități bucăți de chirpic și ceramică fragmentară aparținând culturilor *Precucuteni III* și *Cucuteni A3*. Important, aici s-au desfășurat săpături arheologice sistematice, cu rezultate științifice notabile.⁴⁸⁵ Se pare că există și materiale sporadice din *bronzul timpuriu*.

N 47 27 431,

E 026, 25 401, 260 m. alt.

⁴⁸⁴ *Epoca Bronzului...*, p. 131, nr. 25.

⁴⁸⁵ N. Ursulescu, S. Ignătescu, *Preutești-Haltă. O așezare cucuteniană pe valea Șomuzului Mare*, Iași, 2003, p. 134, cu bibl.

Cercetare: M. A., 2013.

21. Pe ogoarele de pe partea dreaptă a pârâului Brana, **nr. 13**, spre cursul mijlociu, acolo unde terenul agricol are o mai mare suprafață, departe de case, în ogoarele lui Vasile Cerbu și Nicolae Bârleanu, se găsește ceramică fragmentară din secolele II-I î. Chr, aparținând culturii *Poieniști-Lucașeuca*. După cantitatea sa și arelulul de răspândire, opinăm că este vorba despre doar un punct locuit. Pentru datare, ne-am bazat doar pe câteva fragmente lucrate cu mâna și decorate la exterior prin tehnica barbotinării.

N 47 20 439,

E 026 24 344, 292 m alt.

Cercetare: M. A. 2013.

22. Cu circa 100 de metri est de indicatorul de ieșire din sat, **nr. 14**, spre Huși, mai ales pe partea stângă a unui pârâiaș, în spatele casei lui Paraschiva Chirilă, se găsesc, alături de bucăți de chirpic, fragmente ceramice aparținând culturii *Sântana de Mureș*.

N 47 27 461,

E 026 24 180, 255 m. alt.

Cercetare: M. A., 2013.

Alte descoperiri:

În urma unor cercetări mai vechi (N. Ursulescu, Șt. Manea, *passim*), se mai pot menționa unele descoperiri izolate:

-pe vârful dealului Cetățuia (*Cucuteni-?*), **nr. 15** și pe panta nordică, acolo unde cercetarea noastră nu a putut observa nimic concret, restul unei cești dacice. Forma vârfului dealului, nu este dintre cele agreate de cucutenieni și mai vechea semnalare este mai degrabă o descoperire izolată;

-punctul *Țarna Mare*, terasa joasă a Șomuzului, cu descoperiri *Sântana de Mureș*;

-ceramică izolată *Horodiștea-Foltești*, pe dealul Ranca;

-materiale ceramice *Cucuteni* pe unele dealuri, Ciriteu, Staniște, Sub Plopi, Orac.

- picior de cupă *Criș*, estul satului Preutești, în hotar cu Basarabi, în stânga șoselei, în grădina lui Petre Gh. Spânu;

- sec. XV – zona dintre gurile de vărsare ale pâraurilor Leucușești și Huși, inclusiv sec. XVII. Tradiția locală menționează că aici exista vechiul sat și biserica sa.

Alte inf.: în 1792 acea mănăstire din lemn, de la Mănăstioara, ridicată în 1716 pe amplasamentul alteia mai vechi, se mută, fiind adusă de la cca. 500 de metri, din deal. Apoi, la 1858 doi călugări o ridică pe cea care se mai păstrează încă. Sate dispărute - Ciorsaci (pârâu și deal în vestul comunei, pe deal era un metoh al mănăstirii Solca) și Vlădești, pe stânga Șomuzului, zona Preutești. După dispariția satului Ciorsaci, terenul intră sub incidența Hârtopului.

Obs. – în vechiul repertoriu făcut, cei doi autori au menționat pe dealul Holm, cam în dreptul sitului cu nr. 13 pe hartă, o movilă, cu atribuire incertă. Menționăm aici însă, că în ciuda faptului că am verificat toată coama dealului, la pas, nu am descoperit o astfel de movilă, neatestată nici de cei câțiva bătrâni intervievați în acest sens.

78. COMUNA PUTNA*

Gura Putnei

1. În zona de confluență a pârâului Putna cu Suceava, pe pantele sudice ale dealului Țurana, **nr. 1.** s-au descoperit:

- așchie din silex cenușiu în fața casei lui Costan Turtă;
- așchie din silex cenușiu în grădina lui Alexandru Mitric;
- câteva fragmente ceramice de factură grosieră, cu cioburi pisate în compoziție, probabil *Cucuteni* și așchii din marnă calcaroasă la cca. 150 metri est de vârful dealului amintit;
- un gratoar masiv dintr-o rocă locală albicioasă, într-o ruptură de teren de pe acest vârful.

* M. Andronic et alii, *op. cit.*, p. 119, cu bibl. aferentă.

Putna

2. În zona de S-V a mănăstirii, **nr. 2**, cu ocazia săpăturilor arheologice din anii 1955-1956, s-au descoperit mai multe fragmente ceramice neolitice, provenite – după descoperitori – de pe înălțimile din vecinătate. Deoarece în apropierea complexului monahal, spre S-V, se găsea un izvor cu apă sărată, folosit de călugări în evul mediu, credem că ceramica în discuție este de factură cucuteniană, pe amplasamentul viitoarei mănăstiri locuind o vreme sezonier astfel de comunități.

Reluarea săpăturilor în anii '80 ai secolului trecut, a dus la găsirea de ceramică datată în secolele XIII-XIV (!?).⁴⁸⁶

3. Cu peste un veac în urmă, D. Dan ne informa în microzona comunei despre o serie de movile, unele poate doar ca semn de demarcație în evul mediu: atunci teritoriul comunei se se hotăra la nord „cu cel al Strajei în dealul Cotos (986 m), unde sunt trei movile, apoi la movila din Măgura Vacii, la movila din Pisc, 1192 m și la cele trei movile de pe Scorbura, 996 m, unde el se hotăra cu comuna germană Carlsberg la movila din dosul gării Carlsberg, în dealul Huței, apoi la apoi cu comuna Vicovu de Sus la movila de la Glodișoara, de unde hotarul merge peste Măgura Mică și cea mare până la cele trei movile de pe Aluniș. De aici mai departe Stânișoara, și movila de la Ciung hotărăsc Putna de comuna Vicovul de Jos. Mai departe pârâul Voevodeasa face hotar între Putna și Voevodeasa (Fürstenthal) și Sucevița, apoi trei movile la Prislop și în vârful Meselor tot cu Sucevița. De aici hotărăsc Putna de comuna Rușii-Moldoviței trei movile în Dealul crucii și la Segea mare și mică, iar în cătunul Argelul trei movile în Oglinda... În Ursoaia, dincolo de Sihăstrie, este o cruce pe locul unde ar fi fost altarul unei mănăstiri mai vechi...” Tot de aici mai aflăm că în 1754, la cca. 3,5 km amonte pe pr. Putna, s-a făcut biserică din piatră pe locul uneia vechi din lemn.⁴⁸⁷

⁴⁸⁶ Gr. Foit, *Considerații pe marginea unor descoperiri monetare de la Mănăstirea Putna*, în *Suceava*, IX, 1982, p. 505 și urm.

⁴⁸⁷ D. Dan, *Mănăstirea și Comuna Putna*, București, 1905, p. 11-12, 114.

79. COMUNA RĂDĂȘENI

Deoarece în sezonul de toamnă nu se ară toate ogoarele, cele pe care s-a făcut recoltarea fiind pline de buruieni, ca să nu mai vorbim de imensa suprafață de teren rămasă în pârloagă, este posibil ca pe viitor să se mai facă accidental unele descoperiri. Un factor foarte important obstructiv pentru cercetare a fost și dispunerea caselor și anexelor exact pe fruntea teraselor, acolo unde de-a lungul timpului erau și cele mai bune condiții de stabilire cu traiul sedentar a comunităților umane.

Lămășeni

1. În extremitatea de vest-nord/vest a satului, **nr. 1**, pe marginea unei cueste cu largă vedere spre răsărit, s-a observat prezența unei movile funerare care mai are circa 1,5 m înălțime și un diametru de circa 15 metri. În acest sector, în vremea comunismului, după spusa localnicilor, s-ar fi nivelat mecanic un astfel de tumul. De aici, la circa 350 metri nord, se păstrează o altă movilă, care mult timp adăpostise un punct de triangulație, sau chiar observator pe vreme de război. Mai înaltă, este posibil ca ridicătura de natură umană, să fi avut tot rol funerar în preistorie. Datăm ipotetic cele două movile în *epoca bronzului*, sau în prima epocă a fierului, *Hallstatt*.

Ceea ce este important, este descoperirea pe intervalul dintre ogoarele lui Grigore Arsene, Costică Stratulat și Constantin Silachi a unui rest de bulgăre din silex, cu cortex, de vechime deosebită deoarece are deja constituită o patină destul de consistentă, a trei așchii din roci locale cu bulb, dovadă a ciopliirii antropice, dar și a unui fragment ceramic cărămiziu ce pare să fie cucutenian.

Cercetare: M. A., 2012.

2. La ieșire din satul Lămășeni, în direcția Pocoleni, **nr. 2**, pe partea stângă a pârâului satului, Lămășanca, pe terenul în pantă cu începere de la un stâlp de curent (ogor V. Tanase), s-a observat prezența

ceramicii de tip *Poienеști-Lucașeuca*, inclusiv un fragment de buză de vas, în interior realizată fațetat. În rest, materialul, lucrat numai cu mâna, pare atipic, de aspect general *La Tène*, fiind răspândit spre est pe mai multe sute de metri, până pe la ogorul lui V. Eremia.

Cercetare: M. A., 2012.

3. Tot pe același mal de pârâu, **nr. 3**, începând dinaintea unei viroage (loc *Chiriac*), și pe mai multe sute de metri spre est, până la ogorul lui Ion Stratulat (loc *În Coastă la Pocoleni*), se găsesc resturi de oase de animale, albite de vreme și ceramică medievală din secolele XV-XVII, provenind de la o fostă așezare medievală, în mod normal vechiul Lămășeni.

Cercetare: M. A., 2012.

4. Pe terasa înaltă a Șomuzului Mare, **nr. 4**, în locul numit deloc întâmplător *Săliște*, se găsește ceramică medievală provenind de la o fostă vatră de sat. Nu departe de aici, la circa 250 metri vest de aici, se pare că a existat vechea biserică parohială, desigur medievală. După spusele unor bătrâni din Pocoleni, pe partea stângă a drumului spre Rădășeni, cu mult timp în urmă se găseau într-un ogor anume lespezi și pietre mai mari ce puteau proveni de la o astfel de construcție. În plus, foarte aproape, nu știm din inițiativa cui, s-a ridicat și o cruce masivă din piatră, care ar fi putut aminti de vechea biserică. De reținut, personal, în locul indicat de interlocutorii amintiți, am descoperit și câteva fragmente ceramice din secolele XV-XVI.

Cu decenii în urmă, după spusele lui M. Ignat, se mai observau în ruptura de teren a terasei, ce dă actualmente spre lac, urme de la un vechi bordei.

Cercetare: M.A., 2012.

5. Demult, E.I.E. ne-a informat: ceramică medievală pe D-lul Prodana, D-lul Calea Mare și Valea Puntîșoara, fără să fim siguri și de intensitatea nivelurilor efective de locuire de acolo.

Pocoleni

6. Cu mult timp în urmă, Ciurea semnalase existența unei așezări neolitice pe arealul localității.⁴⁸⁸

Rădășeni

7. Pe vârful dealului numit deloc întâmplător *Cetățica*, *Cetățuia*, nr. 5, din zona centrală a satului, se găsesc urme ceramice și bucăți de chirpic de la o fostă așezare fortificată cu șanț și val *Cucuteni*, sondată de Buțureanu. Aici în ultimii ani, s-a ridicat o cruce metalică, de dimensiuni remarcabile, care domină vatra satului. Așezarea a fost cunoscută din cercetări mai vechi, după care a rezultat că după nivelul de locuire eneolitic, aparținând culturii *Cucuteni* (*fazele A și B I*), aici s-ar fi locuit și în perioada timpurie a *epocii bronzului* și în *prima epocă a fierului* (*Hallstatt*). La data cercetării noastre nu s-au observat resturi litice, sau piese distincte ceramice, cu excepția unor bucăți de chirpic.

De aici provine probabil o statueta aflată în colecțiile muzeului fălțicenean, în urma cercetărilor vechi ale lui Ciurea.⁴⁸⁹

Cercetare: M. A., 2012.

8. Tot în partea centrală a satului, nr. 6, la circa 200 metri est de biserica ortodoxă cu hramul Sf. Petru, în terenul unei foste case, dezafectate, proprietate a lui Ion Amariei, pe lângă bucăți de chirpic, și urmele unei mici gropi cu resturi de pământ ars, s-a observat prezența de cramică lucrată exclusiv cu mâna de aspect *La Tène*, dintre care câteva cu o față neagră, lustruită. Definitiv este un fragment de buză fațetată,

⁴⁸⁸ *Preistoria*, în *Natura*, nr. 6-8, 1931, p. 32.

⁴⁸⁹ D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.* p. 136, pct. 846, cu bibl.; D. N. Popovici, C. Simiciuc, *op. cit.*, pl. V/1.

ceea ce ajută la datare (sec. II-I î. Chr.) și la atribuirea culturală (cultura *Poieniști-Lucașeuca*).

De asemenea, în cantitate mult mai mică, s-a observat prezența ceramicii medievale, databile în secolele XVI-XVIII. În această zonă, a vetrei de sat, E.I.E. ne-a informat și despre secolele XIV-XV, atestate material și în pct. Săliște.

Cercetare: M. A., 2012.

9. În zona fostelor grajduri CAP, nr. 7, pe partea stângă a vărsării unui modest afluent, fără nume, în Rădășanca, pe un teren în ușoară cădere spre apă și orientat spre sud, s-a descoperit, alături de chirpic, ceramică *Sântana de Mureș* (sec. IV d. Chr.), mai ales specia zgrunțuroasă, ceea ce ne face să ne gândim la o fază mai târzie a culturii.

Resturi ceramice, dar nu și chirpic, s-au descoperit pe ogoarele de peste apa pâraiașului fără nume, la circa 200 metri vest de grajduri, pe un sector mai înalt, mai bine profilat, al terasei, fiind descoperite și numeroase fragmente ceramice din perioada târzie a *epocii bronzului*, aparținând culturii *Noua* (sec. XIV-XII î. Chr.).

Cercetare: M. A., 2012.

10. La cca. 800 metri aval, de fostele grajduri CAP, nr. 8, loc *Siliște*, pe terenul în pantă lină spre malul stâng al pâraului Rădășanca, cu ocazii mai vechi se afirmă că s-ar fi descoperit ceramică din *epoca bronzului*, *Noua*, dar și medievală. La cercetarea noastră de teren s-a observat doar prezența ceramicii medievale (sec. XV-XVII).⁴⁹⁰

Cercetare: M. A., 2012.

11. În locul *Rediu* (coasta Dealul Cârlanarilor), pe malul drept al pr. Brădățel, se spune, pe vremuri existau bordeie de robi.

12. După harta de la fig. 2, a cărții Matei-Emandi, în sat, s-a descoperit și ceramică din prima jumătate a sec. XIV.

⁴⁹⁰ A. Niculăeasa, M. Niculăeasa, *op. cit.*, p. 25-26, și pt. nr. 11.

13. Tot în Rădășeni, s-a descoperit un topor din piatră *epoca bronzului*.⁴⁹¹

14. Și o piesă emisă de Constans (Ag, 1,50 g, 16 mm), aflată în col. MB, inv. MC/2866.⁴⁹²

80. ORAȘUL RĂDĂUȚI*

1. În centrul orașului, nr. 59, pe str. Ion Nistor, nr. 25, în grădina lui Mihai Bâzgău, pe o terasă secundară a Topliței, sub care cu decenii în urmă exista încă un izvor activ, s-au descoperit:

- ceramică de tip *Lunca-Dorohoi*, la unele fragmente observându-se urme de fătuire verticală;
- ceramică din secolul al XV-lea și din abundență bucăți de lupe și zgură cu fier, ultimele în zona mai de nord.

Punctul pare să facă parte din ceea ce era odată „Cotu de Sus” al satului medieval, față de „Cotu de Jos”.⁴⁹³

Cercetare: M. A., 1998; colecțiile MB.

2. Pe terasa stângă a Topliței, nr. 60, în fața casei lui Aftanasie Onica, pe micul ogor al lui Gheorghe Șindrilăru, în dreptul turnului de apă al fabricii de spirt, s-au găsit:

- ceramică de tip *Lunca-Dorohoi*;
- ceramică din secolele XV-XVI, inclusiv un fragment de capac.

Cercetare: M. A., 1998; colecțiile MB.

⁴⁹¹ V. Ciurea, *Preistoria...*, p. 8. Cf. și B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 279, nr. 45, unde mai aflăm de două piese tot din epoca bronzului, aflate într-o colecție particulară – nr. 46-47.

⁴⁹² M. Andronic, *Descoperiri...*, p. 264, nr. IX.

* M. Andronic et alii, *op. cit.*, p. 130-135.

⁴⁹³ I. Șandru, *Contribuții istorico-geografice asupra dezvoltării orașului Rădăuți*, Iași, 1953, p. 14.

3. Pe str. Gh. Doja, nr. 7, **nr. 61**, în spatele fabricii de spirt, pe partea dreaptă a pr. Toplița, începând cu grădina lui Constantin Alecu și până la cea a lui Dumitru Simota, s-au descoperit rare fragmente ceramice medievale, sec. XIV și XVII, inclusiv caolin smălțuit în galben-maroni.

Cercetare: M. A., 1998; colecțiile MB.

4. Cercetarea grădinii lui Aurel Colibaba, **nr. 62**, Strada Lungă, nr. 5, plasata pe terasa pârâului Jalcău, a dus la identificarea altui punct locuit în evul mediu:

- ceramică din secolul XIV;
- ceramică din secolele XV-XVI și rare fragmente din caolin smălțuit verde-oliv, din secolul următor.

Remarcabil, un fragment de buză de oală, modelat cu mâna, care ca aspect al pastei aduce a secol XIV; are un profil tras în interior amintind de ceramica secolelor VI-VII.

Cercetare: M. A., 1998; colecțiile MB.

5. Urmărindu-se mai departe această terasă, **nr. 63**, de altfel nu foarte bine evidențiată, a fost localizat un nou punct locuit medieval, în grădina lui Vasile Vlonga (lângă un stâlp de curent, la cca. 50 m est de casa de pe str. Porumbelului). Aici s-a găsit numai ceramică zgrunțuroasă din secolul al XIV-lea.

Prin urmare, putem considera că în zona nordică joasă, cu terenuri băhnoase, cu ochiuri de apă și heleștee s-a desfășurat în principal satul medieval Rădăuți.

Cercetare: M. A., 1998; colecțiile MB.

6. Un bogat nivel de locuire *Cucuteni B* s-a înregistrat în partea sudică a orașului, **nr. 64**, în zona manejului. Prof. Serafim Fădor a

recuperat material ceramic fragmentar și două pahare cu ocazia unor lucrări edilitare în 1969.⁴⁹⁴

Nu departe, cu ocazia excavărilor pentru fundația căminului Liceului „Eudoxiu Hurmuzachi” s-au descoperit materiale ceramice *Cucuteni B*, așchii din silex, un topor din marnă calcaroasă, mutilat și un pahar întreg. Este posibil, ca acest sit să fi fost cel menționat în 1895 de către Gr. Buțureanu. Aceeași așezare, sau o alta din apropiere, a fost amintită de către Kaindl. În zona hipodromului se pare că a existat și o așezare *Criș*, căci în zona centrală a orașului, nu departe de biserica Bogdana, la fostul maneaj, cu ocazia unor lucrări edilitare pe str. Călărași, bloc „12 apartamente”, s-a descoperit ceramică considerată a fi după comunicarea făcută de localnicul Serafim Fădor lui N. Ursulescu, de factură *Criș* (?).⁴⁹⁵

7. În zona *Ochiuri*, după informațiile lui I. Șandru și C. Blaj, s-au făcut unele descoperiri preistorice de-a lungul vremii, ca și pe terasa Suceviței. În primul loc menționat s-au descoperit de-a lungul vremii „ceramică preistorică, unelte de pescuit, silexuri și pietre cioplite”, vestigii preistorice găsimu-se și pe versantul de la nord de acest sit, ultimele încadrate în *Hallstatt*.⁴⁹⁶ Tot în localitate, ocazional, s-ar fi descoperit și ceramică din perioada de *tranziție spre epoca bronzului*, *Hallstatt*, *Poienești-Lucașeuca* și *Sântana de Mureș*. Materialele sunt expuse în muzeul din oraș. În sfârșit, ocazional în oraș s-au găsit de-a lungul vremii câteva topoare din silex, aflate în diverse colecții particulare.

8. De-a lungul vremii, în teritoriul administrativ al orașului s-au descoperit și monede:

- un mic tezaur compus din 12 denari (dintre care „trei de la Augustus, unul de la Nero, trei de la Vespasian, unul de la Hadrian”), găsit pe Dealul Crucii;

⁴⁹⁴ Cf. și M. Boșcoianu, *Descoperirile arheologice din faza Cucuteni B de la Rădăuți*, în *Suceava*, XXXI-XXXII-XXXIII, 2004-2006, p. 353-354.

⁴⁹⁵ N. Ursulescu, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 318, nr. 117. Plasare incertă la autorul citat, în interfluviul Suceava-Toplița.

⁴⁹⁶ *Câteva trăsături geografice ale teritoriului orașului Rădăuți*, în *Probleme de geografie*, vol. III, Buc., 1956, p. 238.

- un denar republican și unul de la Vespasian; o piesă de bronz din sec. IV d. Chr., descoperite în zona fabricii de spirt;⁴⁹⁷
- unele monede de la Iustinian și Focas. Pe terenul din spatele fabricii a fost descoperită întâmplător o monedă de bronz emisă de Iustin I. Pe str. Putnei, cu ocazia unor lucrări de canalizare, s-a recuperat o piesă de la Roman III Arghyros;
- tot de pe teritoriul localității provine un *follis* anonim emis la Constantinopol, tipul *B*, după clasificarea realizată de Margaret Thompson. În fine, s-au descoperit și o monedă de la Carol Robert de Anjou (1308-1342) și două de la Ludovic cel Mare (1342-1382) – pct. necartate.

9. Biserica Bogdana, nr. 66, reprezintă locul unor descoperiri de importanță națională excepțională, acestea fiind binecunoscute datorită recente monografii realizată de soții Bătrâna. În cadrul unor lucrări edilitare, în zona bisericii s-au găsit materiale ceramice *Cucuteni B*.⁴⁹⁸

10. Pe dealul Osoi, nr. 67, de la vest de oraș, mai demult s-au descoperit materiale ceramice *Komariv* și din *Hallstatt* (și fragmente canelate). Pe partea abruptă, de N-V a dealului Osoi, s-au făcut mai demult descoperiri din *paleoliticul superior* (piese din silex patinat) și *Cucuteni*, piese aflate în colecția prof. S. Fădor din oraș (inf. S.F.). Posibil ține de comuna vecină, Horodnicul de Sus.

Cercetare: E. I. E., D. N. Popovici, 1975.

11. La poalele prelungite ale dealului, spre sud-est, nr. 68, pe terasa bine evidențiată a Topliței, de pe partea stângă, în apropierea unui stâlp de curent, pe lângă chirpic, s-au descoperit de autor:

- ceramică preistorică imposibil de datat:

⁴⁹⁷ M. Ignat, *Contribuții numismatice...* p. 86; D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, p. 135, pct. 563. Cf. și M. V. Butnariu, *Răspândirea monedelor bizantine din secolele VI-VII în teritoriile carpato-dunărene*, în *Buletinul Societății Numismatice Române*, LXXVII-LXXIX (1983-1985), nr. 131-133, București, 1987, *passim*, cu bibl.

⁴⁹⁸ A. Luchian, *Rădăuți vatră românească de tradiții și înfăptuiri socialiste*, Buc., 1982, p. 9.

- ceramică, ipotetic din *Hallstatt*;
- ceramică *Sântana de Mureș*;
- ceramică din sec. XIV-XV și XVII.

Cercetare: E.I.E., D. N. Popovici, 1975, M. A., 1998; colecțiile MB.

12. Pe aceeași terasă, **nr. 69**, în dreptul ultimelor case de la șosea, au fost găsite:

- numeroase fragmente ceramice din *Hallstatt* (fragmente negre lustruite);
- rare cioburi *Sântana de Mureș*;
- un fragment din sec. XV.

Cercetare: M. A., 1998; colecțiile MB.

13. Pe ogoarele de pe partea stângă a noului curs amenajat al pr. Pozen, **nr. 71**, la cca. un kilometru sud de ultimele case din Măneuți, a fost identificat un punct locuit probabil preistoric, ceramica de aici putându-se încadra ipotetic în *Hallstatt*.

Cercetare: M. A., M.G., 1998; colecțiile MB.

14. Pe o veche terasă, **nr. 72**, ușor înălțată față de șesul care a adăpostit vechiul iaz al orașului, la cca. 150 m nord-vest de coada fostei acumulări de apă, s-a descoperit material ceramic modelat numai cu mâna, cu cioburi pisate ca ingredient, imposibil de datat mai exact. Adăugăm aici și un ciob nisipos din sec. IV d. Chr. sau sec. XV.

Cercetare: M. A., 1998; colecțiile MB.

15. Pe partea opusă a fostului iaz, **nr. 73**, la câțiva zeci de metri S-E de complexul zootehnic, a fost observat un nivel de locuire *Noua*, la care adăugăm un fragment ceramic negru, lustruit – *Hallstatt* ?

Cercetare: M. A., 1998; colecțiile MB.

16. Pe ambele părți ale primului pârâu, nr. 74, pe stânga drumului spre Dornești, există o așezare *Sântana*, de unde provin doi denari de la Vespasian și Caracalla.⁴⁹⁹

17. Undeva pe vadul prârâului Sucevița (de lângă fostul sat Vadul Vlădichii) și tot în această zonă, în locul *Vadul Pietros* al Pozinului (Pozenului), ca și, au fost descoperite cele mai vechi urme de locuire umană din zonă, considerate de către Petru Rezuș (fără trimitere) a fi unelte litice de tip *pebble tools* (unelte „de prund”). Pct. necartate.⁵⁰⁰

18. Alte unelte considerate paleolitice (?), dar din etapa finală, s-au descoperit la cca. 700 m sud de biserica Bogdana, asociate cu vârfuri de săgeți și de sulițe, însoțite de ceramică fragmentară neolitică decorată cu „motive circulare adâncite”. Piese paleolitice s-ar fi găsit – după S. Fădor – și pe Dealul Crucii.

19. Revenind la punctul Vadul Vlădichii, pct. necartat, în marginea de sud-est a orașului Rădăuți, s-a scris despre o biserică făcută aici, nu departe de zona centrală din Rădăuți.⁵⁰¹

Cu ocazia unor lucrări agricole aici s-au identificat urmele de la două locuințe de suprafață cu ceramică din sec. XV. În oraș, s-au descoperit puncte cu ceramică medievală la Toplița, Saha, cartierul Bogdana, Temnic, Vadu Pietros, Berestea, Dealul Crucii, Temnic, Visa, Saha, Iazuri, Hipodrom, Ochiuri, Ruine și Săliște.⁵⁰²

20. Nedumerire generează informațiile: în zona orașului Rădăuți, pe teritoriului fostului sat Hliboca, punct *Cetate* (?!), Kaindl semnală o posibilă așezare cucuteniană (*Geschichte...*, p. 8, 10),⁵⁰³ probabil aceeași amintită în 1895 de Buțureanu. Monah și Cucuș cred că ar putea fi aceeași stațiune. Cf. și M. Andronic, *Ist. Bucovinei*, II, p. 388.

⁴⁹⁹ M. Andronic, *Istoria Bucovinei*, II, p. 73.

⁵⁰⁰ *Contribuții la istoria orașului Rădăuți*, Buc., 1975, p. 23.

⁵⁰¹ D. Dan, *op. cit.*, p. 114.

⁵⁰² E. I. Emandi, *Considerații...*, p. 381, n. 22. p. 382, 387. Fără, din păcate, nuanțări de habitat, la fiecare punct.

⁵⁰³ D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 136. pct. 847.

21. Din oraș provine un topor din silex, încadrabil *culturii amforelor sferice*.⁵⁰⁴

81. COMUNA RÂȘCA

1. La limita estică a teritoriului comunei Râșca, **nr. 1**, pe terasa superioară a râului cu același nume (pe partea stângă a începutului drumului comunal ce duce spre satul Jahalia), pe terenul lui Nicolae Tomegea (actualmente pășune), a fost descoperit un fragment modest de chirpic, dovadă că aici a existat un vechi punct locuit (preistorie ?). Din păcate, acest teren, ca și cele alăturate, actualmente nu se ară, ceea ce îngreunează foarte mult observațiile de specialitate.

Cercetare: M.A., 2011.

2. Pe malul drept al pârișului numit *Doi lei*, **nr. 2**, în apropierea drumului județean ce vine de la Bogdănești, în grădina din spatele casei lui Grigore Rusu, s-a descoperit o așchie masivă din rocă locală, ce se pare că a rezultat în urma unei activități umane, prezentând un bulb, ca urmare a percuției inițiale.

Cercetare: M.A., 2011.

3. Un punct cert de locuire umană a fost reperat pe terasa înaltă a Pârâului Bisericii, **nr. 3**, de pe partea sa stângă, din dreptul lăcașului de cult purtând hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril. Din păcate și aici, terenul (proprietatea lui Gheorghe Tomescu) nu se ară de mai mulți ani. Cu toate acestea, cercetarea noastră a descoperit trei fragmente de vase, modelate numai cu mâna, având cioburi pisate în compoziție. Desigur, în această situație, nu se poate propune o datare exactă. Preliminar, atribuim materialul ceramic de aici mileniului I î. Chr.

⁵⁰⁴ V. Spinei, *Descoperiri ...*, p. 91.

Cercetare: M.A., 2011.

4. Ca urmare a existenței Mănăstirii Râșca, încă de pe la mijlocul secolului al XVI-lea pe actualul amplasament, în jurul ei existând și o serie de locuințe laice de-a lungul secolelor, cercetarea noastră a pus în evidență în apropierea monumentului istoric, pe o rază de circa 250 metri, existența de material ceramic medieval, în special din secolele XVII-XVIII.

Cercetare: M.A., 2011.

5. Strict legat de istoria orașului medieval Baia (cf. la Baia pct. 7), este dealul, o bâtcă, cunoscută de localnici sub numele de *Cetățuia* (*La Comoară*), lângă cantonul silvic Plopi, unde se află o fostă fortificație, posibil și medievală. Situl este amplasat la aproximativ 2 km S-V de satul Baia. Aici au săpat N. Beldiceanu și apoi V. Ciurea, într-o așezare *Cucuteni*, fază neprecizată clar. Ultima cercetare prin săpătură foarte sumară, sondaj arheologic 2003⁵⁰⁵ (B. Niculică) a pus în evidență *Cucuteni B, Horodiștea – Foltești, Komariv, Noua, Hallstatt*, la care adăugăm și secolele XIV-XV și posibil *Precucuteni III*. După o fișă a lui Al. Păunescu din arhiva institutului de arheologie din București, aici s-ar fi descoperit un pinten, un vârf de suliță și partea superioară a unei săbii medievale. După Zaharia, Neamțu, Zaharia, (p. 308, nr. 301,cu bibl.) aici ar exista și *ceramică liniară*.

Cercetare: N.U.. M.I.. M.A.. D.B.. B.P.N.. ante 1996. 1998. 1999. 2000. 2003.

De aici, la cca. 1 km nord de mers prin pădure, s-au descoperit fragmente ceramice, din *Hallstatt* (?). Din păcate, notița noastră de teren, din 1985, nu cuprinde alte informații.

Cercetarea izvorului sărat de pe valea pârâului Slatina nu a dus la rezultate concrete.

⁵⁰⁵B.P. Niculică și colab., *Baia: Imaș (Cetățuia)*, în *CCA, Campania 2003*, Buc., 2004, p. 47-48, pct. 27.

82. COMUNA SADOVA

Comună de munte cu posibilități foarte reduse de descoperiri concrete. Cu toate acestea, au fost semnalate fragmente ceramice databile în secolul al XIII, autorii nebinevoind - din păcate - să ne dea și locul și condițiile descoperirii, ca de atâtea alte ori, ceea ce ne face să fim - și aici - foarte circumspecți în seriozitatea informațiilor lor. Drept pentru care ne permitem să ne păstrăm mari rezerve.⁵⁰⁶

Cercetarea noastră de teren nu a avut șansa vreunei descoperiri. Oricum, acestea se vor putea face pe locul amplasamentului celui mai vechi lăcaș de cult și cimitir, pe terasa înaltă, de pe stânga Moldovei.

Investigarea fostei fântâni de slatină dinspre izvoarele pârâului satului, zonă numai de pășune și în contact cu pădurea, nu a surprins existența de inventar arheologic.

Se cunoaște totuși în localitate, demult, descoperirea unei cămăși de zale.⁵⁰⁷

83. ORAȘUL SALCEA

Mereni

1. În locul *Coada Iazului*, nr. 1, la cca. 150 m depărtare de malul drept al pârâului Mereni (sau Podul de Piatră), s-a descoperit material ceramic *Noua* și poate din *Hallstattul timpuriu*.⁵⁰⁸

Cercetare: M. A., 1985.

2. Pe malul drept al aceluiași pârâu, nr. 2, în spatele Complexului avicol Suceava (loc *Pe Șfarag*), mai ales în zona casei lui Aurel Palaghianu, s-a sesizat prezența ceramicii fragmentare din secolele XIV-XVI, inclusiv a unor cioburi de tip *Lunca-Dorohoi*.⁵⁰⁹

⁵⁰⁶ M. D. Matei, Emil I. Emandi, *Habitatul...*, p. 37.

⁵⁰⁷ D. Olinescu, *Harta*, p. 79.

⁵⁰⁸ M. Andronic, P. V. Batariuc, *op. cit...*, p. 9-10.

⁵⁰⁹ *Ibidem*, p. 10.

Plopeni

3. La sud de sat, nr. 3, de-a lungul unei terase înclinate a Sucevei, pe fostele tarlale Huși și Hrenărie, pe ambele maluri ale pr. Plopeni (zis și *Tudoriei*), alături de chirpic s-au descoperit:

- ceramică *Cucuteni*, nepictată, pastă fină și grosieră, spre S-E zonei, fază incertă;
- ceramică tipică culturii *Poieniști-Lucașeuca*, inclusiv buze fațetate și fragmente cu barbotină;
- ceramică fină și zgrunțuroasă *Sântana de Mureș*.

Așezarea de secol IV d. Chr. este mai întinsă, fiind extinsă pe aceeași terasă și pe fosta tarla Gunoiște, unde, din loc în loc s-au sesizat existența unor grupări de material arheologic, unde includem și un fragment de toartă de amforă.⁵¹⁰

Salcea

4. În localitate Ge. Diamandi a săpat pe la începutul sec. XX un tumul cu mai multe schelete și unelte/arme ? din piatră șlefuită.⁵¹¹ Bogdan Niculică încadrează descoperirile de aici în perioada timpurie a epocii bronzului (cultura *Jamnaja*).⁵¹²

Văratec

5. În grădina lui Petru Ilișoi s-a descoperit un topor celt cu plisc și secțiunea rectangulară (datare generală *B D – H A*).⁵¹³

⁵¹⁰ *Ibidem*, p. 9.

⁵¹¹ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 142.

⁵¹² *Epoca bronzului...*, p. 100.

⁵¹³ *Idem*, *Noi descoperiri...* p. 376, fig. 1/4.

84. COMUNA SATU MARE

Satu Mare

1. Pe terasa superioară a pârâului Saha, **nr. 1**, afluent de dreapta al râului Suceava, în partea de sat numită *Cotu de Jos*, în locul numit deloc întâmplător *Săliște*, a fost identificată fosta vatră a satului medieval, prin prezența de chirpic și ceramică databilă în secolele XIV-XVII. Materialul arheologic este răspândit pe un areal în formă de semilună, urmărind locul unde terenul este mai înalt față de împrejurimi. Începe să apară din zona unui fost mic cimitir unde tradiția locului spune că ar fi fost îngropați decedați din cauza ciumei, continuă în zona cimitirului în folosință a pocăiților și se termină dincolo de casa în construcție a lui Ion Iacoban. În acest ultim sector, vestic, sub această terasă secundară, curge un izvor, ceea ce dădea valoare și mai mare terenului locuit.

Mai importantă este ceramica mai veche, care după aspectul mai primitiv poate induce ideea contemporaneității satului cu momentul istoric al „descălecării” Moldovei.

De aici, spre nord, în locul numit *Varnița* se pare – după unii locuitori în vârstă - că existau vechi cuptoare pentru obținerea varului.

Sector estic:

N 47 49 630

E 25 59 670, 339 m. alt.

Sector vestic:

N 47 49 504

E 25 59 773, 336 m. alt.

Cercetare: M.A., 2013.

2. În extremitatea nordică a dealului Costișa, **nr. 4**, la limita teritorială a comunei cu cea vecină, Dornești, în terenul arat a fost descoperită o așchie din silex cenușiu, nepatinat.

Cercetare: M. A., 2013.

3. Pe terenul înălțat de pe partea dreaptă a unui izvor, fără nume, **nr. 5**, la circa 200 metri nord de sectorul vestic al sitului **nr. 1**, a fost descoperită o așchie din rocă locală provenită în urma procesului antropic de cioplire a uneltelor preistorice. Pct. necartat.

Cercetare: M. A., 2013.

4. În spatele casei lui Gheorghe Giurgiu, pe terenul aflat în extremitatea sudică a dealului Costișa (loc *Cărămidărie*), a fost descoperită o așchie atipică din silex cenușiu, nepatinată.

Cercetare: M. A., 2013.

5. Inițial, în 1886, la arat, s-au găsit piese de armament. Spre sfârșitul sec. XIX, J. Szombathy a săpat mai multe mobile funerare, de formă relativ ovală, diametre de 3-5 m și înălțimi modeste conservate, până la un metru. Ca inventar s-au descoperit resturi ceramice, un vârf de lance din fier și săgeți din bronz cu 2-3 aripioare, ultimele databile mai sigur în perioada secolelor VI-V î. Chr. Un astfel de vârf a fost descoperit și ocazional, ulterior, menționat de Kaindl.⁵¹⁴

6. După cercetări mai vechi, ceramică din sec. XIV-XV s-a descoperit în punctele *La școală, Săliște, dealul Costișa și Saha*.⁵¹⁵

Țibeni

7. Pe vârful dealului Toloacă (sau Ianc), **nr. 2**, s-au descoperit în condiții deosebit de grele din cauza faptului că aici nu se ară, mai multe bucăți de chirpic și câteva fragmente ceramice preistorice lucrate numai

⁵¹⁴ C. Buzdugan, *Riturile funerare ale comunităților hallstatiene târzii din Moldova*, în *Acta Moldaviae Meridionalis*, Vaslui, 1980, p. 55; Bukovina..., I, 1896, p. 15; M. Ignat, *Necropole...*, p. 131.

⁵¹⁵ E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 387.

cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție, care se pot atribui ipotetic culturii *Cucuteni*.

Cercetare: M. A., 1995.

8. Pe terenul în pantă de la poalele de nord-vest ale dealului Toloacă, **nr. 3**, în dreptul drumului Țibeni-Grănicești, pe partea dreaptă și a pârâului Gâtlan, s-a descoperit o fostă așezare preistorică. Ceramica modelată numai cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție, în cantitate neexpressivă, nu poate fi datată deocamdată cu precizie.

N 47 49 851,

E 26 01 498, 339 m. alt.

Cercetare: M. A., 2013.

9. Ceramică medievală, din sec. XIV-XV s-a descoperit în punctul *Săliște*. Un fost sat Pleșinți, ca și Drăgăneștii, a fost înglobat în Țibeni. Satul Țibeni se numea inițial *Pârlișenii*.⁵¹⁶

N. Grămadă, *op. cit*, vol. V, consemnează la p. 450 la Satul Mare, locul numit “Troian”, la 1783.

85. COMUNA SIMINICEA

Grigorești

1. În apropierea vărsării pr. Grigorești în Siret, **nr. 1**, s-au găsit fragmente ceramice care ar putea aparține unui sit *Sântana de Mureș*.⁵¹⁷

2. La nord de vărsarea pârâului, pe terasa râului, se găsește un nivel de locuire *Komariv-Noua*.⁵¹⁸

3. *La Schit* – **nr. 2** Situl se plasează pe un promontoriu cu pante abrupte pe trei laturi, care este situat în partea de nord-vest a comunei și este ocupat în prezent de biserica satului Fetești, praznicar și de cimitir. El a avut, din acest motiv, de suferit de pe urma intervențiilor antropice, fiind, în bună măsură, distrus de morminte. Spre vest, la poalele dealului curge pârâul Grigorești, afluent de dreapta al Siretului. Pe capătul de

⁵¹⁶ *Ibidem*, p. 387, respectiv 384.

⁵¹⁷ Inf. vechi de la E.I.E.

⁵¹⁸ B. P. Niculică, *Epoca Bronzului...*, p. 129, nr. 19.

nord-vest al platoului, orientat NV-SE se află o importantă așezare cucuteniană, fortificată cu val și șanț de apărare încă vizibil pe anumite sectoare, cu lățimea de circa 3-4 m. Aici s-au fost descoperit:

- bulgări de chirpic ars, provenind de la platforme și pereți de locuințe cucuteniene;

- fragmente ceramice din pastă fină, cu pictură tricromă, fragmente ceramice din pastă grosieră, „de bucătărie”, aparținând fazei *Cucuteni A₃*;

- fragmente ceramice din pastă fină, cu pictură bicromă, ceramică grosieră, datând din faza *Cucuteni B₂* (stilurile ϵ și ζ);

- ceramică aparținând culturilor *Komariv* și *Noua*;

Locuirea cucuteniană s-a extins și în afara șanțului de apărare al așezării, posibil din etapa *Cucuteni A 3*, ocupând suprafața platoului pe circa 4 ha (zona cantonului silvic, zona arabilă din preajma acestuia și schitul nou înființat). În acest întreg perimetru astfel delimitat, au fost semnalate:

- urmele a două locuințe *Cucuteni B₂*, determinate prin bulgări de chirpic ars, ceramica fină și semifină nepictată, dar cu forme întregibile;

- așchii și lame din silex, dintre care una din silex patinat (*paleolitic?*) și ceramică hallstattiană.

În grădina cantonului silvic au fost găsite câteva fragmente ceramice datând din faza *Cucuteni B*, stilurile ϵ și ζ precum și din *epoca bronzului*, posibil cultura *Costișa-Komariv*, dar și unele fragmente ceramice din secolele VI-VII d. Chr.

Din informațiile amabile oferite de către domnul Alexandru Tănase. din comuna Mitocu Dragomirnei. prin anii 1950-1951. săpându-se un bordei, în zona de la marginea pădurii, la o depărtare de aproximativ 300 metri de canton, au fost descoperite fragmente ceramice și mai multe monede. Monedele ar fi fost predate fostului Muzeu Regional Suceava.

Începând din anul 2000, în punctul *La Schit* s-au desfășurat ample săpături arheologice sistematice.⁵¹⁹

⁵¹⁹ D. Boghian, I. Mareș, B. P. Niculică, *Fetești, jud. Suceava, „La Schit”*, în *CCA*, 2001, p. 82-84; D. Boghian, S. Ignătescu, I. Mareș, B. P. Niculică, *Fetești, com.*

Cercetare: M. I., 1968; P.V.B., I.M., 1991; B.P.N., I.M., 2000, 2003; M.A., 2009, și alții; colecțiile MB.

Siminicea

4. Spre marginea de N-V a comunei, pe partea stângă a șoselei spre Hănțești, în prelungirea unor pante ce se termină brusc deasupra albiei meandrate a Siretului, s-au găsit două piese din silex, dintre care una – rest de gratoar masiv – patinată total. Important, situl datând din *paleolitic*, chiar dacă sugerează o prezență umană sporadică, se plasează pe un loc înalt, dominant, deasupra cursului râului.

Cercetare: M.A., 2011.

5. În vatra satului, cu mulți ani în urmă, s-a descoperit un topor celt, varianta răsăriteană a celtului de tip *transilvănean*, databil în *epoca bronzului*.⁵²⁰

6. În zona satului s-a descoperit un topor din șist cuarțito-feldspatic, datând din *epoca bronzului*.⁵²¹ Piesa se poate lega ipotetic de existența unei așezări contemporane semnalată undeva în arealul localității.⁵²²

7. Din apropierea râului Siret, de pe teritoriul unei foste așezări rurale Miclescu, dispărută încă în condiții neclare, provine o fusaiolă

Adâncata, jud. Suceava, „La Schit”, în CCA, 2002, p. 132-136 și pl. 51-52; iidem, Fetești, com. Adâncata, jud. Suceava, „Schit”, în CCA, 2003, p. 124-127; iidem, Fetești, com. Adâncata, jud. Suceava, „La Schit”, în CCA, 2004, p. 119-123; iidem, Fetești, com. Adâncata, jud. Suceava, „La Schit”, în CCA, 2005, p. 148-150; iidem, Fetești, com. Adâncata, jud. Suceava, „La Schit”, în CCA, 2006, p. 155-159; iidem, Fetești, com. Adâncata, jud. Suceava, „La Schit”, în CCA din România, 2007, p. 152-157. Cf. și CC. NS, nr. XVI, 2010, p. 5-20, pentru ceramica Cucuteni și nr. XIII (23), 2007, p. 3-11.

⁵²⁰ M. Ignat, *Noi descoperiri...*, p. 375-376, nr. 5.

⁵²¹ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 281, nr. 48. Cf. și B.P. Niculică, *Epoca Bronzului...*, p. 280, nr. 34

⁵²² B.P. Niculică, *Epoca bronzului...*, p. 356, nr. 116.

dintr-o pastă cenușiu închis, aflată acum în colecțiile universității din Suceava.⁵²³

8. Undeva, între satul Siminicea și Grigorești, în locul numit *În Baltă*, cu ocazia lucrărilor agricole s-a descoperit un denar de la Antoninus Pius.⁵²⁴

86. ORAȘUL SIRET*

Mănăstioara

1. Pe dealul Cobar (432 m), de la sud de sat, **nr. 1**, se găsește o movilă de dimensiuni mari, cu diametru de cca. 30 m și înălțimea conservată de cca. 1,5 m.

Cercetare: M.A., 1984.

2. În punctul *La curte*, **nr. 2**, pe o prelungire a dealului amintit, la cca. 200 m depărtare de vechea biserică, pe dreapta pr. Vășcăuți, s-au găsit vestigii *Criș*, din *tranziția spre epoca bronzului* (un topor masiv, perforat, din granit, unul, din silex negru cu suprafața prelucrată prin cioplire), ceramică din *prima sau a doua epocă a fierului* și ceramică medievală târzie (legată poate de foste chilii ale fostului metoh al mănăstirii Putna, desființat de austrieci).

Cercetare: M.A., 1984.

3. În preajma bisericii se cunoaște din documente austriece așa-numita *Movilă cu gloanțe*, apărută probabil ca loc de îngropare a unor soldați după o luptă în evul mediu – pct. necartat.

⁵²³ B. Niculică, S. Ignătescu, *op. cit.*, I, p. 83.

⁵²⁴ M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 87.

* Informație, ca și restul care urmează, fără trimitere bibliografică, din N. Ursulescu, M. Andronic, Fl. Hău, *Contribuții la cunoașterea așezărilor de pe teritoriul Siretului înainte de constituirea orașului medieval*, în *Suceava*, XIII-XIV, 1986-1987, p. 85-101, unde se dau și mai multe amănunte și bibl. – de reținut. Cercetări personale în Mănăstioara, Pădureni și Siret (parțial).

4. La cca. 50 m sud de școală, **nr. 3**, pe panta lină din stânga Pârâului Târgului, aproape de locul cotului său spre nord-est, prin lucrări de taluzare, au apărut materiale ceramice, posibil sec. III-II î. Chr. și *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 1984.

5. În localitate, D. Olinescu a menționat un denar de la Marcus Aurelius, poate provenind de la acest nivel de locuire, căci în secolul IV, se găsesc adesea monede mai vechi, încă în circulație.⁵²⁵

6. Ocazional, legat de vechea biserică, a fost descoperită o salbă de monede medievale, aflată în col. MB.⁵²⁶

6bis. La Mănăstioara ar fi existat satul Dragoșanii, plasat pe dealul Dragoșani. Din informarea noastră la fața locului, rezultă că dealul, mai exact un platou mai înalt, se numește de localnici mai frecvent Drăgușeni.⁵²⁷

Pădureni

7. Pe vârful dealului La Cruce, 398 m, **nr. 4**, a fost semnalată o movilă și vechi descoperiri de mănere de săbii antice (?), prilejuită poate de ridicarea aici în contextul invaziei armatei țariste la 1848 a unei cruci din piatră.

Cercetare: M.A., 1984.

8. Pe panta vestică a dealului menționat, **nr. 5**, în dreapta pr. Negostina, la cca. 1 km sud-est de biserică satului Negostina, s-a identificat un sit *Criș*, cu ceramică cu pleavă în componență, slab conservată și inventar litic (poate aparține și de com. vecină).

⁵²⁵ M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 86, nr. 13.

⁵²⁶ M. Dejan, *O salbă descoperită la Siret-biserica Sf. Omufrie*, în *Materialele simpozionului Polonia și România, legături istorice și culturale. Trecut și prezent*, Suceava, 2011, p. 25-31.

⁵²⁷ E.I. Emandi, *Considerații...*, p. 384, 386.

Cercetare: M.A., 1984.

9. Pe partea dreaptă a Pârâului lui Harlam Scripcar, **nr. 6**, mic afluent de dreapta al Siretului, pe ogorul al sătenței Elena Șpac, a fost identificat amplasamentul unei foste locuințe *Cucuteni*, fază incertă.

Cercetare: M.A., 1984.

10. Pe partea stângă a Pârâului lui Cuciureanu, afluent de dreapta a râului, a proape de vărsare, în spatele casei lui Caleniuc Gheorghe, s-au descoperit câteva fragmente ceramice din pastă fină, cu pleavă și cioburi pisate, poate *Horodiștea-Foltești* și altele databile în sec. XVI- pct. necartat.

Cercetare: M.A., 1984.

11. Pe terasa inferioară a Siretului, **nr. 7**, pe malul stâng al primului pârâiaș, fără nume, de la sosirea din Grămești, în apropierea casei Dumitru Zarojanu, s-au găsit cioburi *Cucuteni* și *Noua*.

Cercetare: M.A.: 1984.

12. Pe aceeași terasă, **nr. 8**, în spatele primelor case ale satului, în dreapta șoselei spre Siret, s-a identificat ceramică *Precucuteni* (faza III ?), *Cucuteni*, *Hallstatt timpuriu* (etapa B ?), *Sântana de Mureș* și din secolul XVI.

Cercetare: M.A.: 1984.

Siret

13. Pe înălțimea Horodiștea-Zamca, **nr. 9**, pe un martor de eroziune, se cunoaște o așezare *Cucuteni B* amintită de mult timp de Romstorfer.⁵²⁸

⁵²⁸ D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 144, cu bibl.

În anul 1835 înălțimea a fost secționată prin amenajarea drumului spre Grămești. Cu ocazia exploatării lutului pentru cărămidăria lui Beil, s-au recuperate la adâncime mai mare oase preistorice fosilizate (ex. *Mastodontus Robustus*), ceramică *Cucuteni B* (un fragment *liniar ceramic* ?), probabil alta aparținând *culturii amforelor sferice*, un ciob din *perioada de tranziție spre bronz*, ceramică din sec. III-II î. Chr. (și I ante – I post, putem presupune) și din sec. II-IV. Ultima perioadă corespunde cu cele mai spectaculoase descoperiri: fragmente de amfore romane, vase, recipiente din sticlă, monede romane, inclusiv un tezaur depus într-un vas de lut, „vas plin cu monede romane”. Proprietarul exploatării de aici și I. Veslovschi au donat câteva piese numismatice muzeului din Cernăuți. Între ele un denar Traian, cu efigia laureată și *Imperatorii Traian opt. Aug. doc. Part*, iar pe revers, Roma cu lance în mână și în dreapta sa statueta distrusă a unui idol (în st. prăzi de război, iar în dr. ramură de lauri). Aici au mai fost semnați denari de la Antoninus Pius, o Faustină și de la Caesar Licinus (307 d. Chr.). Cf. Ursulescu, Andronic, Hău, p. 88-89, cu toată bibl.

14. Pe Dealul Ruina, nr. 10, un fragment de cuestă, cu largă perspectivă asupra cursului Siretului, care a atras diverse populații, se găsesc vestigii din *paleolitic. Cucuteni B* și *Hallstatt timpuriu*. Ultimul nivel de locuire a și fortificat cu șanț și val locul, surprins arheologic în cursul campaniilor 1994-1995. Mai deosebite, menționăm ca piese descoperite ocazional, jumătate dintr-un tipar presupus pentru turnat celturi, și lama unui cuțit din bronz. După B. P. Niculică, aici este prezentă și cultura *Komariv*.⁵²⁹

Undeva spre poalele dealului, demult, s-au descoperit un denar de la Antoninus Pius și o piesă republicană.⁵³⁰

⁵²⁹ *Epoca Bronzului...*, p. 131, nr. 27.

⁵³⁰ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 87, nr. 19c, N. Ursulescu, M. Andronic, Fl. Hău, *op. cit.*, p. 90-91, A. László, *Începuturile...*, *passim* și p. 180, pct. 216, M. Ignat, A. László, I. Mareș, *Siret-Dealul Ruina*, în *CCA, Campania 1996*, p. 114-115, A. László, B. P. Niculică, M. Ignat, I. Mareș, *Siret - Dealul Ruina*, în *CCA, Campania 2004*, Buc., 2005, p. 348-350, pct. 206. Cf și *CCA, Vaslui, 1999*, pct. 107, *CCA, Buc.*, 2001, pct. 199, *CCA, Buc. 2003*, p. 293-295, *CCA, Buc. 2004*, p. 311-312, *CCA, Buc. 2006*, p. 330-331.

15. În punctul CEC, nr. 11, s-a investigat un fost cimitir medieval. Cele 109 morminte interceptate au fost datate anterior celei de-a doua jumătăți a secolului al XIV-lea.⁵³¹ Cu acest prilej s-a identificat și un nivel de locuire Komariv.⁵³²

16. Importante săpături s-au făcut la biserica Sf. Ioan Botezătorul și alte sectoare din oraș.⁵³³

17. În apropierea bisericii Sf. Treime s-au descoperit morminte medievale, o fostă fântână, gropi și vestigii *Hallstatt*.⁵³⁴

18. La cca. 500 m vest-sud/vest de biserică, poate pe dealul Sasca, s-au descoperit demult cărămizi cu o linie trasată pe mijloc, înainte de ardere, aparținând unei construcții medievale, poate fosta biserică a minoriților – pct. necartat.

19. La cca. 500 m est de fosta fermă zootehnică Mănăstioara, nr. 12, pe panta lină a Pârâului Târgului, pe stânga, la o depărtare de cca. 100 metri de apă, se văd bucăți de chirpic și ceramică *Sântana de Mureș*.

20. În locul *Siliște*, nr. 13, la cca. 100 m S-SV de biserica Sf. Dumitru, pe aceeași parte a apei, s-a descoperit ceramică ce poate fi atribuită culturii cu *ceramică liniară*, *Hallstattului*, secolelor XIV-XVII, inclusiv resturi de cahle din veacul XVII.

21. La cca. 300 m N-E de pct. anterior, nr. 14, pe aceeași parte a pârâului, în terenul lui Șt. Drușchievici, s-a găsit *ceramică liniară* (probabil în conexiune cu precedenta), ceramică *Poieniști-Lucașeuca*,

⁵³¹ P. V. Batariuc, Fl. Hău, *Necropola medievală de la Siret-punctul C.E.C.*, în *Suceava*, XXIX-XXX, 2002-2003, p. 363-397.

⁵³² B. P. Niculică, *Epoca Bronzului...*, p. 132, nr. 28.

⁵³³ M. D. Matei, *Cercetările arheologice de la Siret (1984-1989)*, în *Suceava*, XXIV-XXV, 1997-1998, p. 77-139; M.D. Matei, E.I. Emandi, *Siret, jud. Suceava, A. Biserica Sf. Ioan Botezătorul, B. orașul medieval, în Situri cercetate în perioada 1983-1992*, Brăila, 1996, p. 103-104, pct. 293.

⁵³⁴ V. Spinei, *Siret, „Sf. Treime*, în *CCA, Campania 1994*, Buc., 1995, p. 83, pct. 122; V. Spinei, C. Asăvoaie, *Siret, jud. Suceava, în Situri arheologice cercetate în perioada 1983-1992*, Brăila, 1996, p. 103-104, pct. 239; V. Spinei, *Siret, jud. Suceava*, în *CCA, 1983-1992*, Buc., 1997, p. 99-101, pct. 66. Cf. și V. Spinei, V. Cotiugă, C. Hriban, E. Sednic, *Siret, așezarea medievală*, în *CCA, Campania 1998*, Vaslui, 1999, pct. 108 - locuințe sec. XV-XVI și *CCA, Vaslui*, 1999, pct. 107.

inclusiv o fusaiolă decorată cu impresiuni de unghie și medievală (XV-XVII), inclusiv bucăți de zgură cu fier.

22. Pe dealul Sasca, **nr. 15**, pe platoul din dreapta intrării în oraș, în locul *Trei brazi*, se află o așezare *Cucuteni*.

23. La cca. 300 m sud de confluența Pârâului Târgului cu pr. Negostina, **nr. 16**, pe terasa stângă a celui din urmă, pe ogorul prof. Florin Crețu, unde se găsește și un stâlp de curent de înaltă tensiune, s-au găsit piese din silex patinate, inclusiv un vârf de tip *Gravettian*, ceramică poate din perioada de *tranziție spre epoca bronzului*, inclusiv cu silex pisat în compoziție, - deci poate și ceva mai târziu - și sporadic, fără semnificații majore, ceramică din sec. XVI-XVII.

24. La cca. 800 m sud-sud/vest de clădirea vămii, **nr. 17**, aproximativ la jumătatea distanței dintre drumul european și Siret, pe o fostă terasă a râului, se găsește un sit *Sântana de Mureș* și un nivel de locuire medieval, poate fostul sat dispărut Greci.

25. În stânga drumului spre Mihăileni, **nr. 18**, pe o terasă joasă al unui vechi curs al Siretului, loc numit *Ferma Sinăuți*, pe o lungime de sute de metri, se găsesc materiale ceramice *Precucuteni III*, *Cucuteni*, *Noua timpuriu*, mai ales la est de fermă, (apar și decoruri de tradiție *Costișa*, deci și *Komariv*), sporadic *Hallstatt* și *Sântana de Mureș* (mai ales la vest de fermă, predomină pasta „ciment”).

26. În 1972 L. Chițescu și Al. Rădulescu au surprins urmele valului defensiv și șanțului adiacent de la sfârșitul sec. XIV și un cimitir din sec. XV – pct. necartat.⁵³⁵

27. În curtea muzeului s-a descoperit un fragment ceramic *Cucuteni*- pct. necartat.

28. Se cunosc două monede de aur găsite în 1884 între Sinăuți și Mihăileni, sub podul Molniței, una pierdută, una emisă de Aurelian. Pe un deal din marginea localității s-a mai găsit un denar de la Traian.⁵³⁶

În Siret s-au descoperit și monede medievale, un tezaur compus din 88 de monede din argint. sec. XVIII-XX.⁵³⁷

⁵³⁵ N. Ursulescu, M. Ignat, *Săpături arheologice în județul Suceava*, în *Suceava*, IV, 1977, p. 322.

⁵³⁶ M. Ignat, *Contribuții numismatice ...*, p. 76, 87.

⁵³⁷ Gr. Foit, *Tezaur monedare răsărite*, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980, p. 140 și urm.

29. Un fost muncitor, Vasile Costășuc din Călinești-Enache, ne-a relatat în anul 1982, că săpându-se pentru termoficare în Siret, pe partea opusă bisericii catolice de lângă policlinică și la o depărtare de 30-40 metri de acest lăcaș de cult, la o adâncime de circa un metru, în câteva locuri, unde conducta devenea aeriană punându-se stâlpi, s-au descoperit resturi de schelete umane cu o dantură bine păstrată.

87. COMUNA SLATINA

Slatina

1. Cercetarea arheologică a împrejurimilor fostei fântâni de slatină, din relativa apropiere a mănăstirii, cca. 500 m nord-est, nu a dus la vreo descoperire sigură, pe pajiștea de deasupra izvorului, într-un mușuroi descoperindu-se doar o așchie din menilit (?), posibil rezultată din acțiune antropică.

Cercetare: M.A., 1998.

2. În terenurile agricole din fosta tarla *Todirești*, în partea estică a comunei, pe partea stângă a pârâului Suha Mică, se găsește ceramică din sec. XV-XVI, poate și mai veche. Este vorba despre amplasamentul fostului sat dispărut, cu acest nume.

Cercetare: M.A., 1998.

3. În monografia lui Țibulcă se menționează lângă podul de peste Suha Mică, deci în apropiere de albia sa, în estul satului Herla, o formă de teren ca o bază de piramidă, care, desigur, merită avută în atenție.⁵³⁸ În apropierea locului *În Ploștină*, același autor a apreciat a fi cea mai veche vatră de locuire de pe Suha Mică, cu o posibilă întăritură (?), identică, cu cea din Malini (?), de la podul din Mălini, de peste Suha

⁵³⁸ V. Țibulcă, *Slatina (Drăcești). O comună de pe valea Suhăi Mici. Monografie*, Suceava, 2007, p. 46.

Mare, de lângă ocolul silvic din localitate. Pe malul stâng al Suhei Mici, Țibulcă semnaleză locul *Podirei*, toponim cu o origine posibilă și slavă, în vecinătatea presupusei fortificații.

88. ORAȘUL SOLCA *

Harta la com. Poieni-Solca

1. În pădurea aflată la nord de oraș, nr. 81, în cunoscutul punct *Slatina Mare*, (654 m alt.), în urma cercetărilor de teren, dar și a sondajelor arheologice, s-au pus în evidență numeroase materiale ceramice aparținând la mai multe culturi arheologice preistorice: *Criș*, *Precucuteni (probabil III)*, *Cucuteni B (inclusiv specia ceramică „C”)* și *Hallstatt (posibil și Sântana de Mureș)*. Caracteristice sunt resturile de vase de unică folosință, conice, în care se fierbea saramura pentru recristalizarea sării, numite în literatura de specialitate „brichetaje”. Și în acest punct neolitic de exploatare a sării, aceste recipiente s-a dovedit că au fost folosite în faza B a culturii Cucuteni, deci cu circa 6.000 de ani în urmă.

Cercetarea noastră arheologică a celorlalte izvoare cu saramură din Solca, a celui oarecum din fața primăriei, dar și a celor de pe marginea nordică a terenului intravilan al orașului, nu a dus la alte vestigii arheologice vechi, dovadă că cel din pădure era cel mai convenabil pentru fierberea saramurii (concentrație mare de NaCl, abundența de lemn pentru foc), ceea ce a și presupus prezențe umane stăruitoare la fața locului și resturi materiale rezultate din acestea.⁵³⁹

* Informații preluate adaptat din M. Andronic et alii, *op. cit.*, p. 135-136.

⁵³⁹ N. Ursulescu, *Exploatarea sării din saramură în neoliticul timpuriu, în lumina descoperirilor de la Solca (jud. Suceava)*, în *SCIVA*, 28, 1977, 3, p. 307-315, cu bibl.; idem, *Contribuții la cunoașterea evoluției și poziției cronologice a culturii Starčevo-Criș pe teritoriul Moldovei*, în *Suceava*, X, 1983, p. 319 – și aici autorul consideră brichetajele aparținând nivelului Criș; Dumitroaia și colab., *Solca, com. Solca, jud. Suceava*, în *CCA, Campania 2003*, Buc., 2004, p. 314-315.

Cercetare: I. Șandru, M.I., N.U., ante; M. A., 1985, și alții.

2. În terenul nearat din spatele complexului turistic *Trei Iazuri*, nr. 80, s-au descoperit cu dificultate mai multe bucăți de lut ars provenind de la pereți de locuințe și ceramică fragmentară, destul de corodată, lucrată numai cu mâna, cu cioburi pisate ca ingredient, imposibil de datat exact, poate din cea de-a doua epocă a fierului, *La Tène*. În fânașul locuitorului Vasile Bahan, am descoperit un fragment ceramic de secol IV d. Hr., aparținând culturii *Sântana de Mureș*.

Cercetare: Fl. H., P. V. B., 2007, M. A., 2012.

3. Pe terasa de pe creștetul Dealului Stadionului, nr. 82, s-au putut descoperi ocazional în unele ruperi marginale de teren, fragmente ceramice databile în *epoca bronzului*. Cu ocazia cercetărilor noastre, s-au observat pe marginea de nord-vest a acestui platou, acolo unde terenul a fost nivelat mecanic, un nivel de arsură preistoric de la o construcție (?), dar fără ceramică pentru datare.

Cercetare: D.B., ante; M. A., 2009 (și B.P.N), 2012.

4. Cu mai multe decenii în urmă, în punctul *La Câmp*, nr. 77, s-a descoperit ocazional un fragment de topor dintr-o rocă dură, silicolit (?), datând din *epoca bronzului*. Pct. necartat.

Cercetare E. I. E., 1975.

5. La circa 900 m sud-vest de punctul anterior, nr. 78, alături de ceramică fragmentară și bucăți de cărămidă modernă, s-a descoperit un fragment ceramic medieval, din secolele XV-XVI și bucăți de cărămidă modernă.

Cercetare P.V. B., Fl. H., 1997.

6. Tot pe partea stângă a pârâului Solca, **nr. 79**, la cca. 1 km est de intrarea sa în oraș, s-au descoperit bucăți de cărămidă smălțuită și bucăți de lut ars - ?

Cercetare: P.V.B., Fl. H., 1997.

7. Tot din *epoca bronzului* datează un topor perforat, dintr-o rocă dură, descoperit mai demult în pădurea de lângă oraș, recuperat la un moment dat de Toader Hrib, pentru muzeul său din Arbore (informare de la fostul proprietar al fostului muzeu, Ștefan Cotleț).

8. De pe teritoriul orașului provine un alt topor, ceva mai timpuriu, din perioada de *tranziție spre epoca bronzului*, realizat prin cioplire și șlefuire din silex masiv.⁵⁴⁰

9. În pădurea de la V-NV de oraș, **nr. 83**, pe valea Solcuței, în anul 2008, a fost descoperit un topor din bronz, cu gaură de înmănușare transversală, aparținând perioadei *mijlocii sau târzii a epocii bronzului*. Piesa se poate lega de așezarea menționată de pe Dealul Stadionului (sit nr. 3 în repertoriu).⁵⁴¹

10. Pe partea stângă a râului Solca, pe dealul Năsăchire, în partea sa nordică cu două izvoare cu apă dulce, în cariera de nisip s-a descoperit ceramică de la începutul *epocii bronzului*, inclusiv un topor din piatră naviform, de 11 x 5,5 cm. Pct. necartat.

Pe același deal s-a descoperit ceramică din sec. XVI-XVII, fără să fie vorba, credem, de vatră de sat.⁵⁴²

89. COMUNA STRAJA*

Localitatea atestată documentar târziu, își are începuturile legate de punctul de pază care veghea asupra tranzitului de persoane și mărfuri

⁵⁴⁰ Spinei V., *Descoperiri...*, p. 91.

⁵⁴¹ M. Andronic, *Istoria Bucovinei. I., De la începuturi până la epoca cuceririi romane a Daciei*, Suceava, 2008, p. 133-134.

⁵⁴² E.I. Emandi, *Recunoașteri arheologice de suprafață în bazinul râului Solca*, în *Studium*, 3, Suceava, 1970, p. 10.

* M. Andronic et alii, *op. cit.*, p. 117-118. cu bibl. aferentă.

de pe valea superioară a Sucevei spre zonele montane de contact cu Maramureșul și bazinul Ceremușurilor din nordul Bucovinei istorice. Zonă ce a presupus o circulație umană din cele mai vechi timpuri.

1. În apropierea dealului Afiniș (Afinet), **nr. 4**, unde există și un mic izvor cu apă sărată (loc *Sărături*), folosit de săteni până în 1945, pe marginea terasei de pe stânga Pârâului Brăulenilor, în grădina unui fost sătean – Vasile Cotos (Negrean), proprietate – casă și pământ - actualmente cumpărată de vecinul Ion Cârciu, dar și pe ogorul din fața casei lui Constantin Cotos, azi proprietate a fiului său Vasile, s-au descoperit mai multe așchii (una masivă) din marnă calcaroasă (?), una din menilit (?) și o alta din silex cenușiu. O alta, din marnă calcaroasă, s-a descoperit în fața dealului amintit, în grădina casei lui Vasile Juravle, zis „Cireac”, actualmente urmaș fiind fiica sa Silvia (pct. necartat).⁵⁴³

Cercetare: M. A., 1998, 2012; colecțiile MB.

2. Pe o fostă terasă a Sucevei, **nr. 5**, pe care de altfel s-au făcut principalele descoperiri, pe terenul din grădina casei lui Aurel I. Cârciu (zis *Cahai*), au fost descoperite trei bucăți de lupă cu un conținut mare de fier, dovezi ale prelucrării și obținerii fierului aici în ultimile veacuri.

Cercetare: M. A., 1998, 2012; colecțiile MB.

3. Pe aceeași formă de teren, **nr. 6**, în locul *Pe Deal*, în ogorul lui Sorin Juravle, la aproximativ 50 de metri vest de casa ljuiei Valerian Popescu, au fost găsite două așchii cu urme evidente de cioplire, dintre care una din marnă calcaroasă.

Cercetare: M. A., 1998; colecțiile MB.

⁵⁴³ *Cercetări arheologice ... (I)*, p. 74,

4. Pe terenul de pe marginea sudică a terasei pr. Grumeza, **nr. 7**, la capătul grădinii lui Ilie Vilcinschi, au fost descoperite un vârf de lamă dintr-o rocă locală și o așchie masivă din marnă calcaroasă.

Cercetare: M. A., 1998; colecțiile MB.

5. Pe botul terasei Pârâului Baimacului, **nr. 8**, de pe partea sa stângă, în grădina casei lui Ioan Hasna (Gălăneanu), s-a găsit o așchie din silex cenușiu.

Cercetare: M. A., B.P.N., 1997; colecțiile MB.

6. Din cauza înierbării terenurilor din spatele bisericii satului, **nr. 2**, cu ocazia cercetărilor noastre nu s-a descoperit nimic concret, dar se știe că la sfârșitul secolului al XIX-lea, aici – dar și pe alte ogoare – se găseau la muncile agricole adesea “bucăți ascuțite de cremine.”⁵⁴⁴

7. În spatele bisericii din centrul localității, loc *Sesia Popii*, pe fostul teren al sesiei parohiale și la câteva sute de metri N-V de actualul cimitir, pe terasa înaltă a pârâului Ziminel, în zona casei Petru Popescu (Gorgan), s-a amenajat cu sute de ani înainte vechiul cimitir al satului (teren și astăzi în aceeași proprietate). Pe lângă acesta, la circa 200 metri N-NV, pe alt sector de terasă a pârâului, pe partea sa stângă, în perioada celui de-al doilea război mondial, armata sovietică a săpat un tranșeu pe mijlocul acestui platou, scuțându-se astfel la lumina zilei oseminte umane, resturi identificabile de opinci, curele ș. a. – informație de la localnici. Imediat după război o familie săpând pe urmele unei gropi, crezând că dă peste bunuri ascunse de săteni înainte de a se refugia la Dorohoi, a dat tot peste schelete umane.

Cercetare: M. A., 2012.

8. Prin deceniul șase al secolului trecut, în școală se păstra un topor din piatră, care fusese găsit în partea răsăriteană a comunei, în locul

⁵⁴⁴ D. Dan, *Comuna Straja și locuitorii săi*, Cernăuți, 1897, p. 1.

În Țarnă. Inf. prof. Cantemir Petrișor. Ulterior piesa s-a pierdut, ca și moneda republicană romană republicană provenind din comună.⁵⁴⁵

9. Un loc ce trebuie investigat pe viitor se leagă de hidronimul *Pârâul Străjii* și de toponimul *Zamca*, unde este posibil să fi existat în evul mediu un punct militar, de control al tranzitului uman și de mărfuri spre zona de munte. Localnicii ne-au relatat mai demult că pe Pârâul Străjii, dealul Poderei, s-au amenajat cazemate în ultimul război mondial, iar ceva mai spre munte, pe firul văii râului Suceava, în trecătoarea Caraula, s-au dat alte lupte grele cu armata țaristă.⁵⁴⁶

90. COMUNA STROIEȘTI

Stroiești

1. În ogoarele de pe partea dreaptă a modestului fir de apă ce vine de la Florinta, la mai puțin de 200 m sud de drumul spre Gura Humorului, se găsește în cantitate modestă ceramică modelată numai cu mâna. Pct. necartat.

Cercetare: M. A., 2012.

2. O așezare *Cucuteni* din sat a fost sondată de Gr. Buțureanu. Pct. necartat.⁵⁴⁷

3. Pe terenul din spatele cimitirului, nr. 1, de pe culmea dealului de pe partea stângă a pârâului Boroșeni, se găsește ceramică modelată numai cu mâna, în cantitate redusă, greu de datat cu exactitate, oricum, după opinia noastră, ante Chr.

Cercetare: M.A., 2011.

4. După Olinescu pe teritoriul satului s-ar fi găsit „foarte multe monede romane de argint.” Dintre acestea, Nicolae Mustatza a donat trei

⁵⁴⁵ M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 87, nr. 10.

⁵⁴⁶ *Cercetări arheologice...*, (I), p. 76.

⁵⁴⁷ C. Iconomu, *Contribuții la istoricul cercetărilor arheologice de la Cucuteni*, în vol. *Cucuteni aujourd'hui*, Piatra Neamț, BMA, II, 1996, p. 173. 185.

piese din argint și 66 din aramă, datând din diverse epoci muzeului din Cernăuți.⁵⁴⁸

Vâlcele

5. Pe terenurile din stânga pr. Bălăceana, **nr. 2**, în dreptul vărsării în Ilișasca, la cca. 100 m nord de drumul Bălăceana-Gropi-Suceava, imediat după intersecția cu cel de la Gropi-Costâna, s-au descoperit: chirpic, piese litice din *paleolitic*, ceramică *Noua, Hallstatt (?)*, *Poieniști-Lucașeuca, Sântana de Mureș* și din evul mediu (câteva de aspect *Lunca-Dorohoi*, ceramică zisă de “coloniști”, câteva fragmente de cahle-oală – sec. XIV-XV și bucăți de zgură cu fier). Material arheologic s-a descoperit și în spatele gospodăriilor Ilie Oanea și Alexandru Niculiță.

Cu ocazia cercetării din 2006, bătrânii din satul Vâlcele (fost Gropi), ne-au relatat că terenul din stânga pr. Ilișasca, (care de aici ia numele de Costâna și în final ajunge să se verse în Suceava), din actuala vatră de sat, se numește tradițional *Săliștea Săsciorilor*, unde acum s-a descoperit și ceramică din sec. XVI-XVII și noi bucăți de zgură cu fier. Practic, este vorba despre fostul sat dispărut Săsciori.⁵⁴⁹

Nu departe, pe ambele maluri ale Pârâului Drăgii, există material *Sântana de Mureș* și modelat numai cu mâna, imposibil deocamdată de datat mai exact.

Cercetare: P.V. B., M.A., 2006.

Zaharești

6. În vatra actuală a satului Zaharești, **nr. 3**, se găsesc și urmele celui medieval, după cercetările celor trei autori. La sud-est de biserica satului, la o distanță de numai câțiva zeci de metri, în locul numit cât se

⁵⁴⁸ M. Ignat, *Contribuții numismatice*, p... 87-88.

⁵⁴⁹ P. V. Batariuc, M. Andronic, *Săsciori – un sat dispărut din ținutul Sucevei*, în *Suceava*, XXXIV-XXXV-XXXVI, 2007-2008-2009, p. 225-229.

poate de sugestiv *Săliștea veche*, s-au făcut descoperiri din mai multe epoci cu ocazia inițierii aici de săpături:⁵⁵⁰

- ceramică aparținând culturii *Noua*;

- vestigii aparținând culturii *Sântana de Mureș*, între care o locuință și o alta presupusă și două cuptoare, cu ceramică de aspect degenerat, care ar indica un nivel târziu de locuire, poate și post 400 d. Chr.;

- ceramică din secolele VII-VIII după autori. Deoarece aici există și fragmente lucrute la roată cu învârtire lentă, considerăm că datarea poate urca cu un secol mai mult. „Descoperiri similare” s-ar fi făcut „tot în marginea Zahareștilor, la o distanță de peste 2 km vest de acest loc” - care ? (*Ibidem*, p. 95). D. Gh. Teodor, în repertoriul său (p. 170), menționează în *Siliștea veche*, complexe din sec. V-VI, citând pe cei trei autori;

- vestigii arheologice din secolele XIV-XVII (două locuințe săpate, din sec. XIV-XV și un valoros depozit de unelte, databil după M. Matei la început de secol XVII – *Ibidem*, p. 124).

7. Din harta de la fig. 2, rezultă și alte puncte de descoperiri, dar din păcate prezentate generic, neperformant, fiind incluse toate în intervalul larg al secolelor XI (?) – XVII: pct. 14 „La Cruce”, pct. 15 „În fața morii” (săpături arheologice), pct. 17 „La Odaie”, pct. 18 „Dealul Hatmanului”, pct. 19 „Căldărușa”, pct. 20 „Săliște” (săp. arh.), pct. 21 „Curtea boierească”.

8. Pe dealul *La Bâtcă*, s-ar fi găsit ceramică din *Hallstatt*.⁵⁵¹

9. În direcția satului Vorniceni, Olinescu amintea de “movila neagră”, probabil pe înălțimea cea mai mare de la mijlocul distanței dintre ele (*Harta*, p. 70).

91. COMUNA STULPICANI

Gemenea

1. Pe versantul apusean al dealului Diacul, s-a găsit în 1973 un topor din silex albicios, pe partea superioară cu urme de cioplire. Predat

⁵⁵⁰ D. Matei, E. I. Emandi și O. Monoranu, *op. cit.*, 91 și urm.

⁵⁵¹ Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 144, nota 75. contestă, fără a argumenta, existența așezării (cf. și Lásló, *Începuturile...*, p. 184. pct. 276).

col. actualei universității sucevene.⁵⁵² Tot la Gemenea, s-au descoperit și topoare medievale și o potcoavă veche.

Stulpicani

2. Prin 1960, s-a descoperit o cămașă de zale, făcută “mogilă” în locul *Gura Muncelului*, pe pâ râul cu același nume, lângă o veche vărărie, cu ocazia săpării unui cuptor pentru var, la baza unui copac, alături de alte “fierării”. Din descrierea făcută autorului de către înv. pensionar Chiril Dranca, prin 1985, locul ar fi fost între drum și cursul pr. Ostra, pe partea dreaptă a apei, nu departe de vărsarea Muncelului în Ostra (zona casei Radu Flocea).

3. În locul *Sub Grirlău*, pct. *La morminte*, se găsește vechiul cimitir al satului. Inf. înv. pens. Dranca Chiril.

4. În 1960 Ion Dobrovolschi, la arat în grădină, a descoperit fragmente de cămăși de zale.⁵⁵³

92. ORAȘUL SUCEAVA*

1. La Cetatea Șcheia, nr. 1, în urma săpăturilor arheologice din anii 1952-1956, s-a identificat un nivel de locuire *Cucuteni A*. S-a săpat o groapă *Cucuteni A* și trei locuințe *Cucuteni A*. Au apărut și urme sporadice *Horodiștea-Foltești*, inclusiv un topor din silex (p. 13, cu bibl.).

2. În sectorul *Drum Național*, nr. 2, cu ocazia săpăturilor ce au vizat fosta biserică “Baptista”, s-au descoperit urme de locuințe din sec. VII-VIII și VIII-IX și ceramică modelată cu roata,⁵⁵⁴ dar și vestigii *Cucuteni*, *Gorodsk-Ustatovo* și ceramică medievală (XIV-XVI). Tot în

⁵⁵² V. Diacon, *Vechi așezări pe Suha bucovineană. Pagini monografice*, Iași, 1989, p. 1.

⁵⁵³ *Ibidem*, p. 4.

* Cea mai mare parte a informațiilor provin din M. Andronic, P. V. Batariuc, op. cit., p. 9 și urm., unde se găsește și bibl. (trimiteri în paranteze la punctele respective). Se poate vedea și D. Boghian, *Evoluția habitatului uman pre- și protoistoric în zona orașului Suceava*, în CC, S.N., nr. 3-4(13-14), 1997-1998, p. 5-12, fără descoperiri proprii, inedite.

⁵⁵⁴ D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, p. 149, cu bibl. veche.

acest sector al orașului a existat și un cimitir catolic și o biserică numită tradițional *Biserica Fetelor*.⁵⁵⁵

3. În centrul orașului, în 1960, în urma unor lucrări edilitare, într-o groapă menajeră, a fost găsită o monedă de bronz, de la Roman III Arghyros și ulterior în zonă un topor din fier cu aripioare și lamă îngustă, databil în secolul al XI, după cel citat, dar oricum cu o perioadă mult mai largă.⁵⁵⁶

4. În parcul dendrologic *Șipot*, nr. 3, s-au cercetat 14 locuințe și un interesant inventar arheologic, din sec. VI-VII.⁵⁵⁷ S-au mai descoperit vestigii *Criș*, ale culturii *ceramicii liniare*, *Precucuteni III*, *Cucuteni B*, *Horodiștea-Foltești*, *Noua*, *La Tène*, inclusiv bastarni (p. 16, pct. XL, cu bibl.). La Șipot în săpătură s-a descoperit un *follis* anonim clasa C.⁵⁵⁸

Tot aici a existat și o biserică ale cărei urme s-au distrus prin amenajarea terenului de tenis.⁵⁵⁹

Tot la Șipot s-a descoperit un craniu de bou moscat din *epoca terțiară* și un craniu de zimbriu antediluvian.⁵⁶⁰

5. În preajma bisericii Sf. Dumitru din centrul orașului s-au descoperit morminte din sec XV-XVII și monede medievale.⁵⁶¹ Alte morminte medievale, cu ocazia unor săpături, autorul le-a observat în locul spațiului verde din spatele casei de cultură spre actualul sediu RDS

⁵⁵⁵ I. Mareș, *Biserica Fetelor din Suceava, un locaș* (s. n.) de cult dispărut, în *Suceava*, XXXI-XXXII-XXXIII, 2004-2006, p. 127-129. Cu eroare elementară gramaticală, *locaș* în loc de *lăcaș*.

⁵⁵⁶ D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, p. 149, pct. 645, cu bibl.

⁵⁵⁷ *Ibidem*, p. 149, pct. 645, cu bibl. Cel mai nou, idem, *Așezarea medievală timpurie de la Suceava-Șipot*, Iași, 2013. Tot aici a fost o așezare *Cucuteni A*, în 1960-1961, sondată de D. Gh. Teodor, B. Mitrea și colab., (*SCM*, VI, 1955, 3-4, p. 777; M. Matei și colab., *MCA*, IX, 1970, p. 379).

⁵⁵⁸ M. Gogu, *Monedele bizantine aflate în colecția numismatică a muzeului Național al Bucovinei din Suceava*, în *Suceava*, XXVI-XXVII-XVIII, 1999-2000-2001, p. 285.

⁵⁵⁹ Pentru fosta biserică de la Șipot, vezi P.V. Batariuc, *Descoperiri inedite de ceramică monumentală la Suceava*, în *Suceava*, XXI, 1994, p. 104.

⁵⁶⁰ L. Morariu, *op. cit.*, p. 3.

⁵⁶¹ Al. Artimon, Al. Rădulescu, *Necropola medievală de la "Sf. Dumitru" din Suceava (sec. XV-XVIII)*, în *Suceava*, VIII, 1981, p. 85 și urm. Al. Artimon, *Cronologia mormintelor și a descoperirilor monetare din complexul arheologic medieval de la biserica Sf. Dumitru din Suceava*, în *SM*, III, 1973, p. 137 și urm.

(amplasament probabil de biserică dispărută), dar și în spatele primăriei, în vale, pe stânga drumului spre pompieri (necropola probabil a fostului sat Areni).

6. În apropierea bisericii Mirăuți, **nr. 4**, s-au descoperit de-a lungul vremii diverse vestigii: *ceramică liniară, Cucuteni, Gorodsk, Hallstatt*, din sec. II-IV d. Chr. și medievală. În interior, s-au găsit resturile pietrei de mormânt ale Evdokiei de Kiev și mormântul unui important personaj anonim medieval.

În râpa numită *Malul Tătărăsc*, de sub terasa bisericii, s-a descoperit în 1898 o amforă întregă, considerată de D. Tudor cea mai nordică descoperire elenistică târzie (sec. I î. Chr.), când obiceiul ștampilării dispăruse deja. V. Pârvan a considerat-o drept folosire urnă funerară (*Getica*, 1926, p. 631), dar nu credem în presupunerea celebrului arheolog din cauza formei (gât îngust, neadecvat și volum f. mare pentru o astfel de folosire).⁵⁶²

7. Pe amplasamentul fostei Curți domnești, **zona nr. 2**, cu ocazia numeroaselor campanii de săpături, s-au descoperit vestigii *Cucuteni B*, și ceramică și mai multe piese de podoabă din bronz și chihlimbar datând din *epoca bronzului și din a doua epocă a fierului* (p. 17, pct. XLII).

8. În incinta bisericii curții domnești, a Beizadelor, s-au descoperit sporadic fragmente ceramice din *Hallstatt* (p. 17., pct. XLII). Este atestată și cultura *Komariv*.⁵⁶³

Mai târziu, la cca. 30 m depărtare S-E s-a interceptat un cuptor din pietre de la o locuință din secolele VI-VIII.⁵⁶⁴

⁵⁶² D. Tudor, *Răspândirea amforelor grecești ștampilate în Moldova, Muntenia și Oltenia*, în *ArhMold.*, V, 1967, p. 38-39. Publicată inițial de K. A. Romstorfer, *Amphorafund in Suczawa*, *JBLM*, VII, 1899, p. 112-113, fig. 18, N. Ursulescu, *Așezările omenești de pe teritoriul Sucevei până în secolul al VI-lea*, SM, III, 1973, p. 55-58; M. Andronic, P. V. Batariuc, *op. cit.*, p. 17, nr. XLIII. Pentru alte săpături – M.D. Matei, P. V. Batariuc, Gh. Sion, *Suceava, Biserica "Sf. Gheorghe" Mirăuți*, în *CCA, Campania 1993*, Buc., 1994, p. 62, pct. 132; M.D. Matei, P.V. Batariuc, Gh. Sion, *Suceava, Mirăuți, "Biserica Sf. Gheorghe"*, în *CCA, Campania 1994*, Buc., 1995, pct. 124; M.D. Matei, P.V. Batariuc, *Suceava, Mirăuți, Biserica "Sf. Gheorghe"*, în *CCA, Campania 1997*, Buc., 1998, p. 73, pct. 90.

⁵⁶³ B.P. Niculică, C. Aparaschivei, *Un nou sit...*, p. 61.

⁵⁶⁴ M. Andronic, *Teritoriul...*, p. 75-76.

9. Cu ocazia lucrărilor de construcție a unor blocuri, **nr. 5**, lângă tipografia actuală Mușatinii, s-au descoperit 9 urne și altele fragmentare carpice.⁵⁶⁵

Nu foarte departe, pe str. Alexandru cel Bun, cu ocazia săpării unei fundații de bloc, s-a descoperit un topor din granit, datând din *epoca bronzului* (col. MB, inv. B/267).⁵⁶⁶

10. Pe platoul cimitirului Pacea, **nr. 6**, s-au săpat mai multe complexe *Criș* și o necropolă de incinerare din *eneoliticul final*.⁵⁶⁷ În zona așezării s-au cercetat și trei mici grupări de ceramică aparținând *culturii amforelor sferice*.⁵⁶⁸

11. Pe platoul Cetății de Scaun, **nr. 7**, pe lângă complexe medievale s-au descoperit două locuințe *Cucuteni B*.⁵⁶⁹ Legat de prezența așezării de la pct. 10, se consemnează și ceramică *Criș*. În dreptul intrării în cetate, pe Câmpul Șanțurilor a apărut *ceramică liniară* și pe partea de sud-vest a câmpului din *perioada de trecere spre epoca bronzului (Foltești)*. În același loc: sporadic ceramică din *La Tène-ul dacic*, din sec. VIII-X și XIII-XVII (p. 15, pct. XXXVIII).

În arealul Cetății de Scaun, s-au descoperit și monede romane post 271 d. Chr., unele emise de către împăratul Constantin cel Mare și urmașilor săi direcți.⁵⁷⁰

După relatarea unor elevi, prin anul 1992 (?) în parcul cetății s-a descoperit un mic tezaur monetar, de circa 20 de groși de Praga, din sec. XIV-XV (?), pe care MB nu a avut bani să îl achiziționeze la acea vreme.

Undeva lângă Cetatea de Scaun, în 1893 s-a descoperit la o adâncime de peste doi metri o măsea de mamut (Olinescu, *Harta*, p. 77).

12. În incinta bisericii armenesti Sf. Simion, **nr. 8**, s-au descoperit o serie de vestigii medievale.⁵⁷¹

⁵⁶⁵ Gr. Foiț, *Cimitirul de incinerare dacic din sec. II-III e. n. de la Suceava*, în *SM*, III, 1973, p. 257-263.

⁵⁶⁶ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 282-283, nr. 58.

⁵⁶⁷ N. Ursulescu, *Contribuții la cunoașterea...*, 1983, p. 319-320, cu bibl. pentru descoperirile *Criș* din oraș: Platoul cimitirului, Șipot și Câmpul șanțurilor.

⁵⁶⁸ N. Ursulescu, *Începuturile istoriei pe teritoriul României*, Iași, 2002, p. 172, cu bibl.

⁵⁶⁹ D. Monah, Șt. Cucoș, *op. cit.*, p. 149 (cu bibl. veche I. Nestor și colab., *MCA*, VI, 1957, p. 242; B. Mitrea și colab., *SCIV*, VI, 1955, 3-4, p. 757).

⁵⁷⁰ M. Ignat, *Contribuții...* p. 88.

13. Pe str. Regele Ferdinand nr. 6, prin săparea unei pivnițe, s-a descoperit la 5 m adâncime un vas de provizii roman, un *dolium*, de 1,27 m înălțime, databil în secolele III-IV d. Chr. Tot din arealul orașului au provenit colți și măsele de mamut, un craniu de cerb antediluvian și un corn de zimbbru.⁵⁷²

14. Pe marginea nordică a dealului Zamca, nr. 9, s-au săpat mai multe complexe arheologice plasate cronologic în *La Tène*-ul timpuriu geto-dacic, *faza I* (sec. IV î. Chr – mijlocul sec. III î. Chr.). Suplimentar, prin săparea unei fundații de imobil s-a descoperit un mormânt din *perioada de tranziție spre epoca bronzului* sau chiar în *bronzul timpuriu*. Perieghetic, la cca. 150 m nord-vest de turnul de apă s-a descoperit ceramică aparținând *culturii liniare*, din *Hallstatt* (?) și medievală (XVI-XVII).⁵⁷³

De aici provine un topor din bazalt din *epoca bronzului*, intrat în cele din urmă în gestiunea MB, care s-ar putea lega de o necropolă contemporană din care provine încă o piesă, de această dată din granodiorit.⁵⁷⁴

15. Pe străzile Dragoș Vodă și Dobrogeanu-Gherea, în urma unor lucrări edilitare s-a identificat o necropolă medievală (accesorii vestimentare și fragmente de broderii, sec. XV). Tot pe Dragoș Vodă, cu ocazia săpării unei gropi de fundație casă, s-au descoperit urmele unui beci de locuință de negustor, cu zeci de piese din metal și lut produse pentru comercializare (sec. XV) - p. 18, pct. XLVI.⁵⁷⁵ Pe str. Mirăuți, la cca. 80 m la vale de intersecția cu drumul principal, vechi lucrări de canalizare

⁵⁷¹ M. Gogu, B. Niculică, *Suceava, jud. Suceava, Punct: Biserica "Sf. Simion" (Turnu Roșu)*, în *CCA, Campania 1999*, p. 99, pct. 136; M. Gogu, B. Niculică, *O aplică din aur descoperită lângă biserica Sf. Simion - "Turnu Roșu" Suceava*, în *CC, SN, nr. 5 (15), 1999*, p. 221-222.

⁵⁷² L. Morariu, *op. cit.*, p. 3.

⁵⁷³ M. Andronic, *Istoria Bucovinei, I*, p. 216, cu bibl. și interpretări; M. Andronic, P.V. Batariuc, *op. cit.*, p. 18, pct. XLV. Inițial - I. Mareș, M. Ignat, C-E Ursu, B. Niculică, *Rezultatul cercetărilor arheologice privind așezarea geto-dacică din orașul Suceava - "Dealul Zamca" (1996-1997)*, în *Suceava, XXVI-XXVII-XXVIII, 1999-2000-2001*, p. 173 și urm.

⁵⁷⁴ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 282-283, nr. 55, 56.

⁵⁷⁵ Pentru numeroasele descoperiri medievale apărute în urma construirii unor noi blocuri în zona centrală, cf. P.V. Batariuc, M. Andronic, *op. cit.*, p. 36 și urm.

au interceptat, pe partea stângă a străzii, resturi de la o fostă locuință medievală, aici autorul descoperind un mic fragment de cămașă de zale.

16. Pe dealul Tătărași, **nr. 10**, este plasată o movilă de pământ, pe care – după unele informații – se expuneau în feudalism cei spânzurați. De aici și numele de *Movila Spânzurătorii*. Se poate totuși data ipotetic în *epoca bronzului*. Aici s-a descoperit o halebardă din sec. XV (p. 18, pct. XLVII).

Pe dealul Tătărași, există, răsleț, ceramică *Sântana de Mureș*, provenind probabil de la un sit din zona izvoarelor pârâului Cacaina, ca și pe fostul teren al stațiunii experimentale, din stânga șoselei spre Fălticeni. De pe terenul stațiunii agricole experimentale, de la S-V de oraș, se cunoaște și o spirală din bronz.⁵⁷⁶

17. Pe terenul ce aparținea stațiunii agricole experimentale, la cca. 100 m depărtare de actuala șoseau spre Fălticeni, în dreptul km 4,7, se pare că aici au fost îngropați -după informațiile lui Miron Costin- cel puțin o parte dintre morții bătăliei pentru putere dintre Ieremia Movilă și Ștefan Răzvan.

Cercetare: M.A., 1981.

18. Cu ocazia construirii spitalului județean și a anexelor sale, **nr. 11**, au fost descoperite două morminte în cutie de piatră.⁵⁷⁷

19. Pe terasa superioară a Sucevei, **nr. 12**, la S-E de Câmpul Șanțurilor, în locul numit *Țarna Târgului*, s-a descoperit ceramică *Sântana* și piese medievale: fragmente de vase, de cahle oale, de conducte ceramice, de ghiulele din piatră și piese din fier (sec. XIV-XVI) - p. 18, pct. L.

20. În marginea de sud-est a locului *Câmpul șanțurilor*, cu ocazia săpării unei fundații de casă, s-a cercetat un mormânt amenajat cu pietre și lespezi datând din *epoca bronzului* – *Komariv*.⁵⁷⁸

⁵⁷⁶ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 141, nr. 11.

⁵⁷⁷ Gr. Foit, *Două morminte ale culturii amforelor sferice descoperite la Suceava*, în *SM*, III, 1973, p. 217 și urm. Cf. și B.P. Niculică, M. Andronic, *O nouă așezare...*, p. 50-51, cu bibl.

⁵⁷⁸ I. Mareș și colab., *Suceava, Câmpul Șanțurilor*, în *CCA, Campania 2007*, Buc., 2008, p. 292-293. I. M., *Un mormânt în cutie/cistă de piatră, din bronzul mijlociu*,

21. În partea de E-SE a orașului, în punctul *Câmpul Ciorii*, s-au descoperit piese litice din *paleolitic*, determinate de Al. Păunescu și V. Chirica. Inf. P.V. Batariuc.

22. Din zona cartierului Burdujeni provine un topor dintr-o rocă dură, datând din *epoca bronzului*. aflat actualmente în gestiunea MB.⁵⁷⁹

23. În cartierul Burdujeni, pe str. Eroilor, în groapa de fundație a blocului nr. 91, s-a descoperit un mormânt de înhumatie, în poziție chircită, aparținând perioadei culturii *Horodiștea-Foltești* - p. 10, nr. VI.

24. În cartierul Burdujeni, **nr. 18**, în spatele fermei zootehnice, loc *Șieri*, pe un sector mai ridicat al terasei Sucevei, alături de chirpic s-a descoperit ceramică *Precucuteni III* și *Cucuteni* - fază incertă, nepictată, alături de așchii și o mică lamă din silex cenușiu - p. 10, nr. V. Situl poate intra și în teritoriul comunei Salcea.

25. Pe dealul Velnița, **nr. 13**, același cartier, apare izolat ceramică din veacurile XV-XVII – p. 10, nr. VII.

26. La cca. 300 metri N-V de gara Burdujeni, **nr. 14**, pe terasa înaltă a Sucevei, loc *La Izvor*, sau *Pepinieră*, într-un loc cu bogate resurse acvifere, poate un vechi curs al Sucevei, autorul a descoperit:

-ceramică *Sântana de Mureș*, inclusiv toartă și perete cu striții paralele de amforă;

-ceramică medievală din secolele XV-XVI. Aici considerăm că am identificate fosta vatră a satului medieval Burdujeni, a cărui necropolă s-a identificat ulterior, la o depărtare de circa 600 m nord, cu ocazia construirii unui motel și amenajării unui teren de tenis. Săpături conduse de B. P. N. și cu participare și M. A., fără primul autor citat.⁵⁸⁰

27. La marginea vestică a Dealului Vămii (capătul str. Mitocelului), **nr. 15**, s-au identificat fragmente ceramice *Cucuteni B* (și un topor din silicolit) și *Noua* (și un cosor din silex) - p. 10, nr. IX.

cultura Komariv, descoperit la Suceava – Câmpul Șanțurilor – strada Parcului, în Suceava, XXXVII. 2010, p. 45 și urm.

⁵⁷⁹ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 283, nr. 57.

⁵⁸⁰ I. Mareș, B.P. Niculică, Șt. Dejan, S. Bedreagă, T. Dolenschi, *Suceava, Cartier Burdujeni - Siliște*, în *CCA, Campania 2007*, Buc., 2008, p. 293-294.

28. Pe malul Sucevei, în extremitatea estică a orașului, s-a descoperit întâmplător un molar de mamut, aparținând poate unui punct fosilifer.⁵⁸¹

29. Cu ocazia unei săpături în curtea cetățeanului Gh. Mărănduca, s-a descoperit un sceptru (?) din andezit, deocamdată unicat în plan național, datând cu probabilitate din *epoca bronzului*.⁵⁸²

30. În cartierul Ițcani, nr. 16, pe terasa înaltă a Sucevei, în spatele depoului CFR, pct. *Ferma 2 Ițcani*, într-o stațiune pluristratificată, vis-à-vis de Mihoveni-Cahla Morii, unele periegeze și săpături arheologice au evidențiat următoarele niveluri de locuire: *Precucuteni III, Cucuteni B, Horodiștea –Erbiceni, Noua, La Tène, Sântana*, sec. VI-VII. În săpătura autorului s-a descoperit vârf de săgeată din bronz scitic în trei muchii. - p. 11, nr. XVI.⁵⁸³

31. În cartierul Ițcani, în albia Sucevei, a fost descoperit un sceptru tronconic din piatră, databil în perioada culturii *Noua*.⁵⁸⁴ De undeva, de pe teritoriul orașului provine un topor din bazalt, șlefuit integral, datând din *epoca bronzului* și deținut de MB.⁵⁸⁵

32. Tot în Ițcani, pe str. Ieraclie Porumbescu, cu ocazia unui sondaj efectuat de D. Popovici, în anul 1978, s-ar fi găsit ceramică *Sântana de Mureș*. Inf. cel menționat, 1982.

33. În cartierul Ițcani, pe terasa pr. Huc de pe partea sa stângă, la o depărtare de cca. 300 m de la ultimele case, s-au identificat fragmente ceramice *Sântana de Mureș* - p. 10-11, nr. XV.

34. În curtea fostei mănăstiri Adormirea Maicii Domnului, nr. 17, în anul 1958 s-a descoperit un topor fragmentar din gresie cuarțoasă,

⁵⁸¹ Al. Păunescu, *Paleoliticul...*, p. 95.

⁵⁸² B.P. Niculică, *Epoca Bronzului...*, p. 365, nr. 148, cu bibl.

⁵⁸³ I. Mareș, C-E. Ursu, O. Cotoi, B.P. Niculică, *Săpăturile arheologice de la Ițcani – „Ferma 2” (1998-1999)*, în *Suceava*, XXXI-XXXIII, 2004-2005-2006, p. 7-13; B. Niculică, S. Ignătescu, *op. cit.*, p. 83. B. Niculică, S. Ignătescu, D. Boghian, *op. cit.*, p. 41-42, cu multe inf.; M. Andronic, *Sondajul arheologic din așezarea de secol VI p. Chr., de la Suceava-Ițcani*, în *ArhMold.*, XXIII-XXIV, 2000-2001, p. 337-341.

⁵⁸⁴ E. C. Ursu, I. Mitrea, *Considerații asupra sceptrilor tronconice din piatră descoperite pe teritoriul României*, în *Suceava*, XXVI-XXVII-XXVIII, 1999-2000-2001, p. 159-160.

⁵⁸⁵ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 282-283, nr. 59.

datând din *epoca bronzului* (col. MB, inv. 1360 D).⁵⁸⁶ De aici provin câteva cioburi medievale, dintr-o groapă, văzute de autor, de aspect calitativ primitiv – cert sec. XIV.

35. În lunca râului Suceava, în zona CET-ului, a fost descoperit întâmplător un topor de luptă, datat în secolele VIII-X.⁵⁸⁷

36. La o adâncime de 17 metri, cu ocazia săpării fântânii casei lui Mihai Bradu de la ieșirea din Suceava spre Fălticeni, s-a descoperit un craniu de ierbivor, semănând cu unul de cal (cal sălbatic ?). Inf. Vasile Calistru, de la Restaco SRL.

37. În oraș s-au descoperit de-a lungul vremii diverse monede: la Șipot – în mai multe rânduri monede dacice, un denar fragmentar de la Traian, găsit la cetate (?), piese de la Hadrian, un altul de la Aurelian (?), una din bronz de la Septimius Severus, monede din bronz de la familia lui Constantin cel Mare, o piesă din aur de la Honorius. În colecția muzeului din oraș, la 1926, existau 2 dacice și 28 romane de la Iulius Caesar și până la Constantinus, cu descoperire în oraș și împrejurimi. Într-un catagol mai vechi al muzeului, se menționau 29 de monede romane începând cu Caesar Augustus Octavianus și până la Constantius, toate cu loc de descoperire Suceava și probabil împrejurimi.⁵⁸⁸

Pentru unele tezaure monetare medievale și diverse complexe arheologice, inclusiv șanțul de apărare al Sucevei a scris și Gr. Foit.⁵⁸⁹

38. Într-un loc neidentificat deocamdată cu precizie, în zona bifurcației drumului spre Moara și Frumoasa, s-ar afla mai multe movile, loc *Movile*, una fiind deranjată din cauza montării unui punct trigonometric, prilej cu care s-au găsit morminte. Informație datorată inițial lui Szombathy – p. 18, nr. XLIX, cu bibl. Posibil, poate este vorba despre zona din vecinătate relativă a satului Trei Movile. Pct. necartat.

⁵⁸⁶ *Ibidem*, p. 282-283, nr. 60.

⁵⁸⁷ M. Andronic, *Un topor de luptă prefeudal descoperit la Suceava*, în *ArhMold.*, XVI, 1993, p. 283-284.

⁵⁸⁸ M. Ignat, *Contribuții numismatice*, p. 75 și urm.

⁵⁸⁹ Gr. Foit, *Consemnări cu privire la unele descoperiri arheologice din orașul Suceava*, în *Suceava*, XIII-XIV, 1986-1987, p. 37 și urm. Alte tezaure - Gr. Foit, *Un tezaur de denari din secolul al XV-lea la Suceava*, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980, p. 121 și urm; ac. vol. idem, *Tezaure....*, p. 139 și urm.

93. COMUNA SUCEVIȚA

1. Cu ocazia unor săpături la mănăstire s-a descoperit un *stamenon* de billon emis de Manuel I. Ținând cont de faptul că am cercetat zona comunei, fără situri - cel puțin deocamdată -, credem că piesa a fost adusă de un viețuitor de aici în pelerinaj la Ierusalim.⁵⁹⁰

2. Relativ recent, s-au identificat morminte de călugări, datate în secolele XVII-XIX.⁵⁹¹

94. COMUNA ȘCHEIA

Florinta

1. Cercetarea din anul 2012 a dus la descoperirea unei foste așezări *Sântana de Mureș*, nr. 1, pe terenul de pe partea stângă a pârâului satului, fără nume, chiar la ieșire din localitate, spre sud, loc *Velniță*. Parțial poate aparține și com. vecine.

Cercetare: M.A., 2012.

Mihoveni

2. La *Cahla Morii*, nr. 2, pe terasa de dreapta a râului Suceava, în amonte de confluența pârâului Seliște (Hoșleag) cu râul Suceava se găsește o așezare pluristratificată. Aici, săpăturile arheologice sistematice și cercetările de suprafață efectuate în ultimii 40 de ani au permis identificare următoarelor orizonturi de locuire: *paleolitic superior (Gravettian oriental)*, *Starčevo-Criș*, *liniar ceramic*, *Precucuteni III*, *Cucuteni B* (resturile de la 6 locuințe), *Horodiștea-Erbiceni I*, *bronz timpuriu (orizontul Târpești-Izvoare III-Dolheștii Mari-Bosanci)*, *cultura Komariv*, *Noua*, *Hallstatt timpuriu (Gáva-Holíhrady, grupul Grănicești)*.

⁵⁹⁰ M. Gogu, *Monedele...*, p. 286.

⁵⁹¹ B.P. Niculică, *Sucevița, com. Sucevița, jud. Suceava, pct. Mănăstirea Sucevița*, în *C'CA, Campania 2010*, Buc., 2011, p. 230, pct. 132.

bastarni (*Poieniști-Lucașeuca*), carpi (sec. II-III p.Chr.), *Sântana de Mureș, ev mediu* (sec. XIV-XVIII, două locuințe).⁵⁹²

Cu ocazia unei periegeze, autorul a descoperit în sit o placă din bronz, sau cupru, de formă relative ovală, groasă de circa 4 cm și grea de circa 8-10 kg, care - din păcate - , a fost aruncată la gunoi de fosta gestionară a colecției de arheologie de la MB.

Cercetare: M.I., N.U., P.V.B., M.A., și mulți alții.

3. În locul *Țarna de Jos*, nr. 3, punct amplasat pe malul stâng al pârâului Siliște (Hoșleag), în amonte de situl de la *Cahla Morii*, pe dreapta DJ Suceava-Mihoveni, s-au descoperit materiale ceramice aparținând culturilor *Cucuteni* (faze neprecizate, probabil B), *Noua, Sântana de Mureș* și din sec. XIV-XV - Andronic, Batariuc, *Contribuții...*, p. 13, pct. XXIII, și pentru pct. următoare.

4. În marginea de sud-est a satului Mihoveni, nr. 4, în locul *Săliște/Siliște*, se găsește ceramică medievală, sec. XIV-XVIII și *Sântana de Mureș* – p. 13, nr. XXIV.

5. Pe malul drept al pârâului Siliștea (Hoșleag), nr. 5, în vatra satului, a existat o așezare *Sântana de Mureș* – p. 13, nr. XXV.

6. În zona sudică a Dealului Grochii, nr. 6, au apărut mai multe piese de silex patinate, legate de o posibilă locuire din paleoliticul superior (*Gravettian oriental*) – p. 13, nr. XXVI.

7. În sat s-a descoperit și o seceră din bronz⁵⁹³ și un fragment de topor din andezit, șlefuit.

⁵⁹² N. Ursulescu, P. V. Batariuc, *Cercetările arheologice de la Mihoveni (Suceava)-1973*, în *Suceava*, V, 1978, p. 89 și urm.; iidem, *Așezarea culturii ceramicii liniare de la Mihoveni (jud. Suceava)*, în *SCIVA*, 30, 1979, 2, p. 271 și urm.; V. Batariuc, *L'idole androgyne de Mihoveni (dép de Suceava)*, în *La civilisation de Cucuteni en contexte européen*, Iași, 1987; M. Andronic, P. V. Batariuc, *op. cit.*, p. 12, nr. XXII; S. Ignătescu, *Ceramica liniară de la Mihoveni-Cahla Morii, Suceava, XXVI-XXVII-XXVIII*, (1999-2001); P.V. Batariuc, S. Ignătescu., B. P. Niculică, *Plastica antropomorfă de la Mihoveni – „Cahla Morii”*, în *Suceava, XXVI-XXVII-XXVIII/1999-2000-2001*, (2001). În sit este prezentă și cultura Komariv - B.P. Niculică, C. Aparaschivei, *Un nou sit...*, p. 62, cu bibl.

Sfântu Ilie

8. În zona situată la vest de sat, **nr. 7**, pe terasa de stânga a pârâului numit *Groapa Stâniei*, afluent de dreapta al pârâului Șcheianca, la 500 de m sud de fostele grajduri CAP, au apărut materiale ceramice de tip *Sântana de Mureș* – p. 14, nr. XXX.

La 100 m sud de punctul sus menționat, au fost descoperite fragmente ceramice *Noua* și un omoplat crestat, specific acestei culturi. Pct. necartat – p. 14, nr. XXXI.

9. La 800 m vest de confluența pârâului Șcheianca cu pârâul Groapa Stâniei, **nr. 8**, pe terasa de stânga a primului, s-au găsit materiale ceramice specifice dacilor liberi (sec. II-III p. Chr.) și din sec. IV p. Chr. - nr. XXXIII.

10. Pe malul stâng al pârâului Șcheianca, **nr. 9**, în zona confluenței cu pârâul Groapa Stâniei, au apărut, în arătură, urmele a cel puțin șapte locuințe de tip *La Tène* - nr. XXXIV.

11. La 500 m est de punctul anterior, **nr. 10**, tot pe malul stâng al pârâului Șcheianca, pe ambele maluri ale unui mic izvor, au apărut materiale din sec. II-III d. Chr. și din sec. IV d. Chr. - nr. XXXV.

12. Pe același mal, spre est, **nr. 11**, în locul numit generic *Siliște*, în spatele fabricii de rulmenți, a fost efectuat un sondaj arheologic în urma căruia s-a descoperit ceramică din *cultura ceramicii liniare, Precucuteni III, Cucuteni, faza B, Horodiștea-Erbiceni I, bronz timpuriu, Noua, Hallstatt timpuriu, La Tène, sec. II-IV și V-VII* (incert) – p. 14, nr. XXXVI, cu bibl.⁵⁹⁴ Ocazional s-a descoperit și o monedă venețiană din aur.

Așezarea *Sântana de Mureș* se întinde și în dreptul bisericii cu hramul „Sf. Ilie.

13. La nord de cimitirul satului, **nr. 12**, pe un deal proeminent, loc *Sesia Popii*, la cca. 300 m sud de vechea biserică ștefaniană, există

⁵⁹³ B. Niculică, *O seceră din bronz descoperită la Mihoveni (com. Șcheia) jud. Suceava*, în CC, SN, nr. 5 (15), 1999, p. 215-220; B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 278, nr. 37.

⁵⁹⁴ Cf. și B. Niculică, S. Ignătescu, D. Boghian, *op. cit.*, p. 40.

ceramică *Cucuteni*, *Horodiștea-Erbiceni* și *bronz timpuriu*. La biserică s-a săpat în mai multe etape.⁵⁹⁵

Șcheia

14. O așezare *Cucuteni* a fost distrusă în timpul construcției căii ferate, nr. 14, pe un fragment de platou structural, în locul *Lutărie* – p. 13, nr. XXVIII.

15. În locul *Siliștea Șcheii*, pe malul stâng al pârâului Șcheianca, nr. 13, au fost descoperite urmele unei întinse așezări a dacilor liberi (sec. II-III d. Chr.). Tot de aici provin materiale *Precucuteni*, *Cucuteni*, din *cultura amforelor sferice*, *Noua*, *Hallstatt timpuriu* (inclusiv două piese din bronz, un celt și un fragment de cuțit) și *Sântana de Mureș*, precum și două monede din argint romane, imperiale. În săpătura din 1969 au apărut și trei locuințe *Sântana* de suprafață.⁵⁹⁶

În sit s-a descoperit și un topor din dacit, datând din *epoca bronzului*.⁵⁹⁷

16. Pe teritoriul satului Șcheia a fost descoperit un topor din silex negru-vinețiu, probabil *trecere spre epoca bronzului*.⁵⁹⁸

17. Mai demult sunt menționate în Șcheia șase monede din argint, dintre care una cu efigia lui Traian; cu alt prilej sunt amintite trei piese din aramă, fără să se precizeze dacă sunt antice. Cu ocazia săpăturii arheologice în *Siliștea Șcheii*, în lipitura unui cuptor de ars ceramică s-a

⁵⁹⁵ M.D. Matei, P.V. Batariuc, *Biserica "Sf. Ilie"*, în *CCA, Campania 1997*, Buc., 1998, p. 73, pct. 90; P.V. Batariuc, M. Gogu, *Suceava, jud. Suceava, Biserica Mănăstirii Sf. Ilie*, în *CCA, Campania 1998*, Vaslui, 1999, pct. 111; M.D. Matei, P.V. Batariuc, M. Gogu, *Sf. Ilie, com. Șcheia, jud. Suceava, Punct: Biserica Sf. Ilie*, în *CCA, Campania 1999*, Buc., 2000, p. 94, pct. 129.

⁵⁹⁶ M. Petrescu-Dîmbovița, *Date noi relativ la descoperirile de obiecte de bronz de la sfârșitul epocii bronzului și începutul Hallstattului din Moldova*, în *ArhMold.*, 2-3, 1964, p. 260, nr. 10; Gr. Foiț, *Așezarea dacică de la Siliștea Șcheii (sec. II-III e.n.)*, în *SM*, I, 1969; B.P. Niculică, M. Andronic, *O nouă așezare...*, p. 51; S. Ignătescu, *Locuirea liniar-ceramică de la Șcheia-Siliște (jud. Suceava)*, în *CC*, 6-7 (2000-2001), p. 3-9; B. Niculică, S. Ignătescu, D. Boghean, *op. cit.*, p. 42.

⁵⁹⁷ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 284, nr. 61.

⁵⁹⁸ D. N. Popovici, *Noi descoperiri...*, p. 69

descoperit un denarar puternic ars, Antoninus Pius sau Marcus Aurelius. Cu alt prilej din sit provine un alt denar de la Marcus Antoninus.⁵⁹⁹

Trei Movile

18. Pe teritoriul satului, în marginea sa sudică, **nr. 15**, pe vârful dealului Ciritei, se cunoscuseră inițial trei movile, de unde și numele micii așezări. Actualmente, la cercetarea din 2012 (M.A., P.P.N.), se mai pot sesiza doar două, dintre care una folosită se pare ca punct de triangulație.

În fila nr. 59 din *Planul districtului Bucovina în 72 de secțiuni (1778)*, publicat datorită inițiativei prof. I. Iosep, alături de inscripția “Mogillo B.”, apar patru (!) grupări de movile, două câte două și două câte trei.

N. Grămadă, *op. cit.*, III, p. 313: la Mihoveni este amintită “Movila Iancului Vodă” și “Pârâul Săliștei”. Într-o hartă silvică din 1912, pădurea “Mănăstire”.

95. COMUNA ȘERBĂUȚI*

Călinești Cuparencu – harta la com. Calafindești

1. Pe malul stâng al pârâului Hătnuța, **nr. 222**, în dreptul complexului zootehnic al fostului CAP, în punctul numit *Covaliuca* (din apropierea stației de pompare a apei pentru complex), pe lângă bulgări de chirpici, au mai apărut:

- o așchie din silex cu patină pronunțată albicioasă;
- fragmente ceramice *Noua* (inclusiv cu silicolit pisat ca ingredient);
- fragmente ceramice *Sântana de Mureș* din pastă fină și zgrunțuroasă.

⁵⁹⁹ M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 89-90.

* Informații din M. Andronic et alii. *op. cit.*, p. 167-168.

Săteanul Vasile Costășuc ne-a relatat că în anul 1975, cu ocazia unor lucrări, peste drum de punctul sus menționat, la circa 60 m depărtare de pârâul Hătnuța, pe malul unui izvor, a fost descoperit întâmplător, la adâncimea de circa 2 m, un vas bitronconic, înalt de aproximativ 40 cm, din pastă cenușie, fină. El avea două torți sub buza puțin evazată și la capăt rotunjită, și o nervură, destul de lată, pe mijlocul corpului. Vasul, descoperit întreg, a fost luat de un inginer din București, care răspundea de lucrarea de captare a apei pentru complexul zootehnic amintit. În cazul de față, suntem de părere că piesa a putut proveni de la necropola așezării *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile CMB.

2. În anul 1894, în spatele conacului lui Gustav Martin (astăzi cabană Romsilva), **nr. 223**, cu ocazia unor săpături au fost descoperite mai multe vase ceramice care au servit drept urne funerare⁶⁰⁰.

3. În zona fostelor grajduri CAP, **nr. 224**, pe partea dreaptă a pârâului Siliște, a fost descoperit material ceramic databil în secolele XIV-XV. Cele mai timpurii fragmente ceramice, de aspect primitiv, au în compoziție microprundișuri (un fragment este decorat cu linie vălurită).

Învățătorul pensionar Mircea Isăceanu ne-a informat că în vara anului 1962, cu ocazia săpării temelilor pentru grajdurile CAP, au fost descoperite urmele unui cuptor (de ars ceramică?), câteva ceșcuțe din lut, greutăți din lut ars, piramidale, neperforate (căței de vatră?), piese care ar fi fost predate personal lui Grigore Foit, directorul de atunci al Muzeului Regional Suceava⁶⁰¹.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile CMB.

4. Pe malul stâng al pârâului Bocancea (localnicii îl numesc, deloc întâmplător, tot *Siliște*), **nr. 225**, afluent al pârâului Siliște, la circa

⁶⁰⁰ J. Szombathy, *Prähistorische Rekognoscierungstour nach der Bukowina im Jahre 1893*, în *JBLM*, II, 1894, p. 20; D. Olinescu, *op. cit.*, p. 80.

⁶⁰¹ Astăzi aceste piese nu se mai găsesc în colecțiile Muzeului Bucovinei, Suceava.

200 m nord de podul rutier (DC 55), peste primul pârâu amintit, au fost descoperite fragmente ceramice medievale, care se încadrează în cursul secolelor XIV-XV - și posibil - și în prima jumătate a secolului următor.

Cercetare: M.A., 1986; colecțiile CMB.

Șerbăuți

5. În ogoarele de pe partea dreaptă a pârâului satului, **nr. 226**, după prima uliță ce coboară spre apă plecând perpendicular de pe drumul ce vine de la Calafindești, din spatele gospodăriei lui Vasile Șandru și continuând spre cea de-a doua uliță ce pleacă la fel din drum spre pârâu, pe lângă obișnuții bulgărași de lut ars, chirpic, s-au descoperit:

- lamă microlitică fragmentară și așchie atipică din silex cenușiu;
- ceramică neolitică care se poate atribui culturii Criș (ardere oxidantă completă sau incompletă, pleavă ca ingredient, un fragment de apucătoare lunguiată);
- ceramică corodată, modelată numai cu mâna, imposibil de datat cu siguranță (*La Tène* ?).

Cercetare: M.A., 1986.

6. Pe aceeași formă de teren, în ușoară pantă spre cursul pârâului satului (Bocancea), la sud de punctul anterior și în continuarea sa, **nr. 227**, după cea de-a doua uliță a satului spre pârâu, începând cu grădina lui Grigore Grigoriu, și la o depărtare de circa 300 de metri nord-nord-vest de biserica satului. s-au descoperit. în afară de bucăți de lut ars provenind de la pereți de locuințe:

- ceramică fragmentară din secolele II-I î. Chr. (cultura *Poienesti-Lucașeuca*; fragmente de buze de vase negre fațetate, altele decorate prin tehnica barbotinării, un fragment de strecurătoare...);
- unele fragmente ceramice modelate cu mâna, imposibil de datat, care ar putea aparține și altui orizont cultural.

Cercetare: M.A., 1987.

În sfârșit, în zona satului ar fi putut exista și o așezare din secolele II-IV d. Chr., demonstrabilă prin descoperirea – cu foarte mult timp în urmă – a unei monede romane.⁶⁰² Se pare că au fost mai multe descoperiri.

96. COMUNA TODIREȘTI*

Costâna

1. În locul *Imaş*, nr. 3, au existat mai multe movile de pământ. Olinescu menționează două dintre ele, de lângă drumul spre Todirești probabil și cele mai mari, mai vizibile la acea dată. El mai menționa încă una pe dealul Cruhana (?). Toponim azi necunoscut (*Harta*, p. 70).

Recent, două au fost săpate arheologic, iar pe una s-a poziționat o casă nou construită. Aparțin culturii *Komariv*. Tumuli ar mai exista în cimitirul sătesc și în curtea spitalului.⁶⁰³

2. Pe botul Dealului Mare, nr. 1, de deasupra spitalului, s-au descoperit materiale ceramice modeste *Cucuteni*, fază neprecizată. Teren nearat.

Cercetare: M.A., 1995.

3. Pe platoul de pe partea dreaptă a pr. Ilișasca, nr. 2, numit *Pe Deal*, din dreptul satului, se găsesc materiale ceramice preistorice, inclusiv din *epoca bronzului* (în relație cu necropola tumulară).

Cercetare: M.A., 1995.

⁶⁰² M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 90.

* M. Andronic, *Evoluția...*, p. 24-40, cu cercetări personale; idem et alii, *op. cit.*, p. 143-144, cu mai multe informații, pentru cei interesați în mod special de zonă.

⁶⁰³ D. Boghian și colab., *Costâna, com. Todirești, jud. Suceava, pct. Imăș*, în *CCA, Campania 2011*, Buc., 2012, p. 266-267; iidem, *Costâna, com. Todirești, jud. Suceava, pct. Imăș*, în *CCA, Campania 2012*, Buc., 2013, p. 198-199, nr. 109 A.

4. Vechea vatră a satului, sau a celui dispărut Berindești, s-ur afla în locul *Gârla Morii*, la cca. 500 m N-E de sat, sau în locul *La Odaie*, zona fostelor silozuri CAP, sau în locul *La Ziduri*, la cca. 500 m S-E de spital, ultim loc unde pe lângă ceramică medievală, s-au descoperit și resturi de cahle. Inf. prof. V. Butnaru.

5. În locul *În șes*, aproape de pod, pe terasa de pe dreapta Sucevei, la intrare în teritoriul satului, se găsește un sit *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M.A., 1995.

6. Pe terasa dreaptă a pârâului Ilișasca, în apropierea zantei Dealului Mare, nu departe de biserică, se găsește material ceramic *Voua*, *La Têne* și sec. XIV-XVII. Inf. prof. V. Butnaru din Todirești.

7. Într-o colecție particulară din Pașcani se găsește o fibulă din argint descoperită în sat. Arsă secundar (provine dintr-un mormânt ?), este ornamentată pe picior cu două sfere, dintre care cea dinspre vecinătatea arcului mai mică. Alte proeminențe sunt pe arc. Provine tipologic din mediul celtic.⁶⁰⁴

Părhăuți

8. În extremitatea estică a dealului Muncel, nr. 4, cu largă vizibilitate asupra confluenței Sucevei cu Solonețul, se găsește un sit important:

- piese litice patinate din *Gravettianul timpuriu*;
- ceramică și material litic *Cucuteni* (cel puțin o parte B 2);
- câteva fragmente ceramice *Hallstatt*.

Parte din piese se găsesc în colecția școlară din sat, parte la MB⁶⁰⁵

Cercetare: M.A., ca și restul punctelor de mai jos, din comună.

⁶⁰⁴ S. Teodor, *Elemente ...*, p. 40.

⁶⁰⁵ Pentru alte informații și amănunte, B. Niculică, S. Ignătescu, D. Boghian, *op cit.*, p. 39-40. Tot aici, s-a descoperit întâmplător un topor din andezit din epoca bronzului. B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 278-279, nr. 39.

9. La cca. 80 m N-E de locul numit *Pe Beci*, pe dreapta Solonețului, pe marginea unei terase secundare, pe o distanță de circa 150 m, se găsește material ceramic tipic *Noua*.

10. Pe aceeași terasă, nr. 5, în dreptul marelui cot pe care îl face Solonețul, spre N-E, s-a descoperit ceramică din sec. XIV-XVI. Satul medieval se întindea și în spatele actualului teren de fotbal, la cca. 120 m S-SV de punctul anterior: ceramică din același interval cronologic, bucăți de zgură cu fier și de lupe, un fragment de cahlă cu smalt verde, din secolul XV, aparținând probabil tipului reprezentând un cavaler în turnir.

11. În apropierea școlii, în spatele casei Aurelia Bădăluță, se găsește de asemeni ceramică din sec. XIV-XVIII și bucăți de zgură cu fier.

12. În apropierea bisericii lui Totrușan, s-a descoperit un vârf de opal cu lustru datorat folosirii îndelungate și o așchie din silex patinat.

13. Peste drum de monument, în diagonală, nr. 6, în spatele casei unde a locuit Ianovici Constantin, loc numit sugestiv *Pe Beci*, s-a aflat reședința logofătului Gavril Totrușan: ceramică din sec. XIV-XVII, o gamă variată de cahle din sec. XV-XVI, un vârf de suliță, ce se afla în colecția școlară. Cele câteva fragmente *Noua* presupunem se leagă de un sit din apropierea cursului Solonețului.

14. Pe vârful dealului Osoi, de 424 m, s-a descoperit o așchie din silex, ușor patinată.

15. La cca. 300 m V-NV de halta Părhăuți, nr. 7, pe un teren plat de la poalele dealului Muncel, în apropierea casei Ion Trandafir, s-a descoperit chirpic, ceramică din *Hallstatt* și bucăți de zgură cu fier. De aici, la cca. 150 m vest. pe ogoarele lui Gheorghe Leahu și Vasile Boghean, s-a găsit chirpic și ceramică *Sântana de Mureș*, dar și zgură cu fier (în apropierea casei lui Vasile Boghean).

16. Pe terasa Solonețului, în grădina din spatele casei prof. Mihai Bocancea, s-au descoperit: două așchii din silex, două cioburi *Sântana*, două lupe din fier și ceramică din sec. XIV-XV.

17. Un sit deosebit de bogat se plasează mai ales pe terenurile de pe partea stângă a pârâului Valea Popii, nr. 8, până în șoseaua spre Todirești:

- ceramică *Criș*;
- ceramică *liniară* (incert, ulterior găsită mai mult mai aproape de cursul Solonețului, curtea prof. Sorin Ignătescu);⁶⁰⁶
- ceramică *Noua*;
- ceramică din *Hallstatt*;
- ceramică *Poieniști-Lucașeuca*;
- ceramică din sec. II-IV d. Chr.

Legat de nivelul de locuire vechi de aici (*neolitic/eneolitic* ?) poate fi descoperirea ocazională de ceramică din locul *Grădina de la Moară*.⁶⁰⁷

18. Pe Dealul lui Ivan, nr. 9, în locul *Poiană*, se găsesc 6 movile funerare de dimensiuni destul de modeste, aparținând preistoriei:

T1: I-0,25m; T2: I-0,40m; T3: I-0,35m; T4: I-0,60m; T5: I-0,40m; T6: I-0,45m
 D-15m D-18m D-15m D-24m D-15m D-14m

Pe suprafața arată a lui T1 s-a descoperit o așchie din silex puternic patinată, în cea a lui T4 o alta, tot puternic patinată, iar în cea a lui T5 un fragment de lamă cu retuș de folosire, din silex cenușiu cu patină ușoară, piese care s-ar putea atribui, ipotetic, *Gravettianului* (?).

19. La cca. 250 m E-SE de colțul nordic al pădurii Todirești, nr. 22, se află grupați patru tumuli preistorici:

T1: I-0,75m; T2: I-0,75m; T3: I-1,00m; T4: I-0,35m
 D-16m D-18m D-20m D-14m.

Ca în toate cazurile dimensiuni aproximative. La 100 m, 200 m și respectiv 350 m S-E de sit s-au găsit câte un fragment de lamă din silex ușor patinat.

20. Cu ocazia săpării unei fântâni, s-a găsit un topor-celt din bronz cu decor în formă de aripioare. datat în *Ha B*. și inventariat la MB cu nr. inv. C/154.⁶⁰⁸

21. Din zona satului provin două piese din aur, provenind de la un mormânt princiar de înhumăție brățară și colan, descoperiri făcute

⁶⁰⁶ B. Niculică, S. Ignătescu, D. Boghian, *op. cit.*, p. 40.

⁶⁰⁷ B. Niculică, S. Ignătescu, *op. cit.*, p. 82.

⁶⁰⁸ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 141.

spre sfârșitul secolului al XIX-lea, datând din secolele IV-V (mai sigur), reintrate în circuitul larg istoriografic prin articolul lui M. Ignat.⁶⁰⁹

Soloneț

22. Pe Tarlaua Cajvanei, **nr. 10**, pe ambele părți ale pr. Cajvana, dar mai ales pe partea sa stângă, în dreptul bisericilor de aici, s-au descoperit fragmente ceramice *La Tène*, din sec. II-IV și medievale (XIV-XVI – de la prima vatră a Solonețului).

23. Pe partea opusă, pe terenul înalt al locului numit *Câmpul lui Beldeanu*, s-au descoperit: așchii din silex, chirpic și ceramică *Sântana de Mureș* (de aici pe mai multe sute de metri spre vest), bucăți de lupe și zgură cu fier, ceramică medievală din sec. XIV-XVI, fragmente de cahle-oală și resturi de cărămizi medievale, două tipuri. Reședința feudală a aparținut aceluși „Vlad Negrul”, menționat documentar la 1490. Din păcate, sondajul din toamna anului 2013 nu a avut șansa interceptării fostei construcții, parte din teren fiind în pârloagă. Aici, sub stratul vegetal, s-a descoperit o depunere consistentă de balast, fie natural, deși diferența de nivel față de lunca pârâului este foarte mare, fie rezultat al amenajării unui spațiu gen tolocă pentru partea de sat medieval plasată ceva mai la V-NV de aici, pe un teren mai plat (ceramică, pietre, oase vechi – cercetare 2013).

De aici provine un topor din andezit bazaltoid din *epoca bronzului*.⁶¹⁰

24. Un posibil cimitir al satului a putut exista pe terasa Solonețului, în zona de ieșire din sat spre Comănești, supoziție susținută de descoperire de oseminte omenești în 1886, la amenajarea drumului și a căii ferate, dar și în secolul trecut (*grădina ultimei case de la drum*).

25. Dincolo de cursul Solonețului, pe dreapta, pe pantele de nord-vest ale dealului pădurii Snida, în locul numit *Casele vechi*, se găsește material ceramic târziu, din secolele XVII-XVIII, zonă locuită după cum

⁶⁰⁹ *Descoperiri din prima...*, p. 207-208. Mai nou, în context mai larg, cf. și M. Andronic, *Istoria Bucovinei*, II, p. 99.

⁶¹⁰ B. Niculică, V. Budui, I. Măreș, *op. cit.*, p. 282, nr. 54. Cf. și B.P. Niculică, *Epoca Bronzului...*, p. 281, nr. 38.

o demonstrează și primele hărți austriece de la sfârșitul secolului al XVIII-lea.

26. Poate în continuarea vestigiilor de la poziția **39**, pe hartă **nr. 21**, de la Todirești, de pe terasa Solonețului, la intrare în arealul satului Soloneț, la sud de drumul spre Comănești, se găsește chirpic și ceramică modelată numai cu mâna, iar după încă cca. 200 m spre S-V, spre satul Soloneț, pe același aliniament, se găsesc urmele unui cut din secolul XV, constând în chirpic și ceramică.

27. Pe coama dealului Pe Dumbravă, în zona de hotar cu teritoriul comunei Cajvana, care respectă – se pare – linia vechii demarcații medievale, se găsește o movilă (I-1 m, D-26 m), care a fost în mare parte aplatizată în 1987 de către un utilaj al fermei din Cajvana. Localnicii ne-au informat că acolo s-au mai distrus încă două de către fostul CAP Cajvana.

28. O altă movilă, poate de demarcație cu satul medieval din nord, se pare că a existat pe marginea dreaptă a drumului, fiind distrusă în același mod. Informația am redat-o și în repertoriul Cajvanei.

29. Pe unul dintre dealurile de pe dreapta Solonețului, în locul Poiană, elevii au descoperit la practică agricolă un topor naviform, din diorit (?), de tip *caucazian*, datat în perioada *mijlocie sau târzie a epocii bronzului*. În col. MB, inv. B/503, este un topor tot din rocă dură, dar neperforat. Tot la MB se păstrează un pumnal din silex cenușiu-închis spre negru (B/486, sfârșitul perioadei de *tranziție spre bronz* sau chiar începutul noii epoci), de pe dealul Muncel-Părhăuți, un vârf de suliță medieval (E/3809) și un gros Bogdan III (?) – inv. 2861.

Todirești

30. Pe terasa înaltă a pr. Pietroasa, **nr. 11**, de pe partea stângă a apei, înainte de drumul județean, s-au făcut șapte campanii de săpături arheologice. Astfel, aici s-au descoperit urme de locuire *Cucuteni*, două

locuințe din *Hallstatt* și vestigiile a zeci de locuințe din veacurile IV-VI d. Chr.⁶¹¹

Nivelul de locuire din *Hallstatt* începe de la ultima casă din Părhăuți, la deal de șosea, la data cercetării Grigorean Eufrosina și continuă până dincolo de cursul Pietroasei, unde autorul a mai săpat o locuință. Poate la acest sit se raporta o menționare “loc neprecizat”.⁶¹²

Cercetare prin săpături: M. Andronic, 1988-2013.

31. În locul *Poiană*, **nr. 12**, dintre cele două izvoare principale ale pârâului amintit, s-au descoperit: câteva cioburi și material litic *Noua*, rare fragmente *Hallstatt*, materiale ceramice ale dacilor liberi, de epocă romană (sec. II-III). În *Habitat...*, p. 31 și alte amănunte. Pe partea stângă a pârâului, **nr. 13**, în dreptul unirii celor două izvoare ale pârâului, mai nou, s-a descoperit un mic areal cu chirpic și ceramică modelată numai cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție, oricum ante Chr.

Cercetare M. A, 2014

32. În grădinile terasei înalte de pe partea dreaptă a pr. Pietroasa, alături de chirpic se găsește material ceramic *Sântana de Mureș și Hallstatt*, în special în capătul ei ce dă spre drumul județean. Ceramică modelată numai cu mâna poate aparține ambelor orizonturi culturale.

33. În grădinile aflate pe terasa înaltă a Solonețului, din acest ultim punct, **nr. 14**, la est de traseul căii ferate, și până, spre sud, la un fir de apă, afluent al Solonețului, în zona caselor lui Avram Constantin și Lupetrec Adriana, alături de chirpic, se găsesc fragmente ceramice din *Hallstatt* și tipice culturii *Poieniști-Lucașeuca*. Fără semnificații deosebite, câteva cioburi din sec. II-IV d. Chr.

⁶¹¹ M. Andronic, *Cercetări arheologice în Bucovina. Așezările din secolele IV-VI de la Todirești, jud. Suceava (Cu informații și despre situl Gáva-Holíhrady)*, Suceava, 2016, cu bibl.

⁶¹² M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 141, nr. 8, și, A. László, *Începuturile...*, p. 177. pct. 167.

34. Cel mai mare sit arheologic din tot bazinul Soloneț, din *Săliște*, nr. 15, a adăpostit așezări din diverse epoci. În partea sa răsăriteană: chirpic și ceramică *Noua*, *Hallstatt* (?) sau/și *Poieniști-Lucașeuca*, sec. II-IV (pe tarlaua Lazăr Șoldan, câteva locuințe *Sântana* cercetate prin sondaj – cf. cartea autorului citată, nr. 30), VI-IX (inclusiv cioburi din vase lucrate deja la roată), și evul mediu (inclusiv curte boierească și biserică cu cimitir sătesc, sec. XV-XVI, poate și XVII). În col. MB la inv. E/5048 și 5046 cahle din secolul XVII de la Todirești. De aici provine și un vârf de cosor din silex (*Noua*).⁶¹³

În sectorul vestic al terenului adiacent mării bucle pe care o face aici Solonețul, nr. 16, tarla *La Grădină*, se cunoaște până în prezent: material ceramic *Noua*, *Hallstatt*, din sec. II-IV (o locuință carpică săpată), VI-VII, XIII (posibil) – XVII, inclusiv urme de la o curte boierească și o gamă diversă de cahle.⁶¹⁴

În completarea sitului, dincolo de șosea, spre vest, loc *Hlei*: sporadic ceramică *Noua* și *Hallstatt*, mai ales din secolele XIV-XVII, câteva cu aspect primitiv putând să se înscrie, ipotetic, în veacurile VIII-XIII.

35. Pe malul stâng al pr. Hornoi, nr. 17, la cca. 100 m nord de podul de cale ferată peste cursul său, s-au descoperit: chirpic, zgură cu fier, sporadic ceramică lucrată exclusiv cu mâna și ceramică medievală și resturi de cahle din secolul XV-XVII. Amplasament de curte nobiliară. Tot aici, ocazional, s-a descoperit o monedă de ½ gros, emisă de Alexandru Jagello (1501-1506).

Pe partea cealaltă a apei, se găsește în cantități reduse, puțin semnificativ, ceramică *Noua* (poate în conexiune cu situl de pe pr. Răstoci) și *Sântana de Mureș*.

⁶¹³ Cf. *Habitatul...*, p. 32-34, cu alte inf. și P. Tabarcea, M. Andronic, *Todirești – un sat din Bucovina. Istorie, oameni și locuri*. Suceava. 2014, p. 7- 40; respectiv B. Niculică, S. Ignătescu, *op. cit.*, p. 84.

⁶¹⁴ M. Andronic, *Cercetări arheologice în așezarea dacică de epocă romană de la Todirești (jud. Suceava)*, în *Carpica*, XXVI, 1997, p. 167-172 și pentru alte informații *Habitatul...*, p. 33-35.

36. Pe malul drept al pârâului. **nr. 18**, la cca. 200 m N-NV de ruinele fostei fabrici de spirt, s-au găsit: o așchie din silex cenușiu, chirpic și ceramică de aspect *La Tène*. o bucată de zgură cu mult fier și câteva mici cioburi, poate sec. II-III. La 100 m sud de ruine – două cioburi *Sântana de Mureș*.

37. Pe terenurile de pe partea stângă a pr. Răstoci, **nr. 19**, la nord de podul CFR, pe mai multe sute de metri, se găsește sporadic ceramică neolitică (?), cu pleavă în compoziție, *Noua*, inclusiv multe spărturi de roci locale și din *Hallstatt*, doar foarte puține. Locuirea Noua (poate și Hallstatt), s-a extins și pe o mică suprafață la cca. 200 m nord de sit. De aici, la cca. 400 m nord, vârf de lamă din silex cenușiu, cu “encoche” și o așchie atipică.

Legat de sit credem că este depozitul de seceri din bronz, descoperit în 1956 cu ocazia unor lucrări la stația CFR Todirești. Cele 12 piese, de tip *cu cârlig*, se pot încadra în seria *Râsești-Băleni (Uriu-Domănești)* din *B D*, ele putând fi folosite o vreme și în *Hallstattul timpuriu*.⁶¹⁵ Două seceri sunt în col. MB (C/168).

38. La marginea drumului de țară care urmărește îndeaproape liziera sud-vestică a pădurii Todirești, **nr. 20**, în apropierea limitei de comună, se găsesc doi tumuli de dimensiuni încă considerabile. Nu departe de ei, se poate observa încă unul, dar mult mai aplatizat:

T1: I-2 m	T2: I-2 m	T3: I-0,60 m
D-22 m	D-22 m	D-16 m

39. Pe coama dealului Dumbravă, **nr. 23**, în zona de hotar dintre comune, există un posibil tumul înalt de cca. un metru, demult alți doi fiind distruși mecanic de fostul CAP din Cajvana.

40. Pe partea stângă a unui pârâiaș, **nr. 21**, afluent care vine din Soloneț și se varsă în pr. Răstoci, imediat după intersectarea cu calea ferată, în unghiul dintre aceasta și această confluență, s-au descoperit: chirpic, bucăți de zgură cu fier și ceramică *Sântana de Mureș*, reidentificată la cca. 100 m vest, în spatele ultimei gospodării (la data cercetării) din sat, amplasată la drumul județean spre Soloneț.

⁶¹⁵ M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 142.

41. În sfârșit, menționăm și toponimul sugestiv *Între șanțuri*, plasat nu departe de situl de la nord-nord/vest de ruinele de la Hernoii. După spusele unor bătrâni, fostul CAP a nivelat mecanic o rețea de șanțuri – poate fostă tabără militară din secolul XVII-lea - cf. *Habitatul...*, p 88.

97. COMUNA UDEȘTI

Chilișeni

1. În locul *În Coastă*, terasă secundară a pârâului satului, ce vine de la Racova, pe ogorul lui Vasile Ianoș, poate exista un sit, ce necesită atenție pe viitor. Informație incompletă, din păcate, de pe o fișă personală foarte veche, parțial distrusă. Pct. necartat.

Luncușoara

2. Pe partea stângă a pârâului Sărăcuța, **nr. 1**, în locul fostei ferme zootehnice, se găsește vatra unui fost sat medieval, cu ceramică cel puțin din veacul XVI-XVII. Inf. N. Ursulescu.

Cercetare: N. U, 1982.

Mănăstioara

3. În fața bisericii din lemn din localitate, **nr. 2**, la vest de sa, pe un teren în ușoară pantă, s-au descoperit fragmente ceramice din pericada de *trecere spre epoca bronzului* și utilaj litic. cultura *Horodiștea-Folpști*. Inf. S. Ignătescu.

Plăvălari

Cu mulțumiri. Recunoașteri de teren ale susnumitului. cu depuneri de materiae în depozitul de arheologie de la universitatea suceveană, ca și alte punct următoare.

4. Pe Dealul Bechet, în partea sudică a localității, în zona de vârf, azi cu un releu de telefonie, cercetări mai vechi au descoperit piese litice databile în *paleolitic*.⁶¹⁶ Pct. necartat.

5. La sud-est de sat, **nr. 3**, în locul *Dealul Popii*, la vest de pâraiașul Valea Bazaciu, malul stâng al pr. Siliștea, de-o parte și de alta a unui drum de țară ce pleacă din sat și din Mănăstioara, se află materiale ceramice *Precucuteni II și III, Cucuteni B, Noua și Hallstatt timpuriu*.⁶¹⁷

Cercetări: vechi N.U., M. Camilar, S.I., B.P.N. Cercetări: B.N., 1995-1996, 1999.

Probabil de aici provine un fragment de topor din *epoca bronzului*, aflat la un moment dat în colecția școlii din sat. Pe acest deal s-a descoperit unul întreg, din granit, ajuns în col. MB (B/485). Ambele se datează în *epoca bronzului*.⁶¹⁸

6. În punctul *Scursura*, de la S-SE de sat, **nr. 4**, între drumul de țară de la Mănăstioara și începuturile pr. Siliștea, se găsesc materiale ceramice *Precucuteni, Sântana de Mureș* și medievale. Notabil, de aici provine un opaiț roman, azi în gestiunea MB.⁶¹⁹

7. La vest de începuturile pr. Siliștea, **nr. 5**, pe terenul în pantă estice de la poalele Dealului Fistic, în vecinătatea punctului anterior, se găsesc vestigiile *Cucuteni, Noua, Sântana de Mureș* și din feudalism.⁶²⁰

8. În partea sudică a satului, la nord de drumul spre Mănăstioara, în apropierea uliței de la școală spre sud-est, mai precis în grădina lui Petrișor Luca, s-au descoperit fragmente ceramice ce demonstrează o extindere a vetrei satului în veacul XVII. Pct. necartat. Inf. S. Ignătescu.

⁶¹⁶ M. Bitiri, *Așezarea paleolitică de la Udești și specificul ei cultural*, în *SCIVA*, 32, 3, 1981, p. 331.

⁶¹⁷ I. Marțolea, *Udești. O comună din Țara de Sus*, Buc., 1986, p. 27., B.P. Niculică, M. Andronic, *O nouă așezare...*, p. 10, pct. 8.

⁶¹⁸ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 279, nr. 40-41. B.P. Niculică, *Epoca Bronzului...*, p. 279.

⁶¹⁹ I. Marțolea, *op. cit.*, p. 27; N. Ursulescu, M. Camilar, *Un opaiț roman descoperit la Plăvălari (com. Udești, jud. Suceava)*, în *Suceava*, VIII, 1981, p. 553-556.

⁶²⁰ N. Ursulescu, M. Camilar, *op. cit.*, p. 553; I. Marțolea, *op. cit.*, p. 27. și inf. N.U., 1985.

Cercetare: N.U., M. Camilar, 1979.

9. În nord-vestul satului, între localitate și drumul spre Securiceni, în locul *După Grădini*, s-a descoperit o așezare *Sântana*, prin cercetările lui N. Ursulescu și M. Camilar. Pct. necartat. Informații N. Ursulescu.

Cercetare: N.U., M. Camilar, 1979.

10. Fără indicații mai exacte, legate de sursa de apă, rezultă că în patea de sud-vest a satului, la nord-vest de drumul spre Mănăstioara, în grădina lui Ion Bolohan, există o așezare *Sântana de Mureș*.⁶²¹ Pct. necartat.

11. În locul *Toloacă*, în partea vestică a satului, la est de intersecția drumurilor către Securiceni și respectiv spre livada de pe Dealul Fetelor, există un nivel de locuire *Cucuteni* și *Sântana de Mureș*.⁶²² Pct. necartat.

12. În punctul *Frânțoaie*, la sud-vest de localitate, există alt sit *Sântana de Mureș*. Pct. necartat.

13. Unelte de silex și ceramică *Precucuteni III* și ceramică *Sântana de Mureș*, s-au descoperit pe Dealul Albu.⁶²³ Pct. necartat.

14. O fostă vatră de sat se găsește în locul *Săliște*, cu ceramică din sec. XV-XVI, la sud-vest de sat. Situl, plasat pe partea stângă a pârâului cu același nume, la vest de culmea Dealului Popii, a fost descoperit de cei doi istorici menționați. Fosta vatră medievală a satului Plăvălari. Nu departe de nr. 3.⁶²⁴

⁶²¹ N. Ursulescu, M. Camilar, *op. cit.*, p. 555-556, ca și următoarele trei poziții, cu aceeași autori în teren.

⁶²² *Ibidem*, p. 27.

⁶²³ *Ibidem*, p. 553, 555, respectiv *Ibidem*. p. 27.

⁶²⁴ I. Marțolea, *op. cit.*, 27.

15. Din localitate, de pe Dealul Securiceni, provine în colecțiile MB, la inv. B/432, un topor de aramă cu brațele în cruce de tip *Jászladány, eneolitic*.⁶²⁵

Alte două, din silex, sunt înregistrate la nr. B/484, respectiv 499, iar un altul, din piatră, din *epoca bronzului*, se găsește la inv. B/485.

Racova

16. Arheologul amator fâlticenean Vasile Ciurea, a întreprins cercetări în perioada interbelică în marginea de nord-vest a satului, în zona ultimelor case locuite de familiile Chelban, denumit astfel *Chelbănești*.⁶²⁶

Cu ocazia cercetărilor noastre de dată mai recentă, nr. 6, am aflat despre o descoperire făcută pe la 1990 de săteanul Vasile A. Viu, făcută pe ogorul său din locul numit *La Octav*, în apropierea unui izvor de dreapta ce alimentează pâraiașul ce trece prin această margine de sat. Este vorba despre un toporaș din silex cenușiu, cu tăiș larg, arcuit, pe care îl ținea într-o vreme acasă. În împrejurimi s-au mai descoperit piese mari din silex, dar nu și ceramică.

17. În zona de la nord de fostele grajduri, plasate în partea din marginea de nord-vest a satului, după informațiile primite de la S. Ignătescu, există un sit *Cucuteni*, fază neprecizată. Pct. necartat.

18. Dintr-un loc neprecizat, elevul V. Boureanu ne-a adus piese litice, inclusiv una patinată, și jumătate de topor dintr-o rocă dură cenușiu închis, perforat – *epoca bronzului*.

19. Pe partea stângă a pr. Racova, în locul *La Văduț*, peste apa unui mic fir de apă ce se varsă în Racova, ar exista ceramică fragmentară de grosimi considerabile (*Cucuteni* ?). Inf. Constan Lazăr, 1984, din sat. Pct. necartat.

⁶²⁵ Amintit în I. Mareș, I. Cojocaru, *Prelucrarea cuprului în cultura Cucuteni – Tripolie (Topoarele ciocan și topoarele cu două brațe dispuse în cruce)*, în *Suceava*, XXII-XXIII, 1995-1996, p. 207.

⁶²⁶ Cf. și I. Marțolea, *op. cit.*, 25.

20. Pe marginea unei surpări de teren Vasile Simion a găsit un denar imperial, cu grad mare de uzură: bust în mantie, cap laureat (?) spre dreapta, cu legenda N A(?) . – N T (sau P) C O C (sau A); revers, ora 7, Roma șezând spre stânga, având în palma dreaptă pe Victoria, iar în mâna cealaltă o lance, cu legenda M P . . – AN . I (sau P) I I. Informație de la generele susnumitului, Toader Asaftei, din Suceava.

Reuseni

21. În apropiere de biserica ștefaniană, nr. 7, în grădinile învecinate dinspre nord, se găsește ceramică, oase de animale, resturi de pietre cioplite, aparținând unei reședințe nobiliare, unde – conform informațiilor scrise – a fost decapitat tatăl marelui voievod. În cantitate mică s-a identificat și material preistoric, probabil *Noua*.

Cercetare: M.A., 2000.

22. Pe valea pârâului Reuseni, se găsește un nivel de locuire datat în *epoca bronzului* și în secolul al XV-lea. Descoperirile poate sunt mai apropiate de Rușii-Mănăstioara.⁶²⁷

23. Din teritoriul localității provine un topor din silex, păstrat în col. MB, inv. B/498.

Rușii-Mănăstioara

24. La *Podul Rusului*, nr. 8, s-au făcut unele descoperiri arheologice ocazionale. fără datare exactă.⁶²⁸ Tot aici, la *Podul Rusului* sau *Podul Popii*, pe partea stângă a pr. Reuseni, s-au descoperit prin săpătură, vestigii *Precucuteni III*, *Poienești-Lucașeuca*, carpice și din sec. VI-VII.⁶²⁹

⁶²⁷ Inf. M. Ignat, *Memoriu justificativ. IELIF*, f. a., p. 2.

⁶²⁸ *Ibidem*, p. 26.

⁶²⁹ *Idem*, *Șantierul arheologic de la Rus-Mănăstioara. Cercetările din anii 1967 și 1969*, în *SM*, III, 1973, p. 227-256. Vezi și M. Babeș, *op. cit.*, p. 214, nr. 75.

25. În sectorul nordic al satului, nr. 9, pe terasa inferioară a Sucevei, s-au descoperit fragmente de vase modelate la roată, aparținând culturii *Poieniști-Lucașeuca*. Și eventual și carpice.⁶³⁰ Nu știm în ce măsură este vorba despre același sit, e drept *Sântana*, amintit de Marțolea, ca fiind la N-V de sat (p. 27).

26. În anul 1929, în zona centrală, în grădina lui Ion Chir, s-au descoperit prin săpătură accidentală trei urne funerare, probabil de epocă dacică. Pct. necartat.⁶³¹

27. La ieșirea spre Suceava, pe partea stângă a pârâului La Morișcă, tarla *Sesia Școlii*, în zona fostelor grajduri CAP Reuseni, în ruptura malului s-a găsit ceramică din sec. XV și poate și prefeudală, după inf. lui M. Ignat, din 1995. Pct. necartat.

Securiceni

28. Într-un loc necunoscut, s-a descoperit un vârf de lance din bronz (*bronz târziu sau Hallstatt timpuriu*).⁶³²

Informația se conexează cu descoperirea unui topor din aramă dus la un moment dat la școala din sat (Marțolea, p. 28). Marțolea amintește că neoliticul este prezent și în acest sat.

Știrbăț

29. În locul numit *Zelik*, s-au efectuat săpături arheologice în 1895 de către unii dintre pionierii arheologiei românești, Nicolae Beldiceanu și Grigore Buțureanu, continuate în anul 1930 prin trei sondaje inițiate de către fostul creator al muzeului din Fălticeni. Vasile Ciurea. Ca rezultat imediat, s-au scos la lumina zilei un bogat material ceramic *Cucuteni*, fază neprecizată, idoli din lut ars și unelte din piatră șlefuită. Marțolea, p. 17, 25. Azi, din informarea lui Sorin Ignătescu de la fața locului, rezultă că toponimul nu mai există, locul săpat fiind probabil plasat pe unul dintre dealurile ce mărginesc așezarea dinspre sud

⁶³⁰ N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița, Em. Zaharia, *op. cit.*, p. 294.

⁶³¹ I. Marțolea, *op. cit.*, p. 26.

⁶³² M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea....*, p. 141, nr. 9, fig. 7/6, citându-l pe Olinescu.

și vest. Pe una dintre înălțimile de la S-V de sat, la nord de drumul spre Racova, **nr. 10**, unica cu patrimoniu arheologic, arheologul sucevean a descoperit, în condițiile de teren date, doar vestigiile ceramice *Komariv*, ceea ce poate indica că aici s-ar plasa și situl eneolitic. Pârâul Zelik, din apropiere, se numea mai demult Pârâul Lutului.⁶³³

30. Pe dealul Ratoș, ar exista o așezare *Precucuteni* și *Cucuteni*. Poate același sit, anterior. Pct. necartat.⁶³⁴

Udești

31. În sectorul nord-vestic al satului, **nr. 11**, în anii ultimului război mondial, prin săparea unui șanț antitanc paralel cu șoseaua Suceva-Pășcani, au fost descoperite „numeroase obiecte de cult” (?), indicând o veche locuire umană.⁶³⁵

Ulterior, prin 1960, prin același loc, denumit generic *Cânepiște*, în urma unor lucrări gospodărești, s-au găsit materiale arheologice datând din perioada secolelor VII-VIII și XV, ceea ce a dus în final la efectuarea aici de săpături arheologice sistematice în cursul anilor 1972-1976. Drept urmare, în acești ani au fost cercetate aici mai multe locuințe care au aparținut unei așezări umane datând din perioada de formare a poporului român, mai precis a secolelor VII-VIII.⁶³⁶ Descoperirile așezării prefeudale de la Udești, erau pe cale de a fi redactate de către Al. Rădulescu, care însă nu s-a achitat de datoria sa profesională nici pâna astăzi și din păcate nici nu o va mai face. De la Dan Teodor aflăm că s-au săpat 10 locuințe din sec VII, dintr-una rezultând cunoscutul micul tezaur de trei monede bizantine.⁶³⁷

În sit s-au descoperit și vestigiile ale culturii *Criș*, din *epoca bronzului* și sec. I-II d. Chr.⁶³⁸ În apropierea grajdurilor CAP, s-au

⁶³³ D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 151...pct. cu bibl..

⁶³⁴ M. Ignat, *Memoriu justificativ...*, p. 1.

⁶³⁵ I. Marțolea, *op. cit.*, p. 26.

⁶³⁶ M. D. Matei și Al. Rădulescu, *Șantierul arheologic Udești (jud. Suceava)*, în *SM*, III, 1973, p. 265 și urm.; M. D. Matei, Emil I. Emandi, *op. cit.*, p.17, nota 27.

⁶³⁷ *Descoperiri arheologice...*, 160, pct. 712.

⁶³⁸ N. Ursulescu, *Contribuții la cunoașterea...*, p. 322, nr. 136; N. Ursulescu. M. Ignat, *Săpături...* p. 323.

executat săpături cu vestigii *Criș*, identificându-se și unele morminte medievale. În vechea vatră a satului, au fost semnalate vestigii ceramice neolitice, interpretate de Monah, Cucuș, drept cucuteniene (p. 159, nr. 1076). Autorii se referă în fapt la situl *Cânepiște*.

De aici e posibil să provină două fragmente de topor din roci dure, ce se păstrau la școala din sat, datând din *epoca bronzului*.⁶³⁹

În *Cânepiște*, pe partea dreaptă a pârâului de aici, între ogoarele lui Mihai Vărar și Ion Niculi, cercetarea noastră a descoperit fragmente de materie feroasă, rezultată în urma reducerii minereului de fier și ceramică mai sigur încadrabilă în secolele XV-XVI. Se pare deci că aici era marginea satului unde erau și aceste cuptoare.

Cercetare: M.A., 2012.

32. Între sat și Poiana, între pădure la sud și cursul pârâului cu același nume, în nord, s-au desfășurat săpături arheologice într-o așezare din *Gravettianul târziu*. Pct. necartat.⁶⁴⁰ Se pot lega de sit și unele piese din silex patinat descoperite de Ion Iosep cu mult timp în urmă, la sud de sat, în dreptul unei curbe a drumului spre Merești (inf. S. Ignătescu).

33. Pe dealul Oadeci, în zona cea mai ridicată, nr. 12, s-a descoperit un fragment de nucleu epuizat, patinat (*paleolitic*).

Cercetare: M.A., 2006.

34. Între deal și izvoarele pr. Mărcătura, s-au descoperit cu diverse ocazii, piese patinate, dar și un topor din silex, șlefuit. Un alt topor, din silex albicios, șlefuit, descoperit de M. Camilar, s-a găsit pe dealul Breza.⁶⁴¹

⁶³⁹ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 284, nr. 63-64.

⁶⁴⁰ M. Bitiri, *Așezarea paleolitică...*, p. 331 și urm., ca și pt. pct. 37.

⁶⁴¹ I. Marțolea, *op. cit.*, p. 28.

35. În locul *La Sărățuri*, nr. 13, la intrare în Udești, venind de la Suceava, pe partea stângă, pe o terasă inferioară a Sucevei, de ambele părți ale unei izvor fără nume, există un sit *Criș și Sântana de Mureș*.⁶⁴²

36. La nord de Udești și la est de Balta Mihăescului, pct. *Pâncari*, se găsește un sit medieval cu ceramică din sec. XV-XVIII. Pct. necartat.⁶⁴³

37. Pe terasa Sucevei, nu departe de Rușii-Mănăstioara, înspre partea dreaptă a pr. Reuseni, în locul *Sloboteni*, se găsește vatra unui sat cu acest nume, dispărut, cu ceramică din sec. XV- XVII. Pct. necartat.⁶⁴⁴

În zona fostului sat Poiana, acum sector din vestul Udeștiului, pe partea stângă a pârâului Poiana, s-a descoperit un topor din silex șlefuit, probabil *cultura amforelor sferice*.⁶⁴⁵

38. În sud-vestul localității, pe ambele părți ale pr. Merești, la săparea unei fântâni și în albia cursului de apă, s-au descoperit ocazional măsele și oase de mamut, poate asociate cu o stațiune din *paleolitic*, încă necunoscută. Pct. necartat.

39. Un topor din silex alburiu, s-a descoperit în punctul *Poiana Silion*. De formă trapezoidală, șlefuit inegal. Este de tipul *cu ceașa groasă* și are lungimea maximă de 8,7 cm. Se afla într-o vreme în colecția școlii generale. Tot la școala generală se păstra un topor găsit în *Pădurea Țiganilor*, (sudul Udeștiului, între dealul Oadeci și sat), amintit poate deja, din silex alburiu cu pete vineții și cu aceeași formă. Șlefuit pe părțile late, poartă cioplitori pe cele laterale. De lungime medie, 8,7 cm, datează în *perioada de tranziție spre bronz*.⁶⁴⁶

Un alt topor dintr-o rocă sedimentară, *eneolitic*, după inf. Sorin Ignătescu. s-a găsit în marginea estică a localității, la sud de drumul județean, înainte de unica sa curbă la dreapta spre satul Poieni.

40. În col. universității, există un topor din silex albicios. poate de Nistru, aparținând *culturii amforelor sferice*. Inf. S.I., 2010.

⁶⁴² D. Iosep, *Câteva probleme de geografie istorică pe teritoriul satului Udești (județul Suceava)*, în *Studii și cercetări de geografie*, Suceava, 1983, p. 87-91; m.s.s. personal, listă situri Sântana.

⁶⁴³ I. Marțolea, *op. cit.*, p. 27.

⁶⁴⁴ *Ibidem*, p. 27, 31.

⁶⁴⁵ D. Popovici, *op. cit.*, p. 69.

⁶⁴⁶ *Ibidem*; cf. și Spinei *Descoperiri ...*, p. 91.

41. N. Grămadă, *op. cit.*, III, consemnează la p. 377, la Plăvălari, “Dealul Cetățuii.”

98. COMUNA VADU MOLDOVEI

Ciumulești – harta la com. Fântâna Mare

1. La circa 150 metri sud-est de fostele grajduri CAP, **nr. 1**, în partea de sat Ganea, pe pantele relativ line ale terenului, de după ultima casă, spre S-E (Costică Gorban), se găsește ceramică preistorică modelată numai cu mâna, și cu cioburi pisate în compoziție. Datarea este cu totul incertă.

Cercetare: M. A., 2013

2. La o distanță de cca. 500 m de fostul spital din Ciumulești-Bărăști, pe un teren în pantă ușoară, s-a găsit o lamă din marnă, neolitică, câteva cioburi carpice și din sec. XV-XVI. Pct. necartat.⁶⁴⁷

3. Pe Dealul Cireșului, **nr. 2**, cu diverse ocazii, după inf. recente ale prof. pens. Virginia Birleanu-Movileanu, s-ar fi descoperit ceramică *Sântana de Mureș*. Verificând materialul ceramic, aflat acum în muzeul Mănăstirii Cămărzani, am constatat mai exact că este vorba despre secolele II-III (poate totuși și IV). Între fragmente, se găsesc și resturi de vase cu picior cilindric și buze de așa-zisele „amfore” carpice. Tot din zonă (Pârâul lui Bortă), au provenit două monede imperiale romane. Una a fost dată studiului lui Emil Emandi de către aceeași profesoară, care nu s-a mai deranjat să o înapoieze, iar cea de-a doua se află în muzeul respectiv, fiind un denar emis probabil în secolele I-II d. Chr. Mai demult ea ne-a informat despre un denar de la Septimius Severus, găsit pe Dealul Cireșului, care avea pe revers Justiția cu balanță într-o mână. Probabil s-a referit inițial la una dintre cele două monede.⁶⁴⁸ Mai demult, Teodor-Ioniță au descoperit aici material ceramic *Noua*.⁶⁴⁹

⁶⁴⁷ D. Gh. Teodor, I. Ioniță, *op. cit.*, p. 318, nr. III. 3.

⁶⁴⁸ M. Andronic, *Descoperiri...*, p. 265, nr. XIII.

⁶⁴⁹ *Op. cit.*, p. 318-319.

4. Pe dealul Severin, cu ocazia lucrărilor agricole, în 1960, s-au găsit fragmente dintr-un vas mare, de provizii, un *dolium*, *Sântana de Mureș*.⁶⁵⁰

Pe marginea dealului Severin, **nr. 3**, de la crucea-monument spre sud-est, a existat o așezare *Cucuteni*, fază incertă, probabil *B*. Ceramica fragmentară de aici nu este în cantitate mare și nu prezintă urme de pictură, spre a pute face și alte considerații.

Cercetare: M. A., 2013

5. Pe aceeași formă de teren, **nr. 4**, în fața bisericii Sf. Paraschieva (sau Vinerea Mare), s-au descoperit fragmente ceramice modelate numai cu mâna, având ca ingredient cioburi pisate mărunț. Ele aparțin fie primei *epoci a fierului*, fie celei de-a doua.

Cercetare: M. A., 2013.

6. În locul *Dealul Popii*, la cca. 500 m sud de localitate, s-au descoperit de mult un topor din piatră, șlefuit, ceramică din *epoca bronzului* și din sec. II-IV d. Chr. După gruparea cioburilor carpice și apariția unor resturi de oase calcinate, se pare că aici există o necropolă. Pct. necartat.⁶⁵¹

Dumbrăvița

7. Pe malul pârâului Lăzuoara, **nr. 5**, la cca. 1 km N-E de sat, au fost semnalate materiale ceramice probabil din *Hallstatt*.⁶⁵²

Ioneasa

8. La ieșirea din sat, spre sud-est, **nr. 6**, spre valea afluentului nordic, de stânga, al Mediascăi, pe terasa înaltă a acestui pârâu

⁶⁵⁰ *Ibidem*, p. 318-319, nr. III. 4, a.

⁶⁵¹ *Ibidem*, p. 319, nr. III/4, b.

⁶⁵² *Ibidem*, p. 318, nr. II/2.

nenominalizat de săteni, s-a descoperit, pe mai multe sute de metri, alături de chirpic ceramică aparținând unei așezări dacice de epocă romană (sec. II-III).

Cercetare: M. A., 2014.

9. Pe partea dreaptă a pr. Mediasca, **nr. 7**, în zona sudică a satului, de confluență a mai multe izvoare, pe un interfluviu ceva mai ridicat, loc *Cânepiște*, s-a descoperit chirpic și ceramică din sec. III-I î. Chr., inclusiv barbotinată și *Sântana de Mureș*, inclusiv un fragment, roziu-gălbui, ceramică de import.

Cercetare: M. A., 2011.

10. Malul drept al lacului pr. Mediasca, **nr. 8**, de vest, pe terenul *Săliște*, pe lângă chirpic, se găsește ceramică *Noua, Poienești-Lucașeuca*, puțină *Sântana de Mureș* și medievală (XVI-XVII).

Cercetare: M. A., 2011.

11. În locul *Arini*, pe malul drept al pr. Mediasca, în vatra satului, s-au descoperit câteva cioburi *Sântana de Mureș*, preponderent din pastă zgrunțuroasă. Pct. necartat.⁶⁵³

Mesteceni

12. Pe pantele terenului agricol din apropierea pădurii, **nr. 9**, de pe partea stângă a cursului de obârșie al Mediascăi, s-a identificat vatra unui fost sat medieval, prin ceramica datând din secolele XIV (?) – XVI... (?). Ceramica cuprinde inclusiv fragmente cu smalt verde-oliv.

Cercetare: M. A., 2013.

⁶⁵³ *Ibidem*, p. 321.

Movileni

13. În locul *La Han*, nr. 10, pe o mamelonare a terenului de pe vârful dealului pe care urcă drumul ce vine de la Măn. Cămârzeni și duce la Movileni, s-a descoperit ceramică tipică *epocii bronzului*, inclusiv cu microprundiș pisat în compoziție. De asemenea, s-a descoperit partea posterioară dintr-un topor din rocă dură, ce păstrează o parte din locul perforării (*Komariv*).

Cercetare: M. A., 2013.

14. La marginea vestică a satului, pe o pantă de deal înclinată spre est, s-au găsit doar câteva cioburi din sec. XVI-XVII, fără să indice un nivel de locuire.⁶⁵⁴

Nigotești

15. În spatele casei parohiale (Petrică Răileanu), nr. 11, pe ogoarele de pe partea stângă a pr. Mediasca, s-a descoperit un fragment masiv de silex cenușiu, cu grad mare de patinare, ceea ce îl poate data în *paleolitic*, dar și un fragment ceramic din pastă „ciment”, *Sântana de Mureș*. ”

Cercetare: M. A., 2013

16. În zona nordică a vetrei satului, .. pe o vale secundară a râului Moldova” (?). s-au descoperit materiale ceramice reduse cantitativ din *Hallstatt* și *Sântana de Mureș*. Pct. necartat.⁶⁵⁵

Vadu Moldovei

⁶⁵⁴ *Ibidem*, p. 320, pct. III/5.

⁶⁵⁵ *Ibidem*, p. 320, pct. III/7.

17. În șesul aflat între dealul Severin și drumul european, nr. 12, la circa 200 metri nord de acesta din urmă, prin materialul ceramic din arături se atestă aici o fostă vatră de sat medieval (poate sec. XIV – XVI/XVII. După informația primită de la prof. pens. Virginia Bîrleanu-Movileanu, aici ar fi existat satul „Calna,” prin anii 2005-2006, făcându-se șanțuri pentru aducțiunea apei, descoperindu-se și unele morminte.

Cercetare: M. A., 2013.

18. Din informațiile prof. pens. Virginia Bîrleanu din localitate:
- în spatele școlii vechi din Vadu Moldovei, de mult timp, s-a găsit în săpătură un vas de dimensiuni mari;
- la cca. un kilometru N-V spre Fălticeni, pe partea dreaptă a drumului european, în spatele casei lui Varganici Costică (Vasile, sau Ion ?), la scoaterea unei buturugi s-au descoperit numeroase fragmente ceramice.

19. După inf. E.I.E., în punctele *Movila Găunoasă* și *Coasta Spătăreștilor*, se găsește ceramică medievală, sec. XIV-XV, respectiv XVI.

99. COMUNA VALEA MOLDOVEI

Mironu – harta la com. Capu Câmpului

1. Din cercetările mai vechi ale lui Emandi, rezultă că aici, ca și în satul următor, există un nivel de locuire medieval (pe harta de la fig. 2 a cărții cu Matei, bulină neagră pentru intervalul a doua jumătate a sec. XIV – sec. XVII).

2. Pe marginea înaltă a terasei Moldovei, se găsesc diverse așchii din silex, nepatinat sau din roci locale. Astfel, ele se găsesc în diverse ogoare:

- a. pe ogorul lui Mihai Floriștean, nr. 1, așchii produse antropice, din roci locale, jasp (?);
- b. în spatele gospodăriei lui Gh. Ianoș, de la intrare în Mironu dinspre Capu Câmpului, venind din N-V, așchii jasp (?);
- c. una pe ogorul lui Traian Ivanovici, mal stâng pr. Mironu;

- d. pe terasa înaltă, **nr. 2**, de dreapta, a acestui pârau, după trecerea șoselei, spre est, ogorul din spatele casei lui Iulian Bozic, grupaj dens de cioplituri din jasp (?).

Cercetare: M.A., 2010.

3. Pe aceeași terasă, **nr. 3**, deasupra Coastei Cioatelor, s-a descoperit un modest sit *Cucuteni*, cu câteva cioburi și așchii din silex.

Cercetare: M.A., 2010.

Valea Moldovei

4. În arealul comunei, **nr. 4**, în imasașul localității, cu mulți ani în urmă se mai putea observa o suită de tumuli de mici dimensiuni, foarte aplatizați, care în mod normal au aparținut unei necropole a *culturii tumulilor carpatici*. Mai mulți au fost nivelati mecanic, în scop de braconaj. La unul s-a observat urme de rug funerar.

În cursul lunii octombrie 2011, Mugur Andronic, cu invitați dr. Bogdan Niculică și M. Ignat, a efectuat un sondaj în ceea ce părea un astfel de tumul, din cauza lipsei de forță de muncă fiind cercetat doar o jumătate din acest complex. În afara unei cantități foarte modeste de fragmente ceramice, din pastă fină și lucrată la roată (?) și a unui strat de cenușă consistent, nu s-au putut face alte descoperiri. În anul următor, a fost săpat și restul movilei, descoperindu-se doar o mică groapă ce prezenta urme de cărbuni și cenușă (mormânt cenotaf?).⁶⁵⁶

5. În spatele bisericii din centrul satului, **nr. 5**, pe terenul în pante line spre vest, se găsește material ceramic modelat numai cu mâna, greu de datat. Credem că este vorba despre mai multe epoci, poate *Noua* și poate și cultura amintită mai sus.

Cercetare: M.A., 2011-2012.

⁶⁵⁶ M. Andronic, *Valea Moldovei, jud. Suceava. punct: Imaș*, în *CCA, Campania 2011*, Buc., 2012, p. 273.

6. Pe Dealul Crucii, **nr. 6**, chiar pe vârful său, acum cu un releu de telefonie, din unicul ogor arat, provin numeroase aşchii de cioplire ale unor roci locale, menilit, gresie calcaroasă, şisturi, trei fragmente ceramice (cu pleavă în compoziție ?), trei aşchii din silex dintre care una puternic patinată, fragmente de lame din silex și o lulea din lut (sec. XVIII).

Cercetare: M.A., 1998.

7. Pe marginea terasei înalte a Moldovei, **nr. 8**, lângă o mică râpă, la cca. 200 m vest de drumul ce duce din sat în lunca râului, s-au descoperit aşchii de cioplire din şist negru de Audia. O aşchie din silex, microlitică, s-a găsit pe platforma numită *Pe Cerdac*, sau *Pe Becet*.

Cercetare: M.A., 1998.

8. Un sit modest *Noua*, **nr. 7**, se găsește în partea de S-V a satului, de-o parte și de alta a drumului spre Slatina, pe partea stângă a unui pârâu fără nume. Fișă pierdută din păcate, cu informații mai exacte asupra amplasării.

Cercetare: M.A., 1998

9. Se poate consulta pentru vechile vetre de sat: E. I. Emandi, *Unele aspecte privind prelucrarea datelor paleodemografice și reprezentarea lor în muzee*, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980, fig. 19 – hartă – cu vetre de sat. Valea Seacă. la N de D-lul Crucii și nr. 2 pentru Mironu.

100. COMUNA VAMA

Molid

1. În terenul din zona confluenței pr. Doabra cu Moldova, **nr. 1**, la o distanță de circa 100 metri N-E de intersectarea drumului european cu

calea ferată, s-a descoperit un vârf de lamă cu unele retușe marginale dintr-o rocă crem-maronie opacizată (silex ?).⁶⁵⁷

Cercetare: M.A., 1995, 1998, 2007.

Vama

2. Pe terasa de pe dreapta pr. Hurghiș, nr. 2, înainte de drumul european, s-a descoperit o așchie din rocă locală, rezultată antropic.

Cercetare: M.A., 2007.

3. Și această comună de munte este săracă în descoperiri. Mai demult, autorii citați ne-au oferit informații și în acest caz deosebit de lacunare: „materiale sporadice și din secolul al XIII-lea”... „într-un punct situat la mică distanță de Vama, dar nu în cuprinsul așezării propriuzise.” Mister.⁶⁵⁸

4. Și mai misterioasă este prezența unei monede romane imperiale din argint, piesă care după opinia noastră a fost adusă ulterior aici. Excludem total existența aici și în microzonă a unui nivel de locuire antică.⁶⁵⁹

Incitant este și faptul că în monografia satului se vorbește despre două piese, descoperite întâmplător în grădinile sătenilor Doru Cozmațchi și Felicia Schindelar, una fiind în colecția MB, “probabil o monedă romană de argint.”⁶⁶⁰

5. N. Grămadă, *op. cit.*, VI, consemnează la p. 548, în Vama, pentru secolul XVIII, “Pârâru Cctățclor”, iar la 1939, pădurea “Piciorul slatinii cetățelej.” Probabil este vorba în fapt de Frasin, ce intra parțial în braniștea Moldoviței.

⁶⁵⁷ M. Andronic, *Cercetări arheologice ... (I)*, p. 81.

⁶⁵⁸ M. D. Matei, Emil I. Emandi, *op. cit.*, p. 37.

⁶⁵⁹ M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 90, nr. 26, fără trimitere.

⁶⁶⁰ I. Cernat, E. Lazarovici. *600 de ani de istorie ai satului Vama. Studii și schițe monografice*, Iași, 2002, p. 15 și n. 1.

101. ORAȘUL VATRA DORNEI

Din cauza lipsei terenurilor arabile observațiile aproape sunt imposibile. Totuși, prin eforturi deosebite am identificat un sit preistoric important:

1. pe vârful înălțimii din locul *Chilia*, pe un pinten terasiform dintre Pârâul Chiliei și cursul Bistriței, cu o poziție de largă vizibilitate, actualmente loc de ridicare a unui releu de telefonie mobilă și la cca. 40 m S-SV de micul cimitir *Chilia*, s-au descoperit:

- lamă mijlocie, neretușată, din menilit (?);
- așchie nucleiformă din silex puternic calcinat, atipică;
- așchii din silex patinat;
- mai multe rebuturi de cioplire din menilit, toate posibil *Gravettian*, legat de alte situri din aval, pe Bistrița.⁶⁶¹

2. Foarte aproape, tot în marginea de sud-est a teritoriului orașului, la șoseaua spre Crucea, se găsesc ruinele unui fost han de epocă austriacă, care a beneficiat și de un modest sondaj.⁶⁶²

3. Pe dealul Bârnărel, în anul 1988, elevul Petronel Buzilă a găsit un vârf de lance din fier, dus la Școala generală nr 3 din oraș. Informare înv. Virginia Huianu, 1990.

4. În pct. *Giumalău* s-a descoperit, după Olinescu, o cămașă de zale (*Harta*, p. 79).

102. COMUNA VATRA MOLDOVIȚEI

În anul 1935 în apropiere de mănăstirea Moldovița s-a descoperit un cap de buzdugan.⁶⁶³

⁶⁶¹ M. Andronic, *Cercetări arheologice... (II)*, p. 80-81.

⁶⁶² Fl.Hău, C.E. Ursu, V. Blănaru, *Săpăturile arheologice în regim de salvare de la Vatra Dornei-punct „Hamul Lăpușneanu.”* *Campania 2002*, în *Suceava*, XLI, 2014, p. 77-92.

⁶⁶³ Al. Vasilescu, *op. cit.*, I, 1969, p. 58.

103. COMUNA VEREȘTI

Comună cu potențial patrimonial remarcabil, considerăm că nu a fost investigată, ca și alte unități administrative din județ, cu totul și cu totul exhaustiv. Datorită eforturilor lui N. Ursulescu, se cunosc aici o serie de descoperiri importante.⁶⁶⁴

Bursuceni

1. În nordul satului, **nr. 1**, în lutăria din locul *Heleșteu*, de unde izvorăște și pr. Gârla, pe o coastă înaltă a Siretului, există ceramică *Precucuteni III*, *Cucuteni A*, *Poienăști-Lucașeuca* și s-au identificat și câteva complexe din secolele III-III î. Chr., II-III și V-VI – *op. cit.*, p. 21, nr. I.

2. În locul *Izvoare*, **nr. 2**, la un kilometru sud de punctul anterior, în zona centrală a satului, pe o terasă bogată în surse de apă, în taluzul din dreapta drumului ce trece pe deasupra lor, s-au descoperit urme de locuințe din secolele III-II î. Chr., dar și ceramică modelată cu roata din veacurile II-IV- *Ibidem*, p. 23-24, nr. II.

Corocăiești

3. În pct. *Izvoare*, **nr. 3**, se găsește ceramică fragmentară în arătură din secolele III-II și VI d. Chr. În același loc, cu ocazia construirii IMA Corocăiești, s-au descoperit o serie de morminte, nedatabile însă – *Ibidem*, 24, nr III

Hancea

4. În locul *Cotul Arnăutului*, **nr. 4**, pe stânga Sucevei, pe un platou înalt deasupra cursului râului, la cca. 150 m S-V de biserica

⁶⁶⁴ N. Ursulescu, *Recunoașteri arheologice în comuna Verești (jud. Suceava)*, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980, p. 21-30.

satului, se găsește ceramică din secolele XVII-XIX. Fără alt context ceramic – un răzuitor pe așchie din silex - p. 24, nr. IV.

Verești

5. În partea de S-V a satului, **nr. 5**, pe o terasă joasă, apar urme din mai multe epoci:

- nucleu epuizat din silex și un fragment ceramic modelat cu mâna și cu cioburi pisate în compoziție;
- ceramică din secolele II-III d. Chr.;
- ceramică medievală din secolul al XVI-lea – p. 24, VII.

6. În S-V ul satului, **nr. 6**, deasupra locului unde și azi izvorăsc mai multe surse de apă, loc *Izvoare*, în ruptura terenului s-au identificat urmele unei gropii probabil de la o fostă locuință ce conținea și ceramică dacică, sec. IV-III î. Chr. – p. 24, VI.

7. Pe stânga Sucevei: În spatele grădiniței, ceramică răsleață din veacul al XVII –lea - p. 24, V. Pct. necartat.

8. De pe teritoriul satului provine un topor din silex alb, de formă trapezoidală, databil în *eneoliticul final*, și aflat în col. universității sucevene.⁶⁶⁵

9. Cu ocazia unor exploatări de prundiș pe malul drept al Sucevei, în dreptul turnului de apă din partea nordică a Vereștiului, înainte de revoluție s-a descoperit un colț de mamult (inf. Vasile Calistru, S.C. Restaco SRL, Suceava).

104. COMUNA VICOVUL DE JOS

1. La circa 400 m de la intrarea în Vicov, venind de la Gălănești, la cca. 150 m sud de șosea, **nr. 1**, în zona unei ușoare înălțări a terenului (tumul ?), s-au descoperit un fragment de lamă din silex cenușiu și un ciob modelat numai cu mâna, cu cioburi pisate în componență.

Cercetare: M.A.. 1987.

⁶⁶⁵ B. Niculică, S. Ignătescu, D. Boghian, *op. cit.*, p. 42-43.

2. În cătunul Remizău, pe Dealul Babei, s-ar găsi vestigii neolitice. De aici s-au dus la școală două toporașe tip *calapod* și o piesă din silex. Pct. necartat.

Constatare: M.A., 1984.

3. Pe Dealul Leahului s-a descoperit un topor din andezit cenușiu-negricios, din epoca bronzului, inventariat la muzeul din Rădăuți.⁶⁶⁶

4. În locul *Între Dâmburi*, în fața casei Petrea Luca Galancea, s-a găsit prin 1965 o monedă galbenă, subțire. A stat o vreme la școală, apoi a dispărut. Informație de la un localnic.

5. După Gh. Ghețău a lui Petru, informatorul nostru, când s-au retras austriecii din Bucovina, în 1918, ar fi îngropat saci cu bani de aur de pe trei perechi de cai, la capătul Dealului Leahului, lângă casa celui care ne-a informat în 2005 ???

105. ORAȘUL VICOVU DE SUS*

Bivolărie

1. Pe dealul de pe partea stângă a prârâului Crețu, nr. 22, s-au identificat:

- ceramică *Sântana de Mureș* (poate fază mai timpurie);
- cioburi post sec. IV d. Chr., după datarea descoperitorilor.

Cercetare: P. V. B., Fl. H., 1998; colecțiile MB.

1bis. Din spatele haltei Bivolărie, pe un delușor, copii ar fi adus la MB ceramică *Cucuteni* (inf. P.V.B.).

⁶⁶⁶ B.P. Niculică, *Epoca Bronzului...*, p. 282, nr. 46.

* M. Andronic et alii, *op. cit.*, p. 119-123, cu bibl. aferentă. Piesele litice din comună au fost determinate de dr. V. Chirica, Iași.

2. Pe terenul arabil de pe dealul Mâlul, **nr. 23**, de pe partea stângă a prârâului Plai, s-au descoperit:

- piese gravettiene din silex;
- o lamă mijlocie neretușată;
- două lame mijlocii fragmentare;
- două nuclee epuizate și deșeuri litice de prelucrare;
- ceramică neo-eneolitică cu pleavă ca ingredient;
- ceramică *Komariv* cu silex și silicolit pisat;
- ceramică din *Hallstatt* (unul canelat);
- ceramică *Sântana de Mureș*.

Parcurgându-se malul stâng al prârâului s-au mai găsit piese litice atipice și un ciob preistoric atipic (**nr. 24**).

Cercetare: P. V. B., Fl. H., 1998; colecțiile MB.

Laura

3. În locul *Flesca*, **nr. 11**, pe o terasă a afluentului de dreapta a pr. Laura, pe ogorul lui Gh. Maxâm, au fost găsite așchii de cioplire a unor roci locale, cât și una din silex cenușiu.

Cercetare: M. G., M. A., 1998, colecțiile MB.

4. Pe ogorul lui Vasile I. Schipor, **nr. 12**, la cca. 250 m S – SV de clădirea releului de televiziune, în locul *În Băhnuță*, pe o suprafață mică de cca. 100 m p., s-a descoperit o anumită prezență de bucățele de lut ars, asociate cu un ciob de calitate slabă, destul de corodat – *Cucuteni* ? La cca. 50 m sud de aici, s-a descoperit o așchie din silex cenușiu, iar în apropierea releului un fragment ceramic *Cucuteni*, din pastă fină, toate legate probabil de situl următor.

Cercetare: M. G., M. A., 1998, colecțiile MB.

5. La cca. 200 m est de releu, **nr. 14**, pe o veche terasă a Sucevei, pe ogorul sătenței Maria Mandici (la cca. 50 m vest de casa Ileana

Schipor), s-au descoperit mai multe piese litice (vârfuri și așchii din silex și roci locale) și două cioburi *Cucuteni*, ceea ce ne face să vedem aici un punct locuit.

Cercetare: M. G., M. A., 1998, colecțiile MB.

6. La aproximativ 750 m sud de frontieră, **nr. 13**, pe pantele Dealului Busului (Rusului ?), se găsește o cruce din piatră ce marchează vechea amplasare a unei mănăstiri (lavră), înființată de călugări rădăuțeni, care a avut hramul Sf. Laurentie.⁶⁶⁷

Cercetare: M. G., M. A., 1998, colecțiile MB.

7. Pe aceeași terasă, **nr. 15**, la o distanță de circa 200 m N-E de releu, pe terenul din fața casei lui Vasile Georgescu, a fost descoperit un material litic numeros compus din:

- două fragmente de lamă din silex cenușiu;
- șapte așchii din silex;
- trei lame fragmentare din gresie silicioasă (?);
- nouă resturi de cioplire, în general masive, din aceeași rocă și un ciob foarte corodat, toate documentând poate un nivel de locuire *Cucuteni*.

Cercetare: M. G., M. A., 1998, colecțiile MB.

Vicovu de Sus

8. Tot pe aceeași formă de teren. **nr. 16**. în spatele casei lui S. Mironescu, la cca. un kilometru vest de biserica din Laura, au fost găsiți doi mici bulgări de zgură cu fier. Pe alocuri, tot pe terasa respectivă s-au mai găsit rare așchii provenind de la cioplirea de unelte. Pe malul drept al Șicovei, în dreptul casei lui Gh. Măgăluță, s-a descoperit jumătate dintr-un toporaș din marnă calcaroasă, cu urme de cioplire marginală.

⁶⁶⁷ P. Rezuș. *Contribuții la istoria orașului Rădăuți*, Buc., 1975, p. 103. cu bibl.

Cercetare: M. G., M. A., 1998, colecțiile MB.

9. Pe cursul superior al pr. Șicova (terasa sa stângă, grădinile lui Vasile V. Schipor, Vasile Al. Schipor), **nr. 17**, au fost găsite o așchie din silex cenușiu, respectiv un nucleu epuizat dintr-un șist negru.

Cercetare: M. A., 1998, colecțiile MB.

10. Urmărindu-se din nou terasa Sucevei, **nr. 18**, dar nu departe de cursul pâraului amintit, în grădinile caselor lui Gh. A. Cosma și la peste 100 m est de cea a lui Gh. Șt. Calancea, au fost descoperite izolat două așchii de silex cenușiu și alta de șist (?), cât și o lamă din menilit.

Cercetare: M. G., M. A., 1998, colecțiile MB.

11. Pe terenul agricol de la obârșia pr. Hlinoasa (Mâloasa), **nr. 19**, lângă ultimele case din zonă, s-au descoperit:

- piese din gresie silicioasă posibil din *Gravettian*;
- o așchie cu rețușe inverse pe latura stângă și scobitură tip *omega*;
- așchie cu slabe rețușe de uzură;
- așchie cu scobitură largă rețușată pe partea ventrală;
- ceramică din sec. XVIII-XIX.

Cercetare: P. V. B., Fl. H., 1998; colecțiile MB.

12. Pe același pr. Hlinoasa, **nr. 20**, la cca. 300 m est de drumul de țară ce duce spre frontieră. s-au găsit:

- ceramică rară din sec. XVIII;
- fragmente de materie arsă până la zgurificare (zgură de smalt de la un eventual cuptor de olărie).

Cercetare: P. V. B., Fl. H., 1998.

13. În terenul de pe Dâmbul Bgilcăi, **nr. 21**, de pe partea stângă a pâraului amintit, s-au descoperit:

- două așchii din *Gravettian* (?) din gresie silicioasă, cu urme de utilizare;
- două așchii din silex cenușiu;
- o așchie nucleiformă din silex cenușiu;
- ceramică *Komariv* (vase cu corp drept și brâu alveolar sub buză, vase „lalea” cu brâu în relief, vase globulare de mari dimensiuni).

Cercetare: P. V. B., Fl. H., 1998.

14. Undeva, între Vicovu de Sus și Crasna (azi Ucraina), poate pe teritoriul ocupat, în anul 1862 au fost descoperite „vârfuri de săgeți și un pumnal rupt, precum și o secure de luptă sau halebardă, care fiind mâncată de rugină, a fost cu totul stricată.” Reanalizând informația Ignat ajunge la concluzia că aceste vârfuri de săgeți, pumnalul – un *akinakes* – și un topor de luptă ar fi aparținut grupului tracic podolo-moldav.⁶⁶⁸

Vicovu de Sus-Est

15. Pe terasa veche a Sucevei, nr. 25, în terenul ușor înclinat al acesteia (ogorul lui Constantin N. Nițu, la vest de casa lui Nicolae Cârdei), s-au găsit:

- patru fragmente ceramice din vase lucrate numai cu mâna și cu cioburi pisate în compoziție,
- așchie masivă din silex cenușiu,
- doi bulgărași de materie arsă până la zgurificare.

Cercetare: M. G., M. A., 1998. colecțiile MB.

106. COMUNA VOITINEL

Voitineli – harta la com. Gălănești

⁶⁶⁸ M. Ignat, *Un cercetător mai puțin cunoscut al vestigiilor arheologice din Bucovina: Isidor cav. de Onciul*, în *Suceava*, XXIV-XXV, 1997-1998, p. 346, cu bibl.

1. În vatra satului, **nr. 34**, pe terenul în pantă ușoară de pe stânga pâ râului Voitinel, s-a identificat o așezare preistorică (*Cucuteni ?*), unde s-au descoperit:

- foarte multe așchii din marnă calcaroasă;
- una din menilit;
- trei așchii din silex calcinate și patru din silex cenușiu;
- una din silex alburii;
- un fragment de piatră, marnă calcaroasă, de formă alungită, cu cele patru fețe cu urme de ciopliri succesive;
- mai multe cioburi de mici dimensiuni, corodate, modelate cu mâna, cu cioburi pisate în compoziție (unul cu pleavă), câteva cărămizii, restul arse la nuanțe cenușii.

Cercetare. M. A., 1999; colecțiile MB.

2. La slatina Voitinel, **nr. 36**, cercetarea noastră de teren din jurul fântânii respective, a descoperit un material ceramic destul de bogat (*Criș, Cucuteni, Noua, Hallstatt*, sec. VII-IX, XIII-XIV). Sondajul efectuat aici de autor, și cu o vizită de șantier E. Ursu, a pus în evidență depuneri ceramice aparținând acestor culturi.⁶⁶⁹

3. După primele case din Voitinel, venind din Gălănești, pe partea stângă a pr. Voitinel, s-a găsit o lamă mare din opal cu „encoche”. Al. Păunescu nu a mai văzut o asemenea specie de opal semitransparent.

Cercetare. M.A., 1986.

4. La jumătatea distanței dintre Gălănești și Voitinel. pe partea stângă a pr. Voitinel, în zona unde se termină – venind din Gălănești – digul de protecție contra inundațiilor de pe același mal, se găsește ceramică medievală pe o suprafață restrânsă (cut ?) – sec. XV-XVII. Parte din sit, intră în comuna Gălănești.

⁶⁶⁹ *Cercetări arheologice...*, (I), p. 74-75.; M. Andronic E. Ursu, *Voitinel, com. Gălănești, Marginea, com. Marginea, jud. Suceava*, în *CCA, Campania 2002*, Buc., 2003, p. 341.

107. COMUNA VOLOVĂȚ

Volovăț – harta la com. Burla

1. În locul *Săliște-Siliște*, nr. 1, pe malul stâng al pr. Hârbovăț, la cca. 250 m est de biserică, s-au descoperit chirpic, ceramică modelată numai cu mâna (sec. VI-VII, după descoperiri mai vechi - Al. Artimon, 1969),⁶⁷⁰ ceramică *Sântana de Mureș*, ambele specii de pastă, ceramică din secolele XIV-XVII. Sporadic și *Noua*.

Cercetare: M.A., 1998, 2012.

2. În vatra satului, nr. 2, s-a descoperit fundația unei biserici de plan triconc din sec. XIV, probabil ridicată de Dragoș. În apropiere s-au descoperit morminte și materiale ceramice din secolele XIII-XIV.⁶⁷¹

3. Pe ambele părți ale pâraiașului Hârbovăț, la vest de drumul spre Rădăuți, nr. 3, al cărui debit de apă a fost deturnat în ultimele decenii pe un canal cu vărsare în Sucevița, pe un teren plat, supus riscurilor inundațiilor, s-a descoperit, alături de resturi de chirpic ceramică din evul mediu. Densitatea cea mai mare de material ceramic s-a dovedit totuși a fi pe partea stângă a pâraului, peste drum de cunoscutul monument ridicat aici de Ștefan cel Mare. Mult mai puține fragmente ceramice s-au descoperit dincolo de drum, la una-două sute metri sud de resturile fundației vechii biserici atribuite tradițional lui Dragoș.

Ceramica, se poate data în secolele XIV-XVIII, cea mai timpurie caracterizându-se prin cunoscutul caracter mai grosier, de aspect *Lunca-Dorohoi*.

⁶⁷⁰ D. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, p. 169.

⁶⁷¹ Al. Artimon, *Câteva considerații istorico-arheologice asupra bisericii din secolul al XIV-lea descoperită la Volovăț (jud. Suceava)*, în *SCIVA*, 32, 3, 1981; Fl. Hău, E. Ursu, V. Blănaru, *Volovăț, Biserica veche*, în *CCA, Campania 2004*, Buc. 2005, p. 409-411.

Cercetare: M.A, 2012.

4. La circa 200 metri sud de cursul Hârbovățului, **nr. 4**, în ogoarele care se întind de la noile case ale fiilor lui Vasile Hâj până în dreptul gospodăriei lui Adrian Antonovici, ceramica medievală reapare cu o densitate remarcabilă, cea de secol XIV fiind deosebit de bogată (oale borcan cu umeri proeminenți și buze simple, rotunjite la capăt, trase în exterior la 45 de grade, pastă ceramică grosieră cu microprundișuri, urme de netezire chiar orizontale). În mod cert s-a locuit aici și în veacul al XV-lea, dovadă ceramica tipică (pastă cărămizie, pereți subțiri decorați cu suite de caneluri paralele orizontale), mai puțin numeroasă însă.

Notabil, au fost descoperiți și doi bulgărași de zgură cu un conținut ridicat de fier, ceea ce indică existența aici, prin marginea acestui sector locuit, a unui/unor cuptoare de redus minereul de fier.

Cercetare: M. A., 2012.

5. Un alt sector locuit, un cut al satului medieval, **nr. 5**, a fost identificat la circa 300 metri vest de punctul anterior, în ogoarele din spatele gospodăriilor lui Vasile Neculce și Vasile Vicovan: ceramică databilă larg în cursul secolelor XIV-XV.

Cercetare: M. A., 2012.

6. În spațiul agricol plasat între numeroase gospodării, **nr. 6**, mai precis ogoarele din spatele caselor lui Dorel Vicol și Maria Onica, se găsește o densitate specifică de material ceramic medieval databil în cursul veacurilor XIV-XV, cel mai numeros fiind cel din cursul ultimului secol menționat, și aici putând fi vorba despre un fost cut al așezării medievale.

Cercetare: M.A, 2012.

7. În unghiul dintre vărsarea unui izvor (fără nume) și cursul principalului fir de apă al comunei, pârâul Volovăț, nr. 7, numit și Pârâul Morilor, pe un teren agricol mai ridicat, ferit de riscul inundațiilor, exact în spatele gospodăriei lui Orest Boloca, s-a identificat un alt punct medieval locuit: densitate suspectă de pietre, resturi de oase de animale de mare vechime și ceramică fragmentară multă, din același interval cronologic, al secolelor XIV-XV. Nu excludem aici și o datare mai târzie, de secol XVI.

Cercetare: M. A., 2012.

8. O altă zonă locuită, propice locuirii umane, s-a dovedit a fi cea de pe terasa stângă a pârâului Volovăț, nr. 8, în dreptul unui meandru mai mare, într-un loc lipsit actualmete de construcții, numit de localnici *Între Livezi*. Mai precis situl arheologic se plasează în spațiul delimitat de gospodăria lui Ioan Halip și Constantin Boloca.

Aici, mai ales în sectorul apusean, ceramica fragmentară descoperită de noi indică două orizonturi de locuire, unul preistoric (cateva fragmente destul de atipice, din pastă de lut având ca ingrediente cioburi pisate destul de fin - *La Tène* ?) și un altul medieval (sec. XIV-XV), unde mai ales primul veac este reprezentat.

Cercetare: M.A, 2012.

9. În apropierea cimitirului satului, de pe partea stângă a Volovățului. se află o așezare *Cucuteni*. fază neprecizată.⁶⁷² De aici provin probabil două fragmente de idoli antropomorfi. feminini, faza B, aflate acum în col. universității din Suceava.⁶⁷³

Deoarece satul este deosebit de important pentru istoria noastră, ne permitem aici câteva observații. Cel mai vechi nivel de locuire medieval de aici pare să aparțină doar perioadei „descălecatului”, deci

⁶⁷² N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia, *op. cit.*, 304-305, nr. 292a.

⁶⁷³ B. Niculică, S. Ignătescu, *op. cit.*, p. 84.

primei părți a secolului al XIV-lea, eventual și deceniile dinaintea anului 1300. Ca amplasament, vatra satului coloniștilor s-a concretizat pe ambele maluri ale pârâului Hârbovăț, al cărui debit de apă a fost deturnat în ultimele decenii pe un canal cu vărsare în Sucevița. Densitatea cea mai mare de material ceramic s-a dovedit totuși a fi pe partea stângă a pârâului, peste drum de cunoscutul monument ridicat aici de Ștefan cel Mare. Mult mai puține fragmente ceramice s-au descoperit dincolo de drum, la una-două sute metri sud de resturile fundației vechii biserici atribuite tradițional lui Dragoș.

În ceea ce privește ceramica, ea se poate data larg în secolele XIV-XVIII, cea mai timpurie caracterizându-se prin cunoscutul caracter mai grosier, de aspect *Lunca-Dorohoi*.

De loc de neglijat, se pare că la Volovăț a existat și un nivel anterior de locuire. La numai 2-300 de metri pe cursul Hârbovățului (hidronim poate cu rezonanță de interes arheologic !, cu terminație slavă), în vechea vatră de sat (loc *Săliște* – variantă de pronunțare transilvăneană cu „ă”) s-au descoperit demult fragmente de vase din secolele VI-VII. În arealul verificat acum de noi s-au găsit și aici câteva fragmente, care după aspectul general ar putea data și imediat ulterior. Desigur, în viitor se vor putea face precizări mai exacte, mai ales prin săpături de amploare.

10. Fără să dea alte informații de amplasament, Emandi semnaleză material ceramic medieval în punctele: *Vadu Rădăușilor, La Pepinieră, la Biserică, Valea Hârbovăț, Arșița, La Parc, Ulița Purice*.⁶⁷⁴

11. Pe terenul cu poziție dominantă, de pe partea dreaptă a unui afluent mic, fără nume, de stânga a pr. Iaslovăț, la N-V de Bodnăreni, pe lângă chirpici, s-au găsit cioburi Noua, La Tène (?) și sec. XIV (?). Amplasare incertă în marginea comunei, poate în com. Burla.

Cercetare: B. N., I. M., 1997.

12. N. Grămadă, *op. cit.* VI. consemnează la p. 585, la Volovăț, locul *Traian*, la 1793, și niște râpi *Fortărețe*.

⁶⁷⁴ *Considerații...*, p. 387.

108. COMUNA VULTUREȘTI

Giurgești

1. În arealul satului, pe valea Șomuzului Mic, s-au descoperit mai multe fragmente de lame din silex, provenind probabil de la un sit neolitic. Inf. E.I.E.

2. Pe Dealul Bisericii, s-a găsit întâmplător un topor din cuarțit-silit, șlefuit integral, decorat prin linii incizate în zig-zag, datat în *epoca bronzului* și inventariat în depozitul arheologic al universității din Suceava.⁶⁷⁵

Merești

3. La cumpăna apelor dintre cursul inferior al Șomuzului Mic și cel al Sucevei, nr. 1, pe un deal de 350 m alt., la marginea de nord a satului, cu vedere spre sud și sud-vest, se văd și acum resturi de valuri de pământ. Oamenii au numit locul sugestiv – *Cetățuia*. Săpătura de aici din 1975 a dus la presupusa datare a sitului în cursul secolelor V-IV î. Chr. Inițial aici s-a locuit în *Hallstatt*, după cum o demonstrează unele descoperiri de piese, inclusiv realizate din bronz. Deocamdată nu s-a putut data, cu exactitate fortificarea acestui loc. Poate că în ambele *epoci ale fierului* s-au folosit șanțul și valul.

În perioada austriacă, “cordunul” trecea pe aici și datorită largii perspective asupra zonei s-a ridicat pe loc un turn de observație. Datorită acestei prezențe umane târzii, se găsesc aici și materiale arheologice din această perioadă.⁶⁷⁶

⁶⁷⁵ B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 276, pct. 31.

⁶⁷⁶ D. Popovici, M. Ignat, *Cercetările arheologice din “Cetățuia” de la Merești (com. Vulturești, jud. Suceava)*, în *Suceava*, VIII, 1981, p. 545 și urm.; A. László, *Începuturile...*, p. 174, nr. 144. M. Ignat, *Découvertes du Hallstatt thrace dans le département de Suceava*, în *Thraco-Dacica*, I, 1976, p. 99 și urm.

După altă sursă informativă, aici s-ar fi descoperit cioburi și din sec. IX-X.⁶⁷⁷

Cercetare: Dan Gh. Teodor, M. I., 1970.

Osoi

4. Undeva în marginea localității, Beldiceanu și Buțureanu, apoi și Ciurea, au sondat o așezare preistorică, probabil *Cucuteni*.⁶⁷⁸

Pleşești

5. Pe malul pr. Racova, spre stânga cum privești drumul spre Merești, V. Ciurea a descoperit o așezare *Cucuteni*, fază neprecizată.⁶⁷⁹ Dintr-un sit plasat pe terasa dreaptă a Șomuzului Mic au provenit mai multe topoare plate, majoritatea din marnă gălbuie.⁶⁸⁰

6. Pe teritoriul satului, s-a descoperit un topor din fier cu lama îngustă și ușor curbată, ceafa lată dotată cu aripioare laterale la gura de înmănușare, databil în sec. X-XI.⁶⁸¹

7. Tot de aici provine un topor-ciocan, perforat, șlefuit, donat muzeului din Fălticeni în vremea lui Ciurea.⁶⁸²

8. Pe malul pr. Racova s-a descoperit ceramică veche împreună cu un gât de amforă cu ștampila *ΔΙΟΜ*, databilă în sec. III-II î. Chr.⁶⁸³

9. De pe teritoriul satului provine un denar de la Faustina, dar și topoare din silex, în stare fragmentară, un vas miniatural și o fusaiolă, piese în col. MB, inv. B/487-489 și 671.⁶⁸⁴

⁶⁷⁷ D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, p. 116, pct. 449.

⁶⁷⁸ D. Monah, Șt. Cucoș, *op. cit.*, p. 126, nr. 741.

⁶⁷⁹ *Ibidem*, p. 130, cu bibl. mai veche.

⁶⁸⁰ N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia, *op. cit.*, p. 306, nr. 297.

⁶⁸¹ Dan Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice...*, p. 129, pct. 526.

⁶⁸² B. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *op. cit.*, p. 279, nr. 42.

⁶⁸³ S. Sanie, *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei, Secolele II î. e. n. – III e. n.*, Iași, 1981, p. 145, pl. 34, cu bibl. mai veche.

⁶⁸⁴ M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 86, nr. 15.

Valea Glodului

10. În 1896 Buțureanu și Beldiceanu au sondat o așezare *Cucuteni* aflată într-un punct neprecizat.⁶⁸⁵

11. În locul *La Pruni*, pe terasa inferioară a Șomuzului Mic, între sat și Giurgești, demult s-a descoperit material ceramic din sec. XIV-XVI.⁶⁸⁶

Vulturești

12. Din arealul satului provine un denar de la Traian, ceea ce poate indica un sit din sec. II-IV d. Chr.⁶⁸⁷

109. COMUNA ZAMOSTEA*

Badragi

1. Pe culmea La Odaie, **nr. 1**, o prelungire a dealului Coadă Puturosului, s-au putut contabiliza urmele – constând din resturi de lut ars, chirpic – de la cel puțin 10 locuințe *Cucuteni*. Ceramica, este din ambele categorii, din pastă fină și din cea grosieră, de bucătărie, cu cioburi pisate în componență. Materialul litic este realizat din silex: lame, gratoare și așchii de decorticare.

Cercetare: M.A., 1985, 2013

2. O așezare din epoca bronzului, cultura *Noua*, a existat pe partea stângă a pârâului Badragi, **nr. 2**, la circa 150 metri vest de fosta casă a lui Dumitru Nămulcaș, pe terenul în ușoară pantă, numit de localnici *La Nucii*. Dovadă este materialul ceramic tipic, realizat din pastă ceramică în

⁶⁸⁵ D. Monah, Șt. Cucuș, *op. cit.*, p. 160, pct. 1091, cu bibl. mai veche.

⁶⁸⁶ N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia, *op. cit.*, p. 307, nr. 300.

⁶⁸⁷ M. Ignat, *Contribuții numismatice...*, p. 27, nr. 28. Informațiile din acest articol au fost preluate în mod constant de S. Sanie, *op. cit.*, *passim*.

* Repertoriul comunei a fost publicat deja: M. Andronic, *Repertoriul arheologic al comunei Zamostea, județul Suceava*, în *Suceava*, XXI, 1994, p. 11-19. În această carte s-au făcut unele mici actualizări însă.

amestec cu silex și microprundișuri pisate, cât și elemente de decor tipice, precum brâul simplu, în relief, plasat sub buza vaselor. Unele cioburi au decor de tradiție *Costișa*. Așezarea continuă în grădina săteanului amintit, unde însă s-a identificat și ceramică *Cucuteni* (poate provine de la punctual anterior), dar și specia modelată numai cu mâna, arsă reducător, posibil din *Hallstatt*, dacă o asociem și cu câteva bucăți de zgură rezultată în urma procesului de reducere a minereului de fier, găsite tot aici. Dup⁶⁸⁸ă B. P. Niculică aici este prezentă și cultura Komariv.

Cercetare: M. A., 1985, 2013 (pl. 2/2).

Ciomârtan

3. În apropierea confluenței pârâului Verehia cu pârâul Badragi, pe terenul din extremitatea de nord-vest a dealului La Lutărie, pe lângă ceramică fină *Cucuteni*, material litic, inclusiv nuclee epuizate din silex, s-au putut identifica urmele unei foste locuințe *Cucuteni*, constând din mai multe aglomerări de chirpic. Pct. necartat.

Cercetare: M. A., 1985, 2013

4. Datorită condițiilor bune de amplasament, pe malul drept al pârâului Verehia, **nr. 3**, în dreptul cotului final pe care îl face cursul apei spre nord, s-a constatat o suprapunere de mai multe epoci de locuire:

- ceramică aparținând culturilor *Komariv* și *Noua*, inclusiv cu decor mai vechi, de tradiție *Costișa*;
- ceramică din *Hallstatt*, inclusiv neagră la exterior și lustruită;
- ceramică din secolele II-I î. Chr., cultura *Poienești-Lucașeuca*;
- ceramică lucrată cu roata, tipică culturii carpice, secolele II-III d. Chr., unele cioburi fiind angobate, sau buze tipice trase la orizontal;
- ceramică din secolul IV d. Chr., aparținând culturii *Sântana de Mureș*;
- posibil ceramică slavă, din secolele VI-VII;
- câteva fragmente medievale (XIV-XV).

⁶⁸⁸ *Epoca Bronzului...*, p. 124.

De aici, pe încă circa 200 metri și chiar până la vărsarea în Siret, **nr. 8**, se găsește ceramică *Sântana de Mureș*, dar și medievală, mai puțină, din secolele XV-XVI. Conform spuselor unui localnic, în zona de vărsare, a terasei înalte a râului, cu ocazia unor ruperi de teren, s-ar fi evidențiat și prezenta de schelete umane (necropolă ? – fie de epocă romană târzie, fie medievală).

Cercetare: M. A., 1985, 2013

Cojocăreni

5. În capătul nordic al dealului Hărăgeni, **nr. 4**, cu o largă perspectivă spre lunca Siretului, a existat o așezare *Cucuteni*, posibil din *faza A*. Aici s-au putut număra amplasamentele a cel puțin șapte locuințe, datorită repartizărilor de bucăți masive de chirpic pe suprafața solului. Ceramica, atât fină, cât și grosieră, nu a conservat urme de pictură. Piesele din silex descoperite aici sunt comune, lame de diferite dimensiuni și gratoare.

Cercetare: M. A., 1985, 2013

Corpaci

6. În spatele gospodăriilor lui Gh. Buhnilă și Elena Bizubac, **nr. 5**, pe partea stângă a pârâului satului, afluent de stânga a pârâului Prisos, s-au identificat mai multe niveluri de locuire:

- ceramică din *Hallstatt*, inclusiv neagră lustruită;
- ceramică din secolele II-I î. Chr., *Poienesti-Lucașeuca*, inclusiv bastarnică (menționăm și două cioburi cu grafit în compoziție, de tradiție celtică);⁶⁸⁹
- ceramică carpică, din secolele II-III d. Chr., inclusiv un fragment de amforetă.

Cercetare: M. A., 1985, 2013

⁶⁸⁹ S. Teodor, *Elemente...*, p. 49, unde autoarea ne citează.

7. Pe partea dreaptă a pârâului Prisos, **nr. 6**, în fosta tarla *Livezi*, pe panta dealului Prisos (în special în ogorul lui Niculai Achihăii), s-a constatat și aici o succesiune de niveluri de viețuire preistorică:

- ceramică neolitică, poate *Criș*, cu pleavă în compoziție;
- material ceramic *Noua* (pastă specifică, buze tipice) fragmente din silex și un zdrobitor din rocă dură;
- ceramică caracteristică *Hallstatt*.

Cercetare: M. A., 1985, 2013

Lunca

8. Un nivel de locuire medieval, **nr. 7**, s-a identificat cu ocazia săpăturilor de salvare (1990, Mugur Andronic) prilejuite cu ocazia lucrărilor de amenajare hidroenergetică de la Vârful Câmpului, inițiate pe fosta tarla Măzăreanu, la o depărtare doar de 10 metri sud de malul Siretului. Cu acest prilej, au fost cercetate urmele de la o fostă locuință medievală, datată în jurul anului 1400.⁶⁹⁰

Răuțeni

9. La circa 300 metri nord de confluența pârâului Baranca cu firul de apă al satului, **nr. 9**, fără nume, pe malul stâng al primului, s-a identificat o fostă vatră de sat medieval, datat pe baza ceramicii în secolele XIV-XV. Notabil, s-a descoperit și un fund de vas decorat cu roțița. considerat ca produs de coloniștii germani sosiți în Moldova. dar și mai multe bucăți de zgură cu fier, rezultat al activităților meșteșugărești din acest loc. Posibil fostul sat dispărut Basiuți.⁶⁹¹

Cercetare: M. A., 1985, 2013

⁶⁹⁰ M. Andronic, *Habitatul medieval de pe cuprinsul comunei Zamostea (județul Suceava)*, în *Arheologia Medievală*, III, 2000, p. 89-95.

⁶⁹¹ *Ibidem*. p. 90.

10. Pe aceeași parte a Barâncii, **nr. 10**, în locul numit de localnici *Toloaca Ghermănești*, în spatele gospodăriilor lui Gheorghe Ștefancu (decedat) și Olimpia Pânzaru, s-a constituit în secolele II-I î. Chr. o așezare geto-bastarnică, aparținând culturii arheologice *Poienestiu-Lucașeuca*: ceramică getică lucrată tradițional numai cu mâna, dar și neagră, de aspect mozaicat, bastarnică, sau decorată în tehnica barbotinei. Se remarcă un fragment de disc ceramic, cu rol de capac probabil.

Cercetare: M. A., 1985, 2013.

11. Nu departe de pct. **10**, la N-E, în ogoarele imediat de după curba drumului spre Zamostea, între drum și pârâul satului, se găsește o cantitate remarcabilă de chirpic și – curios – foarte puține fragmente ceramice, foarte mărunțite, modelate numai cu mâna. Poate legate de pct. din vecinătate.

Cercetare M. A., 2013.

12. Pe fosta tarla *Toloacă*, pe partea stângă a pârâului satului, înainte de vărsarea sa în Baranca, pe lângă obișnuitul chirpic, s-a descoperit ceramică:

- din epoca bronzului, *Noua*, eventual asociată cu câteva așchii din silex;
- din secolele II-I î. Chr., inclusiv tipic bastarnică;
- din secolul IV d. Chr., *Sântana de Mureș*, dar numai categoria zgrunțuroasă;
- din secolele XIV (?) – XVII, cel puțin cele mai timpurii aparținând vechei vetre de sat de la punctul **9**.

Menționăm aici și un fragment ceramic getic, poate mai timpuriu, decorat în relief cu brâuri cu împunsături digitale, dispuse „în ghirlandă”. Pct. necartat.

Cercetare: M. A., 1985, 2013.

13. Pe partea dreaptă a drumului de la Zamostea spre Tăutești, **nr. 11**, în apropierea unui mic cimitir, la numai câțiva de metri depărtare de

calea rutieră, se mai puteau observa într-o vreme formele a două movile funerare. Din informațiile localnicilor, rezultă că partea centrală a unuia a fost braconată, fiind descoperit un vas ceramic și un topor din rocă dură, perforat, materiale databile larg în *epoca bronzului*. Cea care se mai păstrează are dimensiuni încă considerabile (I - cca. 1,4 m; D - cca. 14 m).

Cercetare: M. A., 1985, 2013.

14. De-a lungul vremii în locul *Livada Tăutești*, s-ar fi găsit ceramică din sec. II-III d. Chr., câteva fragmente nisipoase, la roată, fie *Sântana*, fie sec. XIV, o fusaiolă din pastă fină cărămizie și un fragment posibil de cahă oală (?). Inf. colecționar Dorel Ursachi, din Siret.

Zamostea

15. În centrul satului, **nr. 12**, în fața sediului primăriei, și dincolo de șosea, la cca. 150 m nord de malul stâng al pârâului Prisos, au fost descoperite bucăți de chirpic cu urme de nuiele, puțină ceramică din prima sau a doua *epocă a fierului* și un fragment din secolele II-IV d. Chr. În aceeași microzonă, la sud de biserică, s-au descoperit și resturi de zgură cu fier și ceramică din secolele XVI-XVII.

Cercetare: M. A., 1985, 2013

16. La circa 500 metri nord-vest de sediul primăriei, **nr. 13**, pe partea stângă a unui mic afluent, fără nume, a pârâului Prisos, în zona terenurilor lui Gheorghe (decedat) și Ana Bălan și Marius Irimescu, pe lângă chirpic, se găsesc fragmente ceramice din următoarele epoci:

- perioada târzie a epocii bronzului, cultura *Noua* (ceramică cu silex și microprundișuri pisate ca ingredient);
- ceramică lucrată exclusiv cu mâna, *Hallstatt*;
- ceramică de tip *Sântana de Mureș* (secolul IV d. Chr.).

Cercetare: M. A., 1985, 2013.

17. În cătunul **Istrăteni**, între casele lui Cojocaru Petre și Alexandru Buhnilă, la peste 150 metri nord de malul stâng al pârâului Prisos, se găsesc materiale ceramice aparținând culturii *Noua (epoca bronzului)*. Pct. necartat.

Cercetare: M. A., 1985, 2013.

18. La circa 200 metri vest de fosta casă a lui Dumitru Crețu, în apropierea malului stâng al canalului numit de localnici *Jologhină*, alături de obișnuitele bucăți de chirpic, s-au descoperit cioburi de vase, lucrate numai cu mâna, imposibil de datat cu exactitate: *Hallstatt*, sau *La Tène*. Pct. necartat.

Cercetare: M. A., 1985, 2013.

19. La circa 500 metri nord-vest de confluența Prisos-Putreda, nr. 14, pe malul drept al primei ape, pe terenul din dreptul gospodăriei lui Gh. Beldean, se găsesc resturi ceramice de la o așezare *Sântana de Mureș*, cu ceramică din pastă fină, dar și zgrunțuroasă, cât și o cantitate de ceramică lucrată numai cu mâna, din aceeași *epocă romană târzie*.

Notabil, aici autorul a executat mai demult un sondaj arheologic, prilej cu care s-au descoperit resturile de la două locuințe, dar și câteva cioburi neolitice, cu pleavă în compoziție, o lamă de silex fragmentară, dar și unul lustruit și negru pe suprafața exterioară, din *Hallstatt*.⁶⁹²

20. În cătunul **Cotul Dealului**, în grădina fostei sătence Natalia Filote, în fața casei lui Tică Gherase, decedat și el, pe o margine mai înaltă de terasă, s-au identificat bucăți mari de chirpic și ceramică fragmentară, fără pictură, care au provenit de la două locuințe eneolitice *Cucuteni*. Pct. necartat.

Cercetare: M. A., 1985, 2013.

⁶⁹² M. Andronic, *Sondajul arheologic în așezarea de secol IV d. C. de la Zamostea, în Suceava*, XX, 1993, p. 379-383.

21. Pe marginea înaltă de pe partea dreaptă a pârâului Putreda, nr. 15, în locul *Chetriș*, la circa 250 metri sud-vest de ultimele case ale satului, s-au identificat urmele – constând din chirpic, ceramică și așchii din silex – unei locuințe *Cucuteni*. La circa 300 metri V-SV de aici, pe aceeași terasă, s-a recoltat un material ceramic greu de atribuit cultural și cronologic: ceramică preistorică având în compoziție pleavă, asociată cu un fragment de topor din marnă calcaroasă, realizat prin șlefuire, și așchii din silex. În anii 1987-1988 Doru Cojocaru, de la care provine și informația, a descoperit aici așchii și o lamă din silex, și un fragment de topor dintr-o rocă roșiatică (?), rupt de la gaura de înmănușare.

Cercetare: M. A., 2013.

22. Pe partea terminală a platoului Dealului Ghermănești, a existat o așezare *Cucuteni faza B*. De la ea, în terenul arat altă dată, au provenit utilaj litic din silex, vârfuri de săgeți din silex, fragmente ceramice fără pictură, greutatea din lut ș. a.

Cercetare: I. M., 1983-1984; M.A., 2013.

110. COMUNA ZVORÂȘTEA *

Buda

1. Pe prima terasă a Siretului, nr. 135, al cărui curs actual este mult deplasat spre est, pe terenul din spatele gospodăriei lui D-tru Strujac, deasupra locului numit *Balta Mare*, alături de chirpici, s-au descoperit:

- două cioburi cu microprundișuri pisate în compoziție – *Noua*;
- ceramică *Hallstatt*, arsă în general oxidant incomplet și o jumătate de fusaiolă, așezare medic ca întindere;
- două fragmente nisipoase, posibil sec. XIV.

* M. Andronic et alii, p. 144-155.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

2. Pe terenul în pantă din fața casei lui Constantin Lungu, de pe partea stângă a unui izvor, fără nume, care vine dinspre locul *În Gropi*, s-a găsit o așchie de silex cenușiu-deschis, cu incluziuni albicioase (nr. 136).

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

3. Pe prima terasă a Siretului, în zona *Pe Buda*, nr. 137, în spatele casei lui Mihai Aursulesei, ogor aparținând lui Sava Dumistrăcel, pe lângă chirpici, s-au găsit cioburi arse oxidant (un exemplar cu suprafața exterioară negricioasă, de aspect mozaicat, datorită cioburilor pisate din interior), după toate probabilitățile din *Hallstatt*.

La cca. 500, N-E de aici, pe aceeași formă de teren, aici în cădere lină spre lunca râului, s-au mai găsit grupat încă două cioburi asemănătoare – prezență umană de habitat.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

4. Pe terasa dreaptă a pr. Râșca, nr. 138, înaintea intrării acestuia în lunca Siretului, alături de chirpici, s-au descoperit:

- un fragment de nucleu de silex, gălbui deschis;
- numeroase cioburi din vase arse oxidant sau oxidant incomplet, dintre care două cu suprafața negricioasă, relativ lustruită, un fragment de perete de strecurătoare, toate aparținând unei așezări mai mari din *Hallstatt*;
- un fragment de capac – sec. XV.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

5. Mai demult, în sat s-a găsit un topor din silex, care se poate data în perioada *culturii amforelor sferice*.⁶⁹³

⁶⁹³ A.C. Florescu, *K vopru o kremenyh toporay v Moldove*, în *Dacia*, NS, III, 1959, p. 80.

Dealul

6. La cca. 200 m de șoseaua Zvorâștea - Zamostea, în locul Șes, Bahnă, sau La Țilean, nr. 139, au fost efectuate în anii 1969-1973, 1975-1978 săpături sistematice. În urma lor s-au descoperit 13 gropi rituale, cu ceramică La Tène getică și celtică, datând din sec. III-II î. Chr., 93 de morminte de incinerare, dintr-o necropolă a dacilor liberi, cât și urmele a trei locuințe și trei gropi cu resturi menajere medievale din sec. XIV-XVII. Se mai remarcă un denar de la Faustina Augusta.⁶⁹⁴

Cercetarea noastră periegetică a dus la descoperirea de ceramică din sec. XIV (?) – XVII, inclusiv caolin smălțuit în galben-marونیu. La cca. 200 m nord de aici, s-au mai găsit fragmente ceramice de aspect grosier, din sec. XIV, ceea ce poate sugera continuarea locuirii de epocă aici. Foarte posibil, vatra satului a fost părăsită din cauza unor inundații sau schimbarea cursului Siretului mult spre est.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

7. În anul 1968, pe ogorul din spatele casei lui Dumitru I Matei, s-a găsit o monedă antică. După spusa prof. Al. Dascălu, este vorba despre un denar roman ajuns într-o stare precară de conservare, de pe care se putea citit marginal clar doar “MINERVA”, deasupra unui soclu (?). Piesa se pare că ar fi fost donată ulterior muzeului din Dorohoi. Pct. necartat.

⁶⁹⁴ M. Ignat, *Vestițiile geto-dacice de la Zvorâștea și semnificația lor*, în *Suceava*, X, 1983, p. 383 și urm.; idem, *Dacii liberi din Moldova. Contribuții arheologice. Necropolele de la Podeni și Zvorâștea*, Iași, 1999, p. 28-42, pl. 6-21, cu tot cu bibl.; idem, *Unele aspecte ale riturilor funerare din aspectul Poienești rezultate prin cercetările de la Podeni și Zvorâștea*, în *CC, SN*, nr. 5 (15), 1999, p. 21-37; idem, *Contribuții numismatice...*, p. 90.

8. Pe coama dealului Zvorâștea, la cca. 200 m de drumul vicinal din Buda spre cel ce unește satele Dealu de Călinești-Cuparencu, **nr. 141**, în apropierea amplasării unui fost observator, amenajat pe o movilă (?), azi total aplatizată, s-au găsit în arătură numeroși bulgări și așchii din marnă calcaroasă, unii cu spărturi marginale, poate realizate antropic. În acest context, ne întrebăm dacă aici nu a fost un punct de prelucrare de roci locale de către omul primitiv.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

9. Pe terenul lui Miluță Halici, **nr. 142**, la cca. 100 m nord de un stâlp de înaltă tensiune, de pe partea stângă a pârâului Leahul, s-au descoperit pe o suprafață lungă de cca 40 m, chirpici și ceramică *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

10. La cca. 20 N-V de un ogor vecin, **nr. 143**, proprietate a aceluiași sătean, după dispariția resturilor *Sântana de Mureș*, alături de chirpici, s-a descoperit material ceramic de tip *Lunca-Dorohoi*, datând probabil chiar de la sfârșitul sec. XIII – sec. XIV, dar și din sec. XV.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

11. Pe terenul aparținând parohiei, de pe partea stângă a pârâului Leahul, în dreptul bisericii, **nr. 144**, s-au înregistrat prezențe umane sporadice:

- două cioburi din *Hallstatt*;
- două din caolin pictat și smălțuit la interior galben-marونیu – sec. XVII.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

12. La cca. 150 m vest de punctul anterior, pe lotul lui Mihai Chirilă, **nr. 145**, s-au găsit resturi modeste ale unei locuiri preistorice.

- un bulgăre de chiprici (?) și trei de zgură cu aspect sticlos;
- trei așchii de silex, două albicioase una cenușie;
- două cioburi atipice modelate numai cu mâna.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

13. Din lunca pr. Leahu provin două topoare de mici dimensiuni, din marnă calcaroasă (?), datând cu probabilitate din timpul culturii *Cucuteni*.

Colecțiile MB.

14. În locul *Pomătul Nou*, la cca. 350 m N-V de fosta fermă CAP, nr. 147, pe partea stângă a pr. Hliboca, în dreptul confluenței sale cu un mic izvor de stânga, pe o suprafață doar de cca. 120 m p., s-au găsit trei așchii din silex puternic patinat (*paleolitic* ?) și una din silex cenușiu, nepatinat. La cca. 100 m N-V de aici, a mai fost găsită încă o așchie, masivă, tot opacizată, spre alburii.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

15. Pe muchia de N-E a terasei Siretului denumită *Dealul Zvorâștea*, lângă cimitirul actual din marginea estică a satului, au fost descoperite cioburi din sec. XIII-XIV (?), precum și din sec. XVII-XVIII.

Cercetare: N. Zaharia. 1957.

16. Pe un martor izolat din terasa inferioară, situat în lunca de pe dreapta Siretului, la cca. 3 km nord de sat, în locul *La Temelii*, s-au găsit trei așchii aparținând probabil paleoliticului superior și câteva fragmente ceramice *Cucuteni*, fază neprecizabilă. Tot de aici provine un topor plat din rocă marnoasă.⁶⁹⁵

⁶⁹⁵ N. Zaharia, Petrescu-Dîmbovița, și Em. Zaharia, *op. cit.*, p. 299, nr. 269 A, respectiv și 299, nr. 325.

Cercetare: N. Zaharia, 1957.

17. În malurile pr. Leahu, situat în margine de S-E a satului, s-a observat prezența unor gropi de locuințe cu resturi de chirpic, pietre arse, oase de animale și ceramică din sec. VI-VIII. În plus, s-a descoperit ceramică din sec. XVII-XVIII.

Cercetare: N. Zaharia, 1957.

Poiana

18. În locul *Pujla*, în dreptul traseului unei linii de înaltă tensiune, nr. 151, s-au găsit bucăți de chirpici și ceramică databilă în *Hallsatt* sau *La Tène*, poate cu legătură de habitat cu așezarea din punctul *Balta Mare*.

Cercetare: M. A., 1990, 1997; colecțiile MB.

19. Pe ogoarele de la sud și est de *Balta Neagră*, nr. 152, s-au găsit mai multe așchii atipice de silex, cenușiu și alburiu și un vârf de lamă de mici dimensiuni, dovezi de prezență umană preistorică.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

20. În marginea estică a satului, pe ogorul situat la est de gospodăria lui Ion Rusu, nr. 153, au fost descoperite două fragmente de zgură cu un conținut ridicat de fier. cât și ceramică din sec. XVII-XVIII. Un alt fragment bogat în fier, poate lupă, s-a găsit (descoperire izolată ?) pe terenul de pe partea stângă a unui izvor canalizat, la cca. 200 m S-V de cimitir.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

21. Pe dealul Vărărie, nr. 154, pe unde trecea cândva și granița cu Bucovina Habsburgilor, pe ogorul lui Victor Bărboșelu, aflat pe partea dreaptă a pr. Văduț, a fost descoperit un topor dintr-o rocă dură, naviform, perforat, cu suprafața deteriorată probabil de fierul de plug, dificil de încadrat exact cronologic, mai degrabă în *epoca bronzului*. Cercetarea de teren nu a dus la alte descoperiri. Tot de aici provin în colecția școlară un topor din marnă calcaroasă cu partea superioară distrusă (*Cucuteni*), un altul cu ceafa ruptă, mai lung (15 cm, lățime la tăiș 6,5 cm, grosime maximă 2,3 cm), dintr-o rocă cenușiu-gălbuie, asemănătoare marnii calcaroase, dar mai dură (suprafețele laterale sunt cioplite, ceea ce a făcut ca muchiile fețelor să prezinte așchieri), datând probabil din perioada de *tranziție spre epoca bronzului*, ca și o ultimă piesă din silex brun deschis cu incluziuni vinete și alburii, de dimensiuni medii, cu tăișul șlefuit și mare parte a corpului cioplit.

Cercetare: M. A., 1997; colecția școlară.

22. În ogoarele tarlalei *Sărături*, loc *În Huci la Fedcu*, nr. 155, pe o supraînălțare a terenului, cu cca. un metru, în principal pe ogorul lui Iulian Caucă și pe cel al directorului școlii, prof. Orhei, s-a descoperit material arheologic aparținând unei așezări din sec. VIII-IX, care pe parcursul a doar trei campanii arheologice a fost săpată aproape exhaustiv.⁶⁹⁶

23. De aici, la cca. 500 m N-NE, în apropierea liniei de stâlpi de înaltă tensiune și a drumului spre Șerbănești, pe partea stângă a sa, ulterior s-a descoperit un sit de mică dimensiune, cu ceramică modelată numai cu mâna (pct. necartat).

Cercetare: M.A., 2010.

Slobozia

⁶⁹⁶ M. Andronic. *Poiana – o așezare din secolele VIII-IX*, în *Suceava*, XXIX-XXX, 2002-2003, sau Supliment. nr. VIII, al anuarului *Suceava*, 2005.

24. Pe terasa stângă a pr. Slobozia, la cca. 200 m est, la est de podul rutier al drumului spre Șerbănești, - **nr. 156** - și continuând până aproape de primele case ale satului, pe lângă chirpici s-au găsit:

- cioburi din pastă fină *Cucuteni*, fază neprecizată;
- fragmente ceramice, inclusiv ușor lustruite, buton lunguiet – *Hallstatt*;
- două cioburi decorate prin barbotinare – *Poienesti-Lucașeuca*;
- material ceramic *Sântana de Mureș*, inclusiv fragment de amforă sau amforetă de import, din pastă nisipoasă gălbuie.

Așezările de la pozițiile 2 și 4 au fost deosebit de întinse, eventual și 3. La vest de podul rutier chirpicul apare din nou pe malurile unor izvoare ce se varsă în pr. Slobozia, fiind însoțit pe o distanță de încă cca. 200 m spre vest de ceramică *Hallstatt* și *Sântana*. În plus s-au găsit și două așchii de silex, una puternic patinată.

Locuirea *Hallstatt* (poate și *Poienesti*) s-a extins sporadic și pe malul drept al pr. Slobozia, pe ogoarele de la nord de fostele grajduri CAP, în locul *La Comoară*.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

25. Cercetarea terenului de pe malul drept al unui izvor al pr. Slobozia, numit în amonte și *Stâncuța*, **nr. 157**, aflat la sud și sud-est de fostele grajduri CAP, a dus la găsirea – alături de chirpici – de material ceramic *Poienesti-Lucașeuca* (buză fațetată, ceramică fină neagră, de aspect mozaicat...). Așezare de dimensiuni medii. Câteva cioburi – posibil – se datează în secolele II-III d. Chr.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

26. Pe partea stângă a pr. Slobozia, începând cu lotul lui Mihai Chirilă și continuând spre est pe terenurile dintre primele case ale satului, **nr. 158**, pe lângă chirpici în cantitate apreciabilă, s-a descoperit material ceramic nepictat *Cucuteni*, fază neprecizabilă.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

27. În locul *Șesul Stâncii*, în lunca pr. Leahul, cu precădere în ogorul pădurarului Sandu Sfichi, s-au descoperit chirpici, oase, pietre plate și ceramică din sec. XV-XVII, inclusiv caolin pictat. Câteva cioburi de aspect mai primitiv – poate sec. XIV. Pct. necartat.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

28. Pe Dealul Stâncii, nr. 160, s-au descoperit, fără chirpici:

- două așchii din silex cenușiu, un ciob din pastă fină, un toporaș din marnă calcaroasă, cu ceafa dreaptă și tăișul ceva mai îngust decât ceafa, puternic mutilat din cauza plugului;
- mai multe cioburi arse reducător – poate *Hallstatt*.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

Stânca

29. La marginea sudică a satului, pe promontoriul Dealul Zvorăștea, au fost descoperite fragmente ceramice din sec. XVIII și un fragment de cahlă decorat cu caneluri circulare. Pct. necartat.⁶⁹⁷

Șerbănești

30. În partea de S-V a satului, nr. 162, în locul *La comoară*, se găsește material ceramic *Poienești-Lucașeuca*, cunoscut mai demult,⁶⁹⁸ poate și *Hallstatt*. Cu ocazia construirii fostelor grajduri CAP. în anul 1976, a fost descoperit un *follis* de la Iustinian, emis în 527.⁶⁹⁹ Piesa aflată o vreme într-o colecție particulară din Suceava a învățătorului Vasile Siminiuc, în final s-a pierdut. În această situație, putem presupune aici și un nivel de locuire din sec. VI-VII.

⁶⁹⁷ N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia, *op. cit.*, p. 302.

⁶⁹⁸ M. Babeș, *Die Poienești...*, p. 215, nr. 84.

⁶⁹⁹ D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice ...*, p. 151, pct. 656.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

31. În vatra satului, în 1978 s-a descoperit în curtea lui Gh. Manciu, un mormânt în cistă, din lespezi de piatră, în care se găseau resturile de incinerare ale unui individ. Mormântul fusese poziționat într-un tumul cu diametru de aprox. 25 m și înălțimea de încă 1,5 m și nu a avut inventar funerar, ceea ce face foarte grea datarea sa – probabil *tranziție spre bronz sau Komariv*.⁷⁰⁰

32. Pe terasa superioară a Siretului și în aceeași zonă a satului se mai observau în deceniul opt al secolului trecut trei astfel de movile (pct. necartat).⁷⁰¹

33. În apropierea primelor case din sat, în locul numit *Săliște*, nr. 165, s-au descoperit izolat câteva cioburi *Sântana* și câteva - posibil - medievale.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

34. Pe partea dreaptă a pârâului satului, nr. 166, pe ogorul din spatele casei lui C-tin Nahorniuc, alături de chirpici, s-a găsit ceramică din sec. XIV cu microprundiș ca ingredient, (fragment cu decor linie *în val*) și ceramică din prima jumătate a veacului următor, superioară calitativ.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

35. În dreptul casei lui Radu Tanța, nr. 167, în grădinile din apropierea malului al pârâului satului, la cca. 150 m înainte de confluența acestuia cu Siretul, au fost identificate urme ale prezenței umane, fără să fim siguri de un nivel efectiv de locuire:

- fragment de zgură cu aspect striclos;

⁷⁰⁰ M. Ignat și D. Popovici, *Un mormânt în cistă descoperit la Șerbănești com. Zvorâștea (județul Suceava)*, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980, p. 657-662.

⁷⁰¹ *Ibidem*, p. 657.

- un ciob *Cucuteni* și altul modelat numai cu mâna, cu cioburi pisate în componență.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

36. Pe terenurile de la sud de biserică, **nr. 168**, s-a găsit material ceramic medieval, din sec. XV-XVII. Nu și bulgărași de chirpic. Unele cioburi medievale mai timpurii (sf. XIV-prima jum. XV) s-au descoperit pe terasa înaltă a Siretului, în sensul deplasării spre N-V. De la biserică la prima terasă, izolat, ceramică din secolele XIV-XV.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

37. Alte urme de locuire umană – fără prezența chirpicului însă, **nr. 169**, – au fost identificate în punctul În *Grădină la Jidani*, pe terasa înaltă a Siretului:

- ciob din pastă fină *Cucuteni*;
- câteva *Hallstatt* sau *La Tène*;
- mai multe *Sântana de Mureș*;
- ceramică din sec. XVI-XVII, inclusiv caolin acoperit cu smalt galben-marونیu.

Cercetare: M. A., T. Polocoșeru, 1997; colecțiile MB.

38. În locul *Loturi*, **nr. 170**, pe ogorul lui Pavel Tipa, de pe o veche terasă a Siretului, pe lângă chirpici, s-a găsit ceramică *Cucuteni*, din pastă fină, nepictată și puțină *Hallstatt* (?).

La cca. 180 m vest de aici, pe terenul lui C-tin Bălănuță, s-au descoperit bulgărași de lut ars și două așchii din silex, atipice.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

39. Pe dealul din spatele morii, a fost descoperită o fibulă din fier datând din sec. IV d. Chr. Inf. E.I.E. Pct. necartat.

40. În colecția școlii existau într-o vreme un topor de mici dimensiuni din marnă calcaroasă, mutilat și cu tăișul rupt (*Cucuteni*), un altul din silex cenușiu, cioplit (poate *tranziție spre bronz*), un topor din diorit (?), naviform și un dublu ciocan dintr-o rocă dură, gri, cu incluziuni foarte mici și rare albastrii și maronii.

Cercetare: M. A., 1997.

41. Pe partea stângă a pârâului satului, pe terenul în pantă lină, în spatele primelor case din sat, tarla *Șerbănești*, după unii numită *Săliște*, s-au găsit rare fragmente ceramice *Sântana* și doar două, posibil, medievale.

Cercetare: M. A., 1997.

42. În locul *Podul floclilor*, înainte de intrarea în sat, în dreapta șoselei de la Suceava, ca și *La coada iazului morii* (300 m de la șoseaua spre Zvorâștea, pe a treia terasă a Siretului), cercetarea veche de teren a dus la descoperire de ceramică *Sântana* - inf. E.I.E., 1982.

Zvorâștea

43. Pe ogoarele din dreptul fostei ferme vegetale Zvorâștea, nr. 173, pe vechea terasă a Siretului, pe o lungime de cca. 400 m, se găsesc numeroase fragmente ceramice *Sântana de Mureș*, provenind de la o așezare de dimensiuni medii. Între acestea au fost și câteva cioburi modelate cu mâna. care se pot data mai timpuriu sau mai târziu.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

44. În spatele fostei ferme vegetale, nr. 174, la o depărtare de cca. 200 m, pe partea stângă a pr. Coasta Morii, pe lângă numeroși bulgări de chirpici, s-au găsit:

- așchii de silex cenușiu și alburiu cu incluziuni albicioase, un fragment de lamă de silex, cu mici retușe marginale, de mici

dimensiuni, o așchie calcinată și un mic fragment ceramic din pastă fină (*Cucuteni*, sau sec. II-IV);

- câteva cioburi *Noua*;
- multă ceramică *Hallstatt* (neagră canelată...);
- ceramică *Sântana de Mureș*, inclusiv o gresie, o cute tipică, paralelipipedică, cu două laturi albiate și una având șanțuiri de la folosire.

La cca. 200 m în spatele fermei, pe partea dreaptă a drumului vicinal care urcă dealul, se înșiruie mai multe ridicături de teren, de abia sesizabile (tumuli ?), unul chiar lângă drum, în timp ce alții se găsesc spre N-NV și pe axa E-V (aproximativ în dreptul morii).

Pe partea dreaptă a pr. Coasta Morii, s-au descoperit rare bucăți de chirpici, o așchie de silex, rare fragmente din *Hallstatt* și mai multe *Sântana de Mureș*.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

45. La cca. 100 de metri înainte de vărsarea pr. Leahul în Siret, **nr. 175**, în spatele casei lui Dumitru Ursăciuc, s-au găsit câțiva bulgărași de chirpici și un fragment de zgură cu fier.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

46. În locul *Sălăgeni*, **nr. 176**, între casa lui Poenaru Ion și cea a lui Barbu Ion, s-a descoperit o veche vatră de sat, cu ceramică de tip *Lunca-Dorohoi*, (între care și buze înalte, drepte, sau trase oblic în afară), din pastă grosieră cu microprundișuri, arsă oxidant incomplet, decorată cu incizii liniare paralele trasate neglijent. Unele cioburi au urme de fătuire verticală.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

47. Pe terenul din spatele casei lui Dumitru P. Puiu, **nr. 177**, pe o suprafață de cca. 40 mp, în direcția S-SE, spre gospodăria lui Ion Barbu,

au fost descoperite mai multe fragmente de lupe și de zgură cu fier, asociate cu ceramică din sec. XVII-XVIII.

Cercetare: M. A., 1997; colecțiile MB.

48. În pădurea de la S-V de sat (vezi harta) exista după informațiile obținute de către Al. Odobescu, o “măgură numită Carneghilo,” cunoscutul autor al chestionarului său arheologic întrebându-se dacă nu cumva numele sau nu ar deriva din slavă de la “movilă de piatră” (pct. necartat).⁷⁰²

⁷⁰² *Rămășițe antice din județul Dorohoiu, în Opere complete, vol. III, București, 1908, p. 125.*

III. BIBLIOGRAFIE

- xxx, *Herzogthum Bukowina in Wort und Bild*, Wien, 1882
- xxx, *Repertoriul arheologic al României. Județul Suceava*, fișe în mss., Institutul de Arheologie „V. Pârvan”, București
- M. Andronic, *Descoperiri arheologice de suprafață aparținând culturii Sântana de Mureș făcute în județul Suceava*, mss., f. a. (1982 ?)
- M. Andronic, *Sondajul arheologic în așezarea de secol IV e. n. de la Podeni (jud. Suceava)*, în *Suceava*, XI-XII, 1984-1985
- M. Andronic, *Repertoriul arheologic al comunei Grămești (jud. Suceava)*, în *Suceava*, XIII-XIV, 1986-1987
- M. Andronic, *Cercetări istorice și arheologice privind satul medieval Rudești (com. Grămești, jud. Suceava)*, în *Suceava*, XIII-XIV, 1986-1987
- M. Andronic, *Cacica – un nou centru neolitic de exploatare a sării*, în *SCIVA*, 2, 40, 1989
- M. Andronic, *Cercetări arheologice în așezarea de secol IV d. C. de la Podeni (com. Bunești, jud. Suceava)*, în *Suceava*, XX, 1993
- M. Andronic, *Noi descoperiri monetare antice în județul Suceava, în Jubileu-15 ani de activitate a secției Suceava. Societatea Numismatică Română*, Suceava, 1993
- M. Andronic, *Sondajul arheologic în așezarea de secol IV d. C. de la Zamostea*, în *Suceava*, XX, 1993
- M. Andronic, *Un topor de luptă prefeudal descoperit la Suceava*, în *ArhMold.*, XVI, 1993
- M. Andronic, *Repertoriul arheologic al comunei Zamostea, județul Suceava*, în *Suceava*, XXI, 1994
- M. Andronic, *Așezarea din sec. II-I î. H. de la Dolheștii Mari – Suceava*, în *MemAntiq.*, XIX, 1994
- M. Andronic, *Așezarea din secolele VI-VII d. Chr. de la Dolheștii Mari – Suceava*, în *MemAntiq.*, XX, 1995
- M. Andronic, *Un topor eneolitic din aramă descoperit la Comănești (Suceava)*, în *ArhMold.*, nr. XVIII, 1995

- M. Andronic, *Evoluția habitatului uman în bazinul hidrografic Soloneț din paleolitic până la sfârșitul secolului al XVIII-lea*, Iași, 1997
- M. Andronic, *Cercetări arheologice în așezarea dacică de epocă romană de la Todirești (jud. Suceava)*, în *Carpica*, XXVI, 1997
- M. Andronic, *Descoperiri de monede romane la răsărit de Carpați*, în *Buletinul Societății Numismatice Române*, XC-XCI (1996-1997), nr. 144-145
- M. Andronic, *O nouă necropolă tumulară hallstattiană din Bucovina*, în *Suceava*, XXIV-XXV, 1997-1998
- M. Andronic (sub redacția), *Huțulii – o minoritate din Bucovina*, Suceava, 1998
- M. Andronic, *Hrințești, un sat bucovinean dispărut*, în *Carpica*, XXVIII, 1999
- M. Andronic, *Habitatul medieval de pe cuprinsul comunei Zamostea (județul Suceava)*, în *Arheologia Medievală*, III, 2000
- M. Andronic, *Sondajul arheologic din așezarea de secol VI p. Chr., de la Suceava-Ițcani*, în *ArhMold.*, XXIII-XXIV, 2000-2001
- M. Andronic et alii, *Noi cercetări arheologice de teren în județul Suceava*, în *Suceava*, XXIX-XXX, 2002-2003
- M. Andronic, *Poiana - o așezare din secolele VIII-IX d. Chr.*, în *Suceava*, XXIX-XXX, vol. I, 2002-2003, sau *Ibidem*, în *Suceava*, supliment nr. VIII, 2005
- M. Andronic, *Teritoriul nord-est carpatic în a doua jumătate a primului mileniu creștin*, Suceava, 2005
- M. Andronic, *Cercetări arheologice de teren în Bucovina (I)*, în *Suceava*, XXXI-XXXII-XXXIII, 2004-2005-2006
- M. Andronic. *Museum investigations of Bukovina forts and their role in collective social memory*. in vol. *Sixth World Archaeological Congress*, Dublin, Ireland, 29 th june – 4 th july 2008
- M. Andronic, *Istoria Bucovinei, I, De la începuturi și până în epoca cuceririi romane a Daciei*, Suceava, 2008
- M. Andronic, *Omul preistoric în Carpații Bucovinei*, în *ArhMold.*, XXXII, 2009
- M. Andronic, *Vornicul Simion Tăutul, un vrednic descendent al celebrului logofăt de epocă ștefaniană (I)*, în *Suceava*, XXXVII, 2010

- M. Andronic, *L'exploitation du sel à l'Est des Carpates Orientales dans la préhistoire et dans la protohistoire*, în *SCIVA*, 59-60, 2010
- M. Andronic, *Cercetări arheologice de teren în Bucovina (II)*, în Suceava, XXXIX, 2012
- M. Andronic, *Valea Moldovei, jud. Suceava, punct: Imaș*, în *CCA, Campania 2011*, Buc., 2012
- M. Andronic, *Marginea, jud. Suceava, punct: Porcăreș*, în *CCA, Campania 2012*, Buc., 2013
- M. Andronic, *Istoria Bucovinei, II, În epoca marilor migrații și până la încheierea formării Moldovei medievale*, Suceava, 2014
- M. Andronic, *Cercetări arheologice în Bucovina. Așezările din secolele IV-VI de la Todirești, jud. Suceava (cu informații și despre situl Gáva Holihrad)*, Suceava, 2016
- M. Andronic et alii, *Repertoriul arheologic al județului Suceava. Literele A-D, mss*, 2007
- M. Andronic, P. V. Batariuc, *Contribuții la cunoașterea evoluției habitatului uman în zona limitrofă a orașului Suceava*, în Suceava, XVII-XVIII-XIX, 1990-1991-1992
- M. Andronic, I. Mareș, *CCA, Campania 1995*, Buc., 1996
- M. Andronic, I. Mareș, *CCA, Campania 1996*, Buc., 1997
- M. Andronic, B.P. Niculică, *Botoșana, com. Botoșana, jud. Suceava, Punct: d-lul Gherman*, în *CCA, Campania 2010*, Sibiu, 2011
- M. Andronic, B. Niculică, S. Ignătescu, *Antoceni-Săliște, com. Forăști, jud. Suceava*, în *CCA, Campania 2009*, Suceava, 2010
- M. Andronic E. Ursu, *Voitinel, com. Gălănești, Marginea, com. Marginea, jud. Suceava*, în *CCA, Campania 2002*, Buc., 2003
- Al. Artimon, *Cronologia mormintelor și a descoperirilor monetare din complexul arheologic medieval de la biserica Sf. Dumitru din Suceava*, în *SM*, III, 1973
- Al. Artimon, *Câteva considerații istorico-arheologice asupra bisericii din secolul al XIV-lea descoperită la Volovăț (jud. Suceava)*, în *SCIVA*, 3, 32, 1981
- Al. Artimon, Al. Rădulescu, *Necropola medievală de la "Sf. Dumitru" din Suceava (sec. XV-XVIII)*, în Suceava, VIII, 1981
- M. Babeș, *Les fouilles archéologiques en Roumanie*, în *Dacia*, XV, 1971

- M. Babeș, *Die Poienești-Lukaševka Kultur. Ein fur Kullturgeschichte in Raum östlich der Karpaten in den Letzen Jahrhunderten von Cristi Geburt*, în *Saarbrücker Beiträge zur Alterumskunde*, vol. 30, Bonn, 1993
- T. Balan, *Satele dispărute din Bucovina*, Cernăuți, 1937
- Gh. Balica, *Informații arheologice în materialele documentare din arhivele statului de la Iași*, III, în *Revista Arhivelor*, anul XLVIII, vol. XXXIII, nr. 2
- C. Balș, *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, în *Bul. Com. Mon. Ist.*, 1925
- P.V. Batariuc, *Așezarea precucuteniană de la Bosanci (județul Suceava)*, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980
- P.V. Batariuc, *Ceramica ornamentală din secolul al XV-lea descoperită la Curtea Domnească din Suceava*, în *Suceava*, X, 1983
- V. Batariuc, *L'idole androgyne de Mihoveni (dép de Suceava)*, în *La civilisation de Cucuteni en contexte européen*, Iași, 1987
- P.V. Batariuc, *Ceramică monumentală descoperită la curți boierești din județul Suceava*, în *SCIVA*, 1, 45, 1994
- P.V. Batariuc, *Descoperiri inedite de ceramică monumentală la Suceava*, în *Suceava*, XXI, 1994
- P.V. Batariuc, *Contribuții mărunte la istoria arhitecturii din Ținuturile Suceava și Cernăuți (secolele XIV-XVIII)*, Suceava, 2011
- P.V. Batariuc, M. Andronic, *Descoperiri arheologice la Suceava - contribuții la cunoașterea topografiei orașului medieval*, în *Suceava*, XVII-XVIII-XIX, 1990-1991-1992
- P.V. Batariuc, M. Andronic, *Săsciori – un sat dispărut din ținutul Sucevei*, în *Suceava*, XXXIV-XXXV-XXXVI, 2007-2008-2009
- P.V. Batariuc, M. Gogu, *Suceava. jud. Suceava, Biserica Mănăstirii Sf. Ilie*, în *CCA. Campania 1998*, Vaslui. 1999
- P. V. Batariuc, Fl. Hău, *Necropola medievală de la Siret-punctul C.E.C.*, în *Suceava*, XXIX-XXX, 2002-2003
- P.V. Batariuc, S. Ignătescu., B. P. Niculică, *Plastica antropomorfă de la Mihoveni – „Cahla Morii”*, în *Suceava*, XXVI-XXVII-XXVIII, 1999-2000-2001
- L. Bătrâna, A. Bătrâna, *Cercetările arheologice de la Horodnic (jud. Suceava)*, în *Suceava*, V, 1978

- L. Bătrâna, A. Bătrâna, *Date istorice și arheologice despre biserica catolică din Baia*, în *Suceava*, X, 1983
- L. Bătrâna, A. Bătrâna, Șt. Scorțanu, *Ansamblul reședinței feudale de la Giulești, jud. Suceava*, în *Cercetări Arheologice*, VI, 1983
- A. Bătrâna, E. I. Emandi, *Cercetările arheologice de la Drăgoești (Suceava)*, în *Suceava*, V, 1978
- L. Bătrâna, O. Monoranu, A. Bătrâna, *Cercetări arheologice din cuprinsul reședinței feudale de la Giulești, com. Boroaia, jud. Suceava*, în *Cercetări arheologice*, Buc., VII, 1984
- L. Bătrâna, O. Monoranu, A. Bătrâna *Cercetările arheologice din zona Fântâna Mare-Spătărești, com. Vadu Moldovei, jud. Suceava*, în *Cercetări arheologice*, VIII, București, 1986
- I. Bianu, *Inscripțiile în limba gotică și caractere runice descoperite lângă Folticeni*, în *Mem. Sect., Lit., Ac. Rom.*, s. III, t. V, mem. 3, 1931
- M. Bitiri, *Așezarea paleolitică de la Udești și specificul ei cultural*, în *SCIVA*, 3, 32, 1981
- V. Boca, *Cartea satului, mss.*, f. a.
- I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, vol. I (1457-1492), 1913
- D. Boghian, *Evoluția habitatului uman pre- și protoistoric în zona orașului Suceava*, în *CC, S.N.*, nr. 3-4(13-14), 1997-1998
- D. Boghian și colab., *Costâna, com. Todirești, jud. Suceava, pct. Imaș*, în *CCA, Campania 2011*, Buc., 2012
- D. Boghian și colab., *Costâna, com. Todirești, jud. Suceava, pct. Imaș*, în *CCA, Campania 2012*, Buc., 2013
- D. Boghian și colab., *Fetești, com. Adâncata, jud. Suceava*, „La Schit”, în *CCA*, 2002
- D. Boghian și colab., *Fetești, com. Adâncata, jud. Suceava*, „Schit”, în *CCA*, 2003
- D. Boghian și colab., *Fetești, com. Adâncata, jud. Suceava*, „La Schit”, în *CCA*, 2004
- D. Boghian și colab., *Fetești, com. Adâncata, jud. Suceava*, „La Schit”, în *CCA*, 2005
- D. Boghian și colab., *Fetești, com. Adâncata, jud. Suceava*, „La Schit”, în *CCA*, 2006

- D. Boghian și colab., *Fetești, com. Adâncata, jud. Suceava, „La Schit”*, în CCA, 2007
- D. Boghian și colab., *Fetești, jud. Suceava, „La Schit”*, în CCA, 2014
- N. Borofka, E. Sava, *Zu den steinernen „Zeptern/Stössel-Zeptern” „Miniatursäulen” und „Phalli” der Bronzezeit Eurasien*, în *Archäologische Mitteilungen aus Iran und Turan*, Band 30, Berlin
- M. Boșcoianu, *Descoperirile arheologice din faza Cucuteni B de la Rădăuți*, în *Suceava*, XXXI-XXXII-XXXIII, 2004-2006
- E. Busuioc, *Objet de parure du V-eme siècle de notre ère, découvert à Rotopânești (dep. Suceava)*, în *Dacia*, N.S., XVIII, 1973
- E. Busuioc, *Noi date arheologice asupra vechii mănăstiri a Humorului*, în *Suceava*, V, 1978
- E. Busuioc, Gh. I. Cantacuzino, *Date arheologice asupra vechii mănăstiri a Humorului*, în *SCIV*, 1, 20, 1969
- M. V. Butnariu *Răspândirea monedelor bizantine din secolele VI-VII în teritoriile carpato-dunărene*, în *Buletinul Societății Numismatice Române*, LXXVII-LXXIX (1983-1985), nr. 131-133, 1987
- C. Buzdugan, *Riturile funerare ale comunităților hallstatiene târzii din Moldova*, în *Acta Moldaviae Meridionalis*, Vaslui, 1980
- V. Candrea, *Broșteni. Monografie*, Ed. Ankarom, Iași, 1995
- Gh. I. Cantacuzino, *Vechea mănăstire a Suceviței în lumina cercetărilor arheologice*, în *Buletinul Monumentelor Istorice*, XL, 3, 1971
- I. Caproșu (coord.), *Suceava. File de istorie. Documente privitoare la istoria orașului (1388 - 1918)*, vol. I, București 1989
- N. Ceredarec, *Exploatarea minelor de cupru de la Fundu Moldovei în timpul stăpânirii austriece (1805-1918)*, în *Suceava*, X, 1983
- I. Cernat, E. Lazarovici, *600 de ani de istorie ai satului Vama. Studii și schițe monografice*, Iași, 2002
- V. Chirica, M. Tănăsache, *Un brăzdar de plug din corn de cerb descoperit la Dolhasca (jud. Suceava)*, în *Suceava*, IV, 1977
- V. Chirica și M. Tănăsache, *Cercetări arheologice în așezarea de la Dolhasca jud. Suceava) și unele considerații privind gravetianul de pe teritoriul României*, în *MemAntiq.*, VI-VIII, 1981
- V. Ciurea, *Preistoria. Viața omului primitiv în vechiul ținut al Sucevei (Baia de azi)*, în *Natura*, nr. 6-7-8, 1931

- N. Cojocaru, *Pârteștii de Sus, o așezare din Bucovina*, București, 1980
- V. Cojocaru, *Monografia satului Cacica, mss*
- V. N. Cossaris, *Dărmănești. Mărturii ale trecutului*, Suceava, 1993
- G. Crăciun, C-V. Popescu, *Mică enciclopedie a localității Marginea-Suceava*, Suceava, 2007
- D. Cusiac, *Din istoria unei străvechi așezări sucevene: satul Românești, comuna Grănicești*, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980
- D. Dan, *Comuna Straja și locuitorii săi*, Cernăuți, 1897
- D. Dan, *Mănăstirea și Comuna Putna*, București, 1905
- M. Dejan, *O salbă descoperită la Siret-biserica Sf. Onufrie*, în *Materialele simpozionului Polonia și România, legături istorice și culturale. Trecut și prezent*, Suceava, 2011
- V. Diacon, *Vechi așezări pe Suha bucovineană. Pagini monografice*, Iași, 1989
- M. Dinu, *Sondajul arheologic de la Dolheștii Mari*, în *MCA*, VI, 1959
- M. Dinu, *Șantierul arheologic de la Dolheștii Mari (r. Fălticeni, reg. Suceava)*, în *MCA*, VII, 1960
- Gh. Dumitroaia și colab., *Solca, com. Solca, jud. Suceava*, în *CCA, Campania 2003*, Buc., 2004
- E.I. Emandi, *Recunoașteri arheologice de suprafață în bazinul râului Solca*, în *Studium*, 3, Suceava, 1970
- E.I. Emandi, *Descoperiri arheologice din secolele IV-V e. n. în bazinul superior al Șomuzului Mare*, în *SCIVA*, 3, 27, 1976
- E. I. Emandi, *Valorificarea elementelor de istorie locală într-un muzeu sătesc (Liteni-Moara)*, în *Suceava*, V, 1978
- E. I. Emandi, *Considerații istorico-geografice asupra așezărilor medievale din Depresiunea piemontană Rădăuți (secolele XIV-XVII)*, în *SCIVA*, 3, 30, 1979
- E. I. Emandi, *Unele aspecte privind prelucrarea datelor paleodemografice și reprezentarea lor în muzee*, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980
- E.I. Emandi, *Cercetări privind uneltele de tăiat de pe teritoriul României în perioada secolelor IX-XVII*, în *Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România*, II, Sibiu, 1981
- I. Filipiuc, *Fost-au acest Ștefan Vodă*. antologie de folclor, Ed. Junimea, 1984

- A.C. Florescu, *K vopru o kremenih toporay v Moldove, în Dacia*, NS, III, 1959
- Gr. Foit, *Așezarea dacică de la Siliștea Șcheii (sec. II-III e.n.)*, în *SM*, I, 1969
- Gr. Foit, *Cimitirul de incineratie dacic din sec. II-III e. n. de la Suceava*, în *SM*, III, 1973
- Gr. Foit, *Două morminte ale culturii amforelor sferice descoperite la Suceava*, în *SM*, III, 1973
- Gr. Foit, *Tezaure monetare răzlețe în Suceava*, VI-VII, 1979-1980
- Gr. Foit, *Un tezaur de denari din secolul al XV-lea la Suceava*, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980
- Gr. Foit, *Considerații pe marginea unor descoperiri monetare de la Mănăstirea Putna*, în *Suceava*, IX, 1982
- Gr. Foit, *Consemnări cu privire la unele descoperiri arheologice din orașul Suceava*, în *Suceava*, XIII-XIV, 1986-1987
- R. Gassauer, *Teracote sucevene, extras din Bul. Com. Mon. Ist.*, fasc. 86, 1935
- C. C. Giurescu, *Târguri sau orașe și cetăți moldovene din secolul al X-lea până la mijlocul secolului al XVI-lea*, București, 1967
- M. Gogu, *Monedele bizantine aflate în colecția numismatică a muzeului Național al Bucovinei din Suceava*, în *Suceava*, XXVI-XXVII-XXVIII, 1999-2000-2001
- M. Gogu, B. Niculică, *O aplică din aur descoperită lângă biserica Sf. Simion – "Turnu Roșu" Suceava*, în *CC, SN*, nr. 5 (15), 1999
- M. Gogu, B. Niculică, *Suceava, jud. Suceava, Punct: Biserica "Sf. Simion" (Turnu Roșu)*, în *CCA. Campania 1999*, Buc., 2000
- Al. I. Gonța, *Documente privind istoria României. Indicele numelor de locuri, A. Moldova. veacurile XIV-XVII(1384-1625)*, București, 1990
- N. Grămadă, *Toponimia satelor din Bucovina*, fond N. Grămadă, Arh. Naț. Suceava, inv. 113-118
- Fl. Hău, Șt. Dejan, *Cumpărătura. com. Bosanci, jud. Suceava, pct. Biserica satului dispărut Nimercești*, în *CCA, Campania 2005*, Buc., 2006
- Fl. Hău și I. Mareș, *Ruinele unui monument istoric necunoscut: biserica satului (dispărut) Nemirceni*, în *Suceava*. XXII-XXIII, 1995-1996

- Fl. Hău, I. Mareș, *Cumpărătura, com. Bosanci, jud. Suceava, punct. Satul medieval Nimerceeni*. în CCA, Campania 2001, Buc. 2002
- Fl. Hău, E. Ursu, V. Blănaru, *Volovăț, Biserica veche*, în CCA, Campania 2004, Buc. 2005
- Fl. Hău, C.E. Ursu, V. Blănaru, *Săpăturile arheologice în regim de salvare de la Vatra Dornei-punct „Hanul Lăpușneanul.”* Campania 2002, în Suceava, XLI, 2014
- C. Iconomu, *Contribuții la istoricul cercetărilor arheologice de la Cucuteni*, în vol. *Cucuteni aujourd'hui*, Piatra Neamț, BMA, II, 1996
- M. Ignat, *Din istoricul cercetărilor arheologice din județul Suceava*, în SM, I, 1969
- M. Ignat, *Descoperirile din La Tène-ul timpuriu de la Bosanci (jud. Suceava)*, în SCIV, 3, 24, 1973
- M. Ignat, *Șantierul arheologic de la Rus-Mănăstioara. Cercetările din anii 1967 și 1969*, în SM, III, 1973
- M. Ignat, *Découvertes du Hallstatt thrace dans le département de Suceava*, în *Thraco-Dacica*, I, 1976
- M. Ignat, *Contribuții numismatice la istoria dacilor din nordul Moldovei în secolele II-III e. n.*, în Suceava, IV, 1977
- M. Ignat, *Necropola hallstattiană de la Volovăț-Dealul Burlei*, în Suceava, V, 1978
- M. Ignat, *Cercetări arheologice privind cultura dacilor din nordul Moldovei în secolele II-III e. n. Raport preliminar*, în MCA, XIII, 1979
- M. Ignat, *Cercetări arheologice de la Dolheștii Mari*, în MCA, XVI, 1980
- Ignat M., *Contribuții la cunoașterea epocii bronzului și a Hallstattului timpuriu în județul Suceava*. în *Thraco-Dacica*. II. 1981
- M. Ignat, *Descoperiri din prima jumătate a secolului V e. n. pe valea Sucevei*, în SAA, I, 1983
- M. Ignat, *Vestigiile geto-dacice de la Zvoriștea și semnificația lor*, în Suceava, X, 1983
- M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea valurilor de pământ din spațiul est-carpatic – Valul din Bucovina*, în Suceava, XI-XII, 1984-1985
- M. Ignat, *Dacii din nordul Moldovei în secolele II-III e.n.*, teză de doctorat, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași, în mss, 1986

- M. Ignat, *Noi descoperiri de piese de bronz în zona Sucevei, în Suceava*, XX, 1993
- M. Ignat, *Necropola de la Dolheștii Mari, jud. Suceava*, în *MCA*, 1993
- M. Ignat, *Un cercetător mai puțin cunoscut al vestigiilor arheologice din Bucovina: Isidor cav. de Onciul, în Suceava*, XXIV-XXV, 1997-1998
- M. Ignat, *Contribuții la cunoașterea culturii tumulilor carpați. Tumulul nr.1 din necropola de la Boroaia (jud. Suceava)*, în *SCIVA*, 1-2, 50, 1999
- M. Ignat, *Dacii liberi din Moldova. Contribuții arheologice. Necropolele de la Podeni și Zvorâștea, Iași*, 1999
- M. Ignat, *Unele aspecte ale riturilor funerare din aspectul Poienești rezultate prin cercetările de la Podeni și Zvorâștea*, în *CC, SN*, nr. 5 (15), 1999
- M. Ignat, *Un nouveau groupe culturel du Hallstatt tardif sur le territoire de la Roumanie*, în *Studia Antiqua et Archaeologica*, VII, 2000
- M. Ignat, *Necropole tumulare din Depresiunea Rădăuți, rezultatele și perspectivele cercetărilor*, în *CC, NS*, nr. 8-9 (18-19), 2002-2003
- M. Ignat, *Découvertes, collections et recherches numismatiques à Suceava*, în *CC, NS*, nr. 10 (20), 2004
- M. Ignat, *Necropolele tumulare din zona Rădăuți în cadrul lumii tracogetice (sec. VII-V a. H.)*, Târgoviște, 2006
- M. Ignat, *Un fragment ceramic cu decor găsit la Dumbrăveni (Suceava) – un simbol solar sau de la începutul creștinismului*, în *CC, SN*, nr. 14 (24), 2008
- M. Ignat, D. Boghian, S. Ignătescu, I. Mareș, B. P. Niculică, *Adâncata, com. Adâncata, jud. Suceava, „Sub Pădure”*, în *CCA*, 2007
- M. Ignat, V. Cozariuc, *O locuință din secolele VI-VII e.n. descoperită la Mărățeia Mică (com. Dărmănești). jud. Suceava. în Suceava. XVII-XVIII-XIX*, 1990-1991-1992
- M. Ignat, A. László, I. Mareș, *Dealul Ruina-Siret*, în *CCA, Campania 1996*, Buc. 1997
- M. Ignat, Gh. Pâțu, *Un topor de bronz descoperit la Cașvana. în Suceava*, IX, 1982
- M. Ignat și D. Popovici, *Un mormânt în cistă descoperit la Șerbănești com. Zvorâștea (județul Suceava). în Suceava*, VI-VII, 1979-1980

- S. Ignătescu, *Ceramica liniară de la Mihoveni-Cahla Morii, în Suceava, XXVI-XXVII-XXVIII*, (1999-2001)
- S. Ignătescu, *Locuirea liniar-ceramică de la Șcheia-Siliște (jud. Suceava)*, în *CC, SN*, 6-7(16-17), (2000-2001), 2003
- D. Iosep, *Câteva probleme de geografie istorică pe teritoriul satului Udești (județul Suceava)*, în *Studii și cercetări de geografie*, Suceava, 1983
- P. Jitariu, *Monografia folclorică a satului Berchișești, județul Suceava*, București, 1973
- R. F. Kaindl, *Die Anthropologische Gesellschaft in Wien ihren Verhältnisse zur Bukowina*, în *JBLM*, I, Czernowitz, 1893
- R. F. Kaindl, *Geschichte der Bukowina seit den älterstten Zeit*, I, Cernăuți, 1903
- Al. Lapedatu, *Antichitățile de la Baia. I. Note istorice*, în *Bul. Com. Mon. Ist.*, II, 1909
- A. László, *Un grup hallstattian timpuriu în Podișul Sucevei*, în *Cercetări Istorice*, XIV-XV, 1983-1984
- A. László *Începuturile epocii fierului la est de Carpați. Culturile Gáva-Holihrad și Corlăteni-Chișinău pe teritoriul Moldovei*, București, 1994
- A. László, B. P. Niculică, M. Ignat, I. Mareș, *Siret - Dealul Ruina*, în *CCA*, Vaslui, 1999, în *CCA*, Buc., 2001, în *CCA*, Buc. 2003, în *CCA*, Buc. 2004, în *CCA*, Buc., 2005, în *CCA*, Buc. 2006.
- A. Luchian, *Rădăuți vatră românească de tradiții și înfăptuiri socialiste*, Buc., 1982
- I. Mareș, *Românești-Chetriș, jud. Suceava*, în *CCA, Campania 1993*, Satu Mare, 1994 și în *CCA. Campania 1994*, Cluj-Napoca, 1995
- I. Mareș, *Biserica Fetelor din Suceava. un locaș* (s. n.) *de cult dispărut, în Suceava, XXXI-XXXII-XXXIII*, 2004-2006
- I. Mareș, *Săpăturile arheologice de salvare de la Românești-Chetriș, com. Grănicești, jud. Suceava*, în *Suceava, XXXVII*, 2010
- I. Mareș, I. Cojocar. *Prelucrarea cuprului în cultura Cucuteni – Tripolie (Topoarele ciocan și topoarele cu două brațe dispuse în cruce)*, în *Suceava, XXII-XXIII*, 1995-1996
- I. Mareș și colab., *Suceava. Câmpul Șanțurilor*, în *CCA, Campania 2007*, Buc., 2008

- I. Mareș și colab., *Un mormânt în cutie/cistă de piatră, din bronzul mijlociu, cultura Komariv, descoperit la Suceava – Câmpul Șanțurilor – strada Parcului*, în *Suceava*, XXXVII, 2010
- I. Mareș, Șt. Dejan, *Românești, com. Grănicești, Punct: „Chetriș”*, în *CCA, Campania 2005*, Buc., 2006
- I. Mareș, M. Ignat, C-E Ursu, B. Niculică, *Rezultatul cercetărilor arheologice privind așezarea geto-dacică din orașul Suceava-“Dealul Zamca” (1996-1997)*, în *Suceava*, XXVI-XXVII-XXVIII, 1999-2000-2001
- I. Mareș, B.P. Niculică, D. Boghian, S. Ignătescu, V. Budui, C. Buzdugan, *Adâncata, com. Adâncata, jud. Suceava, „Imaș”*, în *CCA*, 2002
- I. Mareș, B.P. Niculică, D. Boghian, S. Ignătescu, V. Budui, C. Buzdugan, *Adâncata, com. Adâncata, jud. Suceava, „Imaș”*, în *CCA*, 2003
- I. Mareș, B.P. Niculică, D. Boghian, S. Ignătescu, V. Budui, C. Buzdugan, *Adâncata, com. Adâncata, jud. Suceava, „Imaș”*, în *CCA*, 2004
- I. Mareș, B.P. Niculică, Șt. Dejan, S. Bedreagă, T. Dolenschi, *Suceava, Cartier Burdujeni - Siliște*, în *CCA, Campania 2007*, Buc., 2008
- I. Mareș, C-E. Ursu, O. Cotoi, B.P. Niculică, *Săpăturile arheologice de la Ițcani – „Ferma 2” (1998-1999)*, în *Suceava*, XXXI-XXXIII, 2004-2005-2006
- S.Fl. Marian, *Tradiții populare române din Bucovina*, ed. Iordan Datcu, Ed. Universal Dalsi, 2000
- I. Marțolea, *Udești. O comună din Țara de Sus*, Buc., 1986
- M.D. Matei, *Cercetările arheologice de la Siret (1984-1989)*, în *Suceava*, XXIV-XXV, 1997-1998
- M.D. Matei, P.V. Batariuc, *Suceava, Mirăuți, Biserica “Sf. Gheorghe”*, în *CCA, Campania 1997*, Buc., 1998
- M.D. Matei, P. V. Batariuc, Gh. Sion, *Suceava, Biserica “Sf. Gheorghe” Mirăuți*, în *CCA, Campania 1993*, Buc., 1994
- M.D. Matei, P.V. Batariuc, Gh. Sion, *Suceava, Mirăuți, “Biserica Sf. Gheorghe”*, în *CCA, Campania 1994*, Buc., 1995

- M.D. Matei, P.V. Batariuc, *Biserica "Sf. Ilie"*, în *CCA, Campania 1997*, Buc., 1998
- M.D. Matei, P.V. Batariuc, M. Gogu, *Sf. Ilie, com. Șcheia, jud. Suceava, Punct: Biserica Sf. Ilie*, în *CCA, Campania 1999*, Buc., 2000
- M. Matei și colab., *Șantierul arheologic Suceava*, în *MCA, IX*, 1970
- M.D. Matei, E.I. Emandi, *Noi puncte arheologice pe harta județului Suceava (Bazinul Șomuzului Mare)*, în *SCIVA, 1, 27*, 1976
- M.D. Matei, E. I. Emandi, *Habitatul medieval rural din Valea Moldovei și din bazinul Șomuzului Mare. Secolele XI-XVII*, București, 1982
- M.D. Matei, I. E. Emandi, *O ctitorie din secolul al XIV-lea a vornicului Oană de la Tulova*, în *Studii și Cercetări de Istoria Artei – (AP)*, 32, 1985
- M.D. Matei, E.I. Emandi, *Siret, jud. Suceava, A. Biserica Sf. Ioan Botezătorul, B. orașul medieval*, în *Situri cercetate în perioada 1983-1992*, Brăila, 1996
- M.D. Matei, I. E. Emandi, *O casă de orășean din secolul al XV-lea de la Suceava*, în *SCIVA, 4, 48*, 1997
- M.D. Matei, E. I. Emandi și O. Monoranu, *Cercetări arheologice. Habitatul medieval rural din bazinul superior al Șomuzului și al Moldovei (sec. XIV-XVII)*, Suceava, 1982
- M.D. Matei și Al. Rădulescu, *Șantierul arheologic Udești (jud. Suceava)*, în *SM, III*, 1973
- H. Mattingly, E. A. Sydenham, *Roman Imperial Coinage*, London, sqq. (*RIC*), 1924
- V. Mihăilescu-Bîrliba, V. Butnariu, *Descoperiri monetare în Moldova, II*, în *Arh Mold.*, XVI, 1993
- B. Mitrea și colab., *Șantierul arheologic Suceava-Cetatea Neamțului (r. Suceava, reg. Suceava)*, în *SCIV, 1-2, 5*, 1954
- B. Mitrea și colab., *Șantierul arheologic Suceava-Cetatea Neamțului*, în *SCIV, 3-4, 6*, 1955
- C. Moisescu, *Interferențe și sinteze stilistice la începuturile arhitecturii ecleziiale moldovenești (sec. XIV-XV)*, în *Ars Transsilvaniae*, III, 1993
- D. Monah, Șt. Cucuș, *Așezările culturii Cucuteni din România*, Iași, 1985
- L. Morariu, *Muzeul orașului Suceava*, în *Glasul Bucovinei*, Cernăuți, nr. 2098, 5 mai 1926.

- C. Morrison, *Catalogue des monnaies de la Bibliothèque Nationale*, Paris, tome 2, 1970
- G. Muntean, *Satele României, Bilca*, București, 1987
- L. Munteanu, I. Iațcu, *Descoperiri monetare din Moldova, VI*, în *ArhMold.*, XXXVII, 2014
- V. Neamțu, E. Neamțu, *Contribuții la cunoașterea satului Tișăuți din fostul ocol al Sucevei*, în *SM*, III, 1973
- E. Neamțu, V. Neamțu, S. Cheptea, *Orașul medieval Baia în secolele XIV-XVII. Cercetările arheologice din anii 1967-1976*, vol. I, Iași, 1980
- E. Neamțu, V. Neamțu, S. Cheptea, vol. II, *Orașul medieval Baia în secolele XIV-XVII*, Iași, 1984
- I. Nestor, *Der Stand der Forschungsgeschichte in Rumänien*, în *Bericht der Römisch Germanischen Kommission*, 22, Berlin, 1930
- A. Niculăiasa, M. Niculăiasa, *Din istoricul comunelor Rădășeni și Berchișești*, București, 1979
- B. Niculică, *O seceră din bronz descoperită la Mihoveni (com. Șcheia) jud. Suceava*, în *CC, SN*, nr. 5 (15), 1999
- B. Niculică, *O așezare cucuteniană pe teritoriul satului Adâncata (comuna Adâncata, județul Suceava)*, în *Suceava*, XXVI-XXVII-XXVIII, 1999-2000-2001
- B.P. Niculică, *Topoare de piatră aparținând epocii bronzului descoperite pe teritoriul județului Suceava*, în *CC, SN*, 6-7(16-17), (2000-2001), 2003
- B.P. Niculică, *Considerații privind așezarea Noua de la Cumpărătura (comuna Bosanci, județul Suceava)*, în *Suceava*, XXIX-XXX, 2004
- B.P. Niculică, *Din istoricul preocupărilor arheologice în Bucovina. Societatea Arheologică Română*, Suceava, 2009
- B.P. Niculică, *Primii tumuli ai Bucovinei. Cercetările de la sfârșitul sec. XIX. și începutul sec. XX din zona Horodnicul de Jos (jud. Suceava)*. în *Suceava*, XXXVII, 2010
- B.P. Niculică, *Sucevița, com. Sucevița, jud. Suceava, pct. Mănăstirea Sucevița*, în *CCA. Campania 2010*, Buc., 2011
- B.P. Niculică, *Epoca Bronzului în Podișul Sucevei*, Suceava, 2015
- B.P. Niculică et alii, *Baia, com. Baia, jud. Suceava, „Cetățuie”*, în *CCA. Campania 2003*

- B.P. Niculică, M. Andronic, *O nouă așezare precucuteniană în nordul Moldovei*, în *Suceava*, XXIV-XXV, 1997-1998, (2000)
- B.P. Niculică, C. Aparaschivei, *Un nou sit arheologic în Podișul Fălticeniilor*, în *Suceava*, XXXI-XXXII-XXXIII, 2004-2005-2006
- B.Niculică, I. Cojocar, *Noi date cu privire la un topor de aramă aparținând epocii bronzului, din colecțiile Muzeului Național al Bucovinei*, în *Suceava*, XXVI-XXVII-XXVIII, 1999-2000-2001
- B.P. Niculică și colab., *Baia: Imaș (Cetățuia)*, în *CCA, Campania 2003*, Buc., 2004
- B.P. Niculică și colab., *Comuna Horodnicul de Jos, jud. Suceava, punct: Vârful Colnicului*, în *CCA, Campania 2012*, Buc., 2013
- B.P. Niculică, V. Budui, I. Mareș, *Considerații privind unele topoare de piatră, din epoca bronzului, descoperite în Podișul Sucevei*, în *Suceava*, XXIX-XXX, 2004
- B. Niculică, S. Ignătescu, *Recunoașteri arheologice în Podișul Sucevei (II)*, în *CC, SN*, 6-7 (16-17), 2000-2001, 2003
- B. Niculică, S. Ignătescu, D. Boghian, *Recunoașteri arheologice în Podișul Sucevei*, în *CC, SN*, 5 (15), 1999
- B.P. Niculică, I. Mareș, D. Boghian, S. Ignătescu, V. Budui, C. Buzdugan, *Adâncata. com. Adâncata, jud. Suceava, „Imaș”*, în *CCA*, 2005
- B.P. Niculică, I. Mareș, D. Boghian, S. Ignătescu, V. Budui, C. Buzdugan, *Adâncata. com. Adâncata, jud. Suceava, „Imaș”*, în *CCA*, 2006
- Al. Odobescu, *Rămășițe antice din județul Dorohoiu*, în *Opere complete*, vol. III, Buc., 1909
- D. Olinescu. *Charta arheologică a Bucovinei*, în *BSRG*. XV. trim. I-II. 1894
- I. Onciul, *Fondul religios gr. or. al Bucovinei. Substratul, formarea, dezvoltarea, administrația și starea lui de față*, în *Candela*, X, 1891
- P. Oprea, *Urme ceramice de la casele hatmanului Luca Arbore*, în *SCIA. AP*, 2, 1965
- Al. Păunescu, *Evoluția uneltelor și armelor din piatră cioplită descoperite pe teritoriul României*, Buc., 1970

- Al. Păunescu, *Paleoliticul și epipaleoliticul de pe teritoriul Moldovei cuprins între Carpați și Siret*, vol.1/1, București, 1998
- M. Petrescu-Dîmbovița, *Contribuții la problema sfârșitului epocii bronzului și începutul epocii fierului în Moldova*, în *SCIV*, 3-4, 4, 1953
- M. Petrescu-Dîmbovița, *Date noi relativ la descoperirile de obiecte de bronz de la sfârșitul epocii bronzului și începutul Hallstattului din Moldova*, în *ArhMold.*, 2-3, 1964
- M. Petrescu-Dîmbovița, *Depozitete de bronzuri din România*, Buc., 1977
- Gh. Poenaru Bordea et Bucur Mitrea, *Découvertes monétaires en Roumanie 1993 (XXXVII)*, în *Dacia*, N.S., 1994-1995
- C. Popa, *Bălinești*, ed. Meridiane, 1981
- R. Popa, M. Mărgineanu-Cârstoiu, *Mărturii de civilizație medievală românească. O casă a domniei și o sobă monumentală la Suceava din vremea lui Ștefan cel Mare*, București, 1979
- D. Popescu, *Săpăturile arheologice din RSR*, în *SCIV*, 3, 16, 1965
- D. Popovici, *Noi descoperiri de topoare de silex în județele Suceava și Neamț*, în *Suceava*, IV, 1977
- D. Popovici, M. Ignat, *Cercetările arheologice din "Cetățuia" de la Merești (com. Vulturești, jud. Suceava)*, în *Suceava*, VIII, 1981
- D. N. Popovici, C. Simiciuc, *Figurine de lut din vechile colecții ale muzeelor din județul Suceava*, II, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980
- D. Popovici, N. Ursulescu, *Șantierul arheologic Preutești-Cetate (jud. Suceava)*, în *Cercetări Arheologice*, IV, 1981
- D. Popovici, N. Ursulescu, *Șantierul arheologic Preutești-Cetate (jud. Suceava)*, în *Cercetări Arheologice*, VII, 1984
- C. Preda, *Circulația monedelor bizantine în regiunea carpato-dunărea-nă*, în *SCIV*, 3, 23, 1972
- P. Rezuș, *Contribuții la istoria orașului Rădăuți*, Buc., 1975
- A. Riegel, *Funde aus der Wölkerwanderungszeit in der Bukowina*, în *Mitteilungen der k. k. Zentralkommission für Kunst-und historische Denkmale*, 28, 1902
- K.A. Romstorfer, " în *Jahrbuch des Bukowiner Landes-Museums*, I, 1893
- K.A. Romstorfer, *Aus des „Mittheilungen der k. k. Centralkommission..."*, în *JBLM*, II, 1894
- K.A. Romstorfer, *Amphorafund in Suczawa*, *JBLM*, VII, 1899

- K.A. Romstorfer, *Cetatea Sucevei*, București, 1913
- S. Sanie, *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei, Secolele II î. e. n. – III e. n.*, Iași, 1981
- V. Săhleanu, *Din trecutul salinei și comunei Cacica, mss. dactilografiat*, 1939
- W. Schmidt, *Notize 104*, în *Mitteilungen der k. und k. Zentralkommission für Kunst- und historische Denkmale*, Viena, 17, 1891
- Gh. Scripcaru, *Boroaia. O întoarcere în spirit*, Ed. PsihOmnia, Iași, 1998
- V. Spinei, *Descoperiri de topoare din silex din Moldova*, în *MemAntiq.*, III, 1971
- V. Spinei, *Moldova în secolele XI-XIV*, Chișinău, 1982
- V. Spinei, *Siret*, „*Sf. Treime*”, în *CCA, Campania 1994*, Buc., 1995
- V. Spinei, *Siret, jud. Suceava*, în *CCA, 1983-1992*, Buc., 1997
- V. Spinei, C. Asăvoaie, *Siret, jud. Suceava*, în *Situri arheologice cercetate în perioada 1983-1992*, Brăila, 1996
- V. Spinei, V. Cotiugă, C. Hriban, E. Sednic, *Siret, așezarea medievală*, în *CCA, Campania 1998*, Vaslui, 1999
- J. Szombathy, *Prähistorische Rekognoscierungstour nach der Bukowina im Jahre 1893*, în *JBLM*, II, 1894
- J. Szombaty, *Zweite Recognoscierungstour in der Bukowina*. în *JBLM*, III, 1895
- J. Szombathy, *Die Österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild, Bukowina*, Wien, 1899
- I. Șandru, *Contribuții istorico-geografice asupra dezvoltării orașului Rădăuți*, Iași, 1953
- I. Șandru, C. Blaj, *Câteva trăsături geografice ale teritoriului orașului Rădăuți*, în *Probleme de geografie*, vol. III, Buc., 1956
- P. Tabarcea, M. Andronic, *Todirești – un sat din Bucovina. Istorie, oameni și locuri*, Suceava, 2014
- M. Tănase, *Sondajul arheologic de la Pojorâta (județul Suceava)*, în *Suceava*, XXIV-XXV, 1997-1998
- D. Gh. Teodor, *Elemente și influențe bizantine în Moldova în secolele IX-XI*, în *SCIV*, 1, 21, 1970
- D. Gh. Teodor, *Civilizația romanică la est de Carpați în secolele V-VII e.n. Așezarea de la Botoșana-Suceava*, Iași, 1984

- D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice și numismatice la est de Carpați în secolele V-XI*, București, 1997
- D. Gh. Teodor, *Inscripțiile rupestre de la Cotârğași-Suceava, în Închinare lui P. St. Năsturel la 80 de ani*, vol. ed. de I. Căndea, P. Cernovodeanu și Gh. Lazăr, Brăila, 2003
- D. Gh. Teodor, *Așezarea medievală timpurie de la Suceava-Șipot, Iași*, 2013
- D. Gh. Teodor, I. Ioniță, *Cercetări arheologice în Podișul Sucevei*, în *ArhMold.*, V, 1967
- D. Gh. Teodor, E. Neamțu, V. Spinei, *Cercetări arheologice la Lunca – Dorohoi*, în *ArhMold.*, VI, 1969
- S. Teodor, *Contribuții la cunoașterea ceramicii în secolele III-II î. e. n. din Moldova*, în *SCIV*, 1, 18, 1967
- S. Teodor, *Unele date cu privire la cultura geto-dacică în nordul Moldovei în lumina săpăturilor de la Botoșana*, în *SCIV*, 1, 20, 1969
- S. Teodor, *Săpăturile arheologice de la Budeni-comuna Dolhasca (Suceava)*, în *Suceava*, V, 1978
- S. Teodor, *Vestigii sporadice din epoca bronzului și a fierului la Botoșana*, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980
- S. Teodor, *Așezarea de epocă La Tène de la Botoșana*, în *SCIVA*, 2, 31, 1980
- S. Teodor, *Elemente celtice pe teritoriul est-carpatic al României*, în *ArhMold.*, XII, 1988
- D. Tudor, *Răspândirea amforelor grecești ștampilate în Moldova, Muntenia și Oltenia*, în *ArhMold.*, V, 1967
- V. Tufescu, *Un sat milenar Ilișești*, în *Natura*, XXIX, nr. 11-12, 1940
- I. Țabrea, *Monografia comunei Părteștii de Jos, jud. Suceava. mss. f. a.*
- I. Țabrea, în *Gazeta Bucovinenilor*, anul IV, nr. 54, 15 mai 1937
- V. Țibulcă, *Slatina (Drăceni). O comună de pe valea Suhăi Mici. Monografie*, Suceava, 2007
- E.C. Ursu, *Evoluția habitatului uman în județul Suceava de la paleolitic până în secolul IV d. Ch.*, Suceava, 1997, mss., (lucrare citată în M. Andronic și colab., *Repertoriul arheologic al județului Suceava. Literele A-D, mss*)
- Урсу К-Э, Константин Апараскивей, *Сосуды со стилизованными*

- антропоморфними изображениями из ареала Прекукутень – Триполье А. Некоторые соображения, în *Stratum Plus*, 2, 2014
- C-E Ursu, Constantin Aparaschivei, *Vase cu reprezentări antropomorfe stilizate din arealul Precucuteni-Tripolie A. Câteva considerații*, în *Schola. Ars. Historia. In honorem Tereza Sinigalia, la 45 de ani de activitate științifică*, Pătrăuți, Editura Heruvim, 2014
- C-E Ursu, Constantin Aparaschivei, *A few considerations on some of the ceramic vessels decorated with stylized anthropomorphic representations, from Precucuteni-Tripolye A area*, în *Brukenthal Acta Musei*, IX.1, 2014
- E. C. Ursu, I. Mitrea, *Considerații asupra sceptorilor tronconice din piatră descoperite pe teritoriul României*, în *Suceava*, XXVI-XXVII-XXVIII, 1999-2000-2001
- C-E Ursu, St. Țerna, *Baia, com. Baia, jud. Suceava. Punct: În Muchie*, în *CCA. Campania 2013*, Buc., 2014
- C-E Ursu, S. Țerna, *Археологические исследования 2012-2013 гг. в Байя (уезд Сучава, Румыния) и некоторые новые данные о домостроительстве Прекукутень – Триполье А*, în A. Diachenko, F. Menotti, S. Ryzhov, K. Buniatyuan and S. Kadrow / За редакцією О. Дяченка, Ф. Менотті, С. Рижова, К. Бунятян і С. Кадрова (eds.), *The Cucuteni-Tripolye cultural complex and its neighbours. Essays in Memory of Vladimir Kruts / Культурний комплекс Кукутень-Трипілья та його сусіди. Збірка наукових праць пам'яті Володимира Круца*, Київ, 2015
- C-E Ursu, St. Țerna, *Tracing the megastructures back in time: an exceptional building from the settlement Baia - În Muchie, Suceava county, Romania*, în *На східній межі старої Європи/ At the Eastern frontiers of Old Europe. Матеріали міжнародної наукової конференції, Кіровоград, Небелівка 12–14 травня 2015*, Кіровоград, 2015
- N. Ursulescu, *Așezările omenești de pe teritoriul Sucevei până în secolul al VI-lea*, SM, III, 1973
- N. Ursulescu, *Exploatarea sării din suramură în neoliticul timpuriu, în lumina descoperirilor de la Solca (jud. Suceava)*, în *SC'IVA*, 3, 28, 1977

- N. Ursulescu, *Recunoașteri arheologice în comuna Verești (jud. Suceava)*, în *Suceava*, VI-VII, 1979-1980
- N. Ursulescu, *Contribuții la cunoașterea evoluției și poziției cronologice a culturii Starčevo-Criș pe teritoriul Moldovei*, în *Suceava*, X, 1983
- N. Ursulescu, *Evoluția culturii Starčevo-Criș pe teritoriul României*, supliment III, *Suceava*, 1984
- N. Ursulescu, *Începuturile istoriei pe teritoriul României*, Iași, 2002
- N. Ursulescu, M. Andronic, Fl. Hău, *Contribuții la cunoașterea așezărilor de pe teritoriul Siretului înainte de constituirea orașului medieval*, în *Suceava*, XIII-XIV, 1986-1987
- N. Ursulescu, P. V. Batariuc, *Cercetările arheologice de la Mihoveni (Suceava)-1973*, în *Suceava*, V, 1978
- N. Ursulescu, V. Batariuc, *Așezarea culturii ceramicii liniare de la Mihoveni (jud. Suceava)*, în *SCIVA*, 2, 30, 1979
- N. Ursulescu, M. Camilar, *Un opaiț roman descoperit la Plăvălari (com. Udești, jud. Suceava)*, în *Suceava*, VIII, 1981
- N. Ursulescu, M. Ignat, *Săpături arheologice în județul Suceava (1972-1976)*, în *Suceava*, IV, 1977
- N. Ursulescu, S. Ignătescu, *Preutești-Haltă. O așezare cucuteniană pe valea Șomuzului Mare*, Iași, 2003
- N. Ursulescu, Șt. Manea, *Evoluția habitatului din bazinul Șomuzului Mare în zona comunei Preotești*, în *Suceava*, VIII, 1981
- Al. Vasilescu, *Drumurile "tătărăști" în lumina noilor descoperiri arheologice din județul Suceava*, în *SM (Suceava)*, I, 1969
- I. Vorobchevici, *Istoria Sf. Mănăstiri Dragomirna*, ed. a II-a, Cernăuți, 1925
- Al. Vulpe, *Die Äxte und Beile in Rumänien*. II. PBF. München. 1975
- N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia, *Așezări din Moldova. De la paleolitic până în secolul al XVIII-lea*, București, 1970.

IV. HĂRȚILE UNITĂȚILOR TERITORIAL-ADMINISTRATIVE

Hărți cu mai multe comune (trimiterile s-au făcut în text):

Comunele Adâncata și Hănțești

Comunele Bălăceana, Ciprian Porumbescu și Ilișești

Comunele Botoșana și Comănești

Comunele Burla și Volovăț

Comunele Calafindești și Șerbăuți

Comunele Capu Câmpului și Valea Moldovei

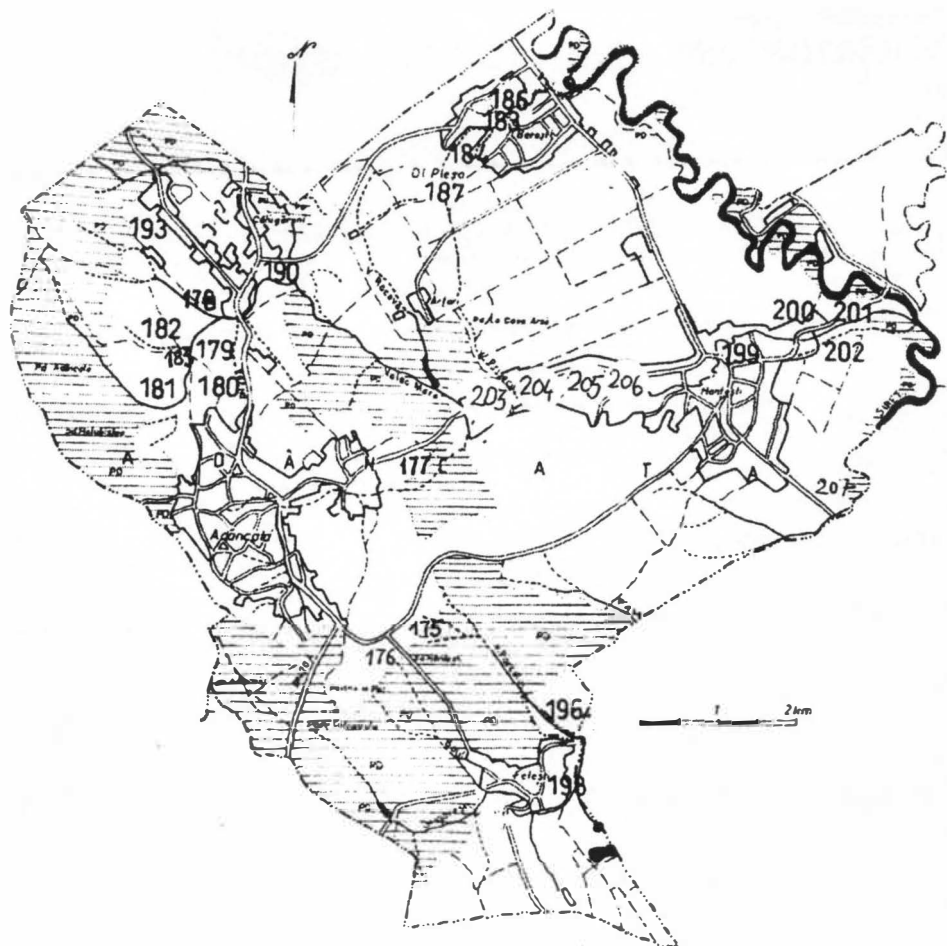
Comunele Forăști și Fântâna Mare

Comunele Gălănești și Voitinel

Comunele Hârtop și Preutești

Comuna Iaslovăț și orașul Milișăuți

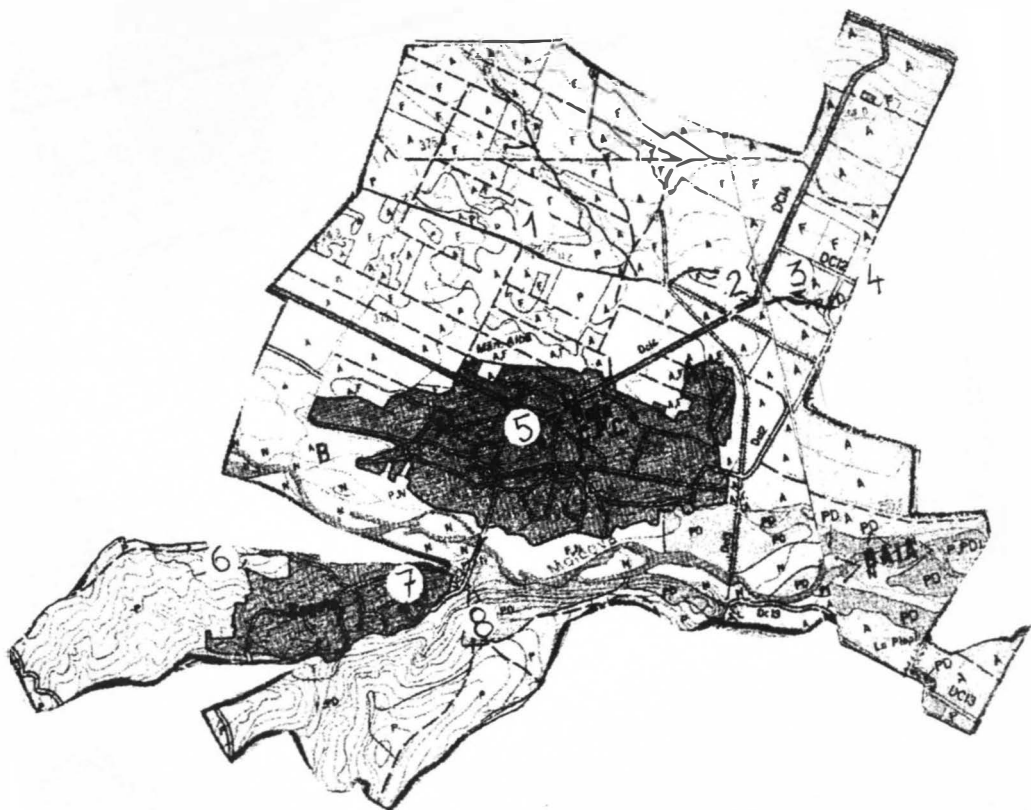
Comuna Poieni-Solca și orașul Solca

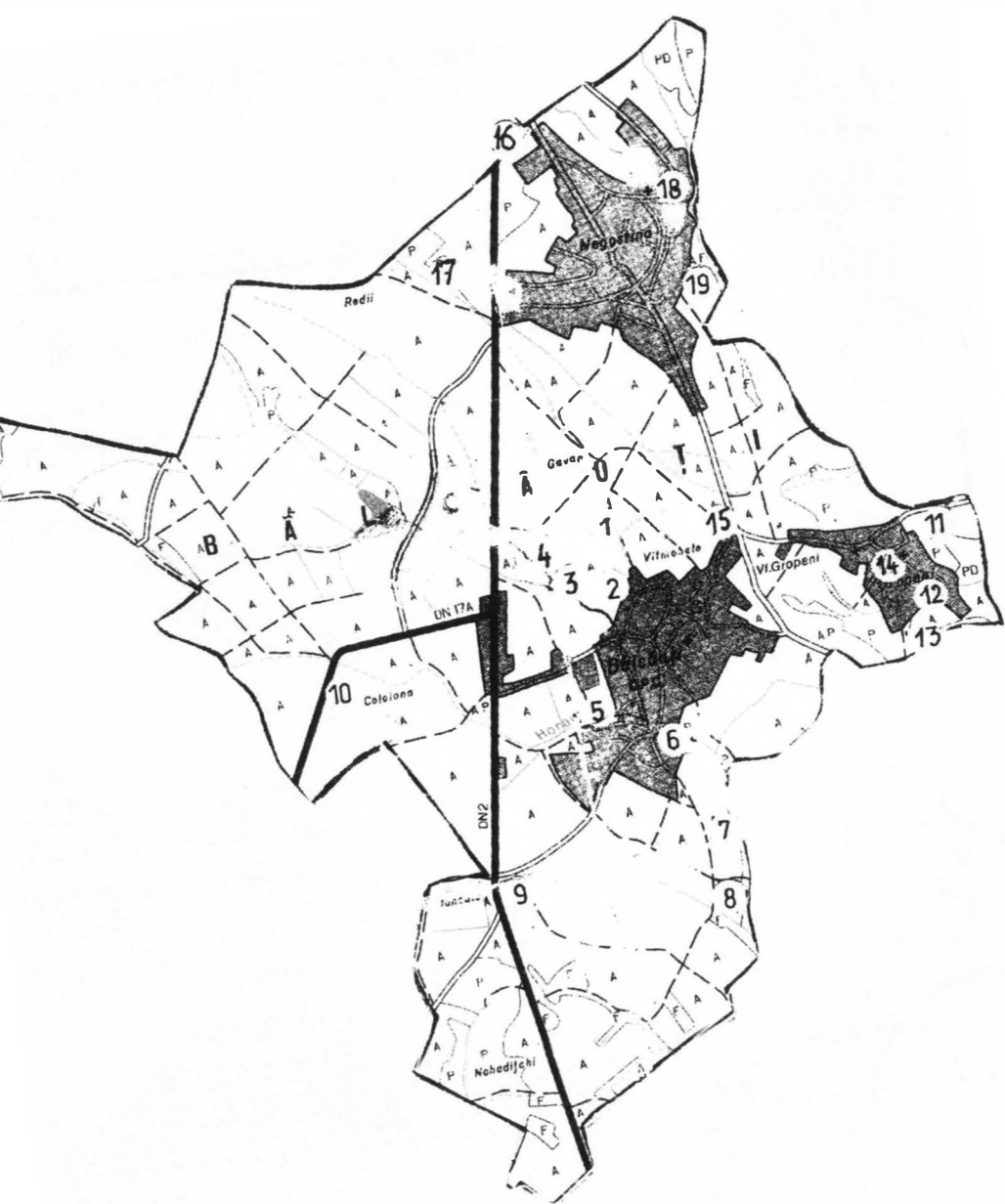
Harta comunelor Adâncata și Hântești

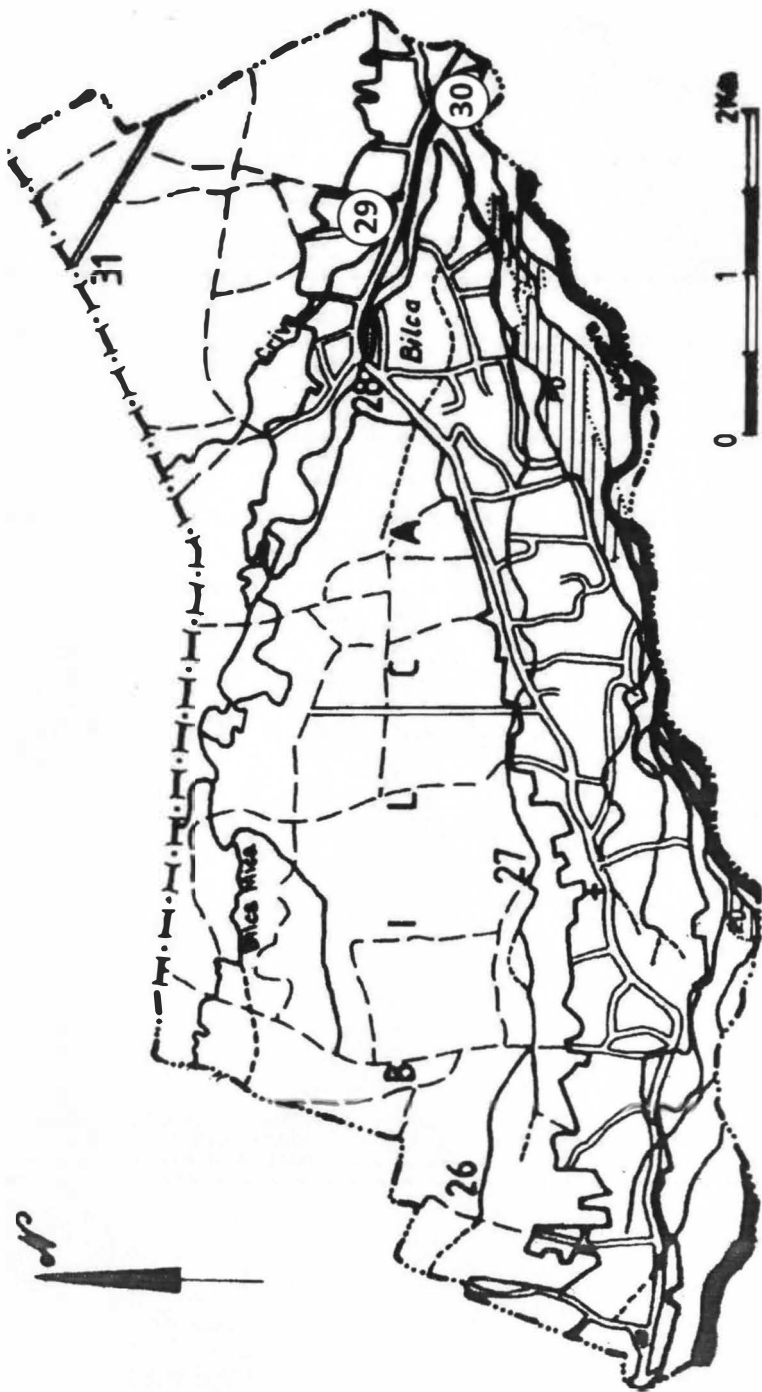
Harta comunei Arbore

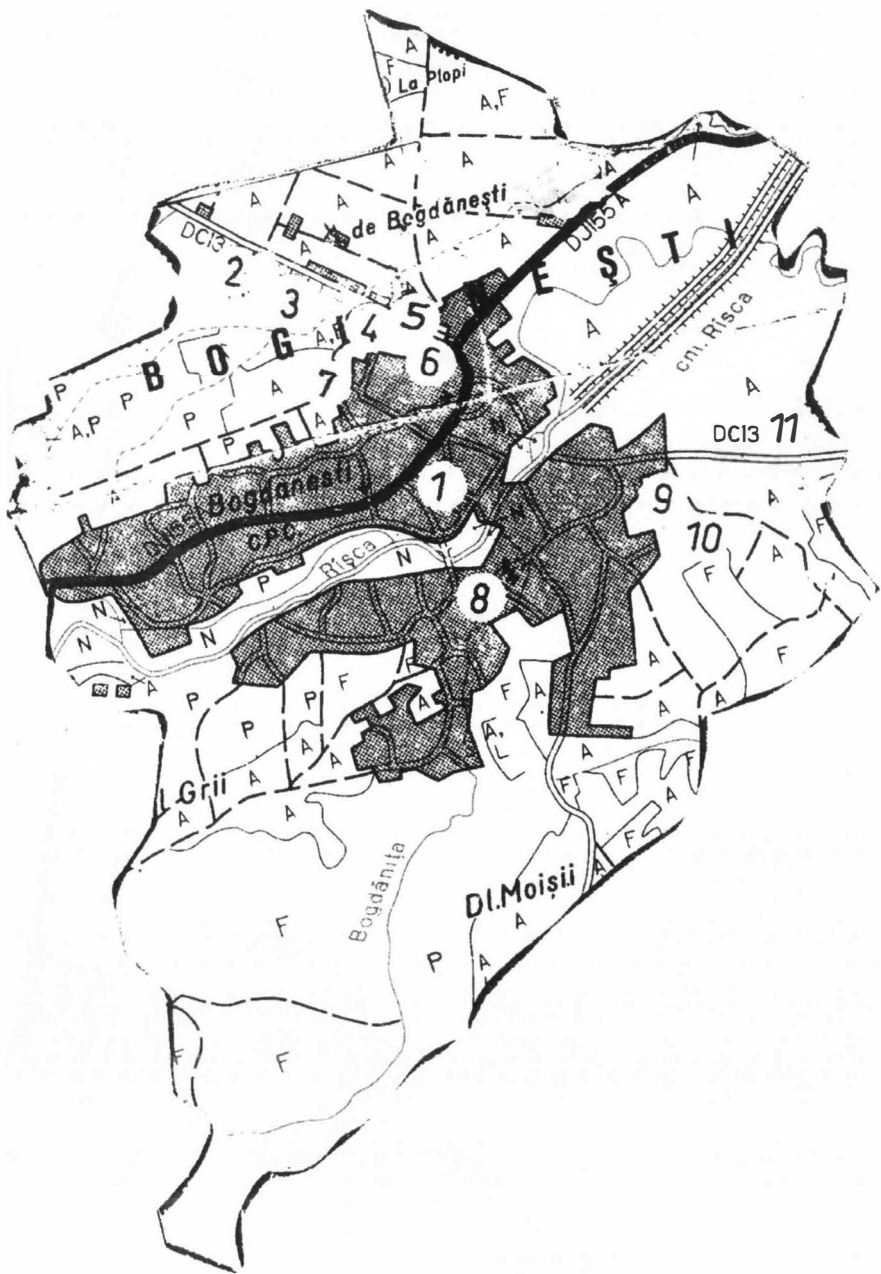
Harta comunei Baia

Harta comunei Bălcăuți

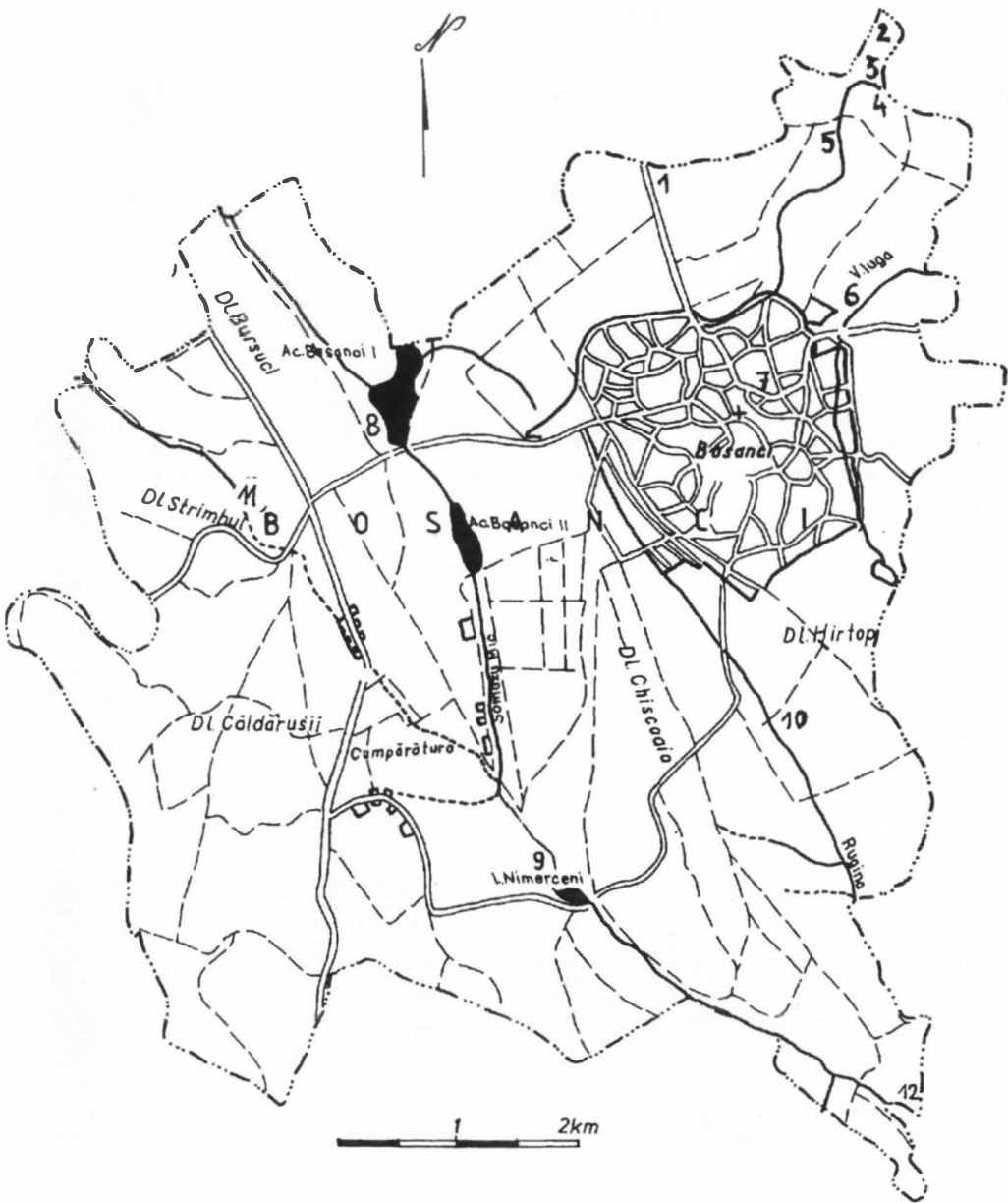
Harta comunei Bilca

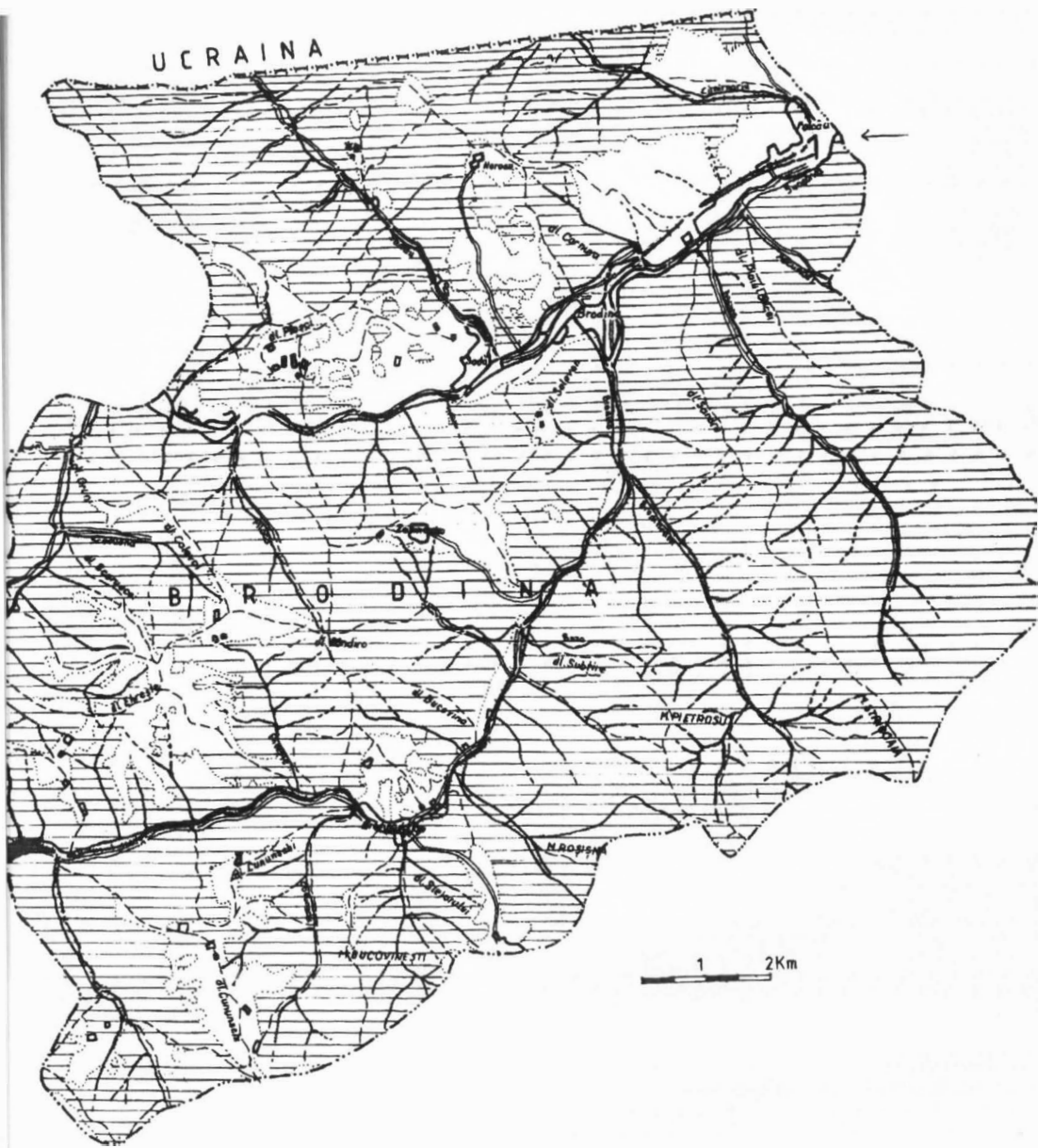
Harta comunei Bogdănești

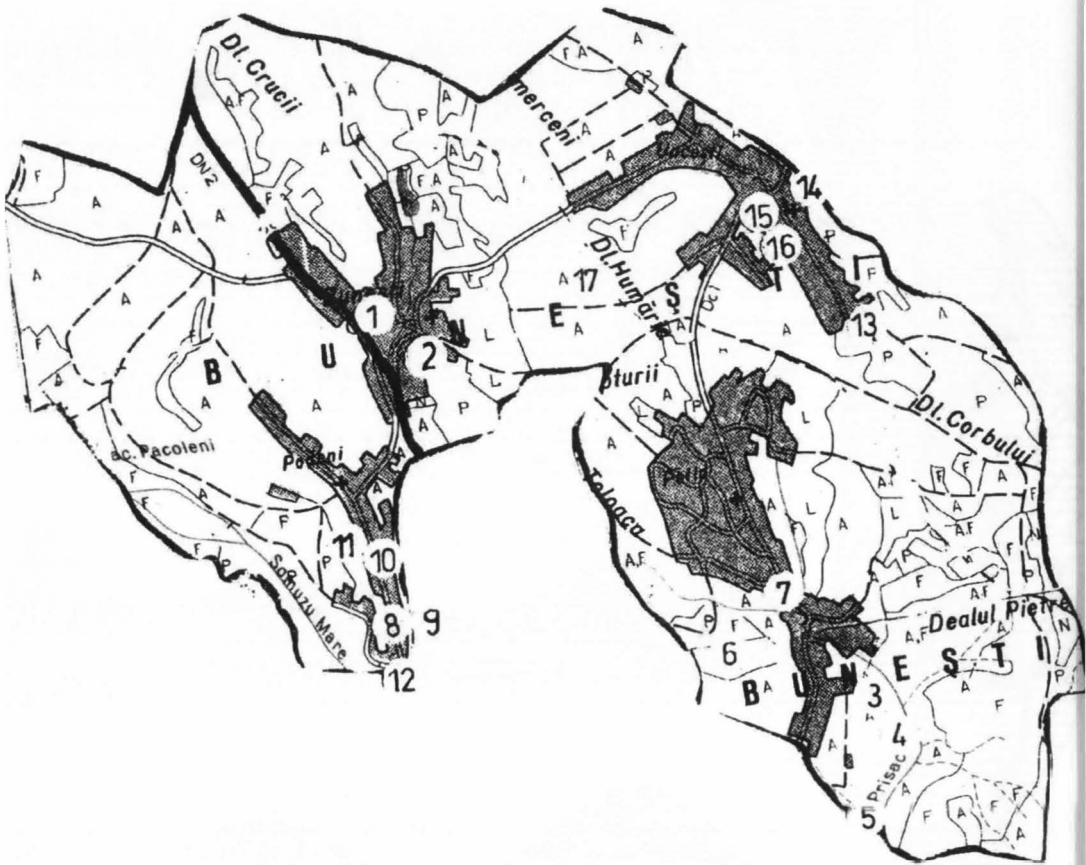
Harta comunei Boroaia

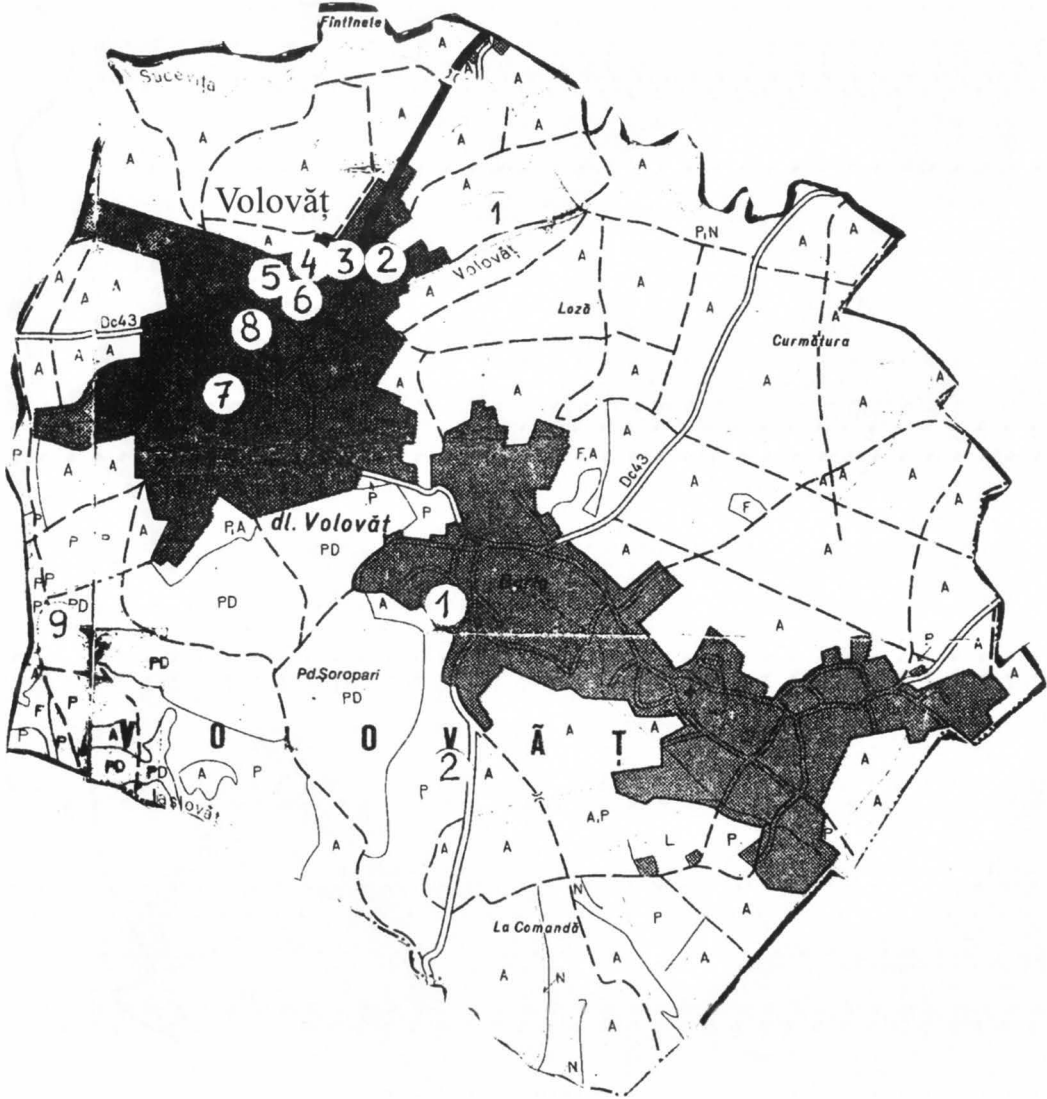
Harta comunei Bosanci

Harta comunei Brodina

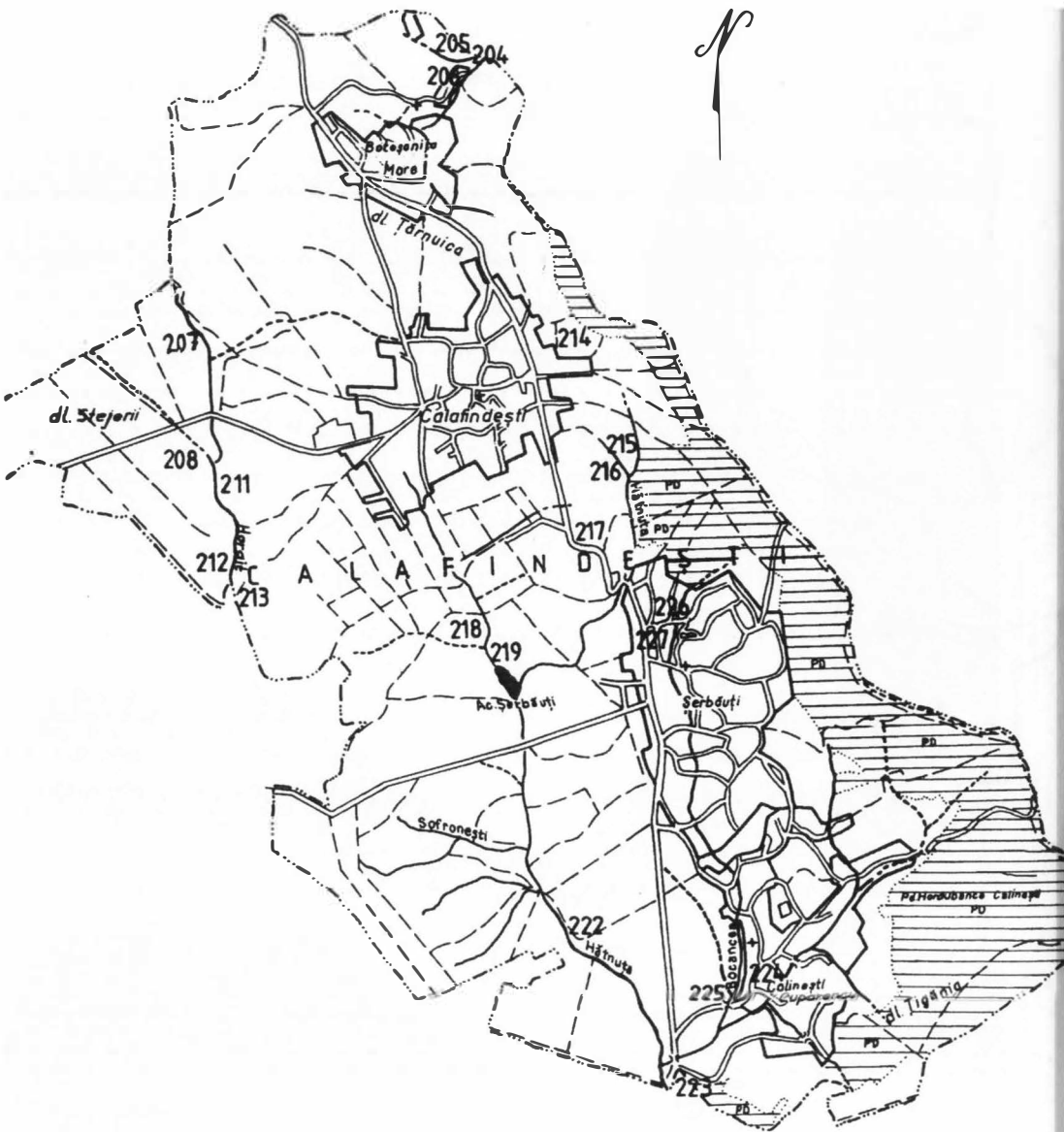
Harta comunei Bunești

Harta comunelor Burla și Volovăț

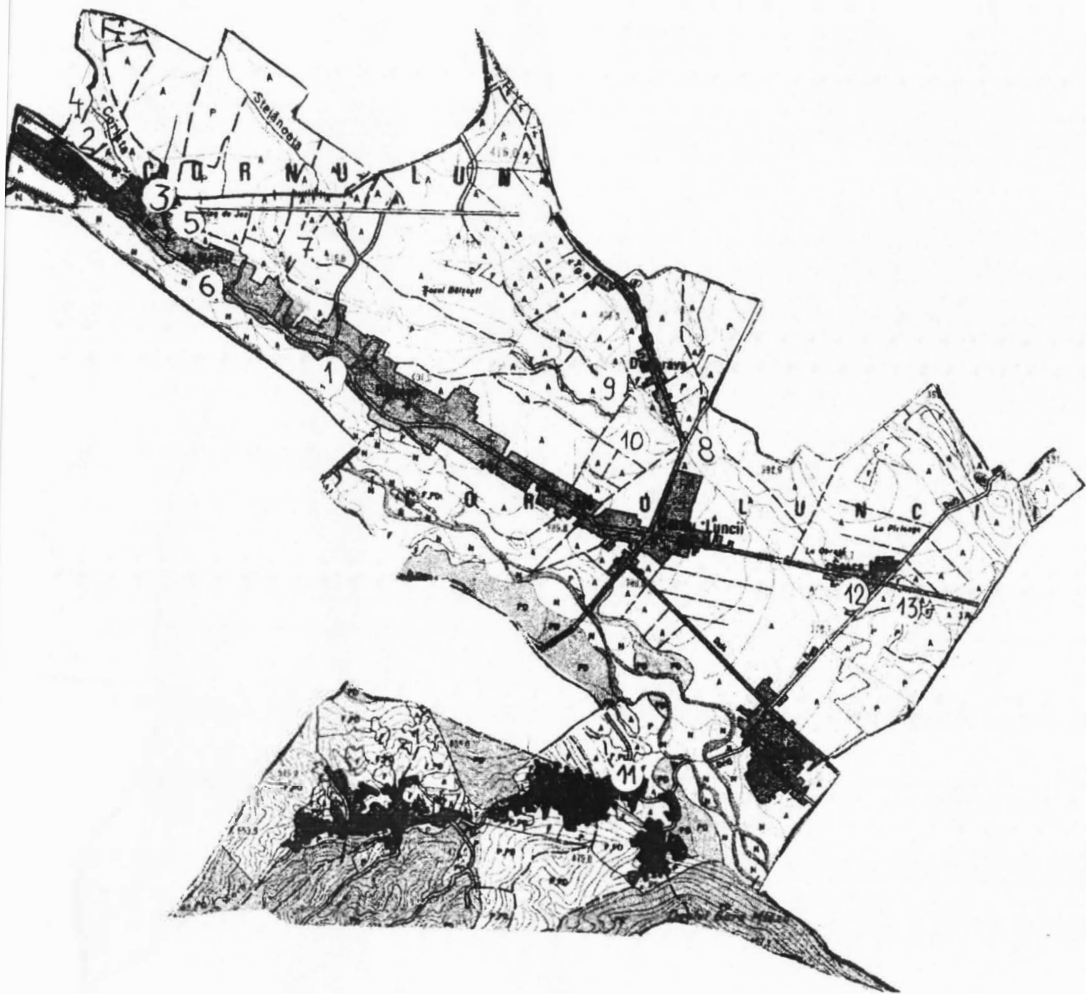
Harta comunei Cajvana

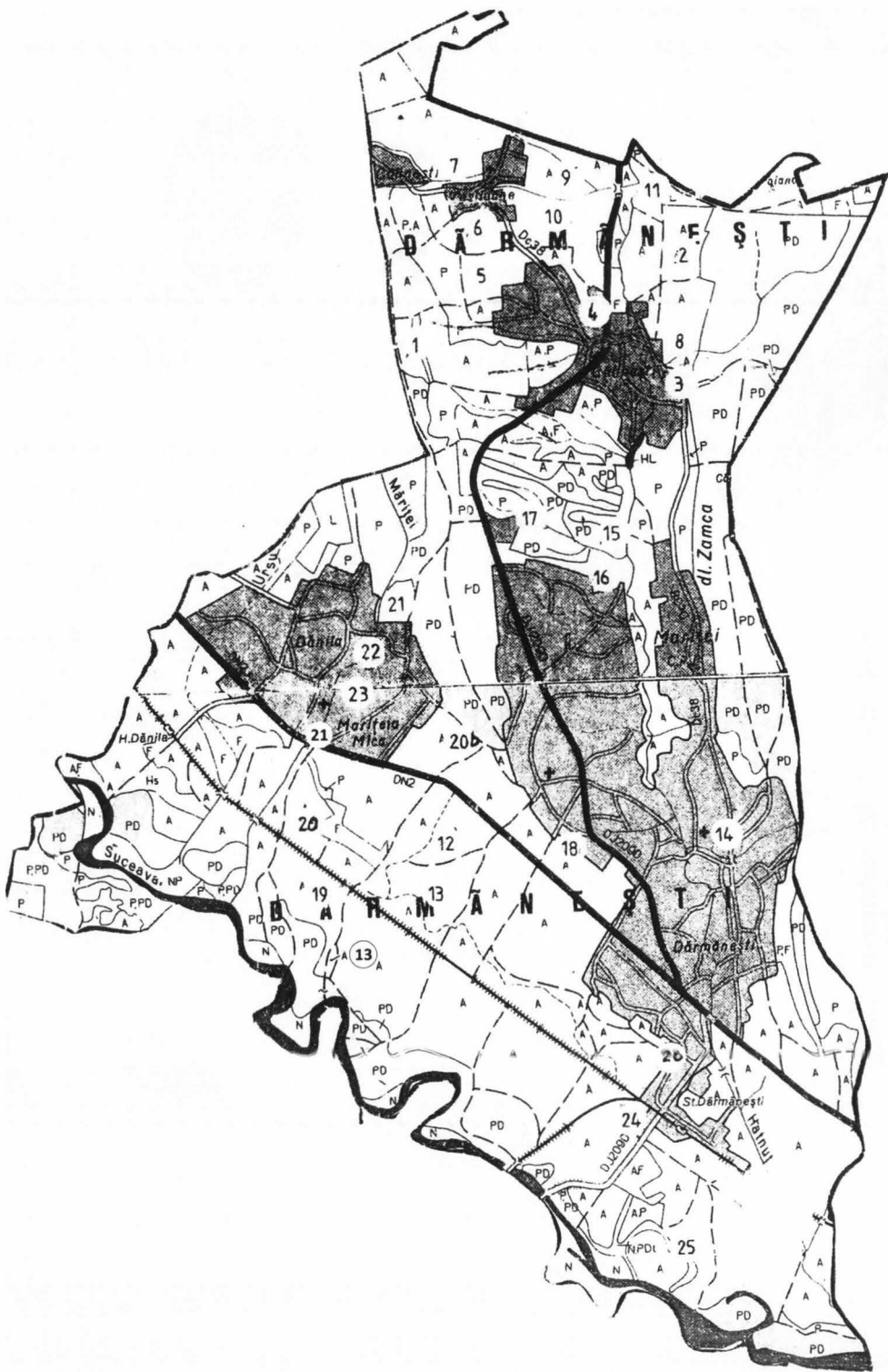
Harta comunelor Calafindești și Șerbăuți

Harta comunelor Capu Câmpului și Valea Moldovei

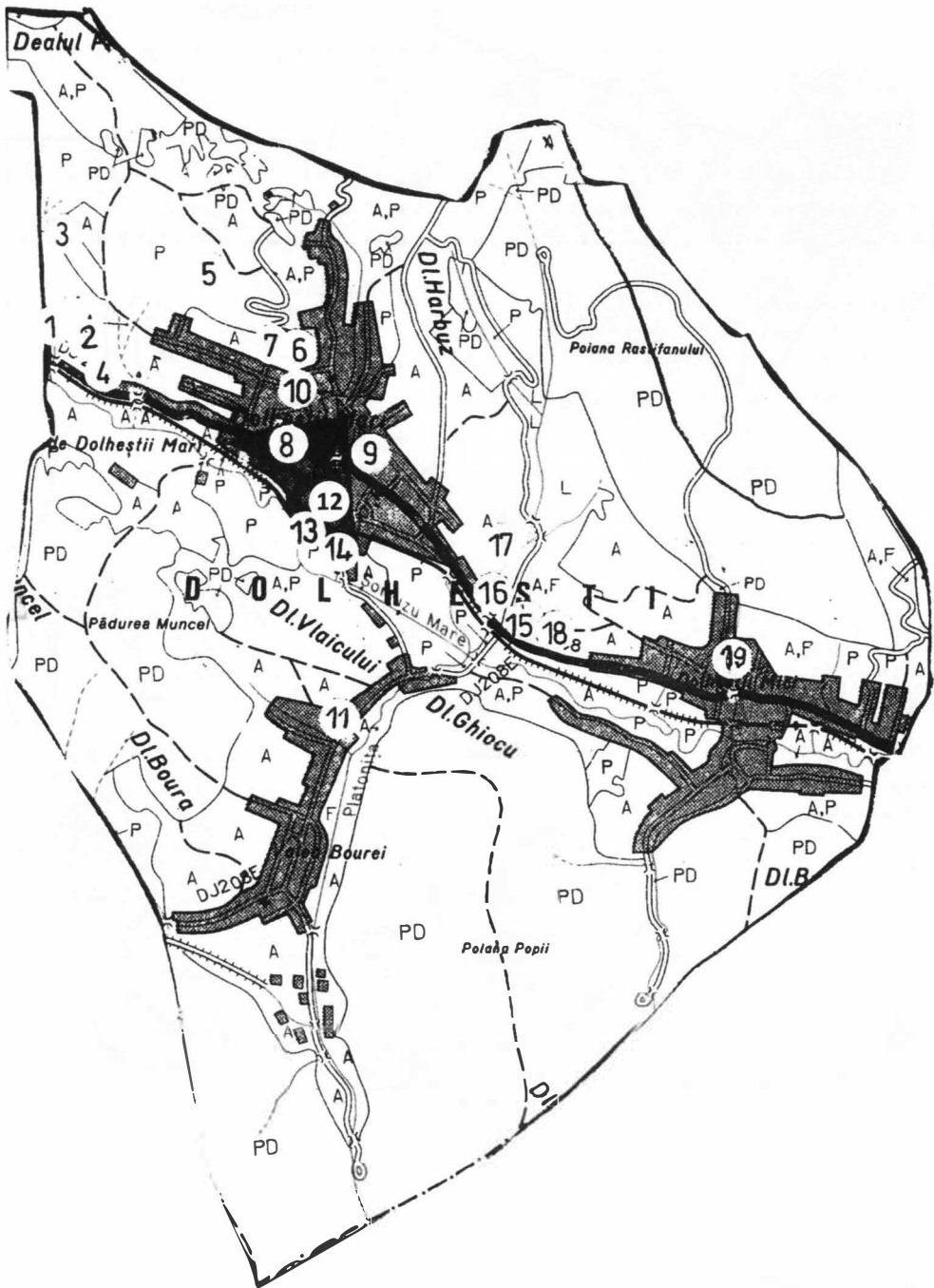
Harta comunei Cornu Luncii

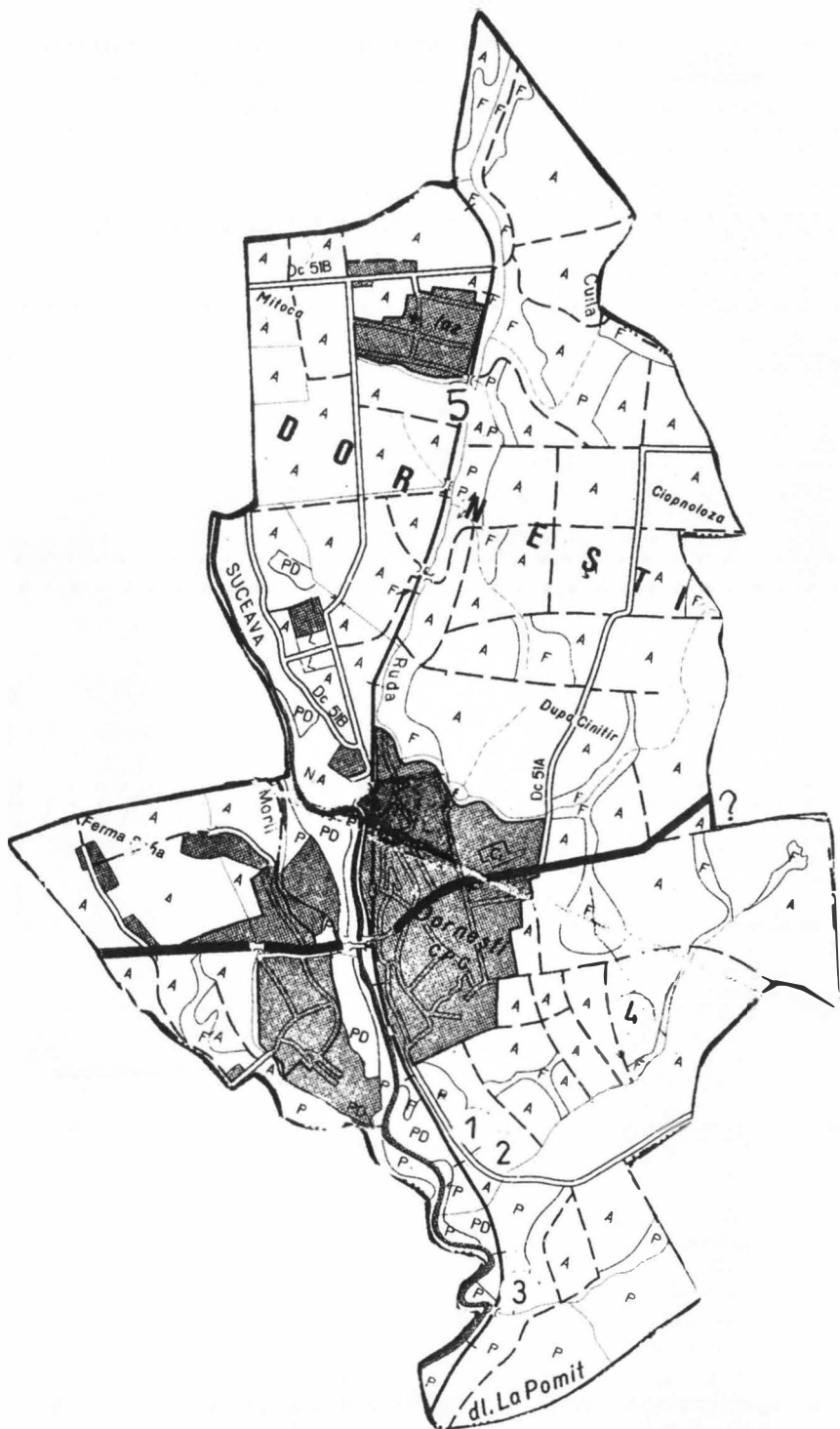
Harta comunei Dărmănești

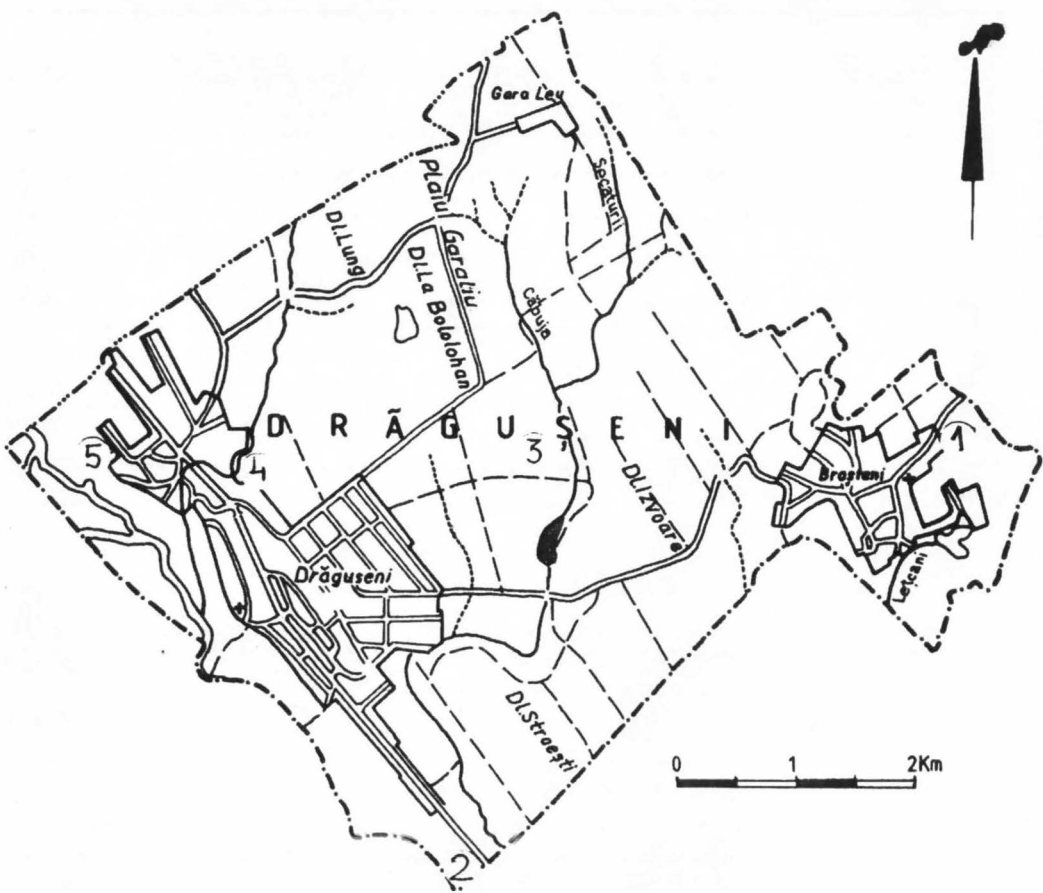
Harta orașului Dolhasca

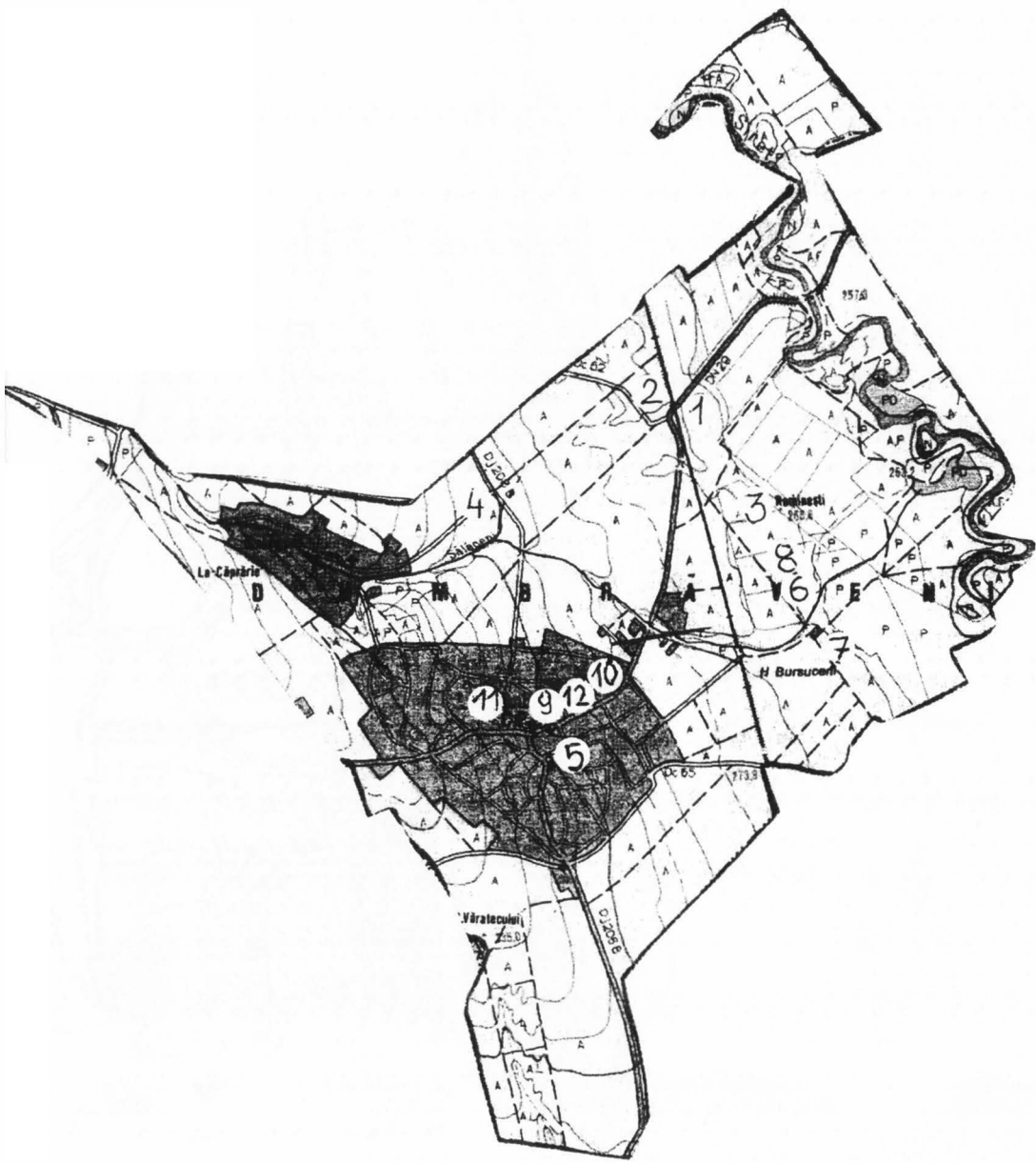
Harta comunei Dolhești

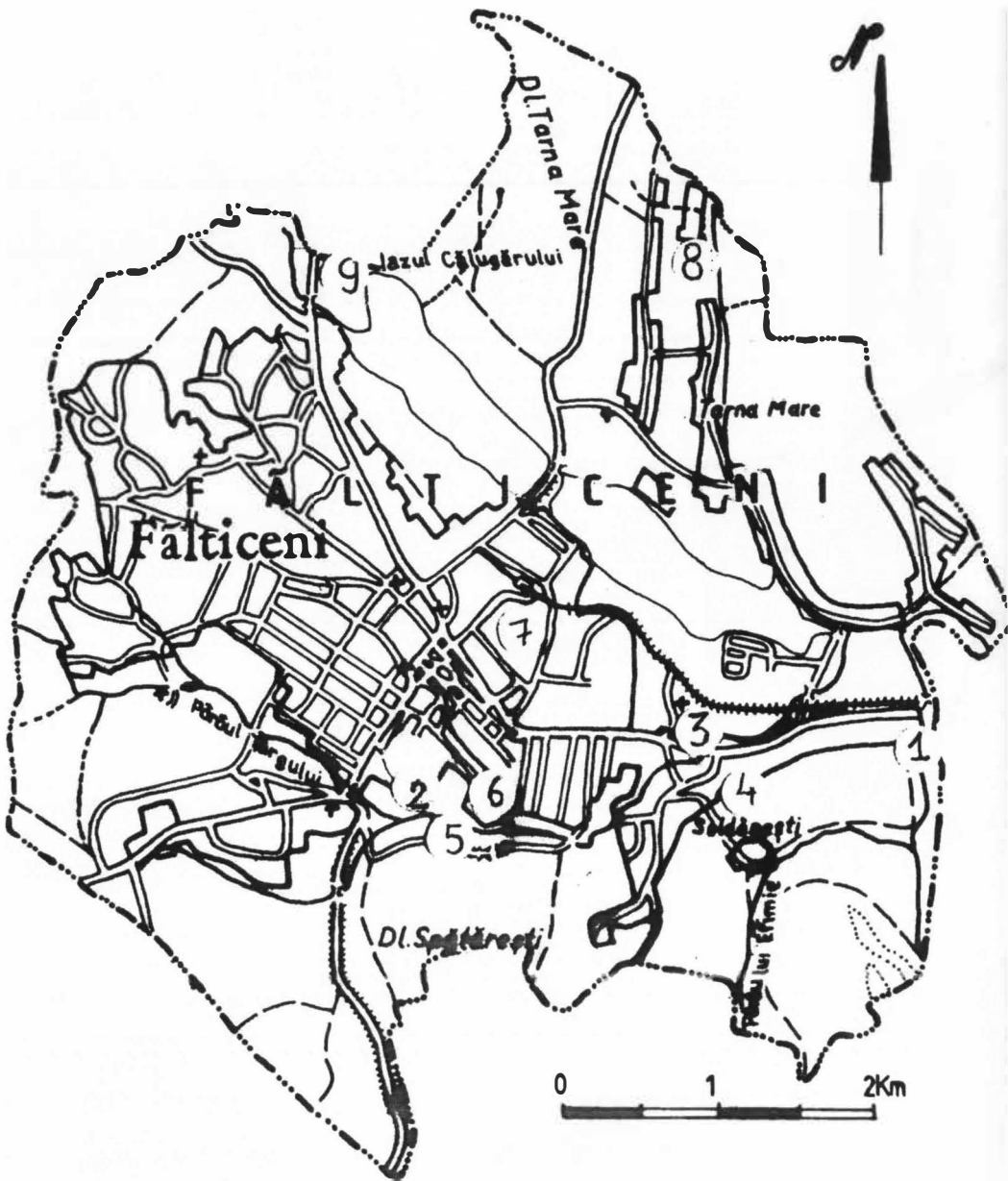
Harta comunei Dornești

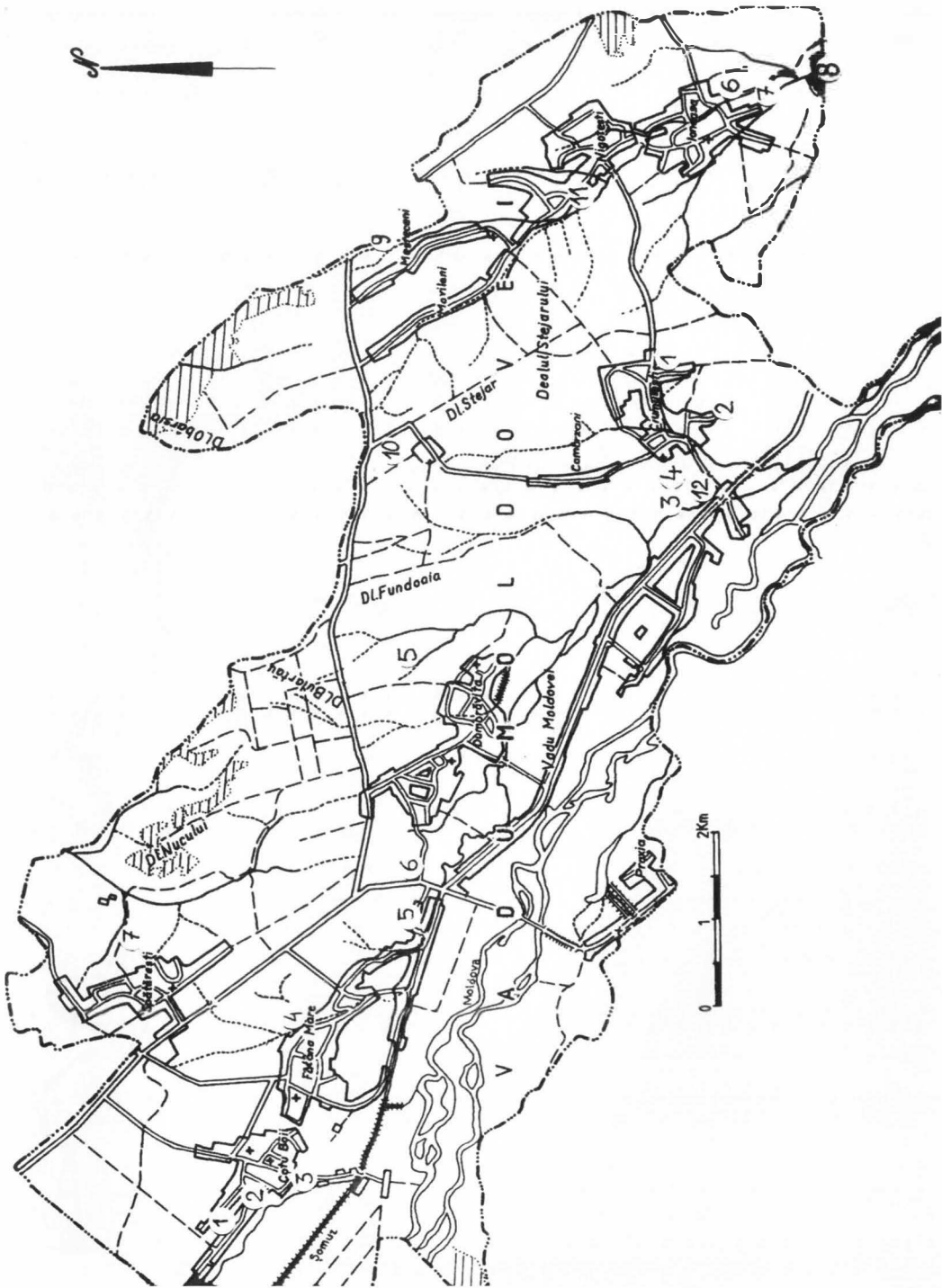
Harta comunei Drăguseni

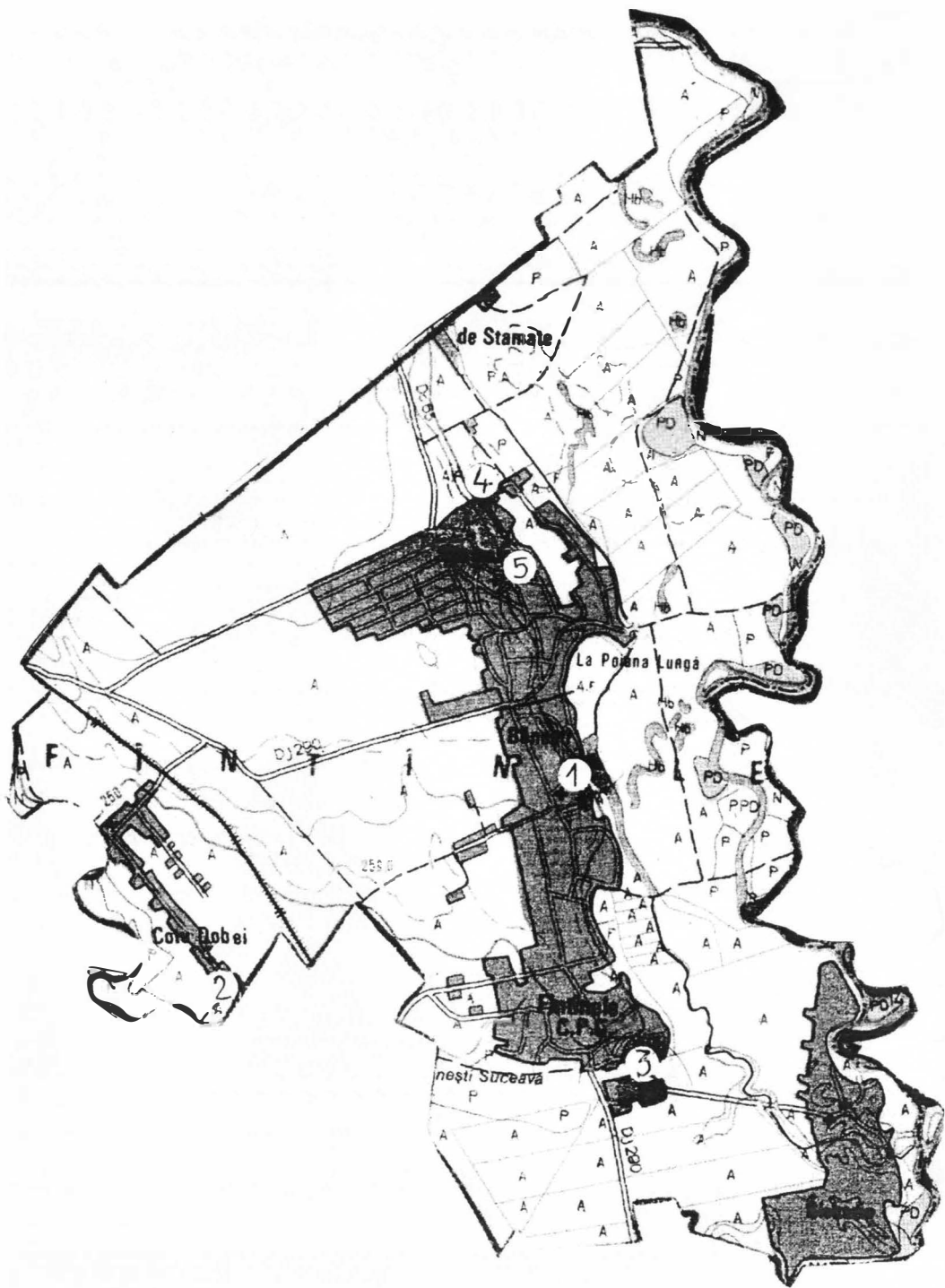
Harta comunei Dumbrăveni

Harta orașului Fălticeni

Harta comunelor Fântâna Mare și Vadu Moldovei

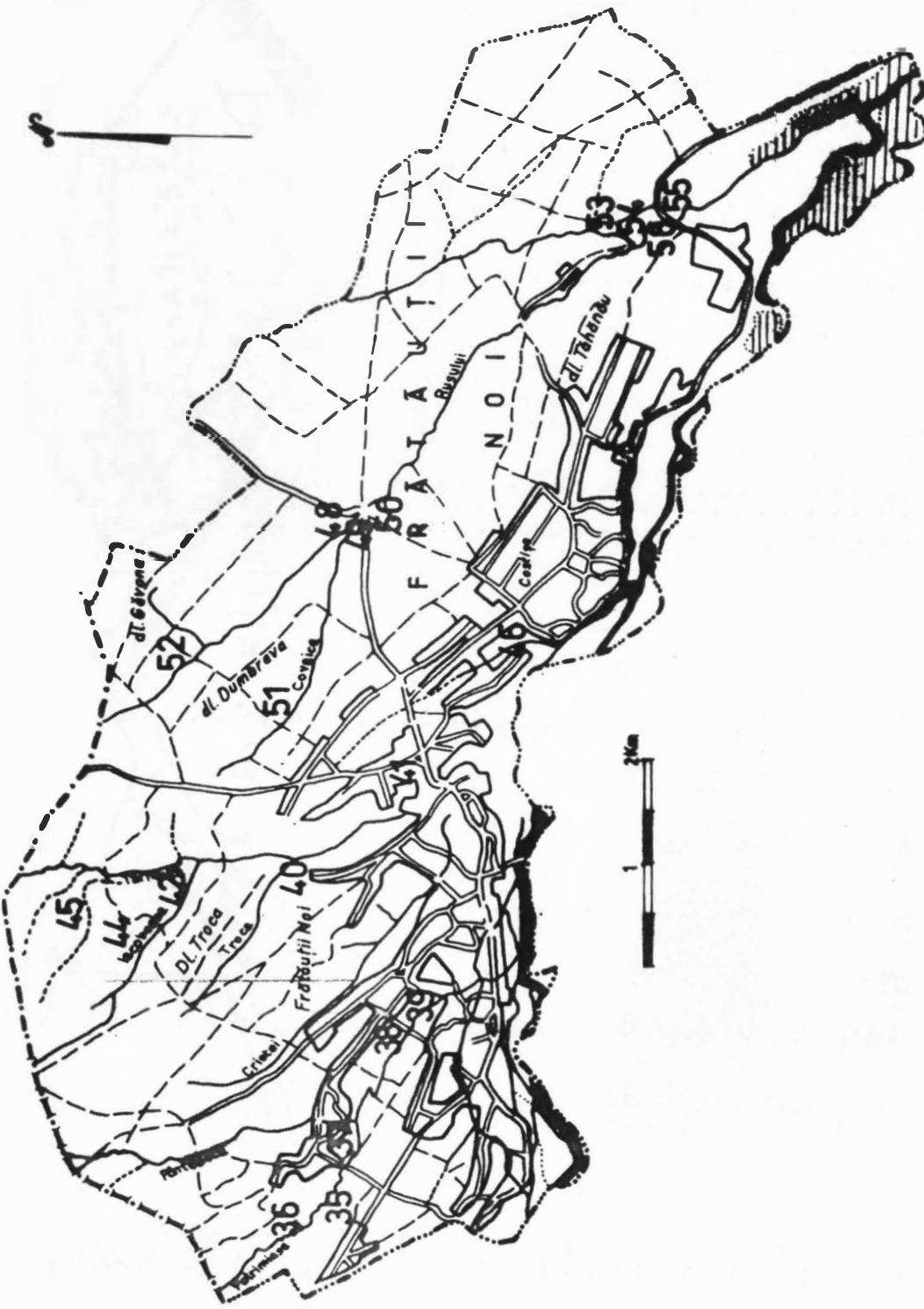

Harta comunei Fântânele

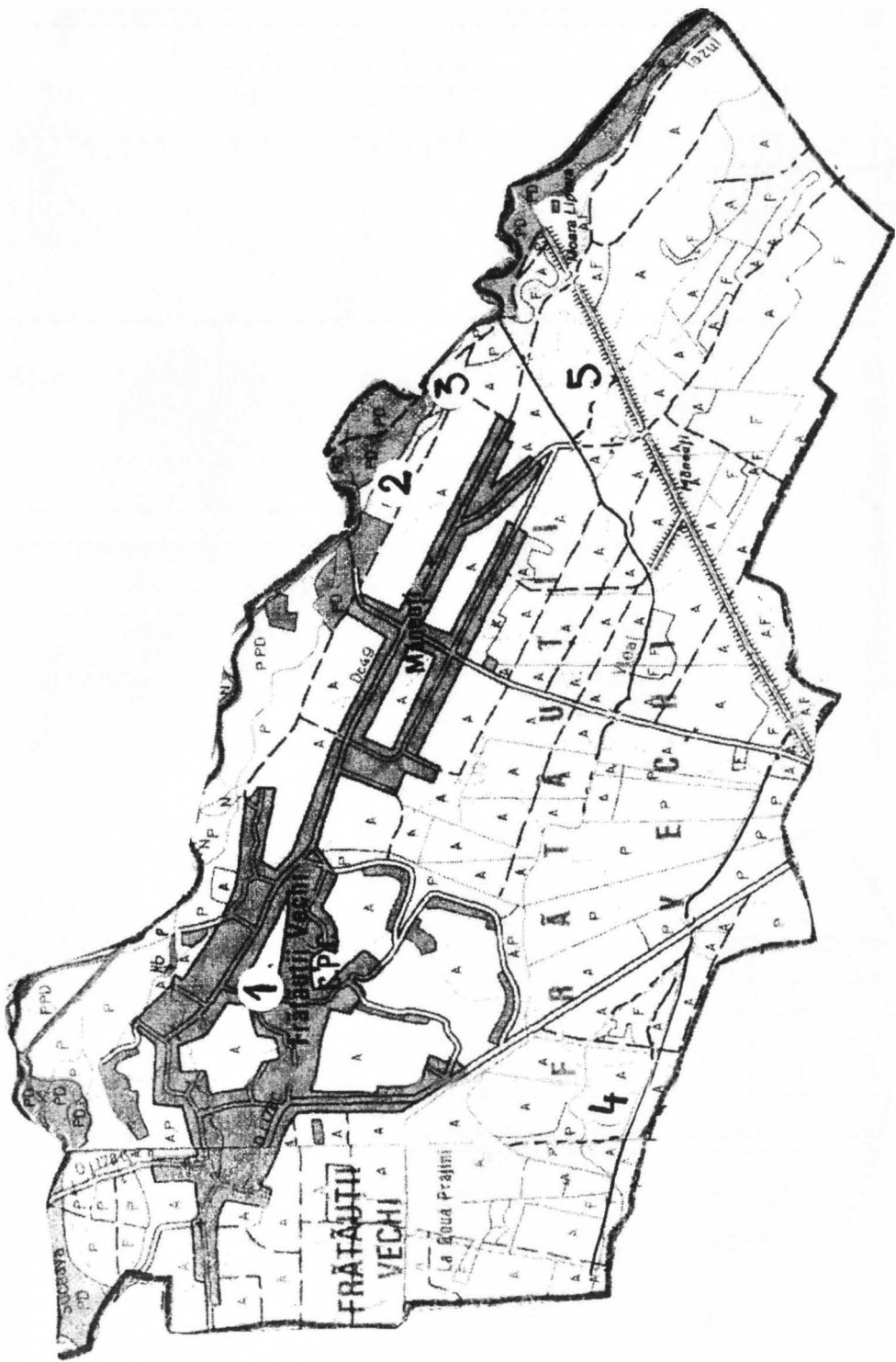

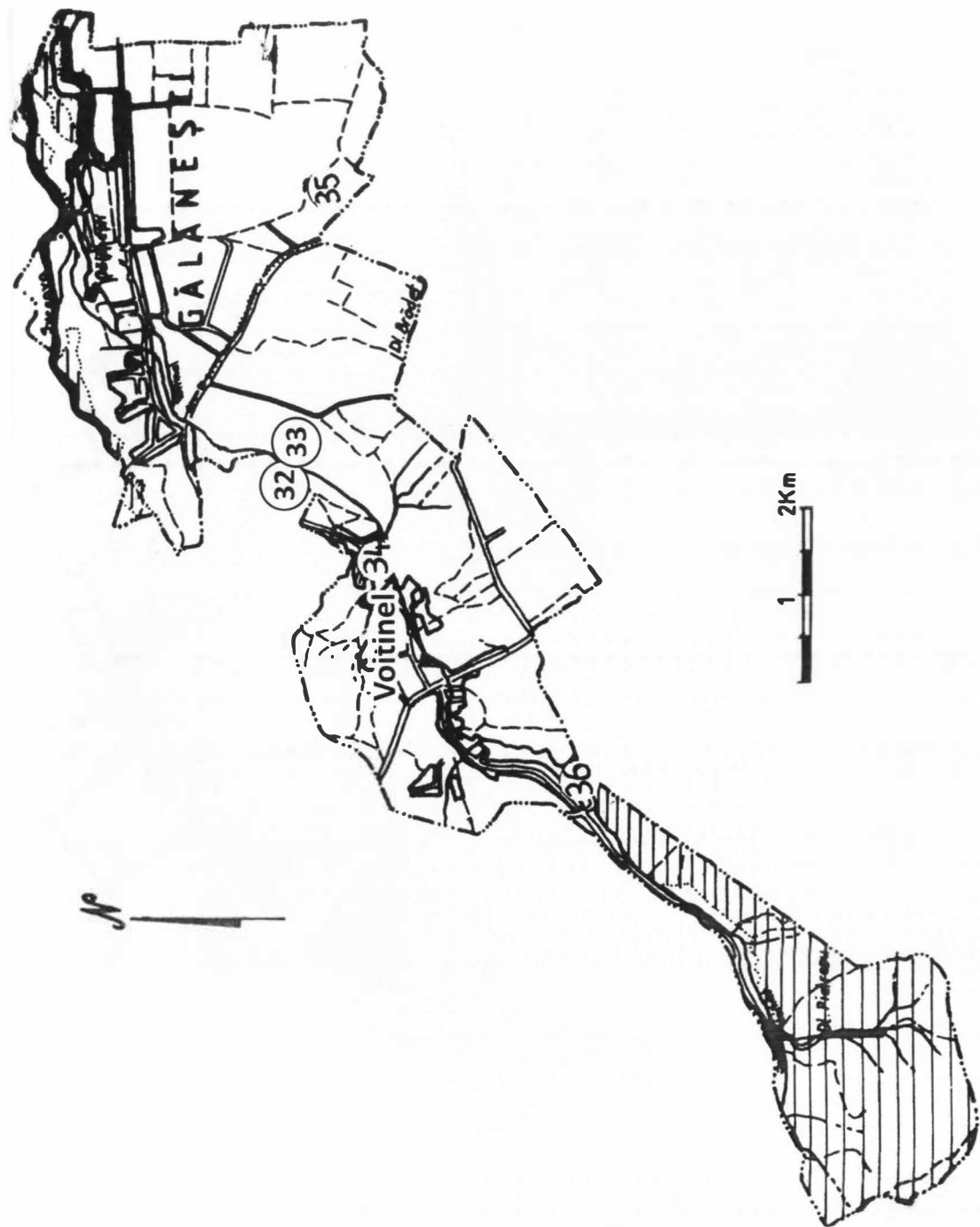
Harta orașului Frasin

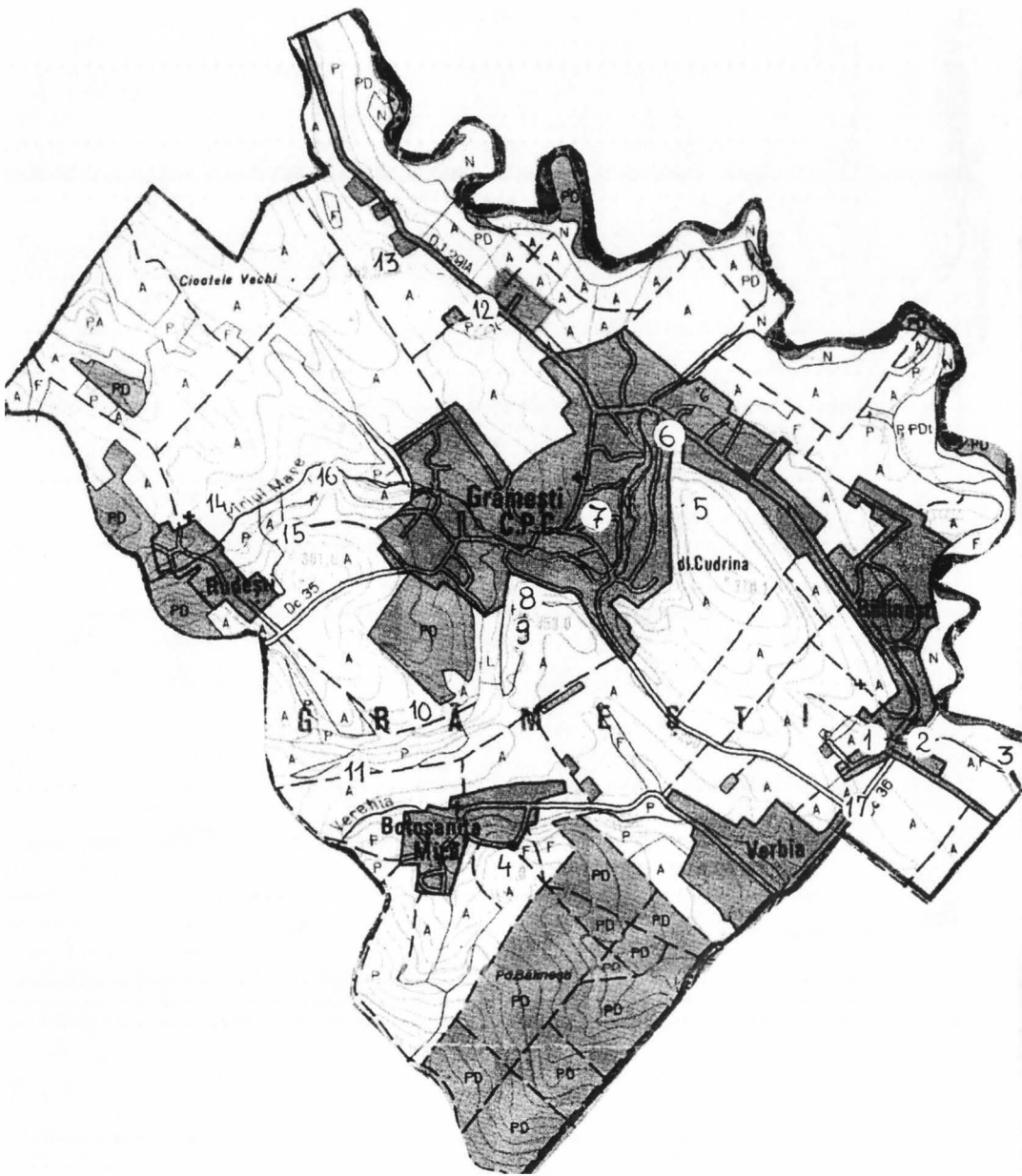
Harta comunei Frătăuții Noi

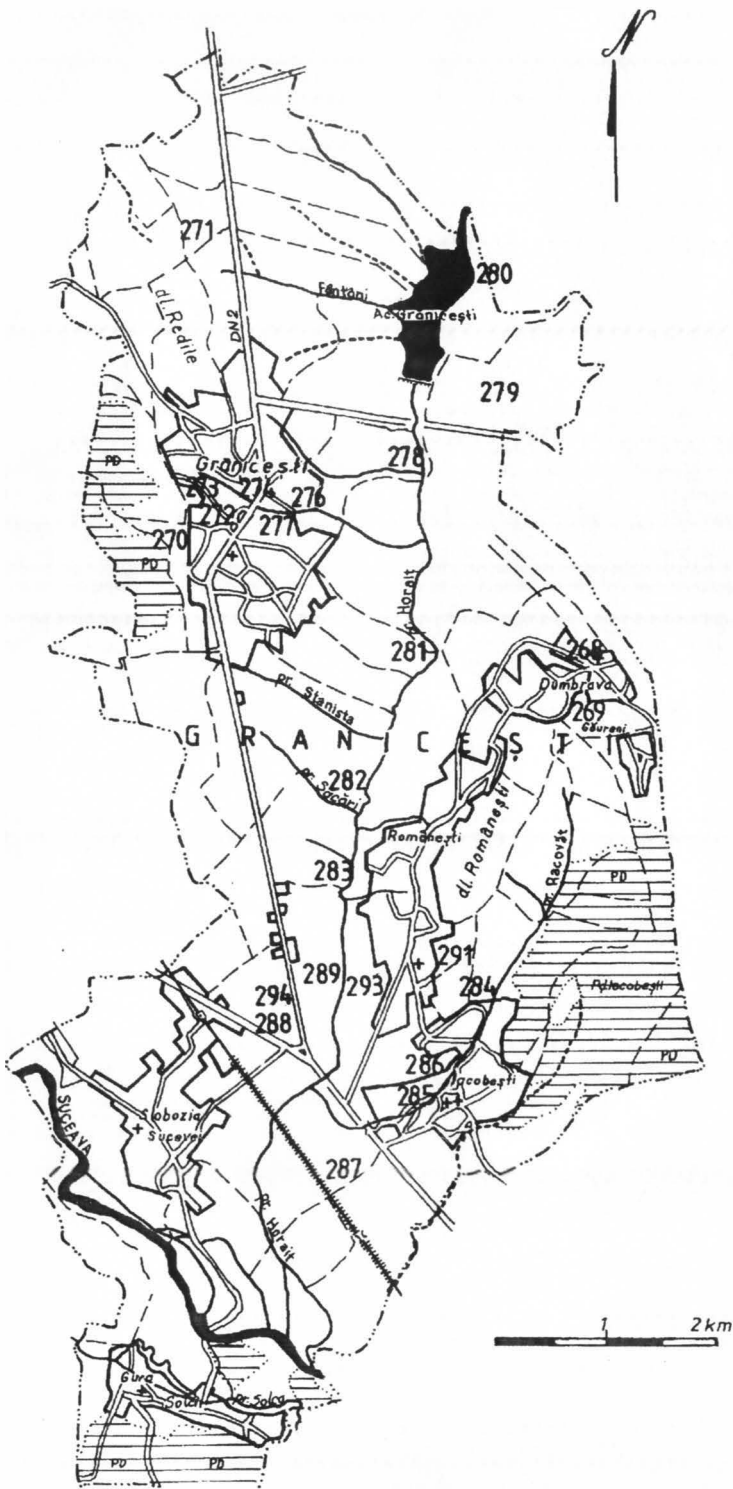
Harta comunei Frătăuții Vechi

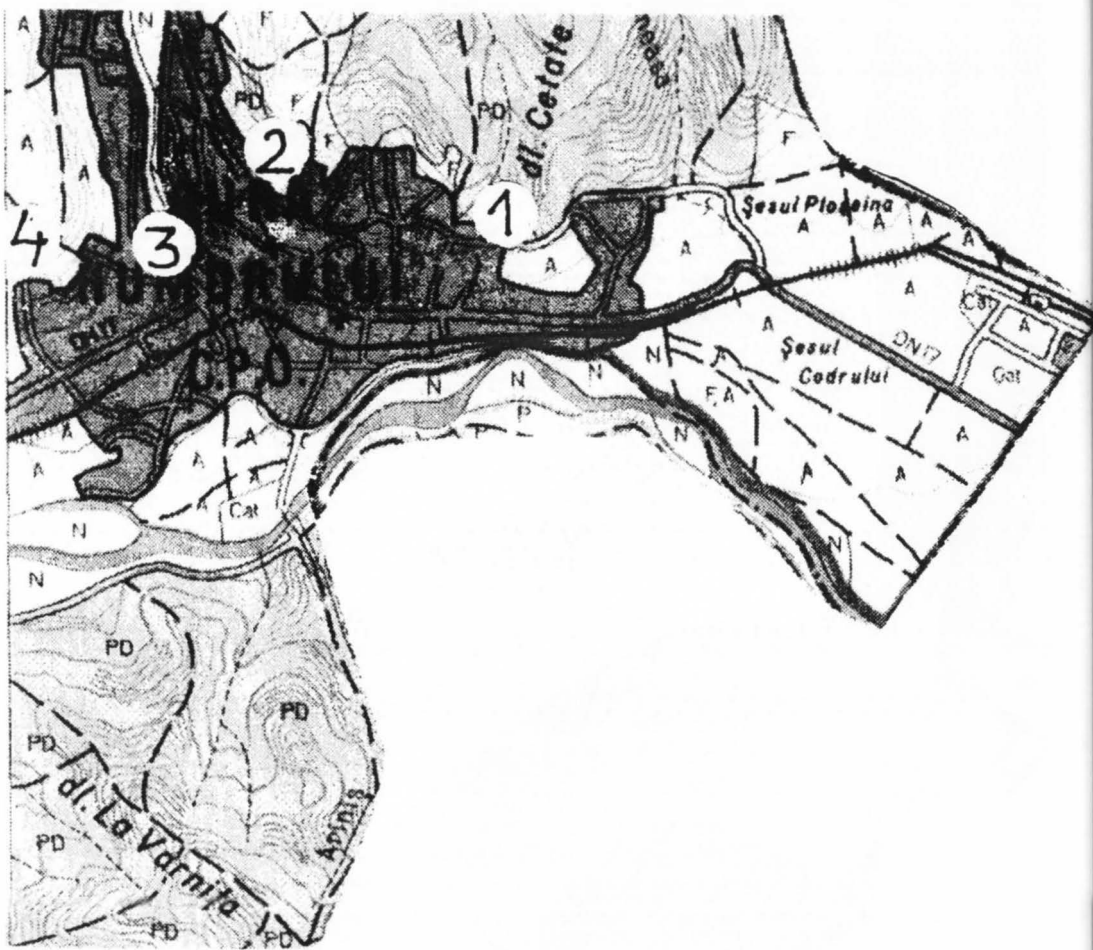
Harta comunelor Gălănești și Voitineli

Harta comunei Grămești

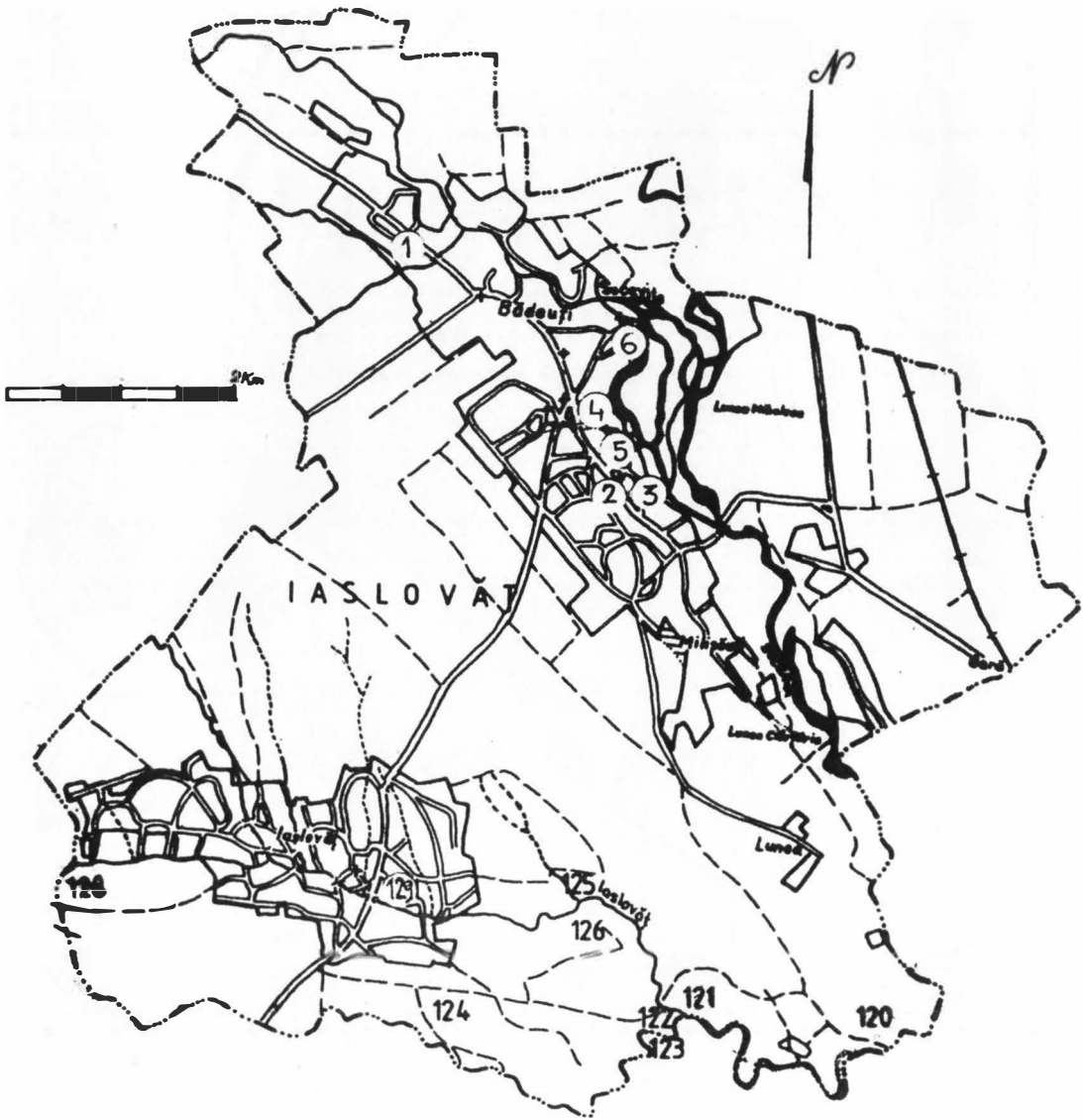
Harta comunei Grănicești

Harta orașului Gura Humorului

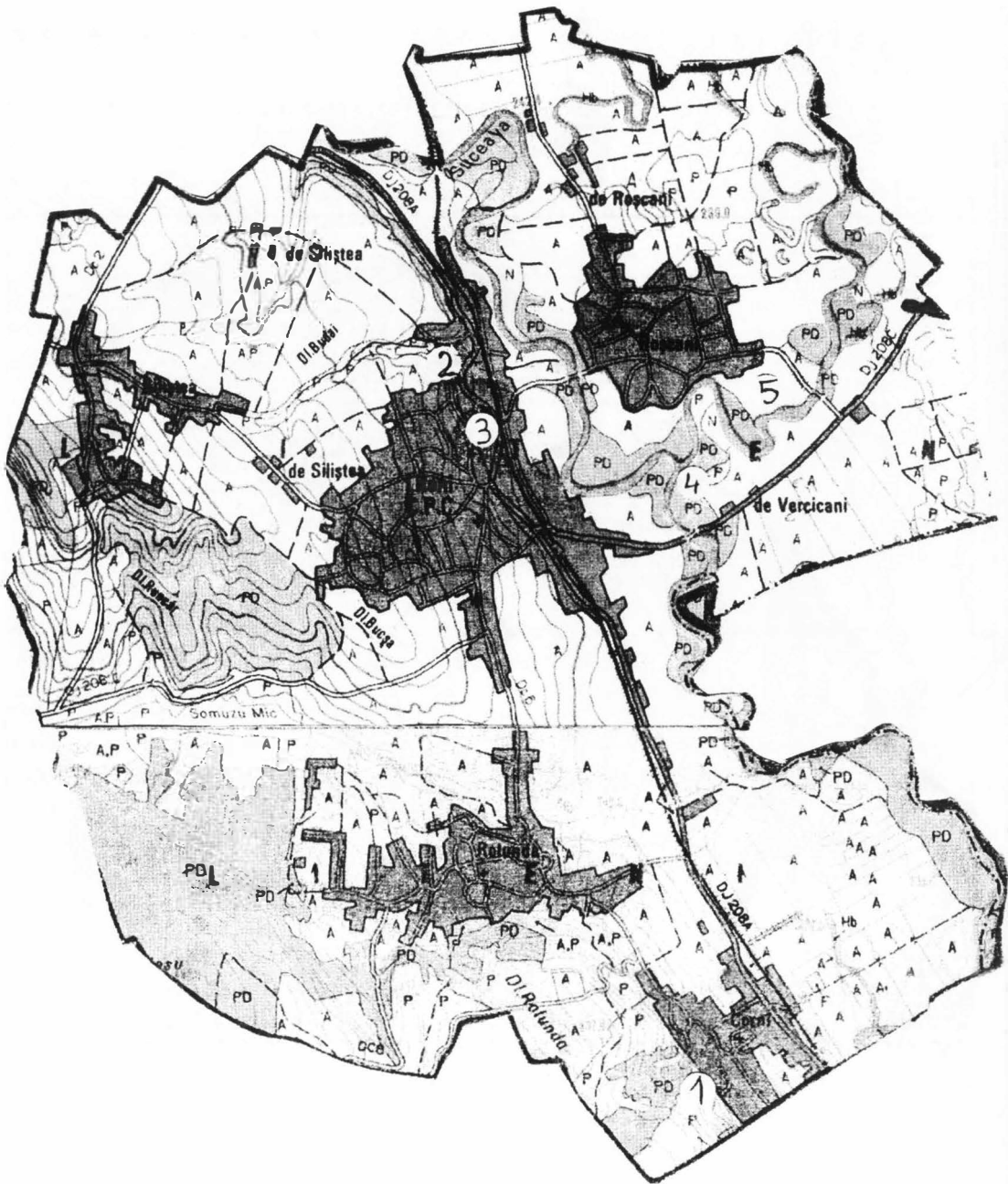
Harta comunelor Hârtop și Preutești

Harta comunei Iaslovăț și a orașului Milișăuți

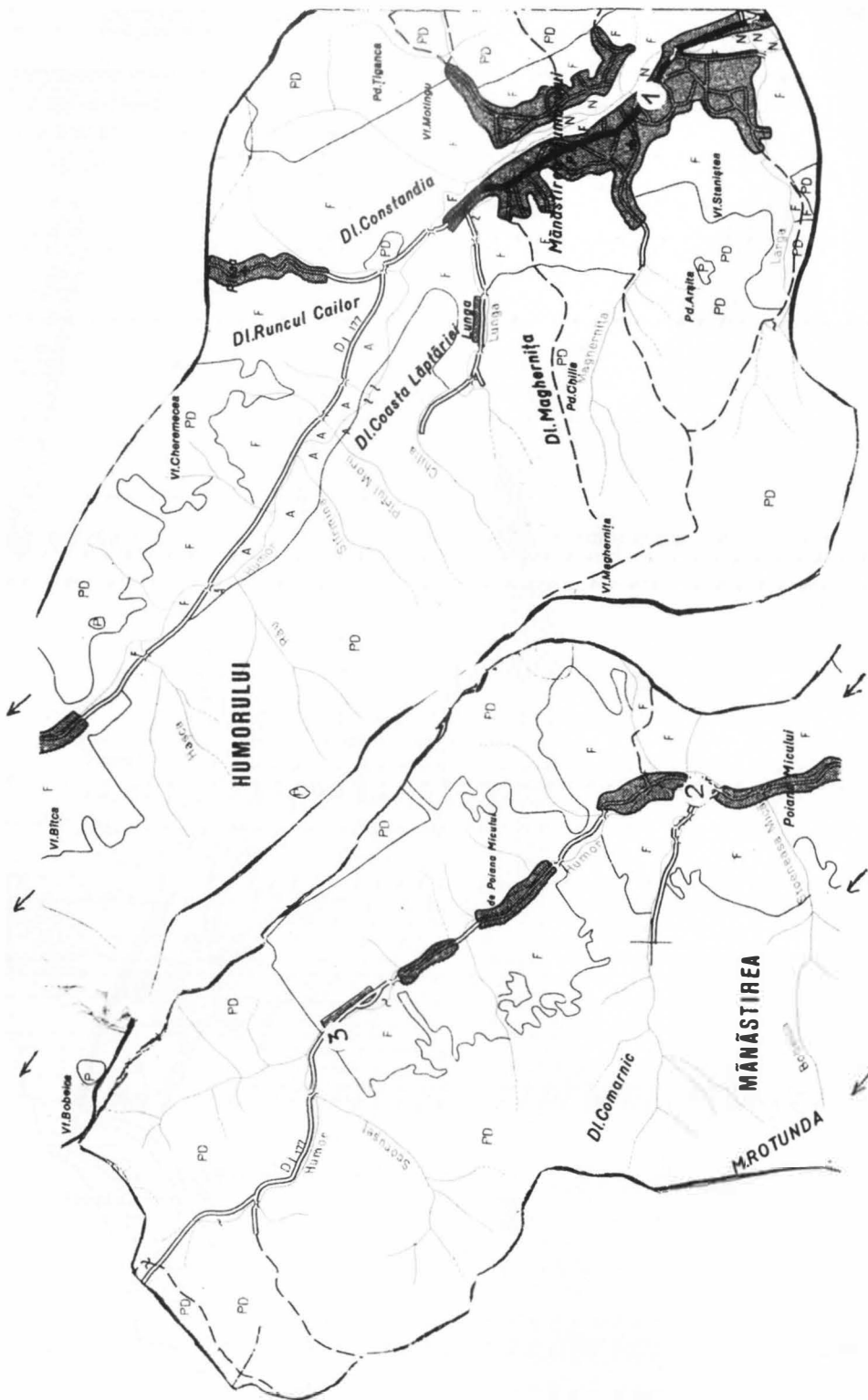
Harta comunei Ipotești

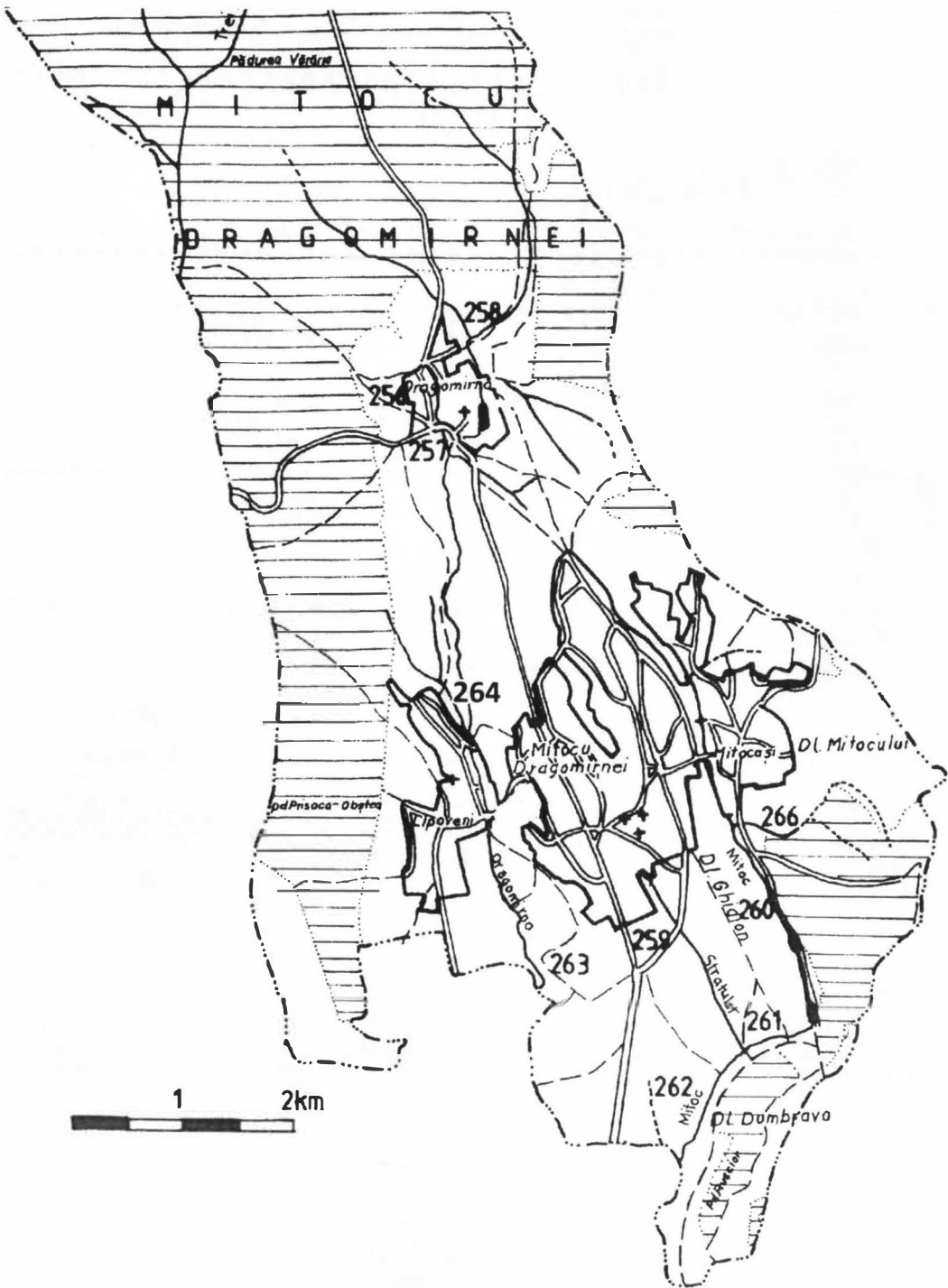
Harta orașului Liteni

Harta comunei Marginea

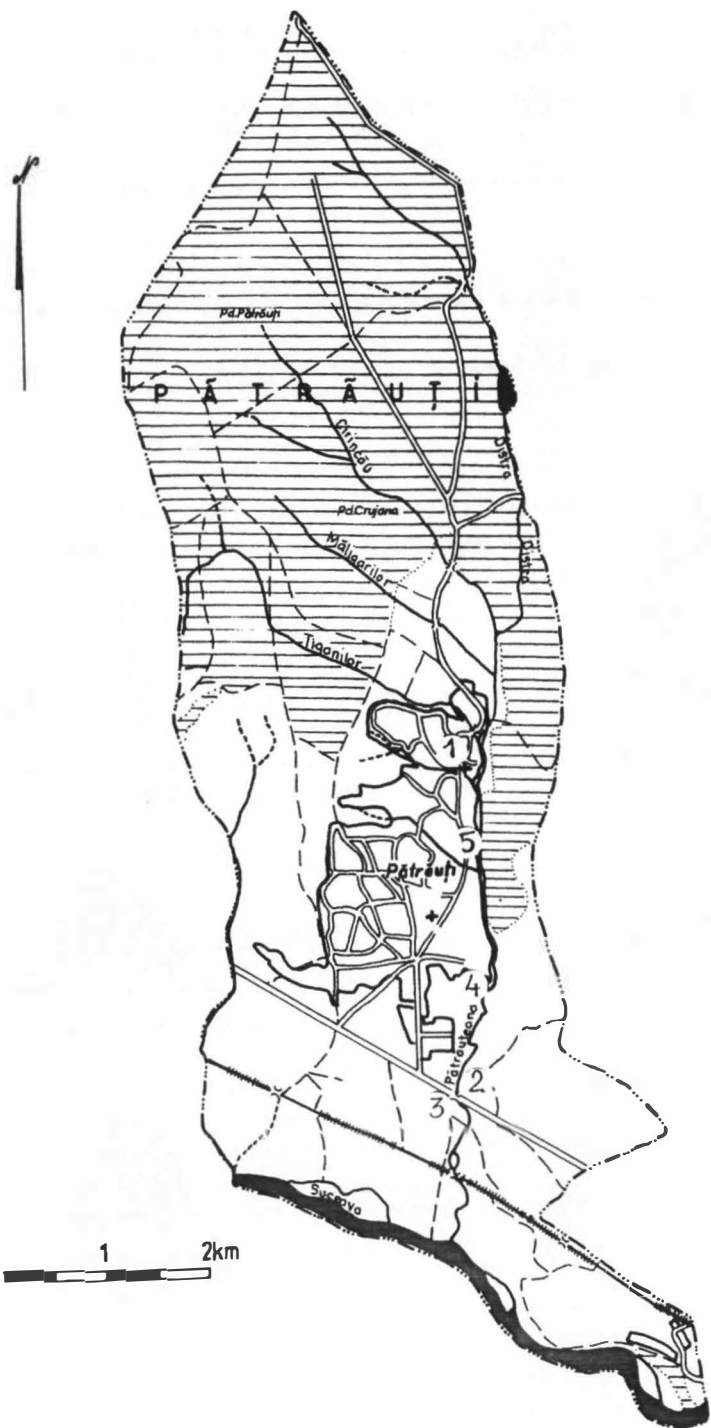
Harta comunei Mănăstirea Humorului

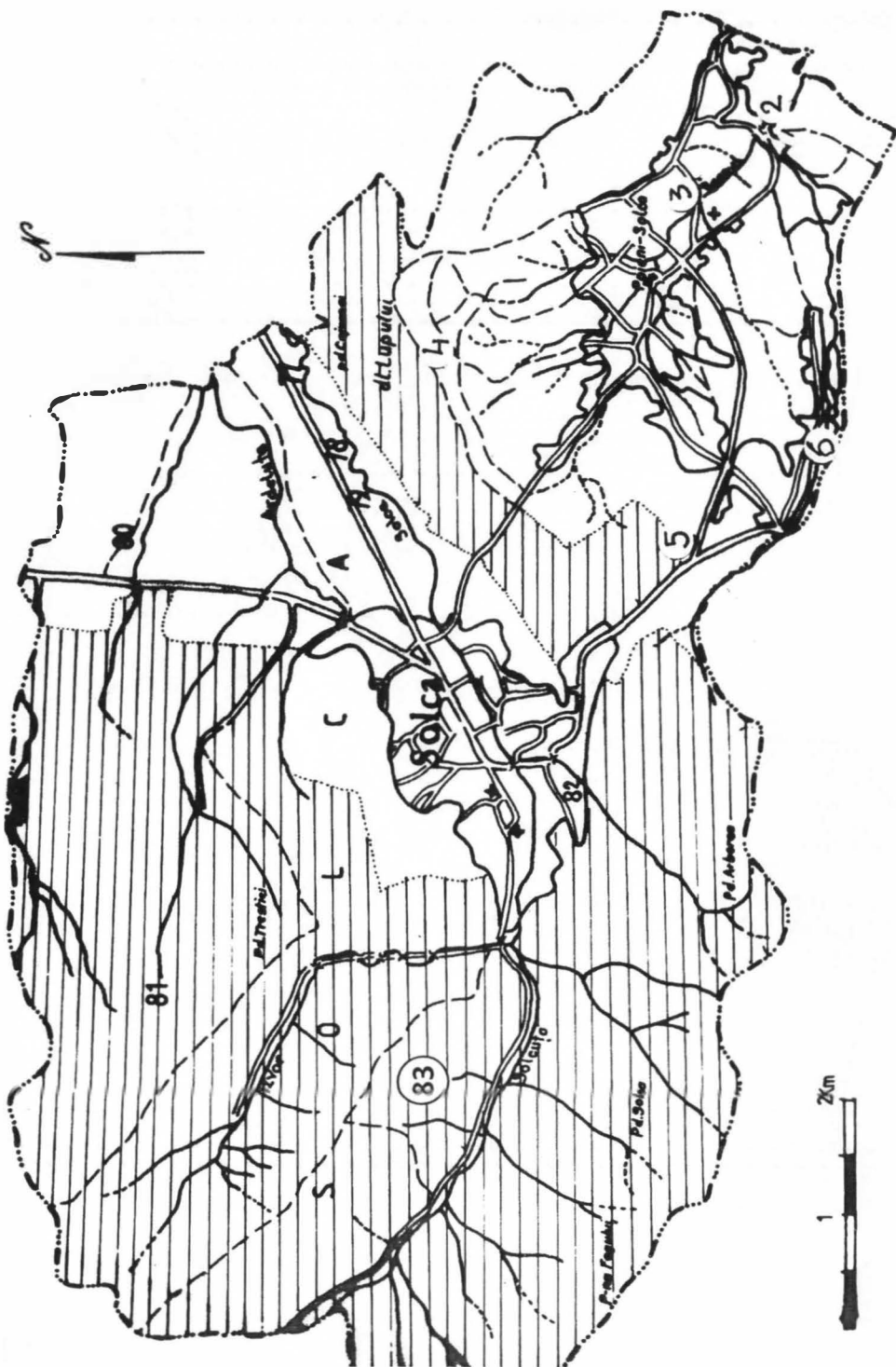
Harta comunei Mitocu Dragomirnei

Harta comunei Moara

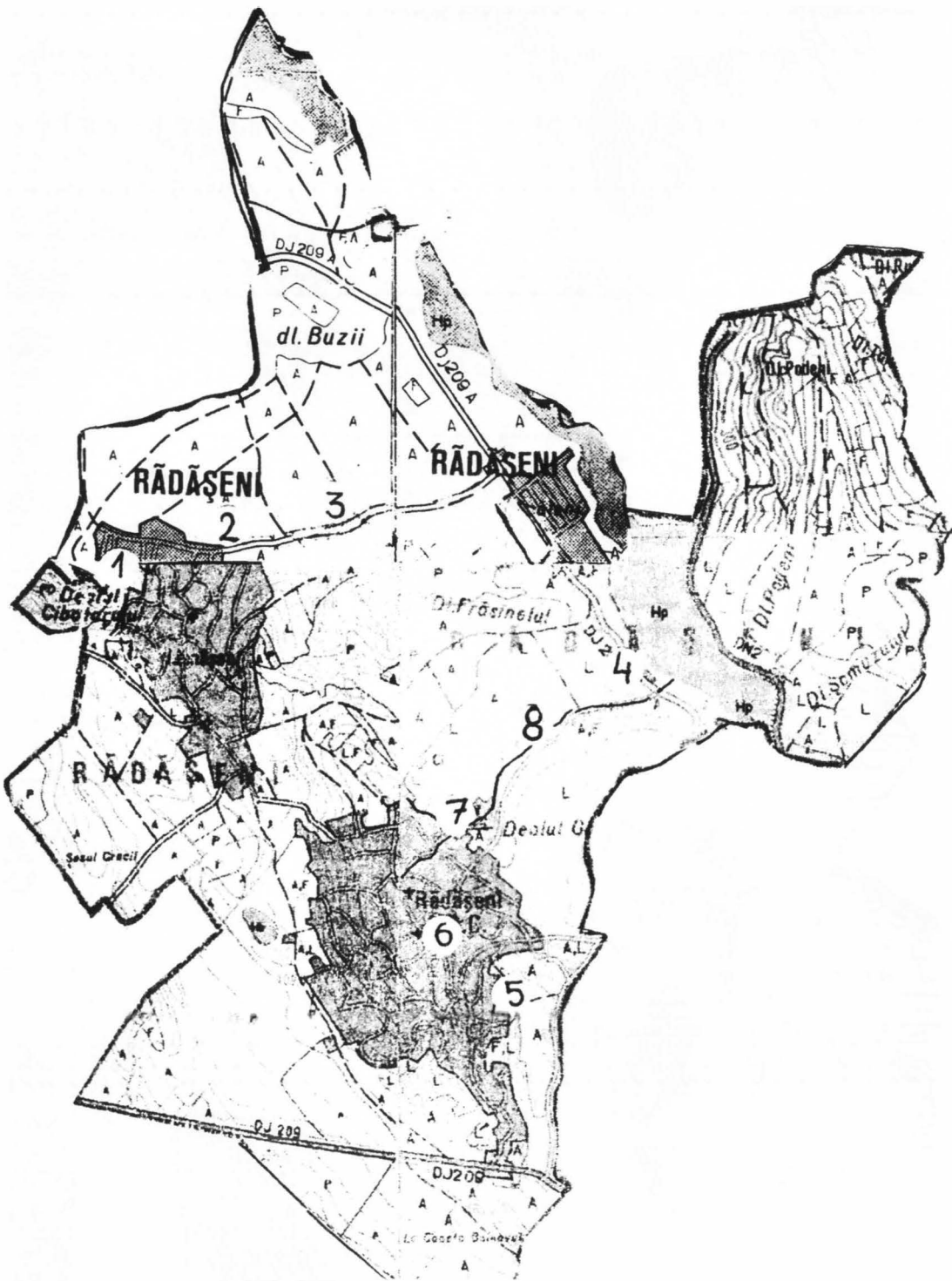
Harta comunei Pătrăuți

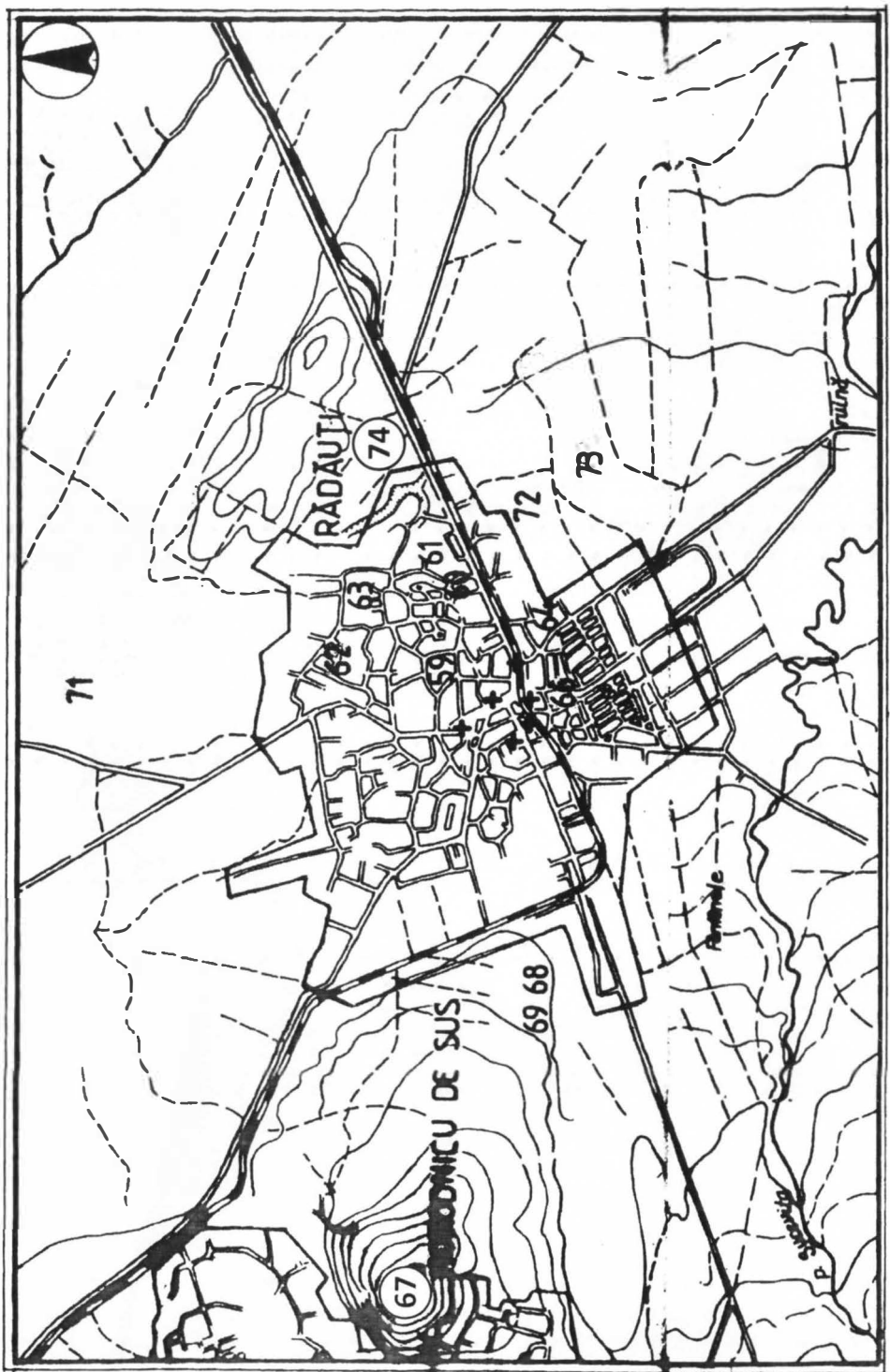
Harta comunei Poieni - Solca și a orașului Solca

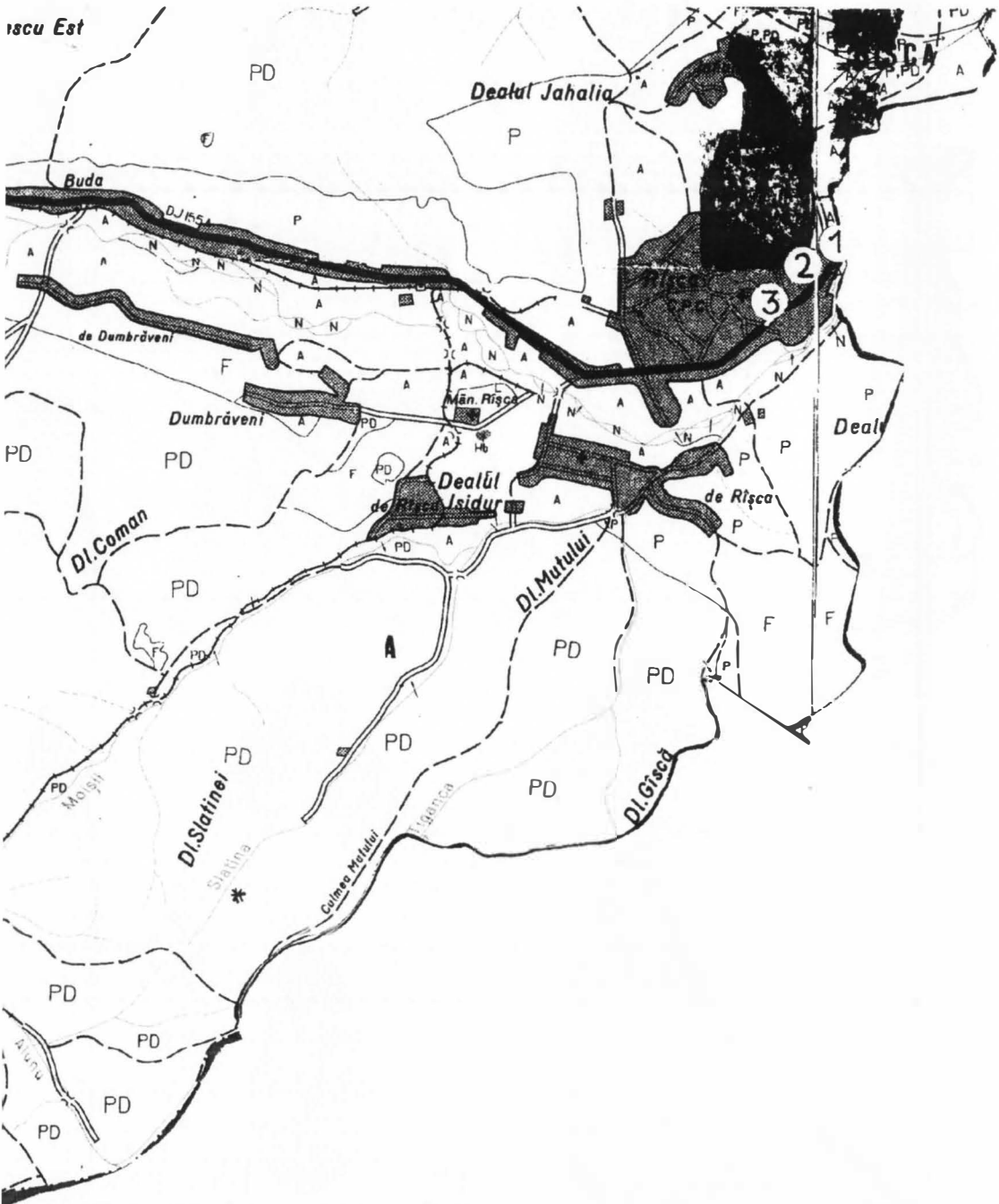
Harta comunei Putna

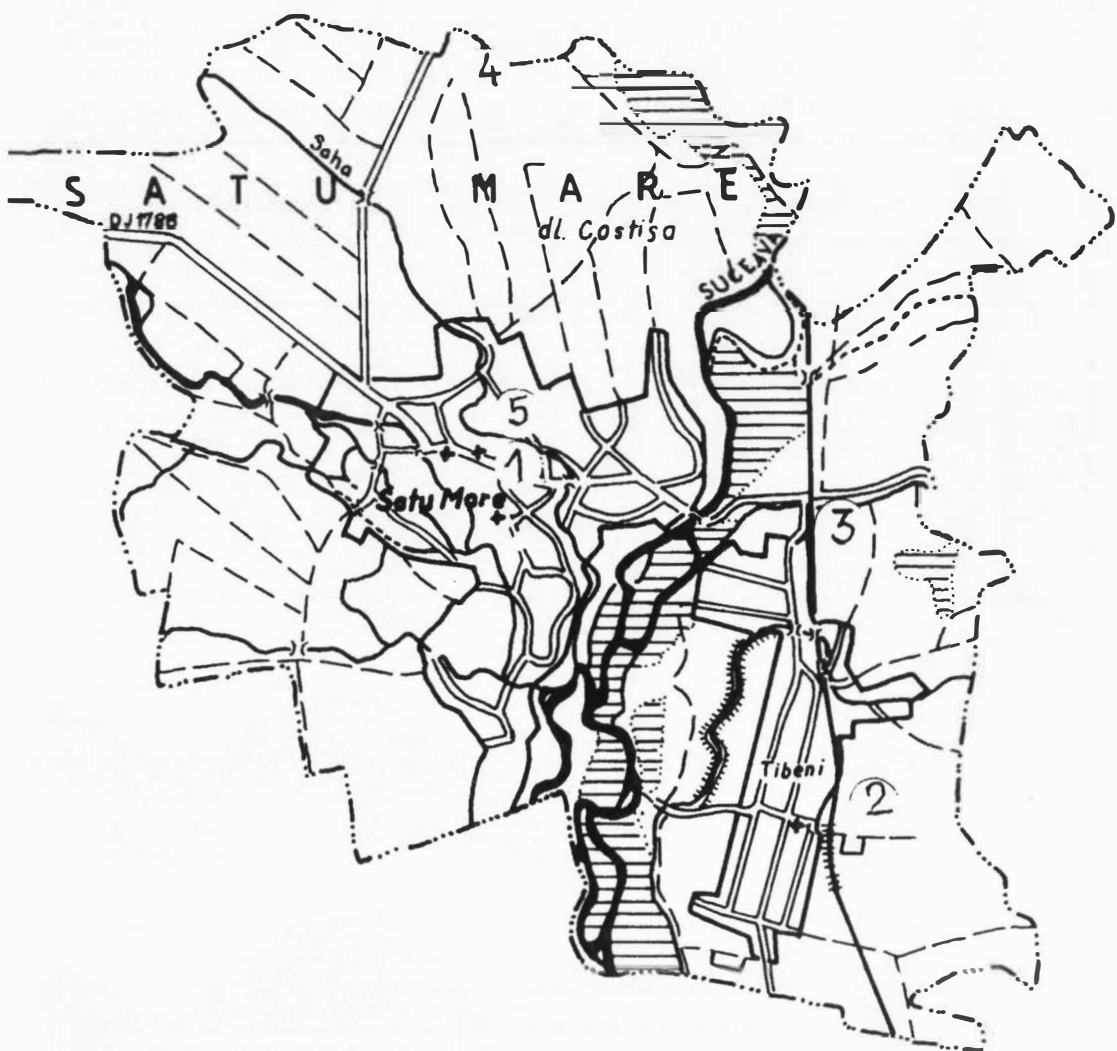
Harta comunei Rădășeni

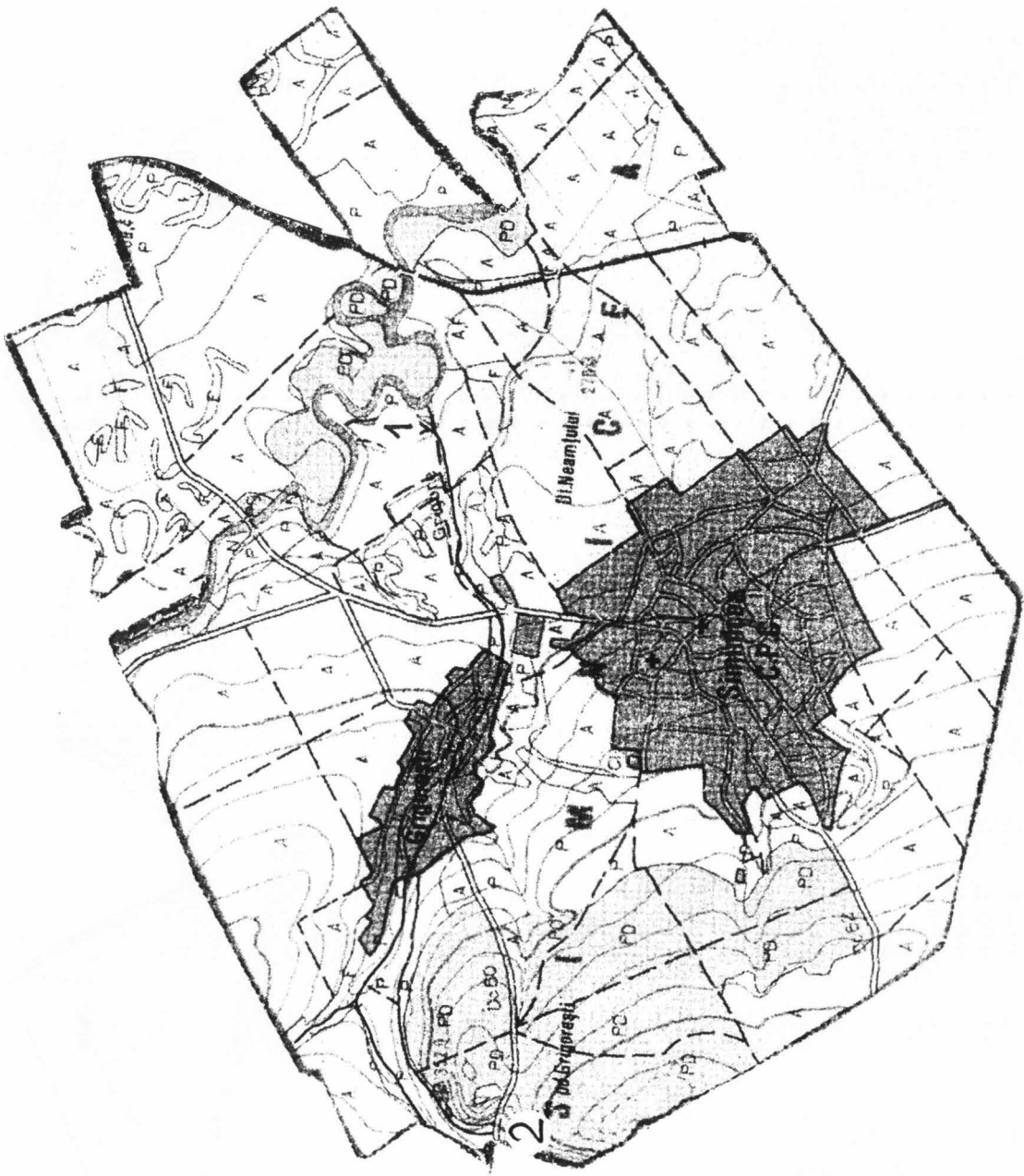
Harta orașului Rădăuți și a împrejurimilor

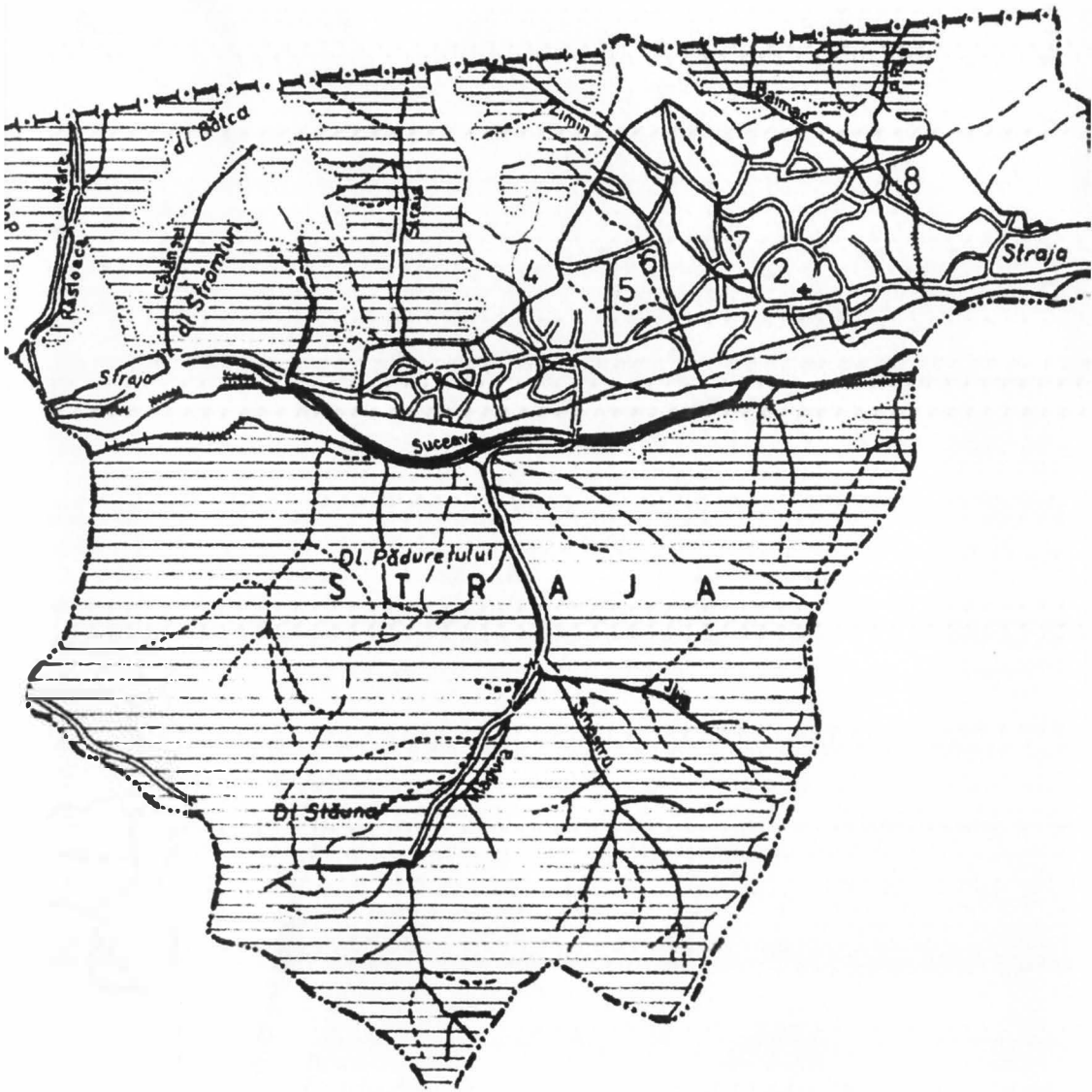
Harta comunei Râșca

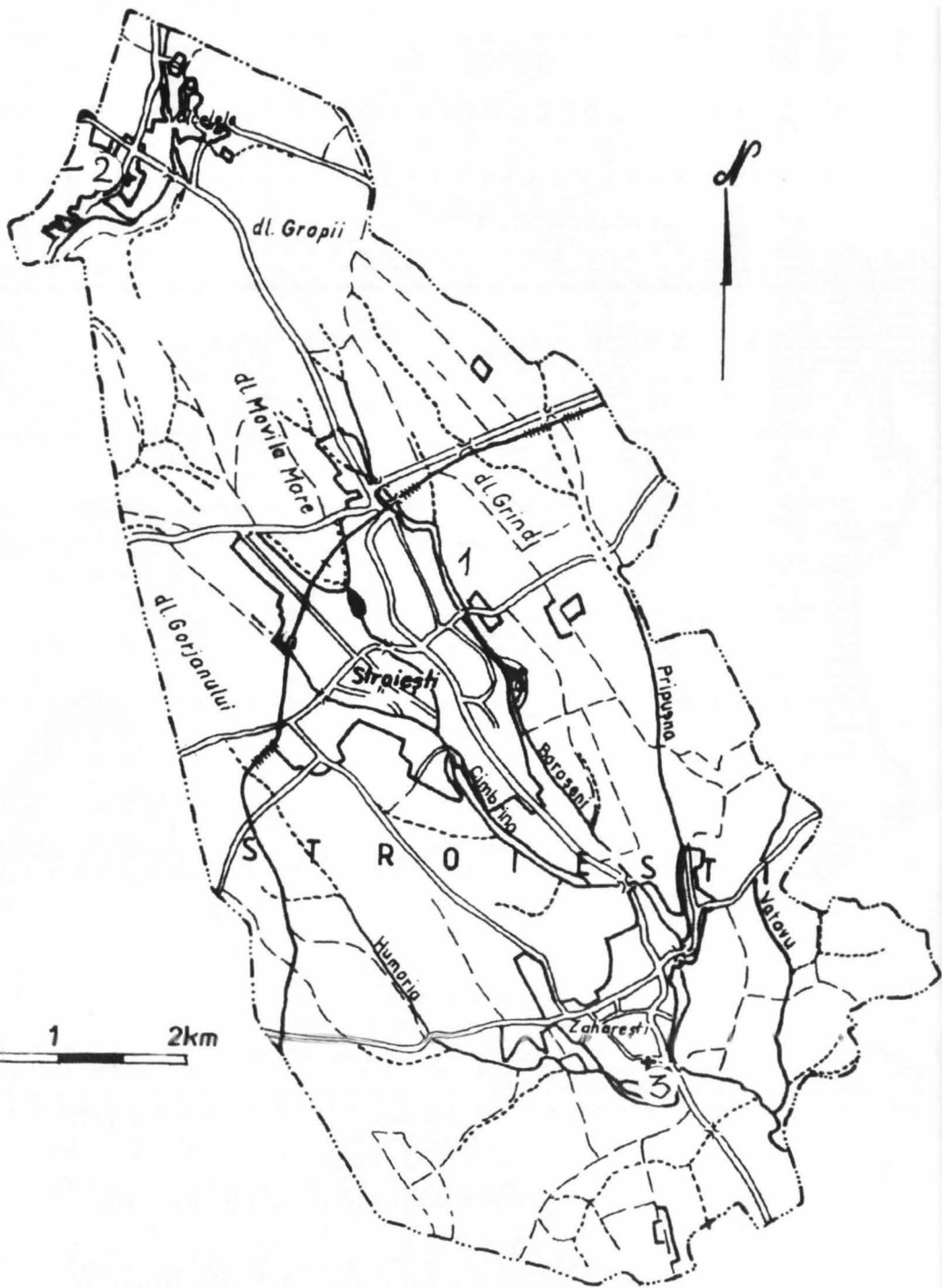
Harta comunei Satu Mare

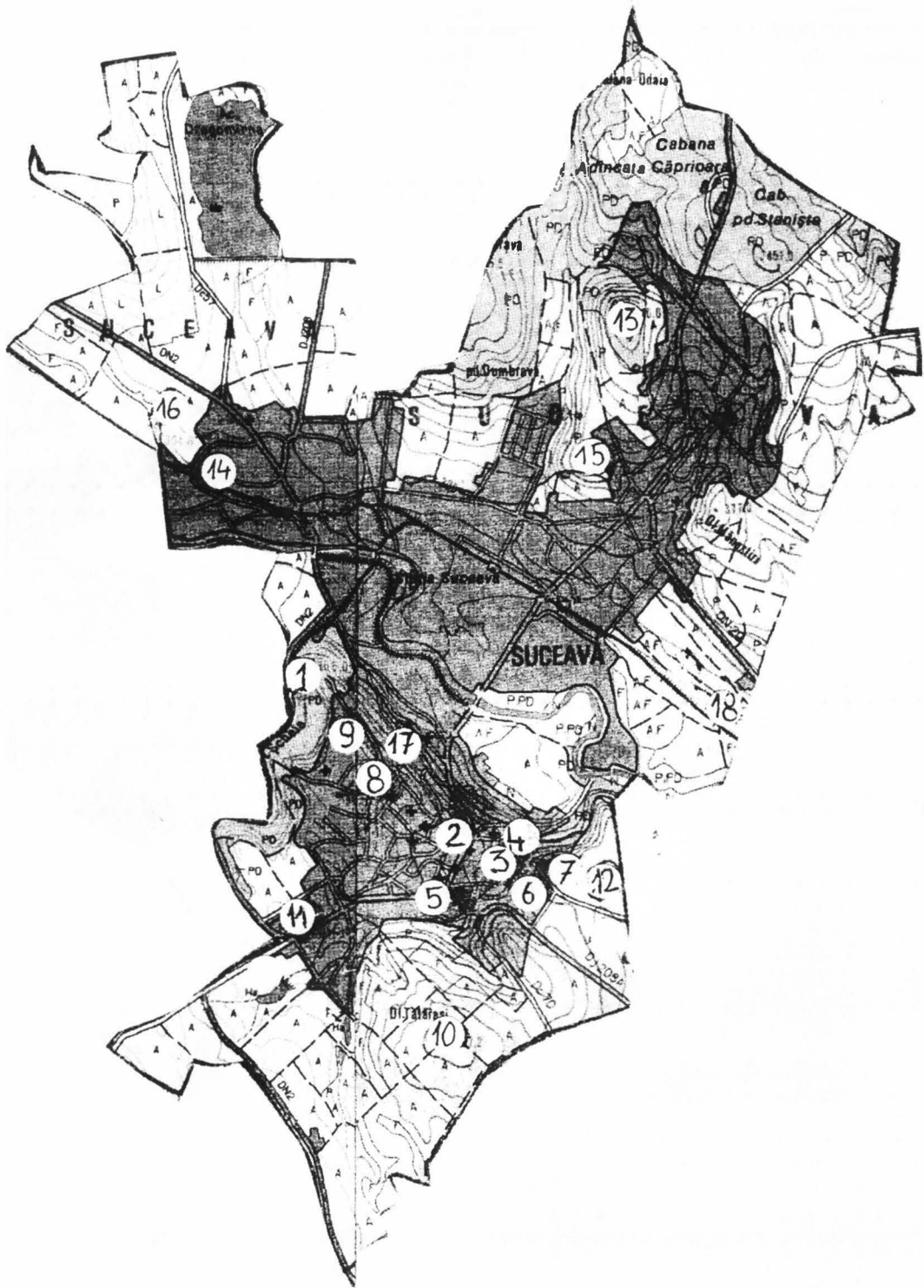
Harta comunei Siminicea

Harta comunei Straja

Harta comunei Stroiești

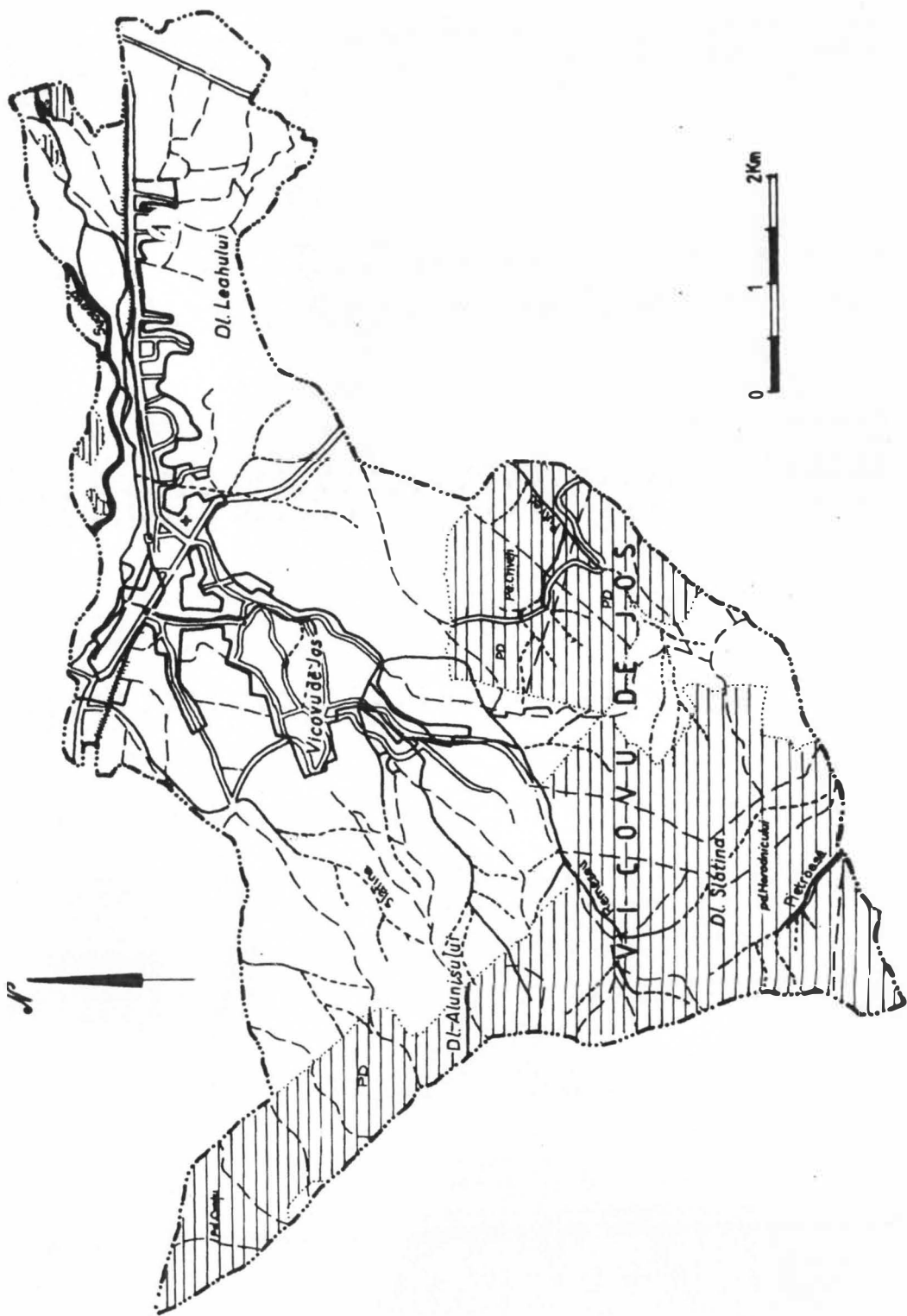
Harta orașului Suceava

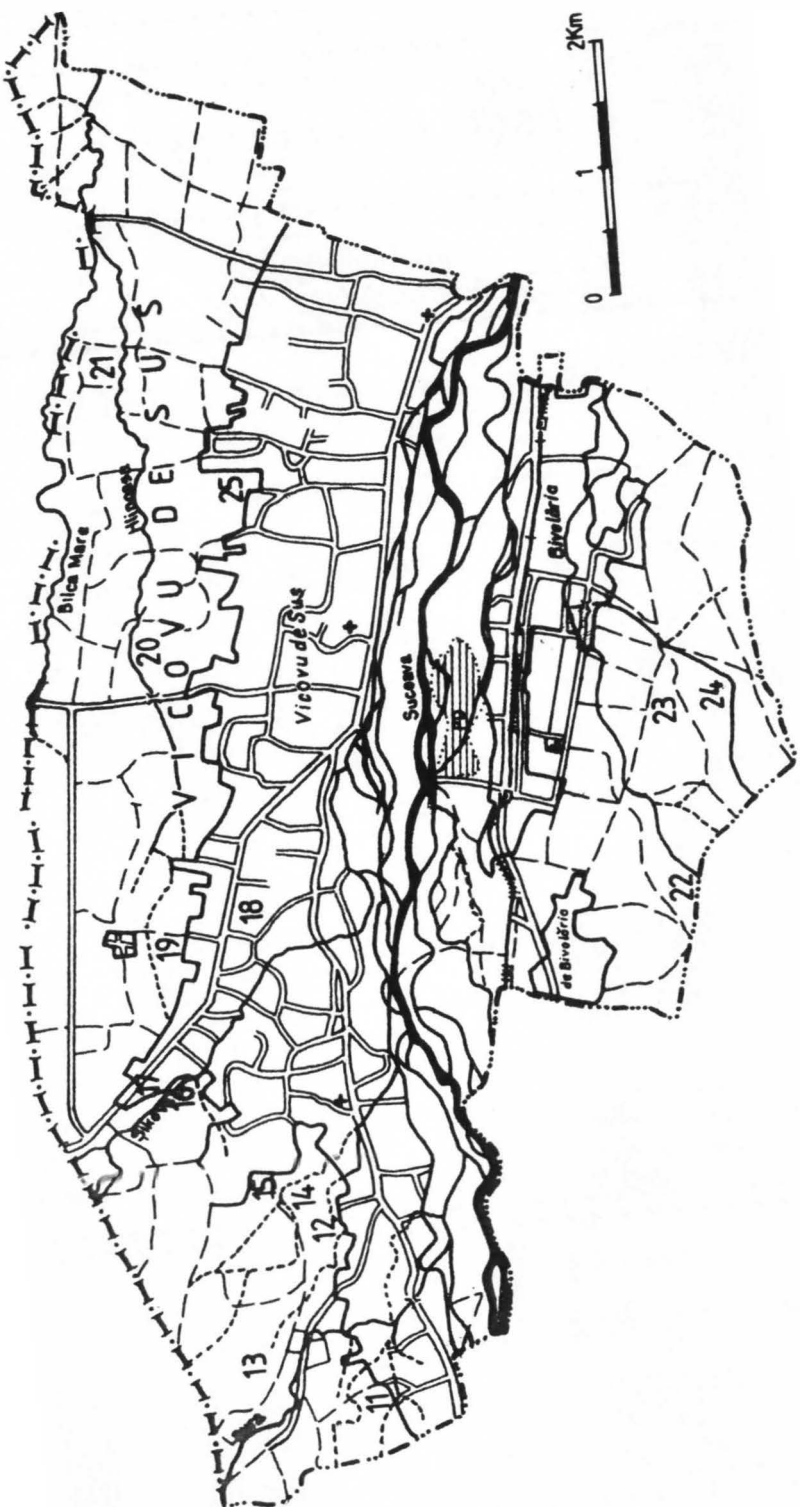
Harta comunei Șcheia

Harta comunei Verești

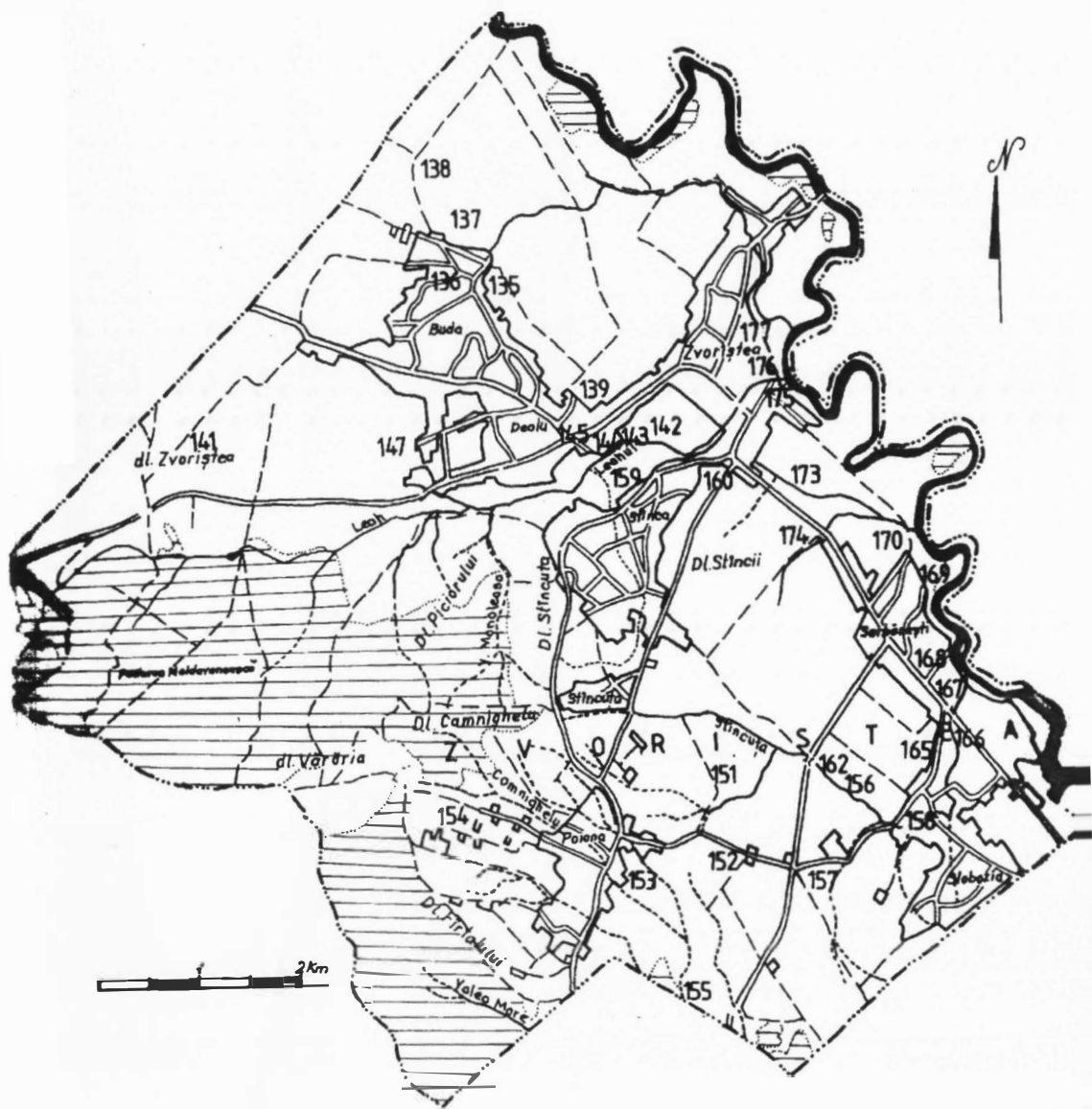
Harta comunei Vicovu de Jos

Harta oraşului Vicovu de Sus

Harta comunei Vulturești

Harta comunei Zvorâștea

Mugur Andronic

Istoric, arheolog, scriitor, doctor în științe, laureat al Academiei Române, decorat al Președinției României cu Ordinul Meritul Cultural în Grad de Cavaler

Cărți publicate de același autor :

1. *Gânduri postume, versuri, proză poetică și grafică artistică*, Suceava, 1990;
2. *Bucovina – pământ românesc 1918-1993* (Suceava, 1993);
3. *Evoluția habitatului uman în bazinul hidrografic Soloneț din paleolitic până la sfârșitul secolului al XVIII-lea* (Iași, ed. Dosoftei, 1997), carte premiata de Fundația Culturală a Bucovinei (1998);
4. *Județul Suceava, ghid turistic* (Suceava, Soc. Culturală Ștefan cel Mare-Bucovina, 1998);
5. *Huțulii – o minoritate din Bucovina* (Suceava, Soc. Culturală Ștefan cel Mare-Bucovina, 1998), redactor și coautor;
6. *Pagini de istorie locală – Societatea Culturală „Ștefan cel Mare” – Bucovina, un deceniu în slujba Bucovinei* (Suceava, 2000);
7. *Pârteștii de Jos, 1415-2000* (sub red. dr. Ioan Lețcu), coautor, Suceava, 2000;
8. *Toate drumurile duc la...Putna. Ghidul turistic complet și practic al Moldovei lui Ștefan cel Mare și Sfânt* (autor prefață, copertă, redactor și coautor), Suceava, Soc. Culturală Ștefan cel Mare-Bucovina, 2001;
9. *Contribuții cultural-ortodoxe la afirmarea unității naționale la români în evul mediu* (Suceava, Soc. Culturală Ștefan cel Mare-Bucovina, 2002);
10. *Teritoriul nord-est carpatic în cea de-a doua jumătate a primului mileniu creștin* (ed. Istros, Suceava, 2005) - carte premiata de Academia Română (2007);
11. *Poiana – o așezare din secolele VIII-IX d. Chr.* (Suceava, 2005);
12. *În umbra marilor imperii ucigașe. Romanul soldatului austriac bucovinean în văltoarele primului război mondial și în prizonierat în Italia și Siberia* (Suceava, Soc. Culturală Ștefan cel Mare-Bucovina, 2005), carte premiata de Fundația Culturală a Bucovinei (2006);
13. *Europa necunoscută – comori din Bucovina/ Unbekanntes Europa – Schätze aus der Bukowina*, Suceava, ed. Lidana, 2007, coautor;
14. *Istoria Bucovinei. Vol. I, De la începuturi până la epoca cuceririi române a Daciei*, ed. Istros și Soc. Culturală Ștefan cel Mare-Bucovina, Suceava, 2008;
15. *Suceava între trecut și prezent*, Suceava, 2009, coautor, ed. Mușatinii;
16. *Un sat din Bucovina numit...Cacica*, ed. Istros, Suceava, 2009, finanțare europeană;
17. *Bogdan al II-lea, părinte al celui mai mare român, Ștefan cel Mare și Sfânt*, Suceava, Soc. Culturală Ștefan cel Mare-Bucovina, 2011;
18. *Todirești – un sat din Bucovina. Istorie, oameni și locuri*, Suceava, coautor, Suceava, Soc. Culturală Ștefan cel Mare-Bucovina, 2014;
19. *Viața...ca un vis*, poezie, Suceava, 2014;
20. *Istoria Bucovinei, II, În epoca marilor migrații și până la încheierea formării Moldovei medievale*, Suceava, Soc. Culturală Ștefan cel Mare-Bucovina, 2014;
21. *Cercetări arheologice în Bucovina. Așezările din secolele IV-VI de la Todirești, jud. Suceava (cu informații și despre situl Gâva Holihradu)*, Suceava, 2016.